UMBERTO
ECO

Baudolino

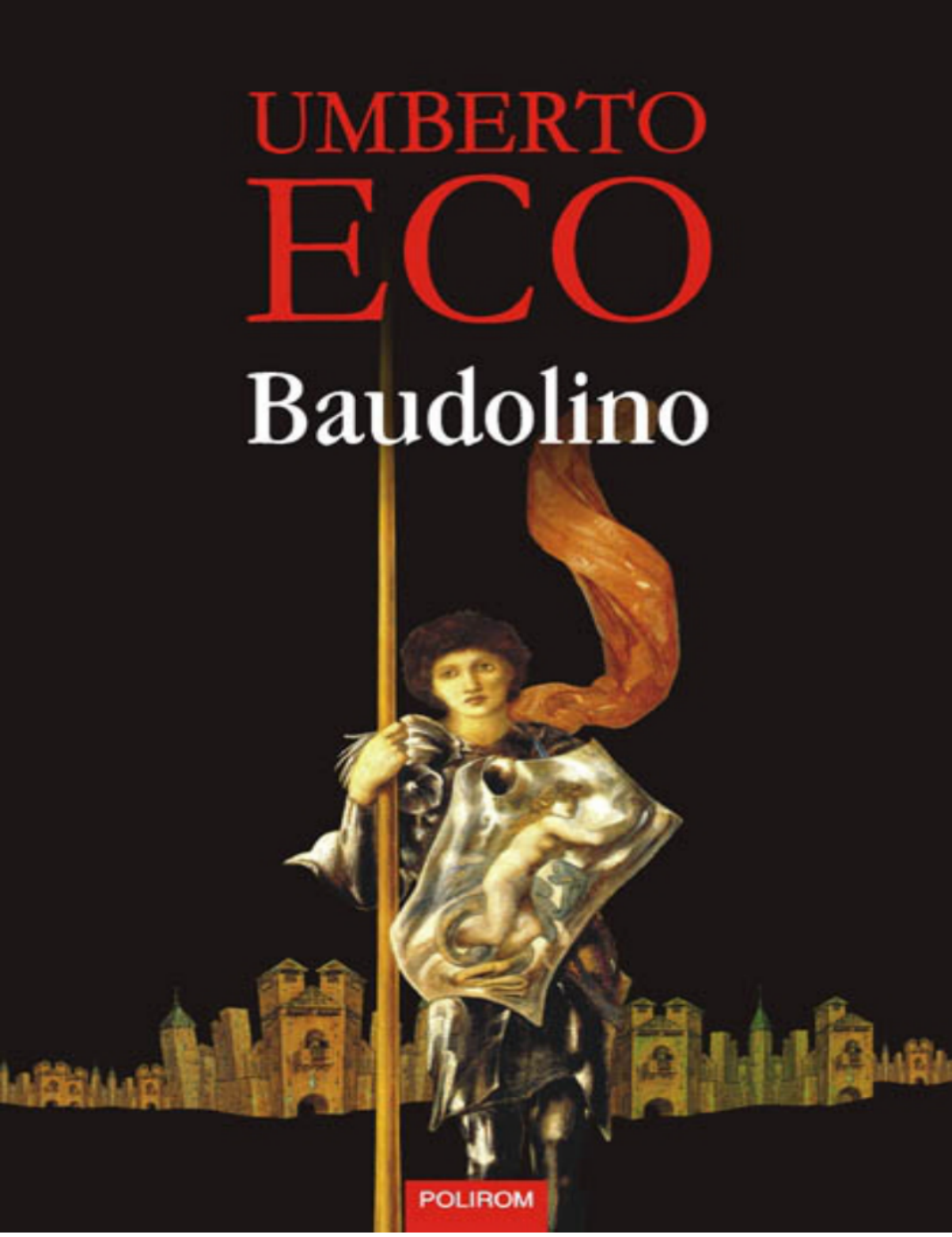

POLIROM

Umberto
Eco

Baudolino

Traducere din limba italiană şi note de Ştefania Mincu

POLIROM
2007

1

Baudolino începe să scrie

Ratispona[1] Anno Dommini Domini luna lu dechemvrie mclv kronica Baudolini cu numili dupe tată de Aulario

Ieu Baudolino alui Galiaudo a lu Aulario care are un cap dă seamănă ca dă leu alleluja zic Rugăciune domnului ka să mă erte.

amu-făcu-ie am faptu furătura a mai mare den vieaţa mea a dică am luoat den trun scrin a iepiscopului Oto multe fuoi care poat că s lucrure den Kancelariea înpărătească et leam râcăit mai pă tuate făr pe unde nu să luoa et acumşa am io dăstul Pergamen ca să schriu pă ielu ce vreeau a dicăte chronica mea încai de no pot scri pă latinie

că a poi de orde scoperi că fuoili nu mai este ac olo cine ştie ce belea osă iasăşi orgândi că o fi frun Spion deal iepii scopilor romani care vuor răul înpăr atului freederik

dar poate că nui pasă la nimene în kancellarie skrie tuoţ chear dac nu slujeşte nimănui şi cin le găseşte [fuoili] şi le bagăîn gaura ku nu că face ceva cuele

incipit prologus de dualus civitatilus historiae AD mcxliii conscript

saepe multumque volvendo mecum de rerum temporalium motu ancipitq

asteas răndurli schrise care era lan ceput şi nam putu săle rădzui biine car tre să sar păste iele

că a poi de orgăsi Fuoili astea dupe ce leam scris io nu len ţelege neam un cancellar căci astai o lengvă ceo vorbeşte ăi dela Frasketa[2] dar nimerica nuo a schriso frodată

Însă dacăi o lembă car nim enea nuon ţelege oblicesc ei câtai clipi căs io pencă tuoţ ziccă la frasketa borbo rosim o Lengvă car nui dă creştin aşa că tresă leas cund binedă tot

aldracu ce greusă schriie dă mă duoare tuoate deştele

ieu tatămio Galiaudo tot dauna zicea că tre să fie frun dar dă la Santamaria den Roboreto că dă cân ieram io mic dor ce auzeam unu că icea cinchi chinci V cuvinte şii maimuţăream vorba orcă iera iei dân Terdona[3] sau den Gavişi chear dacă venea den Mediolanum că ăia vorbeşte un Ydiom ca şi câinii în fine pânră şi căn am întâlnit io primii

alamani den vieaţa mea car iereau ăi dă assedieau Terdona tuoţi ereau Diusche et ţoparlani iceau rausz şi Maingot dupo juma dă zi şi io iceam rausz şi Maingot şii emi zice-au kint dutde ne caută o frowe frumosa ca să facem fiki-fuki nui bai dacăi iea deacord ajuunge să ne spui tu un deşade că pormă o ţinem noi păloc dar cei aia o frowe iceam io şi iei iceau o duoamnă una dauna o femenă du berstan şimi făceau semnu ăla cuŢâţele maari fincă în cest asediu noi dă femine suntem în lipsă alea den Terdona stau înuntruşi quan intrăm ac olo ne las să facem ce vrem dară acuma alea pea fară nusă mai arată şi dăi injurături demi săfăcea piielea dă puidă găllină şi mie

bravi suabi dă Căcat astea fiindu zise în chipuiţivă dacă vă spui io unde şade frowele noi fi io spionu vostru făceţivăţ cu mânuţa

mammă mammă dacă păloc mă morau

mă omorau sau mă necau acuma proape schriu ca pă Latină că nucă nun ţeleg latina fincă am în văţat săci tescu un libru latin et cân îmi vorbeşte unu latină înţeleg da schrisu e că nuş cum săscrie vorbele

domneiamă nuş tiu dăloc dacăi equus sau equum şi mă greşesc totdauna că la noi un cal e toto mârţoagă şi nu greşăşte nimini dăloc fincă neciun uăm nu scrive Kavall că niş nu schriie dăloc că niş nu ştie să citească

Însă atun cea a fos bine şi nemţoii nu miau atins nice un firdă păr fincă togmai în timpola au vinit neşte milites car zberau aide hai că satacă iarşi apoi santâmplat on curcătura Măsii şi io nunţelegeam un drac cu scutierii car o loau paicişi cu fanţii cu alabardele car o loau înquolo şi sunări de trâmbeţe şi neşte turnuri dă lemn cât ditai copacii dă la Burmia[4] car să mişcau ca neşte care cu balistari şi funibulari deasuprăle şi alţii car duceau scărle şi pă iei ploau la săgeate ca cum era o grindină maare şi ăi car dădeau zvârlitur dă petroaie cu o specie dă Linguroi maare şi mi treceau pă dăasupra capului mieu toate zvârliturle car le aruncau dă pă zidur derthonezii, que bătaie!

Şi ieu pusuman fro doo hore supt un tufan zicăndu sanctă feceoară ajutămi tu apăi pormă sa calmat et fugeau pă lăngă mini dăi de grăescu latina ca pă la Papia[5] care zberau cau uccisu atăţea derthonezi[6] que părea un pârâu dă Sangve şi ierau chontenţi[7] ca la calendele lu maiu fincă acum Terdona a să nveaţe cum să ssă puoarte cu mediolanenses[8].

Dară pormă să nturnau îndărăpt şi alamannii dă pă la frowe puoate ceva mai puţini ca la nceput dă tot fincă şi derthonezii nui mai trimisăse napoi io meam zis mai bine ieu tălpăşiţa et mersei mersei ieu mam turnat accasă când ierea dăspre ziuă să povestesc tot la tatămio Galiaudo que mea spus brava dut te bagă tu pe la Asedii că ntro zi ţei o lancen cur or nu şti că asteas treburi dale domnilor lasă i să fearbă n zama lor că noi tre savem grijă de vakke waci et suntem oamin serios nu ca Fredericus car întăiu vine pormă să duce pormă să ntoarnă et nu face necio brânză însă pormă Terdona na căzut fincă loatau numai târgu nu şi citadela et a duso

tot aşa întruna car am să spuiu la finele kronicei meale quăndu eau tăieatu acva et aceiia dacolo pentru să nuş beaie pişatu lor zisau lu Federic que erau lui cu credinţă eară elu eau lăsatu a eşire dară cetatea o au întăi arsă et apoi faptă bucăţ

Addecă au faptu dătuoate ăi den Papia fincă cu derthonezii au un dente înverenat aici la noi nui cala alamanni car să iubescu tuoţ unu cu altu et sunt totdauna ca deştele dăla mânră însăla noi ăi dăn Gamondio dacă vedu unu dăn Bergolio odat li să scuoală

Însă acum torn să povestăsc chronica că quând mărg pren cuodri dăla noi dăla frascheta mai avan daca ăi Negurră deaia groaznecă dă nuţ vez popu nassului et lucrurli îţ cad pă nevestite cîn nici nu le videai a venire ieu amu vedenii caşi atuncea căn amu vedutu Lioncornu[9] et aia laltă oară cân am văzutu pă Sanctu Baudolinu carimi grăea et mi dicea hiu dăcăţa ducete vei in iadu fincă istoria lioncornului a fost aşa că bine să ştie că pentru să vânezi Lioncornu tre săpui o ragaţă nedăzvirgenată la puoala unui copaciu et feara amiroasă boare dă vergină et vine dăi pune capu pe pântece et atuncia ieu am loat pă Nena dăn b Bergolio car venisă acolo cu tatsu să cumpere Wakka vaka dăla tatămio et ieam zis vinon codru pentru să venămu lioncornu pormă pusuoam supt copaciu fincă ieream sigur că iea ierea feceoară et ieam zisu şezi cu minte şâ lărgeşte picerele pentru să faci locu ca să puoată pune feara capu et zisei ieu coloşa eată lărgeşte bine picerele în puntu ala et iarătam şi iea prinsă a scuoate vaete de părea o kapră a fătare et eată ieu nu mai văzuiu neam că fincă miea venitu cao apocalypsin ear dupaia nu mai erea curată ca crinu et atumcea iea a zisu domne maica lui dumnezău acum cum om face să vie lioncornu et atumcea ieu am sâmţit un glasu den Ceruri ce miea zisu que lioncornus qui tollit peccata mundis ieream ieu et săltăm pren tufeşi strigam hip hiii frr frr căci ieream mai mulţămit ca on lioncorn adevăratu fincă verginei pusasăm cornun pânteci pentru asta Sanctu Baudolinu mi dzisă fiule et coetera eară apoi măa ertau et lam vezut pormă eară de trei oare cîn săngăna zua cu noaptea da numai dacăi negurice or macar cân sardică ceaţa nu cân soarle te pripeaşte dăte opăreaşte

Ânsă cân am historisit a tatămio Galiaudo cam vezut pă Sanctu Baudolinu datu mia trizăci dăbeţe pă schinare zicându au dooamne togmai mie datu meai un filiu car să veadă vedenii et nu şti e macar a mulgere ovakă Vakkă ori îi spargu ţeasta cu băţulu or da laş la unu denăia car mărg pren târgur şâ pân pieţi dă fac maimuca să să dănţuie adusă dân africa et beată mummămea strigatua nătăntolule năvlegule ieş mai rău decât răii ceam făcut ieu domnului ca sam un filiu car veade sfinţ et tatămiu Galiaudo a zis nu iadăvărat că veade sfinţ aestai mai menciunos ca dăcât iuda şiş născoceşte tuoate cas nu facă nemica

istorisăsc astă Chronică căci dacă nu istorisăsc nu săn ţălege cum a fost în a sară fincă ierea on tunerec dăl tăeai cu cuţitu şi să mai zici căierean luna lu april da la noi ie ceaţă şi pân agust et dacă unu nui dăpân

părţi lealea bun ănţeles căsă pchiarde ntre Burmia et Frasketa mai avan dacă nui frun sfănt car săi ducă dă frâu şi eată că mă duceam ieu accasă şi dodatămi văd denainte on baron pun cal cu totu şi cutotu dă fer

baronu şi nu kab vallu ierea cu totu dăfer cu spada dă ziceai căi regele dân Ragona[10] et dodatămi sa făcut aşa mammă mammă stai săvez căstai adăvărat Sanctu Baudolinu car mă duce in infernu dară iel disse Kleine Kint bitte[11] şâ ieu pe dată înţelesuam că ierea on senior alamann car pân negură să perdusă n codru et nu găsiia amicii sei et vinia noaptea et mea rătă o Monetă car eu nu mai aveam văzută Monetă ca aia pormăierea mulţămit căio respundeam în graiu seu şâi ziceam în Diutsch[12] că să meargi ma nainte dai în smârcu cum te văz et măvez ke nu trebuiam a zice cum te văz păo ceaţă căo tăiai cu Cuţâtu da iel anţăles

et pormă zisu am că ştiu io că nemţâi vin dântron loc undei tăt prumuveară şâ poat căn floresc chedrii Livanului da la noi în Palea en negurat et in negurea asta săn vârt corciuri cares şacuma nepoţi dă nepoţ dă harapii cărei bătusă Şarlămagnul şis omin răişi bruţi[13] car cum văd on Peregrin[14] îl eau la ciumege păste dinţ şâi eau chear păru dăn capu lui ergo dacă să vii la căsuţa lu tatămio Galiaudo gan iz mir got on blid dăoarece fertură găsăşti şun aşternut dă pae cas dormi noaptean staulă pormă măni dimineaţă ţearăt Drumu mai avan că ai moneta ceea danke doamne noi îs omin sărmani dară curăţ aşa lam purtat ieu la tatămio – Gaiaudo – Galiaudo car an cepu să zbere mă cap dă sulă că altceva nu ieş dă ce spusai numele meeu la unu car treace pă drum nu să ştie poa să fie un vassall deal marchizului den Monferato car păurmă mai îmi cerşuie şo deciuire dăn fructe et dăn fân et dăn leguminibus or frun proviant or fro dajdie dăvite or dăbuoi eată că mămâncaş fript şi togma sta să ş ea Ciumagu

nare a face mai bine săi dzicem iară item mulţămită păntru ban darăi dăm încăşi Fânu pântru kavall item[15] lângă fertură mai puişi neşte brânză şi pâinea et un bocalu dăla bunu item îl pui ieu să doarmă unde dormi tu car ieşti pungaş togma lângă fuog foc eară tu astă seară mergi în staulă item aratemi iel Moneta aia căieu aş pofti un gălbănuţ genovez et fiat ca şi unu dăn familie fincă noi dăn Marengo oaspetui sacru

senioru a dissu Ha Ha şireţi voi din Marincum[16] dară un negoţe un negoţ ieu vă dau doo monete ca asta et tu nu întreabă dacăe un gălbănuţ genovez căci cu un gălbănuţ genovez io îmi kaufo pă foi cu casă şâ cu toate vite ale foastre deci tu iei şi taci că tot ai câştig tatămio a tăcu dân gură et a loat ale două monete car ilea bătut seniorele în massă fincă ăi dân Marengo are căpăţâna tare însă ascuţâtă la minte et a ămbucat ca on lupu (seniorele) ba ca doi (lupchi) pormă cân tatămio şi mummămia să duceau a dormire ke şi rupseseră skinarea tuoată zua cân io umblam pă la frasketa Herr disse bun vină sta mai stau să beau un ţâr acia lăngă fuoc şi ia spunemi băiete spune cum să face ke grăieşti aş bine lengva mea

ad petitionem tuam frater Ysingrine carissime primos libros chronical meae missur

ne humanae pravitate

neci aci nu izbutitam aştergere

acmu iau de la cap eară chronica dân seara aia cu seniorele alamann car voea să ştie cum de ieu vorbeam lengva lui et ieu istorisitu iam că am daru lengve lor ca apostolii et camşi daru vedenii lor ca magdalenele fincă mă preumblu pren silvă şi văd pe Sanctu Baudolinu călare păon lioncornu dă coloarea laptelui cu cornu seu lungu răsucit togma acolo unde chavalli au aceaia care la noi să chiamă Nas

dară nu e lesne a spune dac un kavall are nas caltfel dădăsuptu lui averear mustăţi ca ale seniorelui ăla car avea o formosă barbă dă culorul tingirei dă aramă eară alţ alamanni car aveam eu văzuţ aveau peri galbini chear şin ureki

et elu mea spus bine tu vez asta care chemi lionkornu şi poat că vrei să dici Monokerosul[17] dară de unde ai ştiut că există lioncorni pastă lume et ieu iam spusu că aveam cititä pă un libru carel avea heremitu dă la Frasketa et iel cu duoi oki căscaţ că părea o bufniţă dicea Dar cum oare tu poţi cetire

pă draku cum dă nu am dzis ieu acuş îţi spui Historia asta

aşadară historia a fost aşa ke ezistă un sanctu heremit pă lăngă Pădure cân şi cân lumea i duce o găllină sau on iepur et iel şade şi să roagă păste o carte scriptă et cân trece oamin îşi bate chieptu co Piatră dar ieu zic căi un bulgăr id est dă pământ aşa căl doare ma puţân aşadar omini neau adus doo oo eară ieu când iel cetea meam ziss unu ţie unu mie ca la buni kreştini hai că iel nu mă vede dară iel nuş cum a fact fincă cetea însă mapucat dăGâtiţă ieu eam disu diviserunt vestimenta mea et densul se puse pe râdere et dicea da şti tu că ieş on băeat nteligent vină aci în orşice zi cas ten văţ să ceteşti

aşa am învăţat Literile skripte în sunet dă Bobărnace pă capu mieu numai kă dupe ce ieream la tuartă începu să dică ce mai copchil putearnic ieşti tu i ce căpăţină dă Leu da ia să mă uit ieu braţăles tari şi peptu şâ lassmă să te pipăi colea unden cep pchicioarele s văd daca ieş sănătos atumcea am priceput ieu unde bătea iel şâi detei una cu genuchele dirept în alea adică Testicula et iel sen doi în doo dicăndu Mnezeii ieu mărg acu la ăi den Marengo şâ le dicu că ieşt îndrăcit aşa or s te arză şce dacă dic den tâi osă le spun ieu că team văst noaptea cum io vărai în Gură la o vrăjitoare mascată pormă vedem noi ceor să creează car dân noi e îndrăcit et atumcea iel a dis fi cu minte cam diss numan glumă et că voiam a vedere dacă ieş băeat cu frica lui Dumnedău las nu mai vorbim de asta vină mâine că ncep să ten văţa schriere fincă să ceteşti e un lucru uşurel ajunge să te uiţi şi să dai dân buze însă dacă schrii în untrul cărţii trebă să

ai fuoi să ai Cerneală et calem şâ călemară că ce cum să zice pă latineşte albă ţelină arăm negru sămănţ sămănăm că iel tot mereu o da pă latineşte

eu eam dis dăstul să pot ceti că cetitu ten vaţă ceea ce nu ştiai încă dară căn schrii scri numai aceea ce aveai ştiut odată aşea că răbdare mai bine să remâi ieu fără a şti schrivere însă curui cur

quândui povesteam ieu seniorele alaman rădea ca on Nebun et dicea bravo micule kavaler heremiţii sunt allesammt Sodomiten da ia mai spunemi ce ai mai vezut prin pădure et ieu credând că iera unu dănăia car voeau a loare Terdona urmând pe Fredericus Imperator am dis în mine mai bine săi fac pă plac şâ poat o sămi deie înc o Monetă şâ eam spusu ke doo nopţ mai nainte mi apărusă Sanctu Baudolinu et mi disese ke înpăratu ar să facă mare victorie la Terdona fincă Fridericus era stăpânul singur a toată Longobardia şcu Frascheta cu tot

et atumcea senioru a zis tu kint ieş trămis dân Cer vrei tu a venire la tabăra înpărătească să spui que ţea zis Sanctu Baudolinu et ieu am dzis că dacă voea o să dzic şi că San Baudolinu mi dzisesă că la asediu au să vină Sânţii petrepavelu să călăuzască pă imperiali et iel a spusu Ach wie Wunderbar[18] mie mear ajungeşi Petru sângur

Kint[19] vino cu mene şi norocul tău e fact

de mânecate adecă aproape dă mânecate adecă în demeneaţa de după aceia senioru ăla dzice a tatămio că mă iea cu iel et mă duce într on locu unde să nvăţ a cetire et a schrivere ş că poa să ajungu ceva Ministerial

tatămio Galiaudo nu ştia bine ke voia să zică da a nţăles căi loa dacassă un mâncător dă pănre pe dăgeaba şi nu avea să mai trebuie să să chinuie fincă o tăeam pân scaeţi însă credea că senioru ăla putea fi unu dănăia care măr pren târguri şâ pân pieţi cu maimuca et că la o adică avea pân la urmă săşi puie mânule pă mine dar seniorul a dis că iel ierea un mare comes palatinus et că pântre alamanni nu să ezistau Sodomit

ke sunt ăia Sodomite a zis tatămio şâ eam lămurit ieu că sunt ăndrălăi ţinchipui a dis iel frecălăii îs păste tot dară văzându că senioru scotea alte cinci Monete pă lângă ale doo dă a seară atunci na mai zâs nemic et mea spusu fiule dute că staţe norocu tău şâ poate să fie şi pentru noi dar fincă alamanni ăştea sân vârt păste tot sunt mereu paici păla noi eară asta va să zică că oareşcând ăi veni să ne vez et ieu am dis giur şi dusumam dară parcă mapuca cu plânsoare fincă vedeam mama mea plângându ca cum mă duceam la muarte

et aşea am plecatu şi seniorele mi dicea săl ducu acolo undei Castrul imperialiloru prea-lesne este, zic ieu ajunge să ne lom după soare să ne ducem încolo dăunde vine iel

et cum mergeam noi când eată să vedeau taberli vine o cumpanie dă călări cu armuri la cai car îndat ce ne văd să pun în genuchi şi apleacă lănciile et stemele et ardică săbiile ceo mai fi şi asta meam zis ieu cătă mine şâ ăia dăi dăi şi răcneşte Chaîser Kaiser[20] încoa şâ Kayser încolo et

Sanctissimus Rex[21] *et sărută mâna a celui senior şâ ieu mai cămi sburau măselele pafară dân gura dăşchisă cât o şură fincă togma atumcea înţăleg ieu că seniorele cu barba roşăera Imperatorele Frederic în karne şi oasă iară ieu îi povestasem la palavre tuoată sara aia ca cum ar hi fostă un Nătăroi ca tot nătăroii*

acum ar sămi tae capu mi zic în mine dar totuş lam costat VII monete că ce dacă ar hi voit capu mieu l tăiea ieri pă nemica şi doamne ajută

et iel dice nu vă spăimântareţ toates bune aduc mari veşti de o Vedenie tu copile (puer) spune a toţ vedenia car ai avuto n codru atumcea ieu mă prăvălescu la pământ ca cum aş fi dă pedepsie et holbez okii păste cap şâ facu spume la gură et răcnescu văz eată văz şâ le spuiu tuoată tărăşenia cu san Baudolino car mea fapt prorocia et toţ dau laudă a Dumne Dzeu et toţ dicu Miraclu lucru minunat gottmituns[22]

et ierau aquolo prinşii dân Terdona car nu să otărâse să se supuie au ba însă căn au vezutu şi au auzitu pe mine să lungeau la pământ et diceau că eată şi svinţii să puneau în contra loru ca mai bine să să supuie fincă mai mult nu era a răbda

et pormă văzutam derthonezii cum işeau toţ dân cetate omin fămei copchii bătrâni et săjăluiau eară alamannii îi purtau ca cum erau uoi au berbeci au alte turme et ăia den Pavia cu aida aida hai entrau ăn Turtona ca smintiţi cu legături dă nueale et bâte ciocane et tărnăcopuri că păiei a dărâmare un târg sau o cetate dân temelii le venea a sburdare

et cătră seară am văst pă collină un fum maare et Terdona ohh terdona nu mai ierea mai nemic aşeai răzbelul făcut să fie cum dzice i tatămio Galiaudo e o mare Feară însă mai bine iei dăcât noi

ei pă seară imperatorul săn toarnă veselos la Tabernacule şi mapucă de obraz cu deagetile aşe cum tatămio nice odată nu mia fapt et pormă kiamă un senior car nu ierea altu decât bunul canonic Rahewinus et i dzice ke voea ca ieu săn văţa schrivere et abacu et asemene grammateca car atumci nu ştieam ce iaste dar acuma cătinel cătinel aflu et tatămio Galiaudo nici neam nuşi închipuea tarei bine să fie omu nţălept cine ar fi credzută mulţămită aducem domne dumini pân la urmă Domnului mulţămită

Îns a scrie uă chronică te ia cu căldure chear dacăi earnă et teamă mii că mi să stinge lumânarea et cum dzice oareşcine deştiu mare rău mă doare

2

Baudolino îl întâlneşte pe Nicetas Choniates

„Asta ce-i?” întrebă Nicetas după ce învârtise-n mâini pergamentul şi încercase să citească din el câteva rânduri.

„E primul meu exerciţiu de scriere”, răspunse Baudolino, „şi de-atunci de când l-am scris – aveam, cred, paisprezece ani şi încă mai eram o făptură a pădurii – l-am purtat cu mine ca pe o amuletă. După aceea am mai umplut eu multe alte pergamente, iar uneori zi de zi. Mi se părea că exist doar pentru că seara puteam povesti ce mi se întâmplase de dimineaţă. Pe urmă îmi ajungeau doar nişte condici lunare, câteva rânduri, acolo, ca să-mi aduc aminte faptele principale. Iar când aveam să fiu înaintat în vârstă, îmi ziceam eu – aşa cum s-ar zice că sunt acuma – pornind de la aceste însemnări aveam să aştern în scris *Gesta Baudolini*. Aşa că în cursul călătoriilor mele îmi purtam cu mine istoria vieţii mele. Dar în fuga din locul unde domnea Preotul Ioan…”

„Preotul Ioan? N-am auzit niciodată de el.”

„Am să-ţi spun eu de el, poate chiar prea multe. Însă, cum îţi spuneam: fugind, mi-am pierdut însemnările acelea. A fost ca şi cum mi-aş fi pierdut viaţa.”

„O să-mi povesteşti mie ceea ce-ţi aminteşti. Până la mine ajung frânturi de fapte, zdrenţe de întâmplări, iar eu scot din ele o povestire, împletită într-un plan providenţial. Tu, salvându-mă, mi-ai dăruit puţinul viitor ce-mi rămâne, iar eu te voi răsplăti dându-ţi înapoi trecutul pe care l-ai pierdut.”

„Dar poate că povestea mea-i fără sens…”

„Nu există poveşti fără sens. Iar eu sunt unul dintre acei oameni care ştiu să-l găsească până şi acolo unde ceilalţi nu-l văd. După aceea, povestea devine cartea celor trăitori, ca o trâmbiţă care sună şi face să se scoale din mormânt cei care erau pulbere de veacuri… Numai că se cere timp, trebuie privite de aproape faptele, legate între ele, descoperite legăturile, chiar şi cele ce se văd mai puţin. Dar nici n-avem altceva de făcut, iar genovezii tăi zic că va trebui să aşteptăm până ce furia câinilor ălora o să se potolească.”

Nicetas Choniates, acum orator de Curte, judecător suprem al imperiului, jude al Vălului, logofăt de taină sau – cum s-ar fi spus printre latini – cancelar al basileului de la Bizanţ, cum şi istoric al multor Comneni şi al celor din familia Anghelilor, se uita cu interes la bărbatul care-i sta în faţă. Baudolino îi spusese că se mai întâlniseră la Gallipoli, pe vremea împăratului Frederic, însă, dacă era acolo şi

Baudolino, se afla amestecat printre atâţia guvernanţi, pe când Nicetas, care ducea tratative în numele împăratului, era cu mult mai la vedere. Oare minţea? În orice caz, era cel care-l smulsese furiei invadatorilor, îl adusese la loc sigur, îl unise din nou cu familia sa, iar acum îi făgăduia să-l scoată afară din Constantinopole…

Nicetas se uita cu luare-aminte la salvatorul său. Acum părea mai degrabă un sarazin decât un creştin. Un chip ars de soare, o cicatrice gălbuie care-i străbătea tot obrazul, o cunună de păr încă roşcat, care aducea a coamă de leu. Nicetas avea să se minuneze mai târziu, aflând că omul acela avea peste şaizeci de ani. Mâinile îi erau mari, când şi le ţinea adunate în poală, li se vedeau de îndată oasele noduroase. Mâini de ţăran, făcute mai curând pentru hârleţ decât pentru sabie.

Şi totuşi vorbea greceşte înlesnit, fără să împroaşte la fiece vorbă cum fac de obicei străinii, iar Nicetas îl auzise chiar adineauri adresându-se unor năvălitori într-o limbă hirsută a acestora, care suna grabnic şi uscat, ca unul care ştia s-o întrebuinţeze şi pentru insultă. Pe de altă parte, îi spusese cu o seară înainte că el avea un dar: i-ajungea s-audă doi inşi care grăiau într-o limbă oarecare, iar după puţin timp era în stare să vorbească la fel ca ei. Un dar greu de găsit, care, credea Nicetas, fusese îngăduit doar apostolilor.

Traiul la Curte, şi nu la o curte oarecare, îl învăţase pe Nicetas să-i preţuiască pe oameni cu o calmă lipsă de încredere. Ceea ce te izbea la Baudolino era că, orice lucru ar fi spus, îşi privea interlocutorul pieziş printre gene, ca şi cum îl avertiza să nu-l ia în serios. Un neajuns de iertat orişicui, însă mai puţin cuiva de la care te aştepţi la o mărturie dreaptă, de pus în Istorii. Dar, pe de altă parte, Nicetas era curios din fire. Îi plăcea să-i audă pe alţii povestind, şi nu doar lucruri pe care el nu le cunoştea. Chiar şi lucrurile pe care le văzuse cu propriii săi ochi, atunci când cineva i le spunea din nou, i se părea că le priveşte din alt punct de vedere, ca şi cum s-ar fi aflat pe vârful unuia dintre munţii de prin icoane şi ar fi văzut pietrele cum le vedeau apostolii pe munte, şi nu precum credinciosul din vale. Apoi, îi plăcea să pună întrebări latinilor, atât de diferiţi de greci, începând cu limbile acelea ale lor foarte noi, una mai deosebită decât alta.

Nicetas şi Baudolino şedeau faţă-n faţă, în încăperea unui turnuleţ, cu ferestre în două canaturi ce se deschideau pe trei laturi. Una arăta Cornul de Aur şi malul opus al Perei, cu turnul de la Galata, care se ivea dintre şirurile lui de mahalale şi cocioabe; pe cealaltă se vedea canalul portului dând spre Braţul Sfântului Gheorghe; şi, în fine, cea de-a treia privea spre apus, iar de acolo ar fi trebuit să se vadă tot Constantinopolul. Însă, în dimineaţa aceea, culoarea crudă a cerului era astupată de fumul gros al palatelor şi al bazilicilor mistuite de foc.

Era al treilea incendiu care lovea oraşul în ultimele nouă luni:

primul distrusese magazii şi provizii de curte, de la Blacherne până la Zidurile lui Constantin, al doilea toate depozitele de vechituri ale veneţienilor, amalfitanilor, pisanilor şi evreilor, de la Perama şi până aproape de coastă, cruţând doar cartierul acela de genovezi, de pe lângă poalele Acropolei, iar al treilea îşi arăta acum văpăile pretutindeni.

În jos era un adevărat râu de flăcări, cădeau la pământ portice, ruinând palatele, se frângeau coloanele, globuri aprinse de foc care semprăştiau din pârjolul acela mistuiau casele aflate mai departe, apoi flăcările, ajutate de rafalele de vânt care alimentau iadul acela după cum le venea lor, se-ntorceau să mistuie ceea ce mai înainte cruţaseră, în înalt se ridicau nouri groşi, roşiţi încă pe poale de licăririle focului, dar de altă culoare, nu se ştie dacă din pricina unei înşelări a razelor soarelui sau a alcătuirii mirodeniilor, lemnului sau a altor materii încinse de foc din care se năşteau. Mai mult de atât, după partea din care sufla vântul, din locuri diferite ale oraşului veneau până aici arome de nucşoară, de scorţişoară, de piper şi de şofran, de muştar sau de ghimbir – aşa că, iată, cea mai frumoasă cetate a lumii ardea, e drept, dar ca o căţuie cu arome parfumate.

Baudolino stătea cu spatele la cea de-a treia fereastră şi părea o umbră întunecată, aureolată de dubla albeaţă, cea a zilei şi cea a incendiului. Nicetas îl asculta în parte, iar în parte se ducea cu mintea la cele petrecute în zilele din urmă.

Acum, în sfârşit, în dimineaţa aceea de miercuri, 14 aprilie, a anului de la Hristos 1204 sau şase mii şapte sute doispre-zece de la zidirea lumii, aşa cum se obişnuia a se socoti la Bizanţ, de două zile barbarii puseseră stăpânire definitiv pe Constantinopole. Oastea bizantină, aşa de scânteietoare în armuri şi cu scuturi şi coifuri când se afla la paradă, şi garda imperială a mercenarilor englezi şi danezi, înarmaţi cu groaznicele lor securi cu două tăişuri, care vinerea trecută încă mai ţinuseră piept duşmanilor bătându-se cu vrednicie, cedaseră luni, atunci când duşmanii profanaseră până la urmă zidurile. Fusese o victorie aşa de neaşteptată, că înşişi învingătorii se opriseră temători, către seară, aşteptându-se la o răzmeriţă şi, ca să-i ţină la depărtare pe apărători, puseseră foc iarăşi. Însă, în dimineaţa zilei de marţi, tot oraşul îşi dăduse seama că, în timpul nopţii, uzurpatorul Alexie Ducas Murţufles fugise undeva mai înlăuntrul ţării, pe uscat. Cei din oraş, acum orfani şi învinşi, îl blestemaseră pe tâlharul acela de tronuri pe care-l proslăviseră până cu o seară mai înainte, după cum îl linguşiseră şi atunci când îşi sugrumase predecesorul şi, neştiind ce să facă (pidosnici, pidosnici, pidosnici, ce ruşine, se căina Nicetas în faţa acelei ruşinoase predări), se adunaseră într-un cortegiu mare, cu patriarhul şi cu preoţii de orice rang în veşminte rituale, cu călugării care cerşeau milă, gata să se vândă noilor potentaţi aşa cum se

vânduseră întotdeauna şi celor vechi, cu crucile şi cu chipurile Domnului nostru Isus Hristos înălţate, cel puţin tot atâta pe cât se-nălţau vaietele şi plânsorile lor, şi ieşiseră în întâm-pinarea cuceritorilor, sperând să-i îmblânzească.

Ce nebunie să nădăjduieşti milă de la barbarii aceia, care n-aveau trebuinţă să se predea duşmanul ca ei să facă ceea ce visau de luni de zile, anume să distrugă oraşul cel mai întins, cel mai populat, cel mai bogat, cel mai nobil din lume, şi să-şi împartă între ei ce au jefuit. Uriaşul alai al celor care se văitau se găsea în faţa unor necredincioşi cu sprânceana încruntată, cu sabia încă înroşită de sânge, cu caii scăpărând din copite. Ca şi cum alaiul acesta nici n-ar fi existat, se şi făcuse începutul prădăciunilor.

O, Isuse Hristoase, ce mari au fost atunci strâmtorările şi şovăielile noastre! Dar de ce oare tumultul mării, întunecarea de tot sau numai în parte a soarelui, cercul roşu al lunii, mişcările stelelor nu ne-au prorocit mai dinainte această nenorocire din urmă? Aşa plângea Nicetas, în seara de marţi, purtându-şi paşii înfricoşaţi prin oraşul care fusese capitala ultimilor romani, pe de o parte căutând să se ferească de ordia necredincioşilor, pe de alta găsindu-şi calea astupată de tot alte şi alte vetre de pojar, disperat că nu putea s-o apuce pe calea către casă şi plin de grijă că în vremea asta unii dintre ticăloşii aceia să nu-i fi ameninţat familia.

În sfârşit, mai spre noapte, neîndrăznind să străbată grădinile şi locurile slobode dintre Sfânta Sofia şi Hipodrom, alergase către templu, văzându-i deschise marile portaluri şi fără să-i dea prin gând că furia barbarilor ajunsese să profa-neze până şi locul acela.

Dar, de cum intrase înăuntru, se înălbise de groază. Toată lărgimea aceea era presărată cu cadavre, printre care călăreţii duşmani, deşănţaţi şi beţi, îşi jucau caii. Mai încolo, gloata tocmai spărgea, cu lovituri de ghioagă, uşa de argint a amvonului, poleită cu aur pe margini. Amvonul cel minunat fusese legat cu funii pentru a fi smuls de la locu-i şi tras afară de un şir de catâri. O ceată ameţită de vin îmboldea animalele cu sudălmi, dar copitele lunecau pe mozaicul lustruit, cei înarmaţi împungeau mai întâi cu vârful, apoi cu latul săbiilor nefericitele animale care împroşcau de spaimă cu balegile lor peste tot, unele cădeau şi-şi rupeau picioarele, aşa încât locul din jurul amvonului era tot o noroială de sânge şi de balegă.

Cetele acelei avangărzi a lui Antihrist se îndârjeau împotriva altarelor, Nicetas îi văzu cum despicau un tabernacul, apucau potirele, azvârleau pe jos sfântul mir, cu pumnalele scoteau pietrele ce împodobeau cupa şi le ascundeau prin veşminte şi aruncau potirul într-o grămadă, la mijloc, printre lucruri menite să fie topite. Dar câte unii mai întâi, râzând fără ruşine, luau din şaua calului lor câte o ploscă plină cu vin, turnau vinul în vasul cel sfânt şi apoi beau,

maimuţărind gesturile vreunui preot de slujbă. Ba, şi mai rău, pe altarul cel mare, acum despodobit, o prostituată descinsă, ameţită de vreo băutură, dansa cu picioarele desculţe pe masa împărtăşaniei, făcând în batjocura sfintelor rituri, pe când bărbaţii o încurajau să-şi scoată şi ultimele veşminte; aceasta, despuiată încetul cu încetul, prinsese să dănţuie în faţa altarului vechiul şi deşuchiatul dans al măscăricilor şi în cele din urmă se aruncase, sughiţând obosită, pe jilţul patriarhului.

Plângând din pricina celor văzute, Nicetas se repezise către fundul templului, unde se înălţa Coloana pe care poporul o numeşte Cea care Asudă şi care, într-adevăr, când o atingeai, dădea la iveală o sudoare mistică şi continuă a ei, dar nu din pricini mistice voia acum Nicetas să ajungă la ea. Iar la jumătatea drumului îşi văzu calea tăiată de doi invadatori înalţi la stat – lui i se părură uriaşi – care strigau ceva pe un ton poruncitor. Nu era nevoie să le cunoşti limba ca să înţelegi că, după veşmintele lui de om de curte, bănuiau că-i încărcat cu aur sau că putea spune unde-l ascunsese. Iar Nicetas, în acel moment, se simţi pierdut, pentru că, aşa cum văzuse acum în alergătura lui gâfâită prin oraşul invadat, n-ajungea să arate că n-avea cu el decât câteva monede sau să nege că ar avea vreo comoară în altă parte: nobili dezonoraţi, vârstnici plângând, oameni avuţi, deposedaţi de bunul lor, erau schingiuiţi până la moarte ca să spună unde şi-au ascuns averile, erau ucişi dacă nu le aveau şi nu izbuteau să spună, şi lepădaţi la pământ atunci când destăinuiau, după ce suferiseră atâtea chinuri şi în aşa chip, că mureau oricum în timp ce zbirii lor ridicau vreo lespede, dărâmau un perete fals, făceau să cadă vreun tavan dublu şi-şi vârau mâinile lor lacome printre vasele de preţ, scotoceau mătăsuri şi catifele, mângâiau blănuri, prefirând printre degete pietre scumpe şi colane, miroseau vase şi săculeţe cu esenţe rare.

Aşa că în clipa aceea Nicetas se văzu mort, plânse familia care-l pierduse şi-i ceru Domnului Atotputernic iertare pentru păcatele lui. Şi tocmai în acea clipă intră în Sfânta Sofia Baudolino.

Apăru frumos ca un Saladin, pe un cal acoperit cu valtrapuri, cu o cruce mare roşie pe piept, cu spada scoasă din teacă, urlând „Dumnezeul, Maica Domnului, dar-ar moartea, scârboşi blestemaţi, porcilor şi simoniacilor, aşa vă purtaţi voi cu odoarele Domnului nostru Isus Hristos?” şi dă-i, dă-i, cu latul săbiei în toţi blestemaţii aceia însemnaţi cu sfânta cruce ca şi el, cu deosebirea că el nu era beat, ci aprins de mânie. Ajunsese până la matracuca tolănită pe jilţul patriarhal, se aplecase, o apucase de păr şi o târa acum prin balegile catârilor, strigându-i lucruri groaznice, începând cu mama care-o născuse. Dar în jurul lui, toţi cei pe care credea el că-i pedepseşte erau aşa de beţi sau aşa de porniţi să dezghioace pietre preţioase de pe orice obiect ce le avea montate-n lucrătură, că nici măcar nu-şi dădeau

seama ce face.

Făcând însă astfel, ajunse în faţa a doi uriaşi care se pregăteau să-l pună la cazne pe Nicetas, se uită la nenorocitul care implora milă, lăsă pletele curtezanei, care căzu pe jos ca vai de capul ei, şi zise în greaca cea mai curată: „Pe toţi cei doisprezece Crai de la Răsărit, doar nu eşti tu domnul Nicetas, ministrul basileului! Ce pot face pentru tine?”

„Frate întru Hristos, oricine ai fi”, strigase Nicetas, „libe-rează-mă de barbarii ăştia latini care mă vor mort, salvează-mi trupul şi-ţi vei salva ţie sufletul!” Din acest schimb de chirăituri orientale, cei doi pelerini[23] latini nu înţeleseseră mare lucru şi-i cereau socoteală lui Baudolino care părea de-al lor, exprimându-se în provensală. Şi tot într-o foarte limpede provensală, Baudolino strigase că bărbatul acela era prizonierul contelui Balduin al celor două Flandre, din ordinul căruia tocmai îl căuta şi, din *arcana imperii,* doi bieţi sergenţi ca ei nu înţeleseseră asta. Cei doi rămaseră uluiţi o clipă, apoi hotărâră că şi-ar pierde timpul luându-se la ceartă, în timp ce puteau căuta alte comori fără bătaie de cap, şi se depărtară către altarul cel mare.

Nicetas nu se plecă să sărute picioarele salvatorului său, pentru că şi-aşa se afla la pământ, dar era prea uluit ca să se comporte cu demnitatea pe care ar fi cerut-o rangul său: „O, bunul meu domn, îţi mulţumesc pentru ajutorul tău, vasăzică nu toţi latinii sunt fiare dezlănţuite şi cu chipul schimonosit de ură. N-au făcut asta nici măcar sarazinii când au recucerit Ierusalimul, când Saladin s-a mulţumit cu puţine monede ca să-i lase în viaţă pe locuitori! Ce ruşine pentru toată creştină-tatea, fraţi contra fraţilor lor înarmaţi, pelerini care ar fi trebuit să meargă să recucerească Sfântul Mormânt şi care s-au lăsat opriţi din drum de lăcomie şi de invidie, şi distrug Imperiul Roman! O, Constantinopole, Constantinopole, maică a biseri-cilor, principesă a religiilor, călăuză a opiniilor perfecte, doică hrănitoare a tuturor ştiinţelor, loc de odihnă al oricărei frumuseţi, iată că ai băut din mâna lui Dumnezeu potirul mâniei şi te-ai aprins de un foc cu mult mai mare decât cel care arse Pentapolea! Ce demoni zavistnici şi nedomoliţi au presurat asupră-ţi neînfrânarea beţivirii lor, ce smintiţi şi respingători Peţitori ţi-au aprins făclia de nuntă? O, maică, altădată înveşmântată în aur şi purpură împărătească, acum pângărită şi istovită şi lipsită de fiii tăi, ca păsările închise într-o colivie, nu găsim calea ca să părăsim cetatea asta care era a noastră, nici vlaga să rămânem în ea, ci răsuciţi în multe greşale, ca nişte stele rătăcitoare ne învârtim!”

„Domnule Nicetas”, zisese Baudolino, „mi s-a spus mie că voi, grecii, vorbiţi prea multe şi de toate, dar nu credeam să fie chiar aşa. Acum pe loc întrebarea e cum să dăm dosul de aici. Eu pot să te pun sănătos şi teafăr în cartierul genovezilor, dar tu trebuie să-mi şopteşti drumul cel mai iute şi mai sigur către Neorion, pentru că astă cruce pe

care-o am pe piept mă apără pe mine, dar pe tine nu: aici în jur lumea şi-a pierdut lumina înţelepciunii, dacă mă vor vedea împreună cu un prins grec, vor gândi că preţuieşte el ceva, şi mi-l vor lua."

„De cunoscut, cunosc eu un drum bun, dar nu-i de-a lungul uliţelor", zise Nicetas, „şi-ar trebui să te lipseşti de cal…"

„Atunci să-l lăsăm", zise Baudolino, fără nici o îngrijire, ceea ce-l ului pe Nicetas, care habar n-avea cu ce preţ bun îşi făcuse el rost de bidiviul lui.

Atunci Nicetas se lăsă ajutat să se ridice în picioare, îl luă de mână şi se alătură pe furiş de Coloana care Asuda. Privi în juru-i: în toată lărgimea templului, pelerinii care, văzuţi de departe, se mişcau ca furnicile erau ocupaţi cu câte o prăduială şi nu luau seama la ei doi. Îngenunche în dosul coloanei şi-şi vârî degetele în crăpătura puţin cam lărgită a unei pietre din pardoseală. „Ajută-mă", îi spuse el lui Baudo-lino, „căci poate în doi vom izbuti." Şi, într-adevăr, după câteva sforţări, lespedea se ridică, arătând o deschizătură întunecoasă. „Sunt nişte trepte mici", zise Nicetas, „intru eu primul pentru că ştiu unde să pun piciorul. Iar tu, după aceea, să închizi din nou cu piatra deasupra ta!"

„Şi acum ce facem?", întrebă Baudolino.

„Coborâm", zise Nicetas, „iar pe urmă vom găsi pe bâjbâite o firidă, şi în ea sunt făclii şi un amnar."

„Mare şi frumos oraş Constantinopole, şi plin de lucruri neaşteptate", comentă Baudolino în timp ce cobora pe scara aceea răsucită. „Păcat că porcii ăştia nu au să lase din el piatră pe piatră."

„Porci?", se miră Nicetas. „Păi nu eşti de-al lor?"

„Eu?", se uimi, la rândul său Baudolino. „Nu sunt. Dacă te gândeşti la veşmântul ăsta, l-am luat cu împrumut. Când ăştia au intrat în oraş, eu eram demult înlăuntrul zidurilor. Dar unde-s făcliile?"

„Aşteaptă, mai sunt câteva trepte. Cine eşti, care-ţi e numele?"

„Baudolino din Alexandria, nu aceea din Egipt, ci aceea care acum se cheamă Cesarea sau poate că nu se mai cheamă în nici un fel şi poate cineva a ars-o ca şi pe Constantinopole. E pe-acolo, printre munţii din Nord şi mare, pe lângă Mediolanum, cunoşti?"

„Am auzit de Mediolanum. Odată, zidurile lui au fost distruse de către regele alemanilor. Iar mai târziu, basileul nostru le-a dat bani ca să-i ajute să le ridice din nou."

„Iată, eu eram cu împăratul alemanilor, înainte de moartea lui. Tu l-ai întâlnit pe când voia să străbată Propontida, acum aproape cincisprezece ani."

„Frederic Enobarbus. Un principe mare şi nobil, iertător şi milostiv. N-ar fi făcut nicidecum ce fac aceştia…"

„Când cucerea un oraş, nici el nu era prea blând."

În cele din urmă, dădu de capătul scării. Nicetas găsi făcliile, şi cei doi, ţinându-le sus, deasupra capetelor, străbătură un tunel lung, până ce Baudolino văzu chiar pântecele Constantinopolelui, acolo unde, aproape sub cea mai înaltă biserică a lumii, se întindea nevăzută o altă bazilică, o pădure de coloane ce se pierdeau în întuneric, ca o mulţime de arbori ai unei păduri lacustre, ieşind din apă. Bazilică sau biserică de abaţie în întregime răsturnată, pentru că lumina ce abia licărea printre capitelurile care se ştergeau în umbra unor bolţi foarte înalte nu venea de la rozete sau vitralii, ci de la pardoseala acvatică ce răsfrângea flacăra purtată de vizitatori.

„Oraşul e ciuruit de cisterne", zise Nicetas. „Grădinile din Constantinopole nu sunt un dar al naturii, ci efectul meşteşugului. Dar iată, acum apa ne ajunge numai ceva mai sus de glezne pentru că a fost aproape toată întrebuinţată ca să se stingă pojarurile. Dacă invadatorii vor distruge şi apeductele, toţi vor muri de sete. Obişnuit nu se poate merge pe aici cu piciorul, şi ne trebuie o barcă."

„Dar asta continuă aşa până la port?"

„Nu, ci se opreşte cu mult înainte, însă cunosc nişte treceri şi nişte scări care o fac să comunice cu alte cisterne şi cu alte galerii, aşa că, dacă n-om putea merge până la Neorion, vom merge aşa pe sub pământ până la Prosphorion. „Însă", zise el neliniştit şi ca şi cum şi-ar fi amintit în momentul acela de o altă încurcătură, „eu nu pot veni cu tine. Îţi arăt drumul, însă apoi trebuie să mă întorc. Trebuie să-mi pun la adăpost familia, ascunsă într-o casă mică, în spate la Sfânta Irina. Ştii", păru el să se scuze, „palatul meu a fost distrus în cel de-al doilea incendiu, cel din august…"

„Domnule Nicetas, eşti nebun. Mai întâi, mă faci să viu aici dedesubt şi să-mi părăsesc calul, în timp ce fără tine puteam s-ajung la Neorion chiar mergând pe străzi. Apoi, crezi tu că poţi ajunge să-ţi vezi familia înainte să te oprească alţi doi pedestraşi ca aceia cu care te-am găsit? şi chiar dac-ai izbuti, pe urmă ce-ai să faci? Mai curând sau mai târziu, unii au să te găsească, iar dacă te gândeşti să-i iei pe ai tăi şi să pleci la drum, unde ai să te duci?"

„Am prieteni la Selimbria", zise Nicetas nedumerit.

„Nu ştiu unde vine asta, dar, înainte să ajungi, va trebui să ieşi din oraş. Stai şi ascultă, tu acum nu eşti de nici un folos familiei tale. În schimb, acolo unde am să te duc eu găsim nişte prieteni genovezi care în oraşul ăsta se ocupă cu de toate, când bune, când rele, şi sunt deprinşi să trateze cu sarazinii, cu evreii, cu monahii, cu garda împăratului, cu neguţătorii persani, iar acum cu pelerinii latini. Sunt oameni ajunşi la minte, tu le spui unde se află familia ta, iar ei mâine ţi-o aduc acolo unde suntem noi. Cum or să facă asta, nu ştiu, dar au s-o facă. Ar face-o în orice caz pentru mine, care le sunt un vechi prieten, şi din iubire de Dumnezeu, dar tot genovezi sunt şi, dacă le

dăruieşti ceva, cu atât mai bine. Apoi stăm acolo până ce lucrurile se mai potolesc, căci de obicei un jaf nu durează mai mult de câteva zile, crede-mă pe mine, care am văzut destule. Iar pe urmă, te vei duce la Selimbria sau unde vei voi."

Nicetas îi mulţumise înduplecându-se. Şi, pe urmă, în timp ce purcedeau la drum, întrebase ce căuta el în oraş, dacă nu era un pelerin însemnat cu cruce.

„Am sosit pe când latinii debarcaseră deja pe celălalt mal împreună cu alţi oameni… care acum nu mai sunt. Veneam de undeva, de foarte departe."

„De ce n-ai lăsat domnia ta oraşul până ce mai era vreme?"

Baudolino şovăi înainte să-şi răspundă: „Pentru că… pentru că trebuia să stau aici ca să înţeleg un lucru."

„L-ai înţeles?"

„Din păcate, da, dar numai astăzi."

„Altă întrebare. De ce-ţi dai atâta osteneală cu mine?"

„Ce altceva ar putea face un bun creştin? Dar, la urma urmei, ai dreptate. Aş fi putut să te liberez de cei doi şi să te las să fugi pe socoteala ta, dar iată că stau pe lângă tine ca o lipitoare. Vezi, domnule Nicetas, eu ştiu că tu eşti un scriitor de istorii, aşa cum era şi episcopul Oto din Freising. Dar când l-am cunoscut eu pe episcopul Oto, înainte ca el să moară, eram băietan şi n-aveam o istorie a mea, voiam doar să le cunosc pe-ale altora. Acum aş putea să am o istorie a mea, însă nu numai că am pierdut tot ce scrisesem despre trecutul meu, dar, dacă-ncerc să mi-l aduc aminte, mi se încurcă totul în cap. Nu că nu mi-aş aminti faptele, dar nu sunt în stare să le dau un sens. După cele ce mi s-au întâmplat astăzi, trebuie să stau de vorbă cu cineva, altfel înnebunesc."

„Ce ţi s-a întâmplat astăzi?" întrebă Nicetas, mişcându-se cu greu prin apă – era mai tânăr decât Baudolino, dar viaţa lui de cărturar şi de curtean îl făcuse să fie gras, leneş şi moale.

„Am ucis un om. Era cel care aproape acum cincisprezece ani l-a ucis pe tatăl meu adoptiv, pe cel mai bun dintre regi, pe împăratul Frederic."

„Dar Frederic s-a înecat în Cilicia!"

„Aşa au crezut toţi. Dar a fost asasinat. Domnule Nicetas, tu m-ai văzut mai îndârjit şi dând cu sabia astă-seară la Sfânta Sofia, dar află că în viaţa mea n-am mai vărsat sângele nimănui. Sunt un om paşnic. De data asta a trebuit să ucid, eram singurul care putea face dreptate."

„Îmi vei povesti. Dar spune-mi cum de ai ajuns aşa, ca trimis de pronie, să-mi salvezi viaţa la Sfânta Sofia."

„În timp ce pelerinii începeau să jefuiască oraşul, eu intram într-un loc întunecos. Am ieşit de acolo când deja era beznă, acum vreo oră, şi m-am trezit că sunt pe lângă Hipodrom. Am fost aproape

răsturnat de o mulţime de greci care fugeau urlând. M-am retras sub gangul de la intrarea unei case pe jumătate arse, ca să-i las să treacă, şi, după ce au trecut, am văzut pelerinii care-i urmăreau. Am înţeles ce se petrecea şi într-o clipă mi-a trecut prin cap acest mare adevăr: că eu eram desigur un latin, şi nu un grec, dar mai înainte ca latinii aceia răi ca fiarele să-şi dea seama, între mine şi un grec mort n-ar mai fi fost nici o deosebire. Şi totuşi, nu-i cu putinţă, îmi ziceam, aceştia n-or voi să distrugă cel mai mare oraş al creştinătăţii tocmai acum când l-au cucerit… Apoi m-am gândit că, atunci când strămoşii lor au intrat în Ierusalim pe vremurile lui Geoffroi de Bouillon, chiar dacă pe urmă cetatea a devenit a lor, i-au omorât pe toţi – femei, copii şi animale domestice – şi numai mulţumită lui Dumnezeu n-au dat foc Sfântului Mormânt. Adevărat este că aceia erau creştini care intrau într-un oraş al necredincioşilor, dar tocmai în călătoria mea am văzut cum pot să se gâtuie creştinii între ei – un cuvinţel, şi se ştie bine că de ani de zile preoţii noştri se ceartă cu preoţii voştri pe chestia aceea cu *Filioque*. Şi, în fine, ce să mai vorbim, când războinicul intră într-un oraş, nici o religie nu-i mai ţine piept."

„Ce ai făcut, deci?"

„Am ieşit de sub poarta aceea şi am mers strivindu-mă de ziduri până ce am ajuns la Hipodrom. Şi acolo am văzut frumuseţea veştejindu-se şi devenind grea ca plumbul. Ştii, eu de când sunt în oraş, mă duceam acolo din când în când să privesc statuia copilei aceleia, cu picioare bine închegate, cu braţe ce păreau de zăpadă şi cu buzele roşii, cu surâsul acela şi cu sânii ei, cu veşmintele şi cu părul dansându-i în vânt, că văzând-o de departe nu puteai crede că-i de bronz, deoarece părea din carne, şi vie…"

„E statuia Elenei din Troia. Dar ce anume s-a întâmplat?"

„Într-un răgaz de câteva clipe am văzut coloana pe care stătea aplecându-se ca un arbore retezat de la rădăcină şi dată jos la pământ, într-un nor de pulbere. Făcută bucăţi, cu trupul acolo jos şi cu capul la câţiva paşi de mine, şi numai atunci am băgat de seamă cât de mare era statuia aceea. Capul nu i l-ai fi putut cuprinde nici cu amândouă braţele desfăcute şi stătea şi mă privea pieziş, aşa cum ar face o fiinţă culcată, cu nasul orizontal şi cu buzele vertical: buze care, iartă-mă, dar păreau că-s cele pe care le au femeile la încheietura picioarelor, iar din ochi îi sărise la o parte pupila şi părea că a orbit dintr-odată, Isuse-Doamne, uite ca asta de-aci!" şi sărise iute îndărăt împroşcând cu apă-n toate părţile, pentru că acolo, în apă, făclia îi luminase aşa deodată un cap de piatră, mare cât zece capete de om, care stătea acolo şi ţinea pe el o coloană, dar şi acest cap era culcat, cu gura încă şi mai asemănătoare unei vulve, întredeschisă, cu o mulţime de şerpi pe creştet încolăciţi ca nişte bucle şi cu o paloare mortuară de fildeş vechi.

Nicetas surâse: „Asta-i aici de veacuri; sunt capete de Me-duză care nu se ştie de unde vin şi au fost folosite de constructori ca soclu. Te sperii din nimic…”

„Nu mă speriu. Doar că acest cap l-am mai văzut. În altă parte.”

Băgând de seamă că Baudolino se tulbură, Nicetas schimbă vorba: „Tocmai îmi spuneai c-au abătut la pământ statuia Elenei…”

„De-ar fi numai aceea. Toate, toate statuile din Hipodrom şi For, toate cele din metal cel puţin. Se căţărau pe ele, le legau cu nişte funii de cânepă sau cu lanţuri de gât şi de jos le trăgeau cu două sau trei perechi de boi. Am văzut căzând toate statuile vizitiilor, un sfinx, un hipopotam şi un crocodil egipteni, o lupoaică mare cu Romulus şi Remus atârnându-i de ţâţe, precum şi statuia lui Hercule; şi pe aceea am descoperit-o că era aşa de mare, pentru că policarul era cât bustul unui om normal… şi apoi obeliscul acela de bronz cu toate reliefurile lui, acela ce are deasupră-i femeiuşca de se-nvârte după cum bate vântul…”

„Soaţa Vântului. Ce ruină. Unele erau opere ale unor sculptori antici păgâni, mai vechi decât romanii înşişi. Dar de ce, de ce?”

„Ca să le topească. Primul lucru pe care-l faci când dai ia-ma într-un oraş e să topeşti tot ce nu poţi căra. Se fac cuptoare peste tot, şi mai închipuie-ţi că atâtea case frumoase în flăcări sunt ca nişte cuptoare naturale. Şi apoi, i-ai văzut pe cei din biserică, doar nu se pot vântura de colo-colo ca să dea la vedere că au luat pixidele şi patenele de prin sanctuare. Topeşti, trebuie topit totul repede. Un jaf”, explica Baudolino ca unul care cunoaşte bine un meşteşug, „e ca un cules de vie, trebuie să-mparţi bine ce are de făcut fiecare, căci sunt cei care calcă strugurii, cei care duc mustul în zăcătoare, cei care fac de mâncare pentru călcători, cei care merg s-aducă vinul bun de anul trecut… Un jaf e o treabă serioasă – mai ales dacă voieşti ca din oraşul cu pricina să nu rămână piatră pe piatră, cum a fost în vremea mea la Milano. Dar pentru asta ar fi nevoie de cei din Pavia, aceia ştiau cum se duce la pieire un oraş. Ăştia de aici mai au încă multe de învăţat, dădeau jos statuia, pe urmă se aşezau pe ea şi se puneau pe băut, apoi sosea unul cu vreo fată adusă de păr care striga că e fecioară şi toţi se apucau să-i vâre degetele acolo ca să vadă dacă-i adevărat… La un jaf bine făcut trebuie să cureţi totul iute, casă cu casă, şi abia pe urmă te pui pe chefuit, altfel cei mai îndemânatici iau ce-i mai bun. Dar, în fine, problema mea era că unor oameni de soiul ăsta nici eu n-aş fi avut timp să le povestesc că sunt şi eu născut prin părţile Monferratoului. Aşa că un singur lucru era de făcut. M-am pitit după un colţ până ce a intrat pe străduţă un călăreţ, unul care, din pricină că băuse, nu mai ştia nici măcar încotro se duce şi se lăsa pur-tat de cal. N-a trebuit să fac alta decât să-l trag de un picior, şi a căzut. I-am luat coiful, am lăsat să-i cadă o piatră pe cap…”

„L-ai ucis?”

„Nu, căci era din ceva sfărâmicios, abia atât cât să-l lase leşinat. Mi-am făcut curaj pentru că acela începuse să verse ceva de culoarea micşunelei, i-am luat pieptarul de zale şi hai-na, coiful, armele, i-am luat calul şi-am dat înainte prin maha-lale, până ce am ajuns la poarta Sfintei Sofii, am văzut că acolo intrau cu catârii şi mi-a trecut pe dinainte un grup de soldaţi care duceau cu ei candelabre de argint cu lanţurile lor groase ca pe mână şi vorbind ca nişte lombarzi. Când am văzut deşănţarea, mişelia şi vânzoleala aceea nelegiuită, mi-am pierdut capul, pentru că cei care făceau masacrul acela erau şi ei oameni de pe pământurile mele, fii supuşi ai Papei de la Roma…”

Tot vorbind astfel, tocmai în timp ce făcliile erau pe cale să se stingă, ieşiseră afară din cisternă, în noaptea acum deplină, şi ajunseseră pe nişte străduţe pustii la turnuleţul genovezilor. Bătuseră la poartă, cineva coborâse, fuseseră primiţi şi ajutaţi să se întremeze, cu o bunăvoinţă cam morocănoasă. Baudolino părea să fie unul de-ai casei printre oamenii aceia şi repede li-l înfăţişase pe Nicetas. Unul dintre ei zisese: „E lesne, avem noi grijă, acum duceţi-vă şi vă culcaţi”, şi spu-seseră asta cu atâta siguranţă în glas, că nu numai Baudolino, dar şi Nicetas însuşi petrecuse noaptea în pace.

3

Baudolino îi lămureşte lui Nicetas ce scria el în copilărie

În dimineaţa următoare, Baudolino îi chemase la el pe cei mai descurcăreţi dintre genovezi, pe Pevere, Boiamondo, Grillo şi Taraburlo. Nicetas le spusese unde aveau să-i poată găsi familia, şi aceia plecaseră, liniştindu-l încă o dată. Nicetas ceruse atunci nişte vin şi-i turnase o cupă lui Baudolino: „Dacă-ţi place acesta, parfumat cu răşină. Mulţi latini îl găsesc scârbos şi zic că miroase a mucegai." După ce avu de la Baudolino încredinţarea că acel nectar grecesc era băutura lui preferată, Nicetas se pusese să-i asculte din nou povestea.

Baudolino părea plin de nerăbdare să stea de vorbă cu cineva, ca pentru a se elibera de nişte lucruri pe care le ţinea în el cine ştie de când. „Iată, domnule Nicetas", zise el deschi-zând un săculeţ din piele pe care-l purta legat la gât şi întinzându-i un pergament. „Asta-i începutul istoriei mele."

Nicetas, care ştia şi el citi caracterele latineşti, încercase s-o descifreze, dar nu înţelesese nimic.

„Ce anume este?" întrebase. „Vreau să zic, în ce limbă e scrisă?"

„Limbă – nu ştiu. Să începem aşa, domnule Nicetas. Tu cam ştii pe unde se află Ianua sau Genova, precum şi Medio-lanum, sau Mayland cum îi ziceţi voi, grecii. Ei, iată, pe la jumătatea drumului dintre aceste două oraşe sunt două ape mari, Tanaro şi Bormida, şi între cele două ape e o câmpie pe care, atunci când nu-i cald de să coci ouăle punându-le pe o piatră, e ceaţă, când nu-i ceaţă, e nea, şi când nu ninge, îngheaţă, iar când nu-ngheaţă, tot e frig. Acolo m-am născut eu, într-un ţinut ce se cheamă Frascheta Marincana, unde-i şi o mlaştină întinsă între cele două râuri. Nu-i chiar ca ţărmurile Propontidei…"

„Mi-nchipui."

„Însă mie îmi plăcea. E un aer ce te însoţeşte peste tot. Eu am călătorit mult, domnule Nicetas, poate până la India cea Mare…"

„Nu eşti sigur?"

„Nu, şi nu ştiu bine unde am ajuns; de bună seamă că acolo unde-s oameni cu coarne, şi din cei cu gura pe pântece. Am petrecut săptămâni prin pustiuri fără capăt, prin păşuni ce se întindeau cât vezi cu ochii şi m-am simţit toată vremea asta ca un prizonier al unei puteri ce depăşea puterile închi-puirii mele. Însă prin locurile mele, când te preumbli prin codrii plini de ceaţă, ţi se pare că eşti tot în pântecele maicii tale, nu te temi de nimic şi te simţi liber. Şi chiar când nu-i ceaţă, când umbli şi ţi-e sete, desprinzi un ţurţur de gheaţă din copaci, apoi îţi sufli-n degete pentru că-s pline de degerături…"

„Ce-s astea… sunt ceva de râs?”

„Nu, căci n-am zis *gheloioi!* Aici la voi nici nu există măcar această vorbă şi-a trebuit s-o folosesc pe-a mea de-acasă, *geloni.* Sunt un fel de răni ce ţi se formează pe degete şi pe nodurile pumnilor, de frig mare, şi te mănâncă, iar dacă te scarpini, te dor…”

„Vorbeşti despre ele de parcă ţi-ar fi lăsat o amintire frumoasă…”

„Geru-i frumos.”

„Fiecare îşi iubeşte locul naşterii sale. Spune mai departe.”

„Ei bine, acolo erau odinioară romanii, cei de la Roma, cei care vorbeau latineşte, nu romanii care spuneţi acuma că sunteţi voi, cei care vorbiţi greceşte şi pe care noi îi numim romei sau grecotei, dacă-mi ierţi vorba asta. Apoi, imperiul acelor romani de acolo a dispărut, iar la Roma a rămas numai papa, şi prin toată Italia s-au văzut felurite neamuri care vorbeau în graiuri diferite. Cei din Frascheta vorbesc un grai, dar alături, la Terdona, vorbesc un altul. Călătorind cu Frederic prin Italia, am auzit graiuri foarte dulci, faţă de care al nostru de la Frascheta nici măcar nu-i o limbă, ci-i lătratul unui câine, şi nimeni nu scrie în limba aceea, pentru că se mai scrie şi acum în latină. Aşa că eu, când mâzgăleam perga-mentul ăsta, eram poate primul care încerca să scrie aşa cum vorbeam noi. După aceea, am devenit om de litere şi scriam latineşte.”

„Dar aici ce spui?”

„Cum vezi, trăind printre oameni învăţaţi, ştiam şi în ce an sunt. Scriam în decembrie al anului 1155 de la Hristos. Nu ştiam ce vârstă am, tatăl meu zicea că doisprezece ani, mama mea voia să fie treisprezece, poate pentru că strădaniile de a mă creşte în frica lui Dumnezeu făcuseră ca anii să i se pară mai lungi. Pe când scriam aici, aveam însă cu siguranţă aproape paisprezece. Din aprilie şi până în decembrie, învăţasem a scrie. Dovedisem multă sârguinţă, după ce împăratul mă luase cu sine, încercându-mi meşteşugul în orice împrejurare, fie în tabără, sub un cort, sau rezemându-mă de zidul unei case distruse. Cu tăbliţe, cel mai adesea, şi rar pe pergament. Ajunsesem a mă obişnui să trăiesc ca Frederic, care n-a stat niciodată mai mult de câteva luni în acelaşi loc, totdeauna doar iarna, iar în tot restul anului fiind pe drum, dormind în fiece seară în alt loc.”

„Da, însă ce povesteşti?”

„La începutul anului aceluia, eu mai trăiam încă împreună cu tatăl şi cu mama mea, cu câteva vaci şi o grădiniţă. Un pustnic de prin părţile acelea mă învăţase să citesc. Mă învârteam prin pădure şi prin mlaştină, eram un băiat cu multă închipuire, vedeam unicorni şi (îmi ziceam eu) mi-apărea în ceţuri Sfântul Baudolino…”

„N-am mai auzit până acum vorbindu-se de acest om sfânt. Ţi se arăta cu-adevărat?”

„E un sfânt de prin locurile noastre, era episcop în Villa del Foro.

Dacă-l vedeam sau nu, asta-i altă socoteală. Domnule Nicetas, problema vieţii mele e că eu întotdeauna am confun-dat ceea ce vedeam cu ceea ce doream să văd…”

„Asta se întâmplă multora…”

„Da, însă mie întotdeauna mi s-a întâmplat, că deîndată ce eu ziceam că am văzut una sau alta sau că am găsit cutare scrisoare, care spune cutare lucru (pe care poate c-o scrisesem tot eu), ceilalţi păreau că nici n-aşteaptă altceva. Ştii, domnule Nicetas, când tu spui un lucru pe care ţi l-ai închipuit, iar ceilalţi îţi spun că-i chiar aşa, sfârşeşti şi tu prin a crede-n el. Aşa că eu mergeam prin Frascheta şi vedeam sfinţi şi unicorni prin pădure, iar când l-am întâlnit pe împărat, fără să ştiu cine este, şi i-am vorbit în limba lui, i-am spus că mie San Baudo-lino îmi spusese că el avea să cucerească Terdona. Spuneam asta ca să-i fac plăcere, dar el voia s-o spun tuturora, şi mai ales trimişilor din Terdona, pentru ca ei să se convingă că până şi sfinţii erau împotriva lor, şi iată de ce m-a cumpărat de la tatăl meu, nu atât pentru puţinii bani pe care i i-a dat, cât pentru că, în plus, i-a luat o gură de hrănit. Aşa mi s-a schimbat mie viaţa.”

„Şi ai devenit servul lui?”

„Nu serv, ci fiu. În epoca aceea, Frederic nu devenise încă tată şi cred că mă îndrăgise, fiindcă-i spuneam ceea ce alţii îi ascundeau din respect. S-a purtat cu mine ca şi cum aş fi fost făptură din sângele lui, mă lăuda pentru mâzgălelile mele, pentru primele socoteli pe care le puteam face pe degete, pentru lucrurile pe care tocmai le învăţam despre tatăl său şi despre tatăl tatălui său… Poate crezând că înţelegeam, mi se destăinuia deseori.”

„Dar pe tatăl acesta îl iubeai mai mult decât pe cel de sânge sau erai fermecat de măreţia lui?”

„Domnule Nicetas, până atunci eu nu mă întrebasem dacă îl iubeam pe tatăl meu, Gagliaudo. Eram numai cu grijă să nu fiu la îndemâna loviturilor lui de picior sau a ciomăgelilor lui şi-mi părea un lucru firesc pentru un copil. Că-l iubeam însă mi-am dat seama doar când a murit. Înainte de asta, nu cred că mi-am îmbrăţişat tatăl. Mă duceam mai degrabă şi plângeam la sânul maicii mele, o biată femeie, dar avea atâtea vite în paza ei, că-i rămânea prea puţin timp ca să mă mângâie. Frederic era înalt de statură, alb la faţă şi roşcovan, dar nu arămiu precum cei din satul meu, şi cu părul şi barba ca văpaia, cu mâinile lungi, cu degetele subţiri, cu unghiile bine îngrijite, era sigur pe sine şi-ţi insufla siguranţă, era vesel şi hotărât şi-ţi insufla veselie şi hotărâre, era curajos şi dădea altora curaj… Eu eram un puişor de leu, el un leu în lege. Ştia să fie crud, dar cu cei pe care-i iubea era foarte blând. Eu l-am iubit. Era primul om care dădea ascultare celor spuse de mine.”

„Te folosea ca pe-un glas din popor… Bun stăpân, cel care nu-şi

pleacă urechea doar la curteni, ci încearcă a-nţelege cum gândesc supuşii lui.”

„Da, însă eu nu ştiam cine sunt şi unde mă aflu. De când îl întâlnisem pe împăratul acela, din aprilie până în septembrie, oastea imperială străbătuse de două ori Italia, o dată din Lombardia până la Roma şi altă dată de-a-ndărătelea, înaintând ca o căprioară de la Spoleto la Ancona, de acolo spre Apuglii, şi apoi încă o dată în Romagna, şi iar către Verona şi Tridentum şi Bauzano, trecând, în fine, munţii şi întorcân-du-se iar în Germania. Abia după doisprezece ani petrecuţi cu chiu, cu vai între cele două râuri, fusesem zvârlit în centrul universului.”

„Aşa ţi se părea ţie.”

„Ştiu asta, domnule Nicetas, că voi sunteţi centrul lumii, dar lumea-i mai largă decât împărăţia voastră, există şi Ultima Thule şi ţara hibernilor. Cu siguranţă că, faţă de Constantino-pole, Roma-i un morman de ruine şi Parisul un sat plin de noroaie, dar şi pe-acolo se mai întâmplă câte ceva când şi când, în multe şi multe părţi ale lumii nu se vorbeşte greceşte şi există până şi oameni care, ca să spună că-s de acord, spun oc.”

„Oc?”

„Oc.”

„Ciudat. Spune mai departe.”

„Spun mai departe. Vedeam Italia întreagă, locuri şi chipuri noi, veşminte pe care nu le mai văzusem, damascuri, broderii, mantii aurite, spade, armuri, auzeam voci pe care mă trudeam cu greu să le imit zi de zi. Îmi aduc doar tulbure aminte când Frederic a primit coroana de fier a regilor Italiei la Pavia, apoi coborârea lui către acea Italie mai dinspre noi, şi calea străbătută în lungul căii francilor, şi pe împărat întâlnindu-se cu papa Adrian la Sutri, încoronarea de la Roma…”

„Dar basileul ăsta al tău sau împărat, cum îi ziceţi voi, a fost încoronat la Pavia ori la Roma? Şi de ce în Italia, dacă-i basileul alamanoilor?”

„S-o luăm pe rând, domnule Nicetas, la noi, latinii, nu-i aşa de uşor ca pentru voi, romeii. La voi, unul scoate ochii basileului care-i atunci şi devine el basileu, toţi se învoiesc şi până şi patriarhul de la Constantinopole face ce spune basi-leul, altfel basileul îi scoate şi lui ochii…”

„Acum să nu exagerăm.”

„Exagerez? Când am sosit eu, de îndată m-am lămurit că basileul Alexie al III-lea se urcase pe tron pentru că-l orbise pe basileul legitim, pe fratele său Isaac.”

„La voi, nici un rege nu-l înlătură pe cel dinainte ca să-i ia tronul?”

„Ba da, însă îl ucide în bătălie sau cu vreo otravă, sau cu pumnalul.”

„Vedeţi, sunteţi nişte barbari, nu izbutiţi să născociţi un mod mai puţin crud ca să rânduiţi lucrurile guvernării. Şi apoi, Isaac era fratele lui Alexie, şi nu-ţi ucizi un frate.”

„Am înţeles, a fost un act de bunăvoinţă. La noi nu e aşa. Împăratul latinilor, care nu-i latin încă din vremurile lui Carol cel Mare, e succesorul împăraţilor romani, al celor din Roma, vreau să spun, nu al celor din Constantinopole. Dar, pentru a fi sigur că este, trebuie să fie încoronat de papa, pentru că legea lui Hristos i-a măturat pe cei falşi şi mincinoşi. Însă, ca să fie încoronat de papa, împăratul trebuie să fie recunoscut şi de oraşele Italiei, care-s fiecare cam de capul lor, şi atunci trebuie să fie încoronat rege al Italiei – fireşte, dacă l-au ales principii teutoni. E limpede?”

Nicetas aflase de câtva timp că latinii, deşi barbari, erau foarte complicaţi; nuli în materie de subtilităţi şi de deosebiri dacă era în joc vreo chestiune teologică, dar în stare să despice firul în patru pe vreo chestiune de drept. Astfel că în toate veacurile pe care romeii din Bizanţ le cheltuiseră pe fructuoase concilii ca să definească natura Domnului nostru Isus Hristos, fără să pună în discuţie acea putere care încă mai venea direct de la Constantin, apusenii lăsaseră teologia pe seama preoţilor de la Roma şi-şi pierduseră timpul otrăvindu-se şi dându-şi unii altora lovituri de secure ca să stabilească dacă mai este vreun împărat şi care este acela, cu frumosul rezultat că un împărat adevărat nu mai avuseseră.

„Aşadar, Frederic avea nevoie de o încoronare la Roma. Trebuie să fi fost ceva solemn…”

„Până la un anume punct. Mai întâi, pentru că San Pietro la Roma faţă de Sfânta Sofia e o colibă, şi chiar e mai degrabă rău făcută. Al doilea, pentru că situaţia la Roma era foarte tulbure; în zilele acelea, papa stătea retras la San Pietro şi în castelul său, iar dincolo de fluvii romanii păreau a fi devenit stăpânii oraşului. Al treilea, pentru că nu se înţelegea bine dacă papa îi făcea în ciudă împăratului sau împăratul papei.”

„În ce sens?”

„În sensul că, de-aş fi stat să-i ascult pe principii şi episcopii de Curte, aceştia erau furioşi pentru felul cum papa se purta cu împăratul. Încoronarea trebuia să aibă loc duminica, şi i-au făcut-o sâmbăta, împăratul trebuia să fie uns la altarul cel mare, iar Frederic a fost uns la un altar de pe laturi, şi nu pe cap, aşa cum se întâmpla altădată, ci pe braţe şi pe spete, şi nu cu mir, ci cu uleiul catehumenilor – tu poate că nu înţelegi deosebirea, şi nici eu n-o înţelegeam pe vremea aceea, dar la Curte toţi erau întunecaţi la chip. Eu mă aşteptam ca şi Frederic să fie înfuriat ca o panteră, însă el era

plin de curtenie faţă de papă şi întunecat la chip era în schimb papa, ca şi cum i-ar fi ieşit o afacere proastă. L-am întrebat clar ca bună ziua pe Frederic de ce baronii murmurau, iar el nu, însă mi-a răspuns că trebuia să înţeleg valoarea simbolurilor liturgice, unde ajunge un fleac ca să se schimbe totul. El avea nevoie ca încoronarea să aibă loc şi să fie făcută de papă, dar nu trebuia să fie prea solemnă, altfel avea sănsemne că el era împărat numai prin bunăvoinţa papei, însă el era prin voinţa principilor germani. I-am spus că era şiret ca o nevăstuică, pentru că asta era ca şi cum ar fi spus: iată, papă, tu eşti doar notarul, dar pactele le-am iscălit eu cu Dumnezeu din Cer. El a început să râdă, dându-mi o scatoalcă peste cap, şi a zis bravo, bravo, iute mai găseşti tu modul de a spune lucrurilor pe nume. Apoi m-a întrebat ce făcusem la Roma în zilele acelea, pentru că el era aşa de ocupat cu ceremoniile, încât mă pierduse din vedere. Am văzut ce mai mândreţe de ceremonii aţi făcut, i-am spus eu. Fiindcă romanilor – vorbesc de cei din Roma – nu le plăcea lucrul ăla cu încoronarea în San Pietro, fiindcă senatul roman, care voia să fie mai important decât pontiful, voia să-l încoroneze pe Frederic pe Capitoliu. El însă a refuzat, pentru că, dacă mergea apoi şi spunea că a fost încoronat de popor, nu numai prinţii germani, dar şi regii Franţei şi ai Engliterei ar fi zis ce mai uncţiune mândră-i asta, făcută de sacra plebe, în timp ce, dacă spunea că l-a uns papa, toţi ar fi luat treaba asta în serios. Dar lucrurile erau şi mai complicate decât atât, şi am înţeles numai după aceea. Principii germani au început de ceva vreme să vorbească despre *translatio imperii,* şi asta-i cum ar fi că moştenirea împăraţilor din Roma a trecut la ei. Acum, dacă Frederic făcea să fie încoronat de papă, era ca şi cum ar fi spus că dreptul lui era recunoscut şi de vicarul lui Hristos pe pământ, şi că aşa ar fi fost şi dacă ar fi locuit, să zic aşa, la Edessa sau la Ratisbona. Dar dacă lăsa să fie încoronat de senat şi de *populusque* roman, era ca şi cum ar fi spus că imperiul se afla încă acolo şi că n-ar fi avut loc *translatio.* Mare vulpoi, cum zicea tatăl meu, Gagliaudo. Sigur că în situaţia aceea împăratul nu era de acord. Iată de ce, pe când avea loc marele banchet al încoronării, romanii înfuriaţi au trecut Tibrul şi au ucis nu doar câţiva preoţi, dar şi vreo doi sau trei imperiali. Frederic n-a mai văzut înaintea ochilor, a întrerupt banchetul şi i-a vrut pe toţi morţi şi îngropaţi, după care în Tibru erau mai multe cadavre decât peşti, iar la sfârşitul zilei romanii înţeleseseră cine era stăpânul, dar sigur că sărbătoarea n-a fost cine ştie ce sărbătoare. De aici o supărare a lui Frederic pe comunele acelea din Italia din partea asta, şi iată de ce când, la sfârşitul lui iulie, a ajuns în faţa cetăţii Spoleto şi a cerut găzduire, iar spoletanii i-au pus beţe-n roate, Frederic s-a mâniat mai rău decât la Roma şi a făcut un masacru, pe lângă care acesta de la Constantinopole e doar un joc… Trebuie să înţelegi, domnule Nicetas, că un împărat trebuie să se

poarte ca un împărat, fără să dea importanţă sentimentelor… Am învăţat atâtea lucruri în lunile acelea; după Spoleto a fost întâlnirea cu trimişii Bizanţului la Ancona, apoi întoarcerea către Italia de sus, până pe povârnişurile Alpilor pe care Oto îi numea Pireneici, şi era pentru prima dată când vedeam culmile munţilor acoperite de zăpadă. Şi în timpul ăsta, zi după zi, canonicul Rahewin mă iniţia în arta scrisului."

„Grea iniţiere pentru un copilandru…"

„Nu, nu-i grea. E adevărat că, dacă nu înţelegeam ceva, canonicul Rahewin îmi da un pumn după ceafă, iar mie nu-mi ţinea nici de cald, nici de rece, după palmele peste laici date de tatăl meu, dar în rest toţi se uitau în gura mea. Dacă-mi venea să zic c-am văzut o sirenă în mare – după ce împăratul mă adusese acolo ca pe unul care vede sfinţi toţi mă credeau şi-mi ziceau bravo, bravo…"

„Asta te-o fi învăţat să-ţi cântăreşti cuvintele."

„Dimpotrivă, asta m-a învăţat să nu le mai cântăresc deloc. Aşa că, gândeam eu, orice aş spune, e adevărat pentru c-am spus… Când ne duceam spre Roma, un preot pe nume Conrad îmi povestea despre minunăţiile *(Mirabilia*) acelui oraş, despre cele şapte automate de pe Capitoliu care erau puse să întruchipeze fiecare zi în parte a săptămânii, şi fiecare printr-un clopoţel anunţa o revoltă în câte o provincie a imperiului, sau despre statuile de bronz ce se mişcau singure, sau despre un palat plin cu oglinzi fermecate… Apoi am ajuns la Roma, şi-n ziua aceea, pe când tocmai se băteau de-a lungul Tibrului, eu mi-am luat tălpăşiţa şi-am hoinărit prin oraş. Şi dă-i eu şi umblă, şi n-am văzut decât turme de oi printre ruine vechi şi pe sub porticele oamenilor de rând care vorbeau limba iudeilor şi vindeau peşte, dar *mirabilia* n-am văzut niciuna, afară de o statuie călare, pe Capitoliu, şi nici aceea nu mi s-a părut cine ştie ce. Şi totuşi, când pe drumul de întoarcere toţi mă-ntrebau ce-am văzut, ce puteam să spun, că la Roma nu erau decât oi printre ruine şi ruine printre oi? Nu m-ar fi crezut. Şi aşa că povesteam nişte *mirabilia* despre care mi se povestise, şi mai adăugam câte una, de pildă că-n palatul din Lateran văzusem o răcliţă de aur împodobită cu diamante, având înlăuntru-i buricul şi prepuţul Domnului nostru Isus Hristos. Toţi îmi sorbeau cuvintele şi ziceau păcat că-n ziua aceea trebuia să stăm să omorâm la romani şi că n-am văzut toate acele *mirabilia.* Aşa că în toţi anii aceştia am continuat s-ascult povestindu-se despre minunile din cetatea Romei, în Germania şi în Burgundia, şi până şi aici, numai pentru că vorbisem eu despre ele."

În timpul ăsta se întorseseră genovezii, îmbrăcaţi în călugări, pe când mânau de la spate, sunând din nişte clopoţei, o ciurdă de făpturi înfăşurate în nişte trenţe soioase şi decolorate care le acopereau şi feţele. Era soţia însărcinată a lui Nicetas, cu ultimul născut încă în

braţe, şi alţi fii şi fiice, nişte tinerele foarte graţioase, câteva rubedenii şi puţini servitori. Genovezii îi făcuseră să străbată oraşul ca şi cum ar fi fost o ceată de leproşi, şi până şi pelerinii se dăduseră la o parte la trecerea lor.

„Cum au putut să vă ia în serios?" întreba râzând Baudolino. „Să-i lăsăm pe leproşi, dar voi nici îmbrăcaţi astfel nu semănaţi a monahi!"

„În puţine cuvinte, pelerinii sunt o haită de nemernici", zise Taraburlo. „Şi apoi, dup-atâta timp de când ne aflăm aici, puţină greacă, atât cât să ne folosească, mai ştim şi noi. Repetam întruna *kyrieleison pighe pighe,* toţi laolaltă cu glas scăzut, ca şi cum ar fi fost o litanie, iar ăia se trăgeau de o parte, unu-şi făcea semnul crucii, altu' arăta coarne cu degetele, altu' îşi atingea boaşele."

Un serv îi adusese lui Nicetas o casetă, iar Nicetas se retrăsese către fundul încăperii ca s-o deschidă. Se întorsese cu câteva monede de aur pentru stăpânii casei, care se pierduseră în binecuvântări şi afirmaseră că până la plecare stăpânul casei avea să fie el. Familia-i numeroasă fusese împărţită prin căsuţele vecine, pe ulicioarele nu prea curate, unde nici unui latin nu i-ar fi trecut prin minte să caute pradă.

Mulţumit acum, Nicetas îl chemase pe Pevere, care părea mai cu autoritate între gazdele sale, şi zisese că, dacă trebuia să stea ascuns, asta nu-nsemna să renunţe la plăcerile lui obişnuite. Oraşul ardea, dar în port continuau să vină corăbii de neguţători, precum şi bărcile pescarilor care trebuiau să oprească taman la Cornul de Aur fără să poată să-şi descarce mărfurile în dughene. Dacă aveai bani, puteai cumpăra la preţ bun lucrurile necesare unui trai înlesnit. Cât despre o bucătărie aşa cum scrie la carte, printre rubedeniile abia salvate se afla cumnatul său, Teofil, care era un bucătar nemaipomenit; ajungea să-l laşi să-ţi spună el mirodeniile de care avea nevoie. Aşa că, mai spre prânz, Nicetas ar fi putut să-i ofere gazdei lui un prânz de loghiotat. Era un ied grăsuţ, împănat cu usturoi, cu ceapă şi praz, acoperit cu un sos de peşte marinat.

„Acum mai bine de două sute de ani", zise Nicetas, „a venit la Constantinopole, ca ambasador al regelui vostru Oto, un episcop al vostru, Liutprand, care a fost oaspetele basileului Nikiforos. N-a fost o întâlnire frumoasă, şi am aflat după aceea că Liutprand a făcut o relatare despre călătoria lui în care noi, romanii, eram descrişi ca fiind grosolani, murdari, nededaţi, îmbrăcaţi cu haine purtate şi roase. Nu putea suporta nici vinul preparat cu răşină şi i se părea că toate bucatele noastre înotau în ulei. Dar de un singur lucru a vorbit cu încântare, şi anume de mâncarea asta."

Lui Baudolino iedul i se părea de minune, şi continuă să răspundă la întrebările lui Nicetas.

„Aşadar, trăind împreună cu oastea, ai învăţat să scrii. Însă de

citit ştiai să citeşti.”

„Da, însă a scrie e cu mult mai greu. Şi încă pe latineşte. Pentru că, dacă împăratul voia să trimită în ţara aceea nişte soldaţi, le spunea asta în alemană, însă când îi scria papei sau vărului Jasormigott, trebuia s-o facă în latină, şi tot aşa cu orice document de cancelarie. Mă trudeam să aştern primele litere, copiam cuvinte şi fraze al căror înţeles nu-l pricepeam, dar, în fine, la sfârşitul anului aceluia ştiam să scriu. Totuşi, Rahewin n-avusese vreme să mă înveţe gramatica. Ştiam să copiez, nu şi să mă exprim din capul meu. Iată de ce scriam în limba de la Frascheta. Era însă chiar limba de la Frascheta? Eu amestecasem amintiri din alte graiuri pe care le auzeam în jurul meu, cele de pe la Asti, de pe la Pavia, de-ale milanezilor, ale genovezilor, oameni care ades nu se înţelegeau între ei. Apoi, după aceea, în părţile alea am construit noi un oraş, cu oameni care veneau care dincotro, adunaţi ca să clădească un turn, şi au vorbit toţi în acelaşi fel. Cred că era cam în felul pe care-l născocisem eu.”

„Ai fost un nomothet”, zise Nicetas.

„Nu ştiu ce va să fie asta, dar poate că-i aşa. În orice caz, filele următoare erau într-o latină mai potrivită. Eram deja la Ratisbona, într-un chiostru liniştit, dat în grija episcopului Oto şi în pacea aceea tot aveam de răsfoit la file… Învăţam. Îţi vei da seama, printre altele, că pergamentul e prost răzuit şi încă se mai zăresc părţi din textul care sta dedesubt. Eram de-a dreptul un ticălos, îi furam pe maeştrii mei, îmi petrecusem două nopţi răzuind ceea ce credeam eu că-s scrieri vechi, ca să am îndeajuns loc de scris pentru mine. În zilele următoare, episcopul Oto era disperat că nu mai găsea prima versiune din a sa *Chronica sive Historia de duabus civitatibus* la care scria de mai bine de zece ani, şi-l învinuia pe bietul Rahewin că a pierdut-o în vreo călătorie. Doi ani după aceea, s-a înduplecat s-o rescrie, eu îi slujeam de secretar, şi n-am îndrăznit niciodată să-i mărturisesc că prima versiune a *Chro-nicii* lui i-o răzuisem eu. Cum vezi, există o dreptate, pentru că şi eu apoi mi-am pierdut-o pe a mea, cronica, numai că eu nu mai am curajul s-o rescriu. Însă eu ştiu că Oto, când rescria, schimba câte ceva…”

„În ce sens?”

„Dacă tu citeşti *Chronica* lui Oto, care-i o istorie a lumii, vezi că el, cum să spun, n-avea o părere prea bună despre lume şi despre noi, oamenii. Lumea, chiar dacă începuse bine, mergea din ce în ce mai rău, în fine, *mundus senescit,* lumea îmbătrâneşte, ne apropiem de sfârşit… Dar tocmai în anul în care Oto începea din nou a-şi scrie *Chronica,* împăratul îi ceruse să laude şi faptele lui, iar Oto s-a apucat să scrie *Gesta Friderici,* pe care apoi n-a terminat-o, fiindcă a murit la mai puţin de un an, şi le-a continuat Rahewin. Şi nu poţi povesti faptele suveranului tău dacă nu eşti convins că odată cu el începe un

veac nou, că-i vorba, în fine, de o *historia iucunda…”*

„Se poate scrie istoria împăraţilor noştri fără să renunţăm la severitate, explicând cum şi de ce se duc către propria-le ruină…”

„Poate tu faci asta, domnule Nicetas, dar bunul Oto nu, iar eu îţi spun numai cum s-au petrecut lucrurile. Aşa că acel om sfânt pe de o parte rescria *Chronica,* în care lumea mergea rău, şi, pe de alta *Gesta,* unde lumea nu putea merge decât mai bine. Tu o să zici: se contrazicea. De-ar fi numai atât. Eu însă bănuiesc că în prima versiune la *Chronica* lumea mergea şi mai rău şi, ca să nu se contrazică prea tare, pe măsură ce a rescris *Chronica,* Oto a devenit mai îngăduitor cu noi, bieţii oameni. Iar asta am provocat-o eu, răzuind prima versiune. Poate că, dacă rămânea aceea, Oto n-ar fi avut curajul să scrie *Gesta*, şi cum din aceste *Gesta* se va putea spune mâine ce-a făcut şi a dres Frederic, dacă nu răzuiam eu prima *Chronică,* se făcea aşa că Frederic n-ar mai fi făcut toate câte zicem că le-a făcut.”

„Tu”, îşi spunea Nicetas, „eşti precum cretanul cel mincinos, îmi şi spui că eşti un mincinos cu diplomă şi pretinzi să te cred. Vrei să mă faci să cred că ai povestit minciuni tuturor, mai puţin mie. În atâţia ani petrecuţi la Curtea acestor împăraţi am învăţat să mă dezbar de lanţurile minciu-nilor unor oameni mai mincinoşi decât tine… După propria-ţi mărturie, tu nu mai ştii cine eşti, şi asta poate tocmai pentru c-ai spus prea multe gogoşi, până şi ţie însuţi. Şi-mi ceri mie să-ţi clădesc istoria care ţie îţi scapă. Dar eu nu sunt un mincinos de soiul tău. De o viaţă eu pun întrebări povestirilor altuia ca să scot adevărul. Poate că-mi ceri o istorie care să te absolve c-ai ucis pe cineva ca să răzbuni moartea lui Frederic al tău. Tocmai clădeşti pas cu pas această istorie de iubire pentru împăratul tău, pentru ca apoi să fie firesc să explici de ce a trebuit să-l răzbuni. Admiţând că l-au ucis şi că l-a ucis cel pe care l-ai ucis tu.”

Apoi Nicetas se uită afară: „Focul stă s-ajungă la Acropole”, zise.

„Eu port nenoroc cetăţilor.”

„Te crezi atotputernic. E un păcat de trufie.”

„Nu, cel mult e un act de mortificare. În toată viaţa mea, cum mă apropiam de o cetate, aceasta era distrusă. Eu m-am născut într-un loc presărat cu târguri şi cu câteva castele modeste, de unde auzeam preamărindu-se de către vreun neguţător în trecere frumuseţile *urbis Mediolani,* dar ce anume era un oraş nu ştiam, n-ajunsesem nici măcar la Terdona, căreia-i vedeam turnurile de departe, iar Asti sau Pavia le credeam la fruntariile Paradisului Terestru. Dar după aceea, toate oraşele pe care le-am cunoscut erau pe cale a fi distruse sau erau de pe acum gata arse: Terdona, Spoleto, Crema, Milano, Lodi, Iconium, şi apoi şi Pndapetzim. Şi aşa se va întâmpla şi cu acesta. Oare oi fi – cum ziceţi voi, grecii – polio-clast din cauza deochiului?”

„Nu fi cel ce se năpăstuieşte pe sine însuşi.”

„Ai dreptate. Cel puţin o dată un oraş, anume al meu, l-am salvat cu o minciună. Tu crezi că o dată-i de-ajuns, ca să nu fie un deochi?”

„Înseamnă că nu-i un destin.”

Baudolino stătu câtva timp în tăcere. Apoi se întoarse şi privi spre ceea ce fusese Constantinopole. „Mă simt la fel de vinovat. Cei care fac asta sunt veneţieni şi oameni din Flandre, şi mai ales cavaleri din Champagne şi din Blois, din Troyes, din Orleans, din Soissons, ca să nu mai spun de monferrinii mei. Aş fi preferat ca oraşul ăsta să-l fi distrus turcii.”

„Turcii n-ar face asta niciodată”, zise Nicetas. „Suntem în cele mai bune raporturi cu ei. De creştini trebuie să ne păzim noi. Dar poate că voi sunteţi mâna lui Dumnezeu, care v-a trimis pentru pedeapsa păcatelor noastre.”

„Gesta Dei per Francos”, zise Baudolino.

4

Baudolino vorbeşte cu împăratul şi se îndrăgosteşte de împărăteasă

După-amiază, Baudolino îşi reluase povestirea mai pe scurt, iar Nicetas hotărâse să nu-l mai întrerupă. Voia să-l vadă crescând în grabă ca să ajungă mai repede la faptul principal. Nu înţelesese că la această ţintă Baudolino n-ajunsese încă, în momentul în care povestea, şi că povestea tocmai ca să ajungă la ea.

Frederic îl încredinţase pe Baudolino episcopului Oto şi asistentului său, canonicul Rahewin. Oto, din marea familie Babenberg, era unchi după mamă al împăratului, chiar dacă avea abia cu vreo zece ani mai mult decât el. Om foarte învăţat, studiase la Paris cu marele Abelard, apoi se făcuse călugăr cistercensian. Era foarte tânăr când a fost înălţat la demni-tatea de episcop de Freising. Nu pentru că acestui prea nobil oraş îi dedicase multă energie, ci, pentru că, îi explica Baudo-lino lui Nicetas, în creştinătatea din Apus, vlăstarele din familii nobile erau numite episcopi ai cutărui sau cutărui loc fără să trebuiască să se ducă, de fapt, în locul acela; era de ajuns să se bucure de renta respectivă.

Oto n-avea încă cincizeci de ani, dar părea de o sută, fiindcă tuşea întruna şi umbla deşelat, când într-o zi, când în alta, de dureri fie la şold, fie la umăr, lovit şi de boala pietrei la băşică şi cu ochii cam cârpiţi de atâta citit şi scris, atât la lumina soarelui, cât şi la aceea a unei lumânări. Foarte iritabil, cum i se întâmplă cuiva atins de podagră, prima oară când vorbise cu Baudolino îi spusese aproape bombănind printre dinţi: „L-ai cucerit pe împărat povestindu-i o mulţime de trăsnăi, nu-i aşa?”

„Maestre, jur că nu”, protestase Baudolino. Iar Oto: „Te cred, un mincinos care neagă, afirmă. Vino cu mine. O să te învăţ ceea ce ştiu.”

Asta arată, la urma urmelor, că Oto era un om din aluatul cel mai bun şi îl îndrăgise foarte repede pe Baudolino, pentru că găsea că prinde iute şi că-i în stare să reţină pe dinafară tot ce auzea. Dar îşi dăduse seama că Baudolino spunea pe de rost cu glas tare nu numai ceea ce învăţase, dar şi ceea ce născocise.

„Baudolino”, îi zicea, „tu eşti un mincinos înnăscut.”

„De ce spui una ca asta, maestre?”

„Pentru că-i adevărat. Dar să nu crezi că te dojenesc. Dacă vrei să devii om de litere şi să zicem că-ntr-o bună zi vrei să scrii Istorii, trebuie să mai şi minţi şi să inventezi poveşti, altfel Istoria ta ar tărăgăna. Dar va trebui să faci asta cu moderaţie. Lumea îi condamnă

pe mincinoşii care nu fac altceva decât să mintă, fie şi pentru lucrurile cele mai mărunte, şi-i răsplăteşte pe poeţi, care mint numai în lucrurile măreţe."

Baudolino trăgea folos din aceste lecţii ale maestrului său şi înţelesese puţin câte puţin cât de mincinos era şi acesta la rându-i, văzând cum se contrazicea trecând de la *Chronica sive Historia de duabus civitatibus* la *Gesta Friderici.* Din pricina aceasta, hotărâse că, dacă voia să devină un mincinos perfect, trebuia să asculte şi spusele altcuiva, pentru a vedea cum se conving oamenii unii pe alţii privitor la o chestiune sau alta. De pildă, despre oraşele din Lombardia asistase la diferite dialoguri între împărat şi Oto.

„Dar cum de poate fi cineva atât de barbar? Nu degeaba regii lor purtau odinioară o coroană de fier", se indigna Frederic. „Nimeni nu i-a învăţat niciodată că împăratului i se datorează respect? Baudolino, îţi dai seama? Ei încasează *regalia!"*

„Şi ce sunt aceste regăleli, bunul meu tată?" Toţi se porneau pe râs, iar Oto mai tare decât toţi, pentru că încă mai cunoştea latina vremurilor trecute, aceea bună, şi ştia că *regaliolus* e o păsăruică.

„Regalia, regalia, iura regalia, Baudolino, cap de lemn!" striga Frederic. „Sunt drepturile care-mi revin mie, ca acela de a numi magistraţii, de a încasa iarăşi impozite pe drumurile publice, pe pieţe şi pe râurile navigabile, şi dreptul de a bate monedă, şi apoi… şi mai ce, Rheinald?"

„… şi foloasele ce provin din amenzi şi din pedepse, din luarea în stăpânire a patrimoniilor fără moştenitor legitim sau din confiscare din cauza unor acţiuni criminale, sau pentru a fi contractat căsătorii incestuoase, şi cotele din veniturile de la minerit, saline şi iazuri de pescuit, procentele din comori dezgropate în loc public", continua Rheinald din Dassel, care, puţin după aceea, avea să fie numit cancelar şi, prin urmare, a doua persoană din imperiu.

„Aşa. Iar aceste oraşe au pus stăpânire pe toate drepturile mele. Nu au simţul a ce-i bun şi drept. Oare ce demon le-a întunecat mintea până-ntr-atât?"

„Nepoate şi împărate al meu", intervenea Oto, „tu însă te gândeşti la Milano, la Pavia şi la Genova de parc-ar fi Ulm sau Augsburg. Oraşele din Germania s-au născut prin voinţa unui rege, şi în rege se recunosc încă de la început. Dar cu oraşele astea lucrurile stau altfel. Ele au răsărit pe când împăraţii germani erau ocupaţi cu alte treburi şi au crescut trăgând foloase din lipsa principilor lor. Când tu vorbeşti locuitorilor despre potentaţii pe care vrei să li-i impui, ei simt această *potentatis insolentiam* ca pe un jug cu neputinţă de purtat şi se lasă guvernaţi de consuli pe care şi-i aleg ei singuri."

„Şi nu le place să simtă ocrotirea principelui şi să ia parte la demnitatea şi la gloria unui imperiu?"

„Le place foarte mult şi pentru nimic în lume n-ar vrea să se lipsească de acest avantaj, altfel ar cădea pradă unui alt monarh, împăratului de la Bizanţ sau poate şi Sultanului Egiptului. Dar cu condiţia ca principele să stea departe. Tu trăieşti înconjurat de nobilii tăi, poate nu-ţi dai seama că-n aceste oraşe raporturile-s diferite. Ele nu-i recunosc pe marii vasali ca stăpâni ai câmpurilor şi ai pădurilor, pentru că şi aceste câmpuri şi păduri aparţin oraşelor – afară poate de pământurile marchizului din Monferrato şi ale câtorva altora, puţini. Uite că, prin oraşe, tineri care se îndeletnicesc cu artele mecanice şi care la Curtea ta n-ar putea pune niciodată piciorul, administrează, comandă şi uneori sunt înălţaţi la demnitatea de cavaleri…”

„Aşadar lumea umblă să se răstoarne!” striga împăratul.

„Bunul meu tată”, înălţa atunci degetul Baudolino, „însă tu te porţi cu mine ca şi cum aş fi unul din familia ta, şi totuşi ieri trăiam prin paie şi fân. Şi atunci?”

„Şi atunci, dacă vreau eu, te fac chiar şi duce, pentru că eu sunt împăratul şi pot să-l înnobilez pe oricare prin decretul meu. Dar asta nu va să spună că oricine se poate înnobila singur! Aceia nu înţeleg că, dacă lumea se dă cu susu-n jos, merg şi ei către pieirea lor!”

„Se pare că nu, Frederic”, intervenea Oto. „Oraşele astea, cu modul lor de a guverna, sunt acum locul pe unde trec toate bogăţiile, neguţătorii se adună-n ele de pretutindeni, iar zidurile lor sunt mai frumoase şi mai trainice decât ale multor castele.”

„Tu cu cine ţii, unchiule?” urla împăratul.

„Cu tine, nepoate al meu împărătesc, dar tocmai de aceea e de datoria mea să te ajut să pricepi care-i forţa duşmanului tău. Dacă te-ncăpăţânezi să obţii de la oraşele acelea ceea ce nu vor să-ţi dea, îţi vei pierde restul vieţii tale asediindu-le, ca să le-nvingi şi să le vezi apoi renăscând şi mai trufaşe decât înainte, doar în câteva luni, trebuind apoi să treci iar peste Alpi ca să le supui din nou, pe când menirea ta de împărat este alta.”

„Şi care ar fi menirea mea de împărat?”

„Frederic, am scris în *Chronica* mea – care printr-o întâm-plare de neînţeles a dispărut şi va trebui să m-apuc din nou s-o scriu, vrere-ar Domnul să-l pedepsească pe canonicul Rahewin, căci cu siguranţă el e cel răspunzător de această pierdere – că odinioară, când era mare pontif Eugeniu al III-lea, episcopul sirian din Gabala, care-l vizita pe papa cu o solie armeană, i-a povestit că în îndepărtatul Orient, în ţări foarte apropiate de Paradisul Terestru, prosperă domnia unui *Rex Sacerdos,* Presbiterul Johannes, un rege cu siguranţă creştin, chiar dacă-i următor ereziei lui Nestorius şi ai cărui strămoşi sunt Magii aceia, regi şi sacerdoţi şi ei, însă depozitari ai străvechii înţelepciuni, care au mers să-l vadă pe pruncul Isus.”

„Şi ce am eu, împărat al sfântului şi romanului imperiu, cu acest

preot Ioan, Dumnezeu să-l ţie rege şi sacerdot multă vreme acolo unde şi-a-nţărcat dracul copiii, printre tuciuriii lui?”

„Vezi tu, strălucite al meu nepoate, că tu zici «tuciurii» şi gândeşti cum gândesc ceilalţi regi creştini, care se istovesc întru apărarea Ierusalimului – ispravă foarte de credinţă, nu neg asta, dar lasă-o regelui Franţei, că şi-aşa acum la Ierusa-lim poruncesc francii. Destinul creştinătăţii şi al oricărui imperiu care s-ar vrea sfânt şi roman n-are a face cu maurii. E o împărăţie creştină, dincolo de Ierusalim şi de pământurile necredincioşilor. Un împărat care ar şti să unească cele două împărăţii ar împuţina stăpânirea necredincioşilor şi însăşi împărăţia de la Bizanţ până la insule părăsite şi pierdute-n marea cea mare a slavei lui!”

„Închipuiri, dragă unchiule. Să revenim cu picioarele pe pământ, dacă-ţi place. Şi să ne-ntoarcem la oraşele acestea italiene. Explică-mi, unchiule preaiubit, de ce, dacă starea lor e atât de demnă de dorit, unele dintre ele se aliază cu mine împotriva altora, şi nu toate la un loc împotriva mea.”

„Cel puţin, până acum nu”, comenta prudent Rheinald.

„Am să repet”, explica Oto, „ele nu vor să nege legătura lor de supuşenie cu imperiul. Şi de aceea îţi cer ajutor ţie când un alt oraş le asupreşte, aşa cum face Milano cu Lodi.”

„Dar dacă starea de a fi un oraş este aceea ideală, de ce fiecare încearcă să asuprească oraşul vecin, ca şi cum ar voi să-i înghită teritoriul şi să se transforme în împărăţie?”

Atunci se vâra Baudolino în vorbă, cu înţelepciunea lui de informator indigen. „Părinte al meu, chestiunea e că nu doar oraşele, dar şi târgurile de dincolo de Alpi simt cea mai mare plăcere să-şi bage… au!…” (Oto îl mai educa şi cu ghionturi) „… adică unul îl umileşte pe celălalt. Prin părţile noastre aşa stau lucrurile. Poate fi urât străinul, dar cel mai mult se urăsc vecinii. Iar dacă străinul ne ajută să-i facem rău vecinului, e bine-venit.”

„Dar de ce?”

„Fiindcă oamenii sunt răi, îmi spunea tată-meu, dar ăi din Asti sunt şi mai răi decât Barbă-roşă.”

„Şi cine-i acel Barbă-roşă?” se înfuria împăratul Frederic.

„Eşti tu, părintele meu, pe-acolo aşa te numesc, Barbarossa, iar pe de altă parte nu văd ce rău ar fi, pentru că barba o ai roşie cu-adevărat, şi-ţi stă şi foarte bine, dacă ei ar vrea să spună c-o ai de culoarea aramei, ţi-ar plăcea mai mult Barbă-de-aramă? Eu te-aş iubi şi te-aş cinsti tot atâta, chiar şi dac-ai avea barba neagră, dar fiindcă o ai roşie nu văd de ce trebuie să te necăjeşti atâta dacă te numesc Barbă-roşie. Ceea ce voiam să-ţi spun, dacă nu te-ai fi mâniat pentru barbă, e că trebuie să stai liniştit pentru că, după mine, niciodată nu se vor uni la un loc împotriva ta. Se tem că, dacă vor învinge, unul

dintre ei devine mai puternic decât ceilalţi. Şi atunci tot mai bine-i cu tine. Dacă nu-i pui să plătească prea mult."

„Nu crede tot ce-ţi spune Baudolino", surâdea Oto. „Băiatu-i mincinos din fire."

„Nu chiar", răspundea Frederic, „în ce priveşte Italia spune de obicei lucruri foarte drepte. De pildă, acum ne învaţă că singura noastră posibilitate, cu oraşele italiene, e să le îmbucătăţim cât mai mult cu putinţă. Atâta că nu ştii niciodată cine-i cu tine şi cine stă de cealaltă parte."

„Dacă Baudolino al nostru are dreptate", rânjea uşor Rheinald din Dassel, „dacă-s cu tine sau împotrivă nu depinde de tine, ci de oraşul căruia vor să-i facă rău în acel moment."

Lui Baudolino îi cam părea rău că Frederic acesta, mare şi tare şi puternic, nu izbutea să accepte modul de a gândi al acelor supuşi. Şi să mai zici că petrecea mai mult timp în peninsula italică decât pe pământurile lui. Ei, îşi zicea Baudolino, ţine mult la ai noştri şi nu-nţelege de ce ei îl trădează. Poate că de-aia-i toacă, precum un soţ gelos.

În lunile de după întoarcere, Baudolino avusese însă puţine prilejuri de a-l vedea pe Frederic, care punea la cale o dietă la Ratisbona, apoi o alta la Worms. Trebuise să-şi potolească două rubedenii foarte de temut, pe Henrik Leul, căruia-i dăduse în cele din urmă ducatul Bavariei, şi pe Henrik Jasormingott, pentru care născocise de-a dreptul un ducat de Austria. La începutul primăverii anului următor, Oto îl vestise pe Baudolino că-n iunie aveau să plece cu toţii la Herbipolis, unde Frederic avea să facă o fericită nuntă. Împăratul mai avusese o soţie, de care se despărţise cu câţiva ani mai înainte, iar acum era gata s-o ia în căsătorie pe Beatrice de Burgundia, care-i aducea zestre comitatul acela, până la Provenţa. Cu o astfel de zestre, Oto şi Rahewin credeau că era vorba de căsătorie din interes, şi tot în acest spirit şi Baudolino, dăruit cu haine noi, aşa cum voia fericitul prilej, se pregătea să-şi vadă tatăl adoptiv la braţul vreunei fete bătrâne din Burgundia fără nici un haz, numai datorită averilor strămoşilor ei mai degrabă, şi nu pentru frumuseţea persoanei ei.

„Eram gelos, mărturisesc", îi spunea Baudolino lui Nicetas. „În fond, abia de puţin timp îmi găsisem un al doilea tată, şi iată că-mi era răpit, cel puţin în parte, de o mamă vitregă."

Aici Baudolino făcuse o pauză, se arătase întru câtva încurcat, îşi trecuse un deget peste cicatrice, apoi dezvăluise groaznicul adevăr. Sosise la nuntă şi descoperise că Beatrice de Burgundia era o copilă de douăzeci de ani de o nemaipomenită frumuseţe sau cel puţin aşa îi apăruse lui şi, după ce o văzuse, nu mai izbutea să-şi mai mişte nici un muşchi şi o privea cu ochii căscaţi. Avea părul scânteietor ca aurul, un

chip foarte arătos, gura mică şi roşie ca un fruct copt, dinţi albi şi foarte regulaţi, statura dreaptă, privirea ruşinoasă, ochi luminoşi. Sfioasă în vorbirea-i convingătoare, subţire la trup, părea să-i domine cu graţia-i scânteietoare pe toţi cei care o înconjurau. Ştia să se arate (virtute aleasă pentru o viitoare regină) supusă soţului ei, pe care arăta că-l teme ca pe un stăpân, dar era ea stăpâna lui când îi arăta propria-i voinţă de soţie, cu o purtare atât de potrivită, că orice rugăminte a ei era înţeleasă ca o poruncă. Iar dacă cineva voia să-i adauge ceva spre lauda ei, căci se spunea că era priceputâ în ale literelor, mai ştia să facă şi muzică, şi o cânta cu multă suavitate. Aşa că, încheia Baudolino, numindu-se Beatrice, adică cea Fericită, era chiar din cale afară de fericită.

Nu-i lipsea mult – lui Nicetas – ca să priceapă că tinerelul se-ndrăgostise la prima vedere de mama sa vitregă, numai că – întâmplându-i-se să se-ndrăgostească pentru prima oară – nu ştia ce anume i se-ntâmplă. Şi-i deja ceva fulgerător şi insuportabil lucru să te-ndrăgosteşti pentru prima oară, ţăran fiind, de o ţărăncuţă cu coşuri pe faţă; să ne-nchipuim numai ce va să-nsemne pentru un ţăran să se-ndrăgostească pentru prima oară de o împărătească de douăzeci de ani cu pielea albă ca laptele.

Baudolino înţelesese de îndată că ceea ce simţea el reprezenta un soi de furt faţă de tatăl său şi încercase să se convingă că, din pricina vârstei tinere a mamei vitrege, avea s-o vadă ca pe o soră. Însă pe urmă, chiar dacă nu studiase multă teologie morală, îşi dăduse seama că nu-i era îngăduit nici să iubească o soră – cel puţin nu cu fiorii şi cu intensitatea patimii pe care i-o inspira vederea Beatricei. Îşi plecase deci capul roşind şi asta tocmai când Beatrice, căreia Frederic i-l prezenta pe micul lui Baudolino (ciudat şi prea iubit năzdrăvan din câmpia Padului, cum se exprima el), întindea cu duioşie mâna şi-l mângâia, mai întâi pe obraz, apoi pe cap.

Baudolino fu pe punctul de a-şi pierde cumpătul, simţi că-i piere lumina din jur şi că urechile-i băteau precum clopotele la Paşti. Îl deşteptă mâna grea a lui Oto, care-l ciocănea în creştet şi-i murmura printre dinţi: „În genunchi, vită!" Îşi aminti pe dată că se afla în faţa sacrei împărătese romane şi a reginei Italiei, îndoi genunchii, şi din acea clipă se purtă ca un om de Curte perfect, doar că noaptea nu izbuti s-adoarmă şi, în loc să salte de bucurie pentru acea inexplicabilă cale a Damascului, plânse din pricina acelui foc de nesuportat al nemaicunoscutei patimi.

Nicetas îşi privea acest interlocutor cu înfăţişare leonină, îi aprecia delicateţea expresiilor, ţinuta retorică într-o greacă aproape literară şi se întreba ce soi de făptură avea în faţă-i, în stare să folosească limba plugarilor când vorbea de lucruri de la ţară, şi pe aceea a regilor când vorbea de monarhi. O fi având un suflet, se

întreba el, acest personaj ce ştie să-şi mlădieze povestirea ca să exprime mai multe suflete? Şi dacă are diferite suflete, prin gura căruia dintre ele, vorbind, îmi va spune adevărul?

5

Baudolino îi dă înţelepte sfaturi lui Frederic

În dimineaţa următoare, oraşul mai era încă acoperit de un singur nour de fum. Nicetas gustase câteva fructe, se pre-umblase prin odaie neliniştit, apoi îl întrebase pe Baudolino dacă putea să-şi trimită unul dintre genovezi să-l caute pe un anume Architas, care trebuia să-i cureţe faţa.

Ia te uită, îşi zicea Baudolino, oraşul ăsta s-a dus pe copcă, oamenilor li se taie gâtul pe străzi, acum nici două zile ăsta risca să-şi piardă toată familia, iar acum vrea pe cineva care să-i cureţe faţa. Se vede că oamenii de la palat, în oraşul acesta corupt, sunt obişnuiţi în felul ăsta – pe unul ca el, Frederic l-ar fi făcut să zboare pe fereastră.

Mai târziu, sosise Architas, cu un coş cu instrumente de argint şi cu borcănaşe de parfumuri dintre cele mai neaşteptate. Era un artist care mai întâi îţi frăgezea faţa cu cârpe calde, apoi începea s-o acopere cu creme emoliente, pe urmă s-o netezească, s-o plivească de orice necurăţenie şi, în sfârşit, să acopere ridurile cu farduri, să întindă uşor ochii, să dea cu o roşeaţă fină pe buze, să depileze interiorul urechilor, ca să nu mai spunem câte mai făcea la bărbie şi coamă. Nicetas stătea cu ochii închişi, mângâiat de mâinile acelea ştiutoare, legănat de glasul lui Baudolino care continua să-şi spună povestea. Baudolino era cel care se-ntrerupea din când în când, ca să priceapă ce anume făcea maestrul acela de înfrumuseţare, de pildă, atunci când scotea dintr-un borcănel o şopârlă, îi tăia capul şi coada, o tăia mărunt, aproape o toca, şi punea pasta să se prăjească într-o tigăiţă cu ulei. Ce întrebare, ăsta era decoctul pentru a menţine în bună stare puţinul păr pe care Nicetas îl mai avea pe cap şi să-l facă lucios şi parfumat. Şi sticluţele acelea? Păi erau esenţe de nucşoară sau de cardamom din India, sau apă de trandafir, fiecare ca să dea vigoare unei părţi a feţei; pasta aceea cu miere era pentru a întări buzele, iar cealaltă, căreia nu-i putea destăinui secretul, pentru întărirea gingiilor.

La sfârşit, Nicetas era o minune, aşa cum trebuia să fie un judecător al Vălului şi un logofăt de taină şi, ca renăscut, îşi răspândea lumina tocmai în dimineaţa aceea călâie, pe prive-liştea cruntă, de Bizanţ ce fumega în agonie. Iar Baudolino simţea un fel de reţinere în a-i povesti viaţa lui de adolescent într-o mănăstire a latinilor, rece şi neprimitoare, în care sănătatea lui Oto îl obliga să împartă cu acesta mese alcătuite din verdeţuri înăbuşite sau vreo fiertură oarecare.

Baudolino trebuise în anul acela să petreacă puţin timp la Curte (unde, atunci când se afla, se-nvârtea de colo-colo temător şi râvnind,

în acelaşi timp, s-o întâlnească pe Beatrice, iar asta era un chin). Frederic trebuia mai întâi să încheie nişte socoteli cu polonezii (*Polanos de Polunia,* scria Oto, *gens quasi barbara ad pugnandum promptissima),* în martie convocase o nouă dietă la Worms ca să pună la cale o altă descindere în Italia, unde din nou Milano, cu sateliţii săi, începea să devină tot mai pus pe ceartă, apoi o dietă la Herbipolis în septembrie, una la Besanpon în octombrie, în fine, părea că-l are pe dracul în el. Baudolino, în schimb, avea să rămâie cel mai adesea la abaţia din Morimond împreună cu Oto, îşi continua învăţătura cu Rahewin şi-i era copist episcopului, tot mai bolnăvicios.

Când ajunsese la acea carte din *Chronica* în care se povestea despre Presbiterul Johannes, Baudolino îl întrebase ce anume voia să spună să fii creştin *sed Nestorianus.* Aşadar, aceşti nestorieni erau creştini oleacă, iar oleacă nu?

„Fiule, la drept vorbind, Nestorius era un eretic, dar îi datorăm multă recunoştinţă. Află că-n India, după ce-a predicat apostolul Toma, nestorienii au fost cei care au răspândit religia creştină, până la graniţele acelor ţări îndepărtate din care ne vine mătasea. Nestorius a comis o singură greşeală, chiar dacă-i foarte gravă, în ce-l priveşte pe Domnul nostru Isus Hristos şi pe prea-sfânta lui maică. Vezi, noi credem cu tărie că există o singură natură divină şi că, în ciuda acestui fapt, Trinitatea, în unitatea ei, este compusă din trei persoane deosebite, Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh. Dar credem tot aşa că în Crist ar fi o singură persoană, aceea dumnezeiască, şi în cele două naturi, cea omenească şi cea divină. Nestorius susţinea în schimb că în Crist, deşi sunt două naturi, omenească şi divină, sunt două persoane. De aceea Maria ar fi născut numai persoana omenească, şi nu putea fi numită maica lui Dumnezeu, ci numai a omului Hristos, adică nu *Theotòkos,* sau deipară – adică cea care l-a născut pe Dumnezeu, ci, cel mult, *Christotòkos."*

„E grav să crezi astfel?"

„E grav şi nu-i grav…", îşi pierdea răbdarea Oto. „Poţi s-o iubeşti foarte bine pe Sfânta Fecioară şi dacă o gândeşti ca Nestorius, dar e sigur că-i aduci mai puţină cinstire. Şi apoi persoana e substanţa individuală a unei făpturi raţionale. Iar dacă în Crist ar fi două persoane, atunci ar fi două substanţe individuale a două făpturi raţionale? Unde vom ajunge făcând pasul ăsta? Să spunem că Isus într-o zi judeca într-un fel şi-n altă zi altfel? Acestea fiind spuse, nu-nseamnă că Presbiterul Johannes e un eretic perfid, dar ar fi foarte bine să intre în contact cu un împărat creştin care să-i înfăţişeze şi să-l facă să simtă adevărata credinţă şi, fiindcă-i cu siguranţă un om cinstit, n-o să poată decât să se convertească. Însă e sigur că, dacă nu te-apuci să studiezi puţină teologie, tu aste lucruri n-o să le pricepi niciodată. Tu eşti ager, Rahewin e un bun maestru pentru cele ce

privesc cititul, scrisul, să faci ceva socoteli, şi să ştii câteva reguli de gramatică, însă triviul şi quadriviul sunt cu totul altceva, ca să ajungi la teologie ar trebui să studiezi dialectica, dar astea-s lucruri pe care n-ai să le poţi învăţa aici, la Morimond. Va trebui ca tu să pleci la vreun *studium,* la o şcoală din cele care sunt în marile oraşe."

„Dar eu nu vreau să mă duc într-un *studium* care nici nu ştiu măcar ce este."

„Dar când vei înţelege ce anume este, o să fii mulţumit să mergi. Vezi, fiule, toţi obişnuiesc să spună că societatea omenească se bazează pe trei forţe, războinicii, călugării şi ţăranii, şi poate că asta era adevărat până mai ieri. Dar trăim vremuri noi, în care începe să devină la fel de important învăţatul, chiar dacă nu-i monah, care studiază dreptul, filosofia, mişcarea astrelor şi multe alte lucruri, şi nu întotdeauna dă seamă de cele ce face nici episcopului său, nici regelui său. Iar aceste *studia* care încep puţin câte puţin să iasă acum la Bologna sau la Paris sunt locuri unde se cultivă şi se transmite ştiinţa, care-i o formă de putere. Eu am fost învăţăcelul lui Abelard, şi Dumnezeu să aibă milă de acest om, că mult a păcătuit, dar şi mult a suferit şi a ispăşit. După nenorocirea aceea, când dintr-o răzbunare din invidie a fost lipsit de bărbăţia lui, a devenit monah şi abate şi a trăit departe de lume. Dar, în culmea slavei lui, el era maestru la Paris, adorat de studenţi şi respectat de cei puternici tocmai pentru ştiinţa-i."

Baudolino îşi zicea că n-avea să-l părăsească niciodată pe Oto, de la care continua să înveţe atâtea lucruri. Dar, înainte ca pomii să-nflorească pentru a patra oară de când îl întâlnise el, Oto ajunsese aproape pe moarte din pricina fierbinţelilor de malarie, a durerilor pe la toate încheieturile, flegmelor din piept şi, fireşte, a pietrelor de la băşică. Numeroşi medici, dintre care unii arabi şi unii evrei, aşadar cei mai buni pe care un împărat creştin îi putea oferi unui episcop, îi torturaseră trupul acum foarte firav cu nenumărate lipitori, dar – din motive pe care acele chivoturi ale ştiinţei nu izbuteau să şi le explice, după ce-i deşertaseră aproape tot sângele, fusese şi mai rău decât dacă i l-ar fi lăsat.

Oto îl chemase mai întâi la căpătâiul său pe Rahewin, ca să-i încredinţeze continuarea istoriei lui despre isprăvile lui Frederic, spunându-i că avea să fie uşor; ar fi povestit faptele şi ar fi pus în gura împăratului spusele anticilor. Apoi îl chemase pe Baudolino. *„Puer dilectissimus"*, îi spusese el, „eu mă duc. S-ar putea spune şi că mă întorc, şi nu sunt sigur care expresie ar fi cea mai potrivită, aşa cum nu sunt sigur dacă-i mai dreaptă istoria mea despre cele două oraşe sau aceea despre faptele lui Frederic…" (Înţelegi, domnule Nicetas, zicea Baudolino, viaţa unui băiat poate fi marcată de mărturisirea unui maestru aflat pe moarte, care nu mai ştie să deosebească între două adevăruri). „Nu c-aş fi mulţumit că plec sau că mă întorc, dar

aşa-i place Domnului, şi când aş pune la îndoială decretele sale, există riscul ca el să mă fulgere chiar în acest ceas, deci mai bine să trag folos din puţinul timp pe care mi-l lasă. Ascultă. Tu ştii că eu am încercat să-l fac pe împărat să înţeleagă motivele oraşelor de peste Alpii Pirineici. Împăratul nu poate face altceva decât să le supună stăpânirii lui, însă sunt moduri şi moduri de a recunoaşte supunerea şi poate s-ar putea găsi o cale care să nu fie cea a asediului şi a masacrului. Aşa că tu, pe care împăratul te ascultă şi care, oricum ar fi, eşti totuşi fiu al acelor ţinuturi, încearcă să faci cum poţi mai bine ca să pui la un loc vrerile Domnului nostru Isus Hristos cu acelea ale oraşelor tale, astfel încât să moară cât mai puţini oameni cu putinţă şi până la urmă să fie toţi mulţumiţi. Ca să faci asta, trebuie să înveţi să judeci aşa cum porunceşte Domnul, şi i-am cerut împăratului să te trimită să studiezi la Paris. Nu la Bologna, căci ei se ocupă numai de drept, iar un ticălos ca tine nu trebuie să-şi vâre nasul în pandecte, pentru că Legea nu o poţi minţi. La Paris vei studia retorica şi-i vei citi pe poeţi: retorica e arta de a spune bine ceea ce nu-i sigur că-i adevărat. Iar poeţii au datoria de a născoci minciuni frumoase. Va fi bine ca tu să studiezi apoi şi puţină teologie, dar fără să cauţi să devii un teolog, pentru că nu-i de glumit cu lucrurile Domnului nostru atotputernic. Studiază destul ca apoi să faci o bună impresie la Curte, unde, fără îndoială, vei deveni un om din conducere, iar asta-i lucrul cel mai mare la care poate să râvnească un fiu de ţăran; o să fii ca un cavaler pe potriva multor nobili şi o să poţi să-l slujeşti cu credinţă pe tatăl tău adoptiv. Fă toate astea în amintirea mea, şi Isus să mă ierte dacă, fără să vreau, am folosit cuvintele lui."

Apoi scoase un horcăit şi rămase nemişcat. Baudolino se pregătea să-i închidă ochii, socotind că-şi dăduse ultima suflare, dar deodată Oto deschisese din nou gura şi murmurase, profitând de ultima-i suflare: „Baudolino, aminteşte-ţi de împărăţia Presbiterului Johannes. Numai căutându-l, prapurii creştinătăţii vor putea să treacă dincolo de Bizanţ şi de Ierusalim. Te-am auzit născocind multe poveşti în care împăratul a crezut. Aşa că, dacă n-ai alte ştiri despre împărăţia asta, născoceşte-le. Bagă de seamă, nu-ţi cer să mărturiseşti ceea ce crezi că-i fals, căci ar fi păcat, ci să mărturiseşti fals ceea ce crezi că-i adevărat – ceea ce-i o faptă virtuoasă, pentru că ţine loc de lipsă de probe despre ceva care cu siguranţă există sau s-a întâmplat. Te rog: există fără doar şi poate un Johannes, dincolo de pământurile persienilor şi ale armenilor, dincolo de Bacta, de Ecbatana, Persepolis, Susa şi Arbela, coborâtor din Magi… Împinge-l pe Frederic spre răsărit, pentru că de acolo vine lumina care-l va lumina ca pe cel mai mare dintre toţi regii… Ia-l pe împărat din nămolurile acelea ce se-ntind între Milano şi Roma… Ar putea să rămână înfundat acolo până la moarte. Să stea departe de o împărăţie în care porunceşte şi papa.

Va fi întotdeauna împărat numai pe jumătate. Aminteşte-ţi, Baudolino… Presbiterul Johannes… Calea Orientului…”

„Dar de ce-mi spui mie maestre, şi nu lui Rahewin?”

„Pentru că Rahewin n-are fantezie, poate să povestească doar ce a văzut, şi de multe ori nici atât, pentru că nu înţelege ce-a văzut. În schimb, tu poţi să-ţi imaginezi ce n-ai văzut. Oh, cum de s-a făcut aşa de întuneric?”

Baudolino, care era un mincinos, îi spusese să nu se tulbure căci tocmai se lăsase seara. Tocmai pe când bătea de amiază, Oto scosese o şuierătură din gâtlejul cam răguşit, şi ochii-i rămăseseră deschişi şi aţintiţi, ca şi cum şi l-ar fi văzut pe preotul Ioan al său pe tron. Baudolino i-i închisese şi vărsase lacrimi sincere.

Întristat de moartea lui Oto, Baudolino se întorsese pentru câteva luni pe lângă Frederic. Se mângâiase la început la gândul că, revăzându-l pe împărat, avea s-o revadă şi pe împărăteasă. O revăzu şi se întristă şi mai mult. Să nu uităm că Baudolino mergea pe al şaisprezecelea an de viaţă şi, dacă mai înainte îndrăgostirea lui putea părea o tulburare copilărească, din care el însuşi înţelegea foarte puţin, acum devenea dorinţă conştientă şi chin deplin.

Ca să nu stea să lâncezească de tristeţe la Curte, îl urma totdeauna pe Frederic în tabără şi fuse martor al unor lucruri care-i plăcuseră destul de puţin. Milanezii distruseseră Lodi pentru a doua oară, adică mai întâi îl jefuiseră, ducând cu ei vite, nutreţ şi provizii din orice casă, apoi îi împinseseră în afara zidurilor pe toţi locuitorii şi le spuseseră că, dacă nu se duceau la dracu-n praznic, aveau să-i treacă pe toţi prin tăişul săbiei, femei, bătrâni şi copii, până şi pe cei din leagăn. Cei din Lodi îşi lăsaseră în oraş doar câinii şi fugiseră pe câmpuri, pe jos prin ploaie, până şi stăpânii, care rămăseseră fără cai, femeile cu copiii mici de gât, şi uneori căzeau pe drum sau se rostogoleau de-a valma prin şanţuri. Se refugiaseră între Adda şi Serio, unde găsiseră cu greu nişte bordeie în care dormeau claie peste grămadă.

Aceasta nu-i potolise deloc pe milanezi, care se întorseseră la Lodi, luându-i prizonieri pe puţinii care nu voiseră să plece, tăiaseră toate viile şi pomii, apoi dăduseră foc la case, lichidând în mare parte şi câinii.

Nu-s lucruri pe care un împărat le poate suferi, drept care, iată că Frederic coborâse încă o dată în Italia, cu o mare armată, făcută din burgunzi, loreni, boemieni, unguri, suedezi, franci şi câţi alţii se mai pot închipui. Primul lucru făcut fusese să întemeieze un nou Lodi la Montegezzone, apoi pusese tabăra lângă Milano, ajutat cu entuziasm de pavezani şi de cremonezi, pisani, lucchezi, florentini şi sienezi, vicentini, trevizani, padovani, ferrarezi, ravennaţi, modenezi şi aşa mai departe, toţi aliaţi cu imperiul numai ca să umilească Milano.

Şi-l umiliseră cu adevărat. La sfârşitul verii oraşul capitulase şi, pentru a-l salva, milanezii se supuseseră unui ritual ce-l umilise până şi pe Baudolino, care totuşi cu milanezii n-avea nici în clin, nici în mânecă. Învinşii erau trecuţi în procesiune tristă prin faţa stăpânului lor, ca pentru a implora iertarea, toţi în picioarele goale şi îmbrăcaţi în saci, inclusiv episcopul, cu oamenii de arme care-şi purtau săbiile atârnate de gât. Frederic, redevenit mărinimos în momentul acela, le dăduse umiliţilor sărutul păcii.

„Merita oare", îşi zicea Baudolino, „s-o facă atâta pe atotputernicii cu cei din Lodi, şi-apoi să-şi lase nădragii atât de jos? Merită să trăieşti pe pământurile astea, unde toţi parc-au depus jurământ să-şi ia zilele, iar unii îi ajută pe alţii să se omoare? Vreau să plec de-aici." În realitate, voia să se depărteze şi de Beatrice, pentru că în sfârşit citise pe undeva că uneori depărtarea poate să vindece boala dragostei (şi încă nu citise alte cărţi, unde, dimpotrivă, se spunea că tocmai depărtarea suflă în focul patimii şi-l aţâţă). Aşa că se dusese la Frederic ca să-i amintească sfatul lui Oto de a-l trimite la Paris.

Îl găsise pe împărat trist şi încruntat, mergând înainte şi înapoi prin odaia sa, în timp ce, într-un ungher, Rheinald din Dassel aştepta ca el să se liniştească. Frederic se oprise la un moment dat, îl privise-n ochi pe Baudolino şi-i spusese: „Tu mi-eşti martor, băiete, că eu îmi dau osteneala să pun sub o singură lege oraşele Italiei, dar de fiecare dată trebuie s-o iau de la capăt. Poate-i greşită legea mea? Cine-mi spune că legea mea-i dreaptă?" Iar Baudolino, aproape fără să se gândească: „Stăpâne, dacă-ncepi să te judeci aşa, nu mai sfârşeşti, şi-i tocmai invers, că împăratul de aceea există, el nu-i împărat pentru că-i vin idei drepte, ci ideile sunt drepte pentru că-i vin lui, şi gata." Frederic îl privise, apoi grăise către Rheinald: „Băiatul ăsta spune lucruri mai bune decât voi toţi! Dacă lucrurile-astea ar fi întoarse curat pe latineşte, ar părea minunate!"

„Quod principi placuit legis habet vigorem, ceea ce îi place principelui are tărie de lege", zise Rheinald din Dassel. „Da, sună foarte înţelept şi definitiv. Dar ar mai fi nevoie să fie scrisă şi-n Evanghelie, altfel cum să-i convingi pe toţi să accepte această prea-frumoasă idee?

„Am văzut noi bine ce s-a-ntâmplat la Roma", zicea Frederic, „dacă mă las uns de papa, admit *ipso facto* că puterea lui e mai mare decât a mea, dacă-l iau pe papa de gât şi-l arunc în Tibru, devin un flagel al lui Dumnezeu pe care nici Attila, Dumnezeu să-l ierte… Unde naiba să găsesc pe cineva care să poată să-mi definească drepturile fără să pretind că stă deasupra mea? Nu există pe lumea asta."

„Poate că nu există o astfel de putere", îi spuse atunci Baudolino, „dar există o ştiinţă."

„Ce vrei să spui?"

„Când episcopul Oto îmi povestea ce anume este un *studium,* îmi spunea că aceste comunităţi de maeştri şi învăţăcei funcţionează pe cont propriu: elevii vin din toată lumea şi nu contează cine este suveranul lor, şi-şi plătesc maeştrii, care, prin urmare, depind numai de elevi. Aşa stau lucrurile cu maeştrii de drept la Bologna şi aşa încep să meargă şi la Paris, unde mai înainte maeştrii predau la şcoala catedrală, şi deci depindeau de episcop, apoi într-o bună zi s-au dus să predea la Mont Sainte-Génévième, şi încercau să descopere adevărul fără să dea ascultare nici episcopului, nici regelui."

„Dacă aş fi regele lor, le-aş arăta eu. Dar şi de-ar fi aşa?…"

„Aşa ar fi dacă ai face o lege în care recunoşti că maeştrii din Bologna sunt cu adevărat independenţi de orice altă autoritate, fie faţă de tine, fie faţă de papa sau de orice alt suveran, şi numai în slujba Legii. Odată ce sunt învestiţi cu această demnitate unică în lume, ei afirmă pe urmă că, potrivit dreptei raţiuni, luminii fireşti şi tradiţiei – unica lege e cea romană şi unicul care o reprezintă este sacrul împărat roman – şi că, fireşte, cum a spus atât de bine domnul Rheinald, *quod principi placuit legis habet vigorem."*

„Şi de ce ar trebui s-o spună ei?"

„Pentru că tu, în schimb, le dai dreptul de-a o putea spune, şi asta nu-i puţin. Aşa eşti mulţumit tu, sunt mulţumiţi şi ei şi, cum spunea tatăl meu, Gagliaudo, ambele părţi sunt într-un cerc de fier."

„Nu vor accepta să facă un asemenea lucru", mormăia Rheinald.

„Ba da, cum să nu", se lumina la faţă Frederic, „îţi spun eu că vor accepta. Numai că întâi ei trebuie să facă acea declaraţie, şi pe urmă le dau eu independenţa, altfel toţi cred că au făcut-o ca să-mi răsplătească un dar."

„După mine, chiar şi dacă-ntorci lucrurile aşa, dacă cineva va voi să spună că v-aţi pus de acord, tot o va spune", comen-tase cu scepticism Baudolino. „Dar vreau să văd cine o să se ridice să spună că doctorii de la Bologna nu fac nici cât o ceapă degerată, dacă până şi împăratul s-a dus cu umilinţă să le ceară o părere. În momentul ăla, ceea ce au zis e literă de Evanghelie."

Totul se petrecuse întocmai, în acelaşi an, la Roncaglia, unde pentru a doua oară fusese o mare dietă. Pentru Baudolino fusese înainte de toate un mare spectacol. Aşa cum îi explică Rahewin – pentru că nu se gândea că tot ce vedea era doar un joc de circ cu flamuri care fâlfâiau pretutindeni, cu însemne, corturi colorate, negustori şi acrobaţi –, Frederic pusese să se reconstituie, pe o latură a Padului, o tipică tabără romană, pentru a aminti că de la Roma provenea demnitatea lui. În centrul taberei se afla cortul imperial, ca un templu, iar ca o coroană împrejur, corturile feudatarilor, vasali şi vasali de vasali. De partea lui Frederic stăteau arhiepiscopul de Colonia[24], episcopul de Bamberg, Daniel din Praga, Conrad din

Augsburg şi alţii. De cealaltă parte a fluviului, cardinalul legat al scaunului apostolic, patriarhul din Aquileia, arhiepiscopul din Milano, episcopii din Torino, Alba, Ivrea, Asti, Novara, Vercelli, Terdona, Pavia, Como, Lodi, Cremona, Piacenza, Reggio, Modena, Bologna şi cine mai ştie câţi alţii. Aşezându-se în acest context majestuos şi cu adevărat universal, Frederic proclamase începutul discuţiilor.

Pe scurt (zicea Baudolino ca să nu-l obosească pe Nicetas cu capodoperele oratoriei imperiale, jurisprudenţiale şi ecleziastice), patru doctori din Bologna, cei mai faimoşi, elevi ai marelui Irnerius, fuseseră invitaţi de împărat să exprime o părere doctrinală inatacabilă despre puterile lui şi trei dintre ei, Bulgaro, Jacopus şi Hugo din Porto Ravegnana, se exprimaseră aşa cum voise Frederic, şi anume că dreptul împărătesc se baza pe legea romană. De altă părere fusese numai un anume Martinus.

„Căruia Frederic i-o fi scos ochii", comenta Nicetas.

„Nu, nicidecum, domnule Nicetas", îi răspundea Baudo-lino. „Voi, romeii, scoateţi ochi în stânga şi-n dreapta şi nu mai înţelegeţi unde mai stă dreptul, uitându-l pe marele vostru Justinian. Imediat după aceea, Frederic promulgase *Constitutio Habita,* prin care se recunoştea autonomia studiului bolognez, iar dacă studiul era autonom, Martinus putea să spună ceea ce voia şi nici măcar împăratul nu-i putea clinti un fir de păr. Căci, dacă i l-ar fi clintit, atunci doctorii nu mai erau autonomi, iar dacă nu erau autonomi, judecata lor nu mai valora nimic, şi Frederic risca să treacă drept uzur-pator."

Prea bine, se gândea Nicetas, domnul Baudolino vrea să-mi sugereze că imperiul l-a întemeiat el şi – ori de câte ori pronunţa o frază oarecare – aşa de mare era puterea lui, că ea devenea adevăr. Să ascultăm şi restul.

Între timp, intraseră genovezii aducând un coş cu fructe, pentru că se aflau la mijlocul zilei, şi Nicetas voia să se întremeze. Spuseră că jaful continua şi că era mai bine să rămână în casă. Baudolino îşi reluase povestea.

Frederic hotărâse că, dacă un băiat aproape imberb şi educat de un nevolnic ca Rahewin nutrea idei atât de pătrunzătoare, cine ştie ce s-ar mai fi întâmplat de l-ar fi trimis cu adevărat să studieze la Paris. Îl îmbrăţişase cu drag, recomandându-i să devină cu adevărat învăţat, dat fiind că el, cu grijile guvernării şi cu isprăvile militare, nu avusese niciodată timp să se cultive aşa cum ar fi trebuit. Împărăteasa îşi luase rămas-bun de la el cu un sărut pe frunte (şi să ne-nchipuim cum se topise Baudolino), zicându-i (femeia aceea minunată, cu toate că era o mare doamnă şi regină, ştia să citească şi să scrie): „Şi să-mi scrii, să-mi spui despre tine şi despre ce ţi se mai întâmplă. Viaţa la Curte-i monotonă. Scrisorile tale îmi vor fi mângâiere."

„Voi scrie, o jur", zisese Baudolino, cu o aprindere care ar fi

trebuit să-i pună pe gânduri pe cei de faţă. Nimeni dintre ei nu bănui nimic (cine ia seama la aţâţarea unui băiat care tocmai pleacă la Paris?), decât poate Beatrice. Într-adevăr, îl privi de parcă l-ar fi văzut prima dată, şi faţa ei foarte albă se acoperi de o roşeaţă subtilă. Dar acum, Baudolino, cu o plecăciune care-l obliga să privească în pământ, părăsise sala.

6
Baudolino pleacăla Paris

Baudolino sosea la Paris cu oarece întârziere, pentru că-n şcolile acelea se intra şi înainte de paisprezece ani, iar el avea cu doi ani mai mult. Dar învăţase atâtea lucruri de la Oto, că-şi îngăduia să nu urmeze toate lecţiile, ca să mai facă şi altceva, după cum vom vedea.

Plecase cu un însoţitor, fiu al unui cavaler din Colonia, care preferase să se apuce de artele liberale, şi nu de oaste, nu fără mâhnirea tatălui său, sprijinit de mama care-i lăuda darurile de poet foarte precoce, aşa încât Baudolino îi uitase până şi adevăratul nume, dacă-l aflase vreodată. ÎI chema Poetul, şi aşa făcură şi toţi ceilalţi care l-au mai cunoscut după aceea. Baudolino descoperise foarte curând că Poetul nu scrisese niciodată vreo poezie, ci doar declarase că voia să scrie. Dar cum recita mereu poeziile altora, până la urmă şi tată-său era convins că fiuI trebuia să urmeze Muzele şi-l lăsase să plece, dându-i în desagi foarte puţin, cu ideea foarte greşită că puţinul care-i trebuia ca să trăiască la Colonia avea să-i ajungă şi să-i mai şi rămână ca să trăiască la Paris.

Abia ajuns, Baudolino nu pregetă s-asculte cât mai repede rugămintea împărătesei, şi-i scrisese câteva scrisori. La-nceput, crezuse că-şi va potoli arşiţa ascultând de invitaţia aceea, dar băgase de seamă cât era de dureros să-i scrie neputându-i spune ceea ce simţea cu adevărat, aşternând scrisori perfecte şi cuminţi, în care descria Parisul, un oraş acum bogat în biserici frumoase, unde respirai un aer foarte curat, cerul era mare şi senin, afară de atunci când ploua, dar nu ploua mai mult de una sau de două ori pe zi, iar pentru unul care venea din ceţuri aproape eterne era un loc de veşnică primăvară. Era acolo un fluviu şerpuitor cu două insule în mijloc şi cu apa foarte bună de băut, iar imediat după ziduri se-ntindeau locuri înmiresmate, ca de pildă o pajişte de pe lângă abaţia Saint-Germain, unde se puteau petrece după-amieze minunate jucându-te cu mingea.

Îi povestise despre necazurile lui din primele zile, pentru că trebuia să-şi găsească o cameră şi s-o împartă cu tovarăşul său, fără să fie înşelat de cei care închiriau. Găsiseră la preţ mare o odaie destul de spaţioasă, cu o masă, două laviţe, nişte rafturi pentru cărţi şi un cufăr. Avea un pat înalt cu o pilotă din pene de struţ şi un altul, scund şi pe rotiţe, cu o pilotă din fulgi de gâscă, iar ziua era ascuns sub patul înalt. Scrisoarea nu spunea că, după o mică şovăială la împărţirea paturilor, se hotărâse că-n fiecare seară cei doi locuitori ai odăii aveau să joace patul cel mai comod la şah, pentru că la Curte şahul era

considerat un joc nu prea îngăduit.

O altă scrisoare povestea că se deşteptau dimineaţa devreme, pentru că lecţiile începeau la şapte şi durau până târziu după-amiază. Se-ntremau cu o raţie zdravănă de pâine şi cu un căuş de vin ca să-şi asculte maeştrii într-un soi de grajd în care, şezând jos pe nişte paie, era mai frig înăuntru decât afară. Beatrice fusese mişcată şi-l sfătuise să nu se zgârcească la vin, altfel un băiat se simte slab toată ziua, şi să-şi ia un servitor, nu doar ca să-i poarte cărţile, care-s foarte grele, iar să şi le poarte singur e nedemn pentru o persoană de rang, dar şi ca să-i cumpere lemne şi să aprindă focul din timp în cameră, ca să fie cald şi bine seara. Iar pentru toate acele cheltuieli îi trimisese patruzeci de monede din Susa, cu care puteai să-ţi cumperi şi-un bou.

Servitorul nu fusese angajat, şi lemnul nu fusese cumpărat, pentru că cele două pilote ajungeau noaptea cu prisosinţă, iar banii fuseseră cheltuiţi mult mai cu socoteală, deoarece seara şi-o petreceau prin taverne, care erau încălzite bine de tot şi-ţi îngăduiau să te-ntremezi zdravăn după o zi de studiu, cu mâinile pe şezutul fetelor care serveau. Şi apoi, în locurile acelea de întremare veselă, cum erau Scudul de Argint, Crucea de Fier sau La Trei Candelabre, între o cană cu vin şi alta, te mai dedulceai cu pateuri de porc sau de pui, cu doi porumbei sau vreo gâscă friptă şi, dacă erai mai sărac, cu burtă sau berbec. Baudolino îl ajuta pe Poetul fără o para să nu trăiască numai cu burtă. Dar Poetul era un prieten costisitor, deoarece cantitatea de vin pe care o bea făcea să scadă boul acela din Susa văzând cu ochii.

Sărind peste aceste amănunte, trecuse apoi să scrie despre maeştrii săi şi despre lucrurile frumoase pe care le învăţa. Beatrice era din cale-afară de sensibilă la aceste revelaţii, care-i îngăduiau să-şi mulţumească dorinţa ei a şti, şi citea de mai multe ori scrisorile în care Baudolino îi povestea despre gramatică, dialectică, retorică şi despre aritmetică, geometrie, muzică şi astronomie. Dar Baudolino se simţea din ce în ce mai mişel, pentru că-i trecea sub tăcere fie ceea ce-i dădea ghes inima să-i spună, fie toate celelalte lucruri pe care le făcea şi care nu se pot spune nici unei mame, nici unei surori, nici unei împărătese şi cu atât mai puţin femeii pe care o iubeşti.

Întâi că se juca cu mingea, e adevărat, dar se mai lua şi la harţă cu cei din abaţia Saint-Germain sau cu studenţi de diferite provenienţe, cum ar fi piccarzi cu normani, şi se insultau în latină, aşa încât fiecare să-nţeleagă atunci când îl ofensai. Toate erau lucruri care nu-i plăceau Parohului Superior, iar acesta îşi trimitea arcaşii să-i aresteze pe cei mai şturlubatici. Bineînţeles că în felul ăsta studenţii îşi uitaseră de deosebirile dintre ei şi se puseseră toţi să se ia la bătaie cu arcaşii.

Nimeni de pe lumea asta nu era mai uşor de corupt decât arcaşii Superiorului: şi, prin urmare, dacă un student era arestat, toţi trebuiau

să bage mâna-n pungă ca să-i înduplece pe arcaşi să-i dea drumul. Dar asta făcea ca plăcerile pariziene să fie şi mai costisitoare.

În al doilea rând, un student care n-are aventuri amoroase e luat în derâdere de colegi. Din păcate, lucrul cel mai greu de atins pentru un student erau femeile. Studente se puteau vedea puţine, şi mai circulau şi acum legende despre frumoasa Eloisa, care-l costase pe iubitul ei tăierea părţilor ruşinoase, chiar dacă una era să fii student, şi deci cu faimă rea şi tolerat prin definiţie, şi alta era să fii profesor, ca marele şi nefericitul Abelard. Cu iubirea pe arginţi nu puteai risipi prea mult, pentru că era scump, şi nici cu vreo fată de rând din mahala, căci în mahala erau permanent mai mulţi studenţi decât fetişcane.

Afară doar dacă nu ştiai să te preumbli cu un aer distrat şi cu o privire dată naibii prin Île de la Cité şi să izbuteşti să farmeci doamne de bună condiţie. Mult şi cu patimă râvnite erau nevestele măcelarilor de la Greve care, după o carieră cinstită în meseria lor, nu mai doborau vite, ci tronau în piaţa de carne, comportându-se ca nişte stăpâni. Cu câte un soţ născut să hăcuiască sferturi de bou şi ajuns la bunăstare la o vârstă înaintată, nevestele erau simţitoare la farmecul studenţilor mai răsăriţi. Dar aceste dame se îmbrăcau cu lucruri arătoase împodobite cu blăniţe, cu centuri de argint şi cu giuvaieruri, lucru care făcea să fie greu să le deosebeşti de prostituatele de lux care, cu toate că legile interziceau, cutezau să se îmbrace în acelaşi fel. Asta-i expunea pe studenţi la încurcături deloc de dorit, pentru care erau luaţi în râs de prietenii lor.

Dacă însă izbuteai să cucereşti o doamnă adevărată sau de-a dreptul vreo copilă neprihănită, mai curând sau mai târziu soţii şi taţii luau seama, se ajungea la pumni, când nu se ajungea la arme, se lăsa cu vreun mort sau rănit, aproape întotdeauna soţul sau tatăl, şi atunci iar dădeai ochii cu arcaşii Superiorului. Baudolino nu omorâse pe nimeni, iar de obicei se ţinea departe chiar şi de încăierări, dar cu un soţ (şi un măcelar) avusese ceva de furcă. Plin de cutezanţă în amor, dar prudent în ceea ce priveşte bătăile, atunci când soţul intrase în odaie învârtind unul dintre cârligele de atârnat vita tăiată, căutase pe dată să sară pe fereastră. Însă, pe când măsura el cu luare-aminte înălţimea înainte să se arunce, avusese timp să primească un şfichi pe obraz, împodobindu-şi astfel pentru totdeauna chipul cu o cicatrice demnă de un om de arme.

Pe de altă parte, şi să cucereşti fetele din popor nu era un lucru de toate zilele şi cerea lungi şederi la pândă (în afara lecţiilor) şi zile întregi să spionezi de la fereastră, fapt care te plictisea în cele din urmă. Atunci lăsai baltă visurile de seducere şi aruncai apă pe trecători sau luai la ţintă femeile, trăgând cu boabe de mazăre cu sarbacana, sau chiar le făceai câte-o şotie maeştrilor care treceau pe

dedesubt, iar dacă se supărau, îi urmăreai în bandă până acasă, dând cu pietre în ferestre, pentru că tot studenţii erau cei care-i plăteau, deci aveau asupra lor ceva drepturi.

Baudolino îi spunea, de fapt, acum lui Nicetas ceea ce îi trecuse sub tăcere Beatricei, şi anume că era pe cale să devină unul dintre acei învăţaţi care studiau artele liberale la Paris sau jurisprudenţa la Bologna, sau medicina la Salermo, sau magia la Toledo, dar în nici un loc nu învăţau bunele maniere. Nicetas nu ştia dacă să se scandalizeze, să se mire sau să se distreze. La Bizanţ existau numai şcoli private pentru tineri de familii înstărite, în care de la cea mai fragedă vârstă se învăţa gramatica şi se citeau operele cucernice şi capodoperele culturii clasice: după unsprezece ani, se studiau poezia şi retorica, învăţând să compui după modelele literare ale celor vechi: şi cu cât erau mai rari termenii ce se foloseau, şi cu cât mai complicate construcţiile sintactice, cu atât erai considerat mai pregătit pentru un viitor luminos în administraţia imperială. Însă, după aceea, ori deveneai cărturar într-o mănăstire, ori studiai lucruri ca dreptul sau astronomia cu maeştri particulari. Se studia totuşi serios, în timp ce la Paris s-ar fi zis că studenţii făceau de toate, numai de studiat nu studiau.

Baudolino îl corecta: „La Paris se lucra foarte mult. De pildă, după primii ani luai deja parte la dispute, iar în dispută învăţai să aduci obiecţii şi să treci la determinare, adică la soluţia finală a unei întrebări. Şi apoi nu trebuie să crezi că lecţiile sunt lucrurile cele mai importante pentru un student şi nici că taverna-i doar un loc unde se pierde timp. Partea frumoasă a acestui *studium* e că înveţi, cum să nu, de la maeştri, dar şi mai şi de la colegi, mai ales de la cei mai vârstnici decât tine, atunci când îţi povestesc ceea ce au citit, şi tu descoperi că lumea trebuie să fie plină de lucruri minunate şi, pentru a le cunoaşte pe toate, dat fiind că viaţa nu-ţi va ajunge ca să străbaţi tot pământul, nu-ţi rămâne decât să citeşti toate cărţile.” Baudolino putuse să citească multe cărţi în preajma lui Oto, dar nu-şi închipuia că pot să fie atât de multe pe lume ca la Paris. Nu erau la dispoziţia tuturora, dar norocul sau mai precis frecventarea lecţiilor îl ajutase să-l cunoască pe Abdul.

„Ca să-ţi spun ce legătură avea Abdul cu bibliotecile, e nevoie să fac un pas îndărăt, domnule Nicetas. Aşadar, pe când urmăream eu o lecţie, suflându-mi permanent în pumni ca să mă încălzesc, şi cu dosul îngheţat, pentru că paiele mă ocroteau prea puţin pe podeaua aceea, îngheţată şi ea ca tot Parisul în zilele acelea de iarnă, într-o dimineaţă am observat în preajma mea un băiat care după culoarea feţei părea un sarazin, dar avea părul roşu, ceea ce maurilor nu li se-ntâmplă să aibă. Nu ştiu dacă urmărea lecţia sau îşi urmărea gândurile, dar avea privirea pierdută în gol. Din când în când, îşi strângea hainele

tremurând pe lângă el, apoi prindea din nou să privească undeva, şi uneori zgâria ceva pe tăbliţa lui. Mi-am lungit gâtul şi mi-am dat seama că pe jumătate desena căcăţeii aceia de muşte care-s literele arabilor, iar în rest, scria într-o limbă ce părea latină, dar nu era, şi amintea parcă şi de dialectele din ţara mea. În fine, când lecţia s-a terminat, am încercat să intru în vorbă cu el: mi-a răspuns cu plăcere, de parcă de mult dorea să găsească pe cineva cu care să vorbească; am legat prietenie, am pornit a ne plimba de-a lungul fluviului şi mi-a spus povestea lui."

Aşadar, băiatul se numea Abdul, întocmai ca un maur, dar se născuse dintr-o mamă care venea din Hibernia, şi asta explica părul acela roşu, pentru că toţi cei care vin din insula aceea pierdută sunt făcuţi astfel, iar zvonurile spun că-s visători. Tatăl era din Provenţa, dintr-o familie ce se aciuase dincolo de mare după cucerirea Ierusalimului, cu mai bine de cincizeci de ani în urmă. Cum încerca Abdul să explice, aceşti nobili franci din pământurile de peste mare, luaseră obiceiurile popoarelor pe care le cuceriseră, se îmbrăcau punându-şi turbane şi alte lucruri turceşti, vorbeau limba duşmanilor lor şi puţin lipsea să nu urmeze până şi preceptele Coranului. Motiv pentru care un hibern (unul pe jumătate), cu părul roşu, era numit Abdul şi avea faţa arsă de soarele din Siria aceea unde se născuse. Gândea în arabă, iar în provensală îşi povestea istorisirile vechi despre mările îngheţate din Nord, auzite de la mamă-sa.

Baudolino îl întrebase deîndată dacă a venit la Paris ca să redevină un bun creştin şi să vorbească aşa cum se mănâncă, adică în latina cumsecade. În ce priveşte motivele pentru care venise la Paris, Abdul rămânea destul de reţinut. Vorbea de un lucru care i se întâmplase, pe cât se părea neliniştitor, de un fel de încercare groaznică la care fusese supus pe când încă era copil, aşa încât nobilii săi părinţi hotărâseră să-l trimită la Paris, ca să-l sustragă cine ştie cărei răzbunări. Vorbind despre asta, Abdul se închidea la faţă, roşea aşa cum poate roşi un maur, îi tremurau mâinile, iar Baudolino hotăra să schimbe vorba.

Băiatul era inteligent, după câteva luni petrecute la Paris vorbea latina şi vulgara locală, locuia la un unchi, canonic la abaţia Saint-Victor, unul dintre sanctuarele ştiinţei din oraşul acela (şi poate din toată lumea creştină), cu o bibliotecă mai bogată decât aceea din Alexandria.

Şi iată explicat şi faptul că în lunile următoare, cu ajutorul lui Abdul, Baudolino şi Poetul avuseseră şi ei acces la acel depozit al ştiinţei universale.

Baudolino îl întrebase pe Abdul ce anume scria în timpul lecţiei, iar colegul îi spusese că însemnările în arabă priveau anumite lucruri pe care le spunea maestrul despre dialectică, pentru că araba e cu

siguranţă limba cea mai potrivită pentru filosofie. Cât despre celelalte lucruri, erau în provensală. Nu voia să vorbească despre ele, se codise îndelung, dar cu înfăţişarea cuiva care-ţi cere din priviri să-l mai întrebi o dată şi, în final, traduse. Erau nişte versuri şi spuneau cam aşa: *O, iubirea mea din ţara de departe – inima mi-e plină de dorul tău… o, perdeaua mea înflorită, necunoscuta mea, perechea mea.*

„Scrii versuri?" întrebase Baudolino. „Compun cântece. Cânt ceea ce simt. Iubesc o principesă de departe."

„O principesă? Cine e?"

„Nu ştiu. Am văzut-o, sau mai bine zis n-am văzut-o, pe când eram prizonier în Ţara Sfântă… în fine, pe când trăiam, o aventură despre care încă nu ţi-am spus nimic. Inima mi s-a aprins şi am jurat iubire veşnică acestei doamne. Am hotărât să-i închin viaţa mea. Poate-ntr-o zi am s-o găsesc, dar mi-e teamă să se-ntâmple. E-atât de frumos să suferi de o iubire imposibilă."

Baudolino era gata să-i spună: ei, na-ţi-o bună, cum zicea tatăl său, dar pe urmă-şi amintise că şi el tânjea după o iubire imposibilă (chiar dacă el pe Beatrice o văzuse cu siguranţă, iar imaginea ei îi obseda nopţile) şi se înduioşase de soarta prietenului Abdul.

Iată cum începe o frumoasă prietenie. În aceeaşi seară, Abdul se prezentase în camera lui Baudolino şi a Poetului cu un instrument pe care Baudolino nu-l mai văzuse, în formă de migdală, şi cu multe coarde întinse, şi trecându-şi degetele peste coardele acelea, cântase:

Când pârâul izvorăşte
limpede şi, ca un soare,
un măceş a dat în floare,
iar privighetoarea-n ramuri
cântul ei subţire, lin,
plin de triluri şi de chin,
cu-al meu cânt şi-l împleteşte,

Oh, iubire de departe,
inima din greu mă doare
şi nu-i găsesc alinare
de nu vin să-i dau scăpare
la căldura ta din plete.
Oh, perdeaua mea-nflorită
Oh, perechea mea iubită.

Nu pot să te întâlnesc
Ard în foc, mă perpelesc.
N-am văzut nici o creştină,
nici evreică, sarazină
mai frumoasă, gândesc eu,
fin'că n-a vrut Dumnezeu.
Cine-o fi stăpânul tău?

Eu din seară până-n zori
mi te chem adeseori,
mintea mi s-a tulburat,
soarele-am întunecat.
Şi mă-mpunge ca un spin

o durere şi un chin
doar cu lacrimi mă-nsenin.

Melodia era lină, acordurile deşteptau patimi neştiute sau adormite, iar Baudolino se gândise la Beatrice.

„Doamne Hristoase”, zisese Poetul, „de ce nu ştiu şi eu să scriu versuri aşa de frumoase?”

„Eu nu vreau să devin poet. Cânt pentru mine, şi atât. Dacă vrei, ţi le dăruiesc”, zisese Abdul, acum înduioşat.

„Ei, da”, i-o întorsese Poetul, „dacă le traduc eu din proven-sală în nemţeşte, iese un rahat…”

Abdul devenise al treilea în grupul lor, şi când Baudolino căuta să nu se mai gândească la Beatrice, maurul acela blestemat şi cu părul roşu îşi lua instrumentul şi interpreta cântece care lui îi rodeau inima:

Când privighetoarea-n frunze
dă iubire şi mai cere,
vine dorul şi-i răspunde
şi râuşorul din unde
cântă şi el şi răspunde
şi prin iarbă mi se-ascunde,
simt în inimă plăcere.

De drag simt că se topeşte
sufletul şi-n mine creşte
şi nu cere altceva,
altă hrană nu mai vrea:
doar iubirea ce-l hrăneşte,
care dulce-mbolnăveşte
sărmană inima mea.

Baudolino îşi spunea că-ntr-o zi avea să scrie şi el cântece pentru împărăteasa lui de departe, dar nu ştia bine cum se face, pentru că nici Oto, nici Rahewin nu-i mai vorbiseră vreodată de poezie, decât când îl învăţau vreun imn sacru. Pentru moment, profita mai degrabă de Abdul ca să intre în biblioteca de la Saint-Victor, în care pierdea dimineţi lungi, furate lecţiilor, rumegând cu buzele întredeschise nişte texte fabuloase, care nu erau manualele de gramatică, ci istoriile lui Pliniu, romanul lui Alexandru, geografia lui Solinus şi etimologiile lui Isidor…

Citea despre ţări îndepărtate în care trăiesc crocodili, mari şerpi acvatici care, după ce au mâncat oameni, plâng, îşi mişcă falca de sus şi n-au limbă; hipopotamii, jumătate oameni şi jumătate cai; fiara leucocroc, cu trupul de asin, dosul de cerb, piept şi coapse de leu, picioare de cal, un corn bifurcat, o gură tăiată până la urechi din care iese un glas aproape omenesc, şi în locul dinţilor, un singur os lung. Citea despre ţări în care trăiau oameni fără încheieturi la genunchi, oameni fără limbă, oameni cu urechile foarte mari, cu care-şi apărau trupul de frig, şi monopozi, care aleargă foarte iute pe singurul lor picior.

Neputând să-i trimită Beatricei cântece care nu erau ale sale (şi nici dacă le-ar fi scris el, n-ar fi îndrăznit), hotărâse că, aşa cum iubitei i se trimit flori sau giuvaieruri, el avea să-i dea în dar toate minunăţiile pe care le cucerea acum. Aşa că-i scria despre ţinuturi unde cresc arborii de făină şi de miere, despre muntele Ararat, pe a cărui culme, în zilele senine, se zăresc resturi din Arca lui Noe, iar cine a ajuns până acolo, sus, zicea că a atins cu degetul gaura prin care a fugit demonul atunci când Noe a rostit *Benedicite.* Îi spunea despre Albania, unde oamenii sunt mai albi decât prin alte părţi şi au părul rar ca mustăţile de pisică; despre o ţară unde, dacă unul se întoarce spre răsărit, îşi aruncă umbra la dreapta lui; despre o alta, locuită de oameni foarte cruzi, unde, când se nasc copiii, se face mare doliu şi mari serbări atunci când mor; despre ţări în care se-nalţă munţi uriaşi de aur păziţi de furnici mari cât câinii, şi unde trăiesc amazoanele, femei războinice care-i ţin pe bărbaţi în regiunea de la graniţă, iar dacă nasc un băiat îl trimit la tatăl său sau îl ucid, şi când nasc o fetiţă îi scot sânul cu un fier înroşit, şi dacă e de rang înalt, sânul stâng, ca să poată purta scutul, iar de rang mai jos, sânul drept, ca să poată trage cu arcul. Şi, în fine, îi povestea despre Nil, unul dintre cele patru fluvii ce se nasc din muntele Paradisului Terestru, care curge prin deşerturile din India, se îngroapă în pământ, iese iarăşi pe lângă muntele Atlas, apoi se aruncă în mare şi străbate Egiptul.

Însă când ajungea la India, Baudolino aproape că o uita pe Beatrice, iar mintea lui se-ntorcea la alte fantezii, pentru că-şi vârâse-n cap că prin părţile acelea trebuia să fie, dacă mai exista, ţara Presbiterului Johannes despre care-i vorbise Oto. Baudolino nu încetase niciodată să se gândească la Johannes: îşi amintea de el de fiecare dată când citea despre vreo ţară necunoscută, şi cu atât mai mult când pe pergament apăreau miniaturi multicolore cu fiinţe ciudate, cum erau oamenii cu coarne sau pigmeii, care-şi trec viaţa luptându-se cu cocorii. Atâta se gândea la asta, încât în sinea lui vorbea acum despre Preotul Ioan de parcă era un prieten de familie. Şi, prin urmare, a şti unde se afla era pentru el un lucru de mare însemnătate, iar dacă nu se afla nicăieri, trebuia totuşi să găsească o Indie în care să-l pună, pentru că se simţea legat cu jurământ (chiar dacă nu-l făcuse niciodată) faţă de bătrânul episcop muribund.

Despre Preot le vorbise celor doi colegi ai săi, care fuseseră imediat atraşi de acest joc, şi-i comunicau lui Baudolino orice ştire vagă sau curioasă, pe care o găseau tot frunzărind prin codice care puteau mirosi cât de cât a tămâie indiană. Lui Abdul îi fulgerase ideea că prinţesa lui de departe, dacă tot trebuia să fie de departe, trebuia să-şi ascundă lumina-i orbitoare în ţara cea mai depărtată dintre toate.

„Da”, răspundea Baudolino, „dar pe unde se trece ca să ajungi în India? N-ar trebui să fie departe de Paradisul Terestru, şi deci la

Orient de Orient, tocmai acolo unde se sfârşeşte pământul şi începe Oceanul…” Încă nu începuseră să urmeze lecţiile de astronomie, şi despre forma pământului aveau idei vagi. Poetul mai era şi acum convins că era o lungă întindere plată, la marginile căreia apele Oceanului cădeau în jos, Dumnezeu ştie unde. Lui Baudolino însă Rahewin îi spusese – fie şi cu oarecare scepticism – că nu numai marii filosofi ai Antichităţii sau Ptolemeu, părintele tuturor astronomilor, dar chiar şi Sfântul Isidor afirmaseră că ar fi o sferă, ba chiar Sfântul Isidor era aşa de creştineşte sigur, încât îi şi fixase lărgimea la ecuator la optzeci de mii de stadii. Însă, îşi punea mâinile înainte Rahewin, era tot atât de adevărat că unii dintre Părinţi, cum era marele Lactanţiu, amintiseră că, potrivit Bibliei, pământul avea forma unui tabernacul, şi deci cerul şi pământul la un loc trebuiau văzute ca o arcă, un templu cu frumoasa lui cupolă şi cu podeaua lui ca o cutie mare, în sfârşit, dar nu ca o minge. Rahewin, ca om foarte prudent, se menţinea la cele spuse de Sf. Augustin, că probabil aveau dreptate filosofii păgâni şi că pământul era rotund, iar Biblia vorbise de tabernacul la modul figurat, dar faptul de a şti cum anume era nu ajuta la rezolvarea unicei probleme serioase a unui bun creştin, şi anume cum să-ţi salvezi sufletul, şi deci a-ţi dedica până şi doar o jumătate de oră să stai să rumegi forma pământului era timp pierdut în zadar.

„Mi se pare drept”, zicea Poetul, care avea grabă să se ducă ia tavernă, „şi-i zadarnic să cauţi Paradisul Terestru, pentru că trebuie să fi fost o minunăţie de grădini suspendate, şi-a rămas nelocuit din vremurile lui Adam, nimeni n-a mai fost atent să întărească terasele cu garduri vii şi cu palisade, şi în timpul potopului trebuie să fi fost luat de ape şi dus în Ocean.”

Abdul însă era foarte sigur că pământu-i făcut ca o sferă. Dacă ar fi o singură întindere plată, argumenta el cu o şovăielnică rigoare, privirea mea – pe care iubirea mi-o face foarte ascuţită, cum e a tuturor îndrăgostiţilor – ar reuşi să zărească, departe, un semn oarecare al prezenţei iubitei mele, acolo unde, în schimb, curba pământului o sustrage dorinţei mele. Şi scotocise în biblioteca abaţiei Saint-Victor, găsind în ea nişte hărţi pe care le reconstituise cam din memorie pentru prietenii săi.

„Pământul se găseşte în centrul marelui inel al Oceanului şi e împărţit de trei mari cursuri de apă, Hellespontul, Mediterana şi Nilul.”

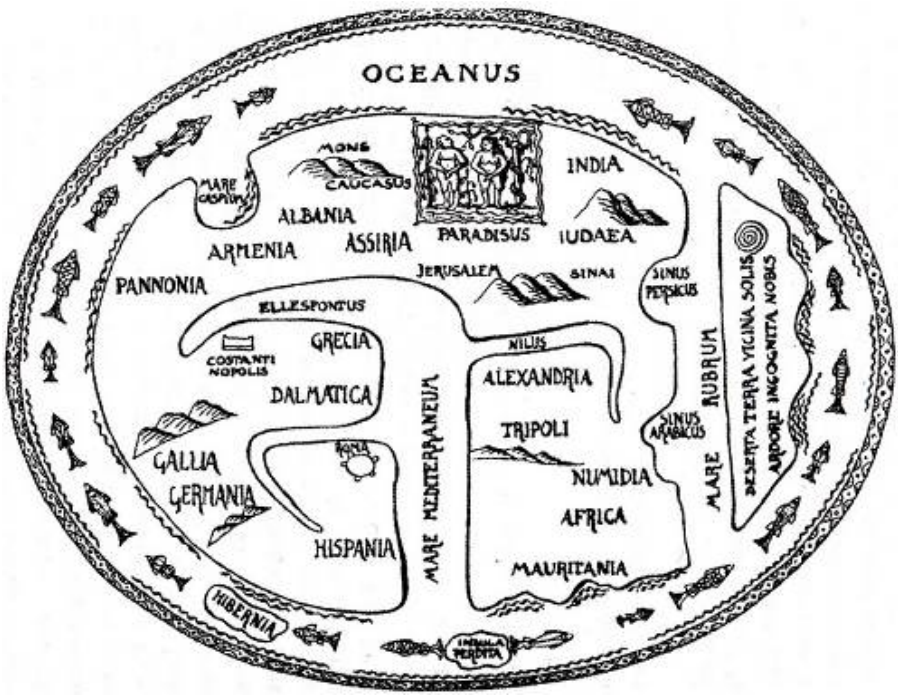

„Un moment, unde se află Răsăritul?”

„Aici, sus, fireşte, unde e Asia, iar la extremitate, Orientul, exact acolo unde răsare soarele, e Paradisul Terestru. La stânga Paradisului e Muntele Caucaz, iar acolo, lângă el, Marea Caspică. Acum trebuie să ştiţi că Indiile sunt trei, o Indie mare, foarte caldă, chiar de-a dreapta Paradisului, o Indie Septentrională, dincolo de Marea Caspică, şi deci aici, sus, la stânga, unde-i aşa de frig că apa devine de cristal, şi unde-s neamurile lui Gog şi Magog, pe care Alexandru cel Mare le-a împrejmuit cu un zid şi, în fine, o Indie Temperată, apropiată de Africa. Iar Africa o vezi la dreapta, jos, către miazăzi, unde curge Nilul şi unde se deschid Golful Arabic şi Golful Persic, chiar în Marea Roşie, dincolo de care-i pământul pustiu, foarte apropiat de soarele de la Ecuator, şi-i aşa de cald, că nimeni nu se poate aventura până acolo. La apus de Africa, lângă Mauritania, iată insulele Fericite sau Insula Pierdută, care a fost descoperită cu atâtea veacuri în urmă de un sfânt din ţinuturile mele. Mai jos de septentrion e ţara în care trăim noi, cu Constantinopole pe Hellespont, şi Grecia, şi Roma, iar la extremul septentrion sunt germanii şi Insula Hibernia.”

„Dar cum de poţi lua în serios o hartă ca aceea”, hohotea Poetul, „care-ţi arată pământul plat, pe când tu crezi că-i o sferă?”

„Păi în ce fel judeci?” se supără Abdul. „Ai izbutit să reprezinţi o sferă încât să se vadă tot ce există pe ea? O hartă trebuie să slujească la a găsi drumul, iar când mergi, tu nu vezi pământul rotund, ci plat.

Şi-apoi, chiar dacă este el o sferă, toată partea de dedesubt e nelocuită, şi-i ocupată de Ocean, căci, dacă ar trebui să trăiască cineva acolo, ar trăi cu picioarele în sus şi cu capul în jos. Şi deci, ca să-i reprezinţi partea superioară, îţi ajunge un cerc ca ăsta. Dar vreau să examinez mai bine hărţile din abaţie, asta şi pentru că în bibliotecă am cunoscut un novice care ştia totul despre Paradisul Terestru."

„Da, se afla acolo în timp ce Eva îi dădea mărul lui Adam", zicea Poetul.

„Nu-i nevoie să fi fost într-un loc, ca să ştii totul despre el", răspundea Abdul, „altfel marinarii ar fi mai înţelepţi decât teologii."

Asta îi explica Baudolino lui Nicetas, ca să spun cum încă din primii ani petrecuţi la Paris, şi încă aproape imberbi, prietenii noştri începuseră să se lase prinşi de această treabă, care mulţi ani după aceea avea să-i ducă până la marginile ultime ale lumii.

7

Baudolino o face pe Beatrice să scrie scrisori de iubire şi pe Poet să scrie poezii

În primăvară, Baudolino descoperi că iubirea lui creştea tot mai mult, aşa cum li se-ntâmplă îndrăgostiţilor în anotimpul acela, şi aventurile de duzină cu fete de toată mâna n-ajungeau să-l mulţumească, ba chiar devenea peste seamă de mare, pentru că Beatrice, pe lângă avantajul graţiei, al inteligenţei şi al uncţiunii regale, îl mai avea şi pe cel al absenţei. În ce priveşte farmecele absenţei, Abdul nu înceta să-l chinuie, petrecându-şi serile acordându-şi instrumentul şi interpretând alte cântece, încât ca să le poată gusta pe deplin, Baudolino învăţase acum şi provensala.

Şi-acum, când lungă-i ziua-n mai,
mă bucură cântările de păsări, toate.
Însă, din ziua-n care eu plecai,
nu pot uita că mi-ai rămas departe.
De dor, cu capu-n piept îmi văd de drum,
Nici flori, nici cântec nu m-alină-acum.

Baudolino visa. Abdul era disperat să-şi vadă-ntr-o zi prinţesa necunoscută, îşi zicea. Ferice de el! Mult mai rău e chinul meu, căci cu siguranţă iubita va trebui s-o revăd, fără doar şi poate, într-o zi, şi n-am norocul să n-o fi văzut niciodată, ci nenorocul de a şti cine-i şi cum este.

Dar, dacă Abdul găseşte mângâiere povestindu-ne nouă suferinţa lui, de ce n-ar trebui să mi-o găsesc şi eu povestindu-mi-o pe a mea ei? Cu alte cuvinte, Baudolino intuise că ar fi putut să-şi domolească palpitul inimii punându-şi în scris ceea ce simţea, şi cu atât mai mult dacă obiectul iubirii sale ar fi fost lipsit de aceste comori de duioşie. Aşadar, noaptea târziu, pe când Poetul dormea, Baudolino scria:

„Steaua luminează polul, iar luna dă culoare nopţii. Dar mie doar un astru mi-e călăuză, şi-atunci când ceţurile se vor împrăştia, va răsări steaua mea de la răsărit, mintea mea va uita de beznele durerii. Tu eşti steaua mea purtătoare de lumină, ce va alunga noaptea, şi fără tine noapte e însăşi lumina, pe când, cu tine, însăşi noaptea-i lumină strălucitoare."

Şi apoi: *„Dacă mi-e foame, tu singură îmi ţii de saţ; dacă mi-e sete, tu m-adăpi. Dar ce spun eu? Tu înviorezi, dar nu saturi. Niciodată nu-s sătul de tine, şi nici nu voi fi…"*

Iar după aceea: *„Atât de mare ţi-e blândeţea, atât de minunată constanţa, atât de negrăit e tonul vocii tale, atât de mult te-ncununează frumuseţea şi graţia, că ar fi o lipsă de curtenie să-ncerc să le exprim în cuvinte. Sporească tot mai mult focul ce ne mistuie, şi din nou hrănit, şi cu*

cât mai mult va rămâne ascuns, cu-atât să se învăpăieze şi să-nşele invidioşii şi pizmaşii, aşa ca tot mereu să rămână la îndoială cine dintre noi iubeşte cel mai mult, şi-aşa încât să fie între noi o frumoasă întrecere în care amândoi să-nvingem…"

Erau scrisori frumoase, iar recitindu-le, Baudolino fremăta şi se-ndrăgostea tot mai mult de o făptură care ştia să-i inspire astfel de ardori.

La un moment dat, nu mai putu să accepte să nu ştie cum ar fi reacţionat Beatrice la o atât de suavă violenţă, şi hotărî s-o facă să-i răspundă.

Şi, începând să-i imite ei scrisul, îşi scrisese lui însuşi:

„Iubirii care-mi urcă din adâncul pieptului, mai înmiresmată decât orice mirodenie, cea care-i a ta cu trup şi suflet, şi florilor însetate de tinereţea ta le doreşte prospeţimea unei eterne fericiri…Ţie, nădejdea mea, bucuroasă, îţi ofer credinţa mea,şi, odată cu toată devoţiunea, pe mine însămi, pentru cât voi avea de trăit…"

„Oh", îi răspunsese el imediat, *„fii sănătoasă, pentru că-n tine e binele meu, în tine mi-e nădejdea şi odihna. Nici n-am vreme să mă deştept, că inima mea te-a şi găsit, păstrată-n lăuntrul ei…"*

Iar ea, cu multă înflăcărare: *„Din acea primă clipă când ne-am văzut, pe tine singur te-am ales, alegându-te te-am voit, voindu-te te-am căutat, căutându-te te-am pus în inima mea mai presus de toate…şi ţi-am gustat mierea… Te salut, inima mea, trupul meu, unica mea bucurie…"*

Această corespondenţă, care dură timp de câteva luni, dăduse la început o boare de răcoreală sufletului din cale-afară de încins al lui Baudolino, apoi o desfătare de nespus, şi-n fine un soi de orgoliu învăpăiat, fiindcă îndrăgostitul nu izbutea să-şi dea seama cum de iubita îl iubea atâta. Ca toţi îndrăgostiţii, Baudolino devenise vanitos, ca toţi îndrăgostiţii scria că voia să se bucure în taină cu iubita de secretul amândurora, dar în acelaşi timp cerea ca toată lumea să fie la curent cu fericirea lui şi să fie uluită de plăcuta neînfrânare a celei care-l iubea.

Aşa că într-o zi le arătase epistolarul acela prietenilor lui. Fusese vag şi reticent în ce priveşte secretul acelei corespondenţe. Nu minţise, ba chiar spusese că scrisorile acelea le arăta tocmai pentru că erau rodul fanteziei lui. Însă ceilalţi doi crezuseră că exact în privinţa asta minţise şi-i invidiau şi mai mult soarta. Abdul atribuise în inima lui scrisorile principesei sale şi se chinuia de parcă le-ar fi primit el. Poetul, care afişa că nu dă importanţă jocului aceluia literar (dar în timpul ăsta se necăjea în gândul lui că nu scrisese el nişte scrisori atât de frumoase), neavând pe nimeni de care să se-ndrăgostească, se îndrăgostise chiar de scrisori – lucru care, comenta zâmbitor Nicetas, nu era de mirare, pentru că-n tinereţe suntem înclinaţi să ne-ndrăgostim de iubire.

Poate pentru a scoate noi motive pentru cântecele lui, Abdul îşi copiase cu gelozie scrisorile, ca să şi le poată recita noaptea la Saint-Victor. Până ce într-o zi îşi dăduse seama că i le furase cineva şi se temea acum că vreun canonic fără socoteală, după ce le va fi silabisit noaptea cu o plăcere neruşinată, le-o fi aruncat printre miile de manuscrise ale abaţiei. Simţind cum îl treceau fiori, Baudolino îşi închisese epistolarul în cufăr, şi din ziua aceea nu-şi mai scrisese nici o misivă, ca să nu-şi compromită corespondenta.

Trebuind în orice caz să-şi descarce tulburările lui de băiat de şaisprezece ani, Baudolino începuse atunci să scrie versuri. Dacă-n scrisori vorbise despre iubirea lui preacurată, în noile-i scrieri făcea exerciţii de poezie din cea de alcov, cu care clericii din epocă îşi preamăreau viaţa lor desfrânată şi cam fără griji, nu fără câte-un semn de melancolie privitor la pierzania în care se aflau.

Voind să-i dovedească lui Nicetas talentul lui, îi recită câteva emistihuri:

Feror ego veluti – sine nauta navis,
ut per vias aeris – vaga fertur avis…
Quidquit Venus imperat – labor est suavis,
quae nunquam in cordibus – habitat ignavis.

Băgând de seamă că Nicetas înţelegea greu latineşte, o tradusese aproximativ: „Merg oriîncotro ca nava fără năier, ca pasărea mergând pe căile cereşti… Dar dulce mi-e truda s-ascult poruncile Venerei, necunoscută celor pidosnici…”

Când Baudolino îi arătă versurile astea, precum şi altele, Poetului, acela se făcu foc de invidie şi de ruşine şi plânse, şi mărturisi seceta care-i usca fantezia, blestemându-şi nepu-tinţa şi strigând c-ar fi preferat să nu ştie pătrunde o femeie mai degrabă, decât să se afle aşa de neputincios să exprime ceea ce simţea înlăuntrul său – şi care era exact ceea ce Baudolino exprimase atât de bine, încât se temea să se întrebe dacă nu-i citise cumva drept în inimă. Şi apoi remarcase cât de mândru ar fi fost tatăl său, dac-ar fi ştiut că el compunea stihuri atât de frumoase, dat fiind că într-o zi avea să trebuiască să justifice în ochii familiei şi ai lumii porecla aceea de Poet care-l mai măgulea şi acum, dar care-l făcea să se simtă un fanfaron, un *poeta gloriosus,* care se laudă cu demnitatea ce nu-i aparţine.

Baudolino îl văzuse atât de disperat, încât îi pusese pergamentul în mână, oferindu-i poemele sale, ca să le arate ca fiind ale lui. Un dar nepreţuit, fiindcă se-ntâmplase ca Baudolino, ca să-i poată spune ceva nou Beatricei, îi trimisese versurile, atribuindu-i-le prietenului său. Beatrice i le citise lui Frederic. Rheinald din Dassel le auzise şi, ca om iubitor de litere, deşi pururea prins în intrigi de palat, zisese că i-ar fi plăcut să-l aibă pe Poet în slujba lui…

Chiar în anul acela, Rheinald fusese cinstit cu înalta demnitate de

arhiepiscop de Colonia, iar Poetului ideea de a deveni poet al unui arhiepiscop şi, prin urmare, Arhipoet, aşa cum spunea el, mai glumind şi mai împăunându-se, nu-i displăcea prea mult, asta şi fiindcă nici de învăţătură nu prea avea chef, banii părinteşti la Paris nu-i ajungeau, şi-şi făcuse ideea – deloc greşită – că un poet de Curte mânca şi bea toată ziua fără să se-ngrijească de altceva.

Numai că, pentru a fi poet de Curte, trebuie să scrii poezii. Baudolino îi promisese că-i va scrie măcar vreo duzină, dar nu toate deodată: „Vezi", îi spusese el, „nu întotdeauna marii poeţi sunt loviţi de diaree, uneori sunt constipaţi, iar ăştia-s cei mai mari. Tu va trebui să pari ca frământat de Muze, în stare să prefiri doar câte-un distih când şi când. Cu cele pe care ţi le voi da eu, o poţi duce aşa câteva luni bune, însă dă-mi timp, fiindcă n-oi fi eu constipat, dar nici spart la burtă nu sunt. Deci amână-ţi plecarea şi trimite-i lui Rheinald câteva versuri, ca să-i stârneşti pofta. Până una-alta va fi bine să te înfăţişezi cu o închinare, o laudă adresată binefăcătorului tău."

Se gândise timp de o noapte, şi-i dăruise câteva versuri pentru Rheinald:

Presul diseretissime – veniam te precor
morte bona morior – dulci nece necor
meum pectum sauciat – puellarum decor,
et quas tacto nequeo – saltem chorde mechor,

cu alte cuvinte: „Preanobile episcop, iartă-mă, pentru că mă lupt cu o moarte crudă şi mă istoveşte o rană nespus de dulce; frumuseţea fetelor îmi străpunge inima, iar pe cele pe care nu le pot atinge le posed fie şi numai cu gândul."

Nicetas remarcase că episcopii latini se delectau cu cântece prea puţin sacre. Dar Baudolino îi răspunsese că mai întâi trebuia să afle ce era acela un episcop latin, căruia nu i se cerea neapărat să fie un om sfânt, mai ales dacă era şi cancelar al imperiului, în al doilea rând cine era Rheinald, care era foarte puţin episcop şi foarte mult cancelar, cu siguranţă iubitor de poezie, dar mai ales înclinat să folosească talentele unui poet şi pentru ţelurile sale politice, cum a şi făcut-o mai apoi.

„Astfel Poetul a devenit faimos cu stihurile tale."

„Chiar aşa. Timp de aproape un an, Poetul i-a trimis lui Rheinald, odată cu nişte scrisori dând pe dinafară de devotament, versuri pe care eu treptat-treptat, le scriam, şi până la urmă Rheinald pretinsese ca talentul acela neobişnuit să ajungă la el cu orice preţ. Poetul porni cu o rezervă bună de versuri, măcar cât să-i ajungă să supravieţuiască un an, oricât de constipat ar fi părut. A fost un triumf. N-am priceput niciodată cum poate cineva să fie mândru de o faimă primită ca pomană, dar Poetul era mulţumit şi aşa."

„Sunt uimit peste poate, mă întreb ce plăcere ai simţit tu văzându-ţi lucrurile create de tine atribuite altuia. Nu-i groaznic ca un tată să dea de pomană altora rodul măruntaielor lui?”

„Soarta unei poezii particulare e să treacă din gură în gură, e fericirea de-a o auzi cântată, şi-ar fi egoist să vrei s-o arăţi doar pentru a-ţi spori propria-ţi glorie.”

„Nu cred că eşti tu aşa de umil. Tu eşti fericit de a te fi ştiut încă o dată Prinţul Minciunii şi te împăunezi cu asta, aşa cum speri că-ntr-o zi cineva o să-ţi găsească scrisorile de iubire printre hârţoagele de la Saint-Victor, şi să le atribuie cine ştie cui.”

„Nu intenţionez să par umil. Îmi place să fac lucrurile să se-ntâmple şi să fiu singurul care ştie că sunt opera mea.”

„Treburile nu se schimbă, prietene”, zise Nicetas. „Cu multă indulgenţă am dat de-nţeles că tu ai vrea să fii Prinţul Minciunii, iar acum tu-mi dai de-nţeles că ai vrea să fii Dumnezeu din cer.”

8

Baudolino în Paradisul Terestru

Baudolino studia la Paris, dar rămânea la curent cu ceea ce se petrecea în Italia şi în Germania, Rahewin, ascultând de ordinele lui Oto, continuase să scrie *Gesta Friderici,* însă, ajuns acum la finele celei de-a patra cărţi, hotărâse să se oprească pentru că i se părea că huleşte depăşind numărul Evangheliilor. Lăsase Curtea, mulţumit că şi-a împlinit datoria, şi se plictisea într-o mănăstire bavareză. Baudolino îi scrisese că avea la îndemâna sa cărţile bibliotecii fără capăt de la Saint-Victor, iar Rahewin îi ceruse să-i pomenească vreo câteva tratate mai rare ce ar fi putut să-i sporească ştiinţa. Baudolino, împărtăşind opinia lui Oto despre fantezia săracă a bietului canonic, considerase folositor să i-o hrănească un pic şi, după ce-i comunicase puţinele titluri de codice pe care le văzuse, îi mai citase şi altele pe care le inventase frumuşel, cum ar fi *De optimitate triparum* al Venerabilului Beda, o *Ars honeste petandi,* un *De modo cacandi,* un *De castramentandis crinibus* şi un *De patria diabolorum.* Toate operele astea stârniseră uimirea şi curiozitatea bietului canonic, care se grăbise să ceară copii ale acelor comori neştiute ale înţelepciunii. Un serviciu pe care Baudolino i l-ar fi făcut cu dragă inimă, ca să şteargă remuşcarea pentru pergamentul acela al lui Oto pe care-l răzuise, dar nu prea ştia ce anume să copieze, şi trebuise să inventeze că operele acelea bunînţeles că se aflau la Saint-Victor, dar miroseau a erezie, şi canonicii nu lăsau pe nimeni să le vadă.

„Pe urmă am aflat", îi spunea Baudolino lui Nicetas, „că Rahewin i-a scris unui învăţat parizian, pe care-l cunoştea, rugându-l să ceară manuscrisele acelea de la victorini, care n-au găsit nici urmă de ele; l-au acuzat pe bibliotecarul lor de neglijenţă, iar bietul de el jura că nu le-a văzut în viaţa lui. Îmi închipui că, până la urmă, vreun canonic, ca să pună lucrurile la locul lor, a scris cu adevărat cărţile astea şi nădăjduiesc că într-o bună zi cineva o să le găsească."

Poetul îl ţinea, între timp, la curent cu faptele lui Frederic. Comunele italiene nu-şi respectau jurămintele făcute la dieta de la Roncaglia. Pactele voiau ca oraşele cârtitoare să-şi dărâme zidurile şi să-şi distrugă maşinile de război, dar în schimb orăşenii se prefăceau că nivelează şanţurile din jurul oraşului, şi şanţurile erau tot acolo. Frederic trimisese nişte soli la Crema, ca să-i invite să se grăbească, iar cei de-acolo ameninţaseră să-i ucidă pe trimişii imperiali, care, dacă n-ar fi fugit, ar fi fost ucişi cu-adevărat. Apoi fusese trimis la Milano până şi Rheinald, însoţit de un conte palatin, ca să numească nişte juzi, pentru că milanezii nu puteau pretinde că recunosc drepturile

imperiale, ca apoi să-şi aleagă singuri consulii. Şi acolo puţin lipsise să nu le ia pielea ambilor trimişi, care nu erau doar nişte soli oarecare, ci cancelarul imperiului şi unul dintre conţii Palatului! Nemulţumiţi cu atât, milanezii asedia-seră castelul din Trezzo şi-i puseseră în lanţuri garnizoana. În sfârşit, atacaseră iarăşi Lodi, iar când cineva se atingea de Lodi, împăratul nu mai vedea înaintea ochilor de mânie. Aşa, ca să dea un exemplu, încercuise Crema într-un drăguţ de asediu…

La început, asediul mergea după regulile unui război între creştini. Cei din Crema, ajutaţi de milanezi, făcuseră nişte frumoase ieşiri în câmp deschis şi capturaseră mulţi prizonieri imperiali. Cremonezii (care din ură faţă de cremezi ţineau atunci partea imperiului, laolaltă cu pavezanii şi cu lodienii) construiseră maşini de asediu foarte, foarte puternice – care-i costaseră viaţa mai mult pe asediatori decât pe asediaţi, dar aşa mergeau lucrurile. Fuseseră lupte foarte frumoase, povestea cu poftă Poetul, şi toţi îşi aminteau data aceea când împăratul ceruse să i se dea două sute de butii goale de la lodieni, le umpluse cu pământ şi le aruncase în şanţul împrejmuitor, apoi le acoperise cu ţărână şi cu lemn pe care locuitorii îl aduseseră cu peste două mii de care, aşa încât puteai să treci cu berbecii sau cu „pisicile", ca să loveşti zidurile.

Dar, când se dăduse asaltul cu cel mai mare dintre turnurile de atac din lemn, cel construit de cremonezi, şi asediaţii începuseră să arunce cu balistele lor atâtea pietre, încât riscau să-l prăbuşească, împăratul îşi pierduse capul de mânie. Pusese să-i ia pe prizonierii cremezi şi milanezi, şi-i legase în faţa şi pe laturile turnului. Credea că, dacă asediaţii aveau să-i vadă dinainte pe fraţii lor, pe verii, fiii şi taţii lor, n-ar fi îndrăznit să mai tragă. Nu calcula cât de mare era şi furia cremezilor – a celor de deasupra zidurilor şi a celor legaţi în afara zidurilor. Aceştia din urmă au fost cei care le-au strigat fraţilor lor să nu-şi facă griji pentru ei, iar cei de pe ziduri, cu dinţii strânşi, cu lacrimile-n ochi, călăi ai propriilor lor rude, continuau să ţintească turnul, omorând nouă dintre ei.

Nişte studenţi milanezi sosiţi la Paris îi jurau lui Baudolino că de turn fuseseră legaţi chiar şi copii, iar Poetul îl asigurase că zvonul era fals. Fapt este că şi împăratul în momentul acela fusese impresionat şi-i dezlegase pe ceilalţi prizonieri. Totuşi, cremezii şi milanezii, încrâncenaţi de sfârşitul pe care-l avuseseră oamenii lor, luaseră în oraş nişte prizonieri germani şi lodieni, îi puseseră deasupra gradenelor şi-i omorâseră cu sânge rece sub ochii lui Frederic. Acesta, la rândul său, pusese să fie duşi sub ziduri doi prizonieri din Crema şi tot sub ziduri le făcuse proces de bandiţi şi trădători, condamnându-i la moarte. Cremezii dăduseră de ştire că, dacă Frederic avea să-i spânzure pe ai lor, aveau să-i spânzure şi ei pe cei pe care-i mai aveau ostatici. Frederic răspunsese că voia să vadă şi el asta, şi-i spânzurase

pe cei doi prizonieri. Drept răspuns, cremezii îi spânzuraseră *coram populo* pe toţi ostaticii lor. Frederic, care acum nu mai sta să judece, pusese atunci să fie scoşi toţi cremezii pe care-i mai avea, înălţase o pădure de furci în faţa oraşului şi se pregătea să-i spânzure pe toţi. Episcopi şi abaţi se repeziseră la locul supliciului, implorându-l pe el, care voia să fie un izvor de milă, să nu aţâţe răutatea duşma-nilor lui. Frederic fusese mişcat de intervenţia aceea, dar nu-şi putea lua cuvântul înapoi, de aceea hotărâse să-i pedepsească măcar pe nouă dintre nefericiţii aceia.

Auzind aceste lucruri, Baudolino plânsese. Nu numai fiindcă era paşnic din fire, dar ideea că tatăl său adoptiv preaiubit se mânjise cu atâtea crime îl convinse să rămână la Paris să studieze şi, într-un mod destul de obscur, fără ca el să-şi dea seama de asta, îl convinse că nu era vinovat că o iubea pe împărătească. Reîncepu să-i scrie scrisori tot mai pătimaşe şi răspunsuri ce l-ar fi făcut şi pe un pustnic să freamăte. Numai că de data aceasta nu le mai arăta nimic prietenilor.

Simţindu-se totuşi vinovat, hotărî să facă ceva pentru gloria stăpânului său. Oto îi lăsase ca legământ sacru să-l facă să iasă din beznă pe Preotul Ioan. Baudolino se dedică aşadar căutării acelui Preot necunoscut, dar – după mărturia lui Oto – cu siguranţă foarte renumit.

Deoarece, odată încheiaţi anii de trivium şi quadrivium, Baudolino şi Abdul se instruiseră pentru dispute, mai înainte de toate se întrebaseră: există cu adevărat un Preot Ioan? Însă începuseră să se întrebe în nişte condiţii în legătură cu care Baudolino încerca anumite reţineri să i le explice lui Nicetas.

După plecarea Poetului, Abdul locuia acum cu Baudolino. Într-o seară, Baudolino se întorsese acasă şi-l găsise pe Abdul care stătea singur-singurel şi-şi cânta unul dintre cântecele lui cele mai frumoase, în care râvnea să-şi întâlnească prinţesa lui de departe, dar dintr-odată, în timp ce o vedea atât de aproape, i se părea că merge înapoi. Baudolino nu înţelegea dacă muzica era de vină sau cuvintele, dar imaginea Beatricei, care-i apăruse deîndată ce asculta cântecul acela, se retrăgea, fumegând în nimicnicie, la privirea lui. Abdul cânta, şi niciodată cântecul lui nu păruse mai seducător.

Terminându-şi cântarea, Abdul se lăsase să cadă istovit. Baudolino se temuse o clipă că o să leşine şi se aplecase asupră-i, dar Abdul ridicase o mână ca pentru a-l linişti, şi-ncepuse să râdă înăbuşit, de unul singur, aşa, fără motiv. Râdea şi tremura din tot trupul. Baudolino credea că are febră. Abdul îi spuse, râzând întruna, să-l lase în pace, că avea să se liniştească el, ştia bine despre ce era vorba. Iar la sfârşit, obligat de întrebările lui Baudolino, se hotărâse să-i mărturisească secretul.

„Ascultă, prietene. Am luat puţină miere verde, doar un pic. Ştiu

că-i o ispită diavolească, dar uneori m-ajută să cânt. Ascultă şi nu mă dojeni. Încă de pe când eram copil, în Ţara Sfântă auzisem o poveste uimitoare şi înfricoşată. Se povestea că nu departe de Antiohia ar trăi un neam de sarazini care locuia printre munţi într-un castel neajuns decât de vulturi. Stăpânul lor se chema Aloadin sau Bătrânul de pe Munte şi trezea o mare spaimă atât principilor sarazini, cât şi celor creştini. Într-adevăr, în mijlocul castelului lui, se spunea, se afla o grădină plină cu toate felurile de fructe şi de flori, şi-n care curgeau râuleţe pline cu vin, lapte, miere şi apă, iar de jur-împrejur dansau şi cântau tinere de o frumuseţe fără seamăn. În grădină puteau să trăiască numai nişte tineri pe care Aloadin punea să-i răpească, şi-n locul acela de plăceri îi învăţa numai la desfătare. Şi spun desfătare pentru că, aşa cum auzeam şoptindu-se printre adulţi – şi roşeam tulburat, fetele acelea erau mărinimoase şi gata să-i mulţumească pe acei oaspeţi, le procurau bucurii negrăite şi, îmi închipui, istovitoare. Aşa că, fireşte, cine intrase în locul acela nu mai voia să iasă cu nici un preţ."

„Nu-i rău Aloadin ăsta al tău sau cum l-o fi chemând", zâmbise Baudolino, trecând peste fruntea prietenului său o pânză umedă.

„Aşa crezi tu", zise Abdul, „pentru că nu cunoşti adevărata poveste. Într-o bună dimineaţă, unul dintre aceşti tineri se trezea într-o curte sărăcăcioasă bătută de soare, în care se pomenea în lanţuri. După câteva zile de chin ca ăsta, era dus şi înfăţişat lui Aloadin şi se arunca la picioarele lui ameninţând că-şi ia viaţa şi implorându-l să-l redea desfătărilor de care acum nu mai putea să se lipsească. Aloadin dezvăluia atunci că el a căzut în dizgraţia profetului şi că ar fi putut să-şi recapete favoarea numai dacă avea să se declare dispus să săvârşească o faptă mare. Îi dădea un pumnal de aur şi-i spunea să plece la drum, să se ducă la Curtea unui senior, care-i era lui duşman, şi să-l omoare. În acest fel, ar fi putut să merite din nou ceea ce voia şi, dacă în aventura aceea ar fi pierit, avea să se-nalţe în Paradis, cu totul şi cu totul la fel cu locul din care fusese alungat, ba chiar şi mai şi. Şi iată de ce Aloadin avea o putere foarte mare şi-i înfricoşa pe toţi, şi era gata de orice jertfă."

„Atunci", comentase Baudolino, „mai bine una dintre tavernele astea frumoase din Paris şi fetele lor, pe care le poţi avea fără să plăteşti zălog. Dar tu ce legătură ai cu povestea asta?"

„Am, pentru că, pe când aveam zece ani am fost răpit de oamenii lui Aloadin. Şi am rămas cinci ani la ei."

„Şi la zece ani te-ai bucurat de toate fetele alea de care-mi povesteşti? Şi pe urmă ai fost trimis să omori pe cineva? Abdul, ce-mi tot spui acolo?" se îngrijora Baudolino.

„Eram prea mic ca să fiu deîndată admis între tinerii fericiţi şi fusesem încredinţat ca servitor unui eunuc al castelului, care se ocupa

de plăcerile lor. Dar să vezi ce-am descoperit. Eu timp de cinci ani n-am văzut nici o grădină, pentru că tinerii erau totdeauna puşi în lanţuri în şir în curtea aceea bătută de soare. În fiecare dimineaţă, eunucul lua dintr-un dulap anume nişte vase de argint care conţineau o pastă groasă ca mierea, dar de culoare verzuie, trecea pe dinaintea fiecăruia dintre prizonieri şi-i hrănea cu substanţa aceea. Ei o înghiţeau cu poftă şi începeau să-şi povestească lor înşile şi celorlalţi toate desfătările despre care spunea legenda. Înţelegi, îşi petreceau ziua cu ochii deschişi, surâzând fericiţi. Către seară, se simţeau obosiţi, începeau să râdă, uneori înăbuşit, alteori în gura mare, apoi aţipeau. Aşa că eu, crescând cu încetul, am înţeles înşelăciunea la care erau supuşi de Aloadin: trăiau în lanţuri, păcăliţi că trăiesc în Paradis şi, ca să nu piardă binele acela, se-ntorceau teferi din isprăvile lor, din nou sfârşeau în lanţuri, dar începeau din nou să vadă şi să simtă ceea ce mierea verde îi făcea să viseze."

„Şi tu?"

„Eu, într-o noapte, pe când toţi dormeau, m-am strecurat acolo unde se păstrau vasele de argint care conţineau mierea verde şi am gustat. Gustat, zic eu? Am înghiţit două linguri şi deodată am început să văd lucruri nemaivăzute…"

„Te simţeai în grădină?"

„Nu, poate că aceia visau despre grădină pentru că, la sosirea lor, Aloadin le povestea de grădină. Cred că mierea verde te face să vezi ceea ce vrei tu în adâncul inimii. Eu mă găseam în deşert sau mai bine zis într-o oază şi vedeam venind o caravană strălucită, cu cămile împodobite cu panaşe şi un şir de mauri cu turbane colorate, care băteau în nişte tambure şi sunau din cimbale. Iar în spatele lor, pe un baldachin purtat de patru uriaşi, venea Ea, principesa. Eu nu mai ştiu să-ţi spun cum era, era aşa… cum să spun… aşa de strălucită că-mi amintesc din ea doar o fulgerare, o scânteiere orbitoare…"

„Dar ce fel de chip avea, era frumoasă?"

„Nu i-am văzut faţa, era ascunsă sub văl."

„Dar atunci de cine te-ai îndrăgostit?"

„De ea, pentru că nu am văzut-o. În inimă, aici, înţelegi, mi-a intrat o dulceaţă nesfârşită, o tânjire care nu s-a mai stins niciodată. Caravana se depărta către dune, înţelegeam că viziunea aceea n-avea să se mai întoarcă, îmi spuneam că trebuia să urmez făptura aceea, dar către dimineaţă am început să râd, şi atunci credeam că de bucurie, dar era efectul pe care mierea verde îl are atunci când puterea ei se şterge. M-am deşteptat când soarele era deja sus, şi eunucul era gata-gata să mă surprindă în locul acela. De atunci mi-am zis că trebuie să fug, ca s-o regăsesc pe prinţesa cea depărtată."

„Dar tu înţeleseseşi că era doar efectul mierii verzi…"

„Da, în viziune era o iluzie, dar ceea ce simţeam înlăuntrul meu

nu era, era dorinţa adevărată. Dorinţa, când o încerci, nu-i o iluzie, există."

„Dar era dorinţa unei iluzii."

„Însă eu acum nu voiam să mai pierd dorinţa aceea. Era destul ca să-i închin şi viaţa."

Pe scurt, Abdul reuşise să găsească o cale de fugă din castel şi reuşise să ajungă la familia lui, care-l dăduse deja pierdut. Tatăl său îşi făcuse griji cu privire la răzbunarea lui Aloadin şi-l depărtase de Ţara Sfântă, trimiţându-l la Paris. Abdul, înainte să fugă de la Aloadin, pusese mâna pe unul dintre vasele cu miere verde, dar, îi explica el lui Baudolino, nu mai gustase deloc din el, de teamă ca blestemata substanţă să nu-l ducă în aceeaşi oază, ca să-şi trăiască la nesfârşit extazul. Nu ştia dacă avea să reziste emoţiei. Acum principesa era cu el, şi nimeni n-ar fi putut să i-o răpească. Mai bine s-o viseze ca pe un ţel decât s-o posede într-o amintire falsă.

Apoi, cu trecerea timpului, ca să găsească putere pentru cântecele lui, în care principesa era acolo, prezentă-n depărtarea ei, se hazardase uneori să guste din miere puţin de tot, luând pe vârful lingurii doar atât cât să-i simtă gustul pe limbă. Avea nişte extazuri de scurtă durată, şi chiar asta făcuse în seara aceea. Povestea lui Abdul îl intrigase pe Baudolino şi-l ispitea posibilitatea de a avea o viziune, fie ea şi scurtă, în care să-i apară împărăteasa. Abdul nu putuse să-i refuze gustarea aceea. Baudolino simţea doar o uşoară toropeală şi dorinţa de a râde. Dar îşi simţea mintea aţâţată. Curios, nu de Beatrice, ci de Preotul Ioan – într-atât că se întrebase dacă nu cumva împărăţia aceea de neatins era obiectul dorinţei sale, şi nu doamna inimii lui. Şi se făcuse aşa că, în seara aceea, Abdul acum liber de efectul mierii, iar Baudolino uşor ameţit se apucaseră să discute despre Preot, punându-şi chiar întrebarea privind existenţa lui. Şi fiindcă părea că virtutea mierii verzi era aceea de a face tangibil ceea ce nu s-a mai văzut niciodată, iată că hotărâseră că Preotul exista.

Există, decise Baudolino, pentru că nu sunt motive care să se opună existenţei lui. Există, convenise şi Abdul, pentru că-l auzise pe un novice spunând că dincolo de ţara mezilor şi a perşilor există regi creştini care se luptă cu păgânii din regiunile acelea.

„Cine-i acest novice?" întrebase Baudolino fremătând.

„Boron", răspunsese Abdul. Şi iată că în ziua următoare se duseră în căutarea lui Boron.

Acesta era un seminarist din Montbeliard, care, rătăcitor ca şi cei de-o seamă cu el, se afla acum la Paris (şi frecventa biblioteca din Saint-Victor), iar mâine avea să fie cine ştie unde, pentru că părea să urmărească un plan al lui despre care nu povestea niciodată nimănui. Avea un cap mare, cu părul stufos şi ochii roşii de atâta citit la lumina opaiţului, dar părea aproape un chivot plin cu ştiinţă. Îi fermecase de

la prima întâlnire, fireşte într-o tavernă, punându-le la întrebări subtile pentru care maeştrii lor ar fi pierdut zile şi zile întregi de dispute: dacă sperma se poate congela, dacă o prostituată poate concepe, dacă sudoarea de pe cap e mai urât mirositoare decât cea de prin alte părţi ale trupului, dacă urechile se înroşesc atunci când ne ruşinăm, dacă un bărbat simte o durere mai mare pentru moartea decât pentru măritişul iubitei, dacă nobilii trebuiau să aibă urechile clăpăuge sau dacă starea nebunilor se înrăutăţeşte pe lună plină. Chestiunea care-l intriga cel mai tare era aceea a existenţei vidului, asupra căreia se credea mai învăţat decât toţi filosofii.

„Vidul", zicea Boron, cu gura acum încleiată, „nu există, pentru că natura are oroare de el. Că nu există e evident, din motive filosofice, pentru că, dacă ar exista, ar fi ori substanţă, ori accident. Substanţă materială nu e, pentru că altfel ar fi corp şi ar ocupa spaţiu, şi nu e nici substanţă necorporală, pentru că altfel, ca şi îngerii, ar fi inteligentă. Nu-i accident, pentru că accidentele există din raţiuni fizice: iei un vas cilindric…"

„Dar de ce", îl întrerupea Baudolino, „te interesează atâta să demonstrezi că vidul nu există? Ce-ţi pasă ţie de vid?"

„Pasă, pasă. Pentru că vidul poate să fie ori interstiţial – adică între corp şi corp în lumea noastră sublunară –, ori extins, dincolo de universul pe care-l vedem, închis în marea sferă a corpurilor cereşti. Dacă ar fi aşa, ar putea să existe, în golul acela, alte lumi. Dar, dacă se demonstrează că nu există vidul interstiţial, cu şi mai mare îndreptăţire nu va putea să existe nici cel extins."

„Dar ce ne pasă nouă dacă există alte lumi?"

„Pasă, pasă. Pentru că, dacă ar exista, Domnul nostru Isus Hristos ar fi trebuit să se jertfească în fiecare dintre ele şi în fiecare să sfinţească pâinea şi vinul. Şi, prin urmare, obiectul suprem, care-i mărturie şi vestigiu al minunii aceleia, n-ar fi unic, ci ar mai exista multe copii ale lui. Şi ce valoare ar mai avea viaţa mea dacă n-aş şti că undeva se află un obiect suprem ce trebuie găsit?"

„Şi care ar fi acest obiect suprem?"

Aici Boron ţinea s-o taie scurt: „Treaba mea", zicea el. „Sunt lucruri care nu-s bune pentru urechile profanilor. Dar să vorbim de altceva: dacă ar fi existat atâtea lumi, ar fi existat şi destui primi oameni, o mulţime de Adami şi de Eve care au săvârşit de infinite ori păcatul originar. Şi deci ar exista tot atâtea Raiuri Pământeşti din care au fost izgoniţi. Puteţi crede că aceste lucruri atât de subtile cum e Raiul Terestru pot să existe în număr multiplu, cum există atâtea oraşe cu un fluviu şi o colină cum e cea de la Mont Sainte-Généviève? Paradisul Terestru e unul singur, într-o singură ţară depărtată, dincolo de împărăţia mezilor şi a perşilor."

Ajunseseră, prin urmare, şi aici şi-i povestiră lui Boron despre

speculaţiile lor în legătură cu Preotul Ioan. Da, Boron auzise şi el de la monah spunându-i-se despre treaba asta cu nişte regi creştini din Răsărit. Citise expunerea unei vizite pe care, cu mulţi ani în urmă, un patriarh din Indii i-o făcuse papei Calist al II-lea. Se povestea acolo despre greutatea pe care o avusese papa să se înţeleagă cu el, din cauza limbilor foarte diferite. Patriarhul descrisese cetatea Hulna, pe unde curge unul dintre râurile ce iau naştere din Paradisul Terestru, anume Physon, pe care alţii îl numesc Gange, şi unde, pe un munte din afara oraşului, se înalţă sanctuarul ce păstrează trupul apostolului Toma. Acest munte era inaccesibil, pentru că se înălţa în centrul unui lac, dar timp de opt zile pe an, apele lacului se retrăgeau, iar bunii creştini de acolo se puteau duce să se-nchine trupului apostolului, păstrat întreg, de parcă nici n-ar fi fost mort; mai mult, după cum glăsuia textul, avea chipul strălucitor ca o stea, avea părul roşu, lung până pe spate, şi la fel şi barba şi hainele păreau c-abia au fost cusute.

„Însă nimic nu spune că acest patriarh ar fi Preotul Ioan", încheiase precaut Boron.

„Nu, bineînţeles", replicase Baudolino, „dar ne spune că de multă vreme se tot vorbeşte-n jur de nu ştiu ce împărăţie depărtată, ferice şi necunoscută. Ascultă, în a sa *Historia de duabus civitatibus,* preaiubitul meu episcop Oto relata că un anume Hugo din Gabala spusese că Ioan, după ce i-a învins pe perşi, a încercat să dea ajutor creştinilor din Pământul Sfânt, dar că trebuise să se oprească pe ţărmurile râului Tigru pentru că n-avea vase să-şi treacă oamenii dincolo. Deci Ioan trăieşte dincolo de Tigru. Nu-i aşa? Dar frumuseţea e că toţi trebuiau să ştie asta înainte ca Hugo să vorbească despre el. Să mai citim o dată bine ceea ce scria Oto, care nu scria la întâmplare. De ce acest Hugo trebuia să meargă să-i explice papei motivele pentru care Ioan nu putuse să-i ajute pe creştinii de la Ierusalim, de parcă ar fi vrut să-l facă iertat? Pentru că-i clar că la Roma cineva nutrea deja această speranţă. Iar când Oto spune că Hugo îl pomeneşte pe Ioan, adaugă nota *sic enim eum nominare solent,* aşa cum obişnuiesc ei să-l numească. Ce înseamnă acest plural? Desigur că nu numai Hugo, dar şi alţii *solent,* adică obişnuiesc – şi prin urmare obişnuiau şi-n timpurile acelea – să-l numească astfel. Tot Oto scrie că Hugo afirmă că Ioan, ca şi Regii Magi din care coboară, voia să se ducă la Ierusalim, dar pe urmă nu scrie că Hugo afirmă că n-a reuşit, ci că *fertur,* se spune, şi că unii, adică alţii, *asserunt,* afirmă, la plural, că n-au izbutit. Acum învăţăm de la maeştrii noştri că nu există probă mai bună a adevărului", încheia Baudolino, „decât continuitatea tradiţiei."

Abdul îi şoptise la ureche lui Baudolino că poate şi episcopul Oto lua din când în când miere din aceea verde, dar Baudolino îi dăduse un ghiont în coaste.

„Eu încă n-am înţeles de ce acest Preot e aşa de important pentru

voi", zisese Boron, „dar, dacă este de căutat, apoi trebuie căutat nu de-a lungul unui râu care vine din Paradisul Terestru, ci chiar acolo, în Paradisul Terestru. Iar aici aş avea multe lucruri de povestit…"

Baudolino şi Abdul încercaseră să-l facă pe Boron să spună mai multe despre Paradisul Terestru, dar Boron abuzase cam mult de vinul de la Trei Candelabre şi zicea că nu-şi mai aminteşte nimic. Ca şi cum s-ar fi gândit amândoi la acelaşi lucru, cei doi prieteni îl luaseră pe Boron de subţiori şi-l duseseră în camera lor. Acolo Abdul, e drept, cu multă zgârcenie, îi oferise puţintică miere verde, un vârf de linguriţă, iar un vârf şi-l împărţiseră între ei. Iar Boron, după un moment în care rămăsese ca prostit, privind în jur de parcă nu-nţelegea unde se afla, începuse să vadă ceva din Paradis.

Vorbea şi povestea ceva despre un anume Tugdal, care se părea că vizitase şi Infernul, şi Paradisul. Cum era Infernul nu merita să spună, dar Paradisul era un loc plin de caritate, de veselie, de bucurie, cinste, frumuseţe, sfinţenie, concordie, unitate şi iarăşi caritate şi veşnicie fără de sfârşit, apărat de un zid de aur, după care, dacă treceai, vedeai multe scaune împodobite cu pietre preţioase pe care şedeau bărbaţi şi femei, tineri şi bătrâni îmbrăcaţi în haine lungi de mătase, cu chipurile strălucind ca soarele şi cu părul de aur foarte curat, şi toţi cântau *alleluja* citind dintr-o carte miniată cu litere de aur.

„Ei, bine", zicea cu patimă Boron, „în Infern se pot duce toţi, numai să vrea, iar uneori, cine se află acolo se-ntoarce şi povesteşte câte ceva, sub formă de coşmar, de chin sau de altă vedenie îngrozitoare. Dar se poate crede cu adevărat că cine a văzut aceste lucruri a fost îngăduit în Raiul Ceresc? Şi chiar să se fi şi-ntâmplat, un om viu n-ar avea niciodată neruşinarea s-o povestească, pentru că anumite taine un om modest şi cinstit trebuie să şi le ţie pentru sine."

„Să dea Dumnezeu să n-apară niciodată pe faţa pământului o făptură atât de roasă de deşertăciune", comentase Baudolino, „încât să se arate nedemnă de încrederea pe care Domnul i-a acordat-o."

„Păi da", zisese Boron, „veţi fi auzit povestea lui Alexandru cel Mare, care ar fi ajuns pe malul Gangelui şi-ar fi nimerit de-a lungul unui zid care urma cursul râului, dar n-avea nici o poartă, şi după trei zile de navigaţie văzuse-n zid o ferestruică, prin care se arătase un bătrân; călătorii ceruseră ca oraşul să-i plătească un tribut lui Alexandru, regele regilor, dar bătrânul îi răspunsese că aceea era cetatea fericiţilor. E cu neputinţă ca Alexandru, mare rege, însă păgân, să fi ajuns într-o cetate cerească, şi deci ceea ce el şi Tugdal văzuseră era Paradisul Pământesc. Acela pe care-l văd eu în clipa asta…"

„Unde?"

„Colo", şi făcea semn spre un colţ al camerei. „Văd un loc unde cresc pajişti râzătoare şi pline de verdeaţă, împodobite cu flori şi ierburi parfumate, pe când în jur pluteşte pretutindeni o mireasmă

suavă, şi mirosind-o nu mai simt nici o dorinţă de hrană sau de băutură. E o pajişte minunată cu patru bărbaţi cu înfăţişare venerabilă, purtând pe capete coroane de aur şi cu ramuri de palmier în mâini… Aud un cântec şi simt un balsam şi-o aromă, oh, Dumnezeul meu, simt pe limbă o dulceaţă ca de miere… Văd o biserică de cristal cu un altar în mijloc, din care iese o apă albă ca laptele. Biserica, pe partea de miazăzi pare o piatră preţioasă, pe partea australă e de culoarea sângelui, la apus e albă ca zăpada, iar deasupră-i scânteiază nenumărate stele mai pline de lumină decât cele care se văd pe cerul nostru. Văd un bărbat cu pletele albe ca neaua, împodobit cu pene ca păsările, cu ochi care aproape nu se zăresc, acoperiţi cum sunt de sprâncenele albe căzute peste ei. Mi-arată cu degetul un arbore ce nu îmbătrâneşte niciodată şi care vindecă de orice boală pe cei ce se aşază la umbra lui, şi un altul cu frunzele în toate culorile curcubeului. Dar cum de le văd eu pe toate în astă-seară?"

„Păi ai citit despre ele undeva, iar vinul ţi le-a adus din nou până în pragul sufletului", zisese atunci Abdul. „Acel om virtuos care a trăit pe insula mea şi care a fost Sfântul Brandan a navigat pe mare până la ultimele margini ale pământului şi a descoperit o insulă plină peste tot de struguri copţi, unii albaştri, alţii viorii şi alţii albi, cu şapte izvoare vrăjite şi şapte biserici, una de cristal, alta de granat, a treia de safir, a patra de topaz, a cincea de rubin, a şasea de smarald, a şaptea de coral, fiecare cu câte şapte altare şi cu câte şapte candele. Şi în faţa bisericii, în mijlocul unei pieţe, se înălţa o coloană de calcedonie care avea în vârf o roată ce se-nvârtea, încărcată de clopoţei."

„Nu, nu, a mea nu-i o insulă", se-nflăcăra Boron, „e o ţară apropiată de India, unde eu văd oameni cu urechi mai mari decât ale noastre şi cu câte o limbă despicată, aşa încât pot să discute cu câte doi inşi deodată. Ce de feluri de mâncare, pare că se ivesc şi cresc aşa, deodată…"

„Bineînţeles", tălmăcea Baudolino, „să nu uităm că după Exod, poporului ales i se făgăduise o ţară în care curge lapte şi miere."

„Să nu confundăm lucrurile", zicea Abdul, „acela din Exod era Pământul Făgăduinţei şi era făgăduit după căderea, pe când Paradisul Pământesc era ţara părinţilor noştri de dinainte de căderea."

„Abdul, nu ne aflăm la o *disputatio*. Aici nu-i vorba să identificăm un loc în care ne vom duce, ci să-înţelegem cum ar trebui să fie locul ideal în care fiecare om voieşte să meargă. E evident că, dacă asemenea minuni au existat şi încă mai există, nu numai în Paradisul Terestru, dar şi în insulele unde Adam şi Eva n-au pus niciodată piciorul, împărăţia lui Ioan trebuie să fie destul de asemănătoare cu locurile astea. Noi încercăm să înţelegem cum e o ţară a abundenţei şi a virtuţii, unde nu există minciuna, lăcomia, desfrâul. Altfel de ce-ar

trebui să tindem către ea ca spre împărăţia creştină cea mai de seamă?"

„Dar fără să exagerăm", recomanda cu înţelepciune Abdul, „altfel nimeni nu ne-ar mai crede; vreau să spun, nimeni n-ar mai crede că-i posibil să te duci aşa de departe."

Spusese „departe." Puţin mai înainte, Baudolino credea că, închipuindu-şi Paradisul Pământesc, Abdul uitase măcar pentru o seară de patima lui imposibilă. Însă nu uitase. Se gândea mereu la ea. Acum vedea Paradisul, dar îşi căuta în el principesa. Într-adevăr, murmura, în vreme ce efectul mierii dispărea puţin câte puţin: „Poate-ntr-o zi ne vom duce acolo, *langan li jorn son long en mai,* ştii, când ziua-i lungă iar în mai…"

Boron începuse să râdă încet.

„Iată, domnule Nicetas", zise Baudolino, „pe când nu eram în prada ispitelor acestei lumi, îmi închinam nopţile închipuindu-mi altele. Puţin cu ajutorul vinului şi puţin cu ajutorul mierii verzi. Nu-i nimic mai bun decât să ţi le închipui", zise el, „ca să uiţi cât de dureroasă e cea în care trăim. Cel puţin aşa gândeam atunci. Încă nu înţelesesem că, închipuind alte lumi, ajungi şi să o schimbi pe aceasta de-aici."

„Să căutăm să trăim în pace în aceasta, pe care vrerea divină ne-a hotărât-o", zise Nicetas. „Iată că genovezii noştri care n-au pereche ne-au pregătit nişte bunătăţi de-ale bucă-tăriei noastre. Gustă din fiertura asta cu mai multe soiuri de peşte, de mare şi de râu. Poate c-aveţi peşti gustoşi şi-n ţările voastre, deşi îmi închipui că frigul vostru aspru nu-i lasă să crească aşa de viguroşi ca-n Propontida. Noi îndulcim fiertura cu cepe călite-n ulei de măsline, cu mărar şi cu alte ierburi şi cu două păhărele de vin alb. Toarnă-ţi-o peste feliile acestea de pâine, apoi poţi să-i pui avgolemon, care-i amestecul ăsta de gălbenuşuri şi suc de lămâie, stins cu o ţâră de zeamă. Cred că-n Raiul Pământesc Adam şi Eva mâncau tot aşa. Dar înainte de păcatul originar. După aceea poate că s-au resemnat să mănânce burtă fiartă, ca la Paris."

9

Baudolino îl mustră pe împărat şi o seduce pe împărăteasă

Baudolino, printre studii nu prea serioase şi fantezii despre grădina Edenului, petrecuse deja patru ierni la Paris. Era dornic să-l revadă pe Frederic şi cu atât mai mult pe Beatrice, care-n duhul lui alterat îşi pierduse de mult orice asemănare pământească şi devenise o făptură a paradisului aceluia, ca şi principesa de departe a lui Abdul.

Într-o zi, Rheinald îi ceruse Poetului o odă pentru împărat. Poetul, disperat şi încercând să câştige timp spunându-i stăpânului său că-şi aşteaptă inspiraţia potrivită, îi trimisese lui Baudolino o scrisoare cerându-i ajutor. Baudolino scrisese un poem ieşit din comun, *Salve mundi domine,* în care Frederic era pus mai presus de toţi regii şi se spunea acolo că stăpânirea lui era foarte blândă. Dar nu se-ncredea s-o trimită printr-un mesager şi plănuise să se-ntoarcă în Italia, unde între timp se petrecuseră foarte multe lucruri pe care acum se trudea să i le rezume lui Nicetas.

„Rheinald îşi închinase toată viaţa să-i creeze împăratului o imagine de stăpânitor al lumii, prinţ al păcii, izvor al oricărei legi şi nesupus nici uneia, *rex et sacerdos* în acelaşi timp, ca Melchisedec, şi deci nu putea să nu se-ncontreze cu papa. Acum, în timpul asediului Cremei, murise papa Adrian, cel care-l încoronase pe Frederic la Roma, iar majoritatea cardinalilor îl aleseseră pe cardinalul Bandinelli să fie papa Alexandru al III-lea. Pentru Rheinald era o nenorocire, pentru că se avea cu Bandinelli întocmai ca mâţa cu câinele, iar acela nu ceda în ce priveşte primatul papal. Nu ştiu ce anume o fi pus la cale Rheinald, dar a izbutit să facă aşa ca unii cardinali şi oameni din senat să aleagă un alt papă, pe Victor al IV-lea, cu care el şi Frederic puteau face tot ce voiau. Fireşte, Alexandru al III-lea îl excomunicase imediat atât pe Frederic, cât şi pe Victor, şi n-ajungea să se spună că Alexandru nu era adevăratul papă şi că excomunicarea lui nu însemna nimic, pentru că pe de o parte regii din Franţa şi din Englitera înclinau să-l recunoască, iar pe de alta pentru oraşele italiene era o mană cerească să găsească un papă care să spună că împăratul era un schismatic şi, deci, că nimeni nu-i mai datora ascultare. În adaos, ajungeau ştiri că Alexandru tocmai trata cu basileul vostru Manuel, căutând un imperiu mai mare decât acela al lui Frederic pe care să se sprijine. Dacă Rheinald voia ca Frederic să fie unicul moştenitor al imperiului roman, trebuia să găsească proba vizibilă a unei

descendenţe. Iată de ce îl pusese la treabă până şi pe Poet."

Nicetas făcea sforţări să urmărească povestea lui Baudolino, an cu an. Nu numai că i se părea că martorul său se încurca oarecum asupra a ceea ce se întâmplase înainte şi ce se întâmpla după aceea, dar găsea că şi faptele lui Frederic se repetau şi nu mai înţelegea când anume milanezii puseseră din nou mâna pe arme, când amenințaseră din nou Lodi sau când coborâse din nou împăratul spre Italia. „Dacă asta ar fi o cronică", îşi zicea el, „ar fi de ajuns să iei o pagină la întâmplare şi ai găsi în ea tot aceleaşi fapte. Pare unul dintre visele acelea în care se repetă aceeaşi poveste şi te rogi să te deştepţi din ele."

Oricum, lui Nicetas i se părea a înţelege că de vreo doi ani milanezii îl puseseră din nou în dificultate pe Frederic, cu supărări şi harţuri, iar în anul următor împăratul, cu ajutorul oraşelor Novara, Asti, Vercelli, al marchizului de Monferrato, al marchizului Malaspina, al contelui de Biandrate, Como, Lodi, Bergamo, Cremona, Pavia şi altor câteva, asediaseră din nou Milano. Într-o dimineaţă de primăvară, Baudolino, acum de douăzeci de ani, cu al său *Salve mundi domine* pentru Poet şi cu scrisorile lui pentru Beatrice pe care nu voia să le lase la Paris la îndemâna hoţilor, ajunsese în faţa zidurilor oraşului aceluia.

„Sper că la Milano Frederic s-a purtat mai bine decât la Crema", zise Nicetas.

„Ba chiar mai rău, după cele pe care le-am auzit acolo. Pusese să li se scoată ochii la şase prizonieri din Melzo şi din Roncate, iar unui milanez îi scosese un singur ochi, ca să-i poată duce înapoi pe ceilalţi la Milano, însă îi tăiase în schimb nasul. Iar când vreunul încerca să introducă mărfuri în Milano punea să i se taie mâinile."

„Vezi, aşadar, că şi el scotea ochii!"

„Dar numai oamenilor de rând, nu şi nobililor, cum faceţi voi. Şi anume duşmanilor lui, nu rudelor!"

„Îl aperi?"

„Acum, nu atunci. Atunci am rămas indignat. Nu voiam nici măcar să-l întâlnesc. Dar apoi a trebuit să mă duc să mă închin, nu puteam să-l evit."

Împăratul, de cum îl revăzu după atâta vreme, se pregătea să-l îmbrăţişeze cu multă căldură, dar Baudolino nu se putu preface. Se trase îndărăt, plânse, îi spuse că era înrăit, că nu putea pretinde că-i izvorul dreptăţii, iar apoi să se comporte ca un om nedrept, şi că se ruşina să-i fie fiu vitreg.

Oricui i-ar fi spus lucruri de felul ăsta, Frederic ar fi pus nu numai să-i scoată ochii şi să-i taie nasul, ci să-i taie şi urechile. În schimb, fu izbit de furia lui Baudolino şi tocmai el, împăratul, încercă să se justifice. „E răscoală, e răzvrătire împotriva legii, şi tu ai fost primul care mi-ai spus că legea sunt eu. Nu pot ierta, nu pot să fiu bun. E de

datoria mea să fiu fără milă. Crezi că-mi place?”

„Sigur că-ţi place, tată, de ce trebuia să-i omori pe toţi oamenii aceia acum doi ani, la Crema, şi să-i mutilezi pe ăştialalţi, la Milano, nu în bătălie, ci cu sânge rece, dintr-un harţag, o răzbunare şi o dezonoare?”

„Ah, îmi pândeşti faptele, de parc-ai fi Rahewin! Atunci află că nu era harţag, era o pildă. E singurul mod de a-i înfrânge pe fiii ăştia neascultători. Crezi că Cezar şi Augustus au fost mai clemenţi? E războiul, Baudolino, ştii tu ce-i asta? Tu care o faci pe marele învăţat cu studii la Paris, ştii că atunci când te vei întoarce o să te vreau la Curte printre guvernanţii mei şi poate o să te fac şi cavaler? Şi crezi că vei călări alături de sacrul şi romanul împărat german fără să-ţi murdăreşti mâinile? Ţi-e silă de sânge? Atunci spune-mi, şi pun să te facă monah. Însă va trebui să rămâi cast, bagă de seamă, deşi mi s-a povestit despre aventurile tale de la Paris şi numai monah nu te văd. Unde ţi-ai făcut cicatricea aceea? Mă minunez c-o ai pe chip şi nu pe cur!”

„Iscoadele tale ţi-or fi înşirat la poveşti despre ce-am făcut eu la Paris, dar eu, fără să am nevoie de iscoade, am auzit povestindu-se pretutindeni o ditamai ispravă făcută de tine la Adrianopole. Mai bine istoriile mele cu soţi încornoraţi de prin Paris decât ale tale cu monahii bizantini.”

Frederic încremenise, devenind palid. Ştia foarte bine despre ce vorbea acum Baudolino (care aflase asta de la Oto). Când mai era încă duce al Suabiei, luase crucea şi participase la cea de-a doua expediţie de dincolo de mare, ca să meargă-n ajutorul regatului creştin al Ierusalimului. Şi, pe când oastea creştină înainta cu greu, pe aproape de Adrianopole, unul dintre nobilii săi, ce se depărtase de expediţie, fusese atacat şi ucis, poate că de nişte bandiţi ai locului. Era multă încordare între latini şi bizantini, iar Frederic luase incidentul drept un afront. Ca şi la Crema, mânia lui devenise de neînfrânat: atacase o mănăstire din vecinătate şi-i masacrase pe toţi călugării.

Episcopul rămăsese ca o pată pe numele lui Frederic; toţi se prefăcuseră a-l uita, şi până şi Oto în *Gesta Friderici* îl trecuse sub tăcere, menţionând în schimb imediat, cum după aceea, tânărul duce scăpase de o violentă inundaţie nu departe de Constantinopole – semn că pronia nu-şi retrăsese ocrotirea. Dar singurul care nu uitase asta era Frederic, iar faptul că rana provocată de mârşăvia aceea nu se închisese îl arătă chiar reacţia lui. Din palid cum era se făcu roşu, apucă un candelabru de bronz şi se aruncă asupra lui Baudolino ca şi cum ar fi vrut să-l ucidă. Se înfrână cu greu, lăsă arma în jos după ce-l apucase deja de haină şi-i zise cu dinţii strânşi: „Pe toţi diavolii din iad, să nu mai spui niciodată ce-ai spus.” Apoi ieşi din cort. Din prag se întoarse o clipă: „Du-te şi te închină împărătesei, apoi întoarce-te

între femeiuştile alea de seminarişti de-ai tăi de la Paris.”

„O să-ţi arăt eu ţie dacă sunt sau nu o femeiuşcă, o să-ţi arăt eu ţie ce pot”, scrâşnea Baudolino lăsând tabăra, şi nu ştia nici el ce-ar fi putut face, afară de faptul că simţea că-şi urăşte tatăl adoptiv şi că voia să-i facă rău.

Fără a-şi fi risipit furia, ajunsese acolo unde locuia împărăteasa. Sărutase, după datorie, poala rochiei, apoi mâna împărătesei, ea se uimise din cauza cicatricei, punând neliniş-tită întrebări. Baudolino răspunsese nepăsător că fusese o încleştare cu nişte tâlhari de drumul mare, lucruri care i se-ntâmplă oricui călătoreşte prin lume, Beatrice îl privise cu admiraţie şi trebuie să spunem că tânărul acela de douăzeci de ani, cu chipul lui leonin devenit şi mai bărbătesc din pricina cicatricei, era acum ceea ce se cheamă un cavaler foarte arătos. Împărăteasa îl poftise să şadă şi să-i povestească ultimele lui întâmplări. Pe când împărăteasa broda ceva surâzând, aşezată sub un baldachin graţios, el se ghemuise la picioarele ei şi povestea, fără să-şi dea măcar seama ce spune, doar aşa ca să-şi potolească încordarea. Dar, pe măsură ce vorbea, îi privea de jos în sus chipul foarte frumos şi simţea toate ardorile acelei vârste – dar toate la un loc, şi însutite – până ce Beatrice îi zisese, cu unul dintre surâsurile ei cele mai fermecătoare: „Dar nu mi-ai scris ceea ce-ţi poruncisem şi ce aş fi dorit.”

Poate c-o spusese cu o atenţie de soră, poate era doar pentru a însufleţi convorbirea, dar, pentru Baudolino, Beatrice nu putea spune nimic fără ca vorbele ei să nu fie în acelaşi timp balsam şi venin. Cu mâinile tremurânde, scosese de la piept scrisorile lui către ea şi ale ei către el şi, întinzându-i-le, murmurase: „Ba nu, am scris, şi încă foarte mult, iar tu, Doamnă, mi-ai răspuns.”

Beatrice nu-nţelegea, luase foile, începuse să le citească, cu glas scăzut, ca să izbutească a descifra caligrafia aceea dublă. Baudolino, la doi paşi de ea, îşi frământa mâinile asudând, îşi zicea că a fost nebun, că ea avea să-l alunge chemându-şi gărzile, ar fi vrut să aibă o armă ca să şi-o înfigă în inimă. Beatrice continua să citească, iar obrajii i se colorau tot mai mult, vocea îi tremura pe când silabisea cuvintele acelea arzătoare, de parcă rostea o slujbă nelegiuită; se ridicase în picioare, de două ori păruse a şovăi, de două ori îl îndepărtase pe Baudolino care înaintase s-o susţină, apoi zise cu o voce foarte slabă: „Oh, băiete, băiete, ce-ai făcut?”

Baudolino se apropiase din nou, ca să-i ia foile acelea din mână, tremurând; tremurând la rându-i, ea întinsese mâna să-l mângâie pe creştet, el se-ntorsese într-o parte pentru că nu reuşea s-o privească drept în ochi, ea îi mângâiase cu vârfurile degetelor cicatricea. Ca să evite şi atingerea aceea, el întorsese iarăşi capul, dar acum ea se

apropiase prea tare şi se treziseră faţă-n faţă. Baudolino îşi pusese mâinile la spate, ca să-şi interzică îmbrăţişarea, dar acum buzele lor se atinseseră şi erau întredeschise puţin, aşa că pentru o clipă, doar o clipă din cele câteva cât dură sărutul acela, printre buzele aproape închise li se atinseră şi limbile.

Sfârşindu-se acea veşnicie fulgerătoare, Beatrice se trăsese înapoi, albă acum la faţă ca o bolnavă şi, aţintindu-l pe Baudolino în ochi şi cu asprime, îi zisese: „Pe toţi sfinţii din Rai, să nu mai faci niciodată ce ai făcut."

O spusese fără mânie, aproape fără simţire, ca şi cum sta să leşine. Apoi ochii i se umeziseră şi adăugase blând: „Te rog!"

Baudolino îngenunchease, aproape atingând pământul cu fruntea, şi ieşise fără să ştie unde se duce. Mai târziu îşi dăduse seama că într-o singură clipă făptuise patru fărădelegi: ofensase maiestatea împărătesei, se mânjise de adulter, trădase încrederea tatălui său şi cedase nelegiuitei ispite a răzbunării. „Răzbunare, oare de ce?", se întreba el. „Dacă Frederic n-ar fi comis măcelul ăla, dacă nu m-ar fi insultat, şi eu n-aş fi avut în inima mea un sentiment de ură, aş mai fi făcut ceea ce am făcut?" Şi, căutând să nu răspundă la această întrebare, îşi dădea seama că, dacă răspunsul ar fi fost cel de care se temea, atunci ar fi comis şi cel de-al cincilea şi cel mai groaznic dintre păcate, ar fi mânjit pentru totdeauna virtutea propriului său idol numai ca să-şi mulţumească ranchiuna, ar fi transformat ceea ce devenise ţelul existenţei lui într-o unealtă infamă.

„Domnule Nicetas, astă bănuială m-a însoţit timp de mai mulţi ani, chiar dacă nu izbuteam să uit frumuseţea sfâşietoare a acelei clipe. Eram tot mai îndrăgostit, dar de data asta fără nici o speranţă, nici măcar prin vis. Pentru că, dacă aş fi voit o iertare oarecare, imaginea ei trebuia să dispară până şi din visele mele. În fond, mi-am spus eu de-a lungul atâtor nopţi fără somn, ai avut totul şi nu mai poţi dori altceva."

Noaptea cobora asupra Constantinopolelui, iar cerul nu mai era învăpăiat. Pojarul era acum pe cale să se stingă, şi numai pe anumite coline ale oraşului se mai vedeau pâlpâind nu flăcări, ci jerăgaie. Nicetas poruncise acum două cupe vin făcut cu miere. Baudolino îl sorbise încet cu ochii pierduţi în gol. „E vin de Thasos. În chiup se pune un aluat de grâu frământat cu miere. Apoi se amestecă şi un vin tare şi parfumat cu unul mai delicat. E dulce, nu-i aşa?" îl întrebase Nicetas. „Da, tare dulce", îi răspunsese Baudolino, care părea că se gândeşte la altceva. Apoi pusese jos cupa.

„Chiar în seara aceea", încheiase el, „am renunţat pentru totdeauna să-l mai judec pe Frederic, pentru că mă simţeam mai vinovat decât el. E mai grav să-i tai nasul unui duşman sau să săruţi

femeia binefăcătorului tău?”

A doua zi se dusese să-i ceară iertare propriului său tată adoptiv pentru cuvintele aspre pe care i le spusese şi roşise observând că Frederic era cel care simţea remuşcare. Împăratul îl îmbrăţişase, scuzându-se pentru mânia lui şi spunându-i că prefera, în locul a o sută de adulatori pe care-i avea în jur, un fiu ca el, capabil să-i spună atunci când greşea. „N-are curaj să mi-o spună nici măcar confesorul meu”, îi spusese el râzând. „Eşti unica persoană în care am încredere.”

Baudolino începea să-şi plătească nelegiuirea arzând de ruşine.

10

Baudolino îi găseşte pe Regii Magi şi-l canonizează pe Carol cel Mare

Baudolino ajunsese lângă Milano tocmai când milanezii nu mai rezistau, asta şi din cauza neînţelegerilor lor interne. Până la urmă trimiseseră soli ca să cadă de acord asupra predării, iar condiţiile erau tot cele stabilite de dieta de la Roncaglia, de parcă patru ani după aceea şi după atâţia morţi şi devastări lucrurile stăteau ca şi cu patru ani înainte. Sau, mai bine zis, fusese o predare şi mai ruşinoasă decât cea de dinainte. Frederic voise să le acorde din nou iertarea sa, dar Rheinald punea paie pe foc, fără nici o milă. Trebuia dată o lecţie pe care să şi-o aducă toţi aminte şi trebuia să dea satisfacţie oraşelor ce se bătuseră alături de împărat, nu din dragoste pentru el, ci din ură faţă de Milano.

„Baudolino", îi zise împăratul fiastrului său, „de data asta nu fi supărat pe mine. De multe ori, chiar şi un împărat trebuie să ducă la bun sfârşit ce vor sfetnicii lui." Şi adăugase cu voce scăzută: „Mie de Rheinald mi-e mai teamă decât de milanezi."

Aşa că poruncise ca Milano să fie şters de pe faţa pământului şi pusese să fie scoşi din oraş toţi locuitorii – bărbaţi şi femei.

Câmpurile din jurul oraşului mişunau acum de milanezi care umblau aşa, fără rost, unii se refugiaseră în oraşele vecine, alţii rămâneau tăbărâţi pe lângă ziduri, nădăjduind că împăratul o să-i ierte şi-o să le îngăduie să se întoarcă în oraş. Ploua, fugarii tremurau de frig pe timpul nopţii, copiii se îmbolnăveau, femeile plângeau, bărbaţii erau acum dezarmaţi, prăbuşiţi de oboseală pe marginea drumurilor, ridicând pumnii către cer, căci le era mai la-ndemână să-l blesteme pe Atotputernicul decât pe împărat, pentru că împăratul îşi avea oamenii săi care se-nvârteau înjur şi cereau socoteală pentru vaietele prea pline de îndârjire.

Frederic încercase mai întâi să nimicească oraşul răzvrătit dându-i foc, apoi se gândise că era mai bine să lase lucrul ăsta pe seama italienilor, care urau Milano mai tare decât el. Lăsase în seama celor din Lodi datoria de a distruge toată poarta de răsărit, care se chema poarta Renza, cremonezilor pe aceea de a dărâma Poarta Romană, pavezanilor să facă aşa ca din poarta Ticineză să nu mai rămână piatră pe piatră, novarezilor să dea la pământ poarta de către Vercelli, iar celor din Serio şi din Martesana să facă din Porta Nuova o ruină, şi nimic altceva. Socoteala asta le plăcuse mult cetăţenilor respectivelor oraşe, care i-ar mai fi şi plătit împăratului mulţi bani pe deasupra ca să se poată bucura de privilegiul de a-şi încheia răfuielile cu Milano cu

propriile lor mâini, după înfrângere.

În ziua de după începerea dărâmăturilor, Baudolino se aventurase înlăuntrul zidurilor împrejmuitoare. În unele locuri nu se vedea nimic, decât un nor de praf. Intrând în prăfăria aceea, zăreai ici câţiva oameni care legaseră cu frânghii groase o faţadă şi trăgeau cu toţii deodată până ce se dezlipea, colo alţii, mari maeştri zidari care, de pe acoperişul vreunei biserici, dădeau cu târnăcoapele până ce rămânea fără acoperiş, şi apoi cu nişte maiuri mari spărgeau pereţii sau dezveleau coloanele, băgând nişte piroane la baza lor.

Baudolino îşi petrecu câteva zile învârtindu-se pe străzile răvăşite şi văzu cum se prăbuşea clopotniţa bisericii celei mari, care alta mai frumoasă şi mai falnică decât ea nu mai exista în toată Italia. Cei mai harnici erau cei din Lodi, care dădeau năvală numai să se răzbune: au fost primii care şi-au dărâmat partea lor şi pe urmă au alergat să le-ajute cremonezilor să dea jos Poarta Romană. Însă pavezanii păreau mai cu meşteşug, nu loveau aşa, la întâmplare, şi-şi stăpâneau mânia: fărâmau mortarul acolo unde pietrele erau lipite una de alta ori săpau la rădăcina zidurilor, până ce restul se prăbuşea de la sine.

În sfârşit, pentru cineva care nu-nţelegea ce se-ntâmplă, Milano părea un mare şantier vesel, unde toţi lucrau pe rupte, lăudând pe Domnul. Atâta doar că era ca şi cum timpul ar fi mers îndărăt: părea că tocmai se-nălţa din nimic un nou oraş, şi-n schimb un oraş vechi se făcea acum iarăşi praf şi pulbere. Însoţit de gânduri ca acestea, Baudolino, în ziua de Paşti, pe când împăratul hotărâse mari serbări la Pavia, se grăbea să descopere *mirabilia urbis Mediolani* înainte ca Milano să nu mai existe. Aşa că se-ntâmplă să nimerească pe lângă o splendidă bazilică încă neatinsă şi să vadă prin împrejurimile ei nişte pavezani care terminau de dărâmat o clădire mică, foarte sprinteni la treabă, chiar dacă era sărbătoare poruncită. Află de la ei că bazilica respectivă era Sant' Eustorgio şi că-n ziua următoare aveau să se ocupe de ea: „E prea frumoasă ca s-o lăsăm în picioare, nu-i aşa?" îi spuse foarte convingător unul dintre cei ce luau parte la distrugere.

Baudolino intră în naosul răcoros, liniştit şi gol al bazilicii. Necunoscuţii îi despuiaseră altarele şi capelele lăturalnice, câţiva câini veniţi cine ştie de pe unde găsiseră locul acela primitor şi-şi făcuseră popas din el, pişându-se pe câte-o coloană. Nu departe de altarul cel mare, umbla mugind o vacă. Era un animal frumos, şi Baudolino găsi prilejul să se gândească la ura ce-i însufleţea pe dărâmătorii oraşului, care întorceau spatele până şi prăzilor de invidiat numai ca să-l facă să dispară mai curând.

Într-o capelă laterală, lângă un sarcofag de piatră, văzu un preot bătrân care scotea gemete de disperare sau, mai bine spus, un fel de scâncete ca de animal rănit: faţa îi era mai albă decât albul ochilor, iar trupul din cale-afară de slab i se zguduia la fiece vaiet. Baudolino

încercă să-i vină-n ajutor, întinzându-i o ploscă cu apă pe care o avea la el. „Mulţumes-cu-ţi, bun creştin”, zise bătrânul, „dar acum nu-mi mai rămâne decât să aştept moartea.”

„N-or să te ucidă”, îi spuse Baudolino, „asediul s-a terminat, pacea a fost iscălită, cei de-afară vor numai să-ţi dea la pământ biserica, nu să-ţi ia viaţa.”

„Şi ce-mi va fi viaţa fără biserica mea? Dar e dreaptă pedeapsa cerului, pentru că, din ambiţie, am voit să fie cea mai frumoasă şi mai vestită dintre toate şi am săvârşit un păcat.”

Baudolino îl întrebă pe acel bătrân sărman ce păcat putuse să săvârşească.

„Cu un an în urmă, un călător răsăritean mi-a propus să cumpăr cele mai strălucite moaşte ale creştinătăţii, trupurile neatinse ale celor trei Crai.”

„Cei trei Regi Magi? Toţi trei? Întregi?”

„Trei, Magi şi întregi. Par ca vii, vreau să zic că par abia muriţi. Eu ştiam că nu putea să fie adevărat, căci despre Magi vorbeşte numai o Evanghelie, cea a lui Matei, şi spune foarte puţin. Nu spune câţi erau, de unde veneau, nici dacă erau regi sau înţelepţi… Spune numai că ajunseseră la Ierusalim luându-se după o stea. Nici un creştin nu ştie de unde prove-neau şi unde s-au întors. Cine ar fi putut să le găsească mormântul? De asta nu am îndrăznit să le spun milanezilor că ascundeam o asemenea comoară.

Mă temeam că din lăcomie ar fi profitat de prilej ca să-i atragă pe credincioşii din toată Italia, câştigând bani pentru moaşte neadevărate…”

„Şi deci nu ai păcătuit.”

„Am păcătuit, pentru că le-am ţinut ascunse în acest loc sfinţit. Aşteptam mereu un semn din cer, şi nu a venit. Acum nu vreau să le găsească vandalii aceştia. Ar putea să-şi împartă rămăşiţele, ca să-şi învestească unele dintre oraşele care azi ne distrug, cu o demnitate ieşită din comun. Te rog, fă să dispară orişice urmă din slăbiciunea pe care am avut-o înainte vreme. Ia-ţi ajutoare, vino pe-nserat să ridici aceste nesigure rămăşiţe, fă-le să dispară. Cu puţină osteneală îţi vei agonisi Raiul, lucru care nu-mi pare de nimic.”

„Vezi, domnule Nicetas, mi-am amintit atunci că despre Regii Magi Oto vorbise referindu-se la împărăţia Preotului Ioan. Sigur, dacă acel preot sărman le-ar fi arătat aşa, ca şi cum veniseră de niciunde, nimeni nu l-ar fi crezut. Dar oare o relicvă, ca să fie adevărată, trebuia cu-adevărat să vină de la sfântul sau de la fapta din care făcea parte?”

„Nu, cu siguranţă. Multe moaşte ce se păstrează aici la Constantinopole sunt de origine îndoielnică, dar credinciosul care le sărută simte izvorând din ele miresme suprafireşti. Credinţa-i cea care

le face să fie adevărate, nu ele adeveresc credinţa."

„Întocmai. Am gândit şi eu că o relicvă are rost dacă-şi găseşte locul într-o poveste adevărată. Afară din istoria Preotului Ioan, Magii aceia puteau fi înşelăciunea unui neguţător de covoare, iar înlăuntrul istoriei ca şi adevărate a Preotului deveneau o mărturie sigură. O uşă nu e o uşă decât dacă are o clădire în juru-i, altfel ar fi doar o bortă, dar ce spun eu, nici măcar atâta, pentru că un gol fără un plin care să-l înconjoare nu-i nici măcar un gol. Am înţeles atunci că aveam povestea întru care Magii puteau însemna ceva. M-am gândit că, dacă puteam spune ceva despre Ioan ca să-i deschid împăratului căile Răsăritului, având mărturia Magilor, care bineînţeles că veneau de la Răsărit, asta ar fi întărit dovada mea. Aceşti sărmani trei crai dormeau în sarcofagul lor şi lăsau ca pavezanii şi lodienii să facă praf oraşul ce-i găzduia fără s-o ştie. Nu-i datorau nimic, se aflau acolo în trecere, cantr-o locandă, în aşteptare de a merge altundeva, în fond erau prin natura lor colindători ai lumii, nu se mişcaseră ei de cine ştie unde ca să urmeze o stea? Îmi revenea mie să le dau celor trei trupuri noul lor Betleem."

Baudolino ştia că o relicvă cum se cade putea să schimbe destinul unui oraş, să-l facă să devină ţintă de pelerinaj neîntrerupt, să prefacă o parohie într-un sanctuar. Pe cine puteau să intereseze Craii? Îi veni în minte Rheinald: i se dăduse arhiepiscopatul Coloniei, dar trebuia să se şi ducă acolo pentru a fi consacrat. Să intre-n propria-i catedrală aducându-şi pe urmele sale Craii ar fi fost o mare lovitură. Rheinald căuta nişte semne ale puterii imperiale? Iată că avea acum la îndemâna sa nu unul, ci trei regi care fuseseră în acelaşi timp şi sacerdoţi.

Îl întrebă pe preot dacă putea să vadă trupurile. Acela îi ceru să-l ajute, pentru că trebuia să mişte capacul sarcofagului în aşa fel încât să dea la iveală caseta în care se păstrau trupurile.

Fu o adevărată trudă, dar merita. O, ce minune: trupurile celor trei Regi păreau încă vii, chiar dacă pielea se uscase şi se făcuse ca pergamentul. Dar nu se întunecase la culoare, cum se-ntâmplă trupurilor mumificate. Doi dintre Magi mai aveau şi acum nişte chipuri albe ca laptele, unul cu o barbă mare albă, care-i cobora până la piept, rămasă întreagă, chiar dacă se scorojise, încât părea de vată de zahăr, iar celălalt era fără barbă. Al treilea era de culoarea abanosului, nu din cauza timpului, ci pentru că întunecat la chip trebuia să fi fost şi în viaţă: părea o statuie de lemn şi avea până şi un fel de crăpătură subţire pe obrazul stâng. Avea o barbă scurtă şi cele două buze cărnoase ce se ridicau arătându-i singurii doi dinţi, albi ca ai fiarelor. Toţi trei aveau ochii mari deschişi, privind ţintă, cu pupilele lucitoare ca sticla. Erau învăluiţi în trei mantii, una albă,

cealaltă verde şi a treia purpurie, iar din mantale ieşeau trei nădragi, făcuţi ca ai barbarilor, dar din damasc curat, cusut cu şiraguri de perle.

Baudolino se-ntoarse degrabă în taberele imperiale şi alergă să-i vorbească lui Rheinald. Cancelarul înţelese deîndată cât făcea descoperirea lui Baudolino şi spuse: „Trebuie să facem totul pe ascuns, şi iute. Nu se va putea lua toată caseta, e prea la vedere. Dacă oricine altcineva de primprejur îşi dă seama ce anume ai găsit nu va şovăi să ni-i ia cu forţa, ca să-i ducă în propriu-i oraş. O să pregătesc trei coşciuge din lemn obişnuit, şi-n timpul nopţii le ducem în afara zidurilor, zicând că-s trupuri ale unor viteji prieteni ai noştri căzuţi la asediu. O să fii numai tu, Poetul şi un om de-al meu. Apoi o să le lăsăm unde le-am pus, fără grabă. Înainte de-a le putea duce la Colonia, trebuie ca despre provenienţa moaştelor şi despre Magii înşişi să facem rost de nişte mărturii demne de crezare. Mâine te vei întoarce la Paris, unde cunoşti oameni învăţaţi, şi vei căuta tot ce poţi despre povestea lor."

Noaptea, cei trei Regi fuseseră transportaţi într-o criptă a bisericii San Giorgio, în afara zidurilor. Rheinald dorise să-i vadă şi izbucnise într-un şir de ocări nedemne de un arhiepis-cop: „Ce? Cu pantaloni? şi cu bereta asta care pare c-ar fi de trubadur?"

„Domnule Rheinald, aşa se îmbrăcau, evident, în epoca aceea înţelepţii Orientului; cu ani în urmă am fost la Ravenna şi am văzut un mozaic unde pe rochia împărătesei Teodora Cei Trei Magi sunt înfăţişaţi cam tot la fel."

„Cred şi eu, lucrurile astea îi pot convinge pe grecoteii de la Bizanţ. Dar ţi-nchipui c-am să-i înfăţişez la Colonia pe Magi înveşmântaţi ca pe trubadurii ambulanţi? Să-i îmbrăcăm din nou."

„Dar cum?" întrebă Poetul.

„Cum? Eu ţi-am dat înlesnire să mănânci şi să bei ca un feudatar scriind două-trei versuri pe an şi tu nu ştii cum să mi-i îmbraci pe cei care l-au adorat primii pe Domnul nostru Isus Hristos? Îi îmbraci aşa cum îşi închipuie lumea că-s îmbrăcaţi, ca nişte episcopi, ca papa, ca arhimandritul, ce ştiu eu?"

„Au fost jefuite biserica cea mare şi episcopatul. Poate vom putea să mai recuperăm din odoarele sfinte. Am să-ncerc", zise Poetul.

Fu o noapte grozavă. Odoarele fuseseră regăsite şi mai găsiseră şi ceva care semăna cu trei tiare, dar problema fu cum să dezbrace cele trei mumii. Dacă feţele erau ca şi cum ar fi fost vii, trupurile – în afară de mâini, care erau cu totul uscate – erau reduse la nişte ghemotoace de cârpe şi rămăşiţe şi paie, ce se destrămau la orice încercare de a le scoate veşmintele. „Nu contează", zicea Rheinald, „odată ajunşi ei la Colonia, nimeni nu mai deschide caseta. Puneţi nişte stinghii, vreun lucru care să-i ţină drepţi, cum se face cu sperietorile de păsări. Cu

respect, însă, aveţi grijă.”

„Doamne Isuse”, se văieta Poetul. „Nici când am fost eu porc de beat nu mi-am închipuit c-aş fi putut să-i înţep pe Regii Magi pe dinapoi.”

„Taci din gură şi îmbracă-i”, zicea Baudolino, „ne dăm de lucru pentru slava imperiului.” Poetul scotea nişte blesteme groaznice, iar Craii păreau acum cardinali ai sfintei Biserici romane.

În ziua următoare, Baudolino plecase la drum. La Paris, Abdul, care ştia multe despre lucrurile din Orient, îl pusese în contact cu un canonic de la Saint-Victor care ştia şi mai multe decât el.

„Eh, Craii!” zicea el. „Tradiţia îi pomeneşte mereu şi mulţi Părinţi ne-au vorbit de ei, dar trei dintre Evanghelii îi trec sub tăcere, iar citatele din Isaia şi din alţi profeţi spun şi nu spun: unii le-au citit ca şi cum ar vorbi despre Magi, dar puteau vorbi şi despre altele. Cine erau, cum se numeau ei cu adevărat? Unii spun că *Hormiz,* din Seleucia, rege al Persiei, *Jazdegard,* rege din Saba, şi *Peroz,* rege din Seba; alţii *Hor, Basander, Karundas.* Dar după alţi autori, foarte credibili, se numeau *Melkon, Gaspar* şi *Balthasar* sau *Melco, Caspar* şi *Fadizzarda.* Sau şi *Magalath, Galgalath* şi *Saracin.* Ori poate *Appelius, Amerus* şi *Damascus…”*

„Appelius şi Damascus sunt nume foarte frumoase, amintesc locuri îndepărtate”, zicea Abdul privind cine ştie unde.

„Şi Karundas de ce nu?” i-o întorcea Baudolino. „Nu trebuie să găsim trei nume care-ţi plac ţie, ci trei nume adevărate.”

Canonicul continua: „Eu aş înclina către *Bithisarea, Melichior* şi *Gataspha,* primul rege al Goliei şi al Sabei, al doilea rege al Nubiei şi Arabiei, al treilea rege din Tharsis şi al insulei Egriseula. Se cunoşteau între ei înainte de a întreprinde călătoria? Nu, ci s-au întâlnit la Ierusalim şi s-au recunoscut ca prin minune. Dar alţii zic că erau trei înţelepţi care trăiau pe muntele Victorial sau Monte Vaus, de pe vârful căruia scrutau semnele cerului, iar la Muntele Victorial s-au întors după vizita la Isus, iar mai târziu s-au unit cu apostolul Toma ca să evanghelizeze Indiile, doar că nu erau trei, ci doisprezece.”

„Doisprezece Crai de la Răsărit? Nu-i prea mult?”

„Spune asta şi Ioan Chrisostomul. După alţii s-ar fi chemat *Zhrwndd, Hwrmzd, Awstsp, Arsk, Zrwnd, Aryhw, Arthsist, Astnbwzn, Mhrwq, Ahsrs, Nsrdyh* şi *Mrudk.* Totuşi se cere să fim prudenţi, pentru că Origene spune că erau trei, ca fiii lui Noe, şi trei ca şi Indiile din care proveneau.”

Craii vor fi fost şi doisprezece, observă Baudolino, dar la Milano se găsiseră trei, şi deci despre trei trebuia construită o poveste acceptabilă… „Să zicem că se numeau Baldazar, Melchior şi Gaspar, căci mi se par nume mai uşor de pronunţat decât strănuturile alea ciudate pe care le-a emis puţin mai înainte venerabilul nostru maestru.

Problema e cum au ajuns ei la Milano."

„Nu mi se pare o problemă", zise canonicul, „dat fiind că au ajuns. Eu sunt convins că mormântul lor a fost regăsit pe Muntele Victorial de către împărăteasa Elena, mama lui Constantin. O femeie care a ştiut să descopere Crucea Adevărată o fi fost ea în stare să-i găsească şi pe adevăraţii Crai. Iar Elena a adus trupurile la Constantinopole în Sfânta Sofia."

„Ei, nu, altfel împăratul de la Răsărit ne întreabă cum de i le-am luat", zise Abdul.

„Nu te teme", zise canonicul. „Dacă erau în bazilica Sant' Eustorgio, desigur că le adusese acolo chiar omul acela sfânt, care pornise de la Bizanţ ca să ocupe catedra episcopală la Milano pe timpurile basileului Mauriţiu, şi cu mult timp înainte ca la noi să iasă la iveală Carol cel Mare. Eustorgiu nu putea să-i fi furat pe Magi, şi deci îi primise în dar de la basileul imperiului de Răsărit."

Cu o poveste atât de bine ticluită, Baudolino se întorsese la sfârşitul anului la Rheinald şi-i amintise şi faptul că, după Oto, Craii trebuiau să fie strănepoţii Preotului Ioan, pe care-l înălţaseră în demnitatea şi funcţia lor. De aici puterea Preotului Ioan peste toate cele trei Indii sau cel puţin peste una dintre ele.

Rheinald îşi uitase cu totul de cuvintele acelea ale lui Oto, dar auzind pomenit un preot care guverna un imperiu, deci încă o dată un rege cu funcţii sacerdotale, papă şi monarh în acelaşi timp, era acum convins că-l pune în dificultate pe Alexandru al III-lea: regi şi sacerdoţi Craii, rege şi sacerdot Ioan, ce minunată întruchipare, alegorie, profeţie, ghicitoare a acelei demnităţi imperiale pe care el o ţesea pas cu pas pe seama lui Frederic!

„Baudolino", zise el îndată, „de Crai mă ocup acuma eu, tu trebuie să te gândeşti la Preotul Ioan. După câte-mi povesteşti, până acum n-avem decât nişte zvonuri, şi nu ne-ajunge. E nevoie de un document care să-mi întărească existenţa, care să spună cine e, unde se află, cum trăieşte."

„Şi unde-l găsesc?"

„Dacă nu-l găseşti, îl faci tu. Împăratul te-a pus să studiezi, şi-i timpul ca talentul tău să dea roade. Şi să-ţi meriţi învestitura de cavaler, deîndată ce vei termina studiile astea, căci, după mine, şi aşa au durat prea mult."

„Ai înţeles, domnule Nicetas", zise Baudolino. „Acum Preotul Ioan devenise pentru mine o datorie, nu un joc. Şi nu trebuia să-l mai caut întru amintirea lui Oto, ci ca să ascult o poruncă a lui Rheinald. Aşa cum zicea tată-meu, Gagliaudo, eu mereu am fost un om sucit. Când mă obligi să fac ceva, repede-mi trece cheful. L-am ascultat pe

Rheinald şi m-am întors îndată la Paris, doar ca să nu trebuiască s-o întâlnesc pe împărăteasă. Abdul începuse din nou să compună cântece şi luai seama că vasul cu miere verde era acum gol pe jumătate. Îi vorbeam iarăşi de isprava Crailor, iar el îmi cânta din instrumentul lui: *Să nu se mire nimeni dacă eu / iubesc pe cea ce-n veci nu m-o vedea / altă iubire inima-mi nu vrea / decât pe-aceea-n veci nemaivăzută/ nici altă bucurie nu m-o prinde, zău /şi nu ştiu ce foloase-am să trag eu / ah, ah.* Ah, ah… Am renunţat să mai discut cu el despre proiectele mele şi, în ceea ce-l privea pe Preot, timp de aproape un an n-am mai făcut nimic."

„Şi Regii Magi?"

„Rheinald a condus apoi relicvele la Colonia, la doi ani după aceea, dar a fost mărinimos, pentru că, în urmă cu mult timp fusese paroh în catedrala din Hildesheim şi, înainte să închidă moaştele Crailor în caseta din Colonia, i-a tăiat fiecăruia câte un deget şi l-a trimis în dar vechii lui biserici. Însă tot în aceeaşi perioadă Rheinald trebuise să rezolve alte probleme, şi nu unele mărunte. Chiar cu două luni mai înainte să-şi poată serba triumful lui la Colonia, murea antipapa Victor. Aproape toţi scoaseră câte un suspin de uşurare, aşa că lucrurile mergeau bine aproape singure, şi până şi Frederic se împăca iarăşi cu papa Alexandru. Rheinald însă din schisma aceea trăia bine, înţelegi, domnule Nicetas, cu doi papi lui îi convenea mai mult decât cu unul singur. Aşa că şi-a inventat un nou antipapă, pe Pasquale al III-lea, organizând o parodie de conclav cu patru ecleziastici adunaţi aproape din drum. Frederic nu era convins. Îmi spunea…"

„Te întorseseşi la el?"

Baudolino oftase: „Da, pentru câteva zile. Tot în anul acela, împărăteasa îi dăruise un fiu lui Frederic."

„Ce anume ai simţit?"

„Am înţeles că trebuia s-o uit definitiv. Am ajunat timp de şapte zile, bând numai apă, pentru că citisem eu pe undeva că purifică spiritul şi procură la sfârşit viziuni."

„E adevărat?"

„E foarte adevărat, dar în viziuni era ea. Atunci am hotărât că trebuia să văd copilul acela, ca să observ deosebirea dintre vis şi viziune. Şi m-am întors la Curte. Trecuseră mai mult de doi ani din ziua aceea nemaipomenită şi îngrozitoare, şi de atunci nu ne mai revăzuserăm. Beatrice avea ochi numai pentru prunc şi părea că vederea mea nu-i aducea nici o tulburare. Mi-am spus atunci că, şi de nu mă puteam resemna s-o iubesc pe Beatrice ca pe o mamă, aş fi iubit pruncul acela ca pe un frate. Însă priveam mica făptură din leagăn şi nu puteam ocoli gândul că, dacă lucrurile ar fi mers doar cu puţin mai altfel, acela ar fi putut să fie fiul meu. În orice caz, tot

riscam să mă simt un incestuos."

Frederic era frământat în acest timp de cu totul alte probleme. Îi spunea lui Rheinald că un papă pe jumătate îi garanta foarte puţin drepturile, că Regii Magi mergeau de minune, dar nu erau de ajuns, pentru că a-i fi găsit pe Regii Magi nu însemna neapărat că descinzi din ei. Papa, ferice de el, putea face să-şi urce originile până la Sf. Petru, iar Petru fusese desemnat de Isus însuşi, dar sacrul şi romanul împărat ce-avea să facă? Făcea oare să i se caute originile la Cezar, care totuşi nu era decât un păgân?

Baudolino scosese atunci prima idee ce-i venise-n minte, anume că Frederic să-şi caute demnitatea descendenţei până la Carol cel Mare… „Dar Carol cel Mare a fost uns de papa, tot acolo ajungem", replicase Frederic.

„Afară doar dacă nu-l faci tu sfânt", zisese Baudolino. Frederic îl somase să se gândească, aproape că şi văzuse scena pe care ideea aceea o putea naşte. „Ascultă: tu te duci la Aquisgrana[25], unde zac rămăşiţele lui Carol cel Mare, le dezgropi, le pui într-un relicvariu frumos în centrul Capelei Palatine şi, în prezenţa ta, cu un cortegiu de episcopi credincioşi ţie, cu domnul Rheinald cu tot, care ca arhiepiscop de Colonia este şi mitropolit al provinciei aceleia, şi cu o bulă a papei Pasquale care te legitimează, faci să fie proclamat sfânt Carol cel Mare. Înţelegi? Tu-l proclami sfânt pe întemeietorul sacrului Imperiu Roman, şi, odată ce el e sfânt, e superior papei, iar tu, ca succesor legitim al lui, eşti din viţa unui sfânt, dezlegat de orice autoritate, chiar şi a celui care voia să te excomunice."

„Pe barba lui Carol cel Mare", zisese Frederic, cu părul din propria-i barbă zburlit de aţâţare, „ai auzit, Rheinald? Ca întotdeauna, băiatul are dreptate!"

Aşa se şi întâmplase, chiar dacă numai pe la sfârşitul anului următor, pentru că anumite lucruri cer timp ca să fie pregătite bine.

Nicetas observă că ideea aceea era nebunească, iar Baudolino îi răspunse că totuşi mersese de minune. Şi-l privea pe Nicetas cu orgoliu. E firesc, se gândi Nicetas, vanitatea ta e nemăsurată, l-ai făcut sfânt până şi pe Carol cel Mare. De la Baudolino te puteai aştepta la orice. „Şi pe urmă?" întrebă el.

„În timp ce Frederic şi Rheinald se dădeau de ceasul morţii să-l canonizeze pe Carol cel Mare, eu încet, încet, îmi dădeam seama că n-ajungea nici el, nici Craii. Aceia stăteau toţi patru în Paradis, Craii cu siguranţă, şi să nădăjduim că şi Carol, altfel la Aquisgrana se punea la cale o tevatură, dar mai trebuia ceva care să fie încă aici, pe acest pământ, unde împăratul să poată spune aici sunt eu şi asta-mi întăreşte mie dreptul. Singurul lucru pe care împăratul putea să-l găsească pe acest pământ era împărăţia Preotului Ioan."

11

Baudolino clădeşte un palat pentru Preotul Ioan

În dimineaţa de vineri, trei dintre genovezi, Pevere, Boiamondo şi Grillo, veniră să confirme ceea ce se vedea foarte bine şi de departe. Incendiul se stinsese, aproape singur, pentru că nimeni nu-şi dăduse prea mare osteneală să-l domolească. Dar asta nu voia să-nsemne că puteai acum să te-aventurezi prin Constantinopole. Dimpotrivă, putând umbla acum mai uşor pe străzi şi prin pieţe, pelerinii îşi întăriseră vânătoarea orăşenilor avuţi şi, printre dărâmăturile calde încă, dădeau la pământ puţinul ce mai rămăsese în picioare în căutarea ultimelor comori ce le scăpaseră la primele prădăciuni. Nicetas suspină nemângâiat şi ceru vin de Samos. Mai vru să i se prăjească în puţintel ulei nişte seminţe de susan, ca să le mestece încet între o sorbitură şi alta, şi mai ceru şi puţine nuci şi fistic, ca să poată urmări mai bine povestea ce-l aştepta pe Baudolino s-o continue.

Într-o zi, Poetul fu trimis cu nişte treburi diplomatice de către Rheinald la Paris şi profită de asta ca să se-ntoarcă la plăcerile vieţii private împreună cu Baudolino şi cu Abdul. Îl cunoscu şi pe Boron, dar fanteziile acestuia despre Paradisul Pământesc păreau să-l intereseze prea puţin. Anii petrecuţi la Curte îl schimbaseră, observa Baudolino. Se înăsprise, nu înceta să ciocnească pahare cu mare veselie, dar părea că se controlează ca să nu sară peste cal, să fie permanent cu pază, de parcă aştepta o pradă la strâmtoare, gata să ţâşnească.

„Baudolino”, îi zise el într-o zi, „voi aici vă pierdeţi timpul. Cele ce trebuia să le-nvăţăm aici la Paris le-am învăţat. Dar toţi doctorii ăştia s-ar căca pe ei dacă eu mâine m-aş prezenta la dispută în mare ţinută de curtean şi cu spada la şold. La Curte am învăţat patru lucruri: când stai alături de oameni mari devii şi tu mare, marii oameni sunt în realitate foarte mici, puterea e totul şi nu-i nici un motiv ca-ntr-o bună zi să n-o poţi lua tu, cel puţin în parte. Trebuie să ştii să aştepţi, bineînţeles, dar nu trebuie să laşi să-ţi scape prilejul.”

Totuşi, ciulise imediat urechile când auzise că prietenii săi continuau să vorbească despre Preotul Ioan. Îi lăsase la Paris pe când povestea aceea încă părea o fantezie de şoareci de bibliotecă, dar la Milano îl auzise pe Baudolino vorbindu-i despre ea lui Rheinald ca despre ceva ce putea deveni un semn vizibil al puterii imperiale, cel puţin tot atât cât şi regăsirea Magilor. Isprava, în cazul ăsta, îl interesa: şi iată că participa la ea de parcă tocmai se construia acolo o maşină de război. Treptat, pe măsură ce vorbea, părea că pentru el ţara Preotului Ioan, ca un fel de Ierusalim pământesc, se transforma,

dintr-un loc de pelerinaj mistic, într-o ţară de cucerit.

Astfel, le aminti prietenilor lui că, după isprava cu Magii, Preotul devenise cu mult mai important ca înainte, trebuia să se înfăţişeze cu adevărat ca *rex et sacerdos.* Ca rege al regilor trebuia să aibă un palat faţă de care palatele suveranilor creştini, ca şi al basileului schismaticilor de la Constantino-pole, să pară nişte bordeie, iar ca sacerdot trebuia să aibă un templu faţă de care bisericile papei să pară nişte cocioabe. Trebuia să i se dea un palat demn de el.

„Modelul există", zise Boron, „şi este Ierusalimul Ceresc aşa cum l-a văzut Apostolul Ioan în Apocalipsă. Trebuie să fie încins cu ziduri înalte, cu douăsprezece porţi, cum douăsprezece sunt şi triburile lui Israel, la miazăzi trei porţi, la apus trei porţi, la răsărit trei porţi, la miazănoapte trei porţi…"

„Da", glumea Poetul, „iar Preotul intră pe una şi iese pe cealaltă, şi când dă o ploaie mare se închid toate deodată; ştii, cum şuieră vântul, eu într-un palat ca ăsta n-aş locui nici mort…"

„Lasă-mă să continui. Temeliile zidurilor sunt de jasp, safir, calcedonie, smarald, sardonix, sardiu, crisolit, beril, topaz, crisopaz, hiacint şi ametist, iar cele douăsprezece porţi sunt douăsprezece perle, şi piaţa de dinaintea lor de aur curat, transparent ca sticla."

„Nu-i rău", zise Abdul. „Dar cred că modelul trebuie să fie cel al Templului din Ierusalim, aşa cum îl descrie profetul Ezechiel. Veniţi mâine de dimineaţă cu mine la abaţie. Unul dintre canonici, preaînvăţatul Richard de la Saint-Victor, tocmai cercetează modul de a reconstitui planul Templului, deoarece textul profetului e pe alocuri obscur."

„Domnule Nicetas", zise Baudolino, „eu nu ştiu dacă te-ai ocupat vreodată de măsurile Templului."

„Nu încă."

„Iată, să n-o faci nicidecum, fiindcă-i ceva de să-ţi pierzi capul. În *Cartea Regilor* se spune că Templul e lung de şaizeci de coţi, înalt de treizeci şi lat de douăzeci şi că porticul e lat de douăzeci şi înalt de zece coţi. În *Cronici* se spune însă că porticul e înalt de o sută douăzeci de coţi. Aşadar, lat de douăzeci, înalt de o sută douăzeci şi adânc de zece, nu numai că porticul ar fi de patru ori mai înalt decât Templul, dar ar fi şi aşa de subţire, încât ar cădea imediat ce ai sufla asupră-i. Necazu-i însă când te duci şi citeşti viziunea lui Ezechiel. Nu-i o măsură care să stea-n picioare, aşa încât mulţi oameni ai credinţei au admis că Ezechiel chiar a avut o viziune, aşa cum am zice că băuse prea mult şi vedea dublu. Nu-i nimic rău aici, bietul Ezechiel, avea şi el dreptul să se-mbete niţel, de n-ar fi că acel Richard de la Saint-Victor făcuse următoarea soco-teală: dacă fiece lucru, fiece număr, fiece fir de pai din Biblie are un înţeles spiritual, trebuie să-nţelegem

bine ce anume zice ea literalmente, pentru că una e, ca pentru înţelesul spiritual, să spui că un lucru-i lung de trei coţi şi alta e dacă-i lung de nouă, dat fiind că aceste două numere au semnificaţii mistice diferite. Nu-ţi mai spun scena când am fost să ascultăm lecţia lui Richard despre Templu. El avea cartea lui Ezechiel sub ochi şi lucra cu o frânghioară, ca să ia toate măsurile. Desena profilul a ceea ce Ezechiel descrisese, apoi lua nişte scândurele şi aşchioare de lemn dulce şi, ajutat de acoliţii săi, le tăia şi încerca să le pună la un loc cu clei şi cuie… încerca să reconstruiască Templul şi micşora proporţional măsurile, vreau să spun că acolo unde Ezechiel spunea un cot el punea să se taie cam cât lăţimea unui deget… La fiecare două minute cădea totul, Richard se înfuria pe ajutoarele sale zicând că n-au ţinut bine sau că au pus puţin clei, aceia se dezvinovăţeau zicând că el le dăduse măsurile greşite. Apoi maestrul se corecta, zicea că poate textul scria *poartă,* dar în cazul acela cuvântul voia să-nsemne *portic,* altfel ar fi ieşit o poartă mare aproape cât tot Templul, alteori se întorcea îndărăt asupra spuselor sale şi zicea că, atunci când două măsuri nu vin bine împreună, era pentru că prima dată Ezechiel se referea la măsura întregului edificiu şi a doua oară la măsura unei părţi. Sau că deseori se zicea cot, dar se înţelegea cub geometric care face cât şase coţi obişnuiţi. În sfârşit, în fiecare dimineaţă a fost o mare distracţie să-l urmărim pe omul ăsta cum se zbătea şi izbucneam în râs de fiecare dată când Templul se făcea bucăţi. Ca să nu ne bage de seamă, ne prefăceam că adunăm de pe jos ceva care ne căzuse, dar mai apoi un canonic şi-a dat seama că prea ne cădea des câte ceva şi ne-a alungat de-acolo."

În zilele următoare, Abdul sugerase că, deoarece Ezechiel era totuşi din poporul lui Israel, oarecare lămurire putea veni de la vreunul de aceeaşi religie cu el. Şi, pentru că tovarăşii săi replicau scandalizaţi că nu se puteau citi Sfintele Scripturi cerând sfatul unui iudeu, deoarece aceşti oameni perfizi alterau textul scrierilor sacre ca să şteargă din ele orice referire la Hristosul care avea să vină, Abdul dezvălui că unii dintre maeştrii cei mai mari de la Paris se foloseau adesea, deşi pe ascuns, de ştiinţa rabinilor, cel puţin pentru fragmentele în care nu era vorba de venirea lui Mesia. Fără s-o facă nicidecum înadins, chiar în zilele acelea, canonicii victorini invitaseră la abaţia lor pe unul dintre aceştia, tânăr încă, dar de mare faimă, anume Solomon din Hieron. Fireşte că Solomon nu locuia la Saint-Victor: canonicii îi găsiseră o încăpere, rău mirositoare şi întunecoasă, pe una dintre străzile cu cea mai rea faimă din Paris. Era cu adevărat un bărbat de vârstă tânără, chiar dacă faţa îi părea consumată de meditaţie şi de studiu. Se exprima într-o latină curată, dar într-un mod nu prea de înţeles, deoarece avea o curioasă caracteristică: avea toţi dinţii – şi sus, şi jos – de la incisivul din mijloc pe toată partea stângă

a gurii, şi nici unul pe partea dreaptă. Cu toate că era dimineaţă, întunecimea camerei îl obliga a citi cu o candelă aprinsă, iar la sosirea vizitatorilor îşi puse mâinile peste un sul pe care-l avea dinaintea sa ca pentru a-i împiedica pe alţii să tragă cu ochiul prin el – precauţie inutilă, pentru că sulul era scris cu litere ebraice. Rabinul încercă să se scuze pentru că, zise el, aceea era o carte pe care pe bună dreptate creştinii n-o puteau suferi, anume rău-famatul *Toledot Jeschu,* în care se povestea că Isus era fiul unei curtezane şi al unui mercenar, un oarecare Pantera. Dar tocmai canonicii victorini erau cei care-i ceruseră să le traducă nişte pagini, pentru că voiau să-nţeleagă până unde ajunge perfidia iudeilor. Mai spunea că făcea acest lucru cu dragă inimă pentru că şi el considera această carte prea severă, întrucât Isus era cu siguranţă un om virtuos, chiar dacă avusese slăbiciunea să se considere, pe nedrept, Mesia, dar poate că fusese înşelat de Prinţul întunericului, şi chiar Evangheliile admit că acesta a venit să-l ispitească.

Îl întrebară despre forma Templului după Ezechiel, iar el surâse: „Cei mai atenţi comentatori ai textului sacru n-au reuşit să îşi dea seama cum era cu exactitate Templul. Chiar şi marele Rabbi Solomon ben Isaac admitea că, dacă se urmează litera textului, nu se-nţelege unde sunt camerele nordice exterioare, unde încep ele la apus şi cât se-ntind la răsărit, şi aşa mai departe. Domnul, *ha-qadosh baruch hu,* fie el, Sfântul, pururea binecuvântat!, când le vorbeşte profeţilor săi, îi face să audă nişte sunete, nu arată figuri, aşa cum se-ntâmplă la voi cu paginile voastre miniate. Glasul stârneş-te, cu siguranţă, imagini în inima profetului, dar aceste imagini nu sunt nemişcate, ci se şterg, îşi schimbă forma potrivit melodiei vocii aceleia, şi dacă voiţi să reduceţi la imagini cuvintele Domnului, fie el, Sfântul, pururea binecu-vântat, voi încremeniţi vocea aceea, ca şi cum ar fi apă proaspătă care se face gheaţă şi nu mai astâmpără setea, ci aţipeşte mădularele de gerul morţii. Canonicul Richard, ca să înţeleagă sensul spiritual al fiecărei părţi a Templului, ar voi să construiască aşa cum ar face un maestru zidar şi nu va reuşi niciodată. Viziunea e aidoma viselor, unde lucrurile se prefac unul în altul, nu asemenea imaginilor din bisericile voastre, unde lucrurile rămân tot mereu egale cu ele însele."

Apoi Rabbi Solomon întrebă de ce vizitatorii săi voiau să ştie cum anume era Templul, iar aceia îi povestiră despre căutarea lor în legătură cu împărăţia Preotului Toan. Rabinul se arăta foarte interesat. „Poate nu ştiţi", spuse el, „că şi textele noastre ne vorbesc de o împărăţie tainică din Orientul îndepăr-tat, unde mai trăiesc şi acum cele zece triburi risipite ale lui Israel."

„Am auzit vorbindu-se de aceste triburi", zise Baudolino, „dar ştiu foarte puţine lucruri."

„Totul e scris. După moartea lui Solomon, cele douăsprezece

triburi în care era atunci împărţit Israel au ajuns să se certe între ele. Numai două, acela al lui Iuda şi al lui Beniamin, au rămas credincioase stirpei lui David, iar toate cele zece triburi s-au dus către nord, unde au fost apoi înfrânte şi înrobite de asirieni. Despre ele nu s-a mai ştiut nimic. Ezra spune că s-au dus către o ţară ce n-a fost niciodată locuită de oameni, într-un ţinut numit Arsareth, iar alţi profeţi au vestit că într-o bună zi vor fi regăsite şi că se vor întoarce în triumf la Ierusalim. Însă, un frate al nostru, Eldad din tribul lui Dan, acum mai bine de o sută de ani, a ajuns la Qayrawan, în Africa, unde există o comunitate a Poporului Ales ce spune că provine din rândul celor zece triburi risipite, un pământ binecuvântat de ceruri unde se trăieşte o viaţă paşnică, netulburată vreodată de vreo nelegiuire, unde cu adevărat pâraiele picură lapte şi miere. Acest pământ a rămas despărţit de orice alt ţinut pentru că-i apărat de râul Sambatyon, care-i lat cât bătaia unei săgeţi din arcul cel mai puternic, dar e lipsit de apă, şi curg prin el năvalnic doar nisip şi pietre, făcând un vuiet atât de groaznic, încât se aude până şi la o jumătate de zi de mers, iar materia aceea moartă curge prin el atât de repede, încât cine ar dori să treacă râul ar fi târât la vale. Acel curs pietros se opreşte numai la începutul sâmbetei, şi numai de sabat poate fi traversat, dar nici un fiu al lui Israel nu ar dori să încalce odihna sabatului."

„Dar creştinii ar putea?" întrebă Abdul.

„Nu, pentru că de sabat, un rug de flăcări face cu neputinţă de ajuns pe malurile râului."

„Şi atunci cum a făcut acest Eldad să ajungă-n Africa?" întrebă Poetul.

„Asta n-o ştiu, dar cine sunt eu ca să discut hotărârile Domnului, fie el, Sfântul, veşnic lăudat? Oameni de puţină credinţă, Eldad poate să fi fost purtat de un înger. Problema rabinilor noştri, care au început deîndată să discute despre povestea aceea, din Babilon şi până-n Spania, era mai degrabă alta: dacă cele zece neamuri risipite trăiseră potrivit legii dumnezeieşti, legile lor ar fi trebuit să fie aceleaşi ca şi ale lui Israel, dar potrivit poveştii lui Eldad, erau altfel."

„Însă, dacă aceea despre care vorbeşte Eldad ar fi împărăţia Preotului Ioan", zise Baudolino, „atunci legile ei ar fi cu adevărat altele decât ale voastre, dar asemănătoare cu ale noastre, chiar dacă-s mai bune!"

„Asta-i ceea ce ne desparte de voi, creştinii", zise Rabbi Solomon. „Voi aveţi libertatea să vă practicaţi legea şi aţi corupt-o, de aceea căutaţi un loc unde ea să mai fie păstrată. Noi ne-am menţinut întreagă legea, dar nu avem libertatea de a o urma. Oricum, află că şi dorinţa mea ar fi să găsesc împărăţia aceea, pentru că se poate ca acolo cele zece triburi ale noastre şi creştinii să trăiască în pace şi înţelegere, fiecare fiind liber să-şi practice propria-i lege, şi existenţa

însăşi a acestui regat minunat ar fi o pildă pentru toţi fiii Celui Preaînalt, lăudat fie Sfântul în veci! Şi-ţi mai spun că aş vrea să găsesc această împărăţie şi din alt motiv. Din cele spuse de Eldad, acolo încă se mai vorbeşte Limba Sfântă, limba de-nceputuri pe care Preaînaltul, fie El, Sfântul, pururi lăudat!, i-a dat-o lui Adam, şi care s-a fost risipit odată cu clădirea turnului Babel."

„Ce nebunie", zise Abdul, „mama mea mi-a povestit totdeauna că limba lui Adam a fost realcătuită în insula ei, şi-i limba gaelică, formată din nouă părţi ale vorbirii, atâtea câte au fost cele nouă materiale din care era alcătuit turnul Babei, argilă şi apă, lână şi sânge, lemn şi var, păcură, in şi asfalt… Au fost cei şaptezeci şi doi de înţelepţi din şcoala lui Fenius cei care au alcătuit limba gaelică folosind frânturi din toate cele şaptezeci şi două de graiuri născute după amestecul limbilor, şi de aceea gaelica uneşte tot ce-i mai bun în orişice limbă şi, ca şi limba adamică, are aceeaşi formă a lumii create, aşa încât orice nume, în ea, exprimă esenţa însăşi a lucrului pe care-l numeşte."

Rabbi Solomon surâse cu îngăduinţă: „Multe popoare cred că limba lui Adam este limba lor, uitând că Adam nu putea vorbi decât limba Torei, şi nu a acelor cărţi ce povestesc de dumnezei falşi şi mincinoşi. Cele şaptezeci şi două de limbi născute după învălmăşeala limbilor nu cunosc literele fundamentale: de pildă, creştinii nu-l cunosc pe Het, iar arabii nu-l ştiu pe Peh, şi de aceea aceste limbi seamănă cu grohăitul porcilor, cu orăcăitul broaştelor sau cu ţipătul berzelor, pentru că-s ale unor neamuri care au părăsit regula dreaptă de viaţă. Însă Tora de la-nceputuri, în clipa creaţiei, stătea la-ndemâna Preaînaltului, lăudat fie El, Sfântul!, scrisă cu foc negru pe foc alb, într-o ordine care nu-i cea din Tora scrisă, aşa cum o citim astăzi, şi care s-a fost arătat astfel numai după păcatul lui Adam. De aceea în fiecare noapte petrec ceasuri întregi sila-bisind, cu mare concentrare, literele Torei scrise, ca să le contopesc şi să le fac să se-nvârtă ca roata unei mori şi să le fac să atingă din nou ordinea de-nceput a Torei celei veşnice, care preexistă creaţiei şi fusese încredinţată îngerilor de către Preaînaltul, lăudat fie pururea El, Sfântul! Dacă aş şti că există o domnie îndepărtată în care s-a păstrat ordinea origi-nară şi limba pe care Adam o vorbea cu creatorul său înainte să-şi săvârşească păcatul, mi-aş închina bucuros viaţa toată ca s-o caut."

Spunând aceste cuvinte, chipul lui Solomon se luminase atât de tare, încât prietenii noştri se întrebară dacă nu era cumva cazul să-l ia părtaş la viitoarele lor conciliabule. Poetul fu cel care găsi argumentul hotărâtor: faptul că iudeul acela voia să găsească în împărăţia Preotului Ioan limba lui şi cele zece triburi ale lui nu trebuia să-i tulbure; Preotul Ioan pesemne că era atât de puternic încât să domnească şi peste triburile risipite ale iudeilor, şi nu se ştie de ce n-

ar trebui să vorbească şi limba lui Adam. Lucrul principal era înainte de toate de a clădi împărăţia aceea, iar la una ca asta un iudeu putea fi tot aşa de folositor ca şi un creştin.

Cu toate astea, încă nu se hotărâseră cum anume trebuia să fie palatul Preotului. Rezolvară problema la câteva nopţi după aceea, în patru, în odaia lui Baudolino. Inspirat de duhul locului, Abdul găsi de cuviinţă să le dezvăluie noilor prieteni secretul mierii verzi, spunând că ea ar fi putut să-i ajute nu să gândească, ci să vadă direct palatul Preotului.

Rabbi Solomon spuse de îndată că el cunoştea moduri cu mult mai mistice pentru a obţine viziuni şi că noaptea îi era de ajuns să murmure mulţimea de combinări ale literelor numelui secret al Domnului, făcându-le să i se rotească pe limbă ca un sul, fără să le lase nicicum să se odihnească, şi iată că se năştea un vârtej şi de gânduri, şi de imagini, până ce cădea într-un soi de sfârşeală fericită.

Poetul părea la început neîncrezător, pe urmă căzuse la învoială să încerce, însă voind să stingă virtuţile mierii cu virtutea vinului, îşi pierduse până la urmă orice înfrânare şi aiura mult mai bine decât ceilalţi.

Şi iată că, ajuns la starea cea bună de beţie, ajutându-se cu câteva urme trase cu degetul pe masă întingându-şi degetul în bocal, propuse ca palatul să fie cum era cel pe care apostolul Toma pusese să-l construiască pentru Gondophor, regele indienilor: cu tavane şi grinzi din lemn de Cipru, cu acoperişul de abanos şi cu o cupolă pe care să stea două mere de aur, pe care străluceau două rubine, aşa încât aurul strălucea ziua la lumina soarelui, iar pietrele preţioase noaptea la lumina lunii. Apoi încetase de a se mai încrede-n memorie, ca şi în autoritatea lui Toma, şi începuse să vadă porţi de sardonix amestecat cu coarne de viperă de Libia, care împiedică pe cine trece de ele să introducă venin, şi cu ferestre de cleştar, cu tăblii de aur puse pe coloane de fildeş, cu lumânări hrănite cu balsamuri, iar patul Preotului, din safir, ca să-i apere castita-tea, pentru că – încheia Poetul – acest Ioan o fi el rege sau împărat cât poftiţi, dar e şi sacerdot şi, prin urmare, de femei nici pomeneală.

„Mi se pare frumos", zise Baudolino, „dar pentru un rege care domneşte peste un teritoriu atât de mare, eu aş mai pune, în câteva săli şi nişte maşinării din alea care se zice c-ar fi pe la Roma, şi care vesteau când anume o provincie era în răscoală."

„Nu cred că în regatul Preotului", observă Abdul, „pot fi răscoale, pentru că acolo domnesc pacea şi armonia." Însă ideea maşinăriilor automate nu le displăcea, pentru că toţi ştiau că un mare împărat, fie el maur sau creştin, trebuia să aibă automate la Curte. Prin urmare, le şi văzu, şi cu o admi-rabilă zugrăvire făcu să le vadă şi prietenii săi: „Palatul stă pe un munte, şi muntele e cel care-i făcut din onix, cu o

creastă atât de netedă, că străluceşte ca luna. Templu-i rotund, are cupola de aur, şi de aur sunt şi pereţii, încrustaţi cu pietre ce răsfrâng atât de tare lumina, încât dau căldură iarna şi răcoare vara. Tavanu-i încrustat cu safire ce reprezintă cerul şi cu granate ce înfăţişează stelele. Un soare de aur şi o lună de argint, iată automatele, parcurg bolta cerească, iar păsări mecanice cântă în fiece zi, în timp ce-n colţuri patru îngeri de bronz aurit le ţin isonul cu trâmbiţele lor. Palatul se înalţă peste un puţ ascuns, în care perechi de cai mişcă un fus de moară făcându-l să se rotească potrivit schimbării anotimpurilor, aşa încât acesta devine chipul cosmosului. Sub podeaua de cleştar înoată peşti şi creaturi marine fabuloase. Totuşi, eu am auzit de oglinzi în care se pot vedea toate lucrurile ce se întâmplă. I-ar fi foarte de folos Preotului, ca să controleze graniţele depărtate ale împărăţiei lui…"

Poetul, înclinat acum spre arhitectură, începu să deseneze oglinda, explicând: „Va fi situată foarte sus, căci se ajunge la ea pe o sută douăzeci şi cinci de trepte de porfir ă…"

„Şi de alabastru", suflă Boron, care până atunci stătuse şi clocise-n el efectul mierii verzi.

„Bine, să punem şi alabastru. Iar treptele de sus vor fi de mosc şi de panteră."

„Ce-i aia panteră, Doamne Isuse?" întrebă Baudolino.

„Nu fi prost, vorbeşte Pliniu despre ea, e o piatră multicoloră. Dar, în realitate, oglinda se sprijină pe un singur pilastru. Sau nu, pilastrul ăsta susţine un postament pe care se sprijină doi pilaştri, iar aceştia susţin şi ei un postament pe care se sprijină patru pilaştri, şi tot aşa, crescând pilaştrii până ce pe postamentul de la mijloc se fac şaizeci şi patru. Aceştia susţin un postament pe care se sprijină treizeci şi doi de pilaştri care susţin un bazament cu şaisprezece pilaştri, şi tot aşa, descrescând, până se ajunge la un singur pilastru pe care se sprijină oglinda."

„Ascultă", zise Rabbi Solomon, „cu treaba asta cu pilaştrii, oglinda cade îndată ce se sprijină careva la bază."

„Tu taci din gură, că eşti viclean ca sufletul lui Iuda. Ţie-ţi convine că Ezechiel al vostru vedea un templu care nu se ştie cum era: dacă vine un zidar creştin şi-ţi spune că nu putea sta-n picioare, îi răspunzi că Ezechiel auzea voci şi nu făcea caz de figuri, iar eu trebuie să fac numai oglinzi care stau în picioare? Uite c-o să pun şi douăşpe mii de oameni înarmaţi la paza oglinzii, de jur-împrejurul stâlpului de la bază, şi o să aibă ei grijă să stea dreaptă. E bine acum?"

„E bine, e bine, oglinda-i a ta", zicea împăciuitor Rabbi Solomon.

Abdul urmărea vorbirile acelea surâzând cu ochii pierduţi în gol, iar Baudolino înţelegea că în oglinda aceea ar fi voit să zărească măcar umbra prinţesei lui de departe.

„În zilele următoare, a trebuit să ne grăbim, pentru că Poetul trebuia să plece înapoi şi nu voia să piardă restul poveştii”, îi spuse Baudolino lui Nicetas. „Dar ne aflam acum pe drumul cel bun.”

„Pe drumul bun? Dar Preotul ăsta era, după părerea mea, mai puţin de crezut decât Craii îmbrăcaţi în cardinali şi decât Carol cel Mare între cohortele îngereşti…”

„Preotul ar fi devenit de crezut deîndată ce ar fi dat un semn de viaţă, el în persoană, printr-o scrisoare către Frederic.”

12

Baudolino scrie scrisoarea Preotului Ioan

Hotărârea de a scrie o scrisoare ca din partea Preotului Ioan fu inspirată de o întâmplare pe care Rabbi Solomon o ascultase de la arabii din Spania. Un marinar, Sinbad, trăitor pe timpurile califului Harun Al-Rashid, naufragiase într-o bună zi pe o insulă, ce se află sub linia echinocţiului, aşa încât şi noaptea, şi ziua durează acolo exact douăsprezece ore. Sinbad zicea că a văzut pe insulă mulţi indieni, şi deci insula era vecină cu India. Indienii îl duseseră să-l înfăţişeze prinţului din Sarandib. Acest prinţ umbla numai stând pe un tron urcat pe un elefant, înalt de opt coţi, iar pe de laturi mergeau în două şiruri feudatarii săi şi miniştrii. Înaintea sa mergea un herald cu o suliţă de aur, iar în spatele lui încă unul cu un toiag de aur care avea în vârf un smarald. Când cobora de pe tron ca să meargă călare pe cal, îl urmau o mie de cavaleri îmbrăcaţi în mătase şi brocart, şi un alt herald mergea înaintea sa strigând că soseşte un rege care avea o coroană cum n-a avut nici Solomon. Principele primise să-l asculte pe Sinbad, cerându-i multe veşti despre regatul din care venea. La sfârşit, îi ceruse să-i ducă lui Harun Al-Rashid o scrisoare, scrisă pe pergament din piele de miel, cu cerneală ultramarină, care suna astfel: „Îţi trimit salutul păcii, eu, principele din Sarandib, în faţa căruia stau o mie de elefanţi şi în al cărui palat crenelurile sunt făcute din giuvaieruri. Te socotim ca pe un frate şi te rugăm să ne trimiţi un răspuns. Şi te rugăm să primeşti acest dar umil.” Darul cel umil era o uriaşă cupă de rubin, cu marginile împodobite cu perle. Acest dar, precum şi scrisoarea aceea făcuseră să fie şi mai venerat în lumea sarazină numele marelui Harun Al-Rashid.

„Marinarul ăla al tău a fost, cu siguranţă, în ţara Preotului Ioan”, zise Baudolino. „Numai că-n arabă îl numesc altfel. Dar a minţit zicând că Preotul a trimis scrisori şi daruri califului, pentru că Ioan e creştin, chiar dacă-i nestorian, iar dacă ar avea de trimis o scrisoare ar face-o pentru împăratul Frederic.”

„Ei, atunci să scriem scrisoarea asta”, zise Poetul.

Mergând în căutarea oricărei ştiri care să le alimenteze ticluirea împărăţiei Preotului, prietenii noştri îl întâlniseră pe Kyot sau Guyot din Provins, cum îi ziceau francezii. Era un tânăr născut în Champagne, abia întors dintr-o călătorie din Bretagne, cu mintea încă înfierbântată de întâmplări cu cavaleri rătăcitori, vrăjitori, zâne şi farmece, pe care locuitorii din ţinuturile acelea le povestesc când veghează noaptea în jurul focului. Când Baudolino îi pomenise de minunăţiile palatului Preotului Ioan, scosese un strigăt: „Păi eu în

Bretagne am şi auzit vorbindu-se de un castel ca ăsta sau pe-aproape! E cel unde se păstrează Potirul!”

„Ce ştii tu despre Potir?” întrebase Boron, devenind imediat bănuitor, ca şi cum Kyot ar fi întins mâna asupra unui bun al său.

„Ia te uită”, zise Baudolino, „văd că Potirul ăsta vă stă la inimă amândurora. Ce-i asta? Din câte ştiu eu, un potir ar trebui să fie un căuş sau o străchinuţă.”

„Străchinuţă, străchinuţă”, zâmbise cu indulgenţă Boron. „Un caliciu, mai curând, sau o cupă.” Apoi, înduplecându-se să-şi dezvăluie secretul: „Mă uimeşte că n-aţi auzit vorbindu-se despre el. E cea mai preţioasă relicvă din toată creştinătatea, e Gradalul în care Hristos a sfinţit vinul la Cina cea de Taină şi cu care apoi Iosif din Arimateea a cules sângele ce curgea de sub coasta Crucificatului. Unii zic că numele acelei cupe e Sfântul Graal, alţii-i zic Sangreal, sânge regesc, pentru că acela care o deţine ajunge să facă parte dintr-un neam de cavaleri aleşi, din aceeaşi stirpe cu David şi cu Domnul nostru Isus Hristos.”

„Gradal sau Graal?” întrebă poetul, nemaipomenit de atent la auzul a ceva care-i putea conferi vreo putere.

„Nu se ştie”, zise Kyot. „Unii-i zic şi Grasal, iar alţii Graalz. Şi nu se ştie dacă-i o cupă. Cine l-a văzut nu-şi mai aminteşte forma lui, ştie numai că era un obiect cu puteri neobişnuite.”

„Cine l-a văzut?” întrebă Poetul.

„Cu siguranţă cavalerii care-l păstrau în Bruceland. Dar şi lor li s-au pierdut orice urmă, iar eu am cunoscut numai oameni care vorbesc despre ei.”

„Ar fi mai bine dacă lucrul ăla s-ar povesti mai puţin şi s-ar căuta să se ştie mai multe despre el”, zise Boron. „Băiatul ăsta a fost acum în Bretagne, abia a auzit vorbindu-se despre el şi acum se uită la mine de parc-aş vrea să-i fur ceea ce nu ştie. Tuturor li se întâmplă aşa. Se aude vorbindu-se de Potir şi mulţi cred că sunt singurii care-l vor găsi. Dar eu în Bretagne, şi-n insulele de dincolo de mare, mi-am cheltuit cinci ani, fără să povestesc, doar ca să caut…”

„Şi l-ai găsit?” întrebă Kyot.

„Problema nu e să găseşti Gradalul sau Graalul, ci pe cavalerii care ştiau unde se află. Am umblat, am întrebat, dar nu i-am întâlnit niciodată. Poate că nu eram un ales. Şi iată-mă aici, scotocind prin pergamente, sperând să dezgrop o urmă care mi-a scăpat rătăcind prin pădurile acelea…”

„Dar ce stăm noi să vorbim de Graal”, zise Baudolino, „dacă-i în Bretagne sau în insulele acelea nu ne interesează, pentru că n-are de-a face cu Preotul Ioan.” Nu, zisese Kyot, pentru că unde-i castelul şi obiectul pe care-l păstrează n-a fost niciodată clar, dar printre atâtea poveşti pe care le auzise era şi una potrivit căreia unul dintre cavalerii

aceia, Feirefiz, îi dăduse de urmă şi apoi îl dăruise fiului său, un preot care a devenit pe urmă rege al Indiei.

„Sminteli", zisese Boron, „iar eu aş fi căutat ani de zile într-un loc greşit? Dar cine ţi-a spus povestea cu acel Feirefiz?"

„Orice poveste poate să fie bună", zisese Poetul, „iar dacă te iei după cea a lui Kyot poate vei da de urma Gradalului tău. Dar în clipa asta nu ne interesează atât să-l găsim, cât să stabilim dacă merită să-l legăm de Preotul Ioan. Dragul meu Boron, noi nu căutăm un lucru, ci pe cineva care să ne vorbească despre el." Apoi, adresându-i-se lui Baudolino: „Dar ce stai să te gândeşti? Preotul Ioan posedă Gradalul, de-acolo-i vine rangul său atât de înălţat şi poate să-i transmită această demnitate lui Frederic dându-i-l în dar!"

„Şi-ar putea fi aceeaşi cupă de rubin pe care principele din Sarandib i-o trimisese lui Harun Al-Rashid", suflă Solomon, care din aţâţare se apucase să şuiere pe partea fără nici un dinte. „Sarazinii îl onorau pe Isus ca pe un mare profet, ar putea să fi descoperit ei cupa, şi pe urmă Harun o fi dăruit-o la rândul său Preotului…"

„Minunat", zise Poetul. „Cupa ca profeţie a recuceririi a ceea ce maurii au avut ca posesori nelegiuiţi. Care nu-i doar Ierusalimul!"

Hotărâră să-ncerce. Abdul izbuti să sustragă în vremea nopţii din *scriptorium-ul* abaţiei Saint-Victor un pergament de mare preţ, niciodată răzuit. Îi lipsea doar un sigiliu ca să pară a fi scrisoarea unui rege. În odaia aceea care era pentru două persoane, iar acum găzduia şase, în jurul unei mese şchioape, Baudolino, cu ochii închişi, ca inspirat, dicta. Abdul scria, pentru că scrisul lui, pe care îl învăţase în ţinuturile creştine de dincolo de mare, putea aminti de modul în care scrie, cu litere latine, un oriental. Înainte să înceapă, propusese, cu scopul ca toţi să fie inventivi şi ageri atât cât trebuie, să dea cep ultimei mieri verzi care mai rămăsese în vas, însă Baudolino răspunsese că în seara aceea trebuiau să fie limpezi la minte.

Se întrebaseră imediat dacă Preotul nu trebuia să scrie în limba lui adamică sau măcar în greacă, dar ajunseseră la încheierea că un rege ca Ioan avea pesemne în slujba lui secretari care cunoşteau orice limbă şi din respect faţă de Frederic trebuia să scrie în latină. Asta şi pentru că, adăugase Baudolino, scrisoarea trebuia să-l uimească şi să-l convingă pe papă şi pe alţi principi creştini, şi deci trebuia să fie înainte de toate înţeleasă de ei. Începură.

Presbiterul Johannes, din mila şi puterea lui Dumnezeu şi a Domnului Nostru Isus Hristos stăpânitor peste toţi stăpânitorii, lui Frederic, sacru şi roman împărat, îi doreşte sănătate şi să se bucure pururea de binecuvântările Domnului. ..

A fost ajuns la cunoştinţa maiestăţii noastre că ţineai la mare cinste eminenţa noastră şi că a ajuns până la tine veste de mărirea noastră. Dar

am aflat de la emisari că voiai să ne trimiţi ceva plăcut şi desfătător, spre desfătarea clemenţei noastre. Cu bucurie acceptăm darul şi printr-un sol îţi trimitem un semn din partea, dornici să aflăm dacă urmezi cu noi dreapta credinţă şi dacă întru toate şi prin totul crezi în Domnul nostru Isus Hristos. Pentru dărnicia noastră îmbelşugată, dacă-ţi trebuieşte ceva care să-ţi poată procura plăcere, dă-ne de ştire, fie pomenindu-i trimisului nostru, fie printr-o mărturi-sire a afecţiunii tale. Acceptă în schimb…

„Opreşte-te o clipă”, zise Abdul, „ăsta ar putea să fie momentul în care Preotul îi trimite lui Frederic Gradalul!”

„Sigur”, zise Baudolino, „însă nesimţitorii ăştia de Boron şi de Kyot încă n-au izbutit să afle despre ce-i vorba!”

„Au auzit atâtea întâmplări, au văzut atâtea lucruri, poate că nu-şi mai amintesc totul. Iată de ce-ţi propuneam mierea: trebuie să-şi dea drumul ideilor.”

Poate că da, Baudolino care dicta şi Abdul care scria puteau să fie mulţumiţi cu vinul, dar martorii sau obârşiile revelaţiei trebuiau stârnite cu mierea cea verde. Şi iată de ce, după numai câteva clipe, Boron, Kyot (uimit de noile senzaţii pe care le-ncerca) şi Poetul, care de-acum prinsese gust de miere, stăteau aşezaţi pe jos cu câte un zâmbet tâmp zugrăvit pe chip şi aiurau ca ostaticii aceia ai lui Aloadin.

„O, da”, zicea Kyot, „există o sală mare şi făclii ce luminează sala cu o strălucire ce nu se poate închipui. Şi apare un valet ce ţine-n pumn o lance de o albeaţă atât de mare, încât luceşte în flăcările vetrei. Din vârful lănciei iese un picur de sânge şi curge pe mâna valetului… Apoi sosesc alţi doi valeţi cu candelabre de aur gravate şi pe fiecare dintre ele strălucesc cel puţin zece lumânări. Valeţii sunt foarte fru-moşi… Iată, acum intră o domniţă care ţine Gradalul şi se răspândeşte prin sală o mare lumină… Lumânările pălesc ca luna şi ca stelele când se-nalţă soarele. Gradalu-i făcut din aurul cel mai curat, cu nemaivăzute pietre preţioase încrustate, cele mai bogate care există pe mare şi pe uscat… şi acum intră o copilă care duce un talger din argint…”

„Şi cum e făcut blestematul ăsta de Gradal?” striga Poetul.

„Nu ştiu, văd doar o lumină…”

„Tu vezi doar o lumină”, zise atunci Boron, „dar eu văd mai mult. Sunt făclii ce luminează sala, sigur că da, dar acum se aude un tunet, un bubuit groaznic, ca şi cum palatul s-ar scufunda. Coboară o beznă deasă… Nu, acum o rază de soare luminează palatul de şapte ori mai tare ca înainte. Oh, tocmai intră sfântul Gradal acoperit cu o pânză de catifea albă, iar la intrarea lui, palatul e cuprins de miresme din toate mirodeniile lumii. Şi, pe măsură ce Gradalul trece în jurul mesei, cavalerii îşi văd blidele umplute cu toate mâncărurile pe care le

puteau dori…”

„Dar cum e Gradalul ăsta afurisit?” întrerupea Poetul.

„Nu blestema, e o cupă.”

„De unde ştii, dacă-i sub o pânză de catifea?”

„O ştiu pentru că o ştiu”, se-ncăpăţâna Boron. „Mi s-a spus.”

„Osândit să fii tu în veci şi chinuit de mii de demoni! Pare că ai o viziune şi pe urmă povesteşti ce ţi s-a spus şi nu vezi? Dar eşti mai rău decât neisprăvitu’ ăla de Ezechiel care nu ştia ce vedea pentru că iudeii ăştia nu se uită la miniaturi şi ascultă numai vocile!”

„Te rog, tu care blestemi”, intervenea Solomon, „nu pentru mine, dar Biblia-i carte sacră şi pentru voi, neamuri îngro-zitoare!”

„Potoliţi-vă, potoliţi-vă”, zicea Baudolino. „Dar ascultă aici, Boron. Să admitem că Gradalul e cupa-n care Domnul nostru Isus Hristos a consacrat vinul. Cum putea Iosif din Arimateea să culeagă sângele crucificatului, dacă atunci când l-au pogorât pe Isus de pe cruce, Mântuitorul nostru era deja mort şi, după cum ştii, din morţi nu curge sânge?”

„Chiar şi mort, Isus putea face minuni.”

„Nu era o cupă”, întrerupse Kyot, „pentru că acela care mi-a povestit întâmplarea cu Feirefiz mi-a dezvăluit şi faptul că era o piatră căzută din cer, *lapis ex coelis,* iar dacă era o cupă, e pentru că acea cupă a fost tăiată în piatra cerească.”

„Şi-atunci de ce n-ar fi vârful lănciei ce a străpuns sfânta coastă?” întrebă Poetul. „N-ai spus mai înainte că în sala cea mare vedeai intrând un valet care purta o lancie însângerată? Iată, şi eu văd nu unul, ci trei valeţi cu câte o lancie din care se scurg dâre de sânge. Şi pe urmă un bărbat îmbrăcat ca un episcop cu o mare cruce în mână, purtat pe un jilţ de patru îngeri care-l depun în faţa tăbliei de argint pe care stă acum lancia… Apoi două copile care poartă un vas mare având deasupra capul tăiat al unui om scăldat în sânge. Şi apoi episcopul slujeşte deasupra lanciei şi ridică ostia, iar în ostie apare imaginea unui copil! Lancia e obiectul cu pricina şi-i semnul de putere pentru că-i semn de forţă!”

„Nu, lancia picură sânge, dar stropii cad într-o cupă, ca adeverire a miracolului de care spuneam”, zicea Boron. „E-atât de simplu…” şi începea să surâdă.

„S-o lăsăm baltă”, zise Baudolino nemângâiat. „Să lăsăm Gradalul şi să-i dăm înainte.”

„Prieteni”, zise atunci Rabbi Solomon, cu dezlipirea unuia care, iudeu fiind, nu era cine ştie ce impresionat de relicva aceea, „a-l pune pe Preot să dea în dar un obiect atât de rar mi se pare exagerat. Şi apoi, cine citeşte scrisoarea ar putea să-i ceară lui Frederic să arate minunea aceea. Totuşi, nu putem exclude ca întâmplările ascultate de Kyot şi de Boron să nu circule acum prin multe locuri, şi deci ar

ajunge o menţiune, iar cine vrea să înţeleagă va înţelege. Nu scrieţi Gradal, nu scrieţi cupă, folosiţi un termen mai puţin precis. Tora nu spune niciodată lucrurile cele mai sublime în sensul literal, ci potrivit unui sens tainic, pe care cititorul credincios trebuie să-l ghicească puţin câte puţin, acela pe care înălţatul, El, Sfântul, fie pururi lăudat!, voia să fie înţeles la sfârşitul vremurilor."

Baudolino sugeră: „Atunci să spunem că-i trimite un sipet, un cufăraş, un chivot, să zicem *accipe istam veram arcam,* acceptă acest adevărat chivot…"

„Nu-i rău", zise Rabbi Solomon. „Învăluie şi dezvăluie în acelaşi timp. Şi deschide calea pentru hora interpretărilor."

Continuară să scrie.

De vei voi să vii pe moşia noastră, îţi voi trimite cea mai mare şi mai aleasă Curte a noastră şi te vei putea bucura de bogăţiile noastre. Tot de bogăţii, de care suntem îmbelşugaţi, vei fi după aceea copleşit de vei voi să te întorci în imperiul tău. Aminteşte-ţi de moarte, de Judecata de Apoi, de rai şi de iad,şi nu vei păcătui nicicum.

După această pioasă recomandare, Preotul trecea la descrierea puterii lui.

„Nu-i o umilinţă", recomanda Abdul. „Preotul stă atât de sus, încât îşi poate îngădui gesturi de trufie."

Se-nţelege. Baudolino n-avu nici o reţinere, asta-i clar. Acel *dominus dominantium* îi întrecea în putere pe toţi regii pământului, şi bogăţiile lui erau nesfârşite, şaptezeci şi doi de regi îi plăteau tribut, şaptezeci şi două de provincii i se supuneau, chiar dacă nu erau toate creştine – şi iată-l mulţumit şi pe Rabbi Solomon, găsind loc în împărăţie şi pentru triburile risipite ale lui Israel. Suveranitatea lui se întindea peste cele trei Indii, teritoriile lui ajungeau până la deşerturile cele mai îndepărtate şi până la turnul lui Babel. În fiecare lună serveau la masa Preotului şapte regi, şaizeci şi doi de duci şi trei sute şaizeci şi cinci de conţi, şi în fiecare zi şedeau la masa aceea doisprezece arhiepiscopi, patriarhul Sfântului Toma, mitropolitul din Samarkand şi arhipreotul din Susa."

„Nu-i prea mult?" întrebă Solomon.

„Nu, nu", zise Poetul, „trebuie să facem să le plesnească fierea şi papei, şi basileului de la Bizanţ. Şi mai adaugă că Preotul a făcut jurământ să viziteze Sfântul Mormânt cu o mare armată pentru a-i înfrânge pe duşmanii lui Crist. Asta ca să confirme ceea ce ne spusese Oto şi ca să închidem gura papei dacă ar obiecta că totuşi nu izbutise să treacă Gangele. Ioan ne-o va dovedi, pentru asta merită să mergem să-l căutăm şi să încheiem alianţă cu el."

„Acum daţi-mi idei ca să populez împărăţia", zise Baudolino.

„Trebuie că trăiesc acolo elefanţi, dromaderi, cămile, hipopotami, pantere, măgari sălbatici, lei albi şi roşii, greieri muţi, grifoni, tigri, vampiri, hiene, toate cele care pe la noi nu se văd niciodată şi ale căror piei sunt preţioase pentru cei ce se hotărăsc să se ducă la vânătoare pe-acolo. Şi apoi oameni nemaivăzuţi, dar despre care vorbesc cărţile despre natura lucrurilor şi despre univers…”

„Săgetători, oameni cu coarne, fauni, satiri, pigmei, căpcăuni, uriaşi înalţi de patruzeci de coţi, oameni cu un singur ochi”, sugera Kyot.

„Bun, bine, scrie, Abdul, scrie”, zicea Baudolino.

În rest nu era decât de reluat ceea ce fusese gândit şi spus în anii precedenţi, cu doar câteva înfrumuseţări. Pământul Preotului izvora miere şi era plin de lapte – şi Rabbi Solomon se desfăta regăsind aici ecouri din Exod, din Levitic şi din Deuteronom, nu găzduia nici şerpi, nici scorpioni, curgea pe-acolo fluviul Ydonus, care izvorăşte de-a dreptul din Paradisul Pământesc, iar în el se găseau… Pietre şi nisip, sugera Kyot. Nu, răspundea Rabbi Solomon, acela e Sambatyonul. Şi Sambatyonul nu trebuie să-l punem? Da, dar mai încolo, Ydonus izvorăşte din Paradisul Pământesc şi prin urmare are-n el… Smaralde, topaze, rubine, safire, crisoliţi, onixuri, berile, amestiste, contribuia Kyot, care abia sosise şi nu-nţelegea de ce prietenii săi dădeau semne de greaţă (dacă-mi mai daţi vreun topaz, îl înghit şi-apoi vi-l cac afară pe fereastră, ţipa Baudolino), însă de-acum, cu toate insulele alea fericite şi cu paradisurile pe care le vizitaseră, se săturaseră de-atâtea pietre preţioase.

Atunci Abdul propuse, dat fiind că împărăţia aceea se afla la răsărit, să numească mirodenii rare, şi aleseră toţi piperul. Despre el Boron spuse că ia fiinţă pe nişte arbori năpădiţi de şerpi, iar când e copt, se dă foc la arbori, şerpii fug să se vâre-n găurile lor, te apropii de arbori, îi scuturi, faci să cadă piperul de pe rămurele şi-l coci într-un mod pe care nu-l ştie nimeni.

„Acum se poate pune şi Sambatyonul?” întrebă Solomon. „Păi să-l punem”, zise Poetul, „în felul ăsta e limpede că cele zece triburi risipite se află dincolo de fluviu, ba chiar să le menţionăm clar, iar faptul că Frederic ar putea să găsească şi triburile dispărute ar fi un trofeu în plus pentru slava lui.” Abdul făcu observaţia că Sambatyonul trebuia pus, pentru că era obstacolul de netrecut care frustrează voinţa şi ascute dorinţa, ba chiar şi gelozia. Cineva propusese să pomenească şi de un râuleţ subpământean plin de pietre preţioase, Baudolino zisese că Abdul n-avea decât să scrie şi asta, dar el nu mai voia să se bage de frică să nu mai audă pomenindu-se de vreun topaz. De la Pliniu şi Isidor cetire, se hotărî, în schimb, să se pună-n ţara aceea şi salamandrele, şerpii cu patru picioare care trăiesc numai printre flăcări.

„E destul ca un lucru să fie adevărat, şi-l punem”, zisese Baudolino, „important e să nu spunem gogoşi.”

Scrisoarea mai insista încă puţin asupra virtuţilor care domneau pe pământul acela, unde orice pelerin era primit cu milostenie, nu exista nici un sărac, nu se aflau hoţi, prădători, zgârciţi, linguşitori. Preotul afirma imediat după aceea că socotea că nu există pe lume un monarh aşa de bogat şi cu atâţia supuşi. Ca să dea dovadă de bogăţia aceea, aşa cum de altfel şi Sinbad văzuse la Sarandib, iată marea scenă în care Preotul era descris în timp ce ieşea la război împotriva duşmanilor săi, precedat de treisprezece cruci bătute cu nestemate, fiecare pe câte un car şi fiecare car urmat de zece mii de cavaleri şi o sută de mii de fanţi. Când, în schimb, Preotul mergea călare în timp de pace, era precedat de o cruce de lemn, în amintirea patimilor Domnului nostru Isus Hristos, şi de un vas de aur plin cu pământ, ca să amintească tuturor şi sie însuşi că pulbere suntem şi în pulbere ne vom întoarce. Dar ca nimeni să nu uite că, acela care trecea era totuşi regele regilor, iată şi un vas din argint plin cu aur. „Dacă pui şi topaze, îţi sparg bocalul ăsta-n cap”, ameninţase Baudolino. Şi Abdul, măcar de data aceea, nu le mai pusese.

„Însă mai scrie acolo că în ţara aceea nu există adultere, şi că nimeni nu poate minţi, iar cine minte moare pe loc, adică e ca şi cum ar muri, pentru că-i lăsat de izbelişte şi nimeni nu se mai îngrijeşte de el.”

„Păi am mai scris că nu sunt vicii şi că nu există hoţi…”

„Nu contează, insistă, împărăţia Preotului Ioan trebuie să fie un loc unde creştinii izbutesc să respecte poruncile dumnezeieşti, pe când papa n-a reuşit să obţină nimic de soiul ăsta cu fiii săi, ba chiar minte şi el, şi-ncă mai mult ca alţii. Şi apoi, insistând asupra faptului că acolo nu minte nimeni, rezultă clar ca lumina soarelui că tot ce spune Ioan e adevărat.”

Ioan continua zicând că-n fiecare an făcea vizita cu o mare oaste la mormântul profetului Daniel în Babilonul pustiu, că în ţara lui se prindeau peşti din al căror sânge se scotea purpura şi că-şi întindea oblăduirea peste Amazoane şi peste brahmani. Treaba cu brahmanii i se păruse de folos lui Boron pentru că Brahmanii fuseseră văzuţi de Alexandru cel Mare atunci când ajunsese în Orientul cel mai îndepărtat ce se poate închipui. Prin urmare, prezenţa lor dovedea că stăpânirea Preotului înghiţise până şi imperiul lui Alexandru.

Ajunşi aici, nu mai rămânea decât să-i şi descrie palatul şi oglinda lui magică, iar despre asta spusese deja totul mai înainte Poetul. Numai că o aminti şoptind-o la urechea lui Abdul, aşa încât Baudolino să nu mai audă încă o dată vorbindu-se de topaze şi berile, dar e clar că-n cazul ăsta trebuiau să fie puse.

„Eu cred că acela care va citi”, zise Rabbi Solomon, „o să se-

ntrebe de ce un rege aşa de puternic lasă să fie denumit doar preot.”

„E drept, şi asta ne îngăduie să ajungem la încheiere”, zise Baudolino. „Scrie, Abdul…”

Preaiubite Frederic, cum de strălucirea noastră nu ne-ar îngădui un nume mai demn decât acela de Presbyter e o întrebare ce face cinste înţelepciunii tale. Desigur că la Curtea noastră avem conducători însemnaţi cu funcţii şi nume foarte de cinste, mai ales în ce priveşte ierarhia ecleziastică… Economul nostru e primat şi rege, rege şi episcop e cuparul nostru, episcop şi rege şambelanul nostru, rege şi abate mai-marele bucătarilor noştri. Aşa că înălţimea noastră, neputând suferi să fie desemnată şi ea cu aceleaşi nume sau să fie cinstită cu aceleaşi ordine de care Curtea noastră-i plină, din umilinţă a hotărât să fie chemată cu un nume mai puţin însemnat şi cu un grad mai mic. Deocamdată îţi ajunge să afli că teritoriul nostru se întinde de o parte ca la patru luni de zile de mers, în timp ce de cealaltă nimeni nu ştie până unde ajunge. De-ai putea număra stelele cerului şi nisipul mării, atunci ai putea să măsori şi avuţiile şi puterea noastră.

Era aproape de zori când prietenii noştri terminară scrisoarea. Cei care luaseră miere se aflau şi acum într-o stare de uimire surâzătoare, iar cei care băuseră doar vin erau cam chercheliţi. Poetul, care primise din amândouă aceste substanţe, stătea cu greu pe picioare. Umblară cântând pe străduţe şi prin pieţe, atingând pergamentul acela cu mare respect, convinşi acum că abia sosise din împărăţia Preotului Ioan.

„I-ai trimis-o de îndată lui Rheinald?” întrebă Nicetas.

„Nu. După plecarea Poetului, timp de luni şi luni de zile am recitit-o, şi-am mai şlefuit-o răzuind şi scriind din nou de mai multe ori. Din când în când, unul dintre noi venea cu câte un adaos.”

„Însă Rheinald aştepta scrisoarea, aşa-mi închipui…”

„Lucrul stă aşa că în timpul acesta Frederic îi luase lui Rheinald însărcinarea de cancelar al imperiului, ca să i-o dea lui Christian din Buch. Bineînţeles că Rheinald, ca arhiepiscop de Colonia era şi arhicancelar al Italiei şi rămânea foarte puternic, mai ales că tot el a fost acela care a organizat canonizarea lui Carol cel Mare, dar înlocuirea aceea, cel puţin în ochii mei, însemna că Frederic începuse să-l simtă pe Rheinald cam acaparator. Aşa încât, cum era să-i prezint împăratului o scrisoare care la urma urmei fusese voită de Rheinald? Am uitat să spun că în acelaşi an al canonizării Beatrice avusese un al doilea fiu, şi aşa că împăratul se gândea la altceva, asta şi pentru că auzeam zvonuri că primul era în permanenţă bolnav. Aşa că între un lucru şi altul s-a scurs mai bine de un an.”

„Rheinald nu insista?”

„La început avea altele pe cap. Apoi muri. Pe când Frederic se afla

la Roma ca să-l alunge pe Alexandru al III-lea şi să-l pună pe tron pe antipapa al său, izbucni o ciumă, iar molima ia şi bogaţi, şi săraci. Muri şi Rheinald. Rămăsei zguduit, chiar dacă nu-l iubisem niciodată cu adevărat. Era înfumurat şi ranchiunos, dar fusese un om semeţ şi se bătuse până la sfârşit pentru stăpânul lui. Pace sufletului lui! Numai că acum, fără el, scrisoarea mai avea vreun rost? Era singurul om îndestul de viclean ca să ştie să tragă din ea un folos, făcând-o să circule prin cancelariile întregii lumi creştine."

Baudolino făcu o pauză: „Şi apoi mai era şi întâmplarea cu oraşul meu."

„Dar care oraş, dacă te-ai născut într-o mlaştină?"

„E adevărat, povestesc prea iute. Oraşul trebuie clădit deocamdată."

„În sfârşit, nu-mi mai vorbeşti de un oraş distrus!"

„Da", zise Baudolino, „era pentru prima şi ultima oară în viaţa mea când aveam să văd cum se naşte un oraş, şi nu cum moare."

13

Baudolino vede născându-se un oraş nou

Erau acum vreo zece ani de când Baudolino stătea la Paris, citise tot ce se putea citi, învăţase greceşte de la o prostituată bizantină, scrisese scrisori de dragoste care aveau să fie atribuite altora, practic construise un regat pe care acum nimeni nu-l cunoştea mai bine decât el şi prietenii săi, dar nu-şi terminase studiile, se consola gândindu-se că şi aşa fusese un lucru minunat că studiase la Paris, dacă ţinea cont că se născuse la vaci, apoi îşi aducea aminte că de studiat era mai uşor să meargă să studieze cei fără parale ca şi el decât fiii stăpânilor, care trebuiau să înveţe să se lupte şi nu să citească şi să scrie… În sfârşit, nu era cu totul mulţumit…

Într-o bună zi, Baudolino băgă de seamă că peste vreo lună sau cam aşa ceva ar fi trebuit să aibă douăzeci şi şase de ani: fiindcă plecase de acasă la treisprezece ani, se făceau exact treisprezece de când nu mai fusese pe-acolo. Simţi ceva pe care îl vom numi dorul de satul natal, atâta că el, care nu-l simţise niciodată, nu ştia ce anume este. De aceea crezu că-i e dor să-şi revadă propriul tată adoptiv şi se hotărî să-l întâlnească la Basilea[26], unde se oprise, aflându-se din nou pe drum de întoarcere din Italia.

Nu-l mai văzuse pe Frederic de la naşterea primului fiu. Pe când el scria şi rescria scrisoarea Preotului, împăratul făcuse de toate, mişcându-se ca o anghilă de la nord la sud, mâncând şi dormind călare precum strămoşii lui barbari, iar palat îi era locul unde se afla în acel moment. În anii aceia, se întorsese în Italia încă de două ori. A doua oară, pe drumul de întoarcere, suferise un afront la Susa, unde orăşenii se răzvrătiseră, obligându-l să fugă pe ascuns şi prefăcut la haine, şi luând-o ostatică pe Beatrice. Apoi, suzanii o lăsaseră să plece fără să-i facă nici un rău, dar între timp el se mâniase, şi Susei îi jurase răzbunare. Şi nu-nseamnă că atunci când se-ntorcea dincolo de Alpi se odihnea, pentru că trebuia să-i ia cu binişorul pe principii germani.

Când în sfârşit Baudolino îl văzu pe împărat, îl găsi foarte întunecat la chip. Înţelese că, pe de o parte era tot mai îngrijorat de sănătatea fiului său mai mare – şi el, tot Frederic –, iar pe de alta, pentru cele ce se-ntâmplau în Lombardia.

„Aşa e”, admitea el, „şi ţi-o spun numai ţie, împuterniciţii şi trimişii mei, încasatorii şi procuratorii mei nu cereau numai ce-mi revenea, ci de şapte ori pe-atât, pentru fiece vatră i-au făcut să plătească în fiecare an trei plăţi în monedă veche şi douăzeci şi patru de dinari vechi pentru fiece moară de pe apele navigabile, pescarilor le luau a treia parte din peşti, iar cui murea fără moştenitori îi

confiscau avutul. Ar fi trebuit să dau ascultare plângerilor care-mi soseau, ştiu, dar aveam altceva la care să mă gândesc… Iar acum pare că de câteva luni comunele din Lombardia s-au organizat într-o ligă, o ligă antiimperială, înţelegi? şi ce-au deliberat ele mai întâi de toate? Să reclădească zidurile Milanului!"

Că oraşele italiene erau ranchiunoase şi fără de credinţă era una, dar o ligă era alcătuirea unei alte *res publica*.

Fireşte, la putinţa ca liga aceea să dureze, dat fiind felul în care în Italia un oraş ura alt oraş, nici nu te puteai gândi, şi totuşi era vorba la urma urmei de un *vulnus* pentru onoarea imperiului.

Cine aderase la liga aceea? Umblau zvonuri că într-o abaţie nu departe de Milano se adunaseră reprezentanţii Cremonei, ai Mantovei, Bergamului, apoi poate şi din Piacenza şi Parma, dar nu era sigur. Dar zvonurile nu se opreau aci, se vorbea de Veneţia, Verona, Padova, Vicenza, Treviso, Mantova, Ferrara şi Bologna. „Bologna, îţi dai seama?!" striga Frederic plimbându-se încoace şi încolo prin faţa lui Baudolino. „Îţi aminteşti, nu? Datorită mie blestemaţii lor de învăţaţi pot face bani cum vor cu afurisiţii lor de studenţi, fără să răspundă pentru asta nici faţă de mine, nici faţă de papa, şi acum se dau de partea ligii aceleia? Se poate să fie cineva mai neruşinat? Numai Pavia ne mai lipseşte!"

„Sau Lodi", lua parte şi Baudolino, ca să spună ceva şi mai cu moţ. „Lodi?! Lodi?!" urla Barbarossa, roşu şi la faţă, de parcă l-ar fi lovit cineva chiar atunci. „Păi dac-ar fi să mă iau după veştile pe care le-am primit, Lodi a şi luat parte la întâlnirile lor! Mi-am dat şi sângele din vinele astea ale mele ca să-i ocrotesc pe nătărăii ăia, căci fără mine milanezii i-ar fi doborât până-n temelie la fiecare schimbare de vreme, iar acum se-nhăitează cu călăii şi complotează împotriva binefăcătorului lor!"

„Dar, părinte al meu", întreba Baudolino, „ce-nseamnă că ţi se pare sau că pesemne? Nu-ţi mai vin ştiri sigure?"

„Păi voi care studiaţi la Paris v-aţi pierdut şi simţul de cum merg lucrurile pe lumea asta? Dacă există o ligă, e-o conspiraţie, iar dacă-i conspiraţie, cei care la-nceput erau cu tine au trădat şi-ţi povestesc tocmai contrariul a ceea ce fac ei acolo, aşa că ultimul care ştie ce fac ei acolo o fi tocmai împăratul, aşa cum li se-ntâmplă soţilor care au o femeie necredincioasă şi despre care ştie acum toată lumea, numai ei nu!"

Nu putea alege un exemplu mai rău, pentru că tocmai în clipa aceea intră Beatrice, care aflase de sosirea scumpului lor Baudolino. Baudolino îngenunchease ca să-i sărute mâna, fără s-o privească în faţă. Beatrice şovăise o clipă. Poate i se părea că, nedându-i semne de încredere şi de căldură, ar fi putut să pară încurcată; deci îi pusese cealaltă mână ca o mamă pe cap, răvăşindu-i puţin părul – uitând că o

femeie doar cu puţin mai în vârstă de treizeci de ani nu mai putea să se poarte în felul acela cu un bărbat în lege, doar cu puţin mai tânăr decât ea. Lui Frederic lucrul i se păruse normal, el era tatăl, ea era mama, chiar dacă amândoi erau adoptivi. Cel care se simţea nelalocul lui era Baudolino. Acea dublă atingere, apropierea de ea, aşa încât îi putea simţi mireasma rochiei de parcă ar fi fost cea a cărnii, sunetul glasului ei – şi noroc că în poziţia aceea nu putea s-o privească în ochi, căci s-ar fi înălbit pe dată şi ar fi căzut pe spate, fără sine – îl umpleau de o dulceaţă negrăită, dar umbrită de simţământul că prin acel simplu gest de slavă el îşi mai trăda acum încă o dată tatăl.

N-ar fi ştiut cum să-şi ia rămas-bun dacă împăratul nu i-ar fi cerut o favoare sau nu i-ar fi dat o poruncă, ceea ce era acelaşi lucru. Ca să poată vedea mai limpede ce se petrecea în Italia, neîncrezându-se nici în mesagerii oficiali, nici altcum, hotărâse să trimită acolo câţiva oameni de încredere, care să cunoască bine ţara, dar să nu fie imediat recunoscuţi ca oameni împărăteşti, aşa încât să adulmece cum stau lucrurile şi să culeagă mărturii neştirbite de trădare.

Lui Baudolino îi plăcu ideea de a scăpa de încurcătura pe care o încerca la Curte, dar imediat după aceea simţi şi altceva: se simţi din cale-afară de mişcat la ideea că avea să-şi vadă locurile, şi înţelese în sfârşit că de aceea pornise în călătorie.

După ce cutreierase diferite oraşe, într-o zi, Baudolino, tot călărind când pe cai, când pe catâri, pentru că se dădea drept un neguţător care umbla de la un târg la altul, ajunsese şi pe podişurile acelea dincolo de care, după o bună bucată de câmpie, avea să treacă Tanarul prin vad cu piciorul, ca să ajungă, printre pietrişuri şi mlaştini, în Frascheta lui natală.

Chiar dacă-n vremurile acelea când plecai de acasă, erai bun plecat, fără să te mai gândeşti c-ai să te-ntorci vreodată, Baudolino simţea în ceasul acela o furnicătură prin vene, pentru că aşa, deodată, îl prinsese grija de a şti dacă ai lui mai erau în viaţă.

Mai mult de atât, dintr-odată îi reveneau în minte chipurile altor băieţi de prin împrejurimi, Masulu al lui Panizza, cu care se ducea să pună capcane pentru iepuri sălbatici, Porcelli zis şi Ghini (sau era Ghini zis Purcelu?), cu care abia se vedea, că se şi luau la ochi cu pietre, Aleramo Scaccabarozzi, zis Ciula, adică… Făcăleţ şi Cuttica din Quargnento, când pescuiau ei împreună în Bormida. „Doamne”, îşi zicea el, „doar n-oi muri acum pe loc, căci pare că numai când omul e pe moarte îşi mai aduce aminte aşa de bine lucrurile din copilăria lui…”

Era în ajunul Crăciunului, dar Baudolino nu ştia asta, fiindcă în cursul călătoriei lui pierduse socoteala zilelor. Tremura de frig, pe catârul lui tot aşa de zgribulit ca şi el, dar cerul era limpede în asfinţit şi curat ca atunci când se simte-n jur boare de zăpadă. Recunoştea

locurile acelea ca şi cum ar fi trecut pe-acolo cu o zi înainte, pentru că-şi amintea că fusese pe dealurile respective cu tatăl său, ca să predea trei catâri, şontăcăind din greu la urcuş pe nişte povârnişuri care ele singure puteau să-i rupă picioarele unui băiat, ce să ne-nchipuim că mai împingea şi animalele să urce, căci nu voiau nici în ruptul capului. Dar se bucuraseră la întoarcere, privind şesurile de sus şi coborând liberi şi uşori la vale. Baudolino îşi amintea că, nu prea departe de cursul râului, şesul făcea într-un loc o cocoaşă, şi din culmea acelei cocoaşe văzuse răsărind dintr-o perdea de ceaţă lăptoasă clopotniţele câtorva târguri, de-a lungul râului Bargoglio, şi Roboreto, iar ceva mai departe Gamondio, Marengo şi Palea, adică zona aceea cu bălţi, cu desişuri şi crânguri la marginile căreia poate că se mai înălţa şi acum căscioara bunului Gagliaudo.

Însă, cum ajunse pe spinarea dealului, văzu o privelişte schimbată, ca şi cum împrejur, pe coline şi pe celelalte văi, aerul ar fi fost cristalin, şi numai câmpia de dinaintea lui ar fi fost întunecată de aburi ceţoşi, de vălătuci din aceia cenuşii care câteodată îţi vin în întâmpinare la drum, te învăluie cu totul până nu mai vezi nimic, şi apoi trec şi se duc aşa cum au venit – aşa încât Baudolino îşi zicea: ia te uită, poate fi şi august peste tot în jur, dar peste Frascheta domnesc ceţurile veşnice, ca zăpezile de pe culmile Alpilor Pirineici – , dar lucrul nu e că-i displăcea, pentru că cineva care s-a născut în ceaţă se simte-n mijlocul ei ca la el acasă. Pe măsură ce cobora către fluviu, îşi dădea totuşi seama că aburii ăia nu erau ceaţă, ci nouri de fum, care lăsau să se zărească focurile ce-i hrăneau. Între fumuri şi focuri, Baudolino înţelegea acum că, pe şesul de dincolo de râu, în jurul a ceea ce fusese odinioară Roboreto, târgul se revărsase spre şes, şi pretutindeni era o mulţime de case noi, răsărite ca ciupercile, unele din zidărie, altele de lemn, multe ridicate doar pe jumătate, şi către soare-apune se putea zări şi începutul unui zid împrejmuitor, unul care nu fusese niciodată pe-acolo. Iar pe focuri fierbeau nişte ceaune, poate pentru încălzitul apei, ca să nu-ngheţe prea repede, pe când mai încolo alţii o vărsau în găuri pline cu piatră de var sau cu tencuială de lut. În sfârşit, Baudolino văzuse începându-se construcţia noii catedrale la Paris, pe insula din mijlocul fluviului, şi cunoştea toate maşinăriile acelea şi schelăriile pe care le folosesc meşterii zidari: din ceea ce ştia el despre un oraş acolo jos oamenii tocmai sfârşeau de făcut să apară unul ca din nimic, şi era o privelişte pe care – atunci când merge totul bine – o vezi o singură dată în viaţă, nu mai mult.

„Ce năstruşnicie”, îşi spusese el, „întorci doar o clipă capul încolo, şi gata, îţi şi fac una bună”, şi dăduse pinteni catârcei ca să ajungă în vale cât mai degrabă. După ce trecu râul, pe o plută mare care căra pietre de toate felurile şi mărimile, se oprise tocmai acolo unde câţiva lucrători, pe o schelă ca vai de lume, înălţau văzând cu ochii un

ziduleţ, în timp ce alţii, de jos, cu un scripete, ridicau până la cei de deasupra coşuri cu pietriş. Dar scripetele acela era mai mult cu numele, căci unul mai necioplit nu puteai să-ţi închipui, făcut mai degrabă din prăjini decât din pari în lege, şi care se clătina în fiece clipă, iar cei doi care îl făceau să se-nvârtă de jos păreau mai mult ocupaţi să aibă grijă de unduirea aceea ameninţătoare de vergi decât să facă să se-nfăşoare frânghia. Baudolino îşi zisese deîndată: „Iacătă, se vede, oamenii de prin părţile astea când fac un lucru îl fac alandala sau şi mai rău, dar păzea, căci, dacă trebuie lucrat în felul ăsta, dac-aş fi eu stăpân aici, i-aş fi luat pe toţi de turul pantalonilor şi i-aş fi aruncat în Tanaro."

Însă pe urmă văzuse ceva mai încolo o altă ceată care, chipurile, construia un mic portic, cu pietrele ce păreau scobite de vreo vită. Ca să urce materialul de construcţie, ridicaseră şi acolo un soi de scripete, şi Baudolino îşi dădu seama că, în comparaţie cu aceştia, cei care lucrau mai înainte la zid erau meşteri ca aceia din Como. Încetă apoi să mai facă deosebiri când, înaintând încă puţin, îi văzu pe alţii construind cum fac copiii când se joacă cu lut înmuiat, şi parcă tocmai dădeau cu piciorul, ai fi zis, unei construcţii, la fel cu alte trei ce se aflau alături, una făcută din nămol şi pietre fără de nici o formă, cu acoperişuri de paie puse şi îndesate alandala: aşa stătea să se ivească un soi de ulicioară cu cocioabe rău întocmite, de parcă lucrătorii se luaseră la-ntrecere care termină primul înainte de sărbători, fără nici o grijă pentru rânduielile meseriei.

Totuşi, intrând mai adânc în întortocherile oraşului aceluia cu lucruri rău făcute, descoperea din când în când ziduri bine aliniate, cu faţade solid tencuite, bastioane care, deşi incomplete, aveau o înfăţişare masivă şi proteguitoare. Toate astea îi dădeau de-nţeles că au concurat la clădirea aceluiaşi oraş oameni de diferite provenienţe şi cu îndemânări diferite: iar dacă mulţi erau cu siguranţă novici în meşteşugul acela, ţărani care acum înălţau case aşa cum făcuseră toată viaţa adăposturi pentru vite, alţii îşi cunoşteau bine meseria.

Pe când căuta să se orienteze în mulţimea aceea de îndeletniciri, Baudolino descoperea şi o mulţime de graiuri – care-i arătau că mănunchiul acela de hardughii îl făceau ţărănoii din Solero, turnul ăla schilod era opera unora din Monferrato, lutul ăla de tencuială îl amestecau nişte pavezani, scândurile alea le retezau oameni care până atunci doborâseră copaci în Palea. Însă, când auzea pe câte cineva dând porunci sau vedea vreo mână de oameni lucrând cum trebuie, auzea vorbindu-se în graiul genovez.

„Să fi nimerit oare chiar în toiul construirii Babelului?", se întreba Baudolino, „sau în Hibernia lui Abdul, unde cei şaptezeci şi doi de înţelepţi au refăcut limba lui Adam punând la un loc toate vorbirile, întocmai aşa cum se amestecă apa cu lutul, smoala şi asfaltul? Totuşi,

aici limba lui Adam încă nu o vorbesc şi, cu toate că vorbesc toţi la un loc şaptezeci şi două de limbi, oameni de soiuri diferite, care s-ar bate cu praştia unii cu alţii, cârpăcesc care cum poate, cu dragoste şi înţelegere!”

Se apropiase de o ceată care tocmai acoperea cu grijă o construcţie cu frize şi cornişe de lemn, de parcă era o clădire abaţială, folosind un argan de mari dimensiuni care nu era mişcat cu braţele, ci mânând un cal – acesta nu era apăsat de o gură de ham, aşa cum se mai folosea prin unele sate, ci trăgea cu putere având hăţuri uşoare. Lucrătorii scoteau strigăte cu siguranţă genoveze, iar Baudolino le vorbi deîndată în graiul lor de pe-acasă – chiar dacă nu aşa de bine încât să şteargă faptul că nu era unul de-ai lor.

„Ce frumuseţi faceţi aici?” întrebase el, doar ca să intre in vorbă. Iar unul dintre ei, privindu-l chiondorâş, îi spusese că făceau o sculă ca să se scarpine cu ea la… Aşa că, deoarece toţi ceilalţi se puseseră pe râs şi era limpede că râdeau de el, Baudolino (pe care-l apucau toate pandaliile că trebuia s-o facă pe neguţătorul fără arme şi călare pe catâr, pe când în bagaje avea, înfăşurată într-un val de stofă, sabia lui de om de Curte) îi răspunsese în dialectul de la Frascheta, care după atâta vreme îi revenea pe buze, precizând că el n-avea nevoie de *scule*, pentru că lui, de obicei, partea aia pe care oamenii mai subţiri o numesc pupăză i-o scărpinau mamele lor alea stricatele. Genovezii nu-nţeleseseră bine sensul vorbelor lui, dar prinseseră ei încotro bătea. Îşi lăsaseră îndeletnicirile baltă culegând care o piatră, care un ţăruş, adunându-se în cerc în jurul catârcei. Din fericire, în momentul acela se mai apropiau şi alţii, între care unul avea înfăţişarea unui cavaler şi care într-o limbă francă amestecată cu latină, pe jumătate provensală, iar jumătate cine ştie de care, le spusese genovezilor că pelerinul vorbea ca unul de prin părţile alea şi deci să nu se poarte cu el precum cu unul care n-ar avea drept să treacă pe acolo. Genovezii se scuzaseră zicând că el era cel ce pusese întrebări de parc-ar fi fost o iscoadă, iar cavalerul spusese că până şi dacă împăratul ar trimite iscoade, cu atât mai bine, pentru că era şi timpul să afle că acolo răsărise un oraş tocmai ca să-i facă-n ciudă. Şi apoi lui Baudolino: „Nu te-am mai văzut pe-aici, dar ai aerul cuiva care se întoarce. Ai venit să te uneşti cu noi?”

„Domnule”, răspunsese pe orăşeneşte Baudolino, „m-am născut în Frascheta, dar am plecat de-acolo cu ani în urmă şi nu ştiam nimic de toate lucrurile astea care se-ntâmplă pe-aici. Mă cheamă Baudolino, fiul lui Gagliaudo Aulari…”

Nu terminase bine de vorbit, când, din grupul noilor sosiţi, un bătrân cu părul şi barba albe, ridicase un baston şi-ncepuse să strige: „Mincinos afurisit şi fără inimă, intra-ţi-ar o săgeată-n scăfârlie, cum de ai curajul să te foloseşti de numele sărmanului meu copil,

Baudolino, fiu al meu, care sunt chiar Gagliaudo ăla, şi Aulari pe deasupra, şi a plecat de-acasă cu ani în urmă cu un senior alaman care părea deştept ca noaptea, dar pesemne că nu era decât unul din ăia care umblă cu maimuca-n târg, pentru că de sărăcuţul meu băiat n-am mai aflat nimica şi dup-atâta timp nu poate fi decât mort, lucru pe care eu şi cinstita mea nevastă ni-l plângem de treizeci de ani, că ăsta a fost cel mai mare amar din viaţa noastră, nevoiaşă cum era ea şi-aşa, dar să pierzi un copil e-o durere pe care numai cine n-a trăit-o nu ştie!"

La care Baudolino strigase: „Tată, tu eşti?!" Şi-avusese ca o sfârşeală-n glas şi lacrimi în ochi, dar erau lacrimi care nu izbuteau s-ascundă o mare bucurie. Aşa că adăugase: „Ei, dar nu-s chiar treizeci de ani de jale, pentru că eu am plecat numai de treisprezece ani şi-ar trebui să fii mulţumit că i-am petrecut cu bine, iar acum sunt cineva." Bătrânul venise până lângă catârcă, se uitase bine la Baudolino şi zisese: „Eşti chiar tu, ăla care-ai zis! De-ar fi trecut şi treizeci de ani, uitătura aia ticăloasă nu ţi-ai pierdut-o, şi-atunci ştii ceva? Oi fi devenit tu cineva, dar nu-l învinui pe tac-tu, dac-am zis treizeci de ani, e fiindcă mie mi-au părut treizeci, şi-n treizeci de ani puteai să trimiţi veşti, păcătosule ce eşti, nu eşti altceva, eşti pacostea familiei noastre, dă-te jos de pe vita asta, c-oi fi furat-o, şi să-ţi rup eu bastonu' ăsta pe cap!" Şi-l apucase pe Baudolino de încălţări căutând să-l dea jos de pe catârcă, pe când, cel care părea un fel de şef se vârâse între ei. „Lasă, Gagliaudo, îţi regăseşti fiul după treizeci de ani…"

„Treisprezece", zicea Baudolino.

„Tu taci din gură, c-avem de vorbit noi doi – îl găseşti după treizeci de ani, iar în cazul ăsta îl îmbrăţişezi şi mulţumeşti lui Dumnezeu, ce naiba!" Iar Baudolino se şi coborâse de pe catârcă şi tocmai voia să se-arunce-n braţele lui Gagliaudo, care-ncepuse să plângă, când domnul care părea un şef se vârâse din nou între ei şi-l apucase pe Baudolino de grumaz: „Dacă-i cineva aci care are de încheiat o socoteală cu tine, acela sunt eu."

„Dar cine eşti tu?" întrebase Baudolino. „Sunt Oberto din Foro, dar tu n-ai de un' să ştii ori poate nu-ţi mai aduci aminte. Eu aveam, mi se pare, vreo zece ani şi tatăl meu socotise de cuviinţă să treacă pe la al tău, ca să vadă nişte viţei pe care voia să-i cumpere. Eu eram îmbrăcat aşa cum se cade să fie fiul unui cavaler, iar tată-meu nu voia să intru cu ei în grajd de teamă să nu mă murdăresc. Începusem să dau târcoale pe lângă casă, şi tocmai în spatele ei erai tu, urât şi murdar de parcă ieşiseşi dintr-o grămadă de bălegar. Mi-ai ieşit înainte, te-ai uitat la mine, m-ai întrebat dacă voiam să mă joc de-a ceva, eu ca un prost am zis că da, şi tu mi-ai dat un brânci de-am căzut în trocul porcilor. Când m-a văzut în halul ăla, tatăl meu m-a croit zdravăn, fiindcă prăpădisem hainele nou-nouţe.

„Aşa o fi”, zicea Baudolino, „dar e-o întâmplare de-acum treizeci de ani…”

„Ba sunt treisprezece, iar eu de-atunci mă tot gândesc la ea în fiecare zi, pentru că n-am mai fost umilit aşa în viaţa mea ca atunci şi am crescut zicându-mi că, dacă-ntr-o zi îl întâlnesc pe fiul lui Gagliaudo ăla, am să-l omor.”

„Şi vrei să mă omori acum?”

„Acuma nu, din contră, acum nu mai vreau asta, pentru că ne aflăm cu toţii aici şi aproape am terminat de înălţat un oraş ca să ne batem cu împăratul, când o să mai pună piciorul pe-aici, şi ţi-nchipui că n-am să pot să-mi pierd timpul să te omor pe tine. Timp de treizeci de ani…”

„Treisprezece.”

„Timp de treisprezece ani am avut ciuda asta-n inimă, şi tocmai în clipa asta, ia te uită, mi-a trecut.”

„Când o spunem, uneori…”

„Acum nu fi pungaş. Du-te şi-ţi îmbrăţişează tatăl. Pe urmă, dacă-mi ceri iertare pentru ziua aceea, ne ducem aici, aproape, unde tocmai sărbătorim o construcţie abia termi-nată, iar în cazurile astea se dă cep la o butie cu d-ăla bunul şi, cum spuneau bătrânii noştri, unde merge mia, merge şi suta.”

Baudolino se pomenise în ditamai pivniţa. Oraşul nu era încă terminat, şi birtul se şi ivise primul, cu bolta lui frumoasă în curte, dar în zilele acelea era mai bine de stat înăuntru, într-un soi de grotă care era toată o butie, şi cu mese lungi de lemn, pline cu căni de vin pe ele şi cu sălămioare din carne de asin, care (îi explica Baudolino unui Nicetas ce da semne de groază) ţi se pare că seamănă cu nişte butelcuţe umflate, le înţepi cu cuţitul şi le pui de se frig în ulei cu usturoi, şi-s ceva nemaipomenit.

Şi iată de ce toţi cei care se adunaseră acolo erau veseli, puţeau şi erau cam afumaţi. Oberto del Foro anunţase întoarcerea fiului lui Gagliaudo Aulari şi pe dată unii dintre ei se repeziseră să-i dea pumni pe spate lui Baudolino, care, mai întâi căsca ochii, cu surprindere, apoi răspundea şi el la fel, într-o recunoaştere ce mai avea puţin şi ameninţa să se ţină în lanţ. „O, doamne, păi tu eşti Scaccabarozzi, iar tu Cuttica din Quargnento – şi tu cine eşti? Nu, nu spune, las’ că vreau să ghicesc, păi eşti Squarciafichi! Iar tu eşti Ghini sau Porcelli?”

„Nu, Porcelli e el, ăla cu care te luai totdeauna la bătaie cu pietre! Eu eram Ghino Ghini şi, ca s-o spun pe-a dreaptă, mai sunt şi-acum. Noi doi ne duceam să facem copci în gheaţă, iarna.”

„Doamne sfinte, aşa e, tu eşti Ghini. Dar nu erai tu ăla în stare să vinzi totul, chiar şi balega de la capre, cum a fost atunci când cu pelerinul ăla pe care l-ai făcut s-o ia drept cenuşa sfântului Baudolino?”

„Ei, cum nu, de fapt şi-acum sunt eu negustor, mare minune de n-o fi un destin. Şi ăla de colo, ia-ncearcă puţin să spui cine este…”

„Păi ăla-i Merlo! Merlo, ce-ţi spuneam eu ţie mereu?”

„Îmi spuneai: ferice de tine că eşti prost şi nu te superi… şi nu pui mâna pe nimeni… Dar ia te uită, în loc s-o pun, mi-am pierdut-o”, şi arăta braţul drept, fără palmă, „la asediul de la Milano, ăla de-acum zece ani.”

„Tocmai, asta voiam să spun, din câte ştiu eu, ăi din Gamondio, din Bergoglio şi din Marengo au fost dintotdeauna cu împăratul. Dar cum se face că întâi eraţi cu el, iar acum faceţi un oraş împotriva lui?”

Şi atunci toţi săriră să-l lămurească, şi unicul lucru pe care Baudolino îl pricepea bine era că-n jurul vechiului castel şi al bisericii Sfânta Maria din Roboreto se ridicase un oraş făcut de oamenii din târgurile vecine, cum sunt şi Gamondio, Bergoglio şi Marengo, dar cu cete din familii întregi ce se mutaseră din toate părţile, de la Rivalta Bormida, de la Bassignana sau de la Piovera, ca să ridice case în care să locuiască. Aşa încât, încă din mai, trei dintre ei, Rodolfo Nebia, Aleramo din Marengo şi Oberto din Foro, aduseseră la Lodi, comunelor adunate acolo, adeziunea noului oraş, chiar dacă exista, în momentul acela, mai mult în intenţii decât de-a lungul Tanarului. Însă lucraseră toţi ca vitele de povară, toată vara şi toată toamna, şi oraşul era aproape gata, adică gata să-i taie calea împăratului în ziua când ar mai fi coborât spre Italia, aşa cum îi era năravul.

Dar să i-o taie cum? întreba Baudolino cam neîncrezător, e de-ajuns să vrea să ocolească… Ei, nu, îi răspundeau ei, tu nu-l cunoşti pe împărat (I-auzi!), un oraş care apare fără consimţământul lui e o ruşine ce trebuie spălată cu sânge, o să fie obligat să-l asedieze (şi aici aveau ei dreptate, cunoşteau bine caracterul lui Frederic), iată de ce trebuie ziduri zdravene şi drumuri făcute ca pentru război, şi pentru asta am avut noi nevoie de genovezi, care sunt ei marinari, dar se duc prin ţări îndepărtate să construiască atâtea şi-atâtea oraşe noi, şi ştiu cum se face.

Păi genovezii-s oameni care nu-ţi fac nimic pe gratis, zicea Baudolino. Cine i-a plătit? Au plătit ei, ne-au dat şi un împrumut de o mie de galbeni genovezi, şi alţi o mie ni i-au promis pentru anul ce vine. Şi ce-nseamnă că faceţi străzi întocmite anume pentru război? Lăsaţi-l pe Emmanuele Trotti să-i lămurească, fiindcă el a avut ideea, vorbeşte tu, care eşti Cuceritorul! Poliorcetule!

„Ce-i ăla… polior… cum?”

„Potoleşte-te, Boidi, lasă-l pe Trotti să spună el.”

Iar Trotti (care, ca şi Oberto, avea înfăţişarea unui *miles,* adică a unui călăreţ, a unui mic vasal cu o anume demnitate): „Un oraş trebuie să-i reziste duşmanului în aşa fel încât acesta să nu urce zidurile, dar dacă din nenorocire urcă, oraşul trebuie să fie şi atunci în

stare să-i ţină piept şi să-l snopească. Dacă duşmanul, dincoace de ziduri, găseşte imediat un furnicar de străduţe în care să se strecoare, nu-l mai prinzi, unul o ia încoace, altul se duce-ncolo, iar după un timp, apărătorii sfârşesc ca şoarecii. Duşmanul trebuie să găsească însă după ziduri un loc gol şi să rămână acolo descoperit taman atâta timp cât de prin colţuri şi de la ferestrele din faţă să poată fi flagelat cu săgeţi şi cu pietre, aşa încât, înainte să fi trecut de locul acela gol, să fie decimat."

(Iată, intra în vorbă cu tristeţe Nicetas, auzind povestea asta, ce ar fi trebuit să facă şi ei, la Constantinopole, şi-n loc de asta au lăsat să crească la picioarele zidului tocmai furnicarul acela de străduţe… Da, ar fi vrut să-i răspundă Baudolino, dar mai trebuiau şi nişte oameni care să aibă boaşele târgoveţilor mei, şi nu nişte căcăcioşi ca nevolnicii ăia ai voştri din garda imperială – însă pe urmă tăcea ca să nu-şi rănească interlocutorul şi-i zicea: taci, nu-l întrerupe pe Trotti şi lasă-mă să povestesc).

Trotti: „Căci pe urmă, dacă duşmanul trece de spaţiul liber şi se strecoară pe străzi, astea nu trebuie să fie drepte şi trase cu firul de plumb, nici dac-ai vrea să iei pildă de la vechii romani, care plănuiau un oraş ca pe-un grătar. Pentru că pe o stradă dreaptă duşmanul ştie totdeauna ce-l aşteaptă din faţa lui, pe când aşa, străzile trebuie să fie pline de colţuri sau de unghiuri, numiţi-le cum poftiţi. Apărătorul aşteaptă pe după colţ, şi pe jos, şi pe deasupra acoperişurilor, şi ştie permanent ce face duşmanul, pentru că de pe acoperişul vecin – care face colţ cu primul – mai e un apărător care-l observă şi face semne celor care încă nu-l văd. Şi aşa duşmanul nu ştie nicidecum ce are de întâmpinat, iar asta îi încetineşte goana. Aşadar, un oraş bine făcut trebuie să aibă casele rău puse, ca dinţii unei babe, lucru ce pare urât, dar tocmai asta-i partea lui bună. Şi, în sfârşit, mai trebuie şi falsa galerie!"

„Pe-asta nu ne-ai mai spus-o", intervenea acel Boidi.

„Din păcate nu, pentru că abia mi-a spus-o un genovez că i-ar fi zis-o şi lui un grec, şi a fost o idee a lui Belisarie, general al împăratului Justinian. Care-i treaba pe care-o face un asediator? Să sape galerii subterane care să-l ducă până-n inima oraşului. Şi care-i visul lui? Să găsească o galerie numai bună şi gata făcută, şi necunoscută asediaţilor. Noi atunci îi pregătim îndată o galerie care dă în exteriorul zidurilor, iar pe-afară i se ascunde intrarea între pietroaie şi arbuşti, dar nu chiar aşa de bine, ca într-o zi sau alta duşmanul să n-o descopere. Celălalt capăt al galeriei, cel care duce în oraş, trebuie să fie un maţ strâmt, care să lase să treacă doar un om sau cel mult doi deodată, închis cu un grătar – aşa încât primul lui descoperitor să poată să spună că, odată ajuns la grătar se vede o piaţă sau, ce ştiu eu, colţul unei capele, semn că galeria duce în oraş. La

capacul acela însă stă permanent o strajă fixă, şi iată că, atunci când duşmanul ajunge, e obligat să iasă unul câte unul, şi cum iese numai unul, unul dobori la pământ…”

„Iar duşmanu-i lulă şi continuă să iasă fără să bage de seamă că ăi din faţă cad ca smochinele”, râdea-n batjocură Boidi.

„Şi cin’ ţi-a spus ţie că duşmanul nu-i lulă? Aşteaptă. Poate că lucrul trebuie mai bine socotit, dar nu-i o idee de aruncat.”

Baudolino îl luase la o parte pe Ghini, care era acum negustor, şi prin urmare trebuia să fie om cu îndrăzneală şi cu picioarele pe pământ, nu ca ăia, vasali de vasali, care doar aşa, ca să capete faimă militară se-aruncă şi-n cauze pierdute. „Ascultă-ncoa’, Ghinişor, mai dă-mi şi mie vinul ăla mai aproape şi spune-mi una. Îmi place ideea ca, făcând un oraş aicea, Barbarossa să fie obligat să-l asedieze ca să nu-şi păteze obrazul, şi-n felu’ ăsta le dă timp celor din ligă să-l ia pe din dos, după ce el s-a deşelat în asediu. Dar cine-o pune de mămăligă în isprava asta sunt cei din oraş. Şi tu vrei să mă faci să cred că genovezii, care nu ţi-ar scoate de la pungă un ban ca să-şi răscumpere mama de la piraţii sarazini, vă dau şi bani, şi osteneală ca să construiţi un oraş care cel mult le-ar plăcea celor din Milano?”

„Baudolino”, zise Ghini, „povestea-i mult mai încurcată. Uită-te şi tu bine unde ne aflăm noi. Întinse cu un deget în vin şi începu să facă semne pe masă. „Aici e Genova, nu-i aşa?, iar aici sunt Terdona, pe urmă Pavia, şi apoi Milano. Astea-s oraşe bogate, iar Genova e un port. Prin urmare, Genova trebuie să aibă cale liberă în schimburile ei cu oraşele lombarde, nu? Iar trecătorile-s prin valea Lemmei, valea Orbei, valea Bormidei şi prin cea a Scriviei. Vorbim de patru râuri – sau nu? – şi toate se-nnoadă mai mult sau mai puţin aici, pe malul Tanarului. Căci, dacă mai ai şi-un pod peste Tanaro, de-acolo ai calea deschisă pentru negoţuri cu pământurile marchizului din Monferrato, şi cine ştie până unde, încolo. Clar? Acuma, atâta timp cât Genova şi Pavia se aveau bine una cu alta, văilor ăstora le convenea să rămâie fără stăpân sau din când în când se făceau nişte alianţe, de-o pildă cu Gavi sau cu Marengo, şi treaba mergea ca pe roate… Dar, odată cu sosirea împăratului ăstuia aci, Pavia de o parte şi Monferrato de alta, se dau de partea imperiului, Genova rămâne blocată atât la stânga, cât şi la dreapta, şi, dacă trece de partea lui Frederic, îşi ia adio de la afacerile ei cu Milano. Atunci ar trebui să le ţină-n frâu pe Terdona şi pe Novi, care-i îngăduie, una să controleze valea Scriviei şi cealaltă pe cea a Bormidei. Dar ştii ce s-a întâmplat, împăratul a ras de pe faţa pământului Terdona. Pavia a luat controlul ţinutului tortonez până la munţii Apeninului, iar târgurile noastre s-au dat de partea imperiului, şi pe toţi dracii, voiam să văd dacă, aşa mici cum eram noi, puteam s-o facem pe puternicii. Ce trebuia să ne dea genovezii ca să ne convingă să trecem în partea ailaltă? Ceva ce noi nici nu visaserăm să

avem, adică un oraş care strânge vămi la drum, la trecere de oameni sau de mărfuri. Îţi dai seama, Baudolino, că numai dacă pui mâna pe un pod pe Tanaro şi vânturi banii cu lopata, stai colo în şezut şi unuia îi ceri o monedă, altuia doi puişori de găină, altuia şi mai mult, un bou întreg, şi ăia zang, zang, plătesc, un oraş e un loc al belşugului, uite ce bogaţi erau ăia din Terdona faţă de noi, cei din Palea. Şi oraşul ăsta ne convenea nouă, le convenea şi celor din ligă şi-i convenea şi Genovei, cum îţi spuneam, pentru că, oricât de slab ar fi, pentru simplul fapt că-i acolo, le dă planurile peste cap tuturor celorlalţi şi garantează că în zona aia nu pot să stăpânească după bunul plac nici Pavia, nici împăratul, nici marchizul din Monferrato…"

„Da, dar pe urmă vine Barbarossa şi vă hăpăie dintr-o înghiţitură, adică vă-nghite ca un broscoi."

„Ai răbdare. Cine-a spus asta? Problema e că, atunci când o veni el, oraşu-i gata. Pe urmă, ştii bine cum merg lucrurile, un asediu costă timp şi parale, noi îi facem un act frumos de supunere, el e mulţumit (pentru că ăla-i om la care onoarea-i înainte de orice) şi se duce-n altă parte."

„Dar ăi din ligă şi genovezii au aruncat banii ca să iasă oraşul, şi voi le daţi cu picioru-n spate în felul ăsta?"

„Păi depinde când vine Barbăroşie. Vezi bine că în decurs de trei luni oraşele astea schimbă alianţele ca şi cum n-ar fi. Stăm aici şi aşteptăm. Poate că-n momentu' ăla liga o fi aliata împăratului." (Domnule Nicetas, povestea Baudolino, să-mi sară ochii, la şase ani după aceea, la asediul oraşului, erau şi prăştiaşii genovezi, înţelegi, ăia care contribuiseră la construit!)

„Iar dacă nu", continua Ghini, „rezistăm la asediu, ce-am avut şi ce-am pierdut, că pe lumea asta nu se dă nimic, pe degeaba. Dar înainte să vorbeşti, vino şi vezi…"

Îl luase pe Baudolino de mână şi-l scosese din tavernă. Se lăsase acum seara, şi era mai frig decât înainte. Deasupra ieşeai într-o piaţă mică, din care, se înţelegea, aveau să se despartă cel puţin trei căi, dar erau numai două cotituri gata construite, cu case joase, cu un singur nivel şi cu acoperişurile de paie. Pieţişoara era luminată de câteva luminiţe de la ferestrele din jur şi de la câteva vase cu cărbuni aprinşi, agăţate de ultimii vânzători, care strigau: voi, femeilor, iată că începe noaptea sfântă şi n-oţi vrea ca bărbaţii voştri să nu găsească nimica bun pe masă. În dreptul celui care ar fi trebuit să fie colţul al treilea, stătea un tocilar, care-şi scrâşnea cuţitele pe tocilă, în timp ce umezea tocila cu mâna. Mai încolo, pe o tejghea, o femeie vindea năut măcinat, smochine uscate şi roşcove, iar un cioban îmbrăcat în blană de oaie ducea un coşuleţ strigând: hei, femeilor, luaţi lapte prins şi caş. Într-un spaţiu gol dintre două case, doi oameni trebăluiau pe lângă un porc. În fund, două fete stăteau rezemate lenevos de o uşă,

clănţănind din dinţi sub câte un şal care lăsa să se vadă câte o răscroială foarte ispititoare, iar una îi zisese lui Baudolino: „Ce mai puişor drăguţ eşti, de ce nu vii să petrecem Crăciunul amândoi ca să te-nvăţ joaca de-a animalul cu opt picioare?”

O luaseră pe după colţ, şi iată şi un dărăcitor de lână care striga în gura mare că s-a zis cu sacii şi cu saltelele de paie ca să dormi la căldură şi să nu degeri ca Pruncul Isus; iar alături striga un sacagiu şi, mergând pe străzile încă nu bine conturate se vedeau acum şi intrări la care, colo vreun tâmplar dădea la rindea, dincolo un fierar mai bătea la nicovală într-un nor de scântei, iar dincoace unul scotea pâini dintr-un cuptor ce arunca văpăi ca gura infernului; şi erau şi neguţători care soseau de departe ca să facă afaceri la frontiera aceea nouă sau oameni care de obicei trăiau în pădure, cărbunari, căutători de miere, fabricanţi de cenuşi pentru făcut săpun, culegători de scoarţă de copaci pentru frânghii sau ca să tăbăceşti cu ea piei, vânzători de pielicele de iepure, câteva feţe sinistre care veneau în noua aşezare gândind că vreun folos oricum aveau să tragă, precum ciungi şi orbi, şi şchiopi, şi scrofuloşi, cărora cerşetoria pe străzile unui târg, şi în timpul sfintelor sărbători, promitea să le fie mai spornică decât pe uliţele pustii ale satelor.

Începeau să cadă primii fulgi de nea, apoi se îndesiseră, şi acum albeau, pentru prima oară, acoperişurile noi despre care nimeni nu ştia dac-aveau să ţină greutatea aceea.

La un moment dat, Baudolino, amintindu-şi de născocirea pe care o făcuse în Milano cel cucerit, văzu dincolo de lucruri, şi trei neguţători care tocmai intrau pe trei asini printr-un arc dincoace de ziduri i se părură Craii, urmaţi de servii lor care duceau vase şi veşminte preţioase. Iar înapoia lor, dincolo de Tanaro, i se părea că zărea turme ce coborau de pe colinele dealului care acum se arginta, cu păstorii lor care sunau din pive şi din clopote, şi caravane de cămile orientale cu maurii cu turbanele lor mari şi cu panglici multicolore. Pe colină, focuri rare se stingeau sub spulberul zăpezii tot mai întărit, dar lui Baudolino una dintre rafalele astea i se păru o mare stea cu coadă, ce se mişca pe cer către oraşul care tocmai scâncea.

„Vezi ce-i un oraş?” îi spunea Ghini. „Şi dacă-i aşa când nici măcar nu-i terminat, să ne-nchipuim după aceea: e un alt fel de viaţă. În fiecare zi vezi oameni noi – pentru neguţători, ce să-ţi mai spun, e ca şi cum ar avea Ierusalimul Ceresc; iar cât despre cavaleri, împăratul îi oprea să vândă pământurile ca să nu îmbucătească feuda, şi mureau dospind la ţară, în schimb acum comandă companii de arcaşi, ies călare la paradă, dau ordine încoace şi-ncolo. Dar nu-nseamnă că le merge bine doar domnilor şi neguţătorilor, e o providenţă chiar şi pentru oameni ca tatăl tău, care n-o avea el cine ştie ce pământ, dar

are ceva vite, iar în oraş vine lume care cere şi plăteşte bani buni, se începe a se plăti în bani sunători, şi nu în altă marfă la schimb, şi nu ştiu dacă înţelegi ce va să zică asta, dacă iei doi pui pe trei iepuri, odată şi odată tot trebuie să-i mănânci, căci de nu, îmbătrânesc, în timp ce două monede le ascunzi sub salteaua unde dormi şi-s bune şi după zece ani, şi, dacă ai noroc, rămân acolo chiar dacă duşmanii îţi intră-n casă. Şi pe urmă, s-a întâmplat la Milano ca şi la Lodi sau la Pavia, şi-o să se-ntâmple şi la noi aici: nu-nseamnă că alde Ghini sau Aulari trebuie să stea cuminţi şi să comande numai alde Guasco sau Trotti, facem toţi parte dintre cei care iau hotărâri, aici ai putea deveni important chiar dacă nu eşti nobil, şi asta-i partea frumoasă a unui oraş, şi-i frumos mai ales pentru cine nu-i nobil, şi-i gata să se lase omorât, dacă trebuie (dar e mai bine să nu moară), pentru ca fiii săi să poată să umble prin lume şi să zică: eu mă numesc Ghini şi chiar dacă ţie-ţi zice Trotti, tot un prost eşti."

Bineînţeles că Nicetas în momentul acela îl întrebase pe Baudolino cum se numea oraşul ăla binecuvântat. Ei, bine (prin marele talent de narator al lui Baudolino, care până-n clipa aceea ţinuse revelaţia asta în suspensie), oraşul încă nu se chema, decât generic, Civitas Nova, care era nume de *genus,* nu de *individuum.* Alegerea numelui avea să depindă de o altă problemă, şi nu era una oarecare, aceea a legitimării. Cum capătă drept la existenţă un oraş nou, fără istorie şi fără nobleţe? Cel mult, prin învestitura imperială, aşa cum împăratul poate să te facă cavaler sau baron, dar aici era vorba de un oraş care se năştea împotriva vrerilor împăratului. Şi atunci? Baudolino şi Ghini se întorseseră la tavernă în timp ce toţi discutau tocmai despre treaba asta.

„Dacă oraşul ăsta ia naştere în afara hotărârii imperiale, nu se poate să i se dea legitimitate decât după o altă lege, la fel de tare şi de veche."

„Şi unde o găsim?"

„Păi, în *Constitutum Constantini,* în donaţia pe care împăratul Constantin a făcut-o Bisericii, dându-i dreptul să guverneze teritorii. Noi dăruim oraşul pontifului şi, dat fiind că în momentul ăsta pontifi se află prin jur vreo doi, îl donăm celui care stă de partea ligii, adică lui Alexandru al III-lea. Cum am mai spus deja la Lodi, cu luni în urmă, oraşul se va numi Alexandria şi va fi feudă papală."

„Până una-alta, tu la Lodi trebuia să-ţi ţii gura, pentru că nu hotărâserăm nimic", zicea Boidi, „dar nu-i asta problema, numele ăsta de frumos e frumos, şi oricum nu-i mai urât decât atâtea altele. Însă ceea ce-mi stă mie în gât este că noi ne rupem curul aici să facem un oraş şi pe urmă i-l dăruim papei, care şi aşa are destule. Şi aşa, pe urmă trebuie să-i plătim tribut şi, du-te-ncolo-vino-ncoace, tot bani

sunt, care, dacă tot ies din casă, mai bine îi plăteam împăratului.”

„Boidi, nu fă pe prostul”, îi zicea Cuttica, „mai întâi că împăratul nu vrea oraşul nici dacă i-l facem cadou, şi dacă era gata să-l accepte, atunci nu merita osteneala să-l mai facem. Al doilea, una e să nu-i plătim tributul împăratului, care-ţi vine colea şi te face bucăţi, aşa cum a făcut cu Milano, şi alta e să nu-l plăteşti papei, care stă la o mie de mile şi, cu neplăcerile pe care le are, pas de mai trimite el o armată doar aşa ca să mai scoată doi bani.”

„Al treilea”, interveni atunci Baudolino, „dacă-mi permiteţi să-mi bat şi eu gura, dar am studiat la Paris, şi despre cum se fac înscrisurile şi diplomele am oarecare experienţă, există feluri şi feluri de a dona. Voi faceţi un document în care spuneţi că Alexandria este fondată în onoarea lui Alexandru papa şi consacrată lui Sf. Petru, de exemplu. Ca dovadă, construiţi o catedrală a Sfântului Petru pe terenul obştesc, care-i liber de obligaţii feudale. Şi o construiţi cu banii oferiţi tot de populaţia oraşului. După care o faceţi cadou papei, cu toate formulele pe care notarii voştri le vor găsi cele mai potrivite şi cele mai pline de angajamente. Presăraţi pe deasu-pra tot felul de rostiri de respect filial, dragoste şi toate lucrurile respective, trimiteţi pergamentul papei şi vă luaţi toate binecuvântările lui. După aceea, oricine ar vrea să caute chiţibuşuri în pergamentul ăla va vedea că, până la urmă, voi i-aţi donat numai catedrala, şi nu şi restul oraşului, dar vreau să-l văd eu pe papa că vine aici să-şi ia catedrala şi să şi-o ducă la Roma.”

„Mi se pare minunat”, zise Oberto, şi toţi dădură din cap. „O să facem cum zice Baudolino, care-mi pare foarte ager şi sper să rămână aici să ne dea şi alte sfaturi bune, mai ales că-i mare doctor de la Paris.”

Aici Baudolino trebui să rezolve partea cea mai încurcată din acea primă zi, şi anume să dea pe faţă, fără ca vreunul să poată să-i facă morală, dat fiind că ei înşişi fuseseră imperiali până cu puţin timp în urmă, că el era un curtean al lui Frederic, de care era legat şi prin dragoste de fiu – şi dă-i şi povesteşte toată istoria celor treisprezece ani nemaipomeniţi, pe când Gagliaudo nu mai contenea să murmure: „Dacă mi-ar fi spus cineva, n-aş fi crezut” sau „Dar ia te uită că părea un nătărău sadea, mai rău ca alţii, şi-acum chiar că s-a făcut cineva!”

„Nu tot rău-i spre rău”, zise atunci Boidi. „Alexandria nu-i încă terminată şi avem de pe acum pe unul dintre noi la curtea imperială. Dragă Baudolino, nu trebuie să-ţi trădezi împăratul, mai ales că ţii la el atât de mult, şi el la tine. Dar o să stai pe lângă el şi-o să ne ţii partea ori de câte ori o să fie nevoie. E pământul unde te-ai născut şi nimeni n-o să-ţi reproşeze dacă-ncerci să-l aperi, în limitele loialităţii, se-nţelege.”

„Totuşi, e mai bine ca-n seara asta să te duci s-o vezi pe femeia aia sfântă care-i maică-ta şi să dormi la Frascheta”, zise cu delicateţe

Oberto, „iar mâine pleci, fără să mai stai aici să priveşti ce curs iau străzile şi de ce soliditate-s zidurile. Noi suntem siguri că, din iubire faţă de tatăl tău natural, dacă-ntr-o zi o să afli că ne paşte o mare primejdie, o să ne vesteşti. Dar, dacă vei avea inimă să faci asta, cine ştie dacă din aceleaşi motive într-o zi tu n-ai să-i dai de veste şi tatălui tău adoptiv de vreo punere la cale de-a noastră prea dureroasă pentru el. Aşadar, cu cât ştii mai puţine, cu atât mai bine."

„Da, fiule", zise atunci Gagliaudo, „fă cel puţin asta bine, pe lângă atâtea necazuri pe care mi le-ai adus. Eu trebuie să stau aici, pentru că vezi că vorbim de lucruri serioase, dar n-o lăsa singură pe maică-ta chiar în noaptea asta, căci, dacă te vede pe tine, măcar fie şi de mare mulţumire, nu mai pricepe nimic şi nu-şi dă seama că eu lipsesc. Du-te, iată ce-ţi spun eu, îţi dau binecuvântarea mea, căci cine ştie când ne-om mai vedea din nou."

„Bine", zise Baudolino, „într-o singură zi găsesc un oraş şi-l pierd. O, dar-ar sfântul şi duce-s-ar pe pustii, dar voi vă daţi seama că, dacă o să vreau să-mi revăd tatăl, va trebui să vin să-l asediez?"

Şi asta, îi explica Baudolino lui Nicetas, s-a şi întâmplat, sau cam pe-aproape. Dar, pe de altă parte, nu era chip să se-ntâmple altfel, semn că alea erau cu-adevărat vremuri grele.

„Şi pe urmă?" întrebă Nicetas.

„M-am dus să-mi caut casa. Zăpada de pe jos ajungea acum până pe la jumătatea gambei, cea care cădea acum din cer era o zloată vânturată care te izbea direct în gogoşile ochilor şi-ţi biciuia faţa, focurile din Oraşul Nou dispăruseră, şi între albul acela de sub picioare şi cel de deasupra, eu nu mai înţelegeam în ce parte s-o iau. Credeam că-mi amintesc vechile poteci, dar de data asta, ce poteci, că nu se mai înţelegea deloc ce anume era pământ tare şi unde era mlaştină. Se vede că pentru a-şi face case tăiaseră pădurea pe porţiuni întregi şi nu mai găseam nici măcar buturugile din copacii aceia pe care altădată îi ştiam pe de rost. M-am pierdut, ca Frederic, în noaptea aia când mă-ntâlnise el, numai că acum era zăpadă şi nu ceaţă, căci, dacă era ceaţă, tot mă mai descurcam. Frumoasă treabă, Baudolino, îmi ziceam, te pierzi tu în părţile tale, avea dreptate mama când îmi spunea că cei care ştiu citi şi scrie sunt mai proşti decât ceilalţi, şi-acum ce mă fac, mă opresc aici şi-mi mănânc catârca ori sapă ei mâine dimineaţă, sapă şi mă găsesc aici ca pe o piele de iepure lăsată afară în zilele lui ghenar?"

Dacă Baudolino era acolo şi povestea, asta-nseamnă că se descurcase el cumva, dar printr-o întâmplare aproape miracu-loasă. Pentru că, pe când mergea el aşa, fără ţintă, mai văzuse o dată o stea pe cer, palidă, palidă, dar totuşi se vedea cu ochiul, şi o urmase, fără să-şi dea seama că ajunsese-ntr-o vâlcioară, iar lumina părea că-i sus

pentru că era el mai jos, dar, după ce urcase coama, lumina se mărea dinaintea lui tot mai mult până ce-şi dăduse seama că venea de la unul din şoproanele acelea cu stâlpi. Iar sub şopron erau o vacă şi un măgar care răgea înspăimântat la culme, o femeie cu mâinile printre picioarele unei oi, iar oaia tocmai sta să fete un mieluşel şi behăia şi ea.

Şi atunci se oprise pe prag ca să aştepte să iasă mieluţul întreg, dăduse asinul la o parte cu un picior şi se repezise să pună capul în poala femeii, strigând „Maică binecuvântată”, dar aceasta timp de o clipă nu-nţelesese nimic, îl trăsese de cap în sus, întorcându-l cu faţa spre foc, şi apoi se pusese pe plâns şi-i mângâia părul murmurând printre sughiţuri: „O, Doamne, Doamne, două vite într-o singură noapte, una care se naşte şi una care se-ntoarce din casa diavolului, e ca şi cum aş avea şi Crăciunul şi Paştele deodată, dar e prea mult pentru biata mea inimă: ţineţi-mă, că-s gata să-mi dau duhul; acu termină, Baudolino, că tocmai am încălzit apa cât trebuie ca să-l scald pe sfrijitul ăsta, nu vezi că te murdăreşti de sânge şi tu? Dar de unde ai luat hainele astea care par ale unui senior, nu cumva le-ai furat, nenorocitule, că de altceva nu eşti bun?!”

Iar lui Baudolino i se părea că aude cântarea îngerilor.

14

Baudolino salvează Alexandria cu vaca tatălui său

„Şi aşa, ca să-ţi revezi tatăl, a trebuit să-l asediezi”, zise Nicetas mai către seară, pe când îi dădea gazdei sale să guste nişte dulciuri din aluat crescut, făcute-ntr-aşa fel încât să semene a flori, plante sau obiecte.

„Nu tocmai, pentru că asediul a fost cu şase ani mai târziu. După ce asistasem la naşterea oraşului, mă întorsesem la Frederic şi-i povestisem cele văzute. Nici nu terminasem de vorbit, şi el mugea ca un sălbatic. Urla că un oraş se naşte numai cu decretul binevoitor al împăratului, iar dacă apare fără acest accept trebuie să fie ras la pământ înainte de a se fi terminat de făcut, altfel oricine îşi poate face decretul său fără cel imperial, şi că ieşea din *nomen imperii.* Apoi s-a liniştit, dar îl cunoşteam eu bine, n-avea să ierte. Din fericire, timp de şase ani a fost ocupat cu alte treburi. Îmi dăduse diferite însărcinări, printre care şi aceea de a încerca să aflu intenţiile alexandrinilor. Aşa că m-am dus de două ori la Alexandria ca să văd dacă nu cumva concetăţenii mei voiau să conceadă ceva. În realitate, ei erau gata să conceadă foarte mult, dar adevărul e că Frederic voia un singur lucru, ca oraşul să dispară în nimicul din care venise. Închipuie-ţi-i pe alexan-drini, nu-ndrăznesc să reiau ceea ce spuneau ei să-i repet lui… Eu îmi dădeam seama că drumurile acelea ale mele erau doar un pretext ca să stau la Curte cât mai puţin cu putinţă, pentru că a mă întâlni cu împărăteasa îmi era un motiv de suferinţă continuă, şi faptul de a-mi ţine legământul…”

„Pe care ţi l-ai ţinut”, zise Nicetas aproape afirmând.

„Da, pe care mi l-am ţinut, şi pentru totdeauna. Domnule Nicetas, oi fi eu falsificator de pergamente, dar ştiu ce-i aceea onoare. Ea m-a ajutat. Maternitatea o transformase. Sau cel puţin aşa lăsa să se vadă, şi n-am înţeles niciodată ce anume simţea pentru mine. Sufeream şi totuşi îi eram recunoscător pentru felul în care mă ajuta să mă port cu demnitate.”

Baudolino era acum pe punctul de a trece de treizeci de ani şi era tentat să considere scrisoarea Preotului Ioan o ciudăţenie de tinereţe, un bun exerciţiu de retorică epistolară, un *jocus,* un *ludibrium.* Însă îl regăsise pe Poet care, după moartea lui Rheinald, rămăsese fără protector, şi se ştie ce se-ntâmplă la Curte în cazuri ca acesta: nu mai valorezi nimic şi începe să spună câte unul că poeziile tale nu au cine ştie ce preţ. Măcinat de umilinţe şi de ranchiună, petrecuse nechibzuit din cale-afară câţiva ani la Pavia, apucându-se iarăşi să facă ceea ce

ştia mai bine, adică să bea şi să recite poeziile lui Baudolino (mai ales un vers, unul profetic, care spunea *quis Papie demorans castus habeatur,* cum poate fi cast cine locuieşte la Pavia?). Baudolino şi-l adusese din nou la Curte şi, în compania lui, Poetul apărea ca un om al lui Frederic. De altfel, între timp îi murise tatăl, îşi primise de la el moştenirea, şi acum nici chiar duşmanii defunctului Rheinald nu-l mai vedeau ca pe un parazit, ci ca pe un *miles* printre atâţia alţii, şi nu mai puţin beţivan decât ei.

Îşi aduseseră împreună aminte de anii cu scrisoarea, complimentându-se unul pe altul pentru isprava aceea frumoasă. A considera un joc ca pe un simplu joc nu-nseamnă să-ncetezi a-l mai juca. Lui Baudolino îi rămăsese nostalgia după împărăţia aceea pe care n-o văzuse niciodată, şi din când în când, singur, îşi rostea scrisoarea cu voce tare, continuând să-i perfecţioneze stilul.

„Dovadă că nu reuşeam să uit scrisoarea e că am izbutit să-l conving pe Frederic să-i cheme la Curte pe prietenii mei din Paris, pe toţi deodată, povestindu-i că era bine ca în cancelaria unui împărat să fie persoane care cunoşteau bine şi alte ţări, limbile şi obiceiurile lor. În realitate, fiindcă Frederic mă folosea totdeauna ca pe trimisul său de taină pentru diferite trebuinţe, voiam să-mi alcătuiesc propria mea Curte, cu Poetul, cu Abdul, Boron, Kyot şi Rabbi Solomon."

„Doar n-o să-mi spui că împăratul şi-a luat un iudeu la Curte?"

„De ce nu? Doar nu trebuia să apară la marile ceremonii sau să se ducă la slujbă cu el şi cu arhiepiscopii lui. Dacă principii din toată Europa şi până şi papa au medici iudei, de ce să nu fi ţinut pe lângă sine un iudeu care cunoaşte viaţa maurilor din Spania şi atâtea alte lucruri din ţările de la Orient. Şi apoi principii germani au fost întotdeauna foarte milostivi cu iudeii, mai mult decât toţi ceilalţi regi creştini. După cum îmi povestea Oto, atunci când Edessa a fost recucerită de către necredincioşi şi mulţi principi creştini au luat din nou crucea, urmând povaţa lui Bernardo di Chiaravalle (şi de data aceea însuşi Frederic luase şi el crucea), un monah cu numele Radolf îi stârnise pe pelerini să-i masacreze pe toţi iudeii din oraşele pe care le străbăteau. Şi a fost un adevărat masacru. Doar în momentul acela mulţi iudei cerură protecţie împăratului, care le îngădui să se pună la adăpost şi să trăiască în oraşul Nüremberg.

Până la urmă, Baudolino se afla din nou la un loc cu toţi tovarăşii săi de studii. Nu înseamnă că ei la Curte aveau multe de făcut. Solomon, în orice oraş prin care trecea Frederic, se punea în legătură cu cei de aceeaşi religie cu el, şi găsea destui peste tot („Sămânţa rea", îl stârnea Poetul), Abdul descoperise că provensala din cântecele lui era cu mult mai bine înţeleasă în Italia decât la Paris; Boron şi Kyot că inexistenţa vidului era crucială pentru a stabili unicitatea Gradalului,

Kyot îşi băgase-n cap că Gradalul era o piatră căzută din cer, *lapis ex coelis,* iar în ceea ce-l privea, putea să fi venit şi dintr-un alt univers, străbătând spaţii vide.

Dincolo de toate aceste slăbiciuni, toţi la un loc se gândeau adesea la scrisoarea Preotului şi adesea prietenii îl întrebau pe Baudolino de ce nu-l împingea pe Frederic spre călătoria aceea pe care ei contribuiseră atât de bine să i-o pregătească. Într-o zi, când Baudolino încerca să explice că în anii aceia Frederic mai avea încă prea multe probleme de rezolvat, şi în Lombardia, şi în Germania, Poetul zisese că poate merita ca în căutarea împărăţiei aceleia să se ducă ei, pe propria socoteală, fără să mai trebuiască s-aştepte ca împăratul să fie mai înlesnit: „Împăratul ar putea să tragă din această ispravă un dublu câştig. Presupune că soseşte pe pământul lui Ioan şi nu se poate înţelege cu monarhul acela. S-ar întoarce înfrânt, şi înseamnă că i-am făcut numai rău. Aşa noi o să ne ducem pe contul nostru şi, oricum ar merge lucrurile, dintr-o ţară aşa de îmbelşugată, ne vom întoarce cu ceva nemaipomenit."

„Adevărat", zisese Abdul, „să lăsăm şovăielile, să mergem, să plecăm departe…"

„Domnule Nicetas, am simţit o mare descurajare văzând cum toţi erau cuceriţi de propunerea Poetului şi am înţeles şi de ce. Atât Boron, cât şi Kyot sperau să găsească pământul Preotului ca să pună mâna pe Gradal, care lor avea să le aducă cine ştie ce glorie şi putere în pământurile alea din Nord unde toţi îl mai caută şi acum. Rabbi Solomon şi-ar fi găsit cele zece triburi dispărute şi ar fi devenit cel mai mare şi mai slăvit, nu numai printre rabinii din Spania, dar între toţi fiii lui Israel. De Abdul n-aveai ce să zici: identificase acum împărăţia lui Ioan cu cea a principesei lui, Dumnezeul îndrăgostiţilor să-l ierte, numai că – sporind în vârstă şi-n înţelepciune – depărta-rea îl mulţumea din ce în ce mai puţin şi pe principesă ar fi dorit s-o atingă cu mâna. Cât despre Poet, cine ştie ce gând o mai fi clocit în sinea lui la Pavia. Acum, cu acea mică avere a lui, avea aerul că regatul lui Ioan şi-l voia pentru sine, nu pentru împărat. Asta-ţi explică de ce, timp de câţiva ani, deza-măgit, nu i-am vorbit lui Frederic despre împărăţia Preotului. Dacă ăsta era jocul, mai bine să lăsăm împărăţia aceea acolo unde era, ferind-o de poftele celor care nu înţelegeau măreţia-i mistică. Scrisoarea devenise astfel ca un vis al meu personal, în care nu voiam să mai intre nimeni altcineva. Mă ajuta să trec cu bine peste pătimirile iubirii mele nefericite. Într-o bună zi, îmi ziceam eu, o să uit toate astea fiindcă am să pornesc spre ţara Preotului Ioan… Dar să ne întoarcem la cele petrecute în Lombardia."

Pe timpul când se năştea Alexandria, Frederic spusese că atât mai

lipsea ca şi Pavia să treacă de partea duşmanilor lui. Şi la doi ani după aceea, Pavia se unise şi ea cu liga antiimpe-rială. Fusese o lovitură crâncenă pentru împărat. Nu reacţio-nase imediat, dar în cursul anilor următori situaţia se învolburase în Italia atât de mult, încât Frederic socotise să se întoarcă acolo, şi fu limpede pentru toţi că ţintea chiar către Alexandria.

„Iartă-mă", zise Nicetas, „se întorcea aşadar în Italia pentru a treia oară?"

„Nu, pentru a patra. Adică, nu, lasă-mă să-mi amintesc… Trebuie să fi fost a cincea, aşa cred. Uneori, se oprea acolo chiar şi patru ani, cum a fost atunci când cu Crema şi cu distrugerea Milanului. Ori poate că între timp se mai întorsese? Nu ştiu, stătea mai mult în Italia decât la casa lui, dar care era casa lui? Obişnuit cum era să călărească, băgasem de seamă că se simţea mai în largul său pe lângă un fluviu: era un bun înotător, nu-i era teamă de ger, de apele adânci, de vârtejuri. Se arunca în apă, înota şi părea că se simte-n elementul lui. Oricum, de data aceea de care spun, se întorsese acolo foarte mâniat şi pregătit pentru un război crunt. Se aflau cu el şi marchizul din Monferrato, din Alba, Pavia şi Como…"

„Însă abia-mi spuseseşi că Pavia trecuse de partea ligii…"

„Adevărat? Ah, da, însă între timp se întorsese la împărat."

„O, Doamne, împăraţii noştri îşi scot ochii unul altuia, dar măcar atâta timp cât mai au vedere, noi ştim de partea cui ne aflăm…"

„N-aveţi imaginaţie. În fine, în luna septembrie a anului aceluia Frederic coborâse prin Mont Cenis spre Susa. Îşi amintea bine de jignirea suferită cu şapte ani mai înainte şi a trecut-o prin fier şi prin foc. Asti se predase imediat lăsându-i cale liberă şi iată că-şi pusese tabăra în Frascheta, de-a lungul Bormidei, dar îşi plasase şi alţi oameni primprejur, chiar şi dincolo de Tanaro. Era momentul să-şi încheie socotelile cu Alexandria. Eu primeam scrisori de la Poet, care urmase expediţia, şi pare că Frederic era foc şi pară, se simţea întruchiparea însăşi a justiţiei divine."

„De ce nu erai cu el?"

„Pentru că el era cu adevărat bun. Înţelesese că putea să-mi fie motiv de tulburare să asist la pedeapsa cea aspră pe care se pregătea el s-o dea celor din ţinuturile mele şi mă încuraja cu cine ştie ce pretexte să rămân departe până ce Roboreto n-avea să mai fie decât un pumn de cenuşă. Înţelegi, nu-i zicea nici Civitas Nova, nici Alexandria, pentru că un oraş nou, fără permisiunea sa, nu putea să existe. Mai vorbea şi acum de vechiul târg Roboreto, ca şi cum acesta s-ar mai fi lărgit puţin."

Asta pe la începutul lui noiembrie. Dar luna noiembrie, în şesul acela, a fost un potop. Ploua, ploua, şi câmpurile semănate deveneau

mlaştină. Marchizul Monferratului îl asigurase pe Frederic că zidurile alea erau de pământ şi că în interiorul lor se aflau nişte descreieraţi care făceau pe ei doar ce auzeau numele împăratului şi, în schimb, descreieraţii aceia se dovediseră buni apărători, iar zidurile se dovediseră atât de solide, încât berbecii sau „pisicile" împărăteşti îşi frângeau coarnele în ele. Caii şi oştenii lunecau în noroi, iar asediaţii la un moment dat abătuseră cursul Bormidei, aşa încât floarea cavaleriei imperiale germanice se împotmolise până-n gât.

În fine, alexandrinii scoseseră o maşinărie precum cele ce se mai văzuseră la Crema: o schelărie din lemn care stătea bine fixată pe bastioane, şi din ea scoteai o punte foarte lungă, un podeţ înclinat care-ţi îngăduia să-l domini pe duşman şi dincolo de ziduri. Iar pe puntea aceea erau date de-a rostogolul nişte butoaie pline cu lemn uscat şi îmbibate cu ulei, slănină, unsoare şi păcură lichidă, cărora le dăduseră foc. Butoaiele porneau cu foarte mare iuţeală şi veneau să cadă peste maşinăriile imperiale sau pe jos, unde se rostogoleau mai departe ca nişte globuri înfocate, până ce ajungeau s-aprindă vreo altă maşinărie.

În felul acela, lucrul cel mai important pentru asediatori era să care butoaie cu apă ca să stingă focurile. Nu-nseamnă că apa lipsea, era cea din râuri, cea din mlaştină şi cea care cădea din văzduh, dar, dacă toţi infanteriştii cărau apă, pe duşman cine-l mai omora?

Împăratul hotărâse să-şi petreacă iarna acolo pentru a-şi pune în rânduială oastea, asta şi pentru că-i greu să dai asalt unor ziduri lunecând pe gheaţă sau cufundându-te în zăpadă. Din nefericire, şi luna februarie în anul acela fusese neobişnuit de aspră, oastea era descurajată, iar împăratul cu atât mai mult. Acel Frederic care supusese Terdona, Crema şi până şi Milano, oraşe vechi şi foarte războinice, nu-i da de capăt unui morman de magherniţe care era oraş mai mult printr-o minune, şi locuit de oameni care numai Dumnezeu ştie de unde veniseră şi de ce se legaseră atâta de bastioanele alea – care, şi ele, înainte să fie, nici măcar nu erau ale lor.

Deoarece se ţinuse departe ca să nu-i vadă omorâţi pe ai săi, Baudolino se hotărâse acum să ajungă din nou pe meleagurile acelea, de teamă ca ai săi să nu-i facă rău împăratului.

Şi aşa că iată-l în câmpia aceea unde se-nălţa oraşul pe care-l văzuse în faşă. Era tot înţesat de stindarde cu cruci mari roşii pe fond alb, de parcă locuitorii ar fi vrut să-şi facă niscaiva curaj dând la iveală, aşa nou-născuţi cum erau, peceţile unei nobleţe vechi. Dinaintea zidurilor era un furnicar de „pisici", de baliste, de catapulte, iar prin el înaintau, trase în faţă de cai şi împinse de la spate de oameni, trei turnuri de asalt, care furnicau de oameni mânioşi care-şi agitau armele către ziduri, de parcă spuneau: „Venim noi acum!"

Pe lângă turnuri, însoţindu-le, alerga Poetul, făcându-şi de lucru cu aerul cuiva care controlează ca totul să meargă strună.

„Cine sunt smintiţii ăia de pe turnuri?" întrebă Baudolino. „Arcaşi genovezi", răspunse Poetul, „trupele de asalt cele mai de temut la un asediu aşa cum îl vrea Domnul."

„Genovezii?" se uimi Baudolino. „Păi ei au contribuit la întemeierea oraşului!" Poetul începu să râdă şi spuse că doar în patru-cinci luni de când sosise-n părţile acelea văzuse nu unul, ci mai multe oraşe care-şi schimbaseră drapelul. Terdona prin octombrie era încă aliată cu comunele, apoi începuse să vadă că Alexandria îi rezista prea bine împăra-tului, iar tertonezilor le trecuse prin cap bănuiala că ar putea deveni prea puternică, şi bună parte din ei făceau acum presiuni ca oraşul lor să treacă de partea lui Frederic. Cremona, pe timpurile când Milano se predase, era cu imperiul, în anii din urmă trecuse la ligă, dar acum, din vreun motiv tainic, trata cu imperialii.

„Dar cum se desfăşoară asediul ăsta?"

„Merge rău. Ori cei dinăuntrul zidurilor se apără bine, ori noi nu ştim să atacăm. După mine, de data asta Frederic şi-a luat cu el nişte mercenari obosiţi. Oameni care nu-s de încredere, care fug de la primele dificultăţi, în iarna asta au fugit mulţi, şi numai pentru că era frig, şi doar erau flamanzi, doar nu veneau din *hic sunt leones*. Şi, în sfârşit, în tabără mor ca muştele, de o mie de boli, iar acolo, înăuntrul zidurilor, nu cred că stau mai bine nici ei, pentru că pesemne şi-au terminat proviziile."

Baudolino se înfăţişase în cele din urmă împăratului. „Am venit, tată", zisese el, „pentru că ştiu locurile şi ţi-aş putea fi de ajutor."

„Da", răspunsese Barbarossa, „dar cunoşti şi oamenii şi n-ai vrea să le faci rău."

„Iar tu mă cunoşti pe mine, dacă nu te-ncrezi în inima mea, ştii că poţi să te-ncrezi în cuvintele mele. Nu voi face rău alor mei, dar nu te voi minţi pe tine."

„Dimpotrivă, ai să mă minţi, dar nici mie nu-mi vei face rău. O să minţi, eu o să mă prefac că te cred, pentru că tu minţi totdeauna cu un scop bun."

Era un om aspru, îi explica Baudolino lui Nicetas, dar capabil de mari agerimi. „Poţi înţelege simţământul meu de atunci? Nu voiam să distrugă oraşul acela, dar îl iubeam şi-i voiam gloria."

„Era de ajuns ca tu să te convingi", zise Nicetas, „că gloria lui avea să sclipească şi mai tare dacă ar fi cruţat oraşul."

„Dumnezeu să te binecuvânteze, domnule Nicetas, e ca şi cum ai fi citit în inima mea de atunci. Chiar cu ideea asta în cap mă plimbam eu ca suveica între tabere şi ziduri. Îi lămurisem bine lui Frederic că era de la sine înţeles ca eu să stabilesc câteva contacte cu ai mei, ca şi cum aş fi fost un fel de ambasador, dar bineînţeles că nu le era clar

tuturor că puteam să mă mişc fără să dau de bănuit. La Curte erau oameni invidioşi pe familiaritatea mea cu împăratul, ca episcopul din Spira[27] şi un anume conte Ditpold, pe care toţi îl numeau Episcopeasa, poate numai pentru că era blond la păr şi rozaliu la faţă ca o fetişcană. Poate că nu se-ncurcase cu episcopul, ba chiar vorbea mereu de o anume Tecla pe care o lăsase acolo, în Nord. Cine ştie… Era frumos, dar din fericire era şi prost. Şi tocmai aceştia, chiar şi acolo în tabără, puneau să fiu urmărit de iscoadele lor şi se duceau şi-i spuneau împăratului că în noaptea din ajun fusesem văzut încălecând zidurile şi vorbind cu cei din oraş. Din fericire, împăratul îi trimitea la dracu', întrucât ştia că spre ziduri eu mă duceam ziua, nu noaptea."

În sfârşit, Baudolino se ducea până la ziduri, şi chiar şi înăuntrul lor. Prima dată nu fu uşor, pentru că alergă în goană către porţi, începu s-audă cum şuiera o piatră – semn că în oraş începeau să economisească săgeţile, şi foloseau praştii, care încă de pe timpurile lui David se dovediseră la îndemână şi nu prea costisitoare. Trebui să strige în graiul popular de pe la Frascheta, făcând semne largi cu mâinile dezarmate, şi mare noroc că fusese recunoscut de Trotti.

„Hei, Baudolino", îi strigă Trotti de sus, „vii să te uneşti cu noi?"

„N-o face pe mintosul, Trotti, ştii că eu sunt de partea cealaltă. Dar sigur că nu mă aflu aici cu intenţii rele. Dă-mi drumul să intru, căci vreau să-mi salut tatăl. Îţi jur pe Sfânta Fecioară că nu voi spune un cuvânt din ce-am să văd!"

„Mă încred. Deschideţi poarta, hei, n-aţi înţeles, voi, ăia de-acolo, ori sunteţi bolunzi la cap? Asta-i un prieten. Sau aproape prieten. Vreau să spun că e unul de-ai lor care-i de-ai noştri, adică unul de-ai noştri care-i cu ei, în fine, deschideţi odată poarta aia ori vă dau eu una-n dinţi?"

„Bine, bine", ziceau luptătorii aceia cam buimaci, „aici nu se mai înţelege care-i de-aici şi care-i de-acolo, ieri a ieşit unu', îmbrăcat în aşa fel că părea din Pavia…"

„Taci din gură, vită", striga Trotti. Şi „Ha, ha, ha", râdea-n barbă Baudolino, intrând, „aţi trimis spioni în tabăra noastră… Stai liniştit, am spus că nu văd şi n-aud…"

Şi iată-l pe Baudolino îmbrăţişându-l din nou pe Gagliaudo – încă în putere şi uscat, aproape reîntărit de ajunare – în faţa puţului din piaţeta de dincolo de ziduri: iată-l pe Baudolino reîntâlnindu-l pe Ghini şi pe Scaccabarozzi în faţa bisericii; iată-l că întreabă la birt unde e Squarciafichi, şi ceilalţi plâng şi-i spun că l-a nimerit în gât o săgeată genoveză cu ţepuşă chiar la ultimul asalt, şi plânge şi Baudolino, căruia războiul nu-i plăcuse niciodată, iar acum iată-l pe Baudolino cum în piaţa principală, frumoasă, largă şi luminată de soarele de martie, îi vede şi pe copii cum poartă coşuri mari cu pietre, ca să întărească apărarea, şi urcioare cu apă la cei de pază, şi-i place

spiritul acela neîmblânzit care a pus stăpânire pe toţi cetăţenii; iată-l pe Baudolino cum se-ntreabă cine sunt toţi oamenii aceia care umplu Alexandria ca şi cum ar fi la o petrecere de nuntă, iar prietenii îi spun că tocmai aceea e nenorocirea, că de frica armatei imperiale au venit aici fugarii din toate satele din jur, şi că cetatea are ea multe braţe, dar şi prea multe guri de hrănit; iată-l colo pe Baudolino cum admiră noua catedrală, şi n-o fi ea aşa de mare, dar e bine făcută, şi zice: ia te uită, are până şi timpan cu un pitic pe tron, şi toţi în jurul lui fac: eh, eh, de parcă ar spune vezi de ce suntem în stare, însă, blegule, ăla nu e un pitic, e Domnul Nostru Isus Hristos, poate nu-i făcut aşa de bine, dar, dacă Frederic sosea mai târziu cu o lună, găseai toată Judecata de Apoi cu bătrânii din Apocalips; uite-l pe Baudolino cum cere măcar un pahar din vinu' ăla bunul şi toţi îl privesc ca şi cum ar veni din tabăra imperialilor, pentru că-i clar că vin, bun sau rău, nu se mai află nici o picătură, e primul lucru care se dă răniţilor pentru a-i ţine pe picioare şi rudelor celor morţi ca să nu se gândească prea mult la ei; şi iată-l pe Baudolino că vede-n juru-i feţe scofâlcite şi întreabă cât vor mai putea să reziste, şi aceia fac semne înălţându-şi ochii în sus ca să spună că acestea-s lucruri ce sunt în mâinile Domnului; şi, în fine, iată-l pe Baudolino cum îl întâlneşte pe Anselmo Medico, cel care comandă peste cinci sute de fanţi din Piacenza care au alergat să dea o mână de ajutor aici, la Civitas Nova, şi Baudolino se bucură de dovada asta de solidaritate, iar prietenii săi, Guasco, Trotti, Boidi şi Oberto del Foro spun că acest Anselmo e unul care ştie să se bată la război, dar piacentinii sunt singurii, liga ne-a stârnit să ne ridicăm, iar acum îi doare în boaşe de noi, comunele italiene sunt cele pe care le ştii, dacă ieşim vii din asediul ăsta, de acum înainte nu mai datorăm nimic nimănui, să aibă ei de-a face cu împăratul, şi amen.

„Dar genovezii, cum de sunt acum împotriva voastră dacă v-au ajutat să construiţi oraşul, şi încă şi cu galbeni sunători?"

„Păi genovezii lor ştiu să-şi facă afacerile, fii liniştit, acum sunt cu împăratul pentru că le convine, ei ştiu că oraşul, odată ce există, nu dispare nici măcar dacă-l dărâmă de tot, cum a fost cu Lodi şi cu Milano. Aşa că aşteaptă ce vine după aceea, iar după aceea ce mai rămâne din oraş lor tot le mai serveşte ca să controleze căile de trecere, şi măcar plătesc ca să-şi scoată ajutorul dat ca să se dărâme, încaltea e tot ban care circulă, iar ei sunt mereu amestecaţi peste tot."

„Baudolino", îi spunea Ghini, „tu abia ai sosit şi n-ai apucat să vezi asalturile din octombrie şi pe cele din ultimele săptămâni. Ăştia stăruie, nu numai arcaşii genovezi, ci şi cei boemieni, cu mustăţile aproape albe, care dacă apucă să pună scara, pe urmă să-i arunci jos e o muncă grea… E-adevărat că, după mine, au murit mai mulţi de-ai lor decât de-ai noştri, pentru că, deşi au berbeci şi pisici, au luat şi bolovani destui în ţeastă. Dar, oricum, e greu, şi strângem cureaua."

„Am primit un mesaj”, zise Trotti, „că trupele ligii se mişcă-ncoace şi vor să-l surprindă pe împărat din spate. Tu nu ştii nimic?”

„Am auzit şi noi spunându-se astea, şi de aceea Frederic vrea să vă facă să cedaţi mai înainte. Voi…”, şi făcea un gest rotind degetul mare şi arătătorul, „voi, cu predarea, aşa, nici prin cap nu vă trece, nu?”

„Păi închipuie-ţi. Noi avem căpăţâna mai tare decât bibilica.”

Şi aşa, timp de câteva săptămâni, după fiecare harţ, Baudolino se întorcea acasă, măcar ca să facă socoteala morţilor, dacă nu de altceva (Şi Panizza? Şi Panizza, şi era băiat bun) şi apoi se întorcea să-i spună lui Frederic că aceia, de predat, nu se predau nicicum. Frederic nu mai blestema şi se mulţumea să spună: „Şi ce pot să fac eu?” Era clar că se căia acum că se vârâse-n încurcătura aceea, oastea i se destrămase, ţăranii ascundeau grâul şi vitele în pădure sau şi mai rău, în mlaştini, nu te puteai duce nici mai la nord, nici mai la est, ca să nu dai peste vreo avangardă a ligii – în fine, nu că bădăranii ăia erau mai viteji decât cei din Crema, dar când e ghinion e ghinion. Însă nu putea să plece îndărăt, pentru că şi-ar fi pierdut obrazul pentru totdeauna.

Cât despre salvarea obrazului, Baudolino înţelesese, dintr-o menţiune pe care împăratul o făcuse într-o zi la profeţia aceea a lui de copil, când îi convinsese pe tertonezi să se predea, că numai dacă ar fi putut să profite de un semn al cerului, unul oricare, ca să poată spune *urbi et orbi,* adică lumii, că cerul era acela care-i sugera să se-ntoarcă acasă, ar fi ţinut seama de prilej…

Într-o zi, pe când Baudolino vorbea cu asediaţii, Gagliaudo îi zisese: „Tu, care eşti atât de învăţat şi ai studiat pe cărţi unde-i scris totul, ţie nu-ţi vine în minte vreo idee, ca să se ducă toţi acasă, că a trebuit să ne tăiem toate vacile, afară de una, şi maică-ta stând aici închisă în oraş simte că se sufocă?”

Şi iată că lui Baudolino îi veni o idee minunată, şi imediat întrebă dacă se mai inventase galeria aceea falsă despre care vorbea Trotti cu câţiva ani mai înainte, aceea despre care duşmanul trebuia să creadă că-l duce drept în oraş, şi în schimb îl ducea pe invadator într-o capcană. „Dar cum nu”, zise Trotti, „Vino să vezi. Uită-te, galeria se deschide colo jos în tufişul ăla, la vreo două sute de paşi de ziduri, chiar dedesubtul unui trunchi de coloană care pare că-i acolo de o mie de ani, dar am adus-o de la Villa del Foro. Şi cine intră pe acolo ajunge aici, în spatele grătarului aceluia, de unde se vede birtul ăsta, şi nimic altceva.”

„Şi cum iese unul, cum îi daţi la cap, nu?”

„Faptul e că, de obicei, într-o galerie atât de strâmtă, încât, pentru a face să treacă toţi asediatorii, ar trebui câteva zile bune, se pune să intre numai o ceată de oameni, care trebuie să ajungă la porţi şi să le deschidă. Acuma, lăsând la o parte că nu ştim cum să-i vestim pe

duşmani că există galeria, când ai omorât cel mult douăzeci sau treizeci de creştini ai lui Dumnezeu, merita să ne trudim atâta cu ea? E doar aşa, o răutate, şi basta."

„Asta dacă vrei să-i dai cuiva la cap. Dar acum ascultă scena asta pe care mi se pare c-o văd cu ochii mei: imediat ce ăia au intrat în oraş, aud sunând nişte trâmbiţe, şi printre luminile a zece făclii, de după colţul ăla de colo iese un om cu barbă mare, albă şi cu mantie albă, pe un cal alb, cu o cruce mare albă în mână şi strigă: cetăţeni, cetăţeni, treziţi-vă, căci duşmanu-i aici, şi-n momentul acela – mai înainte ca invadatorii să se fi hotărât să facă un pas –, ies ai noştri pe la ferestre şi pe acoperişuri, cum spuneai tu. Şi, după ce i-au capturat, toţi ai noştri se pun în genunchi şi strigă că omul ăla era Sfântul Petru care ocrotea oraşul, şi-i vâră la loc pe imperiali în galerie, zicându-le: mulţumiţi-i lui Dumnezeu că vă dăruim viaţa, mergeţi şi povestiţi în tabăra lui Barbăroşie al vostru că Oraşul Nou al papei Alexandru e ocrotit de Sfântul Petru în persoană…"

„Iar Barbarossa crede-ntr-o gogoaşă de felul ăsta?"

„Nu, fiindcă nu-i prost, dar, pentru că nu-i prost, se va preface, pentru că are mai multă poftă să termine decât voi."

„Să zicem că-i aşa. Şi cine o să descopere galeria?"

„Eu."

„Şi unde găseşti tu prostu' ăla care să vrea să intre?"

„Eu l-am şi găsit, şi-i atât de prost, încât vine la sigur, şi-i atât de scârbos, încât chiar şi-o merită, mai ales că suntem înţeleşi că nu omorâţi pe nimeni."

Baudolino se gândea la înfumuratul acela de contele Ditpold, iar pentru a-l împinge pe Ditpold să facă ceva era de-ajuns să-i dai de înţeles că-i dăuna lui Baudolino. Nu rămânea decât să-l facă pe Ditpold să afle că există o galerie şi că Baudolino nu voia să fie descoperită. Cum? Foarte uşor, mai ales că Ditpold pusese nişte iscoade pe urmele lui Baudolino.

Când se-nnoptase deplin, întorcându-se către tabără, Baudolino o luă mai întâi printr-o mică rarişte, apoi se-afundă în pădure, dar abia ajuns între copaci, se opri să se uite îndărăt, exact la timp ca să vadă, la lucirea lunii, o umbră sprintenă care luneca aproape de-a buşilea în câmp deschis. Era un om pe care contele Ditpold îl pusese să se ţină după el. Aşteptă între copaci până ce iscoada veni aproape să se izbească de el, îi puse sabia în piept şi, în timp ce acela se bâlbâia acum de spaimă, îi spuse în flamandă: „Te recunosc, eşti unul dintre cei din Brabant. Ce făceai aici, afară din tabără? Vorbeşte, sunt un ministerial al împăratului!"

Acela spuse ceva de o poveste cu femei şi reuşi chiar să fie convingător. „Bine", îi spuse Baudolino, „în orice caz e un noroc că te afli aici. Urmează-mă, am nevoie de cineva care să-mi apere spatele în

timp ce fac eu un lucru."

Pentru acela era mană cerească, nu numai că nu fusese dat de gol, dar putea continua să spioneze braţ la braţ cu urmăritul. Baudolino ajunse la tufişul despre care îi vorbise Trotti. Nu trebui să se prefacă, pentru că trebuia cu adevărat să bâjbâie ca să descopere fragmentul de coloană, în timp ce bodogănea ca pentru sine despre un secret pe care tocmai i-l şoptise unul dintre informatorii săi. Găsi trunchiul de coloană, care arăta într-adevăr de parcă crescuse acolo, la un loc cu arbuştii, se căzni întru câtva în jurul lui, curăţând frunzişul de pe jos, până ce descoperi dedesubt un grătar. Îi ceru celui din Brabant să-l ajute să-l dea la o parte: dedesubt erau trei trepte. „Acum ascultă", îi spuse el brabantezului: „Tu coboară acolo şi mergi înainte, până ce galeria ce trebuie să fie acolo dedesubt ajunge la capăt. La sfârşitul tunelului poate o să vezi nişte lumini. Priveşte bine ceea ce vezi şi să nu uiţi nimic. Apoi întoarce-te şi spune-mi. Eu stau aici şi-ţi apăr spatele."

Aceluia i se păru firesc, chiar dacă supărător, ca un stăpân mai întâi să-i ceară să-i păzească spatele şi apoi să i-l apere el pe al lui, în timp ce-l trimitea într-un loc primejdios. Dar Baudolino ridicase sabia, bineînţeles, ca să-i apere spatele, totuşi cu stăpânii nu puteai şti niciodată. Iscoada îşi făcu semnul crucii şi porni. Când se întoarse, după vreo douăzeci de minute, povesti pe nerăsuflate ceea ce Baudolino ştia, şi anume că la capătul tunelului era un grătar de fier, nu foarte greu de smuls, după care se vedea o pieţişoară singuratică, şi că în felul ăsta galeria aceea ducea chiar în mijlocul oraşului.

Baudolino întrebă: „A trebuit să coteşti sau ai mers lot timpul drept înainte?" „Drept", zise acela. Iar Baudolino, ca şi cum ar fi vorbit pentru sine: „Deci ieşirea-i la câteva zeci de metri de porţi. Vânzătorul acela avea dreptate…" Apoi către brabantez: „Ai înţeles şi tu ce am descoperit. Prima dată când o să fie un asalt la ziduri, o mână de oameni curajoşi poate să intre în oraş, să-şi facă drum către porţi şi să le deschidă, ajunge doar ca afară să fie o altă ceată gata să intre. Norocul meu e făcut. Dar tu nu trebuie să spui nimănui ce-ai văzut în noaptea asta, pentru că nu vreau ca altcineva să profite de descoperirea mea." Îi întinse cu un aer darnic o monedă, iar preţul tăcerii era atât de ridicol, încât, dacă nu din fidelitate faţă de Ditpold, cel puţin din răzbunare, iscoada avea să alerge-n graba mare să-i povestească totul.

Puţin ne lipseşte să ne închipuim ce trebuia să se întâmple. Crezând că Baudolino voia să ţină noutatea aceea ascunsă, ca să nu le dăuneze prietenilor săi asediaţi, Ditpold alergase la împărat să-i spună că iubitul său fiu vitreg a descoperit o intrare în oraş, dar se ferea straşnic s-o spună. Împăratul îşi înălţase ochii la cer ca pentru a spune: binecuvântat e şi băiatul ăsta, apoi îi spusese lui Ditpold bine, îţi ofer

gloria, mai pe la asfinţit îţi rânduiesc un contingent pregătit de asalt chiar în faţa porţii, poruncesc să se pună câteva baliste şi câţiva berbeci în apropierea tufişului, în aşa fel încât, atunci când tu te vâri în galerie cu ai tăi, e-aproape întuneric şi nu-ţi vâri degetele-n ochi, intri în cetate, deschizi porţile pe dinlăuntru şi de la o zi la alta ai devenit un erou.

Episcopul de Spira ceru imediat comanda trupei de dinaintea porţii, pentru că Ditpold, zicea el, era ca şi cum ar fi fost fiul său, şi ne închipuim ce-a urmat.

Aşa încât, atunci când în după-amiaza zilei de Vinerea Patimilor Trotti văzu că imperialii se pregăteau în faţa porţii, şi chiar când se lăsa întunericul, înţelesese că era vorba de o paradă ca să-i distragă pe asediaţi, şi că în spatele ei se afla gheara lui Baudolino. Apoi, discutând despre asta numai cu Guasco, cu Boidi şi cu Oberto del Foro, se îngrijise să facă rost de un Sfânt Petru cât mai potrivit şi se oferise unul dintre consulii care fuseseră la început, Rodolfo Nebia, care avea asemănarea fizică cerută. Pierduseră numai vreo jumătate de oră ca să discute dacă arătarea trebuia să ţină în mână crucea sau mult vestitele chei, înclinând apoi pentru cruce, care se vedea mai bine chiar şi când se îngâna ziua cu noaptea.

Baudolino stătea la mică distanţă de porţi, sigur că bătălia nu avea să se dea, pentru că mai înainte cineva avea să iasă din galerie să aducă vestea ajutorului ceresc. Şi, într-adevăr, după ce trecu timp numai cât ai zice de trei ori *Tatăl nostru, Ave* şi *Gloria,* din interiorul zidurilor se auzise o mare buluceală, o voce care tuturora li se păru supraomenească striga: „Alarmă, alarmă, credincioşii mei alexandrini", şi un tumult de glasuri pământeşti vocifera: „E Sfântul Petru, oh, minune, minune!"

Dar iată că tocmai acolo ceva se pusese de-a curmezişul. Cum aveau să-i explice ei mai apoi lui Baudolino, Ditpold şi ai lui fuseseră prinşi la repezeală şi toţi tăbărâseră pe ei ca să-i convingă că le apăruse Sfântul Petru. Ar fi căzut pesemne cu toţii în capcană, dar nu şi Ditpold, care ştia foarte bine de la cine-i venea revelaţia galeriei şi – prost, dar nu până-ntr-atâta – îi trecuse prin cap ideea că Baudolino îşi bătuse joc de el. Atunci se eliberase din încleştarea celor care-l capturaseră, o luase pe o ulicioară, strigând cu un glas aşa de ascuţit, că nimeni nu înţelegea în ce limbă vorbeşte, iar la lumina amurgului credeau toţi că era unul de-ai lor. Însă, atunci când ajunse sus pe ziduri, fu limpede că se adresa asediatorilor, şi ca să-i înştiinţeze că era vorba de o capcană – nu se-nţelegea bine de ce anume voia să-i ferească, dat fiind că cei de afară, dacă poarta nu se deschidea, n-aveau să intre şi, prin urmare, riscau prea puţin. Dar nu contează, tocmai pentru că era prost, acel Ditpold avea curaj şi stătea pe culmea zidurilor agitându-şi spada şi sfidându-i pe toţi alexandrinii. Aceştia –

aşa cum vor regulile unui asediu – nu puteau admite ca un duşman să atingă zidurile, fie şi trecând de pe dinăuntru; şi, mai presus de asta, doar ştiau ce-i cu capcana, iar ceilalţi se vedeau aşa deodată cu un germanic la ei acasă ca şi cum n-ar fi fost nimic. Aşa încât careva socoti de cuviinţă să-i vâre lui Ditpold o suliţă-n spate, aruncându-l jos în afara bastioanelor.

La vederea prea-iubitului său tovarăş care cădea fără viaţă la poalele donjonului, episcopul de Spira orbise de furie şi poruncise asaltul. Într-o situaţie normală, alexandrinii s-ar fi comportat ca de obicei, ţintindu-i pe năvălitori din înaltul fortificaţiilor, însă, pe când duşmanii se grămădeau la porţi, zvonul că apăruse Sfântul Petru salvând oraşul dintr-o încercuire se răspândise de mult, precum şi zvonul că se pregătea să-l călăuzească spre un rezultat victorios. De aceea, Trotti se gândise să tragă folos din echivocul acela şi-l trimisese pe Sfântul Petru al lui cel fals să iasă primul, trăgându-i după el pe toţi ceilalţi.

În fine, scorneala lui Baudolino, care ar fi trebuit să întunece minţile asediatorilor, le întunecă pe cele ale asediaţilor: alexandrinii, cuprinşi de avânt mistic şi de un extaz din cale-afară de războinic, se aruncau ca nişte fiare asupra imperialilor – şi într-un mod atât de lipsit de orice ordine şi contrar regulilor artei belice, încât episcopul de Spira şi cavalerii săi, buimaci, dădură înapoi şi se retraseră şi cei care împingeau turnurile cu arcaşi genovezi, lăsându-le chiar la marginile tufişului fatal. Pentru alexandrini era ca o invitaţie la nuntă: deîndată Anselmo Medico cu piacentinii lui o luaseră prin galerie, care abia acum se dovedea a fi iarăşi bună, şi ieşise în spatele genovezilor cu un grup de viteji care purtau ţepuşe pe care înşiraseră cocoloaşe mari de păcură arzândă. Şi iată că turnurile genoveze luau foc ca nişte butuci în vatră. Arcaşii încercau să se arunce de mai sus, dar cum atingeau pământul, alexandrinii erau acolo ca să-i lovească cu bâtele în cap, un turn se înclinase mai întâi, apoi se prăbuşise ajungând să împrăştie flăcări printre călăreţii episcopului, caii păreau înnebuniţi, dând peste cap şirurile imperiale, iar cei care erau călări contribuiau la dezordine, deoarece străbăteau şirurile călăreţilor strigând că soseşte Sfântul Petru în persoană, şi poate şi Sfântul Pavel, iar câte unii îi văzuseră pe Sfântul Sebastian şi pe Sfântul Tarcisiu – în fine, tot Olimpul creştin se dăduse de partea oraşului aceluia urât de toţi.

În timpul nopţii, câţiva aduceau în tabăra imperială, acum în mare doliu, cadavrul înaltului prelat din Spira, lovit pe la spate în timp ce fugea. Frederic trimisese să-l cheme pe Baudolino şi-l întrebase ce legătură avea el cu povestea asta şi ce ştia despre ea, iar Baudolino ar fi vrut să-l înghită pământul, pentru că în seara aceea muriseră mulţi *milites* viteji, între care Anselmo Medico din Piacenza, şi bravi pedestraşi, şi bieţi oşteni de rând, şi totul din pricina planului

aceluia al lui – care ar fi trebuit să rezolve totul fără să fi atins cuiva un fir de păr.

„Sunt un nefericit, părinte al meu”, zicea el, „mi-e silă de sânge, voiam să-mi păstrez mâinile curate şi să cruţ atâţia alţi morţi, şi iată ce măcel am pus la cale, morţii aştia sunt toţi pe conştiinţa mea!”

„Blestemat să fii tu sau cine ţi-a dat planul peste cap”, răspunse Frederic, care părea mai mult îndurerat decât mâniat, „pentru că – să nu spui nimănui – pretextul acela mi-ar fi fost la îndemână. Am primit ştiri proaspete, liga se pune în mişcare, poate chiar mâine va trebui să ne batem pe două fronturi. Sfântul Petru al tău i-ar fi convins pe soldaţi, dar acum au murit prea mulţi oameni, şi baronii mei sunt cei care cer răzbunare. Ei spun că-i momentul potrivit ca să le dăm o lecţie celor din oraş, pe care era de ajuns să-i vezi când au ieşit, erau mai slabi decât noi şi au făcut chiar ultima lor sforţare.”

Era de-acum Sâmbăta Paştelui. Aerul era călduţ, câmpurile se împodobeau cu flori, iar copacii fremătau voioşi. Toţi în jur erau trişti ca de înmormântare, imperialii pentru că fiecare zicea că era timpul să atace şi nici unul n-avea poftă, alexandrinii pentru că, mai ales după strădania ultimei lor ieşiri, erau cu sufletul în al nouălea cer şi cu burţile bălăbănindu-se pe picioare. Aşa că rodnica minte a lui Baudolino se puse din nou pe treabă.

Călări din nou către ziduri, şi-i găsi pe Trotti, pe Guasco şi pe ceilalţi căpitani foarte încruntaţi. Ştiau şi ei de sosirea ligii, dar ştiau din sursă sigură că diferitele comune erau foarte împărţite între ele în privinţa a ce aveau de făcut, şi foarte nesigure dacă să-l atace cu adevărat pe Frederic.

„Pentru că – fii foarte atent, domnule Nicetas, căci acesta-i un lucru foarte subtil pe care poate bizantinii nu-s aşa de ascuţiţi la minte ca să-l priceapă – pentru că, spuneam, una era să te aperi atunci când împăratul te asedia, şi alta era să ieşi la bătaie din proprie iniţiativă. Adică, dacă taică-tu te bate cu cureaua, ai şi tu dreptul să-ncerci s-o apuci ca să i-o smulgi din mână – şi-nseamnă apărare –, dar, dacă tu eşti cel care ridică mâna asupra tatălui tău, atunci e paricid. Şi, odată ce ai fost definitiv lipsit de respect faţă de sacrul şi romanul împărat, ce-ţi mai rămâne ca să ţină la un loc comunele din Italia? Înţelegi, domnule Nicetas, ei erau în situaţia că abia făcuseră bucăţi trupele lui Frederic, dar continuau a-l recunoaşte ca pe unicul lor stăpân sau, altfel spus, nu-l voiau în calea lor, dar era vai şi amar dacă n-ar fi existat: s-ar fi omorât unii cu alţii fără ca măcar să mai ştie dacă făceau bine sau rău, căci criteriul binelui şi al răului era, la urma urmelor, împăratul.”

„Aşadar”, zicea Guasco, „lucrul cel mai bun ar fi dacă Frederic ar părăsi deîndată asediul Alexandriei, şi te asigur că l-ar lăsa comunele

să treacă şi să ajungă la Pavia.” Dar cum să-i îngădui să salveze aparenţele? Cu semnul cerului deja încercaseră, alexandrinii avuseseră o mare satisfacţie, dar se aflau din nou în situaţia dinainte. Poate că ideea cu Sfântul Petru fusese prea ambiţioasă, observă atunci Baudolino, şi apoi o viziune sau o apariţie, ce-o fi ea, este şi nu este, şi a doua zi e uşor s-o dezminţi. Şi, în sfârşit, de ce să-i deranjăm pe sfinţi? Mercenarii aceia erau oameni care nu credeau nici în Atotputernicul, singurul lucru în care credeau era burta plină şi păsăroiul ridicat…

„Ia gândeşte-te”, zise atunci Gagliaudo, cu înţelepciunea aceea pe care Domnul – cum fiecare ştie – o dă numai poporu-lui, „ia gândeşte-te că imperialii capturează una dintre vacile noastre şi-o găsesc aşa de plină de grâu, că burta îi e mai-mai să plesnească. Atunci Barbarossa şi ai lui cred că noi mai avem mult de mâncat şi de rezistat în *sculasculorum,* şi iacătă că atunci stăpânii înşişi şi soldaţii lor or să spună hai să plecăm, că, dacă nu, Paştele ălălalt o să ne găsească tot aici…”

„N-am mai auzit o idee mai prostească decât asta”, zise Guasco, iar Trotti îi dădu dreptate, atingându-şi fruntea cu un deget, ca pentru a spune că bătrânul era de-acum cam într-o ureche. „Iar dacă ar mai exista vreo vacă vie, am fi mâncat-o noi şi crudă”, adăugă Boidi.

„Nu pentru că ăsta de-aici e taică-meu, dar ideea nu mi se pare deloc de aruncat”, zise Baudolino. „Poate că aţi uitat, dar o vacă mai există, şi-i chiar Rosina a lui Gagliaudo. Problema e numai dacă râcâiţi voi prin toate ungherele oraşului să găsiţi atâta grâu cât să-i plesnească burta animalului.”

„Problema-i dacă-ţi dau eu vita, ţie, vită”, sări atunci ca ars Gagliaudo, „pentru că-i clar că pentru a vedea dacă-i plină de grâu, imperialii trebuie nu doar s-o găsească, dar să-i şi scoată măruntaiele, iar pe Rosina mea n-am tăiat-o tocmai pentru că mie şi maică-tii ni-e ca o fiică pe care Domnul ne-a dat-o, aşa că n-o atinge nimeni, mai degrabă la măcelar te duc pe tine, care lipseşti de-acasă de treizeci de ani, pe când ea a fost mereu aci fără să aibă gărgăuni la cap.”

Guasco şi ceilalţi, care cu un minut mai înainte credeau că ideea aceea era demnă de un nebun, abia ce Gagliaudo se opuse, se convinseră deîndată că era tot ce se putea gândi mai bine şi se bătură morţiş să-l convingă pe bătrân că-n faţa sorţii oraşului îţi sacrifici până şi propria vacă, şi nu era de nici un folos să zici că mai bine pe Baudolino, pentru că, dacă-i scoteai maţele lui Baudolino nu se convingea nimeni, în timp ce scoţând maţele vacii, poate că Barbarossa lăsa cu adevărat baltă totul. Iar cât despre grâu, nu era chiar aşa să-l risipeşti, dar, adună de ici un pic, de colo un pic, atâta cât s-o îngraşe bine pe Rosina, se mai găsea şi fără prea multă grijă, să fie grâu curat, pentru că, odată ce s-ar găsi în stomac, ar fi greu pentru

cineva să spună dacă era grâu sau tărâţă şi fără să mai ai grijă să cerni căreţii sau cariii de făină, cum le zice, căci pe timp de război tot aşa se face şi pâine.

„Haide, Baudolino”, zise Nicetas, „n-o să-mi spui acuma că stăteaţi cu toţii gata să luaţi în serios un lucru de râs ca ăsta.”

„Nu numai că-l luam în serios, dar cum o să vezi mai departe, l-a luat în serios şi împăratul.”

Povestea s-a întâmplat chiar aşa. Anume că spre ora a treia din Sâmbăta aceea a Paştelui, toţi consulii şi persoanele mai de vază din Alexandria se aflau sub un portic unde zăcea o vacă mai slabă şi mai muribundă decât îţi puteai închipui, cu părul numai smocuri pe piele, cu picioarele ca două stinghii, cu mamelele care păreau nişte urechi şi cu urechile ca nişte sfârcuri, cu privirea stinsă, cu coarnele, şi ele aplecate, iar restul mai mult oase decât trunchi, mai mult o fantomă, decât o vită, un fel de vacă de Totentanz, vegheată cu dragoste de mama lui Baudolino, care o mângâia pe cap spunându-i că la urma urmei era mai bine aşa, căci avea să termine de suferit, şi asta după ce o să mănânce bine, şi deci mai bine decât stăpânii ei.

Alături, continuau să sosească săculeţi cu boabe şi seminţe, adunaţi de pe unde se nimerea, pe care Gagliaudo îi tot punea sub botul bietului animal, îndemnându-l să mănânce. Dar vaca se uita acum la lume cu o detaşare îndurerată şi nici măcar nu-şi mai amintea ce vasăzică să rumegi. Aşa că, până la urmă, câţiva binevoitori o ţinură bine de picioare, alţii de cap, iar alţii îi deschiseră botul cu forţa şi, pe când mugea ea slab, a refuz, îi vârau boabele pe gât, cum se îndoapă gâştele. Apoi, poate că din instinct de conservare sau, ca însufleţită de amintirea unor vremuri mai bune, vita începu să amestece cu limba toată bunătatea aceea dată de Dumnezeu şi, mai din proprie voinţă, mai cu ajutorul celor de faţă, începu să şi înghită.

N-a fost o masă prea veselă şi de mai multe ori li se păru tuturor că Rosina era gata-gata să-şi dea sufletul ei de vită lui Dumnezeu, asta pentru că mânca de parcă făta, între două gemete. Dar, până la urmă, forţa ei vitală birui, vaca se puse pe cele patru picioare şi continuă să mănânce singură, băgându-şi botul direct în sacii care-i erau aduşi. De fapt, ceea ce vedeau ei în faţa ochilor era o vacă foarte ciudată, istovită şi melancolică, cu oasele de pe greabăn ieşite în afară şi ascuţite de parcă voiau să-i iasă prin pielea care le strângea şi cu burta, dimpotrivă, îmbelşugată şi rotundă, hidropică şi întinsă de parcă era grea cu vreo zece viţei.

„Nu poate să meargă, nu poate să meargă”, scutură din cap Boidi, în faţa minunăţiei aceleia foarte triste, „Până şi un prost îşi dă seama că vita asta nu-i grasă, e numai o piele de vacă înlăuntrul căreia s-a îndesat mâncarea…”

„Şi dac-ar crede-o grasă”, zicea Guasco, „cum ar putea s-accepte ideea că stăpânul ei o mai duce şi afară la păscut, cu riscul să-şi piardă şi viaţa, şi avutul?”

„Prieteni”, zicea Baudolino, „Nu uitaţi că ălora, oricine or fi cei care or găsi-o, le e o foame atât de mare, că n-or să mai stea să se uite dacă-i grasă colea şi slabă colea.”

Avea dreptate Baudolino. Către ora a noua, Gagliaudo abia apucase să se depărteze de poartă, într-o poiană la o jumătate de leghe de ziduri, că şi ieşise din crâng o ceată de boemieni care, desigur, se duceau după păsărele, dacă mai exista vreo păsăruică vie prin părţile acelea. Văzură vaca, fără să-şi creadă ochilor lor înfometaţi se aruncară asupra lui Gagliaudo, el ridică deîndată mâinile, îl târâră cu vită cu tot către tabere. Foarte repede se adunase în jurul lor o mulţime de războinici cu obrajii scofâlciţi şi cu ochii ieşiţi din cap, iar bietei Rosina îi fusese imediat tăiat gâtul de către unul din Como care-şi cunoştea meseria, şi-n timpul cât ţi-ar trebui ca să zici „amen”, adineauri era vie, iar după aceea era moartă. Gagliaudo lăcrima cu-adevărat şi prin urmare scena le părea tuturor demnă de crezământ.

Când deschiseră pântecele animalului, se întâmplă ceea ce trebuia să se-ntâmple: toată mâncarea aceea fusese înghiţită aşa de grabnic, că acum se-mprăştia pe jos de parcă rămăsese întreagă şi păru evident tuturor că era vorba de grâu. Uimirea fu aşa de mare, că le întrecu pofta şi în orice caz foamea nu le luase acelor oameni de arme şi ultima brumă de judecată: faptul că într-un oraş asediat până şi vacile puteau să benchetuiască în halul acela, era împotriva oricărei reguli omeneşti sau divine. Un zbir, dintre înfometaţii aflaţi de faţă, ştiu să-şi ţină în frâu instinctele şi hotărî că despre minunea aceea trebuiau informaţi şi comandanţii săi. Pe scurt, vestea ajunse la urechile împăratului, pe lângă care Baudolino stătea aparent fără nici o treabă, însă foarte încordat şi fremătând în aşteptarea evenimentului.

Carcasa Rosinei şi o pânză în care fusese adunat grâul împrăştiat şi cu Gagliaudo pus în lanţuri au fost duse şi înfăţişate lui Frederic. Moartă şi desfăcută în două, vaca nu mai părea nici grasă, nici slabă, iar singurul lucru care se vedea erau toate grăunţele alea pe dinăuntrul şi pe dinafara burţii ei. Un semn pe care Frederic nu-l minimaliză, de aceea îl întrebă imediat pe sătean: „Cine eşti, de unde vii, a cui e vaca aceea?”, iar Gagliaudo, chiar dacă nu-nţelesese nici un cuvânt, răspunse în cea mai curată vulgară de prin Palea, nu ştiu, n-am fost eu, n-am nici o legătură, treceam pe-acolo din întâmplare şi vaca aia e prima dată când o văd, ba, mai mult, dacă nu-mi spuneai tu, nici nu ştiam că-i o vacă. Fireşte, nici Frederic nu-nţelegea şi i se adresă lui Baudolino: „Tu cunoşti limba asta de vite, spune-mi ce anume zice.”

Scenă dintre Baudolino şi Gagliaudo, traducere: „El zice că de

vacă nu ştie nimic, că un ţăran bogat din oraş i-a dat-o s-o ducă la păscut şi că asta-i tot."

„Da, pe dracu', dar vaca-i plină de grăunţe, întreabă-l cum de-i aşa."

„El spune că toate vacile, după ce au mâncat, şi înainte de a fi mistuit, sunt pline cu ceea ce au mâncat."

„Spune-i să nu facă pe prostul, ca să nu-l atârn de gât în copacul de colo! În târgul ăla, în închipuirea aia de oraş de tâlhari ei dau totdeauna grăunţe la vaci?"

Gagliaudo: *„Dân absenţă di fân şi dân absenţă de paie, numai acuma la vite să dă grăunţă…Şâ chichere."*

Baudolino: „Zice că nu, numai acum că e lipsă de fân, din cauza asediului. Şi că nu-i numai grâu acolo, ci e şi chichere, adică mazăre uscată."

„Chichere?"

„*Erbse, pisa,* mazăre."

„Pe demon, eu o dau s-o ciugulească şoimii mei, şi câinilor s-o ronţăie, ce vrea să spună, că-i penurie de fân şi nu de grâu şi de mazăre?"

„Zice că-n oraş au adunat toate vacile din ţinut, iar acum sunt de mâncat la fripturi pân' la sfârşitul lumii, dar că vacile au consumat tot fânul, că oamenii, dacă pot să mănânce carne, nu mai mănâncă pâine şi nici atât mazăre uscată, deci parte din grăunţele pe care le-au adunat le dau la vaci, zice că nu-i ca aici la noi unde avem de toate, acolo trebuie să se aranjeze şi ei cum pot, pentru că sunt nişte bieţi asediaţi. Şi zice că de-aia i-au dat vaca s-o ducă afară, ca să mănânce şi ea niţică iarbă, pentru că doar lucruri dintr-astea o-mbolnăvesc şi face pamblică la burtă."

„Baudolino, tu crezi tot ce spune neghiobul ăsta?"

„Eu traduc tot ce spune el, din cele ce-mi aduc aminte din copilăria mea nu sunt sigur dacă vacilor le place să mănânce grâu, dar e sigur că asta era plină de boabe şi ce-am văzut cu ochii nu putem nega."

Frederic îşi netezise barba, îşi mijise ochii şi se uitase bine la Gagliaudo. „Baudolino", zisese el apoi, „eu am impresia că pe omul ăsta l-am mai văzut, numai că asta trebuie să fi fost cu mult timp în urmă. Tu nu-l cunoşti?"

„Tată al meu, eu oamenii de prin locurile acestea îi cunosc aproape pe toţi. Dar acum problema nu e să ne întrebăm cine este acest om, ci dacă-i adevărat că-n oraş au toate vacile astea şi tot grâul de care spune el. Pentru că, dacă vrei părerea mea sinceră, ei ar putea să-ncerce să te-nşele, şi să-şi fi ghiftuit cu ultimul lor grâu ultima vacă."

„Bine ai gândit, Baudolino. Asta chiar că nu mi-ar fi trecut prin

cap.”

„Maiestate sacră”, interveni marchizul de Monferrato, „să nu le recunoaştem neciopliţilor ăstora mai multă inteligenţă decât au. Mi se pare că ne găsim în faţa semnului clar că oraşul e mult mai bine aprovizionat decât bănuiam noi.”

„O, da, da”, ziseră într-un glas toţi ceilalţi seniori, iar Baudolino trase de aici încheierea că nu mai văzuse niciodată atâţia oameni de rea-credinţă, toţi la un loc, fiecare recunos-când foarte bine reaua-credinţă a celuilalt. Dar era semn că asediul acela era acum de nesuferit tuturor.

„Şi aşa cred şi eu că trebuie să-mi pară”, zise diplomatic Frederic. „Oastea duşmană ne presează din spate. De-am lua Roboreto ăsta, tot n-am evita înfruntarea celeilalte armate. Nu ne putem nici gândi să escaladăm oraşul şi să ne-nchidem între zidurile acelea, atât de rău făcute, încât demnitatea noastră ar scădea în ochii lumii. De aceea, o, domnilor, iată ce am hotărât: părăsim acest târg mizerabil cu văcarii lui nenorociţi şi să ne pregătim pentru altă luptă. Să fie date poruncile de cuviinţă.”

Şi apoi, ieşind de sub cortul regal, către Baudolino: „Trimite-l acasă pe bătrânul ăsta. Cu siguranţă că-i un mincinos, dar, dacă ar trebui să-i spânzur pe toţi mincinoşii, nici tu n-ai mai fi de mult pe lumea asta.”

„Şterge-o acasă, tată, că ţi-ai ieşit bine totul”, îi şuieră Baudolino printre dinţi lui Gagliaudo, scoţându-i lanţurile, „şi spune-i lui Trotti că-l aştept astă-seară în locul unde ştie el.”

Frederic făcu totul în grabă. Nu mai era de strâns nici un fel de cort, în toată harababura aceea de zdrenţe care era acum tabăra asediatorilor. Îi puse pe oameni în coloană şi porunci să ardă totul. La miezul nopţii, oastea deja mărşăluia pe câmpurile de la Marengo. În fund, la poalele colinelor tortoneze, luceau focuri: acolo aştepta armata ligii.

Cerând îngăduinţă împăratului, Baudolino se depărtase călare în direcţia lui Sale, iar la o răspântie îl găsise aşteptând pe Trotti şi pe doi consuli cremonezi. Făcuseră împreună o milă, până ce ajunseseră la un avanpost al ligii. Acolo, Trotti îl prezentase pe Baudolino celor doi capi ai armatei comunale, Ezzelino da Romano şi Anselmo da Dovara. Urmase un mic conciliu, pecetluit de o strângere de mână. Îmbrăţişându-l pe Trotti (a fost o ispravă frumoasă, mulţumesc, ba-ţi mulţumesc eu ţie), Baudolino se întorsese cât putuse de repede la Frederic, care aştepta la marginea unei rarişti. „E stabilit, tată. Nu vor ataca. N-au nici poftă, nici cutezanţă. O să trecem, iar ei vor saluta în tine pe stăpânul lor.”

„Până la viitoarea înfruntare”, murmură Frederic. „Dar oastea-i

istovită, mai întâi vom fi încartiruiţi la Pavia şi-o să fie mai bine. Să mergem."

Erau primele ceasuri din Sfintele Paşti. De departe, dacă şi-ar fi întors faţa, Frederic ar fi văzut zidurile Alexandriei strălucind de focuri înalte. Se întoarse Baudolino şi le văzu. Ştia că multe flăcări erau cele de la maşinile de război şi de la barăcile imperiale, dar preferă să şi-i închipuie pe alexandrinii care dansau şi cântau ca să-şi sărbătorească victoria şi pacea.

După o milă, întâlniră o avangardă a ligii. Steagul de călăreţi se opri şi formă ca două aripi, prin mijlocul cărora trecură imperialii. Nu se înţelegea dacă făceau asta ca să-i salute sau ca să se ferească pentru că nu se ştie niciodată ce urmează. Câţiva din ligă înălţară armele şi asta putea fi înţeles ca un semn de salut. Sau poate că era un gest de neputinţă, o ameninţare. Împăratul, încruntat, se prefăcu a nu-i vedea.

„Nu ştiu", zise el, „mie mi se pare că fug, iar ei îmi dau onorul cu armele. Baudolino, fac bine?"

„Faci bine, tată. Nu li te pleci mai mult decât se pleacă ei. Nu vor să te atace în câmp deschis, din respect. Iar tu trebuie să fii recunoscător pentru acest respect."

„Mi-l datorează", zise dârz Barbarossa.

„Şi dacă ţi-l datorează, fii bucuros că ţi-l arată. De ce te plângi?"

„De nimic, de nimic, ca de obicei, tu ai dreptate."

Către zori întrezăriră în câmpia îndepărtată şi pe primele coline grosul oastei potrivnice. Se contopea cu o înnegurare uşoară şi încă o dată nu era limpede dacă se depărta din prudenţă de armata imperială, dacă făcea cerc în juru-i sau o strângea de aproape, şi ameninţător. Cei de la comune se mişcau în cete mici, uneori întovărăşeau trecerea imperială o bucată de drum, alteori se postau pe câte un colnic şi-o observau cum se desfăşoară în mers, alteori păreau s-o fugărească. Tăcerea era adâncă, ruptă doar de tropotul cailor şi de pasul oamenilor de arme. De la o culme la alta se mai zăreau când şi când, în dimineaţa albicioasă, înălţându-se sfori de fum, ca şi cum un grup îi făcea semne altuia, din vârful câte unui turn ce se pierdea în verdeaţă, acolo, pe coline.

De data asta, Frederic hotărî să interpreteze acea trecere primejdioasă în propria-i favoare: puse să se-nalţe stindardele şi prapurii şi trecu de parc-ar fi fost Cezar Augustus care-i supusese pe barbari. Oricum ar fi fost, trecu precum un tată al tuturor acelor oraşe răzvrătite care în noaptea aceea ar fi putut să-l nimicească.

Ajunşi pe drumul spre Pavia, îl chemă lângă sine pe Baudolino. „Eşti pungaşul dintotdeauna", îi spuse el. „Dar la o adică trebuia să găsesc o scuză ca să ies din băltoaca aia. Te iert."

„Pentru ce, tată?"

„Ştiu eu pentru ce. Dar să nu crezi că am iertat şi oraşul acela fără

nume.”

„Are un nume.”

„Nu-l are, pentru că nu l-am botezat eu. Mai curând sau mai târziu va trebui să-l distrug.”

„Nu îndată.”

„Nu, nu îndată. Dar mai înainte de atunci mi-nchipui că o să născoceşti iarăşi una de-a ta. Trebuia să pricep încă din noaptea aceea că-mi aduc în casă un pungaş. Apropo, mi-am adus aminte unde-l mai văzusem pe omul acela cu vaca!”

Dar calul lui Baudolino parcă fusese apucat de streche, şi Baudolino trăsese de frâie rămânând în urmă. Aşa că Frederic nu putu să-i spună ce anume îşi adusese aminte.

15
Baudolino la bătălia din Legnano

După încheierea asediului, Frederic, pentru început uşurat, se retrăsese la Pavia, dar era nemulţumit. Urmase apoi un an greu. Vărul său, Henrik Leul, îi da de furcă în Germania, oraşele italiene erau mereu puse pe harţă şi se prefăceau că n-aud nimic de fiecare dată când el pretindea distrugerea Alexandriei. Acum avea oameni puţini, iar întăririle mai întâi nu-i soseau, iar când soseau, nu erau de ajuns.

Baudolino se simţea puţin vinovat pentru născocirea aceea cu vaca. Sigur, nu-l înşelase pe împărat, care pur şi simplu îi făcuse jocul, dar acum se simţeau amândoi stânjeniţi să se privească-n faţă, ca doi copii care ar fi pus la cale o boacănă de care se ruşinau. Baudolino era mişcat de stânjeneala aproape copilărească a lui Frederic, care acum începea să încărunţească şi tocmai frumoasa lui barbă de aramă era cea care-şi pierduse lucirile-i leonine.

Baudolino îl iubea din ce în ce mai mult pe acest tată care continua să-şi urmărească visul împărătesc, riscând tot mai mult să-şi piardă pământurile de peste Alpi ca să ţină sub control o Italie ce-i scăpa din toate părţile. Într-o zi se gândise că, în situaţia în care se găsea Frederic, scrisoarea Preotului Ioan i-ar fi permis să iasă din mlaştina lombardă fără să aibă aerul că renunţă la ceva. În fine, scrisoarea Preotului era ceva asemănător cu vaca lui Gagliaudo. Încercase aşadar să-i vorbească de ea, dar împăratul nu era în apele lui şi-i spusese că avea treburi mult mai serioase de care să se ocupe, şi nu de închipuirile senile ale unchiului Oto, Dumnezeu să-l ierte. Apoi îi încredinţase alte şi alte solii, punându-l să umble de colo-colo prin Alpi aproape douăsprezece luni.

La sfârşitul lui mai al anului 1176 de la Isus Hristos, Baudolino aflase că Frederic şedea la Como şi voia să se ducă la el în acel oraş. În cursul călătoriei i se spuse că armata imperială se mişca acum spre Pavia, şi aşa că deviase către sud, căutând să-l întâlnească la jumătatea drumului.

Îl întâlnise la sfârşitul lui mai de-a lungul Olonei, nu departe de fortăreaţa din Legnano, unde, cu puţine ceasuri mai înainte, armata imperială şi aceea a ligii se întâlniseră din greşeală, fără să aibă poftă nici una dintre ele să se ia la bătaie, şi obligate să se-nfrunte numai ca să nu-şi piardă onoarea.

Abia ajuns la marginile taberei, Baudolino văzuse un infanterist care-i alerga întru întâmpinare cu o lungă lance. Dăduse pinteni încercând să-l răstoarne, sperând că-l va speria. Acela se speriase şi

ajunsese cu picioarele-n aer lăsând lancea. Baudolino coborâse de pe cal şi luase suliţa, pe când celălalt începuse să strige c-avea să-l omoare, se ridicase şi scosese un pumnal de la brâu. Numai că striga în graiul de pe la Lodi. Baudolino se obişnuise cu ideea că lodienii erau de partea imperiului şi, ţinându-l la distanţă cu suliţa, pentru că părea un bântuit, îi striga: „Dar ce faci, năvlegule, şi eu sunt tot cu imperiul!" Iar ăla: „Tocmai, de-aia te şi omor!" şi în momentul ăla, Baudolino îşi amintise că Lodi era acum de partea ligii şi se-ntrebase: „Ce fac, îl omor pentru că suliţa-i mai lungă decât cuţitul lui? Dar eu n-am omorât pe nimeni niciodată!"

Atunci îi aruncase suliţa printre picioare, făcându-l să cadă lungit la pământ, apoi îi pusese propria-i armă la gât. „Nu mă omorî, *dominus,* pentru că am şapte fii, şi, dacă nu mai sunt eu, mor de foame chiar mâine", strigase lodianul, „lasă-mă să plec că şi-aşa nu le pot face mare rău alor tăi, ai văzut că mă las prins ca un ţipar jigărit!"

„Că eşti un ţipar jigărit se vede şi de la o zi depărtare de mers pe jos, dar, dacă te las să te vânturi pe-aici cu o armă-n mână, răul eşti în stare să-l faci. Scoate-ţi nădragii!"

„Nădragii?"

„Chiar aşa, îţi las viaţa, dar te las să pleci cu coaiele-n vânt. Şi-apoi vreau să văd dacă ai neruşinarea să te mai întorci la bătălie, sau alergi degrabă la copiii ăia ai tăi care mor de foame!"

Duşmanul îşi scoase nădragii, şi acum alerga pe câmp sărind peste tufe, nu atât de ruşine, cât pentru că-i era teamă ca vreun călăreţ duşman să nu-l vadă de dinapoi, să creadă că el îi arăta bucile în semn de batjocură şi să nu-l tragă-n ţeapă aşa cum făceau turcii.

Baudolino era mulţumit că nu trebuise să omoare pe nimeni, dar iată că unul călare galopa acum către el, îmbrăcat după moda franţuzească şi deci se vedea că nu era lombard. Se hotărî atunci să-şi vândă scump pielea şi trase sabia. Cel cu calul trecu pe lângă el strigând: „Dar ce faci, smintitule, nu vezi că vouă, imperialilor, azi v-am pus-o bine, du-te-acasă, că-i mai bine aşa!" Şi dă-i, şi caut-o cu lumânarea.

Baudolino sări la loc în şa şi se-ntrebă încotro s-o ia, căci din bătălia aceea nu-nţelegea chiar nimic, şi până atunci văzuse doar asedii, iar în astfel de cazuri ştii bine cine-i de o parte şi cine-i de alta.

Ocoli un pâlc de copaci, şi-n mijlocul câmpiei văzu un lucru pe care nu-l mai văzuse până acum: un mare car descoperit, vopsit cu roşu şi cu alb, cu un stindard lung cu stemă în mijloc, şi-n jurul unui altar nişte oameni de arme cu trâmbiţe lungi ca ale îngerilor, care poate serveau ca să-i stârnească pe-ai lor la bătaie, aşa încât zise – cum se obişnuia prin părţile acelea: „Hai, dă-o-ncolo!" Pentru o clipă crezu c-a nimerit la Preotul Ioan sau cel puţin în Sarandib, unde se mergea la bătălie cu un car tras de elefanţi, dar carul pe care-l vedea

era tras de boi, chiar dacă toţi erau îmbrăcaţi ca nişte seniori, iar în jurul carului nu era nici unul care să se războiască. Cei cu trâmbiţele scoteau din când în când câte-un ţipăt, apoi se opreau neştiind ce să mai facă. Unii dintre ei arătau cu degetele către o încleştare ca un furnicar de oameni, de pe malul râului, ce încă se mai aruncau unii asupra altora scoţând strigăte de i-ar fi deşteptat până şi pe morţi, iar alţii încercau să mişte boii din loc, dar aceia, care-s şi aşa îndărătnici din fire, nu voiau nici în ruptul capului să meargă să se-amestece-n vacarmul acela.

„Ce fac", se-ntreba Baudolino, „M-arunc în mijlocul zăltaţilor ălora de colo, care, dacă nu vorbesc mai înainte, nici măcar nu ştiu care-s duşmanii? Şi-n timp ce eu aştept să-mi vorbească, ei poate că mă şi omoară?"

Pe când stătea el aşa şi se gândea ce are de făcut, iată venindu-i împotrivă un alt călăreţ, dar era un ministerial pe care-l cunoştea bine. Acela păru că-l recunoaşte şi-i strigă: „Baudolino, l-am pierdut pe împărat!"

„Ce-nseamnă că l-aţi pierdut, Sfinte Hristoase?"

„Câţiva l-au văzut cum se bătea ca un leu în mijlocul unui mănunchi de pedestraşi care-i împingeau calul către tufărişul acela din fund, apoi au dispărut cu toţii printre copaci. Ne-am dus într-acolo, dar nu mai era nimeni. Pesemne c-a încercat să fugă încotrova, dar cu siguranţă că nu s-a mai întors către grosul cavalerilor noştri…"

„Şi unde-i grosul cavalerilor noştri?"

„Iată, necazul nu-i numai ăsta, că el nu s-a mai unit cu grosul cavaleriei, ci e că nu mai există grosul cavaleriei. A fost măcel, o zi blestemată. La început Frederic s-a aruncat cu călăreţii lui împotriva duşmanilor, care păreau toţi fără cal şi strânşi în jurul catafalcului aceluia. Dar fanţii aceia au rezistat bine şi dintr-odată a izbucnit cavaleria lombarzilor, aşa că ai noştri au fost prinşi din două părţi."

„Aşadar, l-aţi pierdut pe sacrul şi romanul împărat! Şi asta mi-o spui aşa, oricum, dar-ar domnul!!"

„Tu arăţi că abia ai venit, dar nu ştii prin ce-am trecut noi! Unii spun până şi că l-au văzut pe împărat căzând, dar că a fost târât mai departe de cal, cu un picior împiedicat în scară!"

„Dar ce fac ai noştri acum?"

„Fug, uită-te-ncolo, se împrăştie printre copaci, se aruncă-n râu, acum umblă zvonul că împăratul a murit, şi fiecare încearcă să ajungă la Pavia cum poate!"

„Oh, nemernicii! şi nimeni nu-l mai caută pe stăpânul nostru?"

„Se lasă întunericul, chiar şi cei care încă se mai băteau acum încetează, cum poţi să găseşti pe cineva aici, şi Dumnezeu ştie unde!"

„Oh, ticăloşii", zise încă o dată Baudolino, care nu era om bun de războaie, dar avea o inimă mare. Îşi îndemnă calul şi se aruncă cu

spada întinsă într-acolo unde se vedeau mai multe leşuri pe jos, strigându-l cu glas mare pe preaiubitul său tată adoptiv. Să cauţi un mort prin câmpia aceea, printre atâţia alţi morţi, şi răcnindu-i să dea semn de viaţă era un lucru destul de disperat, încât ultimele cete de lombarzi pe care le-ntâlnea îl lăsau să treacă, luându-l drept vreun sfânt din Paradis care venise să le întărească braţul, şi-i făceau semne vesele de salut.

În locul unde lupta fusese cea mai sângeroasă, Baudolino se apucă să întoarcă trupurile care zăceau cu faţa-n jos, tot sperând şi temându-se în acelaşi timp să nu descopere în lumina lâncedă a amurgului chipul cunoscut al suveranului său. Plângea şi se ducea aşa, orbeşte, când, ieşind dintr-un tufăriş, dădu peste carul acela mare tras de boi, care se retrăgea încet de pe câmpul de bătălie. „L-aţi văzut pe împărat?" strigă el cu lacrimi, fără curaj şi fără să se mai înfrâneze. Aceia începuseră să râdă, zicându-i: „Da, era colo-n tufişu-ăla, o tăvălea pe soră-ta!", iar altul sună deşucheat din trâmbiţă aşa ca să iasă un sunet râgâit şi obscen. Aceia vorbeau la întâmplare, dar Baudolino se dusese să se uite şi-n tufişurile acelea. Era acolo o grămăjoară de cadavre, trei cu faţa-n jos peste unul culcat pe spate. Îi ridică pe cei trei, care-i arătau spatele şi dedesubt îl văzu, cu barba lui roşie, dar de sânge, pe Frederic. Înţelese imediat că era viu, pentru că-i ieşea un fel de geamăt slab printre buzele întredeschise. Avea o rană pe buza de sus, care încă sângera, şi o vânătaie mare pe frunte care-i ajungea până la ochiul stâng, îşi ţinea mâinile amândouă încă întinse, cu câte un pumnal în fiecare dintre ele, ca unul care, deja aflat pe punctul de a-şi pierde simţurile, încă mai putuse să-i străpungă pe cei trei nefericiţi care se aruncaseră asupră-i ca să-l dea gata.

Baudolino îi saltă capul, îl şterse pe faţă, îl chemă, şi Frederic deschise ochii şi întrebă unde se afla. Baudolino îl pipăia ca să înţeleagă dacă mai era rănit şi-n altă parte. Acela strigă când îi atinse un picior, poate era adevărat că-l târâse calul o bucată de drum, scrântindu-i glezna. Tot vorbindu-i, pe când el întreba unde se afla, i-o dădu la loc. Frederic îl recunoscu pe Baudolino, şi-l îmbrăţişă.

„Stăpâne şi părinte al meu", zise Baudolino, „acum tu urcă-te pe calul meu, şi nu trebuie să te osteneşti. Dar trebuie să mergem cu fereală, chiar dacă acum s-a făcut noapte, pentru că pe-aici primprejur sunt trupele ligii, şi unica nădejde e ca ei să fie cu toţii pe-aici prin sat să-i tragă vreun chef, dat fiind că fără greş mi se pare c-au învins. Va trebui să trecem prin păduri şi prin râpe, să nu batem drumurile, şi să ajungem la Pavia, unde ai tăi se vor fi retras acum. Tu pe cal poţi să şi dormi, o să am eu grijă să nu cazi."

„Şi cine o să te păzească pe tine să n-adormi pe drum?" zise Frederic cu un zâmbet cam chinuit. Apoi spuse: „Mă doare când râd."

„Văd că eşti bine acum", zise Baudolino.

Merseră înainte toată noaptea, bâjbâind pe întuneric, cu cal cu tot, printre rădăcini şi arbuşti pitici, şi numai o singură dată văzură de departe focuri, şi făcură un ocol mare ca să le evite. Mergând, ca să se ţină treaz, Baudolino vorbea, iar Frederic se ţinea treaz ca să-l ţină pe el treaz.

„S-a sfârşit", zicea Frederic, „nu voi putea suporta ruşinea acestei înfrângeri."

„A fost numai un harţ, tată. De altfel, toţi te cred mort, tu apari acum din nou înviat ca Lazăr, şi ceea ce părea o înfrângere o să fie simţită de toţi ca o minune bună să cântăm împreună un *Te deum."*

În realitate, Baudolino căuta acum doar să consoleze un bătrân rănit şi umilit. În ziua aceea fusese compromis prestigiul imperiului, ce să mai vorbim de *rex et sacerdos.* Afară numai doar dacă Frederic n-ar fi intrat din nou în scenă aureolat de vreo nouă glorie. Şi în clipa aceea Baudolino nu putu să nu se gândească la profeţiile lui Oto şi la scrisoarea preotului.

„Fapt este, părinte al meu", zise el, „că din cele întâmplate ar trebui să înveţi în sfârşit un lucru."

„Şi ce anume ai vrea să mă-nveţi, domnule înţelept?"

„Nu trebuie să înveţi de la mine, Dumnezeu să mă ferească, ci de la cer. Trebuie să-ţi agoniseşti comoară din spusele episcopului Oto. În Italia asta, cu cât înaintezi, cu atât te împotmoleşti, nu se poate să fii împărat acolo unde este şi un papă, cu oraşele astea o să pierzi totdeauna, pentru că tu vrei să le supui la poruncă, iar asta-i ceva firesc, în timp ce ele doresc să trăiască în dezordine, care-i de la fire sau, cum ar zice filosofii de la Paris, e condiţia lui *yle,* haosul primordial. Tu trebuie să ţinteşti spre Orient, dincolo de Bizanţ, să impui însemnele imperiului tău în pământurile creştine ce se întind dincolo de stăpânirile necredincioşilor, unindu-te cu singurul şi adevăratul *rex et sacerdos* care stăpâneşte acolo încă de pe vremea Crailor. Numai când vei fi strâns alianţa cu el sau el îţi va fi jurat supunere, vei putea să te întorci la Roma şi să-l tratezi pe papa ca pe un rândaş de-al tău, iar pe regii din Franţa şi din Englitera ca pe nişte lachei. Numai atunci învingătorii tăi de astăzi ar avea din nou frică de tine."

Frederic aproape că nu-şi mai amintea de prevestirile lui Oto, şi Baudolino trebui să i le reamintească. „Iarăşi preotul acela?" zise el. „Dar există? Şi unde se află? Şi cum pot să mişc o armată ca să mă duc să-l caut? Aş deveni Frederic cel Smintit, şi aşa aş fi pomenit în veac."

„Nu şi dacă prin cancelariile tuturor regatelor creştine, înţelegând şi Bizanţul aici, ar circula o scrisoare pe care acest preot Ioan ţi-o scrie ţie, numai ţie singur, că te recunoaşte ca pe egalul lui, şi te invită să vă uniţi împărăţiile."

Iar Baudolino, care o ştia aproape pe dinafară, se apucase să-i

recite în noapte scrisoarea Preotului Ioan, şi-i explică ce anume era relicva cea mai de preţ pe care Preotul i-o trimitea într-un sipet.

„Dar unde-i scrisoarea asta? Ai o copie a ei? N-oi fi scris-o tu?”

„Eu am realcătuit-o într-o latină limpede, am adunat la un loc crâmpeiele împrăştiate ale unor lucruri pe care învăţaţii le ştiau mai dinainte şi le spuneau, fără ca nimeni să le asculte. Dar tot ce se spune în scrisoarea aceea e adevărat ca sfânta Evanghelie. Să spunem, dacă vrei, că eu cu mâna mea am pus numai adresa, ca şi cum scrisoarea ţi-ar fi adresată ţie.”

„Şi preotul acela ar putea să-mi dea, cum zici tu, Potirul sau Gradalul acela în care s-a vărsat sângele Domnului Nostru Isus Hristos? Desigur că aceea ar fi uncţiunea ultimă şi perfectă…”, murmură Frederic.

Aşa că în noaptea aceea se hotărî, dimpreună cu destinul lui Baudolino, şi cel al împăratului său, chiar dacă nici unul dintre cei doi încă nu înţeleseseră spre ce anume aveau să se-ndrepte.

Tot depănând ei împreună la poveşti despre o împărăţie depărtată, către zori, pe lângă un şanţ de irigaţie, dădură peste un cal fugit din bătălie, care acum nu mai găsea drumul de întoarcere. Cu doi cai, chiar şi pe o mie de cărări lăturalnice, drumul către Pavia se făcu mai în grabă. De-a lungul drumului găsiră cete de imperiali care se retrăgeau, aceştia îl recunoscură pe stăpânul lor şi scoaseră strigăte de bucurie. Şi pentru că dăduseră iama prin satele prin care se retrăgeau, avură cu ce să-i facă să se-ntremeze, alergară să-i vestească şi pe cei aflaţi mai în faţă, iar la două zile după aceea Frederic sosi la porţile Paviei precedat de vestea cea bună, găsindu-i pe mai-marii oraşului şi pe vasalii săi care-l aşteptau cu mare pompă, fără să le vină încă să-şi creadă ochilor.

Era acolo până şi Beatrice, îmbrăcată deja în doliu, pentru că-i spuseseră că soţul ei era mort. Îşi ţinea de mână cei doi copilaşi, pe Frederic care avea acum doisprezece ani, dar abia arăta pe jumătate, bolnăvicios cum fusese din naştere, şi pe Henric, care, în schimb, luase toată puterea de la tatăl său, dar în ziua aceea plângea dezorientat şi continua să întrebe ce s-a întâmplat. Beatrice îl zări pe Frederic de departe, îi ieşi în întâmpinare hohotind şi-l îmbrăţişă cu patimă. Când acesta îi spuse că era viu datorită lui Baudolino, ea îşi dete seama că era şi el de faţă, se făcu roşie, apoi palidă de tot, apoi plânse şi în sfârşit întinse doar mâna, aşa încât să-i atingă inima şi imploră Cerul să-l răsplătească pentru ceea ce făcuse, numindu-l fiu, prieten şi frate.

„Chiar în clipa aceea, domnule Nicetas”, zise Baudolino, „am înţeles că, salvând viaţa stăpânului meu, îmi plătisem datoria. Dar tocmai de aceea nu mai eram liber s-o iubesc pe Beatrice. Aşa că mi-am dat seama că n-o mai iubeam. Era ca o rană ce se închisese, vederea ei îmi stârnea amintiri plăcute, dar nici un freamăt, simţeam

că aş fi putut să-i stau alături fără să sufăr şi să mă depărtez fără să simt durere. Poate că devenisem definitiv adult şi aţipise în mine orice arşiţă tinerească. Nu încercam o neplăcere, ci doar o uşoară melancolie. Mă simţeam ca o turturea care gângurise fără încetare, dar acum se terminase anotimpul iubirilor. Trebuia să mă mişc, să plec dincolo de mare."

„Nu mai erai o turturea, deveniseşi o rândunică."

„Sau un cocor."

16

Baudolino e înşelat de Zosima

În dimineaţa de sâmbătă veniseră Pevere şi Grillo să dea de ştire că într-un fel oarecare acum ordinea se întrona din nou la Constantinopole. Nu atât pentru că se astâmpărase foamea de jaf a pelerinilor acelora, ci pentru că băgaseră de seamă capii lor că aceştia puseseră stăpânire pe multe relicve demne de respect. Se putea trece cu vederea peste un potir sau o haină de damasc, dar relicvele nu trebuiau risipite. De aceea, dogele Dandolo poruncise ca toate obiectele preţioase furate până atunci să fie aduse în Sfânta Sofia, ca să se facă o împărţeală dreaptă. Asta voia să spună ca întâi de toate să se împartă între pelerini şi veneţieni, căci cei din urmă îşi aşteptau încă plata pentru că-i transportaseră cu corăbiile lor. Apoi s-ar fi continuat socotind valoarea oricărei piese în mărci de argint, iar cavalerii ar fi avut patru părţi, vasalii călare două şi cei fără cal una. Şi să ne-nchipuim reacţia soldaţilor de rând, care nu erau lăsaţi să şterpelească nimic.

Se şoptea că trimişii lui Dandolo scoseseră deja cei patru cai de bronz aurit de la Hipodrom, ca să-i trimită la Veneţia, iar toţi erau supăraţi. Drept orice răspuns, Dandolo poruncise să fie scotociţi toţi oamenii cu arme de orice rang şi se percheziţionaseră până şi locurile unde şedeau ei în Pera. Unui călăreţ de-al contelui de Saint-Pol se găsise asupra-i o sticluţă. El spunea că era un leac, acum deja uscat, dar când o clătinaseră, la căldura mâinilor, se vedea licărind înlăuntru un lichid roşu, care de bună seamă că era sânge curs din coasta Domnului Nostru Isus Hristos. Călăreţul striga că-şi cumpărase în chip cinstit relicva aceea de la un călugăr înainte de jaf, dar, ca să se dea un exemplu, fusese spânzurat pe loc, cu scutul şi cu stema atârnate de gât.

„Zău aşa, părea o secătură", zicea Grillo.

Nicetas urmărea întristat ştirile acelea, însă Baudolino, îndată stânjenit, de parcă ar fi fost vina lui, schimbase vorba şi întrebase repede dacă venise momentul să părăsească oraşul.

„E încă scandal mare”, zicea Pevere, „şi se cere să fim cu băgare de seamă. Tu unde voiai să mergi, domnule Nicetas?”

„La Selimbria, unde avem prieteni de nădejde ce ne pot găzdui.”

„Nu-i prea uşor, la Selimbria”, zicea Pevere. „E la apus, tocmai pe lângă Zidul Lung. Chiar şi dacă ai avea catâri, tot sunt trei zile de drum, şi poate mai mult, când duci după tine o femeie însărcinată. Şi-apoi, închipuie-ţi, să străbaţi oraşul cu un frumos alai de catâri, o s-arăţi ca unul cu dare de mână, şi-ţi cad în spate pelerinii ca muştele.” Aşa că mulii trebuiau pregătiţi în afara oraşului, iar oraşul aveau să-l străbată pe jos. Trebuiau să treacă de zidurile lui Constantin şi apoi să evite coasta, unde fără îndoială că era lume mai multă, să facă ocolul bisericii Sf. Mucius şi să iasă dintre zidurile lui Teodosiu la poarta Pege.

„E greu să meargă totul bine şi să nu te oprească nimeni înainte”, zicea Pevere.

„Ah”, comenta Grillo, „s-o iei pe spinare-i lesne, şi cu toate femeile astea, pelerinilor le lasă gura apă.”

Mai trebuia încă o zi întreagă, pentru că se cerea să le pregătească pe femeile tinere. Nu să facă din nou pe leproşii, căci acum şi pelerinii înţeleseseră că leproşi prin oraş nu mai umblau. Trebuiau să le facă nişte pete, nişte coji pe faţă, aşa încât să pară atinse de scabie, asta ca să le treacă pofta. Şi apoi toţi oamenii aceia, timp de trei zile, trebuiau să şi mănânce, pentru că sacul gol nu stă-n picioare. Genovezii aveau să pregătească nişte coşuri cu câte o cratiţă plină cu scripiliţă, adică papară de năut, crocantă şi subţire, pe care aveau s-o taie în feliuţe înfăşurate în multe foi late, şi-apoi ajungea să-i pui puţin piper pe deasupra şi avea să fie o bunătate, să hrăneşti până şi un leu, ceva mai bun decât o friptură-n sânge; şi nişte hălci de plăcintă, cu ulei, cu salvie, cu brânză şi cu ceapă.

Lui Nicetas mâncărurile acelea barbare nu prea-i veneau la-ndemână, dar, dat fiind că trebuia să mai aştepte încă o zi, hotărî că avea să guste ultimele mâncăruri delicioase pe care Teofil mai putea să i le pregătească şi să asculte ultimele isprăvi ale lui Baudolino, pentru că n-ar fi voit să plece tocmai unde era mai frumos, fără să ştie cum se termina povestea lui.

„Povestea mea este încă foarte lungă”, zise Baudolino. „Vin şi eu cu voi, în orice caz. Aici, la Constantinopole, nu mai am nimic de făcut şi orice ungher îmi deşteaptă amintiri neplăcute. Tu ai devenit pergamentul meu, domnule Nicetas, pe care scriu atâtea lucruri ce aproape le şi uitasem, de parcă mâna ar scrie singură. Cred că cine povesteşte întâmplări trebuie să aibă pe cineva căruia să i le spună, şi numai aşa poate să şi le povestească şi lui însuşi. Îţi aminteşti când îi scriam scrisori împărătesei, dar că

nu putea să le citească? Dacă am făcut prostia să le citesc prietenilor mei, este pentru că altfel scrisorile mele n-ar fi avut sens. Însă pe urmă, când a fost momentul acela al sărutului cu împărăteasa, sărutul respectiv n-am putut să-l povestesc niciodată nimănui, şi i-am purtat amintirea în mine timp de ani şi ani de zile, uneori degustându-l de parc-ar fi fost vinul tău cu miere, iar uneori simţindu-i veninul pe buze. Numai când am putut să ţi-l povestesc ţie m-am simţit liber."

„Şi cum de-ai putut să mi-l povesteşti mie?"

„Pentru că, acum când îţi povestesc, toţi cei care aveau de-a face cu povestirea mea nu mai sunt. Am rămas numai eu. Acum tu îmi eşti trebuitor ca aerul pe care-l respir. Am să vin cu tine la Selimbria."

Abia ce se mai refăcuse după rănile suferite la Legnano, Frederic îl convocase pe Baudolino împreună cu cancelarul imperial, Christian din Buch. Dacă trebuia luată în serios scrisoarea Preotului Ioan, era bine să se înceapă imediat. Christian citi pergamentul pe care Baudolino i-l arăta şi, ca un cancelar priceput, făcu câteva obiecţii. Scrisul, mai întâi de toate, nu i se părea la înălţimea unei cancelarii. Acea scrisoare trebuia să circule pe la Curtea papală, pe la cea a Franţei şi a Engliterei, să ajungă la basileul Bizanţului, şi deci trebuia să fie alcătuită aşa cum se fac documentele importante în toată lumea creştină. Apoi spuse că era nevoie de timp pentru a pregăti nişte sigilii care să semene a sigilii. Dacă doreau să facă un lucru serios, trebuia făcut pe îndelete.

Cum să facă ei cunoscută scrisoarea altor cancelarii? Dacă o trimitea cancelaria imperială, lucrul nu era credibil. Să ne închipuim, Preotul Ioan îţi scrie în particular ca să-ţi îngăduie să-l găseşti într-o ţară necunoscută tuturora, iar tu faci oare asta cunoscut *lippis et tonsoribus,* la janghinoşi şi la frizeri, aşa încât oricine să se poată duce acolo înaintea ta? Zvonuri despre scrisoare trebuiau cu siguranţă să circule, nu numai ca să justifice o viitoare expediţie, dar mai întâi de toate ca să amuţească toată lumea creştină – însă toate astea trebuiau să se petreacă puţin câte puţin, ca şi cum s-ar fi trădat o taină a tainelor.

Baudolino propuse să-i folosească pe prietenii lui. Ar fi fost agenţi de nebănuit, umblaţi la *studium* la Paris, şi nu oameni ai lui Frederic. Abdul putea să treacă pe ascuns scrisoarea în regatele din Ţara Sfântă, Boron în Anglia, Kyot în Franţa, iar Rabbi Solomon putea s-o facă să ajungă la iudeii care trăiau în imperiul bizantin.

Aşa că în lunile următoare au fost ocupaţi cu toate aceste trebuinţe, iar Baudolino se pomeni conducând un *scriptorium* în care lucrau toţi tovarăşii lui de altădată. Frederic cerea veşti din când în când. Înaintase propunerea ca oferta aceea a Gradalului să fie puţin mai explicită. Baudolino îi explicase motivele pentru care era mai bine s-o lase aşa, mai neclară, dar îşi dăduse seama că simbolul acela de

putere regală şi sacerdotală îl fascinase pe împărat.

Pe când discutau ei despre aceste lucruri, Frederic fu cuprins însă de griji noi. Trebuia să se resemneze acum să caute un acord cu papa Alexandru al III-lea. Dar, fiind că restul lumii nu-i lua în serios pe antipapii imperiali, împăratul ar fi acceptat să-i aducă omagiu şi să-l recunoască drept unic şi adevărat pontif roman – şi asta era mult –, dar în schimb papa trebuia să se hotărască să refuze orice ajutor comunelor lombarde – şi asta era foarte mult. Merita, se întrebară ei în cazul acesta, atât Frederic, cât şi Christian, în timp ce se pregăteau urzeli foarte precaute, să-l provoace pe papă cu un apel reînnoit la unirea dintre *sacerdotium et imperium*? Baudolino muşca zăbala din cauza tergiversării aceleia, dar nu putea să protesteze.

Mai mult, Frederic îl desprinse de la proiectele sale trimi-ţându-l, cu însărcinări foarte delicate, în aprilie 1188, la Veneţia. Era vorba să organizeze cu mare grijă feluritele amănunte ale întâlnirii care avea să aibă loc în iulie între papă şi împărat. Ceremonia reconcilierii trebuia pregătită în cele mai mici detalii şi nici un incident nu trebuia să o tulbure.

„În special Christian era îngrijorat că basileul vostru ar fi vrut să facă oarecare zgomot, ca întâlnirea să dea greş. Poate ştii că de multă vreme Manuel Comnenul uneltea împreună cu papa şi bineînţeles că acordul acela dintre Alexandru şi Frederic îi dădea planurile peste cap."

„Ba le şi îngropa pe vecie. De zece ani Manuel îi propunea papei reunificarea celor două biserici: el recunoştea primatul religios al papei, papa îl recunoştea pe Basileul de la Bizanţ ca unicul şi adevăratul împărat roman, atât al Răsăritului, cât şi al Apusului. Dar printr-un acord de felul ăsta Alexandru nu dobândea cine ştie ce putere la Constantinopole şi nu şi-l lua de pe cap pe Frederic în Italia, şi poate i-ar fi alarmat şi pe ceilalţi suverani ai Europei. Deci sta şi-şi alegea alianţa cea mai avantajoasă pentru el."

„Însă basileul tău şi-a trimis iscoade la Veneţia. Se dădeau drept călugări…"

„Poate că şi erau. În imperiul nostru oamenii bisericii lucrează pentru basileul lor, şi nu împotriva lui. Dar pe cât pot înţelege eu – şi aminteşte-ţi că-n epoca aceea eu nu eram încă la Curte – nu-i trimiseseră să facă nici un scandal. Manuel se resemnase în faţa inevitabilului. Poate că voia doar să fie informat despre ceea ce se petrecea."

„Domnule Nicetas, cu siguranţă că ştii, dacă ai fost logofătul a cine ştie câtor taine, că, atunci când iscoadele din două părţi potrivnice se întâlnesc pe acelaşi câmp de intrigi, lucrul cel mai firesc este să întreţină raporturi cordiale de prietenie şi fiecare să le

destăinuie celorlalţi propriile-i secrete. Aşa nu întâmpină riscuri ca să şi le sustragă unul altuia şi apar ca foarte pricepuţi în ochii celor care i-au trimis. Şi aşa s-a întâmplat şi între noi şi monahii aceia: ne-am spus imediat unul altuia pentru ce ne aflăm acolo, noi să-i spionăm pe ei, şi ei, să ne spioneze pe noi, iar după aceea am petrecut împreună zile de neuitat."

„Sunt lucruri pe care un conducător dibaci le prevede, dar ce ar putea face altceva? Dacă le-ar întreba direct pe iscoadele străine, pe care de altfel nu le cunoaşte, acelea nu i-ar spune nimic. Îşi trimite, prin urmare, propriile-i iscoade, cu taine de puţină însemnătate de vândut, şi află ceea ce voia să ştie şi ceea ce, de obicei, toţi cunosc, în afară de el", zise Nicetas.

„Printre aceşti monahi era unul, anume Zosima, din Calcedonia. Am fost surprins de chipul lui foarte slab, cu doi ochi ca doi tăciuni, ce se roteau fără încetare luminând o barbă mare neagră şi nişte plete foarte lungi. Când vorbea, părea că se adresează unui crucificat care sângera la două palme de faţa lui."

„Cunosc soiul acesta de oameni, mănăstirile noastre sunt pline de ei. Mor foarte tineri, de slăbiciune…"

„Nu şi el. N-am mai văzut în viaţa mea un mâncău ca acela. Într-o seară, l-am dus şi la casa a două curtezane veneţiene, care, după cum poate ştii, sunt foarte vestite printre femeile care cultivă arta aceasta veche de când lumea. Pe la trei din noapte eu eram beat şi am plecat, însă el a rămas, şi după ceva vreme una dintre fetele acelea mi-a spus că niciodată nu mai ţinuse piept unui bărbat atât de îndrăcit ca acela."

„Cunosc soiul ăsta, mănăstirile noastre-s pline. Mor foarte tineri, de sfârşeală…"

Baudolino şi Zosima deveniseră, dacă nu prieteni, tovarăşi de petrecere şi chef. Obişnuirea lor unul cu altul începuse atunci când, după o primă şi generoasă libaţie în comun, Zosima rostise un blestem îngrozitor şi zisese că în noaptea aceea ar fi dat toate victimele de la măcelărirea pruncilor de către Irod pentru o fătucă de o moralitate mai îngăduitoare. La întrebarea dacă asta era ceea ce se învăţa în mănăstirile de la Bizanţ, Zosima răspunsese: „Cum ne învăţa sfântul Vasile, doi sunt demonii care pot tulbura înţelepciunea: cel al desfrâului şi cel al vorbei nelegiuite. Dar cel de-al doilea lucrează doar pentru puţină vreme, iar primul, dacă nu tulbură gândurile cu patimă, nu opreşte contemplarea lui Dumnezeu." Se duseseră imediat să arate supunere fără de patimă demonului desfrâului, iar Baudolino îşi dăduse seama că Zosima avea, pentru orice întâmplare a vieţii, o maximă împrumutată din vreun teolog sau sihastru care-l făcea să se simtă în pace cu el însuşi.

Altădată stăteau tot aşa, bând împreună, iar Zosima lăuda frumuseţile Constantinopolelui. Baudolino se ruşina, pentru că nu

putea să-i povestească decât de străduţele Parisului, pline de excremente pe care lumea le arunca de la ferestre, sau despre apele posomorâte ale Tanarului, care nu se puteau lua la întrecere cu cele aurite ale Propontidei. Nu-i putea vorbi nici de *mirabilia urbis Mediolani,* pentru că Frederic le distrusese pe toate. Nu ştia cum să-l facă să tacă, iar ca să-l uluiască, îi arătase scrisoarea Preotului Ioan, ca pentru a-i spune că exista undeva un imperiu care făcea ca al său să apară ca un loc nearat.

Zosima abia citise primul rând şi imediat întrebase cu neîncredere: „Presbyter Johannes? Dar cine este?"

„Nu ştii?"

„Fericit cel ce a ajuns la o neştiinţă dincolo de care nu ne e dat să ajungem."

„Poţi ajunge şi mai departe. Citeşte, citeşte."

Citise, cu ochii aceia ai lui care se aprindeau tot mai tare, apoi depusese pergamentul şi zisese cu detaşare: „A, Preotul Ioan. Sigur, în mănăstirea mea am citit multe rapoarte ale celor care i-au vizitat ţara."

„Dar cum se face că înainte să citeşti nu ştiai nici măcar cine era?"

„Şi cocorii formează litere în zborul lor fără să cunoască scrierea. Scrisoarea asta vorbeşte de un Preot Ioan şi minte, dar vorbeşte de o împărăţie adevărată, care-n rapoartele pe care le-am citit eu este cea a Stăpânului Indiilor."

Baudolino era gata să pună rămăşag că pezevenghiul acela încerca să ghicească, dar Zosima nu-i lăsă timp să se-ndoiască îndeajuns.

„Domnul cere trei lucruri de la omul care a primit botezul: sufletului dreaptă credinţă, limbii sinceritate, trupului înfrânare. Scrisoarea asta a ta nu putea s-o fi scris Stăpânul Indiilor pentru că prea conţine multe inexactităţi. De pildă, numeşte multe făpturi nemaiîntâlnite de pe-acolo, dar nu spune nimic… stai să mă gândesc… iată, tace mâlc despre metagallinari, despre thinsiretae şi despre cametheterni."

„Şi ce sunt aceştia?"

„Ce sunt?! Păi primul lucru ce i se-ntâmplă cuiva care soseşte prin părţile Preotului Ioan este că întâlneşte o thinsiretă şi dacă nu-i pregătit s-o înfrunte… haţ!… aia-l înfulecă dintr-o înghiţitură. Eh, sunt locuri unde nu te poţi duce aşa cum te duci la Ierusalim, unde nu găseşti cel mult, decât vreo cămilă, vreun crocodil, doi elefanţi şi aşa mai departe. Afară de asta, scrisoarea mi se pare suspectă pentru că-i destul de ciudat să fie adresată împăratului tău, în loc să fie adresată basileului nostru, dat fiind că stăpânirea acestui Preot Ioan e mai aproape de împărăţia Bizanţului decît de aceea a latinilor."

„Vorbeşti de parc-ai şti unde se află."

„Nu ştiu precis unde se află, dar aş şti cum să mă duc acolo, pentru că cine cunoaşte ţinta cunoaşte şi drumul.”

„Şi-atunci de ce nici unul dintre voi, romeii, nu s-a dus acolo?”

„Cine ţi-a spus că n-a-ncercat nimeni să se ducă? Ţi-aş putea spune că, dacă basileul Manuel şi-a făcut drum în pământul sultanului Iconiumului, asta a fost tocmai ca să-şi deschidă cale către regatul Stăpânului Indiilor.”

„Mi-ai putea spune, dar nu mi-o spui.”

„Pentru că slăvită noastră oaste a fost înfrântă tocmai în pământurile acelea, la Miriochefalos, cu doi ani în urmă. Şi deci înainte ca basileul nostru să încerce o nouă expediţie o să fie nevoie de timp. Dar, dacă eu aş putea să dispun de mulţi bani, de o ceată de oameni bine înarmaţi şi în stare să înfrunte o mie de greutăţi, având o idee despre direcţia în care s-o apuc, nu mi-ar rămâne decât să pornesc. Apoi, mergând la drum, întrebi, urmezi indicaţiile băştinaşilor… Ar exista multe semne, când te-ai afla pe drumul care trebuie, ai începe să zăreşti arborii care cresc pe pământurile acelea sau să-ntâlneşti animale care trăiesc numai acolo, cum sunt şi metagallinarii.”

„Trăiască metagallinarii!”, zisese Baudolino şi ridicase cupa. Zosima îl poftise să ciocnească împreună în cinstea împărăţiei Preotului Ioan. Apoi îl provocase să bea în sănătatea lui Manuel, iar Baudolino răspunsese că va bea, dacă bea şi el în sănătatea lui Frederic. Apoi ciocniseră pentru papa, pentru Veneţia, pentru cele două curtezane pe care le cunoscuseră cu câteva seri mai înainte, şi la sfârşit Baudolino se prăbuşise adormit cu capul pe masă, în timp ce încă-l mai auzea pe Zosima bolborosind cu greu: „Viaţa monahului este asta: să nu înşfaci cu ghearele…”

În dimineaţa următoare, Baudolino zisese, cu gura încă încleiată: „Zosima, tu eşti un pungaş. Tu n-ai nici cea mai mică idee unde se află Stăpânul Indiilor ăsta al tău. Tu vrei s-o porneşti adulmecând, iar când unul îţi spune că a văzut pe-acolo un metagallinar, tu o iei şi te duci în partea aceea, şi într-o clipită ajungi în faţa unui palat făcut numai din pietre preţioase, vezi un oarecare şi-i zici, bună ziua Preotule Ioan, ce mai faci? Lucruri dintr-astea să le spui tu basileului tău, nu mie.”

„Păi, eu aş avea o hartă bună”, zisese Zosima, începând să deschidă ochii.

Baudolino obiectase că, fie şi având o hartă bună, totul ar fi rămas tot nelămurit şi greu de hotărât, pentru că se ştie că hărţile sunt imprecise, mai ales pentru acele locuri în care, ca să fim generoşi, n-au ajuns decât cel mult Alexandru cel Mare şi nimeni altcineva după el. Şi-i desenase cum putuse mai bine harta făcută de Abdul.

Zosima începuse să râdă. Sigur că, dacă Baudolino se lua după ideea eretică şi perversă că pământul este o sferă, n-ar fi putut nici

măcar să înceapă călătoria.

„Ori te încrezi în Sfintele Scripturi, ori eşti un păgân care gândeşte cum se gândea înainte de Alexandru – care de altfel n-a fost în stare să ne lase nici o hartă. Scripturile spun că nu numai pământul, ci întregul univers e făcut în formă de tabernacul sau că Moise şi-a construit altarul său ca pe o copie fidelă a universului, de la pământ până la cer."

„Dar filosofii antici…"

„Filosofii antici, care încă nu erau luminaţi de cuvântul Domnului, şi-au inventat Antipozii, pe când în scrisorile Apostolilor se spune că Dumnezeu a făcut dintr-un singur om omenirea noastră, ca să locuiască pe toată faţa pământului; faţa, nu o altă parte care nu există. Iar Evanghelia lui Luca spune că Domnul a dat Apostolilor puterea să meargă pe şerpi şi pe scorpioni, iar să mergi înseamnă să păşeşti pe ceva, nu sub ceva. Pe de altă parte, dacă pământul ar fi sferic şi suspendat în gol, n-ar avea nici deasupra, nici dedesubt şi deci n-ar exista nici un sens al drumului şi nici drum, în nici un sens. Cine a gândit că pământul e o sferă? Păcătoşii înşelaţi de simţământul de spaimă pe care cerul atârnând deasupra lor li-l insufla! Care Pitagora sau care Aristotel a izbutit să vestească învierea morţilor? Şi nişte neştiutori şi proşti ca aceştia aveau să-nţeleagă forma pământului? Pământul ăsta făcut ca o sferă ar fi servit oare să prevadă răsăritul sau apusul soarelui sau ziua în care cade Paştele, când nişte persoane atât de umile, care n-au studiat nici filosofia, nici astronomia, ştiu foarte bine când apune soarele şi când răsare el, potrivit anotimpurilor, şi în ţări diferite calculează Paştele în acelaşi fel fără să se înşele? Trebuie oare să cunoşti altă geometrie decât aceea pe care o cunoaşte un bun dulgher şi altă astronomie decât aceea pe care o cunoaşte ţăranul când seamănă şi când culege? şi apoi, de care filosofi antici îmi vorbeşti? Îl cunoaşteţi voi, latinii, pe Xenofan din Colofon care, chiar dacă presupu-nea că pământul e nesfârşit, nega că ar fi sferic? Neştiutorul poate spune că, luând universul ca pe un sanctuar, nu se reuşeşte a se explica eclipsele sau echinocţiile. Ei, bine, în imperiul nostru, al romanilor, a trăit cu secole în urmă un mare învăţat, Cosmas Indicopleustes, care a călătorit până la marginile lumii, şi în a sa *Topografie creştină* a demonstrat în mod de netăgăduit că pământul are cu adevărat forma unui sanctuar şi că numai în acest mod se pot explica tocmai fenomenele cele mai obscure. Vrei tu ca Ioan, cel mai creştin dintre regi, să nu urmeze cea mai sacră dintre topografii, care nu-i numai aceea a lui Cosmas, dar e şi cea a Sfintelor Scripturi?"

„Şi eu spun că Preotul Ioan al meu nu ştie nimic de topografia lui Cosmas al tău."

„Tu singur mi-ai spus că Preotul e nestorian. Or, nestorienii au avut cu alţi eretici, anume monofiziţii, o ceartă dramatică. Monofiziţii

considerau că pământul e făcut ca o sferă, iar nestorienii, ca un tabernacul. Se ştie că şi Cosmas era nestorian şi în orice caz discipol al maestrului lui Nestoriu, Teodoros din Mapsuestia, şi s-a bătut toată viaţa împotriva ereziei monofizite a lui Ioan Filiponou din Alexandria, care-i urma pe filosofii păgâni ca Aristotel. Nestorian era Cosmas, nestorian şi Preotul Ioan, amândoi nu pot decât să creadă cu tărie în pământul în formă de tabernacul."

„Un moment. Atât Cosmas al tău, cât şi Preotul meu sunt nestorieni, nu discut asta. Dar, fiindcă nestorienii, după câte ştiu eu, greşesc în ce-l priveşte pe Isus şi pe mama sa, ar putea greşi şi-n ce priveşte forma universului. Sau nu?"

„Aici vine argumentul meu foarte iscusit! Vreau să-ţi arăt că – dacă vrei să-l găseşti pe Preotul Ioan – pentru tine-i bine în orice caz să te iei după Cosmas, şi nu după topografii păgâni. Să presupunem pentru o clipă că a scris Cosmas lucruri false. Chiar dacă ar fi aşa, aceste lucruri sunt gândite şi crezute de toate popoarele de la răsărit pe care le-a vizitat el, altfel nu le-ar fi aflat, în acele pământuri dincolo de care se află stăpânirea Preotului Ioan, şi cu siguranţă locuitorii acelui regat cred că universul este în formă de tabernacul, şi măsoară distanţele, graniţele, cursul fluviilor, întinderea mărilor, a coastelor şi a golfurilor, ca să nu mai spun şi ale munţilor, după minunatul plan al tabernaculului."

„Încă o dată, nu mi se pare un argument bun", zise Baudolino. „Faptul că ei credeau că trăiesc într-un sanctuar nu înseamnă că trăiesc cu adevărat."

„Lasă-mă să-mi termin demonstraţia. Dacă tu m-ai întreba cum să ajungi la Calcedonia, unde m-am născut eu, eu aş şti să-ţi explic foarte bine. Poate că eu măsor ziua de călătorit în alt fel decât tine sau că numesc dreapta ceea ce tu numeşti stânga – pe de altă parte, mi s-a spus că sarazinii desenează hărţi unde miazăzi se află sus şi septentrionul în jos şi deci soarele răsare la stânga ţărilor pe care le reprezintă ei. Dar, dacă tu accepţi modul meu de a reprezenta cursul soarelui şi forma pământului, urmând indicaţiile mele vei ajunge la sigur în locul unde vreau să te trimit, în schimb n-o să poţi să le-nţelegi dacă le vei raporta la hărţile tale. Aşa că", încheie Zosima, „dacă vrei s-ajungi în ţara Preotului Ioan, trebuie să foloseşti harta lumii pe care ar folosi-o Preotul Ioan, şi nu pe a ta – bagă de seamă, chiar dacă a ta ar fi mai bună decât a lui."

Baudolino fu cucerit de ascuţimea argumentului şi-i ceru lui Zosima să-i explice cum anume vedea Cosmas, şi prin urmare şi Preotul Ioan, universul. „Ei, nu", zise Zosima, „harta ştiu eu bine unde s-o găsesc, dar de ce trebuie să ţi-o dau ţie şi împăratului tău?"

„Afară doar dacă el nu ţi-ar da atâta aur, încât să poţi pleca însoţit de o ceată de oameni bine înarmaţi."

„Întocmai.”

Din momentul acela, Zosima nu mai lăsă să-i scape nici un cuvânt despre harta lui Cosmas sau, mai bine zis, o mai pomenea uneori, când ajungea pe culmile beţiei, dar desenând vag cu degetul nişte curbe misterioase în aer şi apoi se oprea de parcă ar fi spus prea mult. Baudolino îi mai turna alt vin şi-i punea întrebări aparent ieşite din comun. „Dar când o să fim aproape de India, şi caii noştri or să fie istoviţi, va trebui să călărim pe elefanţi?”

„Poate”, zicea Zosima, „pentru că-n India trăiesc toate animalele care-s numite-n scrisoarea ta, şi altele în plus, afară de cai. Totuşi, ei tot au cai, pentru că şi-i aduc de la Tzinista.”

„Dar ce ţară este asta?”

„O ţară în care călătorii se duc să caute viermi de mătase.”

„Viermi de mătase? Ce-nseamnă?”

„Înseamnă că-n Tzinista există nişte ouă mici care-s puse în sânul femeilor şi, înviate de căldură, se nasc din ele nişte viermişori. Aceştia sunt puşi pe nişte frunze de dud din care se hrănesc. Când au crescut mari, din trupul lor torc un fir de mătase şi se-nfăşoară, ca-ntr-un mormânt. Apoi devin nişte minunaţi fluturi de toate culorile şi găuresc gogoaşa. Înainte să-şi ia zborul, bărbaţii pătrund pe dinapoi femelele şi ambii trăiesc fără hrană în căldura împreunării lor până ce mor, iar femela moare clocindu-şi ouăle.”

„Într-un om care vrea să te facă să crezi că mătasea se face din viermi nu te puteai încrede”, îi spuse Baudolino lui Nicetas. „O făcea pe iscoada pentru basileul său, dar în căutarea Stăpânului Indiilor s-ar fi dus, chiar şi cu banii lui Frederic. Apoi, când ar fi ajuns acolo, n-aveam să-l mai revedem. Şi totuşi menţiunea lui despre harta lui Cosmas mă aţâţa. Harta aceea îmi apărea ca steaua din Bethleem, numai că arăta în direcţia opusă. Mi-ar fi spus cum să străbat invers drumul Crailor. Şi aşa, crezându-mă mai viclean decât el, mă grăbeam să-l fac să se poarte cât mai neînfrânat, aşa încât să-l fac mai ameţit şi mai flecar.”

„Şi n-a fost aşa?”

„Nu, căci în schimb el era mai viclean decât mine. În ziua următoare nu l-am mai găsit, iar unii dintre confraţii lui mi-au spus că se întorsese la Constantinopole. Îmi lăsase un mesaj de salut. Spunea: «Aşa cum peştii mor dacă rămân pe uscat, la fel şi călugării care întârzie afară din chilie istovesc vigoarea uniunii cu Dumnezeu. Zilele astea m-am secătuit în păcat, dă-mi voie să-mi regăsesc prospeţimea şi răcoarea izvorului.» ”

„Poate că era adevărat.”

„Nicidecum. Găsise mijlocul de a mulge aur de la basileul său. Şi în paguba mea.”

17

Baudolino descoperă că Preotul Ioan scrie prea multora

În iulie următor, Frederic sosi la Veneţia însoţit pe mare de la Ravenna la Chioggia de fiul dogelui, apoi ajunse la biserica din San Nicolo al Lido, iar duminică 24, în piaţa San Marco, se prosternă la picioarele papei Alexandru. Acesta îl ridică şi-l îmbrăţişă cu o căldură exagerată, iar toţi în jur cântau *Te Deum*-ul. Fusese cu adevărat un triumf, chiar dacă nu se-nţelegea pentru care dintre cei doi. În orice caz, lua sfârşit un război care ţinuse optsprezece ani, şi în aceleaşi zile, împăratul iscălea un răgaz de arme cu comunele ligii lombarde. Frederic era aşa de mulţumit, că hotărî să mai poposească încă o lună la Veneţia.

În august se-ntâmplă că-ntr-o dimineaţă, Christian din Buch îl convocă pe Baudolino şi pe ai săi, le ceru să-l urmeze la împărat şi, ajuns în faţa lui Frederic, îi întinse, cu un gest dramatic, un pergament care abunda în sigilii: „Iată scrisoarea Preotului Ioan", zisese el, „care-mi soseşte pe căi confidenţiale de la Curtea din Bizanţ."

„Scrisoarea?" exclamă Frederic. „Dar încă nu am trimis-o!"

„Într-adevăr, căci nu e a noastră, este alta. Nu este adresată ţie, ci basileului Manuel. Iar în rest e la fel cu a noastră."

„Deci Preotul ăsta, Ioan, mai întâi îmi oferă alianţă mie şi pe urmă o oferă romeilor?" se înfurie Frederic.

Baudolino era răvăşit, pentru că scrisoare a Preotului, ştia el bine, exista una singură şi o scrisese el. Dacă Preotul exista, putea să fi scris o altă scrisoare, dar bineînţeles că nu pe aceea. Ceru să poată examina documentul şi, după ce-l parcurse în grabă, zise: „Nu-i chiar la fel, sunt mici modificări, tată, dacă-mi îngădui, aş vrea s-o examinez mai bine."

Se retrase cu prietenii lui şi împreună citiră scrisoarea de mai multe ori. Mai întâi de toate, era tot în latină. Curios, observase Rabbi Solomon, pentru că Preotul o trimitea basileului grec. Într-adevăr, începutul glăsuia aşa:

Presbyterul Johannes, prin virtutea şi puterea lui Dumnezeu şi a Domnului Nostru Isus Hristos, domn al celor care domnesc, lui Manuel, Guvernator al Romeilor, doreşte sănătate şi să se bucure perpetuu de dumnezeiasca binecuvântare.

„Altă ciudăţenie", zise Baudolino, „îl numeşte pe Manuel guvernator al romeilor, şi nu basileu, deci cu siguranţă că n-a fost scrisă de un grec din cercul imperial. A fost scrisă de cineva care nu recunoaşte drepturile lui Manuel."

„Aşadar”, încheie Poetul, „de către adevăratul Preot Ioan, care se consideră pe el însuşi *dominus dominantium.”*

„Să mergem mai departe”, zise Baudolino, „şi să vă citesc cuvinte şi fraze care-n scrisoarea noastră nu erau.”

A fost vestit maiestăţii noastre că ţineai în mare respect excelenţa noastră şi că ai avut ştire despre măreţia noastră. Dar am aflat de la un ambasador şi cleric al nostru că voieşti să ne trimiţi ceva plăcut şi desfătător, spre desfătarea clemenţei noastre. Ca om, *accept bucuros darul şi printr-un trimis ecleziastic al meu îţi trimit un semn din partea mea, doritor să aflu dacă urmezi împreună cu noi dreapta credinţă şi dacă întru totul şi în toate crezi în Domnul Nostru Isus Hristos.* Pe când eu ştiu prea bine că sunt om cu adevărat, grecii tăi cred că eşti un zeu, chiar dacă noi ştim bine că eşti muritor şi supus omeneştii stricăciuni. *Prin mărinimoasa noastră dărnicie, dacă-ţi trebuieşte ceva care-ţi poate procura plăcere fă-ne s-o aflăm, fie pomenindu-i* apocrisarului *nostru sau printr-o mărturie a afecţiunii tale.”*

„Aici ciudăţeniile-s prea multe”, zise Rabbi Solomon, „pe de o parte-i tratează cu bunăvoinţă şi dispreţ pe basileu şi pe greculeţii lui, la limita insultei, iar pe de alta foloseşte termeni ca *apocrisarium,* ambasador, care mi se pare grecesc.”

„Înseamnă exact ambasador”, zise Baudolino. „Dar ascul-taţi: acolo unde noi scriseserăm că la masa preotului stau mitropolitul din Samarkand şi arhipreotul din Susa, aici scrie că sunt *protopopaten Sarmagantinumşi arhiprotopopaten de Susis. Ş*i apoi, printre minunăţiile regatului se citează o iarbă numită **assidios,** care alungă duhurile rele. Din nou trei termeni greceşti.”

„Aşadar”, zise Poetul, „scrisoarea-i scrisă de un grec, care totuşi îi tratează foarte rău pe greci. Nu înţeleg.”

Abdul, în timpul ăsta, luase în mână pergamentul: „Mai e şi altceva: acolo unde noi am pomenit de recoltarea piperului sunt adăugate şi alte amănunte. Aici a fost adăugat că-n împărăţia lui Ioan sunt puţini cai. Iar aici, unde noi doar am pomenit salamandrele, se spune că sunt un fel de viermi, care se-nconjoară cu un fel de pieliţă ca viermii care produc mătasea, iar pieliţa aceea este apoi spălată de femeile din palat pentru a face din ea haine şi podoabe regale ce se spală numai printr-un foc straşnic.”

„Cum, cum?” întrebă alarmat Baudolino.

„Şi, în sfârşit”, continuă Abdul, „în şirul făpturilor care locuiesc în împărăţie, pe lângă oamenii cu coarne, fauni, satiri, pigmei, căpcăuni, mai apar şi metagallinarii, cametheternii şi thinsiretaele, toate făpturi pe care noi nu le-am citat.”

„Pe Sfânta Născătoare de Dumnezeu!” exclamă Baudolino. „Păi întâmplarea cu viermii o povestea Zosima! Şi tot Zosima a fost cel care

mi-a spus că, după Cosmas Indicopleustul, în India nu există cai! Şi tot Zosima mi-a numit metagallinarii şi celelalte fiare de acolo! Pui de căţea, vas de murdărie, minci-nos, tâlhar şi ipocrit, sperjur şi hrăpăreţ, trădător, adulter, îmbuibat, becisnic, desfrânat, turbat, eretic, ucigaş şi prădător, blasfemiator, sodomit, storcător de camătă, simoniac, necromant, semănător de vrajbă, vânzător în temple!"

„Dar ce ţi-a făcut?"

„Tot n-aţi priceput? În seara în care i-am arătat scrisoarea, m-a făcut să mă îmbăt şi şi-a făcut o copie! Apoi s-a-ntors la basileul acela de rahat, l-a avertizat că Frederic sta gata să se vădească a fi prieten şi moştenitor al Preotului Ioan şi au scris o altă scrisoare, adresată lui Manuel, izbutind s-o răspân-dească-n jur înainte de a noastră! Iată de ce pare aşa de semeaţă faţă de basileu, ca să nu dea de bănuit c-ar fi din cancelaria lui! Iată de ce conţine atâţia termeni greceşti, ca să demonstreze că aceasta e traducerea latină a unui original scris de Ioan în greceşte. Dar e în latină pentru că nu trebuie să-l convingă pe Manuel, ci cancelariile regilor latini, şi pe papă!"

„Mai este încă un amănunt care ne-a scăpat", zise Kyot. „Vă amintiţi povestea Graalului, pe care Preotul l-ar fi trimis împăratului? Voisem să rămânem reţinuţi, vorbind doar de o *veram arcam*… Tu i-ai spus ceva despre asta lui Zosima?"

„Nu", zise Baudolino, „pe-asta am trecut-o sub tăcere."

„Iată, Zosima al tău a scris y*eracam*. Preotul îi trimite basileului un *yeracam."*

„Şi asta ce mai e?" se întrebă Poetul.

„Nu ştie nici Zosima", zise Baudolino. „Uitaţi-vă în originalul nostru: în acest loc scrisul lui Abdul nu-i prea citeţ. Zosima n-a înţeles despre ce este vorba, s-a gândit la un dar ciudat şi misterios, de care numai noi aveam cunoştinţă, şi iată explicat cuvântul acela. Ah, nenorocitul! Toată vina-i a mea, care m-am încrezut în el: ce ruşine, cum am să-i spun asta împăratului?"

Nu era prima oară când spuneau minciuni. Le explicaseră lui Christian şi lui Frederic din ce motive scrisoarea fusese evident scrisă de cineva din cancelaria lui Manuel, tocmai ca să-l împiedice pe Frederic s-o facă să circule pe a sa, dar adăugară că probabil exista un trădător în cancelaria sacrului şi romanului imperiu, care făcuse să ajungă copia scrisorii lor la Constantinopole. Frederic jură că, dacă avea să-l găsească, avea să-i extirpe toate mădularele care-i ieşeau din trup.

Apoi Frederic întrebă dacă nu trebuiau să fie îngrijoraţi de vreo iniţiativă a lui Manuel. Şi dacă scrisoarea fusese scrisă pentru a justifica vreo expediţie către Indii? Christian îi atrase cuminte atenţia că exact cu doi ani înainte Manuel se mişcase împotriva sultanului Selgiucid din Iconium, în Frigia, şi suferise o dramatică înfrângere la

Miriochefalos. Era destul ca să-l ţină departe de Indii pentru tot restul vieţii sale. Dimpotrivă, dacă stăm să ne gândim, scrisoarea aceea era chiar un mijloc, destul de pueril, ca să redobândească puţin prestigiu, tocmai acum când pierduse foarte mult.

Totuşi, mai avea acum sens ca ei să arate-n jur scrisoarea lui Frederic? Nu se cerea oare s-o schimbe, ca să nu-i facă pe toţi să creadă că fusese copiată după cea trimisă de Manuel?

„Tu erai la curent cu povestea asta, domnule Nicetas?", întrebă Baudolino. Nicetas surâse: „Pe vremea aceea eu n-aveam încă treizeci de ani, şi încasam dările în Paflagonia. Dacă aş fi fost sfetnic al basileului, i-aş fi spus să nu recurgă la nişte intrigi copilăreşti. Dar Manuel dădea ascultare prea multor curteni, şambelani şi eunuci care serveau în odăile sale, şi până şi slujitorilor, iar adesea suferea înrâurirea unora dintre monahii vizionari."

„Eu mă consumam în sinea mea gândindu-mă la viermele acela. Dar faptul că şi papa era tot un vierme, mai rău decât Zosima, şi mai abitir decât salamandrele, se descoperi în septembrie, când la cancelaria imperială a ajuns un docu-ment, care probabil fusese comunicat şi altor regi creştini, precum şi împăratului grec. Era copia unei scrisori pe care Alexandru al III-lea i-o scrisese Preotului Ioan!"

Cu siguranţă că Alexandru primise copia scrisorii lui Manuel, poate că era la curent cu vechea ambasadă a lui Hugo din Gabala, poate se temea că Frederic o fi tras vreun folos din aflarea existenţei regelui şi sacerdotului aceluia, şi iată că era el acum primul, nu care să primească vreun apel, ci să-l trimită, în chip nemijlocit, deoarece scrisoarea sa spunea că a trimis imediat un legat al său ca să trateze cu Preotul.

Scrisoarea începea aşa:

Alexandru episcopul, slujitor al slujitorilor lui Dumnezeu, preaiubitului Johannes, fiu întru Hristos, ilustru şi magnific suveran al Indiilor, îi doreşte sănătate şi-i trimite apostolica sa binecuvântare.

După aceea, papa amintea că un singur scaun apostolic (anume Roma) primise de la Petru mandatul de a fi *caput et magistra* tuturor credincioşilor. Spunea că papa a auzit vorbindu-se de credinţa şi de pietatea lui Ioan de la medicul său personal, Magister Philippus, şi că acest om chibzuit, prevăzător şi precaut, auzise de la persoane demne de încredere că Ioan dorea în sfârşit să se convertească la adevărata credinţă catolică şi romană. Papa deplângea faptul că nu putea deocamdată să-i trimită demnitari de rang înalt, asta şi pentru faptul că erau necunoscători de *linguas barbaras et ignotas,* dar i-l trimitea pe Filip, om discret şi foarte prudent, ca să-l educe întru credinţă. Imediat ce Filip avea să ajungă la el, Ioan ar fi trebuit să-i trimită papei o scrisoare de intenţii şi îl avertiza – cu cât mai puţin ar fi

abundat în laude despre puterea şi bogăţiile lui, cu atât ar fi fost mai bine pentru el, dacă voia să fie primit ca fiu umil al sfintei biserici romane.

Baudolino era scandalizat că pe lume puteau să existe falsificatori atât de mari. Frederic urla încrâncenat: „Fiu al Domnului! Nimeni nu i-a scris lui, iar el înadins scrie primul! Şi se fereşte bine să-l numească *Presbyter* pe Johannes al lui, negându-i orice demnitate sacerdotală…"

„Ştie că Ioan e nestorian", adăuga Baudolino, „şi-i propune clar şi răspicat să renunţe la erezia lui şi să i se supună lui…"

„E, desigur, o scrisoare de o aroganţă fără pereche", observa cancelarul Christian, „îl numeşte fiule, nu-i trimite nici măcar un episcop oarecare, ci doar pe medicul său personal. Îl tratează ca pe un copil chemat la ascultare."

„Trebuie oprit Filip acesta", spuse atunci Frederic. „Christian, trimite nişte curieri, nişte ucigaşi sau pe cine vrei tu, să-l ajungă din urmă pe drum, să-l sugrume, să-i smulgă limba. Să-l înece într-un şuvoi! Nu trebuie să ajungă acolo! Preotul Ioan e lucrul meu!"

„Fii liniştit, tată", zise Baudolino, „după mine, acest Filip n-a plecat nicidecum şi nici nu-i sigur că există. Întâi, că Alexandru ştie bine, după mine, că scrisoarea către Manuel e falsă. Al doilea, nu ştie deloc unde se află Ioan al lui. Al treilea, a scris scrisoarea tocmai ca să spună înainte de tine că Ioan e lucrul său, şi între altele, te pofteşte pe tine şi pe Manuel să uitaţi afacerea cu regele sacerdot. Al patrulea, chiar dacă Filip ar exista, dacă s-ar duce la Preot şi dacă ar sosi acolo cu adevărat, gândeşte-te numai un moment la ceea ce s-ar întâmpla dacă s-ar întoarce cu coada-ntre picioare pentru că Preotul Ioan nu s-a convertit câtuşi de puţin. Pentru Alexandru ar fi ca şi cum ar primi un pumn de balegă în faţă. Nu poate risca până-ntr-atât."

În orice caz, acum era prea târziu ca să se mai dea în public scrisoarea către Frederic, iar Baudolino se simţea ca deposedat. Începuse să dea târcoale împărăţiei Preotului la moartea lui Oto, iar de atunci trecuseră aproape douăzeci de ani… Douăzeci de ani cheltuiţi degeaba…

Apoi se încuraja iarăşi: nu, scrisoarea Preotului se risipeşte-n vânt sau mai bine zis se pierde-ntr-o mulţime de alte scrisori, acum oricine vrea poate să-şi inventeze o corespondenţă amoroasă cu Preotul, trăim într-o lume de mincinoşi patentaţi, dar asta nu înseamnă că trebuie să renunţăm să căutăm regatul lui. În fond, harta lui Cosmas mai exista, ar fi fost de ajuns să-l regăsească pe Zosima, să i-o smulgă şi apoi să călătorească spre necunoscut.

Dar unde ajunsese Zosima? Şi chiar de-ar fi ştiut că se găsea, acoperit de câştiguri, în palatul imperial al basileului său, cum să se ducă să-l scoată de acolo, prin mijlocul întregii armate bizantine? Baudolino începuse să-i întrebe pe călători, mesageri, neguţători, ca să

aibă vreo veste despre călugărul acela zănatic. Şi între timp nu înceta să-i amintească lui Frederic proiectul: „Tată”, îi zicea, „acum are mai mult sens ca înainte, pentru că înainte puteai să te temi că împărăţia aceea ar fi o fantezie de-a mea, acum ştii că şi basileul grecilor şi papa al romanilor cred în ea, iar la Paris îmi spuneau că, dacă mintea noastră e în stare să conceapă un lucru, care-i mai mare decât poate să existe, atunci lucrul acela există. Sunt pe urmele cuiva care poate să-mi dea ştiri despre drumul de urmat, autorizează-mă să cheltui câteva monede.” Reuşise să facă să i se dea aur destul încât să-i corupă pe toţi grecişorii care treceau prin Veneţia, fusese pus în contact cu persoane de încredere la Constantinopole şi aştepta veşti. Când avea să le aibă, nu i-ar mai fi rămas decât să-l facă pe Frederic să ia o hotărâre.

„Alţi ani de aşteptare, domnule Nicetas, şi în timpul ăsta murise şi Manuel al vostru. Chiar dacă nu vizitasem încă ţara voastră, ştiam destule despre ea ca să cred că, odată schimbat basileul, toţi cei credincioşi lui aveau să fie eliminaţi. Mă rugam la Sfânta Fecioară şi la toţi sfinţii ca Zosima să nu fi fost ucis, dar chiar şi orb să fi fost, mi-ar fi prins bine, el harta aceea doar trebuia să mi-o dea, apoi aş fi citit-o eu. Şi între timp aveam senzaţia că-mi pierd anii ca sângele.”

Nicetas îl pofti pe Baudolino să nu se lase abătut de necazurile lui de altădată. Ceruse bucătarului şi slujitorului său de casă să se întreacă pe sine însuşi şi voia ca ultima masă pe care o lua sub soarele Constantinopolelui să-i amintească de toate bunătăţile mării şi pământului ei. Şi iată că dori la masă languste şi paguri, homari fierţi, raci prăjiţi, linte cu stridii şi scoici, moluşte, însoţite de un piure de bob şi de orez cu miere, înconjurate de o coroană de icre, şi totul servit cu vin de Creta. Dar acesta era doar primul fel. După aceea veni un stufat din care aburea o mireasmă minunată, şi în tingire fumegau patru inimi de varză frumoasă şi albă ca zăpada, un crap şi vreo douăzeci de scrumbii mici, fileuri de peşte sărat, vreo paisprezece ouă, puţină brânză dulce valahă, totul stropit cu o livră bună de ulei, presărat cu piper şi îmbunătăţit la gust cu douăsprezece căpăţâni de usturoi, iar pentru acest al doilea fel de mâncare ceru vin de Ganos.

18
Baudolino şi Colandrina

Din curtea genovezilor urcau vaietele fiicelor lui Nicetas, care nu voiau să-şi lase murdărite feţele, obişnuite cum erau cu rumeneala sulimanului lor. „Fiţi cuminţi”, le spunea Grillo, „Nu numai frumuseţea contează la o femeie.” Şi le explica deci că puţină chelie şi bubuliţele care li se întipăreau pe faţă erau de ajuns ca să facă silă unui pelerin apucat de streche – oameni care-şi făceau mendrele cu cine găseau, tinere şi bătrâne, sănătoase sau bolnave, grecoaice, maure sau evreice, pentru că-n cazuri dintr-astea religia prea puţin conta. Ca să stârniţi scârbă, adăugă el, trebuie să fiţi pline de bube ca şi cum aţi fi de vărsat. Soţia lui Nicetas dădea cu drag o mână de ajutor la urâţirea fiicelor ei, adăugând fie o plagă pe frunte, fie nişte piele de pui pe nas, ca să-l facă să pară mâncat, descărnat.

Baudolino privea cu mâhnire familia aceea frumoasă şi la un moment dat zise: „Aşa că, pe când trăgeam eu targa pe uscat fără ştiu ce să mai fac, mi-am luat şi eu soţie.”

Spuse povestea căsniciei sale, fără să mai aibă înfăţişarea zâmbitoare, ca şi cum ar fi fost vorba de o amintire dureroasă.

„În vremea aceea, umblam mereu între Curte şi Alexandria. Lui Frederic existenţa oraşului aceluia continua să-i stea-n gât, iar eu încercam să reînnod raporturile dintre concetăţenii mei şi împărat. Situaţia era mai favorabilă decât înainte. Alexandru al III-lea murise, iar Alexandria îşi pierduse protectorul. Împăratul începea să cadă tot mai mult la înţelegere cu oraşele italiene, iar Alexandria nu putea să se mai prezinte ca bastion al ligii. Genova trecuse acum de partea imperiului, iar Alexandria câştiga totul dacă se dădea de partea genovezilor şi nimic dacă avea să continue să rămână singurul oraş potrivnic lui Frederic. Trebuia găsită o soluţie onorabilă pentru toţi. Şi aşa, în timp ce-mi petreceam zilele vorbind cu concetăţenii mei şi întorcîndu-mă apoi la Curte ca să încerc dispoziţia împăratului, am băgat-o de seamă pe Colandrina. Era fiica lui Guasco, crescuse încet-încet, sub ochii mei, şi nu-mi dădeam seama că devenise femeie. Era foarte blândă şi păşea cu o graţie puţin stânjenită. După povestea cu asediul, eu şi tatăl meu eram consideraţi salvatorii oraşului, iar ea mă privea de parcă eram Sfântul Gheorghe. Eu vorbeam cu Guasco, iar ea-mi rămânea ghemuită dinainte, cu ochii mari şi strălucitori, să-mi soarbă cuvintele. Aş fi putut să-i fiu tată, căci ea avea abia cincisprezece ani, iar eu treizeci şi opt. Nu ştiu să spun dacă m-am îndrăgostit de ea, dar îmi plăcea s-o văd în jurul meu, aşa încât m-apucam şi povesteam altora aventuri incredibile, pentru ca ea să mă

audă. Îşi dăduse seama şi Guasco, e adevărat că el era un *miles* şi deci ceva mai mult decât un ministerial ca mine (fiu de ţăran, pe lângă asta), dar ţi-am spus, eram binefăcătorul oraşului, purtam o spadă la şold, trăiam la Curte; n-ar fi fost o uniune nepotrivită, şi chiar Guasco a fost cel care mi-a spus: de ce n-o iei pe Colandrina de nevastă, căci mi-a devenit o lasă-mă să te las, scapă vasele din mână pe jos şi când nu eşti aici îşi petrece zilele la fereastră să vadă dacă vii. A fost o frumoasă petrecere de nuntă, în biserica San Pietro, catedrala pe care i-o dăruisem papei, Dumnezeu să-l ierte!, iar cel nou nici măcar nu ştiam cine este. Şi a fost o căsătorie ciudată, căci, după prima noapte trebuia să plec ca să ajung la Frederic; şi-a mers aşa timp de un an bun, cu o soţie pe care o vedeam din joi în Paşti şi-mi tresălta inima s-o văd cum se bucură de fiecare dată când mă-ntorceam."

„O iubeai?"

„Cred că da, totuşi era prima dată când îmi luam o soţie şi nu prea ştiam bine ce să fac cu ea, afară de lucrurile alea pe care le fac soţii noaptea, însă ziua nu ştiam dacă trebuie s-o mângâi ca pe-o fetiţă, s-o tratez ca pe o doamnă, s-o cert pentru neîndemânările ei, pentru că încă mai avea nevoie de un tată, sau să-i iert totul, căci şi aşa lucrurile tot se stricau. Până ce, la sfârşitul primului an, mi-a spus că aştepta un copil, şi atunci am început să mă uit la ea ca şi cum ar fi fost Sfânta Fecioară, când mă-ntorceam îi ceream iertare că am fost plecat, o duceam la slujbă duminica pentru a le arăta tuturor că straşnica soţie a lui Baudolino era pe cale să-i dăruiască un fiu, şi-n puţinele seri când stăteam împreună, ne povesteam ce aveam să facem din acel Baudolino Colandrino mititel pe care-l avea ea în burtă, ea la un moment dat se gândea că Frederic avea să-i dea un ducat, iar eu eram gata-gata să cred tot asta. Eu îi povesteam despre regatul Preotului Ioan, iar ea zicea că n-avea să mă lase să mă duc acolo singur nici pentru tot aurul din lume, pentru că cine ştie câte doamne frumoase erau pe-acolo, şi voia să vadă locul acela, căci trebuia să fie mai frumos şi mai mare decât Alexandria şi Solero puse la un loc. Apoi îi spuneam de Graal, şi ea căsca ochii: gândeşte-te, Baudolino al meu, tu te duci acolo, te-ntorci cu potirul din care a băut Domnul şi devii cel mai mare cavaler al creştinătăţii, faci un altar pentru cupa asta la Montecastello şi vin oameni să-l vadă până şi de la Quargnento… Ne făceam închipuiri ca nişte copii şi eu îmi ziceam: bietul meu Abdul, crezi că iubirea-i o prinţesă de departe şi-n schimb a mea e-aşa de aproape că o pot mângâia după ureche, şi ea râde şi-mi spune c-o gâdil… Dar a durat puţin."

„De ce?"

„Pentru că tocmai pe când era ea însărcinată, alexandrinii strânseseră o alianţă cu Genova împotriva celor din banda lui Silvano d'Orba. Erau câţiva, cu un conclav, dar cu toate astea se-nvârteau prin

oraş ca să-i prade pe ţărani. Colandrina în ziua aceea ieşise în afara zidurilor, ca să culeagă flori, fiindcă aflase de sosirea mea. Se oprise pe lângă o turmă de oi, să facă glume cu păstorul, care era un slujbaş al tatălui ei, iar o bandă de răufăcători din aceia s-a repezit să jefuiască animalele. Poate că nu voiau să-i facă ei rău, dar au smuncit-o, au aruncat-o la pământ, oile fugeau şi treceau peste ea… Păstorul o rupsese la fugă şi au regăsit-o cu febră mare cei din familie, seara târziu, când au băgat de seamă că nu s-a întors. Guasco trimisese pe cineva să mă caute, eu m-am întors în goana mare, dar în timpul ăsta trecuseră două zile. Am găsit-o în pat aflată pe moarte, şi cum m-a văzut încerca să-mi ceară iertare pentru că, zicea, copilul ieşise înainte de vreme, şi acum era mort, iar ea era îndurerată pentru că nu putuse măcar să-mi dea un fiu. Părea o mică madonă de ceară şi trebuia să-ţi lipeşti urechea de gura ei ca să auzi ce zicea. Nu mă privi, Baudolino, zicea, căci am chipul boţit de cât am plâns, şi aşa, pe lângă o mamă rea, o să-ţi vezi şi-o nevastă urâtă… A murit cerându-mi iertare, în timp ce eu îi ceream ei iertare, că n-am fost lângă ea în momentul primejdiei. Apoi am cerut să văd micul mort, şi nu voiau să mi-l arate. Era, era…”

Baudolino se oprise. Ţinea faţa ridicată către cer, ca şi cum nu voia ca Nicetas să-i vadă ochii. „Era un mic monstru”, zise el după puţin timp, „ca aceia pe care noi ni-i închipuiam în ţara Preotului Ioan. Faţa cu ochii mici, ca două tăieturi piezişe, un piept slab de tot cu două braţe subţiri care păreau tentacule de caracatiţă. Iar de la pântece până la picioare era acoperit cu un fel de blăniţă albă, de parcă ar fi fost oaie. N-am putut să-l privesc decât puţin timp, apoi am poruncit să fie înmormântat, dar nici nu ştiam măcar dacă putea fi chemat un preot. Am ieşit din oraş şi-am rătăcit toată noaptea prin Frascheta, spunându-mi că-mi irosisem viaţa până atunci ca să-mi închipui creaturi din alte lumi, iar în imaginaţia mea păreau minunăţii nemaivăzute, care prin felul lor de a fi altfel mărturiseau de marea putere a lui Dumnezeu, dar pe urmă, când Domnul îmi ceruse să fac ceea ce fac toţi oamenii, eu dădusem naştere nu unei minunăţii, ci unui lucru groaznic. Fiul meu era o minciună a naturii, avea dreptate Oto, ba chiar mai mult decât credea, eram mincinos şi trăisem atât de mult ca un mincinos, încât până şi sămânţa mea produsese o minciună. O minciună moartă. Şi atunci am înţeles…”

„Adică”, ezită Nicetas, „te-ai hotărât să-ţi schimbi viaţa…”

„Nu, domnule Nicetas. Am hotărât că, dacă aceea era soarta mea, era inutil să-ncerc să devin ca şi ceilalţi. Eram de-acum consacrat minciunii. E greu de explicat ce-mi trecea prin cap. Îmi spuneam: atâta timp cât născoceai lucruri care nu erau adevărate, dar deveneau adevărate, l-ai făcut să apară pe San Baudolino, ai creat o bibliotecă la Saint-Victor, ai făcut Craii să se-nvârtă prin lume, ţi-ai salvat oraşul

îngrăşând o vacă slabă, dacă există doctori la Bologna, asta-i şi din meritul tău, ai făcut să apară la Roma nişte *mirabilia* pe care romanii nici măcar nu le visau, pornind de la o cabală a acelui Hugo din Gabala, ai creat o împărăţie cum nu-i alta mai frumoasă, până ce ai ajuns să iubeşti o fantasmă, şi-o făceai să-ţi scrie scrisori pe care nu le mai scrisese, cei care le citeau leşinau cu toţii, până şi cea care nu le scrisese niciodată, şi era ditamai împărăteasa. Şi-n schimb, singura dată când ai vrut să faci un lucru adevărat, cu o femeie cum nu se poate mai sinceră, ai dat greş: ai făcut ceva ce nimeni nu poate să creadă şi să dorească să existe. Deci e mai bine să te retragi în lumea ciudăţeniilor tale, căci în aceea măcar poţi hotărî cât să fie ele astfel, adică ciudate.”

19

Baudolino schimbă numele oraşului său

„Oh, bietul Baudolino”, zicea Nicetas pe când continuau pregătirile pentru plecare, „lipsit de o soţie şi de un fiu, în floarea vârstei. Şi eu care-aş putea pierde mâine carne din carnea mea şi pe soţia mea iubită, prin mâna vreunuia dintre bărbaţii ăştia. O, Constantinopole, regina cetăţilor, altar al lui Dumnezeu preaînaltul, lauda şi slava conducătorilor săi, desfătarea străinilor, împărăteasa oraşelor imperiale, cântare a cântărilor, strălucire a strălucirilor, spectacol prea rar al lucrurilor celor mai rare ce sunt de văzut, ce-o să se-aleagă de noi care stăm gata să te părăsim, goi precum am ieşit din pântecele maicilor noastre? Când te vom revedea, nu aşa cum eşti acum, vale a plângerii, călcată de oşti?”

„Taci, domnule Nicetas”, îi zicea Baudolino, „şi nu uita că-i poate ultima oară când vei putea gusta din aceste delicateţuri, demne de un Apicius. Ce sunt aceste cocoloaşe de carne care au aroma pieţelor voastre de mirodenii?”

„Keftele, iar aroma-i dată de scorţişoară şi de puţină mentă”, răspundea Nicetas, acum mai întremat. „Iar pentru ultima zi am izbutit să fac să-mi trimită un pic de anason, pe care trebuie să-l bei în timp ce se topeşte-n apă ca un nor.”

„E bun, nu îmbată, te face să te simţi ca şi cum ai visa”, zicea Baudolino. „Aş fi putut să beau după moartea Colandrinei, poate aş fi putut s-o uit, aşa cum uiţi tu acum nenorocirile oraşului tău şi-ţi pierzi orice teamă pentru ceea ce se va întâmpla mâine. În loc de asta, mă îngreuiam cu vinul din părţile noastre, care te adoarme deîndată, iar când te trezeşti, ţi-e şi mai rău ca înainte.”

Lui Baudolino îi trebuise un an ca să iasă din nebunia lâncezelii care-l apucase, un an de care nu-şi mai amintea nimic, decât că făcea multe ceasuri de călătorie prin păduri, apoi se oprea undeva şi bea până ce cădea doborât în somnuri lungi şi agitate. În visele lui se vedea pe când dădea în sfârşit de Zosima şi-i smulgea (odată cu barba) harta ca să ajungă la o împărăţie în care toţi nou-născuţii ar fi fost tinsiretae şi metagallinari. Nu se mai întorsese la Alexandria, temându-se că tatăl, mama sau Guasco şi ai lui aveau să vorbească de Colandrina şi de copilul niciodată născut. Adesea se refugia lângă Frederic, părinteşte grijuliu şi înţelegător, care încerca să-l distragă vorbindu-i de fapte frumoase şi bune pe care putea el să le facă pentru imperiu. Până ce, într-o bună zi, îi spusese că s-a hotărât să găsească o soluţie pentru Alexandria, că lui acum mânia i se mai potolise şi, ca

să-i facă plăcere lui Baudolino, voia să repare acel *vulnus* fără să trebuiască neapărat să distrugă oraşul.

Această însărcinare îi dăduse iarăşi o viaţă nouă lui Baudolino. Acum Frederic se pregătea să semneze o pace definitivă cu comunele lombarde, iar Baudolino îşi spusese că, în fond, era doar o chestiune de îndărătnicie. Frederic nu suporta că exista un oraş pe care-l făcuseră fără îngăduinţa lui şi pe deasupra purta şi numele duşmanului său. Bun, dacă Frederic ar fi putut să întemeieze din nou acest oraş, chiar şi în acelaşi loc, dar cu un alt nume, aşa cum reîntemeiase Lodi, într-un alt loc, dar cu acelaşi nume, iată că ieşea din asta cu obrazul curat. Cât despre alexandrini, ce anume voiau ei? Să aibă un oraş. Şi să-şi vadă de treburile lor. Doar din întâmplare îl întitulaseră în cinstea lui Alexandru al III-lea care murise şi deci nu se mai putea supăra dacă-l numeau acum în alt fel. Şi atunci, iată ideea. Într-o bună dimineaţă, Frederic avea să se posteze cu cavalerii săi în faţa zidurilor Alexandriei, toţi locuitorii aveau să iasă, avea să intre în oraş o cohortă de episcopi, aveau să-l deboteze şi apoi să-l reboteze numindu-l Cesarea, oraşul Cesarului, alexandrinii aveau să treacă pe dinaintea împăratului aducându-i omagiu, aveau să intre înapoi luând în stăpânire noul oraş, ca şi cum ar fi fost un altul, fondat de împărat, şi aveau să trăiască acolo fericiţi şi mulţumiţi.

După cum se vede, Baudolino se vindeca acum de disperarea lui printr-o altă năstruşnicie găsită de imaginaţia lui fierbinte.

Lui Frederic ideea nu-i displăcuse, numai că în perioada aceea avea greutăţi să se întoarcă în Italia, pentru că tocmai rânduia treburi cu feudatarii săi germani. Baudolino luase tratativele pe seama lui. Ezita să intre în oraş, dar chiar la poartă îi veniseră în întâmpinare părinţii, şi toţi trei izbucniseră în lacrimi de uşurare. Vechii săi tovarăşi se prefacuseră că Baudolino nici nu fusese vreodată însurat, şi-l târâseră, înainte să înceapă să vorbească despre solia lui, şi la birtul acela de altădată, făcându-l să-i tragă o beţie pe cinste, dar cu un vinişor alb şi acruţ de Gavi, nu chiar în stare să-l adoarmă, ci doar atât cât să-i aţâţe talentul. Atunci Baudolino le povestise despre ideea lui.

Primul care a reacţionat fusese Gagliaudo: „Pentru că stai împreună cu ăla, devii şi tu un nătărău ca şi el. Dar ia te uită, auzi că trebuie să facem învârteala asta, că întâi să ieşim şi pe urmă să intrăm la loc, şi fâţ încolo, fâţ încoace, ieşi tu ca să intru eu, nu, mersi, treci tu, mai lipseşte să sune cineva din trâmbiţe şi să jucăm tarantela pentru hramul Sfântului Baudolino…”

„Nu, ideea-i din cele bune”, zisese Boidi, „însă după aceea, în loc de alexandrini, o să trebuiască să ne chemăm cesarini, iar mie mi-e ruşine, eu celor de la Asti n-aş îndrăzni să le-o spun.”

„Hai s-o terminăm cu balivernele, că tot ne-ar putea ei

recunoaşte", o-ntorsese Oberto del Foro, „din partea mea, îi las să şi boteze altfel oraşul, dar să-i trec pe dinainte şi să-i aduc omagiu, asta nu prea-mi convine: până la urmă, noi suntem cei care i-am pus-o bine, şi nu el nouă, aşa că să nu mai facă atâta pe înfumuratul."

Cuttica din Quargnento spusese că treacă-meargă cu rebotezatul, şi ce mai conta dacă oraşul se numea Cesaretta sau Cesaronna sau cum i-o mai fi zicând, pentru el sună bine şi Cesira, Olivia, Sofronia sau Eutropia, dar problema-i dacă Frederic voia să ne trimită un potentat de-al lui sau se mulţumea să dea legitima învestitură consulilor pe care-i alegeau ei.

„Întoarce-te şi întreabă-l cum vrea să facă", îi spusese Guasco. Iar Baudolino: „Ei, da, eu o să tot trec Alpii Pirineici înainte şi-napoi până ce vă puneţi voi de acord. Nu, dragii mei, voi daţi depline puteri la doi inşi dintre voi care vin cu mine la împărat şi studiem un lucru care să fie bun pentru toţi. Pe Frederic, când o vedea iarăşi doi alexandrini, o să-l apuce limbricii şi, totuşi, ca să scape de ei, o să vedeţi c-o să accepte un acord."

Aşa că plecaseră cu Baudolino doi trimişi ai oraşului, Anselmo Conzani şi Teobaldo, unul din familia Guasco. Îl întâlniseră pe împărat la Nüremberg, şi acordul fusese încheiat. Chiar şi problema consulilor fusese rezolvată imediat, era vorba numai să salveze forma, puteau să-i aleagă chiar alexandrinii, ajungea doar ca de numit să-i numească apoi împăratul. Cât despre omagiu, Baudolino îl luase Frederic de o parte şi-i spusese: „Tată, tu nu poţi să vii, şi va trebui să-ţi trimiţi un reprezentant. Iar tu mă trimiţi pe mine. La urma urmei, sunt ministerial, şi ca atare în imensa ta bunătate m-ai cinstit cu centura de cavaler, şi sunt un *Ritter,* cum se zice pe-aici."

„Da, însă aparţii totuşi nobilimii de serviciu, poţi avea feude, dar nu poţi să conferi, şi nu eşti în situaţia de a avea vasali, şi…"

„Şi ce crezi că le pasă de asta celor din ţinutul meu, pentru care-i de ajuns să fie unul călare, că ei cred că-i cineva care comandă? Ei aduc omagiul unui reprezentant al tău şi deci ţie, dar reprezentantul tău sunt eu, care sunt unul de-ai lor, şi deci ei n-au impresia că-ţi aduc ţie omagiu. Apoi, dacă vrei, jurămintele şi toate lucrurile de soiul ăsta pui să-i fie făcute unui ofiţer de-al tău, comandant imperial, care stă alături de mine, iar aceia nici măcar nu-şi dau seama care din doi e cel mai important. Trebuie să înţelegi şi tu cum e făcută lumea. Dacă astfel punem la punct pentru totdeauna treaba asta, n-o să fie bine pentru toţi?"

Şi iată că la jumătatea lui martie al anului 1183 se săvârşise ceremonia. Baudolino se îmbrăcase în mare ţinută, aşa încât părea că-i mai important decât marchizul de Monferrato, iar părinţii lui îl mâncau din ochi, cu mâna pe mânerul săbiei şi cu un cal alb care nu stătea locului nici o clipă. „E-mpopoţonat precum câinele unui

senior", zicea maică-sa, orbită. Faptul că avea în laturi doi stegari cu însemnele imperiale, pe aghiotantul imperial Rudolf, şi pe atâţia alţi nobili ai imperiului, şi episcopi, care nici măcar nu se puteau număra, în clipa aceea nimeni nu-l mai lua în seamă. Dar mai erau şi reprezentanţii altor oraşe lombarde, cum ar fi Lanfranco din Como, Siro Salimbene din Pavia, Filippo din Casale, Gerardo din Novara, Pattinerio din Ossona şi Malavisca din Brescia.

Aşezându-se Baudolino chiar în faţa porţii oraşului, iată că toţi alexandrinii ieşeau din el în şiruri, cu copii mici pe după gât şi cu bătrânii ţinuţi la braţ, şi chiar şi bolnavii purtaţi pe un car, şi până şi proştii şi schilozii, şi eroii de la asediu rămaşi fără un picior, fără un braţ, sau de-a dreptul cu şezutul gol pe o scândurică pe rotiţe, pe care şi-o împingeau cu mâinile. Pentru că nu ştiau cât timp vor rămâne afară, mulţi îşi aduseseră cu ei şi câte ceva să se-nzdrăvenească, unii pâine cu salam, alţii pui fripţi, iar alţii coşuri cu fructe, iar până la urmă totul părea o ieşire la iarbă verde.

În realitate, era încă frig, iar câmpurile erau acoperite cu brumă, aşa încât să te-aşezi era un chin. Orăşenii aceia abia deposedaţi de putere stăteau drepţi, băteau din picioare, suflau în palme, şi câte unul zicea: „Nu mai terminăm odată cu târgul ăsta, că ne-am lăsat oalele pe foc!"

Oamenii împăratului intraseră în oraş şi nimeni nu văzuse ce anume făcuseră acolo, nici măcar Baudolino, care aştepta afară, ca să vadă înşiruirea de întoarcere. La un moment dat, un episcop ieşise şi anunţase că acela era oraşul Cesarea, din mila sacrului şi romanului împărat. Imperialii care stăteau în spatele lui Baudolino înălţaseră armele şi însemnele cântând în cinstea lui Frederic. Baudolino îşi pusese calul în trap, se apropiase de primele şiruri ale celor ieşiţi din oraş şi anunţase, în calitate de nunţiu împărătesc, că Frederic întemeiase chiar atunci acel oraş nobil compus din şapte locuri, Gamondio, Marengo, Bergoglio, Roboreto, Solero, Foro şi Oviglio, că-i pusese numele de Cesarea şi că îl ceda locuitorilor din mahalalele respective, adunaţi acolo, invitându-i să ia în stăpânire acel dar înconjurat cu turnuri.

Aghiotantul regal înşirase unele articole ale acordului, dar tuturora le era frig: şi lăsaseră să se treacă în grabă peste amănuntele privind *regalia, curadia,* taxa drumurilor şi toate acele lucruri care făceau să fie valabil un tratat. „Haidem, Rudolf", îi spusese Baudolino aghiotantului imperial, „căci toate astea-s o farsă şi, cu cât terminăm mai repede, cu atât mai bine."

Exilaţii luaseră calea de-ntoarcere şi erau cu toţii, mai puţin Oberto del Foro, care nu acceptase ruşinea acelui omagiu, el care-l învinsese pe Frederic şi care-i delegase în locul său ca *nuncii civitatis* pe Anselmo Conzani şi pe Teobaldo Guasco.

Trecând pe dinaintea lui Baudolino, *nuncii* noii Cesaree prestaseră formal jurământ, chiar dacă vorbeau într-o latină aşa de îngrozitoare, încât, dacă după aceea ar fi zis că au jurat contrariul, nu era chip să-i contrazici. Cât despre ceilalţi, veneau pe urmă făcând leneş semne de salut, iar unii zicând: „Salve, Baudolino, ce mai faci, Baudolino, ura, Baudolino, ce bine că n-am murit şi ne-am revăzut, suntem aici, nu-i aşa?" Gagliaudo trecând mormăi că nu era un lucru serios, dar avu delicateţea să-şi scoată pălăria, iar, dat fiind că şi-o scotea dinaintea derbedeului de fiu-său, ca omagiu făcea mai mult decât dacă i-ar fi lins tălpile lui Frederic.

După ce se termină ceremonia, atât lombarzii, cât şi teutonii se depărtaseră cât putuseră de repede, de parcă se ruşinau. Baudolino, însă, îi urmase pe concetăţenii săi dincolo de ziduri, şi auzi cum unii ziceau:

„Ia te uită ce oraş frumos!"

„Dar ştii că seamănă cu ăla, cum se numea, care era mai-nainte?"

„Dar uită-te ce mai meşteşug au nemţii ăştia, cât te-ai şterge la ochi îţi trântesc un oraş, o frumuseţe!"

„Uită-te, colo-n capăt, aia pare leit casa mea, mi-au făcut-o exact la fel!"

„Copii", striga Baudolino, „mulţumiţi-vă că aţi scăpat ieftin, fără să plătiţi darea pe vite!"

„Ia nu-ţi mai da şi tu atâtea aere, că pe urmă ajungi să te şi crezi!"

Fusese o zi frumoasă. Baudolino îşi depusese toate semnele puterii lui şi se dusese şi el să petreacă. În piaţa catedralei fetele dansau hora, Boidi îl dusese pe Baudolino la birt, şi-n grota aceea cu arome de usturoi se duceau toţi acum să scurgă vinul direct din butoaie, pentru că-n ziua aceea nu trebuiau să mai fie nici stăpâni şi nici slugi, mai ales femeile care serveau în tavernă, pe care câţiva şi le luaseră cu ei deasupra, doar se ştie, bărbatu-i vânător.

„Pe sângele lui Isus Hristos", zicea Gagliaudo, turnându-şi un strop de vin pe mânecă, ca să arate că haina nu-i absorbea vinul şi rămânea o picătură întreagă, cu luciri de rubin, semn că era dintr-ăla bunul. „Acum îi dăm înainte pe câţiva ani şi-l numim Cesarea, măcar în pergamentele alea cu sigiliu", îi şopti Boidi lui Baudolino, „dar pe urmă începem şi-l numim din nou ca înainte, şi vreau să văd cine o să aibă ceva de zis."

„Da", zisese Baudolino, „pe urmă îl numiţi din nou ca înainte, pentru că aşa-l numea îngeraşul acela de Colandrina, şi acum, că-i în Paradis, este un rizic să nu ştie unde să ne trimită binecuvântările ei."

„Domnule Nicetas, mă simţeam aproape împăcat cu nenorocirile mele, pentru că fiului pe care nu-l avusesem niciodată şi soţiei pe care o avusesem pentru prea puţină vreme le dădusem cel puţin un oraş pe

care nimeni n-avea să-l mai umilească. Poate”, adăugă Baudolino, inspirat de vinul de anason, „într-o zi, Alexandria va deveni noua Constantinopole, cea de-a treia Romă, plină de turnuri şi de bazilici, minunea lumii.”

„Aşa să dea Dumnezeu!”, ură Nicetas, înălţând cupa.

20

Baudolino îl regăseşte pe Zosima

În aprilie, la Konstanz, împăratul şi liga comunelor lombarde iscăleau un acord definitiv. În iunie sosiseră veşti tulburi de la Bizanţ.

De trei ani murise Manuel, şi-i urmase fiul său Alexie, care era aproape un copil. Un copil rău crescut, comenta Nicetas, care-şi trecea zilele hrănindu-se cu lucruri uşoare, fără să aibă încă vreo cunoştinţă de bucurii sau de dureri, dedicându-se vânătorii şi cavalcadelor, jucându-se în tovărăşia unor ţânci, în timp ce la Curte diferiţi pretendenţi se gândeau s-o cucerească pe Vasilisa, mama lui, parfumându-se ca nişte nerozi şi încingându-se cu colane cum fac femeile, alţii dedându-se delapidării banului public, fiecare făcându-şi poftele şi luptând unii împotriva altora – ca şi cum ar fi fost tăiată o coloană dreaptă de sprijin şi acum totul atârna pe partea dimpotrivă.

„Tocmai se desăvârşea minunea apărută la moartea lui Manuel", zise Nicetas. „O femeie născuse un copil de sex bărbătesc cu membrele rău încheiate şi scurte, şi cu capul prea mare, iar asta era prevestire de poliarchie, care-i mama anarhiei."

„Ceea ce am înţeles noi imediat de la iscoadele noastre este că urzea din umbră un văr, Andronic", zise Baudolino.

„Era fiul unui frate al tatălui lui Manuel şi deci era ca şi cum i-ar fi fost unchi micului Alexie. Până atunci fusese în surghiun, pentru că Manuel îl considera un trădător şi un necredincios. Acum se apropiase prin prefăcătorie de tânărul Alexie, ca şi cum s-ar fi căit de faptele sale de mai înainte şi voia să-i ofere protecţie, iar treptat câştigase tot mai multă putere. Între un complot şi o otrăvire, îşi continuase urcuşul său până la pragul împărăţiei şi până când, acum când era deja bătrân şi ros de invidie şi de ură, îi instigase la răzmeriţă pe cetăţenii din Constantinopole, făcându-se proclamat basileu. Pe când primea binecuvântata împărtăşanie, jurase că lua puterea ca să-l ocrotească pe nepotu-i încă tânăr; dar, îndată după aceea, duhul lui pereche şi osândit, Stephanos Aghiochristoforitul, îl sugrumase pe coconul Alexie cu coarda unui arc. Aducându-i cadavrul nefericitului, Andronic poruncise să fie aruncat în fundul mării, tăindu-i mai întâi capul, care a fost ascuns pe urmă într-un loc numit Katabates. N-am înţeles pentru ce, mai ales că-i vorba de o veche mănăstire aflată în ruină de multă vreme, chiar de dincolo de zidurile lui Constantin."

„Ştiu eu pentru ce. Iscoadele mele îmi raportaseră că împreună cu Aghiochristoforitul se afla un monah foarte apucat de diavol pe care Andronic îl voise cu sine, avea faimă că ştia să evoce morţii printre ruinele mănăstirii aceleia, unde-şi alcătuise un palat al lui, sub

pământ… Aşa că eu îl găsisem pe Zosima sau cel puţin ştiam de unde să-l pescuiesc. Asta s-a întâmplat în noiembrie 1184, când a murit pe neaşteptate Beatrice de Burgundia."

Altă tăcere. Baudolino băuse îndelung.

„Am înţeles moartea aceea ca pe o pedeapsă. Era drept ca, după cea de-a doua, să dispară şi prima femeie din viaţa mea. Aveam peste patruzeci de ani. Trecusem de marginea îngăduită celor salvaţi printr-o minune. Auzisem că la Terdona existase o biserică în care cine era botezat acolo, hălăduia până la patruzeci de ani. Puteam să mor liniştit. Nu puteam suferi să-l văd pe Frederic: moartea Beatricei îl doborâse, voia să se ocupe de primul său fiu, care acum avea douăzeci de ani, dar era tot mai firav, şi pregătea încet succesiunea în favoarea celui de-al doilea fiu, Henric, făcându-l rege al Italiei. Îmbătrânea şi el, bietul meu tată, acum era Barbă-albă… Mă întorsesem de câteva ori la Alexandria şi descoperisem că erau şi mai bătrâni părinţii mei trupeşti. Albi, zbârciţi şi slabi ca rotocoalele acelea albe pe care le vezi cum se dau de-a rostogolul pe câmpuri primăvara, aduşi de spate ca arbuştii într-o zi cu vânt, îşi petreceau zilele pe lângă foc, certându-se pentru o tigaie nepusă bine sau pentru vreun ou pe care unul dintre cei doi l-ar fi scăpat pe jos. Şi-mi reproşau, de fiecare dată când mă duceam să-i văd, că de ce nu mă duc. Am hotărât atunci să-mi dau ieftin viaţa. Şi să mă duc la Bizanţ să-l caut pe Zosima, chiar dacă-mi era dat după aceea să-mi sfârşesc, orbit într-o celulă secretă, anii care-mi mai rămâneau de trăit."

Să se ducă la Constantinopole putea fi primejdios pentru că, înainte cu câţiva ani, şi îndemnaţi chiar de Andronic, înainte ca el să ia puterea, locuitorii oraşului se ridicaseră împotriva latinilor care mai locuiau acolo, ucigând din ei nu puţini, scotocindu-le toate casele şi obligându-i pe foarte mulţi să se adăpostească în insulele Principilor. Acum se părea că veneţieni, genovezi sau pisani puteau să circule din nou prin oraş, pentru că aceia erau oameni indispensabili pentru bunăstarea imperiului, dar Guglielmo al II-lea, regele Siciliei, se mişca acum împotriva Bizanţului, iar pentru grecotei, un latin era şi un provensal, un aleman, un sicilian sau un roman, şi exista prea puţină deosebire între ei. Aşa că hotărâseră să ridice ancora de la Veneţia şi să ajungă pe mare ca o caravană de neguţători care venea (după cum a fost ideea lui Abdul) de la Taprobane.

Unde se afla Taprobane o ştiau puţini, şi poate nici unul, şi nici la Bizanţ nu se putea şti ce limbă vorbea lumea pe acolo.

Aşa că Baudolino era îmbrăcat ca un demnitar persian, Rabbi Solomon, fiindcă tot l-ar fi identificat ca iudeu chiar şi la Ierusalim, o făcea pe medicul tovărăşiei lor, cu un anteriu frumos presărat tot cu semne zodiacale. Poetul avea aerul unui neguţător turc cu caftan

albastru cum e cerul, Kyot ar fi putut fi un libanez dintre cei care se îmbracă sărăcăcios, dar cu monede de aur în traistă; Abdul, care se răsese în cap ca să nu-şi arate părul roşu, sfârşise prin a semăna cu un eunuc de rang înalt, iar Boron trecea drept servitorul său.

Cât despre limbă, hotărâseră să vorbească între ei graiul hoţilor pe care-l deprinseseră la Paris şi pe care toţi îl vorbeau la perfecţie – ceea ce mult ne spune despre strădania pe care o depuseseră la învăţătură în zilele acelea fericite. De neînţeles chiar şi pentru parizienii înşişi, pentru bizantini putea fi foarte bine limba care se vorbea la Taprobane.

Porniţi la Veneţia la începutul verii, pe timpul unei escale în august aflaseră că sicilienii cuceriseră Salonicul, şi probabil roiau acum de-a lungul coastei septentrionale a Propontidei; de aceea, intraţi în braţul acela de mare în plină noapte, căpitanul preferase să facă un ocol lung către coasta opusă, pentru ca apoi să se-ndrepte spre Constantinopole ca şi cum ar fi venit dinspre Calchedonia. Ca să-i mângâie, promisese pentru devierea aceea o debarcare ca de basilei, pentru că – zicea el – Constantinopole aşa trebuia descoperit, ajungând în dreptul lui la primele raze de soare.

Când Baudolino şi ai săi urcaseră pe punte, către zori, încercaseră o tresărire dezamăgită, deoarece coasta apărea învăluită într-o ceaţă deasă, însă căpitanul îi asigurase iarăşi: aşa trebuiau să se apropie de cetate, lin, iar întunecarea aceea, care de altfel se lăsa străpunsă de primele raze ale aurorei, avea să se destrame puţin câte puţin.

După o altă oră de navigare, căpitanul indicase un punct alb, şi era vârful unei cupole, ce părea să străpungă ceaţa aceea… În scurt timp, sub albul acela se desenau de-a lungul coastei coloanele unor palate, apoi profilurile şi culorile unor case, şi apoi ceva mai jos zidurile cu turnurile lor. Apoi deodată, iată o umbră mare, acoperită încă de un şir de aburi ce se înălţau de pe vârful unei ridicături şi pluteau prin aer, până ce se vedea tronând, foarte armonioasă şi strălucitoare sub primele raze de soare, cupola Sfintei Sofii, ca şi cum ar fi ieşit ca prin minune din nimic.

De la clipa aceea înainte fusese o revelaţie continuă, cu alte turnuri şi alte cupole care se iveau într-un cer ce se lumina încetul cu încetul, într-un triumf de verdeaţă, de coloane aurite, peristiluri albe, marmure trandafirii, şi toată slava palatului imperial de la Bucoleone, cu chiparoşii săi într-un labirint multicolor de grădini suspendate. Şi apoi intrarea pe la Cornul de Aur, cu marele-i lanţ care închidea trecerea, şi cu turnul alb al Galatei la dreapta.

Baudolino povestea mişcat, iar Nicetas repeta cu întristare, cât de frumos e Constantinopole, cât de frumos era.

„Ah, era o cetate plină de emoţii”, zise Baudolino. „Abia sosiţi, am avut de îndată o idee despre cele ce se petreceau aici. Am nimerit la

Hipodrom pe când se punea la cale supliciul pentru un duşman al basileului…”

„Andronic parcă înnebunise. Latinii voştri din Sicilia trecuseră Salonicul prin foc şi sabie, Andronic pusese să se facă unele lucrări de fortificaţii, apoi parcă se dezinteresase de primejdie. Ducea o viaţă de risipă, spunând că nu trebuie să se teamă de duşmani, îi trimitea la supliciu pe cei care ar fi putut să-l ajute, se depărta de oraş în tovărăşia unor curtezane şi concubine, se alungau printre văi şi prin păduri cum fac fiarele, urmat de amorezele sale ca un cocoş de găini sau ca Dionysos de bacante, îi mai lipsea doar să se-mbrace într-o piele de cerb şi o haină de culoarea şofranului. Frecventa numai flautiste şi hetaire, desfrânat ca Sardanapal, lasciv ca polipul, nu mai putea suporta greutatea desfrânărilor lui şi mânca şi un animal necurat de Nil, asemănător crocodilului, care se spune că uşurează ejacularea… N-aş vrea însă ca tu să-l consideri un stăpân rău. A făcut şi multe lucruri bune: a limitat birurile, a proclamat edicte ca să împiedice ca în porturi să se grăbească naufragiul corăbiilor aflate în dificultate ca să fie prădate, a restaurat vechiul apeduct subteran, a pus să fie reparată biserica celor Patruzeci de Sfinţi Mucenici…”

„În sfârşit, era un om bun…”

„Nu mă pune să zic ce n-am zis. Înseamnă că un basileu poate folosi puterea pentru a face binele, dar, ca să-şi păstreze puterea, trebuie să facă rău. Şi tu însuţi ai trăit alături de un om cu putere, şi tu ai admis că putea fi nobil şi plin de mânie, crud şi doritor al binelui comun. Unicul chip ca să nu păcătuieşti e să te izolezi pe vârful unui stâlp aşa cum făceau sfinţii părinţi de altădată, dar acum până şi aceşti stâlpi au căzut în ruină.”

„Nu vreau să discut cu tine despre felul cum trebuia guvernat acest imperiu. E al vostru sau cel puţin era. Îmi reiau povestirea. Veniserăm să locuim aici, la genovezii aceştia, pentru că vei fi înţeles acum că iscoadele mele erau de mare credinţă. Şi chiar Boiamondo descoperise într-o zi că, în seara aceea, basileul avea să se ducă în cripta străveche de la Katabates ca să se ocupe de practici de divinaţie şi magie, dacă voiam să dăm de urma lui Zosima, aceea era o ocazie bună.”

După lăsarea serii, se duseseră către zidurile lui Constantin, unde exista un soi de pavilion mic, nu departe de Biserica Sfinţilor Apostoli. Boiamondo spuse că de-acolo se ajungea direct la criptă, fără să treci prin biserica mănăstirii. Deschisese o uşă, îi făcuse să coboare câteva trepte lunecoase şi se pomeniseră într-un coridor îmbibat cu un damf de umezeală.

„Iată”, zisese Boiamondo, „mergeţi înainte încă puţin, şi ajungeţi în criptă.”

„Tu nu vii?”

„Eu nu vin acolo unde se face ceva cu morţii. Ca să fac lucruri de-astea, prefer să fie vii, şi să fie femei.”

Înaintară singuri şi trecură printr-o sală cu bolţile joase în care se vedeau nişte triclinii, nişte paturi desfăcute, câteva calicii răsturnate pe jos, vase nespălate cu câte un rest de la petrecere. Evident că mâncăul acela de Zosima îşi consuma acolo nu numai ritualurile sale cu răposaţii, dar şi altceva care nu i-ar fi displăcut lui Boiamondo. Însă tot arsenalul acela orgiastic fusese grămădit degrabă în ungherele mai întunecoase, pentru că în seara aceea Zosima îi dăduse întâlnire basileului ca să-l facă să vorbească cu morţii, şi nu cu matracucele, pentru că, se ştie, zicea Baudolino, lumea crede orice, cu condiţia să i se vorbească despre morţi.

Dincolo de încăpere, se vedeau deja nişte lumini, şi-ntr-adevăr intrară într-o criptă circulară, luminată de două tripoduri aprinse încă de pe acum. Cripta era înconjurată de un şir de coloane, iar în spatele coloanelor se întrezărea, deschizându-se nişte coridoare, o galerie, care ducea cine ştie unde.

În mijlocul criptei era un soi de lighean plin cu apă, cu marginea formând un fel de canal, care mergea circular în jurul suprafeţei lichidului, plin cu o substanţă uleioasă. Alături de lighean, pe o coloană mică, stătea ceva neclar acoperit cu o cârpă roşie. Din diferitele şoapte pe care le auzise, Baudolino înţelesese că Andronic, după ce se încredinţase unor ventriloci şi astrologi şi încercase zadarnic să mai găsească la Bizanţ pe cineva care, la fel ca la grecii antici, să ştie să prezică viitorul cu ajutorul zborului păsărilor, şi fără a se încrede în unii nenorociţi care se împăunau că ştiu să interpreteze visele, se încrezuse acum în hidromanţi, adică în cei care, ca şi Zosima, ştiau să scoată preziceri scufundând în apă ceva ce aparţinuse unui răposat.

Sosiseră trecând prin spatele altarului şi, întorcându-se, văzuseră un iconostas, dominat de un Crist Pantocrator care-i aţintea cu ochi severi şi larg deschişi.

Baudolino băgă de seamă că, dacă ştirile lui Boiamondo erau bune, peste puţin timp cu siguranţă avea să sosească cineva, şi ei trebuiau să se ascundă. Aleseră o parte a şirului de coloane unde tripodurile nu răsfrângeau nici o lumină, şi acolo se aşezară, chiar la timp, pentru că deja se auzeau paşii cuiva care sosea.

Din latura dreaptă a iconostasului îl văzură intrând pe Zosima, înfăşurat într-un anteriu care părea cel al lui Rabbi Solomon. Baudolino avusese o mişcare instinctivă de mânie şi părea că voia să iasă la lumină ca să pună mâna pe trădătorul acela. Călugărul preceda cu respect un bărbat cu veşminte somptuoase, urmat de alte două personaje, iar din atitudinea respectuoasă a celor doi, se înţelegea că

primul era basileul Andronic.

Monarhul se opri deodată, impresionat de decor. Îşi făcu cruce dinaintea iconostasului, apoi îl întrebă pe Zosima: „De ce m-ai adus aici?”

„Stăpâne”, zise Zosima, „te-am adus aici pentru că numai în locuri sfinţite se poate practica hidromanţia adevărată, stabilind legătura care trebuie cu lumea răposaţilor.”

„Nu sunt un pidosnic”, zise basileul, făcându-şi încă o dată cruce, „dar ţie nu ţi-e teamă să evoci răposaţii?”

Zosima râse cu îndrăzneală: „Stăpâne, aş putea ridica mâinile astea ale mele, şi cei care dorm în zece mii de lăcaşuri ale Constantinopolelui ar alerga ascultători la picioarele mele. Dar nu am nevoie să chem în viaţă acele trupuri. Am la îndemâna mea un obiect de mare preţ, pe care-l voi folosi ca să stabilesc o legătură mai grabnică cu lumea beznelor.” Aprinse un tăciune de la unul din tripoduri şi-l apropie de şănţuleţul de pe marginea ligheanului. Uleiul începu să ardă şi o cunună de flăcărui, alergând de jur-împrejurul suprafeţei apei, o iluminau cu reflexe schimbătoare.

„Încă nu văd nimic”, zise basileul aplecându-se peste lighean. „Întreabă-ţi apa asta a ta cine-i cel care se pregăteşte să-mi ia locul. Simt frământări în oraş şi vreau să ştiu pe cine trebuie să distrug ca să nu mai trebuiască să mă tem.”

Zosima se apropie de obiectul acoperit cu o pânză roşie ce se afla pe coloana aceea scundă, luă cu un gest teatral vălul şi-i întinse basileului un lucru aproape rotund pe care-l ţinea în palme. Prietenii noştri nu puteau vedea despre ce era vorba, dar îl vedeau pe basileu cum se trăgea înapoi tremurând, căutând parcă să depărteze de la sine o vedenie insuportabilă. „Nu, nu”, spuse el, „asta nu! Mi-l ceruseşi pentru riturile tale, dar nu ştiam că aveai să-l faci să-mi apară în faţa ochilor!”

Zosima înălţase trofeul acela şi acum îl arăta unei adunări închipuite ca pe un chivot al agneţului, întorcându-l spre toate părţile grotei aceleia. Era capul unui tânăr mort, cu trăsăturile încă intacte, de parcă ar fi fost abia desprins de trunchi, cu ochii închişi, cu nările dilatate la un nas mic şi subţire, cu două buze mici abia răsfrânte puţin, care descopereau un şir de dinţi fără cusur. Nemişcarea şi expresia pierdută de viaţă de pe chipul acela erau făcute să pară şi mai hieratice din cauză că părea de o culoare uniformă, aurită şi aproape scânteia la lumina flăcăruilor de care îl apropia acum Zosima.

„Trebuia să folosesc capul nepotului tău Alexie”, îi spunea acum Zosima basileului, „pentru ca ritul să se poartă săvârşi. Alexie era legat de tine prin legături de sânge, şi numai prin mijlocirea lui vei putea să te întâlneşti cu împărăţia celor care nu mai sunt.” Apoi cufundă încet în lichid obiectul acela înspăimântător, lăsându-l să

coboare la fundul ligheanului, peste care Andronic se aplecă, atâta cât îi îngăduia cununa aceea de flăcări să se apropie. „Apa se face acum tulbure”, zise el dintr-o suflare. „Ea a găsit în Alexie elementul pământesc pe care-l aştepta şi îl întreabă”, murmură Zosima. „Să aşteptăm ca noruleţul acela să se destrame.”

Prietenii noştri nu puteau vedea ce se petrece în apă, dar înţeleseră că la un moment dat aceasta se făcuse iar limpede şi arăta pe fund chipul micului basileu. „Pe Infern, iată că-şi recapătă culorile de altădată”, bolborosea Andronic, „şi citesc nişte semne care i-au apărut pe frunte. „Oh, minune… Iota, Sigma…”

Nu era nevoie să fii hidromant ca să înţelegi ce anume se întâmplase. Zosima luase capul împăratului copil, îi crestase două litere pe frunte, apoi îl acoperise cu o substanţă aurie, solubilă în apă. Acum, după ce se topise patina aceea artificială, nenorocita victimă îi trimitea celui care-l trimisese la moarte mesajul pe care, evident, Zosima sau cineva care-l inspirase voia să ajungă la el.

Andronic într-adevăr continua să silabisească: „Iota, Sigma, IS… IS…” Se ridicase, îşi învârtise de mai multe ori pe degete perii din barbă, părea că scoate foc pe nări, îşi plecase capul ca pentru a reflecta, apoi şi-l ridicase ca un cal nărăvaş care se reţine cu greu: „Isaac!” urlase. „Duşmanul e Isaac Comnenul! Ce urzeşte el oare acolo, în Cipru? O să-i trimit o flotă şi-l voi nimici înainte să se poată mişca, nenorocitul!”

Unul dintre cei doi însoţitori ieşi din umbră, iar Baudolino băgă de seamă că avea chipul cuiva care era gata să-şi pună-n frigare propria-i mamă dacă i-ar fi lipsit carnea de pe masă. „Stăpâne”, zise acela, „Ciprul e prea departe, iar flota ta ar trebui să iasă din Propontida, trecând pe acolo pe unde acum bântuie armata regelui din Sicilia. Dar, aşa cum tu nu poţi să te duci la Isaac, tot aşa nu poate veni nici el la tine. Nu la Comnen m-aş gândi eu, ci la Isaac Anghelos, care-i aici în oraş, şi tu ştii că nu te iubeşte deloc.”

„Stephanos”, râse cu dispreţ Andronic, „şi tu ai vrea să-mi fac griji pentru Isaac Anghelos? Cum poţi să crezi că molâul acela, neputinciosul acela, nevolnicul acela bun de nimic se poate gândi să mă ameninţe? Zosima, Zosima”, zise el furios către necromant, „apa şi capul ăsta îmi vorbesc ori de unul care-i prea departe, ori de altul care-i prea nătâng?” Zosima înţelegea că-i pe cale să-şi piardă ochii, dar, spre norocul lui, interveni acel Stephanos care vorbise mai înainte. Din plăcerea cu care promitea noi nelegiuiri, Baudolino pricepu că era acel Stephanos Aghiochristoforites, duhul rău al lui Andronic, cel care-l strangulase şi-l decapitase pe coconul Alexie.

„Stăpâne, nu dispreţui minunile. Ai văzut că au apărut pe chipul băiatului semne care, pe când era viu, cu siguranţă că nu se aflau. Isaac Anghelos o fi fiind el un prizărit, dar te urăşte. Alţii mai mici şi

mai prizăriţi decât el au atentat la viaţa unor oameni mari şi curajoşi ca tine, dacă totuşi au fost… Dă-mi învoirea ta şi chiar în noaptea asta mă duc să-l capturez pe Anghelos şi-i scot ochii cu mâinile mele, apoi îl spânzur de un stâlp al palatului tău. Poporului i se va spune că ai primit mesajul din cer. Mai bine să înlături deîndată pe cineva care încă nu te ameninţă decât să-l laşi în viaţă aşa ca într-o zi să te poată ameninţa. Să lovim noi întâi."

„Tu încerci să mă foloseşti ca să-ţi satisfaci vreo ranchiună de-a ta", zise basileul, „dar poate că, făcând răul, tu faci şi ceva bun. Ia-mi-l din cale pe Isaac. Îmi pare rău numai…" şi-l privi pe Zosima în aşa fel încât să-l facă să tremure ca varga, „că, Isaac fiind mort, n-o să ştim niciodată dacă voia cu adevărat să-mi facă rău, şi deci dacă monahul ăsta mi-a spus adevărul. Dar până la urma urmelor, mi-a dat semn despre un bănuit drept şi, chiar când nu gândeşti cum trebuie, ai aproape totdeauna dreptate. Stephanos, suntem obligaţi să-i arătăm recunoştinţa noastră. Ai tu grijă să-i dai ceea ce va cere." Făcu un gest către cei doi însoţitori şi ieşi, lăsându-l pe Zosima să-şi vină treptat în fire din spaima care-l împietrise lângă ligheanul său.

„Aghiochristoforitul îl ura cu adevărat pe Isaac Anghelos, şi de bună seamă că se înţelesese cu Zosima ca să-l facă să cadă în dizgraţie", zise Nicetas. „Dar, slujind duşmăniei lui, n-a făcut binele stăpânului său, pentru că acum pesemne că vei fi ştiind că i-a grăbit ruina."

„Ştiu", zise Baudolino, „dar de fapt în seara aceea nu-mi păsa prea mult să-nţeleg ce s-a întâmplat. Mi-ajungea să ştiu că acum îl aveam pe Zosima în mâinile mele."

Abia se stinseseră paşii regalilor vizitatori, şi Zosima scosese un suspin lung de uşurare. În fond, experimentul ajunsese la bun sfârşit. Îşi frecase mâinile, schiţând un surâs de satisfacţie, scosese capul băiatului din apă şi-l depusese acolo unde fusese mai înainte. Apoi se întorsese să privească din nou cripta întreagă şi începuse să râdă isteric, ridicând braţele şi strigând: „Îl am la mână pe basileu! Acum nu mi-ar fi frică nici de morţi!"

Abia terminase de vorbit, că prietenii noştri şi ieşiseră încet la lumină. Cui are de-a face cu magia i se-ntâmplă că în cele din urmă se convinge că, deşi el nu crede-n diavol, diavolul cu siguranţă crede în el. Văzând cum o cohortă de fantome se ridicau ca şi cum ar fi fost ziua judecăţii, oricât de ticăloşit ar fi fost, Zosima, în momentul acela, se purtă cu exemplară spontaneitate. Fără să-ncerce să-şi ascundă simţămintele, şi le pierdu, adică leşină.

Îşi reveni doar când Poetul îl stropi cu apă divinatorie. Deschise ochii şi văzu la o palmă de nasul său un Baudolino înspăimântător la vedere, mai ceva decât dacă ar fi fost o făptură venită de pe celălalt

tărâm. În clipa aceea, Zosima înţelese că nu flăcările unui iad nesigur, ci răzbunarea din cale-afară de sigură a mai vechii lui victime îl aştepta fără greş.

„A fost ca să-l slujesc pe stăpânul meu”, se grăbi el să spună, „şi a fost ca să-ţi fac un serviciu şi ţie, am făcut scrisoarea ta să circule mai bine decât ai fi putut-o face tu…” Baudolino zise: „Zosima, nu din răutate, ci, dacă ar trebui s-ascult la cele ce Domnul mă-nvaţă, ar trebui să-ţi rup şalele. Dar cum asta ar fi o osteneală, după cum vezi, mă abţin.” Şi-i dădu una cu dosul palmei de-i făcu capul să se rotească de două ori.

„Sunt un om al basileului, dacă-mi atingeţi un singur fir de păr din barbă, vă jur că…” Poetul îl înşfăcă de păr, îi apropie faţa de flăcările care încă mai ardeau în jurul ligheanului, iar barba lui Zosima începu să fumege.

„Sunteţi nebuni”, zise Zosima încercând să se tragă din încleştarea lui Abdul şi a lui Kyot care între timp îl apucaseră sucindu-i braţele la spate. Iar Baudolino, cu o palmă dată după ceafă îl împinse să-şi stingă incendiul bărbii cu capul în lighean, împiedicându-l să se ridice la loc până ce mizerabilul, nemaiferindu-se acum de foc, începu să se teamă de apă şi, cu cât se ferea, cu atât înghiţea mai multă.

„După băşicile pe care le-ai făcut ieşind din apă”, zise senin Baudolino trăgându-l de plete, „trag profeţia că-n noaptea asta vei muri nu cu barba, ci cu picioarele fripte.”

„Baudolino”, sughiţa Zosima, vomând apă, „Baudolino, putem cădea totuşi la învoială… Lasă-mă să tuşesc, te rog, nu pot fugi, ce vreţi, atâţia contra unuia singur, nu vă e milă? Ascultă, Baudolino, ştiu că nu vrei să te răzbuni pentru momentul acela al meu de slăbiciune, tu vrei s-ajungi în ţara acestui Preot Ioan al tău, iar eu ţi-am spus că am harta trebuitoare ca să ajungi acolo. Dacă pui pământ pe focul din vatră, îl stingi.”

„Ce vrei să spui, tâlharule? Termină cu proverbele tale!”

„Înseamnă că, dacă mă omori, harta n-o s-o mai vezi. Adesea peştii jucându-se-n apă se saltă deasupra apei şi ies din hotarele locului lor natural. Eu te pot face să ajungi departe. Să facem o învoială de oameni cinstiţi. Tu mă laşi, iar eu te duc acolo unde-i harta lui Cosmas Indicopleustes. Viaţa mea pentru împărăţia Preotului Ioan. Nu ţi se pare un schimb bun?”

„Aş prefera să te omor”, zise Baudolino, „dar îmi trebuieşti viu, ca să am harta.”

„Şi după aceea?”

„După aceea te ţinem bine legat şi înfăşurat într-un covor până ce vom fi găsit o corabie sigură care să ne ducă departe de aici, şi numai atunci desfăşurăm covorul, pentru că, dacă te-am slăbi imediat, ne-ai trimite pe urme toţi ucigaşii din oraş.”

„Şi-l desfăşuraţi în apă…”

„Termină odată, că nu suntem asasini. Dacă aş vrea să te omor după aceea, nu te-aş lua la palme de acum. Dar iată, o fac tocmai ca să-mi dau o satisfacţie, fiindcă mai mult de-atât n-am de gând să fac.” Şi începu cu calm să-i dea mai întâi o palmă peste faţă, apoi alta, schimbând mâinile, cu o lovitură îi rotea capul la stânga, cu alta i-l rotea la dreapta, de două ori cu toată palma, de două ori cu degetele întinse, de două ori cu dosul mâinii, de două ori pe muchie, până ce Zosima se făcu vânăt, iar lui Baudolino i se deznodau încheieturile. Atunci zise: „Acum mă doare pe mine şi mă opresc. Haide să vedem harta.”

Kyot şi Abdul îl târâră pe Zosima de subţiori, căci acum nu se mai putea ţine pe picioare şi putea doar să arate drumul cu un deget tremurător, în timp ce şoptea: „Monahul care-i dispreţuit şi suferă asta e ca o plantă stropită în fiecare zi.”

Baudolino îi spunea Poetului „Mă învăţase odată Zosima că mânia mai mult decât orice patimă răscoleşte şi tulbură sufletul, dar uneori ajută. Când într-adevăr o folosim cu calm împotriva nelegiuiţilor şi a păcătoşilor ca să-i mântuim sau ca să-i descumpănim, procurăm sufletului plăcere, pentru că mergem drept la ţinta dreptăţii.” Comenta Rabbi Solomon: „Cum spune Talmudul, există pedepse care spală toate josniciile unui om.”

21

Baudolino şi plăcerile Bizanţului

Mănăstirea din Katabates era în ruină şi toţi o considerau acum un aşezământ nelocuit, dar la suprafaţa pământului mai existau câteva chilii şi vechea bibliotecă, deşi lipsită de cărţi, devenise un fel de refectoriu. Zosima locuia aici împreună cu doi-trei paracliseri, şi Dumnezeu ştie care or fi fost slujbele lor bisericeşti. Când Baudolino şi ai săi ieşiră din nou la suprafaţă cu prizonierul lor, acoliţii dormeau, dar, după cum se lămuri în dimineaţa următoare, erau destul de îndobitociţi de desfrânarea mâncării, încât nu constituiau o primejdie. Hotărâră că era mai bine să doarmă în bibliotecă. Zosima avu un somn agitat în timp ce zăcea pe jos între Kyot şi Abdul, care acum deveniseră îngerii săi păzitori.

De dimineaţă, toţi se aşezară în jurul unei mese, şi Zosima fu invitat să-şi facă datoria.

„Aşadar", zise Zosima, „harta lui Cosmas se află la palatul Bucoleone, într-un loc pe care-l ştiu eu şi la care numai eu singur am intrare. O să mergem diseară târziu."

„Zosima", zisese Baudolino, „vinzi castraveţi la grădinar. Până una-alta, explică-mi bine ce anume spune harta asta."

„Păi e simplu, nu?", spusese Zosima luând un pergament şi un stil. „Eu ţi-am spus că fiecare creştin care urmează dreapta credinţă trebuie să fie de acord cu faptul că lumea asta mare e făcută ca tabernacului de care vorbesc Scripturile, Acum urmăriţi ceea ce vă zic. În partea de jos a tabernaculului se afla o masă cu douăsprezece pâini şi douăsprezece fructe, fiecare pentru câte una din lunile anului, de jur-împrejurul mesei se afla o potcoavă care întruchipa Oceanul, iar în jurul potcoavei era o ramă lată de o palmă care reprezenta tărâmul de dincolo, în care la răsărit se află Raiul Pământesc. Cerul era reprezentat de bolta care se sprijinea în întregime pe marginile pământului, dar între boltă şi bază era întins vălul firmamentului, dincolo de care stă lumea cerească pe care noi doar într-o zi avem s-o vedem la faţă. Într-adevăr, aşa cum a spus Isaia, Dumnezeu e Cel care stă aşezat deasupra pământului, ai cărui locuitori sunt ca nişte lăcuste, cel care a-ntins cerul ca pe un văl subţire şi l-a desfăşurat ca pe un cort. Şi psalmistul îl laudă pe cel care-ntinde cerul ca pe un baldachin. Apoi Moise a pus sub văl, la sud, candelabrul care lumina toată întinderea pământului, şi sub el şapte lumânări, ca să însemne cele şapte zile ale săptămânii şi toate stelele din cer."

„Dar tu-mi explici cum era făcut tabernacului", zise Baudolino, „nu cum e făcut universul."

„Păi universul e făcut ca altarul, ca tabernaculul şi aşa că, dacă-ţi explic cum era altarul, îţi explic cum este universul. Cum de nu înţelegi un lucru atât de simplu? Iată…" Şi îi făcu un desen. Acesta arăta forma universului, exact ca pe un templu, cu bolta lui arcuită, a cărei parte superioară rămâne ascunsă ochilor noştri de către vălul firmamentului. Dedesubt se întinde ecumena, universul, altfel spus, tot pământul pe care-l locuim, care totuşi nu-i plat, ci se sprijină pe Ocean, care-l înconjoară, şi urcă pe o pantă abia simţită şi continuă către extremul septentrion şi către apus, unde se ridică un munte atât de înalt, încât statura lui scapă ochiului nostru, iar vârful lui se contopeşte cu norii. Soarele şi luna, mişcate de îngeri – cărora li se datorează şi ploile, cutremurele şi toate celelalte fenomene atmosferice – trec dimineaţa de la răsărit către miazăzi, prin faţa muntelui şi luminează lumea, iar seara se urcă din nou către apus şi dispar în spatele muntelui, dându-ne impresia că asfinţesc. Astfel, în timp ce la noi cade noaptea, de cealaltă parte a muntelui e ziua, dar această zi nimeni n-o vede, pentru că muntele de cealaltă parte este gol, nimeni nu a fost acolo."

„Şi cu desenul ăsta va trebui să găsim noi ţara Preotului Ioan?" întrebă Baudolino. „Zosima, bagă de seamă că învoiala este viaţa ta pentru o hartă bună, dar dacă harta-i rea, învoiala se schimbă."

„Aşteaptă. Aşteaptă. Deoarece, întruchipând tabernaculul aşa cum este, priceperea noastră nu-i în stare să dea ia vedere tot ce rămâne acoperit de pereţii lui şi de munte, Cosmas a mai desenat o hartă, care arată pământul ca şi cum l-am privi de sus, zburând pe firmament, sau poate aşa cum îl văd îngerii. Această hartă, care se păstrează la Bucoleone, arată poziţia pământurilor pe care le cunoaştem, cuprinse în chenarul Oceanului, iar dincolo de Ocean pământurile unde oamenii au locuit înainte de potop, dar, după Noe, nimeni nu s-a mai dus până acolo."

„Încă o dată, Zosima", zise Baudolino încruntându-se ca o fiară, „dacă tu crezi că vorbind despre lucruri pe care nu ni le arăţi…"

„Dar lucrurile astea eu le văd ca şi cum ar fi aici sub ochii mei, iar în curând le veţi vedea şi voi."

Cu faţa aceea suptă, ajunsă şi mai suferindă din cauza vânătăilor şi a echimozelor care o făceau demnă de milă, cu ochiul luminat de lucrurile pe care le vedea sub el, Zosima părea convingător chiar şi celor care nu se-ncredeau în el. Asta era puterea lui, comenta Baudolino către Nicetas, şi în felul ăsta îl dusese de nas prima oară, îl ducea şi acum şi avea să-l ducă încă vreo câţiva ani. Era aşa de convingător, încât voia să clarifice cum anume se putea, cu tabernaculul lui Cosmas, să se explice şi eclipsele, dar pe Baudolino eclipsele nu-l interesau. Ceea ce-l convingea era şansa de a putea merge cu adevărat în căutarea Preotului cu harta reală. „Bine", zise el,

„să aşteptăm seara.”

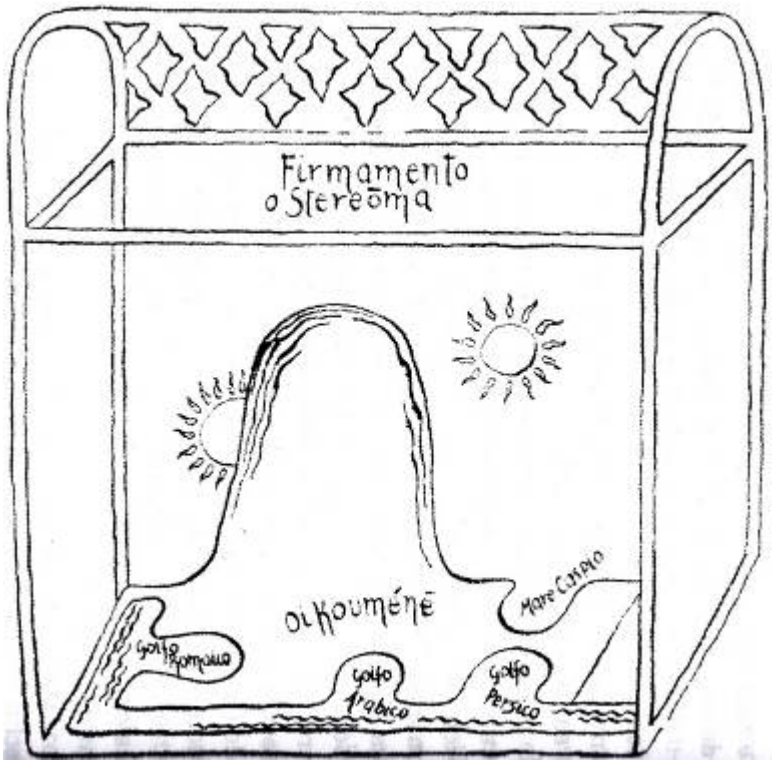

Zosima îl puse pe unul dintre ai lui să servească verdeţuri şi fructe, iar Poetului, care întreba dacă nu mai era şi altceva, îi răspunse: „O merinde săracă, permanent rânduită, fără greutate îl va duce pe monah în portul nevătămării sale.” Poetul îi spuse să se ducă la dracu’, apoi, văzând că Zosima înghiţea cu mare poftă, se duse şi se uită sub verdeţurile lui şi descoperi că ortacii săi îi ascunseseră, numai pentru el, nişte bucăţi frumoase de miel gras. Şi, fără să spună un cuvânt, schimbă blidele.

Se pregăteau să-şi treacă ziua în aşteptare, când unul dintre acoliţi intră cu totul zdruncinat şi le spuse ce se întâmplase. Noaptea, imediat după ritul acela, Stephanos Aghiochristoforitul, cu un steag de oşteni, se dusese la casa lui Isaac Anghelos, nu departe de mănăstirea Pribleptos, sau a Fecioarei Faimoase, şi-l chemase pe duşmanul său cu voce tare, impunându-i să iasă, ba, mai mult, striga către ai săi să deschidă uşa, să-l apuce pe Isaac de barbă şi să-l scoată cu capul în jos. Atunci Isaac, aşa şovăitor şi temător cum îl ştia zvonul public, hotărâse să-ncerce totul şi să nu se dea bătut: încălecase un cal în curte şi, cu sabia scoasă din teacă, aproape dezbrăcat, niţel ridicol cu o mântăluţă în două culori care abia-i ajungea pe şolduri, ieşise aşa deodată luându-l pe duşman prin surprindere. Aghiochristoforitul n-

avusese vreme să-şi scoată arma când Isaac, cu o singură lovitură de sabie, îi despicase capul în două. Apoi se îndreptase către ucigaşii acelui duşman care avea acum două capete, unuia îi zburase o ureche, iar pe ceilalţi îi pusese pe goană de frică.

Să ucidă pe omul de încredere al împăratului fusese cel mai rău, şi asta cerea un leac tot atât de mare. Isaac, arătând o bună intuiţie de cum anume ar trebui tratat cu poporul, se repezise la Sfânta Sofia, cerând acel adăpost pe care tradiţia îl îngăduia ucigaşilor, şi implorase cu glas mare iertare pentru fapta sa. Îşi smulsese puţinele veşminte pe care le avea pe el, precum şi perii din barbă, arătă spada încă însângerată şi, pe când cerea milă, dădea de înţeles că făptuise asta ca să-şi apere viaţa, amintind tuturora răutăţile ucisului.

„Povestea asta nu-mi place", zisese Zosima, acum buimăcit de moartea aşa de grabnică a nefastului său protector. Şi pesemne şi mai puţin îi plăceau ştirile care sosiră după aceea, din ceas în ceas. Isaac fusese urmat la Sfânta Sofia de personaje ilustre precum Ioan Dukas. Isaac continua să adune mulţimea care se îngroşa de la un ceas la altul; către seară un mare număr de cetăţeni înserase cu Isaac în templu ca să-l ocrotească, unii tocmai începeau să murmure că trebuiau să termine cu tiranul. Că Isaac, aşa cum afirmase necromanţia lui Zosima, îşi pregătise din timp lovitura, ori că din fericire profitase de un pas greşit al duşmanilor săi, era clar acum că tronul lui Andronic se clătina. Şi era tot aşa de clar că, în situaţia aceea, ar fi fost nebun să-ncerce să intre în palatul regal, care putea deveni de la un moment la altul un măcel public. Toţi fură de acord că se cerea să aştepte evenimentele la Katabates.

În dimineaţa următoare, jumătate din cetăţeni se revărsaseră pe străzi cerând cu glas tare ca Andronic să fie întemniţat şi Isaac să fie ales pe tronul imperial. Poporul dăduse asalt la închisorile publice eliberând multe victime nevinovate ale tiranului şi din familii ilustre care se uniseră imediat cu răzmeriţa. Dar nu era răzmeriţă, era acum o răscoală, o revoluţie, o preluare a puterii. Orăşenii umblau înarmaţi pe străzi, care cu săbii şi platoşă, care cu bâte şi ciomege. Unii dintre ei, printre care mulţi demnitari ai imperiului, care judecaseră că a sosit momentul să-şi aleagă un nou autocrat, dăduseră jos coroana lui Constantin cel Mare, care atârna deasupra altarului principal din templu, şi-l încoronaseră pe Isaac.

Roind pusă pe harţă, dinspre templu, mulţimea pusese asediu la palatul imperial, Andronic încercase o disperată rezistenţă slobozind săgeţi din vârful turnului celui mai înalt, acela numit Kentenarion, dar trebuise să cedeze avântului acum plin de furie al supuşilor săi. Se spunea că şi-a smuls crucifixul de la gât, şi-a scos încălţările de purpură, şi-a pus pe cap o căciulă ţuguiată cum poartă barbarii şi s-a urcat, trecând prin labirinturile de la Bucoleone, pe corabia sa,

luându-şi cu sine soţia şi pe prostituata Maraptica, de care era amorezat nebuneşte. Isaac intrase triumfal în palat, mulţimea dăduse buzna pe străzi, luase cu asalt monetăria sau, cum o mai numeau, Băile de Aur, intrase în arsenale, şi prinsese să jefuiască bisericile palatului, smulgând podoabele preasfintelor icoane.

Acum Zosima, la fiece zvon, tremura din ce în ce mai tare, deoarece se povestea că, de cum era recunoscut vreun complice de-al lui Andronic, era trecut prin tăişul armelor. Pe de altă parte, nici Baudolino şi ai săi nu credeau că-i cuminte să se aventureze tocmai acum pe coridoarele palatului Bucoleone. Aşa că, fără să facă altceva decât să mănânce şi să bea, prietenii noştri mai petrecuseră câteva zile la Katabates.

Asta până se ajunse să se afle că Isaac se mutase de la Bucoleone la palatul Blachernei, în marginea cea mai de la nord a oraşului. Asta lăsa poate palatul Bucoleone mai puţin apărat şi (fiindcă nu mai era nimic de jefuit în el) destul de pustiu. Chiar în aceeaşi zi, Andronic fusese capturat pe coasta Pontului Euxin şi dus în faţa lui Isaac. Curtenii îl luaseră la pălmuit şi-l loviseră cu picioarele, îi smulseseră barba, îi scoseseră dinţii, îl răseseră pe cap, apoi îi tăiaseră mâna dreaptă şi-l aruncaseră în temniţă.

Odată aflată ştirea că în oraş începuseră dansuri de bucurie şi serbări la orice colţ, Baudolino hotărî că în vălmăşagul acela se puteau aventura către Bucoleone. Zosima îi rugă să ia în seamă că l-ar putea recunoaşte cineva, iar prietenii noştri îi spuseră să n-aibă grijă. Folosindu-se de tot ce-aveau la îndemână, îi râseră tot capul şi barba pe când el plângea simţindu-se dezonorat să-şi piardă acele podoabe de monahicească venerabilitate. Într-adevăr, golaş ca un ou, Zosima apărea neavând deloc bărbie, cu buza de sus prea ieşită în afară şi cu urechi ascuţite ca ale unui câine şi, observa Baudolino, semăna mai mult cu Cichinisio, un zănatic care umbla pe străzile din Alexandria strigând lucruri de ruşine după fete, decât cu ascetul blestemat ce lăsase până acum să se creadă că era. Pentru a corecta efectul acela de plâns, îi dădură cu sulimanuri, iar la sfârşit părea un tânăr corupt, o paparudă, personaj după care în Lombardia copiii s-ar fi luat, maimuţărindu-l şi aruncând cu fructe stricate, dar la Constantinopole era o privelişte de toate zilele şi era, zicea Baudolino, ca şi cum te-ai plimba prin Alexandria îmbrăcat ca un vânzător de urdă sau de brânză.

Străbătuseră oraşul, şi-l văzuseră trecând, legat cu lanţuri şi cocoţat pe o cămilă râioasă, pe Andronic, mai jumulit decât animalul pe care îl călărea, aproape despuiat, cu o legătură murdară de zdrenţe însângerate la încheietura ciungă a mâinii drepte, şi cu sânge închegat pe obrajii scofâlciţi, pentru că abia îi scoseseră un ochi. În jurul lui, cei mai disperaţi dintre locuitorii oraşului aceluia, căruia îi fusese

atâta vreme stăpânitor şi autocrat, cârnăţari, tăbăcari şi oamenii de scursură din toate tavernele, strângându-se ca roiurile de muşte primăvara pe o balegă de cal, îl loveau în cap cu măciucile, îi vârau în bot balegă de bou, îi storceau la nas bureţi îmbibaţi cu pişatul vitelor, îi înţepau picioarele cu strămurarea, cei mai blânzi dădeau în el cu pietre, numindu-l câine turbat şi fiu de căţea în călduri.

De la fereastra unui bordel, o matracucă îi răsturnă în spate o oală cu apă fiartă, apoi furia acelei mulţimi crescu şi mai tare, îl traseră jos de pe cămilă, şi-l atârnară de picioare de cele două coloane mici de lângă statuia lupoaicei care-i alăptează pe Romulus şi Remus.

Andronic se purtă mai bine decât călăii săi, fără să scoată vreun vaiet. Se mărginea să murmure: *„Kyrie eleison, Kyrie eleison”* şi întreba de ce mai fărâmau un lanţ şi aşa rupt. Aşa atârnat cum era, fu despuiat de puţinul pe care-l mai avea pe el, cineva îi tăie dintr-odată cu o sabie părţile ruşinoase, un altul îi înfipse o lance-n gură, înţepându-l până-n măruntaie, în timp ce altul îl înţepa de la şezut în sus. Se aflau acolo şi latini, care aveau iatagane şi se mişcau de parcă le făceau să danseze-n juru-i, coborând tăişurile ce-i smulgeau toată carnea, şi poate că erau singurii ce aveau drept la o răzbunare, pentru cele ce făcuse Andronic celor din neamul lor cu câţiva ani mai înainte. În sfârşit, nefericitul încă mai avu puterea să-şi ducă la gură bontul mâinii drepte, ca şi cum ar fi vrut să bea din sângele său ca să-l plinească pe cel care-i curgea în valuri. Apoi muri.

Fugind de privelişte aceea, prietenii noştri încercaseră să ajungă la Bucoleone, dar, ajunşi în preajmă-i, băgaseră de seamă că era cu neputinţă să intre. Isaac, dezgustat de multele jafuri, îl înconjurase acum cu gărzile sale, iar cine încerca să treacă de apărarea aceea era justiţiat pe loc.

„Tu tot ai să treci, Zosima”, zise Baudolino. „E simplu, intri, iei harta şi ne-o aduci.”

„Şi dacă-mi taie gâtul?”

„Dacă nu te duci, ţi-l tăiem noi.”

„Jertfa mea ar avea sens dacă harta ar fi în palat. Dar, la drept vorbind, harta nu-i acolo.”

Baudolino îl privise de parcă nu-şi putea închipui o mai mare neobrăzare. „Ah”, scrâşnise el, „şi abia acum ne spui adevărul? Şi de ce ai continuat să minţi până acum?”

„Căutam să câştig timp. Să câştigi timp nu e păcat. Păcatul, pentru călugărul perfect, este să-l piardă.”

„Noi îl omorâm îndată, aici, pe loc”, zise atunci Poetul. „E momentul nimerit, în măcelul ăsta, nimeni nu se bagă. Să hotărâm cine-l sugrumă, şi gata.”

„O clipă”, zise Zosima. „Domnul ne învaţă cum să ne abţinem de la fapta care ne dăunează. Am minţit, e adevărat, dar voind să fac

bine.”

„Dar care bine?!” urlă Baudolino exasperat.

„Al meu”, răspunse Zosima. „Aveam şi eu dreptul să-mi apăr viaţa, fiindcă voiaţi să mi-o luaţi. Călugărul, ca şi heruvimii şi serafimii, trebuie să fie tot acoperit de ochi sau (şi aşa înţeleg eu zisa sfinţilor părinţi din pustie) trebuie să fie cu băgare de seamă şi cu isteţime în privinţa potrivnicului.”

„Dar potrivnicul de care vorbeau părinţii aceia era diavolul, nu noi!” urlă iarăşi Baudolino.

„Felurite sunt capcanele demonilor, apar în vis, creează arătări, se străduiesc să ne înşele, se prefac în îngeri de lumină şi te cruţă ca să-ţi insufle o ocrotire mincinoasă. Ce aţi fi făcut în locul meu?”

„Şi ce-o să faci tu acum, grecotei scârbos, ca să-ţi mai salvezi o dată viaţa?”

„Vă voi spune adevărul, după cum mi-e obiceiul. Harta lui Cosmas cu siguranţă există, iar eu am văzut-o cu ochii aceştia ai mei. Unde este acum nu ştiu, dar jur că o port întipărită în cap, aici…” Şi-şi bătea fruntea pleşuvită de coamă. „Ţi-aş putea spune pe zile şi zile distanţele ce ne despart de ţara Preotului Ioan. Acum e evident că eu nu pot să mai stau în oraşul ăsta şi că nu mai aveţi nevoie să staţi nici voi, dat fiind că aţi venit aici să mă luaţi pe mine, iar acum mă aveţi, şi ca să găsiţi harta, şi nu o aveţi. Dacă mă omorâţi, nu vă rămâne nimic. Dacă mă luaţi cu voi, vă jur pe preasfinţii apostoli că voi fi robul vostru şi-mi voi închina zilele să vă desenez un drum care să vă ducă drept în ţara Preotului. Cruţându-mi viaţa, nu aveţi nimic de pierdut, decât că aveţi o gură în plus de hrănit. Ucigându-mă, veţi pierde totul. Luaţi sau lăsaţi, cum voiţi.”

„Aceasta-i neruşinatul cel mai neruşinat pe care l-am întâlnit în viaţa mea”, zise Boron, iar ceilalţi încuviinţară. Zosima aştepta în linişte, pocăit. Rabbi Solomon apucă să zică: „Sfântul, binecuvântat fie pururi…”, dar Baudolino nu-l lăsă să sfârşească: „Ajunge cu proverbele, că şi aşa zice prea multe şarlatanul ăsta. E un vulpoi, dar are dreptate. Trebuie să-l luăm cu noi. Altfel Frederic ne vede întorcându-ne cu mâinile goale şi crede că ne-am dedulcit cu banul său la bunătăţile Orientului. Să ne întoarcem măcar cu un prizonier. Dar tu, Zosima, jură, jură că nu vei încerca să ne mai joci alt renghi.”

„Jur pe toţi cei doisprezece sfinţi apostoli”, zise Zosima.

„Unsprezece, unsprezece, nefericitule!”, îi striga Baudolino apucându-l de haină, „dacă zici doisprezece, e şi Iuda printre ei!”

„Ei, bine, unsprezece.”

„Astfel”, zice Nicetas, „aceasta a fost ultima ta călătorie la Bizanţ. Nu m-aş mira, după cele ce ai văzut, ca tu să consideri ceea ce se petrece acum ca pe o baie purificatoare.”

„Vezi, domnule Nicetas”, zise Baudolino, „mie băile purificatoare,

cum le spui tu, niciodată nu mi-au plăcut. Alexandria o fi şi acum un târg mizerabil, dar, la noi, când cineva care porunceşte nu ne place, îi spunem seara bună şi ne punem un alt consul. Şi chiar şi Frederic, o fi fost el uneori coleric, dar, când verii lui îi făceau necaz nu-i jugănea, le mai da un ducat în plus. Însă povestea nu-i asta. E că eu mă aflam acum la marginile ultime ale creştinităţii, mi-ar fi fost de ajuns s-o iau către Est sau către Sud, şi aş fi găsit Indiile. Dar acum ne terminaserăm banii, şi ca să pot pleca în Răsărit, trebuia să mă-ntorc la Apus. Aveam acum patruzeci şi trei de ani, îl urmăream pe Preotul Ioan de când aveam vreo şaisprezece sau mai puţin şi eram obligat încă o dată să-mi amân călătoria.”

22

Baudolino îşi pierde tatăl şi găseşte Gradalul

Genovezii îi trimiseseră pe Boiamondo şi pe Teofil să dea o primă raită prin oraş, ca să vadă dacă situaţia era cum trebuie. Era destul de bine, spuseseră ei la întoarcere, pentru că mare parte din pelerini stăteau prin taverne, iar restul păreau să se fi strâns la Sfânta Sofia, să privească lacom comoara de relicve care se adunase.

„E ceva de-ţi ia ochii!" zicea Boiamondo. Dar adăuga că strângerea prăzii se prefăcuse-ntr-o treabă murdară. Câte unii se prefăceau că-şi varsă prada, puneau la grămadă câteva podoabe de mărunţiş, dar pe furiş îşi strecurau pe sub haine câte un os de sfânt. Însă, cum nimeni nu voia să fie prins cu vreo relicvă asupră-i, abia ieşiţi din templu, se formase ca un fel de piaţă, cu orăşenii încă avuţi şi cu misiţi armeni.

„Aşa că", hohotea Boiamondo, „grecii, care şi-au mai salvat câţiva bănuţi din Bizanţ ascunzându-şi-i în gaura curului, au să şi-i scoată acum pentru vreo tibie a Sfântului Baciccia care şi-aşa fusese dintotdeauna în biserica de pe lângă casă! Dar poate că pe urmă o vând înapoi bisericii, pentru că grecii sunt vicleni. Totu-i hoţie curată, şi pe urmă zic că noi, genovezii, suntem ăia care ne gândim numai şi numai la parale."

„Dar ce anume duc ei acum la biserică?" întreba Nicetas. Teofil îi spuse totul mai cu socoteală. Văzuse lada care conţinea mantia de purpură a lui Crist, o bucată din varga cu care l-au bătut, buretele care i-a fost întins Domnului aflat pe moarte, cununa de spini, o casetă în care se păstrase o bucată din pâinea care a fost sfinţită la Cina cea de taină, aceea pe care Isus i-o oferise lui Iuda. Apoi sosise o cutiuţă cu perii din barba Crucificatului, smulşi de iudei după pogorârea de pe cruce, şi învelea cutia aceea chiar veşmântul Domnului, cel pe care soldaţii îl jucaseră la zar la picioarele crucii calvarului. Şi pe urmă stâlpul întreg de care fusese legat şi bătut cu vergi.

„Eu am văzut aducându-se şi o bucată din veşmântul Madonei", zise Boiamondo.

„Ce jale!" se văitase Nicetas. „Dacă aţi văzut numai o bucată din el, e semn că şi-l împărţiseră deja. Exista întreg, la palatul Blacherne. Cu mult timp în urmă, nişte oameni cu numele Galbi şi Candid s-au dus în pelerinaj în Palestina şi la Capernaum au aflat că *pallionul* Fecioarei se păstrase în casa unui evreu. Şi l-au făcut prieten, au petrecut noaptea la el, au luat pe ascuns măsurile cufăraşului de lemn în care se afla veşmântul, apoi la Ierusalim au pus să li se meşterească unul la fel, s-au întors la Capernaum, au înlocuit noaptea lădiţa şi au

adus veşmântul la Constantinopole, unde fusese clădită biserica apostolilor Petru şi Marcu ca să-l păstreze."

Boiamondo adăugase că se spunea cum doi cavaleri creştini sustrăseseră, fără încă să le predea, două capete ale Sfântului Ioan Botezătorul, câte unul de fiecare, şi toţi se întrebau care o fi cel adevărat. Nicetas zâmbise cu înţelegere: „Ştiam că aici în oraş erau venerate două. Primul fusese adus de Teodosie cel Mare, şi fusese pus în biserica Înainte-Mergătorului. Dar pe urmă Justinian mai găsise unul la Emesa. Mi se pare că-l dăruise unei chinovii şi se spunea că după aceea a fost înapoiat aici, dar nimeni nu mai ştia unde anume."

„Dar cum e cu putinţă să-ţi uiţi de o relicvă, cu preţul pe care-l are?" întreba Boiamondo.

„Evlavia poporului e schimbătoare. Ani şi ani ne entuziasmăm de o rămăşiţă sfântă, şi apoi suntem stârniţi la sosirea a ceva şi mai minunat, iar cea dintâi este uitată."

„Dar care dintre cele două e capul adevărat?" întrebase Boiamondo.

„Când se vorbeşte despre cele sfinte nu trebuie folosite măsuri omeneşti. Oricare dintre cele două moaşte mi-ai întinde, te asigur că, plecându-mă să le sărut, aş simţi mireasma sfântă pe care o scoate şi aş şti că-i vorba de capul adevărat."

În momentul acela sosi din oraş şi Pevere. Se întâmplau lucruri nemaipomenite. Ca să-i împiedice pe soldaţii de rând să mai fure şi din strânsura de la Sfânta Sofia, dogele poruncise deocamdată o primă şi iute numărătoare a lucrurilor adunate şi luaseră cu ei şi câţiva călugări greci ca să recunoască feluritele relicve. Şi aici se descoperise că, după ce fusese constrânsă cea mai mare parte dintre pelerini să restituie ceea ce luaseră, acum se găseau în templu nu numai două capete ale Botezătorului, lucru care acum se şi ştia, ci şi doi bureţi înmuiaţi în fiere şi oţet şi două cununi de spini, ca să nu mai spunem de altele. O minune, râdea pe-nfundate Pevere, uitându-se la Baudolino pe furiş, cele mai preţioase relicve ale Bizanţului se înmulţiseră, ca pâinile şi peştii. Unii dintre pelerini vedeau faptul ca pe un semn din cer în favoarea lor şi strigau că, dacă de bunurile acelea atât de rare era acum atâta belşug, ducele ar fi putut să îngăduie ca fiecare să-şi ducă acasă ceea ce luase.

„Însă e o minune în favoarea noastră!" zise Teofil, „pentru că astfel latinii n-or să mai ştie care-i relicva cea bună, şi vor fi obligaţi să lase totul aici."

„Nu sunt sigur de asta", zise Baudolino. „Fiecare principe sau marchiz sau vasal o să fie mulţumit că duce cu sine acasă o sfântă rămăşiţă, care va atrage mulţime de credincioşi şi de donaţii. Şi, dacă mai apoi se aude că mai există una la fel la o mie de mile depărtare, or să spună că aceea e falsă."

Nicetas se pusese pe gânduri: „Nu cred în minunea asta. Domnul nu rătăceşte minţile noastre cu relicvele sfinţilor săi… Baudolino, în lunile care s-au scurs, după sosirea ta în oraş, n-oi fi pus la cale vreo năstruşnicie cu nişte moaşte?”

„Domnule Nicetas!” încercă să spună Baudolino cu un aer jignit. Apoi îşi întinse mâinile înainte ca pentru a-i impune pace interlocutorului său. „Ei, bine, dacă va trebui să-ţi istorisesc totul, o să sosească momentul când va trebui să-ţi vorbesc de ceva legat de relicve. Dar ţi-o voi spune mai târziu. Şi apoi, tu însuţi ai spus ceva mai înainte că, atunci când e vorba de lucruri sfinte, nu trebuie folosite judecăţi omeneşti. Dar acum e târziu şi cred că peste vreo oră, pe întuneric, vom putea porni la drum. Să fim gata.”

Nicetas, care voia să plece bine pus la cale, dăduse din vreme poruncă lui Teofil să pregătească un *monokythron,* care cerea timp ca să se fiarbă bine. Era o tingire mare de aramă, plină cu carne de bou şi de porc, cu oase necurăţate bine de pulpă şi cu verze de Frigia, plutind în grăsime. Dar cum nu rămânea mult timp pentru o cină în toată voia, logotetul îşi părăsise bunele maniere şi întingea în cratiţă nu cu trei degete, ci cu amândouă mâinile. Era ca şi cum îşi istovea ultima sa noapte de dragoste cu oraşul pe care-l iubea, fecioară, târfă şi martiră. Lui Baudolino nu-i mai era foame şi se mulţumi să soarbă din vinul tămâios, pe care cine ştie dacă avea să-l mai găsească şi la Selimbria.

Nicetas îl întrebă dacă-n povestea aceea cu relicvele nu avea de a face şi Zosima, iar Baudolino zise că prefera s-o ia în ordine.

„După lucrurile îngrozitoare pe care le-am văzut aici, în oraş, ne întorseserăm pe calea uscatului, pentru că nu mai erau bani de ajuns ca să plătim călătoria pe o corabie. Tulburarea acelor zile îi îngăduise lui Zosima, cu ajutorul unuia dintre acoliţii aceia ai lui pe care tocmai îi părăsea, să facă rost, cine ştie de unde, de nişte catâri. Apoi, în timpul călătoriei, câte o goană de vânat în câteva păduri, câte o găzduire pe la vreo mănăstire de-a lungul drumului, şi până la urmă am ajuns în Veneţia, şi apoi în câmpia lombardă…”

„Iar Zosima n-a încercat să vă scape?”

„Nu putea. Din momentul acela, şi după întoarcere, şi permanent la Curtea lui Frederic, precum şi în călătoria către Ierusalim pe care am făcut-o după aceea, timp de mai mult de patru ani, a rămas în lanţuri. Sau, mai bine zis, cât sta cu noi, era liber, dar când era lăsat singur, era legat de patul său, de un ţăruş sau de un arbore, după locul în care ne găseam, iar dacă mergeam călare, era legat în aşa fel de frâie, că, dacă încerca să coboare de pe cal, se încurca. De teamă că până şi asta l-ar fi făcut să-şi uite obligaţiile, în fiecare seară, înainte să se culce, îi dam o scatoalcă. Ştia asta, de la un timp, şi o aştepta înainte de adormire ca pe un sărut al mamei sale.”

Pe timpul drumului, prietenii noştri, înainte de toate, nu încetaseră de a-l îmboldi pe Zosima să reconstituie harta, iar acesta arăta bunăvoinţă, amintindu-şi în fiecare zi câte un amănunt, aşa încât ajunsese până şi să facă o socoteală a adevăratelor distanţe.

„Aşa, din ochi", arăta el desenând cu degetul în pulberea drumului, „de la Tzinista, ţara mătăsii, până în Persia sunt o sută cincizeci de zile de mers, Persia toată face optzeci de zile, de la hotarul Persiei până la Seleucia treisprezece zile, de la Seleucia la Roma şi apoi până-n ţara iberilor o sută şi cincizeci de zile. Mai mult sau mai puţin, ca să mergi de la un capăt la altul al lumii, patru sute de zile de drum, dacă faci treizeci de mile pe zi. Pământul, apoi, e mai mult lung decât lat şi aminteşte-ţi că în Exod se spune că în altar masa trebuie să fie lungă de doi coţi şi largă de unul. Iată deci că de la miazănoapte la miazăzi se pot socoti cincizeci de zile din regiunile septentrionale până la Constantinopole, de la Constantinopole la Alexandria alte cincizeci de zile. În fine, mai mult sau mai puţin două sute de zile. De aceea, dacă tu pleci de la Constantinopole către India îndepărtată, socotind că mergi în pieziş şi că va trebui să te opreşti foarte des ca să găseşti drumul, şi cine ştie de câte ori o să te întorci, eu aş zice că ajungi la preotul Ioan într-un an de călătorie."

În legătură cu relicvele, Kyot îl întrebase pe Zosima dacă auzise vorbindu-se de Gradal. Auzise vorbindu-se, sigur, şi de la galatenii care trăiau în jurul Constantinopolelui, deci de la oameni care prin tradiţie cunoşteau povestirile sacerdoţilor foarte vechi din extremul septentrion. Kyot întrebase dacă auzise spunându-se despre acel Feirefiz care îi dusese Gradalul Preotului Ioan, şi Zosima spusese că, desigur, auzise vorbindu-se, dar Baudolino rămânea neîncrezător. „Şi atunci ce anume-i Potirul acesta?" îl întreba. „E cupa, cupa în care Hristos a sfinţit pâinea şi vinul, aţi spus-o şi voi." Pâine într-o cupă? Nu, ci vin, pâinea şedea pe un blid, pe o farfurioară de anafură, pe un mic talger. Dar atunci Gradalul ce era, farfurioara sau cupa? Amândouă, încerca să se tocmească Zosima.

Dacă se gândea bine, îi sugera Poetul printr-o privire de să-l bage-n sperieţi, era lancia cu care Longinus străpunsese coasta. Uite, asta-i, i se părea că tocmai aceea era. În clipa aia Baudolino îi dădea una cu dosul palmei, chiar dacă nu era încă vremea să se ducă la culcare, dar Zosima se justifica: zvonurile erau nesigure, asta aşa e, dar faptul că ajunseseră până la galatenii din Bizanţ era dovada că Gradalul acela exista. Şi aşa stând lucrurile, despre Gradalul acela se ştia mereu acelaşi lucru, adică se ştia destul de puţin.

„Sigur", zicea Baudolino, „dacă lui Frederic i-aş fi putut aduce Gradalul acela, în loc de o căzătură de la galere ca tine…"

„Poţi să i-l duci şi aşa", sugera Zosima. „Găseşti vasul potrivit…" „Ah, pentru că acum e şi vas. Băga-ţi-o-aş eu ţie în vasul acela! Doar

nu-s un falsificator ca tine!" Zosima înălţa din umeri şi-şi mângâia bărbia, ca să vadă cum îi creşte barba din nou, dar era mai urât acum, când semăna cu o pisică de mare, decât înainte, când era lucios şi curat ca un ou.

„Şi-apoi", rumega cu mintea Baudolino, „chiar dacă am şti că-i un vas sau un caliciu, cum facem să-l recunoaştem atunci când îl găsim?"

„Ah, în privinţa asta fii liniştit", intervenea Kyot, cu ochii pierduţi în lumea legendelor lui, „vei vedea lumina, vei simţi mireasma…"

„Să nădăjduim că aşa va fi", zicea Baudolino. Rabbi Solomon scutura din cap: „Trebuie să fie ceva ce voi, neamurile, aţi furat din templul de la Ierusalim când l-aţi jefuit şi ne-aţi împrăştiat prin lume."

Ajunseră chiar la vreme pentru nunta lui Henrik, cel de al doilea fiu al lui Frederic, şi încoronat acum rege al romanilor, cu Constanţa d'Altavilla. Împăratul îşi punea acum toate speranţele în acest fiu mai mic al său. Nu că pe primul nu-l avea la inimă, dimpotrivă, îl numise până şi duce de Suabia, dar era evident că-l iubea cu întristare, aşa cum se-ntâmplă cu fiii nereuşiţi. Baudolino îl văzu, palid, tuşind şi închizând mereu din pleoapa stângă ca şi cum ar fi vrut să alunge o musculiţă. Chiar şi în vremea acelor serbări regale, se depărta adesea, şi Baudolino îl văzuse stând pe câmp şi bătând nervos tufele cu o vărguţă, ca pentru a-şi linişti ceva care-l scurma pe dinăuntru. „Greu stă omul în lume", îi spusese într-o seară Frederic. Îmbătrânea tot mai mult, Barbă-albă, se mişca de parcă ar fi avut gâtul înţepenit. Nu renunţa la vânătoare şi, cum vedea un râu, se şi arunca în el, înotând ca pe vremuri. Dar Baudolino se temea că într-o zi sau alta, prins de muşcătura apei reci, să nu-i vină vreun atac, şi-i spunea să fie atent.

Ca să-l mângâie, îi povestise despre succesul expediţiei lor şi că-l capturaseră pe monahul acela necredincios, că în curând aveau să aibă harta care urma să-i ducă în împărăţia Preotului, că Gradalul nu era o poveste şi că-ntr-o zi sau alta avea să i-l pună în palme. Frederic încuviinţa, „Gradalul, ah, Gradalul", murmura el cu ochii pierduţi cine ştie unde, „sigur că aş putea cu el…" Apoi era distras de vreun mesaj însemnat, mai suspina şi se pregătea cu greu să-şi facă datoria.

Din când în când, îl lua pe Baudolino deoparte şi-i povestea cât de mult îi lipseşte Beatrice. Ca să-l consoleze, Baudolino îi spunea şi el cât îi lipseşte Colandrina. „Eh, ştiu", zicea Frederic. „Tu care ai iubit-o pe Colandrina ştii cât de mult am putut eu s-o iubesc pe Beatrice. Dar poate că nu-ţi dai seama cât de demnă de iubire era Beatrice." Iar lui Baudolino i se deschidea iarăşi vechea rană a remuşcării.

În vară, împăratul se întoarse în Germania, însă Baudolino nu-l putu urma. Veniseră oameni şi-i spuseseră că murise maică-sa. Se repezi la Alexandria şi, pe când mergea într-acolo, se gândea din nou la femeia aceea care-i dăduse viaţă şi căreia nu-i arătase cu adevărat

duioşie decât în seara aceea de Crăciun cu mulţi ani în urmă, atunci când făta oaia (Doamne, îşi zicea, au trecut mai mult de cincisprezece ierni, Hristoase, poate-s optsprezece). Ajunse când mamă-sa fusese deja înmormântată şi-l găsi pe Gagliaudo care părăsise oraşul şi se retrăsese în vechea lui casă de la Frascheta.

Stătea întins, cu un căuş de lemn plin cu vin alături, lipsit de puteri, mişcându-şi obosit mâna ca să alunge muştele de pe faţă. „Baudolino", îi spusese el îndată, „de zece ori pe zi mă certam cu săraca femeie, cerându-i cerului s-o trăsnească cu o săgeată. Iar acum că cerul mi-a fulgerat-o nu mai ştiu ce să fac. Aici, înăuntru, nu mai găsesc nimic, lucrurile le punea ea la punct. Nu mai găsesc nici furcoi pentru bălegar, iar în staul vitele au mai multă balegă decât fân. De-aia, vasăzică, m-am hotărât să mor şi eu, că poate-i mai bine."

Protestele fiului nu ajutaseră. „Baudolino, ştii că prin părţile noastre avem capetele tari şi când ne punem ceva în gând, nu-i chip să ne facă cineva să ne schimbăm ideea. Doar n-oi fi un pierde-vară ca tine, care o zi stai acolo şi altă zi dincoace, ce mai trai pe voi, domnii! Sunt toţi numai d-ăia care se gândesc cum să omoare la oameni, dar, dacă-ntr-o zi li se spune că trebuie să moară, fac pe ei. Eu, în schimb, am trăit bine fără să fac rău nici unei muşte, lângă o femeie care era o sfântă, şi acum, dacă am hotărât să mor, mor. Tu lasă-mă să mă duc aşa cum am zis, şi eu sunt foarte mulţumit, pentru că din ce mai stau, din ce mi-e mai rău."

Din când în când, bea câte un pic de vin, apoi aţipea, apoi deschidea ochii şi întreba: „Sunt mort?" „Nu, tată", îi răspundea Baudolino, „din fericire eşti încă viu." „Oh, vai de capul meu", zicea el, „încă o zi, dar mâine o să mor, fii liniştit." Nu voia să atingă mâncarea cu nici un chip.

Baudolino îi mângâia fruntea şi-i alunga muştele de pe el şi apoi, neştiind cum să-şi mângâie părintele care sta să moară şi, voind să-i arate că fiul lui nu era tocmai măgarul care crezuse el întotdeauna că este, îi povestea despre isprava aceea mare pe care o punea la cale de cine ştie când şi despre cum voia să ajungă în împărăţia Preotului Ioan. „Dacă ai şti", îi spunea, „mă voi duce să descopăr locuri minunate. Există un loc pe unde hălăduieşte o pasăre nemaivăzută, Fenixul, care trăieşte şi zboară timp de cinci sute de ani. Când au trecut cei cinci sute de ani, sacerdoţii pregătesc un altar presărând mirodenii şi pucioasă, apoi soseşte pasărea care este arsă şi devine cenuşă. A doua zi, printre cenuşi se găseşte un vierme, a doua zi, o pasăre deja formată, a treia zi, pasărea aceasta îşi ia zborul. Nu-i mai mare decât o acvilă, pe cap are o creastă de pene ca păunul, capul de o culoare aurie, ciocul albastru indigo, aripile de culoarea purpurei şi coada împestrită cu galben, verde şi roşu. Şi aşa că Fenixul nu moare niciodată."

„Toate-s minciuni”, zicea Gagliaudo. „Mie mi-ajungea să mi-o fi înviat pe Rosina, biata vită pe care mi-aţi sufocat-o cu tot grâul acela blestemat, şi nu Fenixul.”

„La întoarcerea mea o să-ţi aduc mană, care se găseşte pe munţii din ţara lui Iov. E albă şi foarte dulce, vine din roua care cade din cer pe iarbă, unde se întăreşte. Curăţă sângele, alungă supărarea.”

„Curăţă boaşele mele. Sunt lucruri bune pentru oamenii ăia nemernici care stau la Curte, care mănâncă becaţine şi plăcinte.”

„Nu vrei nici măcar puţină pâine?”

„N-am timp, trebuie să mor mâine dimineaţă.”

În dimineaţa următoare, Baudolino îi povestea că avea să-i dăruiască împăratului Gradalul, cupa din care a băut Mântuitorul nostru. „Ah, aşa? Şi cum este?”

„E toată din aur, bătută cu lapislazuli.”

„Vezi că eşti sec la cap? Domnul nostru era fiul unui tâmplar şi stătea cu muritori de foame ca şi el; toată viaţa a purtat acelaşi veşmânt, ne spunea preotul în biserică, veşmânt care nu avea cusături ca să nu se destrame înainte ca el să împlinească treizeci şi trei de ani, şi tu vii şi-mi spui că se destrăbăla cu un caliciu de aur şi de slupizupoli. Minţi de-ngheţi apele. Slavă cerului dacă avea un castronaş ca acesta, pe care i-l scobise tatăl său dintr-o rădăcină, aşa cum am făcut eu, lucru care durează o viaţă şi nu se sparge nici cu ciocanul, ba chiar, bine că-mi amintii, mai dă-mi puţin sânge din acesta al lui Hristos, căci e singurul care mi-ajută să mor bine.”

Pe toţi diavolii, îşi zicea Baudolino. Are dreptate acest biet bătrân. Gradalul trebuia să fie o străchinuţă ca asta. Simplă, săracă, precum Domnul. De aceea pesemne că-i colea, la îndemâna tuturor, şi nimeni nu l-a recunoscut vreodată pentru că toată viaţa au căutat un lucru care lucea.

Însă în momentele acelea Baudolino nu se gândea atâta la Gradal. Nu voia să-şi vadă tatăl murind, dar înţelegea că lăsându-l să moară îi îndeplinea voinţa. După câteva zile, bătrânul Gagliaudo era stors ca o castană uscată şi respira cu greu, refuzând acum până şi vinul.

„Tată”, îi zicea Baudolino, „dacă vrei cu adevărat să mori, împacă-te cu Dumnezeu şi vei intra în Paradis, care-i ca palatul Preotului Ioan. Domnul Dumnezeu va şedea pe un mare tron în vârful unui turn, şi deasupra spătarului tronului se vor afla doi meri de aur, şi în fiecare dintre ei, două granate mari care luminează toată noaptea. Braţele tronului vor fi de smarald. Cele şapte trepte, ca să urci la tron, vor fi de onix, de cristal, de jasp, de ametist, de sardonix, cornalină şi crisolit. De jur împrejur vor fi coloane de aur fin. Iar deasupra tronului vor zbura îngerii cântând melodii foarte line…”

„Şi vor fi diavoli care mă vor alunga cu lovituri de picior dinapoi, pentru că-ntr-un loc ca acela unul ca mine pute a bălegar şi nu-l vor în

preajma lor. Dar taci…”

Apoi, deodată, deschisese ochii mari încercând să se ridice, în timp ce Baudolino îl susţinea. „O, Doamne, iată că acum mor cu-adevărat, pentru că tocmai văd Paradisul. Oh, ce frumos e…”

„Ce vezi, tată?” hohotea acum Baudolino.

„E întocmai cum e staulul nostru, dar e totul curat şi-i şi Rosina acolo… şi e şi sfânta de maică-ta, nenorocito, acum o să-mi spui unde ai pus furcoiul pentru bălegar…”

Gagliaudo scosese un horcăit, lăsase să-i cadă căuşul şi rămăsese cu ochii căscaţi să aţintească staulul său ceresc.

Baudolino îi trecuse uşor o mână pe faţă, pentru că acum ceea ce trebuia să vadă, vedea şi cu ochii închişi, şi se dusese să le spună cele întâmplate şi celor din Alexandria. Orăşenii voiră ca marelui bătrân să-i fie date onorurile funebre solemne, pentru că era cel care salvase oraşul, şi hotărâră că aveau să pună statuia lui deasupra portalului catedralei.

Baudolino se mai duse o dată la casa alor săi, ca să mai caute vreo amintire, dat fiind că se hotărâse să nu se mai întoarcă niciodată. Văzu pe jos străchinuţa tatălui său şi o culese ca pe o relicvă preţioasă. O spălă frumos, aşa încât să nu mai miroasă a vin, pentru că, îşi spunea, dacă-ntr-o bună zi s-ar fi spus că acela era Gradalul, cu atâta timp cât trecuse de la Cina cea de Taină, n-ar mai fi trebuit să miroasă a nimic, decât poate de aromele acelea care, gândindu-ne că aceea era Cupa adevărată, toţi aveau să ie simtă cu siguranţă. Înveli străchinuţa în mantia sa şi o luă cu sine.

23

Baudolino la a treia cruciadă

Când peste Constantinopole căzu întunericul, se porniră la drum. Era o ceată numeroasă, dar în zilele acelea felurite grupuri de orăşeni, rămaşi fără casă, se mutau ca nişte suflete pierdute de la un capăt la altul al oraşului, ca să caute vreun portic unde să-şi petreacă noaptea. Baudolino îşi scosese uniforma sa de cruciat, pentru că, dacă cineva l-ar fi oprit întrebându-l cine era stăpânul său, ar fi avut greutăţi. Înaintea lor mergeau Pevere, Boiamondo, Grillo şi Taraburlo, având aerul că mergeau şi ei întâmplător pe acelaşi drum. Dar se uitau în juru-le la orice colţ şi strângeau pe sub veşminte nişte cuţitoaie abia ascuţite.

Cu puţin înainte să ajungă la Sfânta Sofia, un neobrăzat cu ochii albaştri şi cu lungi mustăţi galbene se repezise către grup, o luase de mână pe una dintre fete, oricât de urâtă şi ciupită de vărsat păruse ea, încercând s-o târască după sine. Baudolino îşi spusese că venise momentul să se bată, iar genovezii şi ei, însă Nicetas avusese o idee mai bună. Văzuse un grup de călăreţi care soseau de-a lungul drumului şi se aruncase în genunchi către ei cerând milă şi dreptate, făcând apel la cinstea lor. Erau, pesemne, oameni ai dogelui, care-l luaseră la lovituri cu latul săbiei pe barbar, alungându-l şi restituind-o pe fată familiei ei.

După Hipodrom, genovezii aleseră străzile mai sigure: ulicioare strâmte, în care casele erau toate arse sau purtau semnele vădite ale unui jaf amănunţit. Pelerinii, dacă mai căutau şi acum ceva de furat, se aflau în altă parte. Către noapte depăşiseră de-acum zidurile lui Teodosie. Acolo aştepta restul genovezilor, cu catâri scunzi. Îşi luaseră rămas-bun de la protectorii lor, cu multe îmbrăţişări şi urări, şi apucaseră pe un drum de ţară, sub un văzduh primăvăratic, cu o lună aproape plină la orizont. Venea dinspre marea îndepărtată un vânt uşor. Toţi se odihniseră în timpul zilei şi călătoria nu părea s-o obosească nici pe soţia lui Nicetas. Dar foarte ostenit era el, care gâfâia la fiecare săltare a animalului său şi la fiecare jumătate de ceas le cerea celorlalţi să se oprească un pic.

„Ai mâncat prea mult, domnule Nicetas”, îi zicea Baudolino.

„I-ai fi refuzat unui exilat ultimele plăceri ale patriei lui care moare?” răspundea Nicetas. Apoi căuta un pietroi sau un trunchi de copac căzut pe care să se aşeze: „Dar asta-i din nerăbdarea de a cunoaşte urmarea aventurii tale. Şezi aici, Baudolino, ascultă ce pace, simţi miresmele plăcute de la ţară. Să ne odihnim puţin şi povesteşte-mi.”

Deoarece pe urmă, în cele trei zile care urmară, călătoriră ziua şi se odihniră noaptea sub cerul liber, ca să evite locuri locuite de cine ştie cine, Baudolino îşi continuă povestea sub stele, într-o tăcere ruptă doar de vreun trosnet de vreascuri şi de foşnete neaşteptate de animale nocturne.

În vremea aceea – suntem în 1187 – Saladin îşi dezlănţuise ultimul atac asupra Ierusalimului creştin. Învinsese. Se purtase cu mărinimie, lăsându-i să iasă nevătămaţi pe toţi cei care puteau plăti o taxă, şi se mărginise să-i decapiteze în faţa zidurilor pe toţi cavalerii Templieri, pentru că, aşa cum admiteau toţi, era el mărinimos, dar trupa de elită a duşmanilor invadatori nici un condotier demn de un astfel de nume nu putea s-o cruţe, şi chiar şi Templierii ştiau că, având îndeletnicirea aceea, acceptai regula că nu se iau prizonieri. Totuşi, oricât de generos se arătase Saladin, întreaga lume creştină fusese zguduită de sfârşitul acelui regat frânc de peste mare, care rezistase aproape o sută de ani. Papa se adresase tuturor monarhilor din Europa pentru o a treia expediţie de cavaleri însemnaţi cu cruce care să elibereze iarăşi acel Ierusalim recucerit de necredincioşi.

Pentru Baudolino, prilejul era ca împăratul său să se unească la fapta aceea. Să cobori către Palestina însemna să te pregăteşti să umbli către răsărit cu o armată de neînvins. Ierusalimul ar fi fost recucerit cât ai clipi din ochi, iar după aceea nu rămânea decât să urmezi drumul către Indii. Dar tocmai cu prilejul acela descoperi el cât de obosit şi nesigur se simţea cu adevărat Frederic. Pacificase Italia, dar sigur că se temea că, depărtându-se de ea, ar fi pierdut avantajele câştigate. Sau poate că-l tulbura ideea unei expediţii către Palestina, amintindu-şi de crima sa din timpul expediţiei anterioare, când distrusese, împins de mânie, mănăstirea aceea bulgară. Cine ştie. Şovăia. Se întreba care ar fi datoria sa, şi atunci când începi să-ţi pui întrebarea asta (îşi spunea Baudolino) este deja semn că nu mai e nici o datorie care să te-mpingă.

„Aveam patruzeci şi cinci de ani, domnule Nicetas, şi-mi jucam visul unei vieţi sau chiar viaţa însăşi, dat fiind că viaţa mea fusese clădită în jurul visului aceluia. Aşa că, la rece, încrezându-mă în steaua mea cea bună, am hotărât să-i dau tatălui meu adoptiv o speranţă, un semn ceresc al misiunii sale. După căderea Ierusalimului, soseau pe pământurile noastre creştine cei scăpaţi de la prăbuşirea aceea, şi trecuseră pe la curtea imperială şapte cavaleri ai Templului care, Dumnezeu ştie cum, fugiseră şi scăpaseră de răzbunarea lui Saladin. Erau ca vai de ei, dar poate tu nu ştii cum sunt Templierii: beţivani şi dedaţi la desfrâu, şi-şi vând până şi sora dacă tu le-o dai pe-a ta să se-ntindă cu ea – şi cu atât mai mult, se spune, dacă-ţi dai

frăţiorul. În fine, să spunem că i-am ajutat să se întremeze, şi toţi mă vedeau ducându-mă prin cârciumi cu ei. Fapt pentru care nu mi-a fost greu să-i spun într-o zi lui Frederic că simoniacii aceia neruşinaţi furaseră de la Ierusalim chiar Gradalul. Şi am spus că, Templierii fiind pe ducă, prăpădind toţi banii pe care-i aveam, îl cumpărasem eu. Frederic, fireşte, la început fu uimit. Păi Gradalul acela nu se afla în mâinile Preotului Ioan şi voia chiar să i-l dăruiască lui? Şi nu se înarma el să meargă să-l caute pe Ioan tocmai ca să primească în dar acea rămăşiţă din cale-afară de sfântă? Aşa era, tată, i-am spus eu, evident că vreun curtean necredincios i l-a furat lui Ioan, şi l-a vândut vreunei cete de Templieri ajunşi cu prădăciunile prin locurile acelea, fără să-şi dea seama unde sunt. Dar nu conta să ştim cum şi când a fost asta. I se ivea sacrului şi romanului împărat un alt prilej cu mult mai însemnat: ca el să-l caute pe Preotul Ioan tocmai pentru a-i restitui Gradalul. Nu folosind acea relicvă fără pereche pentru a dobândi putere, ci pentru a îndeplini o datorie şi ar fi dobândit recunoştinţa Preotului şi faima veşnică în toată creştinătatea. Între a pune stăpânire pe Gradal şi a-l restitui, între a face din el o comoară şi a-l duce înapoi de unde fusese furat, între a-l avea şi a-l dărui, între a-l poseda (aşa cum visau toţi) şi a săvârşi jertfa sublimă de a te lipsi de el – era evident de ce parte stătea adevărata uncţiune, gloria de a fi unicul şi adevăratul *rex et sacerdos*. Frederic devenea un nou Iosif din Arimateea.

„Îţi minţeai tatăl."

„Făceam asta spre binele lui şi spre binele imperiului."

„Nu te-ntrebai ce anume s-ar fi întâmplat dacă Frederic ar fi ajuns cu adevărat la Preot, i-ar fi dus Gradalul, şi acela ar fi căscat ochii mari întrebându-se ce anume era strălucioara aceea pe care el n-o mai văzuse niciodată? Frederic ar fi devenit nu gloria, ci măscăriciul creştinătăţii."

„Domnule Nicetas, cunoşti oamenii mai bine decât mine. Închipuie-ţi: tu eşti Preotul Ioan, un mare împărat de la Apus îngenunchează la picioarele tale şi-ţi întinde o relicvă de felul acela, spunându-ţi că e a ta de drept, şi tu te-apuci să pufneşti în râs zicând că n-ai mai văzut niciodată ceaşca ceea de birt? Las-o baltă! Nu spun că Preotul s-ar fi prefăcut c-o recunoaşte. Spun că, orbit de gloria ce ar fi coborât asupra lui recunoscându-i-se drept păstrător, ar fi recunoscut-o imediat, crezând că a posedat-o dintotdeauna. Şi aşa că i-am întins lui Frederic, ca pe un lucru nespus de preţios, căuşul tatălui meu, Gagliaudo, şi-ţi jur că în clipa aceea mă simţeam ca săvârşitorul unui ritual sfânt. Îi predam darul şi amintirea tatălui meu trupesc tatălui meu spiritual, iar tatăl meu trupesc avea dreptate: lucrul acela din cale-afară de umil, cu care în toată viaţa lui de păcătos se împărtăşise, era cu adevărat şi în chip spiritual cupa folosită de Crist

cel sărac, care se ducea la moarte, pentru mântuirea tuturor păcătoşilor. Oare, rostind slujba, sacerdotul nu ia pâine foarte obişnuită şi vin foarte obişnuit, şi le face să devină carne şi sânge ale Domnului Nostru Isus Hristos?"

„Dar tu nu erai un sacerdot."

„Dar de fapt nici nu spuneam că lucrul acela era sânge al lui Crist, ziceam numai că-l conţinuse. Nu uzurpam o putere sacramentală. Aduceam o mărturie."

„Falsă."

„Nu. Tu mi-ai spus că, atunci când crezi într-o relicvă adevărată, îi simţi mireasma. Noi credem doar că avem nevoie, noi, de Dumnezeu, dar adesea Dumnezeu are nevoie de noi. În momentul acela credeam că-l ajut. Cupa aceea putea să fi şi existat, dacă Domnul Nostru Isus Hristos o folosise. Dacă se pierduse, asta fusese din vina vreunui om de nimic. Eu restituiam Gradalul creştinităţii. Dumnezeu n-avea să mă dezmintă. Dovadă este că au crezut imediat în el şi tovarăşii mei. Sfântul vas era acolo, în faţa ochilor lor, acum în mâinile lui Frederic care-l înălţa la cer de parcă era în extaz, iar Boron îngenunchea văzând pentru prima oară obiectul asupra căruia aiurase pururi, Kyot spusese imediat că i se părea că zăreşte o mare lumină, Rabbi Solomon admisese că – fie şi dacă nu era Crist adevăratul Mesia aşteptat de poporul său – cu siguranţă receptacolul acela emana un iz de tămâie, Zosima îşi lărgea ochii săi vizionari şi-şi făcea cruce de mai multe ori invers, cum faceţi voi, schismaticii, Abdul tremura ca varga şi şoptea că a poseda rămăşiţa aceea sfântă echivala cu a fi recucerit toate împărăţiile de dincolo de mare – şi se-nţelegea că ar fi voit s-o predea ca gaj de iubire prinţesei sale îndepărtate. Eu însumi aveam ochii umezi şi mă-ntrebam cum de voise cerul ca eu să fiu mijlocitorul acelui fapt însemnat. Cât despre Poet, el îşi rodea unghiile încruntat. Ştiam ce gândea el acum: că fusesem un prost, că Frederic era bătrân şi n-avea să ştie să tragă folos din comoara aceea şi că mai bine ar fi fost să-l fi ţinut noi şi să fi plecat către ţinuturile din Nord, unde ne-ar fi dăruit o împărăţie. În faţa slăbiciunii evidente a împăratului, se întorcea la fanteziile lui de putere. Dar am fost aproape consolat de asta, fiindcă înţelegeam că, reacţionând astfel, şi el considera acum Gradalul un lucru adevărat."

Frederic închisese cu pietate cupa într-un scrin, legându-şi cheia la gât, iar Baudolino crezu că a făcut bine, pentru că în clipa aceea avusese impresia că nu numai Poetul, dar toţi ceilalţi prieteni ai lui ar fi fost gata să fure obiectul acela, ca să pornească apoi în aventura lor personală.

După aceea, împăratul afirmase că acum, cu adevărat, se putea pleca. O expediţie de cucerire trebuie să fie pregătită cu grijă. În anul următor, Frederic a trimis ambasadori la Saladin şi a solicitat întâlniri

cu trimişi ai principelui sârbilor Ştefan Nemanjia, ai basileului bizantin şi ai sultanului Selgiucid din Iconium, ca să pregătească traversarea teritoriilor lor.

Pe când regii Engliterei şi ai Franţei hotărau s-o pornească pe mare, în mai 1189, Frederic se mişcase pe uscat de la Ratisbona cu cincisprezece mii de cavaleri şi cincisprezece mii de scutieri, unii ziceau că în şesurile Ungariei trecuse în revistă şaizeci de mii de cavaleri şi o sută de mii de infanterişti. Alţii ar fi vorbit apoi de-a dreptul de şase sute de mii de pelerini, poate că toţi exagerau, nici chiar Baudolino nu era în stare să spună câţi erau cu adevărat, poate că erau cu totul douăzeci de mii de oameni, dar în orice caz era o oaste mare. Chiar dacă nu te duceai să-i numeri unul câte unul, văzuţi de departe erau o mulţime tăbărâtă în corturi care se ştia unde începe, dar nu şi unde se termina.

Ca să evite măcelurile şi prădăciunile din expediţiile anterioare, împăratul nu voise să-l urmeze acele turme de dezmoşteniţi care cu o sută de ani înainte vărsaseră atâta sânge la Ierusalim. Trebuia să fie un lucru făcut cum trebuie, de oameni care ştiau cum se face războiul, şi nu de nefericiţi care porneau cu scuza că-şi vor cuceri Paradisul şi se-ntorceau acasă cu lucrurile prădate de pe vreun evreu căruia-i tăiaseră gâtul, pe parcursul drumului. Frederic admisese numai pe cine se putea întreţine timp de doi ani, iar soldaţii săraci primiseră trei mărci de argint de fiecare ca să se hrănească pe timpul călătoriei. Dacă trebuie să eliberezi Ierusalimul, trebuie să şi cheltuieşti ce se cere.

Mulţi italieni se uniseră la isprava aceea, erau cremonezii cu episcopul Sicardo, brescienii, veronezii cu cardinalul Adelardo, şi până şi unii alexandrini, printre care vechi prieteni ai lui Baudolino, cum ar fi Boidi, Cutica din Quargnento, Porcelli, Aleramo Scaccabarozzi, zis Ciula, Colandrino, fratele Colandrinei, care deci îi era cumnat, unul de-alde Trotti, apoi Pozzi, Ghilini, Lanzavecchia, Peri, Inviziati, Gambarini şi Cermelli, toţi pe cheltuiala lor sau a oraşului.

A fost o plecare fastuoasă de-a lungul Dunării, până la Viena; şi apoi la Bratislava, în iunie, Frederic îl întâlnea pe regele Ungariei. Apoi intraseră în codrul bulgar. În iulie, îl întâlneau pe prinţul sârbilor care cerea o alianţă contra Bizanţului.

„Cred că întâlnirea aceasta”, zise Baudolino, „l-a îngrijorat pe basileul vostru, Isaac. Se temea că oastea voia să cucerească Constantinopolea.”

„Nu greşea.”

„Greşea cu cincisprezece ani: pe atunci, Frederic voia să ajungă cu adevărat la Ierusalim.”

„Dar noi eram neliniştiţi.”

„Înţeleg, o uriaşă oaste străină tocmai voia să treacă pe teritoriul

vostru, şi voi vă făceaţi griji. Dar cu siguranţă ne-aţi făcut viaţa grea. Am ajuns la Sofia şi nu am găsit aprovizionările promise. În jurul lui Filippopoli am fost înfruntaţi de trupele voastre, care apoi s-au retras în fuga mare, aşa cum s-a-ntâmplat în orice ciocnire din lunile acelea."

„Ştii că-n epoca aceea eu eram guvernator la Filippopoli. Primeam veşti contradictorii de la Curte. O dată basileul ne poruncea să construim un zid împrejmuitor şi să săpăm şanţuri, ca să rezistăm sosirii voastre şi, deîndată ce l-am făcut, sosea porunca să distrugem totul, ca să nu vă servească vouă apoi de adăpost."

„Aţi înfundat trecătorile de munte doborând arborii. Îi atacaţi pe ai noştri care se duceau izolaţi în căutare de hrană."

„Jefuiaţi pământurile noastre."

„Pentru că nu dădeaţi merindele promise. Ai voştri coborau de pe zidurile cetăţilor alimentele cu coşurile, dar amestecau în pâine var şi alte substanţe otrăvitoare. Chiar în timpul călătoriei împăratul primise o scrisoare de la Sibilla, fosta regină a Ierusalimului, care-l anunţa că Saladin, ca să oprească înaintarea creştinilor, îi trimisese împăratului de la Bizanţ multe baniţe de grâu otrăvit şi un vas cu vin aşa de plin de otrăvuri, că un sclav al lui Isaac, obligat să-l miroasă, murise pe loc din asta."

„Basme."

„Dar atunci când Frederic a trimis nişte ambasadori la Constantinopole, basileul vostru i-a lăsat să stea în picioare şi apoi i-a închis."

„Dar după aceea au fost trimişi înapoi lui Frederic."

„Când intraserăm în Filippopoli, am găsit-o pustie, pentru că toţi se împrăştiaseră. Nici tu nu erai acolo."

„Era de datoria mea să mă feresc de o captură."

„Poate. Dar numai după ce am intrat în Filippopoli basileul vostru a schimbat tonul. Pentru că acolo am întâlnit comunitatea armeană."

„Armenii vă simţeau ca pe nişte fraţi. Sunt schismatici ca şi voi, nu venerează sfintele icoane, folosesc pâinea azimă."

„Sunt buni creştini. Unii dintre ei au vorbit imediat în numele principelui lor, Leon, asigurându-ne trecere şi asistenţă prin ţara lor. Că lucrurile nu erau însă aşa de simple am înţeles-o abia la Adrianopole, când a sosit şi o ambasadă a sultanului selgiucid din Iconium, Kilidj Arslan, care se proclama stăpân al turcilor şi al sirienilor, dar şi al armenilor. Cine poruncea şi unde?"

„Kilidj încerca să oprească supremaţia lui Sadadin şi ar fi voit să cucerească regatul creştin al Armeniei, deci spera că armata lui Frederic ar fi putut să-l ajute. Armenii se încredeau că Frederic ar fi putut ţine în frâu pretenţiile lui Kilidj. Isaac al nostru, pe care-l interesa încă înfrângerea suferită de selgiucizi la Miriokephalos, spera că Frederic avea să dea piept cu Kilidj, dar nu i-ar fi displăcut nici

dacă ar fi avut câteva ciocniri cu armenii, care dădeau nu puţine bătăi de cap imperiului vostru. Iată de ce, atunci când a aflat că atât selgiucizii, cât şi armenii îi asigurau lui Frederic o trecere pe pământurile lor, a înţeles că nu trebuia să-i oprească înaintarea, ci s-o favorizeze, îngăduindu-i să treacă Propontida. Îl trimitea împotriva duşmanilor noştri şi-l îndepărta de noi." „Bietul meu tată. Nu ştiu dacă bănuia că-i o armă în mâinile unei bande de duşmani încrucişaţi. Sau poate că a înţeles, dar a sperat că-i poate înfrânge pe toţi. Ceea ce ştiu este că, întrezărind alianţa cu un regat creştin, cel armean, de dincolo de Bizanţ, Frederic fremăta gândindu-se la ţinta lui finală. Visa (şi eu împreună cu el) că armenii ar fi putut să-i deschidă calea către imperiul Preotului Ioan… În orice caz, e aşa cum spui tu, după ambasadele selgiucizilor şi ale armenilor, Isaac al vostru ne-a dat corăbiile. Şi tocmai la Gallipoli, la Kalioupolis, te-am văzut pe tine, pe când în numele basileului tău ne ofereai vasele."

„N-a fost o hotărâre uşoară din partea noastră", zise Nicetas, „Basileul risca să se pună împotriva lui Saladin. A trebuit să-i trimită soli pentru a-i explica motivele cedării sale. Mare domn, Saladin înţelese imediat şi nu ne-a purtat ranchiună. Repet, dinspre turci noi nu avem nimic a ne teme: problema noastră sunteţi voi, schismaticii, permanent."

Nicetas şi Baudolino îşi spuseră că nu era cazul să se mai plângă reciproc de învinuiri şi motive ale acelei întâmplări acum trecute. Poate că Isaac avea dreptate, orice pelerin creştin care pe la Bizanţ era mereu ispitit să se oprească acolo, unde erau atâtea lucruri frumoase de cucerit, fără să se mai ducă să rişte prea mult pe sub zidurile Ierusalimului. Dar Frederic voia cu adevărat să înainteze.

Ajunseră la Gallipoli şi, chiar dacă acela nu era Constantinopole, armata fu sedusă de locul acela împodobit, cu portul plin de galere şi de corăbii cu trei catarge, gata să încarce cai, călăreţi şi merinde. N-a fost un lucru de o zi, şi-ntre timp prietenii noştri leneveau. Încă de la începutul călătoriei, Baudolino hotărâse să-l folosească pe Zosima la ceva bun şi-l pusese să-i înveţe greaca pe tovarăşii săi: „În locurile unde vom merge", zicea el, „latina n-o ştie nimeni, ca să nu mai vorbesc de nemţească, de provensală sau de limba mea. Cu grecul mereu e o speranţă să te-nţelegi." şi aşa, între o vizită la un bordel şi o lectură a vreunui text din părinţii bisericii Răsăritului, aşteptarea nu li se părea grea.

În port era un târg fără capăt şi hotărâră să se aventureze în el, cuceriţi de lustrul străin şi de arome de mirodenii. Zosima, pe care-l eliberaseră ca să le fie călăuză (dar sub atenta supraveghere a lui Boron care nu-l pierdea din ochi nici o clipă), îi avertizase: „Voi, barbarii latini şi alemani, nu cunoaşteţi regulile civilizaţiei noastre, a

romanilor. Trebuie să ştiţi că în pieţele noastre, de la prima vedere, n-ar trebui să cumpăraţi nimic pentru că cer prea mult şi, dacă plătiţi imediat ceea ce vă cer, nu că vă iau drept neghiobi, pentru că ştiau dinainte că sunteţi, dar se simt ei prost, pentru că bucuria neguţătorului este să se tocmească. Deci oferiţi două monede când ei vă cer zece, ei vor coborî la şapte, voi oferiţi trei, iar ei vor coborî la cinci, voi rămâneţi tari la trei, până când ei vă vor ceda plângând şi jurând că vor sfârşi pe pavele cu toată familia lor. În clipa aceea cumpăraţi, dar să ştiţi că marfa făcea doar o monedă."

„Şi atunci de ce trebuie să cumpărăm?", întrebă Poetul.

„Pentru că au şi ei dreptul să trăiască, iar trei monede pentru ceva care face una e un târg cinstit. Dar trebuie să vă mai dau un sfat: nu numai neguţătorii au dreptul să trăiască, dar şi hoţii, şi cum nu pot să se fure între ei, vor încerca să fure de la voi. Dacă-i împiedicaţi, e dreptul vostru, dar dacă izbutesc, nu va trebui să vă plângeţi. Deci vă sfătuiesc să purtaţi în pungă bani puţini, numai ceea ce aţi hotărât să cheltuiţi, şi atât."

Instruiţi de o călăuză aşa de informată în obiceiurile locului, prietenii noştri se aventuraseră într-un val de lume care mirosea a usturoi, ca toţi romeii. Baudolino îşi cumpărase două pumnale arabe bine meşterite, să le ţină pe cele două laturi ale cingătorii şi să le tragă rapid încrucişând braţele. Abdul găsise o cutiuţă transparentă, care conţinea o şuviţă de păr (cine ştie al cui, dar era limpede la cine se gândea el). Solomon îi chemase pe ceilalţi cu glas tare când dăduse peste cortul unui persan care vindea poţiuni miraculoase. Vânzătorul de elixir le arătase o sticluţă care, după spusa lui, conţinea un leac foarte puternic, care, luat în doze mici, stimula deodată spiritele vitale, însă băut tot deodată, ducea grabnic la moarte. Apoi arătase o sticluţă asemănătoare, care însă conţinea cel mai puternic dintre antidoturi, capabil să anuleze acţiunea oricărui toxic. Solomon, care se desfăta şi cu arta medicală, ca toţi iudeii, cumpărase antidotul. Aparţinând unei lumi care ştia mult mai multe decât romeii, reuşi să plătească o monedă în loc de cele zece cerute şi se mâhnea de teamă că plătise cel puţin dublu. Ieşind din cortul spiţerului, Kyot îşi găsise un şal somptuos, iar Boron, după ce examinase îndelung toate mărfurile, scuturase din cap mormăind că, pentru cineva care îl urma pe un împărat ce avea Gradalul, toate comorile lumii erau gunoi, ce să mai vorbim de cele de acolo.

Îl regăsiră pe Boidi din Alexandria, care acum ajunsese să facă parte din grupul lor. Se îndrăgostise de un inel, poate de aur (vânzătorul plângea cedându-i-l pentru că era al mamei lui), ce conţinea o licoare fermecată, din care o singură înghiţitură putea readuce la viaţă un rănit şi, în anumite cazuri, învia un mort. Îl cumpărase pentru că, zicea el, dacă tot trebuia să-şi rişte pielea sub

zidurile Ierusalimului, mai bine să-şi ia unele precauţii.

Zosima se extaziase în faţa unui sigiliu care imprima un Zeta, şi deci iniţiala lui, şi care era vândut împreună cu o aşchioară de ceară pentru sigilii. „Z”-ul era aşa de ros că poate n-ar fi lăsat nici un semn pe ceara roşie, dar asta era mărturia necunoscutei vechimi a obiectului. Fireşte că, fiind un prizonier, nu avea bani, dar Solomon fusese înduioşat şi luase sigiliul pentru el.

La un moment dat, înghesuiţi de mulţimea aceea, îşi dăduseră seama că l-au pierdut pe Poet, dar îl găsiseră în timp ce tocmai trăgea de preţ pentru o sabie care, după neguţător, data de la cucerirea Ierusalimului. Când însă îşi căutase punga, îşi dăduse seama că Zosima avea dreptate şi că el, cu ochii lui de alaman gânditor, atrăgea hoţii la sine ca pe muşte. Baudolino se înduioşase şi-i dăruise spada.

În ziua următoare, după aşezarea taberelor, se înfăţişă un om bogat înveşmântat, cu o purtare exagerat de politicoasă, însoţit de doi servi, care ceru să-l vadă pe Zosima. Monahul stătu la taclale puţin cu el, apoi veni să-i spună lui Baudolino că era vorba de Makhitar Ardzrouni, un nobil demnitar armean care avea o însărcinare secretă din partea principelui Leon.

„Ardzrouni?” zise Nicetas. „Ştiu cine e. Venise în diferite rânduri la Constantinopole, încă din vremea lui Andronic. Înţeleg că l-a întâlnit pe Zosima al tău, pentru că avea faimă de om ce cultiva ştiinţele magice. Unul dintre prietenii mei din Selimbria, dar Dumnezeu ştie dacă-l vom întâlni acolo, i-a fost şi oaspete în castelul său din Dadjig…”

„Şi noi, cum o să-ţi spun acum, şi spre nenorocul nostru. Faptul că era prieten cu Zosima era pentru mine un semn destul de rău, dar l-am informat pe Frederic, care dori să-l vadă. Acest Ardzrouni era destul de reţinut în ce priveşte misiunile lui de ambasador. Fusese şi nu fusese trimis de Leon sau, dacă era trimis, nu trebuia s-o spună. Era acolo ca s-o facă pe călăuzul pe lângă oastea imperială pe teritoriul turcilor până în Armenia. Ardzrouni se exprima cu împăratul într-o latină acceptabilă, dar când voia să rămână în vag, se prefăcea că nu găseşte cuvântul potrivit. Frederic zicea că era nedemn de încredere ca toţi armenii, dar cineva cunoscător al locurilor îi făcea trebuinţă şi se hotărâse să-l adauge oastei, mulţumindu-se să-mi ceară să-l ţin sub ochi. Trebuie să spun că în timpul călătoriei s-a comportat fără cusur, dând mereu informaţii care se dovedeau apoi adevărate.”

24

Baudolino în castelul lui Ardzrouni

În martie 1190, armata intrase în Asia prin Bitinia, ajunsese în Laodicea şi se îndreptase către teritoriile turcilor selgiucizi. Bătrânul sultan din Iconium se declara aliat al lui Frederic, însă fiii săi îl lipsiseră de autoritate şi atacaseră armata creştină. Sau poate că nu, Kilidj îşi schimbase şi el ideea, nu se ştiuse niciodată bine. Ciocniri, harţuri, bătălii adevărate, Frederic înainta ca un învingător, dar oastea lui fusese decimată de frig, de foame şi de atacurile turcomanilor, care soseau pe neaşteptate, loveau aripile oastei sale şi fugeau, cunoscând bine drumurile şi refugiile.

Înaintând cu greu prin teritorii arse de soare şi pustii, soldaţii trebuiseră să-şi bea urina sau sângele cailor. Când ajunseseră dinaintea Iconiumului, armata pelerinilor se redusese la nu mai mult de o mie de călăreţi.

Şi totuşi fusese un frumos asediu, iar tânărul Frederic al Suabiei, cu toate că bolnav, se bătuse, cucerind el însuşi oraşul.

„Vorbeşti cu răceală de tânărul Frederic."

„Nu mă iubea. Nu se-ncredea în nimeni, era gelos pe fratele mai mic, care tocmai îi sustrăgea coroana imperială, şi sigur că era gelos şi pe mine, care nu eram din sângele său, pentru afecţiunea pe care tatăl său mi-o purta. Poate că încă de copil fusese tulburat de felul în care o priveam eu pe mama lui, sau mă privea ea pe mine. Era gelos pe autoritatea pe care o câştigasem dăruindu-i Gradalul tatălui său, şi-n legătură cu povestea asta se arătase întotdeauna sceptic. Când auzea vorbindu-se de o expediţie către Indii, îl auzeam murmurând că avea să mai vorbească el despre asta la momentul potrivit. Se simţea scăzut în autoritate de toţi. Şi de aceea la Iconium s-a purtat cu vitejie, chiar dacă în ziua aceea era aprins de febră. Numai când tatăl său l-a lăudat pentru fapta aceea frumoasă, şi în faţa tuturor baronilor săi, i-am văzut strălucind o lumină de bucurie. Singura dată în viaţă, cred. M-am dus să-i aduc omagiu, şi eram cu adevărat fericit pentru el, dar mi-a mulţumit cu un aer distrat."

„Simt că-mi eşti asemănător mie, Baudolino. Şi eu am scris şi mai scriu cronicile imperiului meu oprindu-mă mai mult asupra micilor invidii, a urilor, a geloziilor care tulbură atât familiile celor puternici, cât şi faptele mari şi publice. Împăraţii sunt şi ei fiinţe omeneşti, iar istoria e şi istoria slăbiciunilor lor. Dar spune mai departe."

Odată cucerită cetatea Iconium, Frederic a trimis de îndată ambasadori la Leon al Armeniei ca să-l ajute să înainteze pe teritoriile

lui. Exista o alianţă, ei erau cei care promiseseră asta. Şi totuşi, Leon încă nu trimisese pe nimeni să ne primească. Poate că fusese cuprins de teamă să nu aibă sfârşitul sultanului din Iconium. Aşa că am mers înainte fără să ştim dacă aveam să primim ajutor, iar Ardzrouni ne călăuzea zicând că desigur ambasadorii principelui său aveau să sosească. Într-o zi de iunie, cotind către sud, după trecerea Larandei, ne-am abătut prin munţii Taurus, şi în cele din urmă am văzut cimitire cu cruci. Eram în Cilicia, în pământ creştin. Am fost imediat primiţi de stăpânul armean al Sibiliei şi, mai încolo, pe lângă un râu blestemat căruia am vrut să-i uit şi numele, am întâlnit o solie care venea în numele lui Leon. Imediat ce se zări în depărtare, Ardzrouni anunţă că era mai bine ca el să nu se arate la faţă, şi dispăru. Am întâlnit doi demnitari, Constant şi Balduin de Camardeis, şi n-am mai văzut alţi ambasadori cu atitudine aşa de incertă. Unul anunţa ca fiind iminentă sosirea cu mare pompă a lui Leon şi a lui Catholicos Gregorie; celălalt tergiversa, atrăgând atenţia că, foarte dornic să-l ajute pe împărat, prinţul armean nu putea să-i arate lui Saladin că deschidea drum duşmanilor lui, şi deci trebuia să se poarte cu multă prudenţă.

După plecarea ambasadei reapăruse Ardzrouni care-l luase deoparte pe Zosima, acesta se dusese apoi la Baudolino şi împreună cu el, la Frederic.

„Ardzrouni spune că, departe de el dorinţa de a-şi trăda stăpânul, însă bănuieşte că pentru Leon ar fi o fericire dacă tu te-ai opri aici."

„În ce sens?" întrebă Frederic, „vrea să-mi ofere vin şi fetişcane ca să uit că trebuie să mă duc la Ierusalim?"

„Vin poate că da, dar otrăvit. Zice să-ţi aminteşti de scrisoarea reginei Sibilla", zise Zosima.

„De unde ştie de acea scrisoare?"

„Zvonurile circulă. Dacă Leon ar opri înaintarea ta, ar face un lucru foarte plăcut lui Saladin, iar Saladin ar putea să-l ajute să-şi realizeze dorinţa de a deveni sultan în Iconium, dat fiind că Kilidj şi fiii lui au fost înfrânţi în chip ruşinos."

„Şi de ce Ardzrouni îşi face atâtea griji pentru viaţa mea, până la a-şi trăda stăpânul?"

„Numai Domnul nostru Isus Hristos şi-a dat viaţa din iubire pentru omenire. Sămânţa omenească, născută din păcat, e asemănătoare seminţei animalelor: şi vaca-ţi dă lapte numai dacă-i dai fân. Ce anume ne învaţă pilda aceasta sfântă? Că Ardzrouni e respectat de mulţi dintre armeni, iar Leon nu. Şi aşa că, dobândindu-şi recunoştinţa sacrului şi romanului împărat, ar putea într-o bună zi să conteze pe cel mai puternic dintre prieteni. Iată de ce propune să se înainteze până la castelul său din Dadjig, tot pe malurile acestui râu, şi să-ţi aştepţi oamenii acolo în împrejurimi. În aşteptarea de a se vedea ce anume asigură Leon cu adevărat, tu ai putea locui la el, la adăpost

de orice capcană. Şi-ţi recomandă ca mai ales, de aici înainte, tu să fii cu pază la mâncare şi la băuturile pe care unii dintre compatrioţii săi ţi le-ar putea oferi."

„Pe diavol!", urlă Frederic, „e un an de zile de când străbat un cuib de vipere după altul! Vitejii mei principi germani erau nişte miei, când te gândeşti, şi – ştii ce pot să-ţi spun? – până şi milanezii aceia foarte lipsiţi de credinţă, care mi-au adus atâtea necazuri, cel puţin mă înfruntau în câmp deschis, fără să-ncerce să mă străpungă cu pumnalul în somn! Ce-i de făcut?"

Fiul său, Frederic, îl sfătuise să accepte invitaţia. Mai bine să te păzeşti de un singur duşman posibil şi cunoscut, decât de mulţi şi necunoscuţi. „E drept, tată", spusese Baudolino. „Tu te opreşti să locuieşti în castelul acela, iar eu cu prietenii mei îţi alcătuim în jur o barieră, aşa ca nimeni să nu poată să se apropie de tine fără să treacă peste trupurile noastre, zi şi noapte. Vom gusta dinainte orice lucru de mâncare ţi-ar fi destinat. Nu-mi spune nimic, nu sunt un martir. Toţi vor şti că noi vom bea şi vom mânca înainte de tine, şi nimeni nu va crede că-i înţelept să-l otrăvească pe vreunul dintre noi pentru ca apoi mânia ta să se dezlănţuie asupra tuturor locuitorilor din cetăţuia aceea. Toţi oamenii au nevoie de odihnă, Cilicia e locuită de lume creştină, sultanul din Iconium nu mai are forţe ca să treacă munţii şi să te atace din nou, Saladin e încă prea departe, regiunea asta-i făcută din piscuri şi crăpături care sunt foarte bune apărători naturale, mi se pare ţinutul potrivit pentru a reface forţele tuturor."

După o zi de marş în direcţia Seleuciei, intrară printr-o strâmtoare, care abia lăsa loc de urmat cursului râului, într-un loc trecătoarea se lărgea şi lăsa ca râul să curgă lin pe un podiş întins şi neted, apoi îşi iuţea cursul şi cădea înfundându-se într-o altă trecătoare. La nu mare distanţă de maluri se înălţa, răsărind din şes ca o ciupercă, un turn cu contururile neregulate ce se profila albăstriu în ochii celui ce venea dinspre răsărit, pe când soarele îi apunea în spate, aşa încât la prima vedere n-ai fi putut spune dacă era opera omului sau a naturii. Numai când te apropiai înţelegeai că era un fel de masiv stâncos pe a cărui culme se împlânta o fortăreaţă, din care bineînţeles că se putea domina atât plaiul, cât şi cununa de munţi înconjurători.

„Iată", zise atunci Ardzrouni, „tu, doamne, poţi pune taberele oştii tale în câmpie, şi te sfătuiesc să ţi-o aşezi colo, mai la vale de râu, unde-i loc de întins corturile, şi apă pentru oameni şi cai. Fortăreaţa mea nu-i mare, şi te sfătuiesc să urci la ea doar cu o ceată de oameni de încredere."

Frederic îi spuse fiului său să se-ngrijească de tabere şi să rămână cu oastea. Hotărî să ia cu sine numai vreo zece oameni, pe lângă ceata lui Baudolino şi a prietenilor lui. Fiul încercă să protesteze, spunând că voia să rămână alături de tatăl său, şi nu la mai bine de o milă

depărtare, încă o dată se uită la Baudolino şi la ai săi cam cu neîncredere, dar împăratul fu de neclintit. „Voi dormi în fortăreaţa aceea”, zise el. „Mâine dimineaţă o să mă scald în râu, şi ca să fac asta, nu voi avea nevoie de voi. Voi veni înot să vă doresc o zi bună.” Fiul spuse că voinţa lui era lege, dar o spuse în silă.

Frederic se despărţi de grosul oştii, cu cei zece oameni înarmaţi ai lui, cu Baudolino, Poetul, Kyot, Boron, Abdul, Solomon şi Boidi, care-l târa pe Zosima în lanţ. Toţi erau curioşi să afle cum aveau să urce în acel refugiu, dar, ocolind masivul în jur, se descoperea în fine că spre apus peretele vertical se îndulcea puţin, însă destul ca să se fi putut săpa o cărare în trepte scunde şi rare pe care nu puteau trece mai mult de doi cai alăturaţi. Oricine ar fi voit să urce cu intenţii duşmănoase ar fi trebuit să parcurgă treptele încet, aşa încât, fie şi numai doi arcaşi, de pe crenelurile fortăreţei, puteau să-i nimicească pe năvălitori, în lupta doi la doi.

La capătul urcuşului se deschidea un portal care dădea într-o curte. Pe dinafara porţii aceleia poteca mergea mai departe, chiar pe lângă ziduri, şi mult mai strâmtă, de-a dreptul pe buza râpei, până la o altă poartă mai mică de pe latura nordică, apoi se oprea în gol.

Intrară în curte, care ducea la castelul propriu-zis, cu zidurile pline de barbacane, dar la rândul lor apărate de zidurile ce despărţeau curtea de prăpastie. Frederic îşi puse pe treptele exterioare gărzile, care să păzească din înălţime cărarea. Nu părea ca Ardzrouni să aibă oamenii săi, afară de cei din bandă care păzeau diferitele uşi şi coridoare. „Nu am nevoie de o armată, aici”, zise Ardzrouni zâmbind cu orgoliu. „Sunt cu neputinţă de atacat. Şi apoi ăsta, o să vezi, sacrule împărat, nu-i un loc de război, e refugiul în care eu cultiv studiile mele despre aer, foc, pământ şi apă. Vino, îţi voi arăta unde te vei putea odihni în chip demn.” Urcă o scară lată, şi la cea de-a doua boltă intrară într-o largă sală de arme, mobilată cu câteva laviţe şi cu panoplii pe pereţi. Ardzrouni deschise o uşă de lemn masiv cu ferecături de metal şi-l introduse pe Frederic într-o odaie somptuos împodobită. Se afla acolo un pat cu baldachin, un scrin cu candelabre şi cupe de aur, peste care se afla o ladă de lemn întunecat, un sipet sau chivot şi un cămin larg gata să primească focul aprins, cu trunchişori de copac şi cu bucăţi de ceva asemănător cărbunelui, dar acoperite cu o materie uleioasă, care pesemne că trebuia să alimenteze flacăra, şi toate bine aranjate pe un strat de vreascuri uscate, şi acoperit cu crengi cu bobiţe mirositoare.

„E odaia cea mai bună de care dispun”, zise Ardzrouni, „şi-i pentru mine o cinste să ţi-o ofer. Nu te sfătuiesc să deschizi fereastra aceea. E expusă cu faţa la răsărit şi mâine dimineaţă soarele ar putea să te supere. Aceste geamuri colorate, o minune de artă veneţiană, vor filtra blând lumina.”

„Nimeni nu poate intra pe fereastra aceea?” întrebă Poetul.

Ardzrouni deschise cu migală fereastra, care era cu adevărat închisă cu mai multe piroane. „Vezi, îi spuse, este foarte sus. Iar dincolo de curte sunt bastioanele unde acum veghează oamenii împăratului.” Se vedeau într-adevăr gradenele zidurilor exterioare, galeria prin care din când în când treceau gărzile şi exact la o bătaie de săgeată de la fereastră, două cercuri mari sau talere de metal lucitor, foarte concave, introduse pe un suport înfipt între creneluri. Frederic întrebă despre ce era vorba.

„Sunt oglinzi ale lui Arhimede”, zise Ardzrouni, „cu care acest înţelept din timpurile străvechi a distrus corăbiile romane ce asediau Siracuza. Fiecare oglindă captează şi trimite înapoi razele care cad paralel pe suprafaţa ei, şi de aceea reflectă lucrurile. Dar, dacă oglinda nu-i plată, ci e curbată în forma potrivită, aşa cum ne-nvaţă geometria, cea mai mare dintre ştiinţe, razele nu se răsfrâng paralele, ci se duc toate şi se concentrează într-un punct precis din faţa oglinzii, potrivit cu curbura ei. Acuma, dacă orientezi oglinda aşa încât să captezi razele soarelui în momentul celei mai mari arşiţe a lui şi le pui să lovească toate deodată un singur punct depărtat, o astfel de concentrare de raze solare în punctul acela precis creează o combustie, iar aşa poţi să aprinzi un arbore, pânzele unei corăbii, o maşină de război, sau tufărişurile din jurul duşmanilor tăi. Oglinzile sunt două, pentru că una e curbată aşa încât să bată departe, iar cealaltă dă foc în apropiere. Aşa că eu cu aceste două mecanisme foarte simple pot să-mi apăr fortăreaţa aceasta a mea mai bine decât dacă aş avea o mie de arcaşi.”

Frederic spuse că Ardzrouni ar fi trebuit să-l înveţe secretul acela, pentru că atunci zidurile Ierusalimului ar fi căzut mai repede decât cele ale Jerihonului, şi nu în sunetul trâmbiţelor, ci al razelor soarelui. Ardzrouni spuse că se afla acolo ca să-l servească pe împărat. Apoi închise fereastra şi spuse: „Pe aici nu trece aer, dar intră prin alte deschizături. În ciuda anotimpului, fiindcă zidurile sunt groase, ar putea să-ţi fie frig în noaptea asta. În loc să faci foc în cămin, care scoate fum şi supără, te sfătuiesc să te acoperi cu aceste piei pe care le vezi deasupra patului. Îmi cert iertare pentru grosolănia mea, dar Domnul ne-a făcut cu trup: în spatele acestei uşi mici, iată un mic ascunziş, cu un tron nu prea regal, însă tot ceea ce trupul tău va voi să dea afară va cădea într-o cisternă de sub pământ, fără să îmbolnăvească aerul aici. Se intră numai pe uşa aceea, pe care am crăpat-o puţin, iar dincolo de ea, după ce tu o vei fi închis cu zăvorul, vor sta curtenii tăi, care vor trebui să se obişnuiască să doarmă pe laviţele acelea, dar îţi vor asigura liniştea.”

Zăriseră pe partea de sus a căminului un basorelief de formă rotundă. Era un cap de Meduză. Cu pletele răsucite ca şerpii, cu ochii

închişi şi cu o gură cărnoasă deschisă, care dădea la iveală o cavitate întunecoasă căreia nu i se zărea capătul („Ca aceea pe care am văzut-o împreună cu tine în cisternă, domnule Nicetas"). Frederic devenise curios şi întrebase ce anume este.

Ardzrouni spusese că era o ureche a lui Dionisie: „E una dintre magiile mele. La Constantinopole mai sunt şi acum pietre vechi de felul ăsta, şi-a fost de-ajuns să-i scobesc mai bine gura. Există o odaie, dedesubt, unde stau de obicei paznicii mei, dar, atâta timp cât tu, stăpâne împărat, vei sta aici, va fi lăsată goală. Tot ce se spune acolo jos iese din gura asta, ca şi cum cel ce vorbeşte ar fi în spatele plăcii rotunde. Aşa că, dacă aş voi, aş putea auzi ce pun la cale oamenii mei."

„De-aş putea să ştiu eu ce pun la cale verii mei", zise Frederic. „Ardzrouni, tu eşti un om de preţ. Vom mai vorbi şi despre asta. Acum să ne facem planurile şi pentru mâine. De dimineaţă vreau să mă scald în râu."

„Vei putea să ajungi la el cu uşurinţă, călare sau pe jos", zise Ardzrouni, „şi fără ca măcar să treci prin curtea prin care ai intrat. Într-adevăr, după uşa sălii de arme se deschide o scăriţă care ajunge în curtea secundară. Din ea poţi să ajungi la poteca cea mare."

„Baudolino", zise Frederic, „pune să se pregătească nişte cai în curtea aceea pentru mâine dimineaţă."

„Tată", zise Baudolino, „ştiu foarte bine cât de mult îţi place ţie să înfrunţi apele cele mai agitate. Dar acum eşti obosit de călătorie şi de toate încercările prin care ai trecut. Nu cunoşti apele acestui râu, care-mi par pline de vârtejuri. De ce voieşti să rişti?"

„Pentru că sunt mai puţin bătrân decât crezi tu, fiule, şi pentru că, de n-ar fi prea târziu, aş merge la râu chiar acum, aşa mă simt de murdar de praf. Un împărat nu trebuie să miroasă decât a mirul sfintelor ungeri. Pune să fie pregătiţi caii."

„Cum spune Eclesiastul", zise cu timiditate Rabbi Solomon, „nu vei înota niciodată împotriva cursului unui râu."

„Şi cine a spus că voi înota împotrivă?" râse Frederic, „Îl voi urma."

„N-ar trebui niciodată să ne spălăm prea des", zise Ardzrouni, „decât sub călăuzirea unui medic priceput, dar aici tu eşti stăpânul. Mai degrabă, fiindcă-i încă devreme, ar fi pentru mine o nemeritată cinste să te duc să-mi vizitezi castelul."

Îi făcu să coboare din nou scara cea mare, la catul de mai jos trecură printr-o mare sală menită banchetului din seara aceea, luminată acum de sfeşnice mari. Apoi trecură printr-un salon plin de scaune, pe o parte a căruia era săpată o mare scoică răsturnată, o structură spiralată ce se strângea în formă de pâlnie, cu o gaură centrală. „Este sala gărzilor, despre care ţi-am vorbit" zise, „iar cine

vorbeşte alăturându-şi gura de această deschizătură poate fi înţeles în odaia ta.”

„Mi-ar plăcea să văd cum se face”, zise Frederic. Baudolino spuse în glumă că în noaptea aceea avea să vină acolo să-l salute în timp ce dormea. Frederic râse şi zise că nu, pentru că-n noaptea aceea voia să se odihnească liniştit. „Afară doar dacă”, adăugă el, „n-oi fi tu nevoit să mă vesteşti că sultanul din Iconium intră prin coşul căminului.”

Ardzrouni îi conduse printr-un coridor, şi într-o sală cu bolţi largi care strălucea de văpăi şi de vălătuci de aburi. Erau acolo nişte cazane în care clocotea o materie topită, erau retorte şi alambicuri, şi alte vase curioase. Frederic întrebă dacă Ardzrouni producea aurul. Ardzrouni zâmbi spunând că acelea erau nebunii ale alchimiştilor. Însă ştia să aurească metalele şi să producă elixiruri care, chiar dacă nu erau de viaţă lungă, cel puţin o prelungeau oarecum pe aceea foarte scurtă pe care soarta ne-a dăruit-o. Frederic spuse că nu voia să guste din ele: „Dumnezeu ne-a hotărât lungimea vieţii şi trebuie să ne resemnăm la voinţa lui. Poate că eu mor mâine, poate că o duc până la o sută de ani. Totul e-n mâinile Domnului.” Rabbi Solomon remarcase că vorbele lui erau foarte înţelepte, şi cei doi se întreţinură câtva timp pe tema decretelor divine, şi era pentru prima oară când Baudolino îl asculta pe Frederic vorbind despre asemenea lucruri.

Pe când cei doi conversau, Baudolino îl văzu cu coada ochiului pe Zosima intrând printr-o uşiţă într-o cămăruţă alăturată, şi pe Ardzrouni cum îl urma imediat, preocupat. Temându-se că Zosima cunoştea vreun coridor care i-ar fi îngăduit să fugă, Baudolino îi urmase pe cei doi şi se pomenise într-o odăiţă în care se afla doar o ladă, iar pe ladă se aflau şapte capete aurite. Reprezentau toate acelaşi chip bărbos şi se sprijineau pe un piedestal. Se cunoşteau că erau relicvarii şi prin faptul că se vedea cum capul ar fi putut să se deschidă ca o cutie, dar marginile capacului, pe care se contura chipul, erau fixate în partea posterioară printr-un sigiliu de ceară închis la culoare.

„Ce cauţi?” tocmai îl întreba Ardzrouni pe Zosima, fără să-l fi băgat de seamă încă pe Baudolino.

Zosima răspunse: „Auzisem că fabrici relicve şi că la asta-ţi serveau drăcăriile tale pentru aurirea metalelor. Sunt capete ale Botezătorului, nu-i aşa? Am mai văzut şi altele, iar acum ştiu sigur de unde provin.”

Baudolino tuşi cu delicateţe, Ardzrouni se întoarse cât ai clipi şi-şi duse mâinile la gură, cu ochii rotindu-i-se-n cap de spaimă: „Te rog, Baudolino, nu-i spune nimic împăratului, căci o să ne spânzure”, zise el cu o voce scăzută. „Ei, bine, iată, sunt relicvarii cu adevăratul cap al Sfântului Ioan Botezătorul. Fiecare dintre ele conţine câte o hârcă, tratată cu fumigaţii în aşa fel încât să se micşoreze şi să pară

străveche. Eu trăiesc pe pământul ăsta fără bogăţii de la natură, fără câmpuri de semănat şi fără vite, şi bogăţiile mele sunt limitate. Fabric moaşte, e-adevărat, şi sunt mult cerute fie în Asia, fie în Europa. E de ajuns să plasezi două capete de-astea la mare distanţă unul de altul, cum s-ar zice unul în Antiohia şi celălalt în Italia, şi nimeni nu-şi dă seama că sunt două." Surâdea cu o umilinţă unsuroasă, de parcă cerea înţelegere pentru un păcat, la urma urmei, uşor de iertat.

„N-am bănuit niciodată că tu eşti un om virtuos, Ardzrouni", zise Baudolino râzând. „Ţine-ţi capetele, dar să ieşim imediat, căci, de nu, le dăm de bănuit celorlalţi, precum şi împăratului." Ieşiră, în timp ce Frederic tocmai îşi termina schimbul său de reflecţii religioase cu Solomon.

Împăratul întrebă ce alte locuri minunate mai avea gazda lor să le arate, iar Ardzrouni, grăbit să-i facă să iasă din sala aceea, îi duse din nou în coridor. De acolo, ajunseră în faţa unei uşi închise, cu două canaturi, alături de care se afla un altar, din cele pe care păgânii le foloseau pentru sacrificiile lor şi din care Baudolino văzuse multe rămăşiţe la Constanti-nopole. Pe altar erau nuiele şi vreascuri. Ardzrouni vărsă deasupra lui un lichid păstos şi întunecat, luă una dintre torţele care luminau coridorul şi aprinse grămăjoara de vreascuri. Imediat rugul luă foc – şi în câteva minute începu să se audă o uşoară fierbere subpământeană, un pârâit uşor, pe când Ardzrouni, cu braţele înălţate, rostea formule într-o limbă barbară, dar privindu-i din când in când pe oaspeţii săi, ca şi cum ar fi dat de înţeles că acum întruchipa un hierofant sau un necromant. În cele din urmă, spre mirarea tuturor, cele două canaturi se deschiseră fără ca cineva să le fi atins. „Minuni ale artei hidraulice", surâse orgolios Ardzrouni, „pe care eu o cultiv, urmându-i pe înţelepţii mecanici din Alexandria, de acum multe veacuri. E simplu: sub altar e un vas de metal care conţine apă, aceasta este încălzită de focul de pe altar. E transformată-n abur şi, printr-un sifon care nu-i altceva decât o ţeavă încovoiată care slujeşte la dusul apei dintr-un loc într-altul, acest abur merge să umple o găleată, iar aici aburul, răcindu-se, se preface din nou în apă; greutatea apei face să cadă găleata în jos, iar găleata, coborând, pe un mic scripete de care e atârnată, face să se mişte doi mici ţăruşi de lemn care apasă direct pe ţâţânile uşii. Iar uşa se deschide. Simplu, nu-i aşa?"

„Simplu?" zise Frederic. „Uluitor! Dar grecii cunoşteau cu adevărat atâtea minuni?"

„Pe acestea şi altele, şi le cunoşteau şi preoţii egipteni care foloseau acest artificiu pentru a porunci cu glas tare deschiderea uşilor unui templu, iar credincioşii strigau că-i minune", zise Ardzrouni. Apoi îl pofti pe împărat să treacă pragul. Intrară într-o sală în mijlocul căreia se înălţa un alt instrument nemaivăzut. Era o sferă din piele,

fixată pe o suprafaţă rotundă cu ceva care păreau două toarte îndoite în unghi drept, iar suprafaţa închidea un soi de lighean metalic, sub care stătea un alt teanc de lemne. Din sferă porneau despărţindu-se, în sus şi în jos, două tubuleţe, ce se sfârşeau cu două ciocuri îndreptate în direcţii opuse. Observând mai bine, se vedea că şi cele două toarte care fixau sfera erau ţevi, care în partea de jos se înfigeau în lighean, iar sus pătrundeau în interiorul sferei.

„Ligheanul e plin cu apă. Acum să încălzim apa asta", zise Ardzrouni, şi din nou aprinse un foc straşnic. Trebuiră să aştepte câteva minute pentru ca apa să înceapă să fiarbă, apoi se auzi un şuierat, mai întâi uşor, apoi mai tare, iar sfera începu să se rotească înjurul tuburilor ce o susţineau, în timp ce din cioculeţe ieşeau rafale de aburi. Sfera se roti puţin, apoi avântul începu să scadă, şi Ardzrouni se grăbi să închidă tubuleţele cu un fel de cretă moale. Zise: „Şi aici principiul e simplu. Apa care fierbe în lighean se preface-n abur. Aburul urcă în sferă, dar, ieşind cu tărie în direcţii opuse, îi imprimă o mişcare rotitoare."

„Şi ce miracol ar trebui să închipuie?" întrebă Baudolino.

„Nu închipuie nimic, dar dovedeşte un mare adevăr, şi anume ne face să atingem cu mâna existenţa vidului."

Să ni-l închipuim pe Boron. Auzind vorbindu-se despre vid, devenise imediat bănuitor şi întrebase cum anume jucăria aceea hidraulică dovedea că există vidul. E simplu, îi spusese Ardzrouni, apa din lighean devine abur şi se duce şi ocupă sfera, aburul scapă din sferă făcând-o să se învârtească; atunci când sfera dă semne că se opreşte, dat fiind că înăuntru nu mai are abur, se închid cioculeţele. Şi atunci ce rămâne în lighean şi în sferă? Nimic, adică golul, vidul.

„Aş vrea să-l văd şi eu", zise Boron.

„Ca să-l vezi ar trebui să deschizi sfera, şi atunci ar intra îndată aerul. Însă e un loc în care tu ai putea să stai şi să simţi prezenţa vidului. Dar ţi-ai da seama pentru foarte puţin timp de asta, pentru că, lipsind aerul, ai muri sufocat."

„Şi unde este acest loc?"

„E o cameră deasupra noastră. Acum îţi arăt cum aş putea face vid în camera aceea." Ridică făclia şi arătă o altă maşinărie, care până atunci rămăsese în penumbră. Era cu mult mai complicată decât cele două de dinainte, pentru că avea, ca să zicem aşa, măruntaiele puse la vedere. Era un sul uriaş de alabastru, care arăta înăuntru-i umbra întunecată a altui corp de forma unui sul ce-l ocupa pe jumătate, iar pe jumătate ieşea din el, prins în buloane în partea de sus de un fel de toartă uriaşă care putea fi pusă în mişcare de amândouă mâinile unui om, ca şi cum ar fi fost o pârghie. Ardzrouni mişca pârghia aceea şi se vedea sulul din lăuntru mai întâi ridicându-se şi apoi coborându-se până-l ocupa de tot pe cel din afară.

Pe partea de sus a sulului de alabastru se prindea un tub mare făcut din bucăţi de băşică de animale, cusute cu grijă între ele. Acest tub sfârşea îngropat în tavan. Pe partea de jos, la baza sulului, se deschidea o gaură.

‚Aşadar", explica Ardzrouni, „aici nu avem apă, ci numai aer. Când sulul dinlăuntru este coborât, apasă aerul conţinut în sulul de alabastru, şi-l dă afară prin gaura de jos. În timp ce pârghia îl ridică, sulul pune în mişcare un căpăcel care se duce şi închide gaura de jos, aşa ca aerul care a ieşit din sulul de alabastru să nu poată să intre la loc. Când sulul dinlăuntru se ridică de tot, pune în mişcare un alt căpăcel ce face să intre aer care, prin tubul acela pe care-l vedeţi, vine din camera de care v-am vorbit. Când sulul din lăuntru se coboară din nou, dă afară şi acest aer. Puţin câte puţin această maşinărie suge tot aerul din camera aceea şi-l face să iasă aici, aşa că în camera aceea se creează vidul."

„Şi în camera aceea nu intră aer din altă parte?" întrebă Baudolino.

„Nu. De îndată ce această maşinărie este pusă în mişcare, prin aceste funii de care-i legată pârghia, închide orice gaură sau crăpătură pe unde camera poate să primească aer."

„Dar cu maşinăria asta ai putea ucide un om care s-ar găsi în camera aceea", zise Frederic.

„Aş putea, dar n-am făcut-o niciodată. Cu toate acestea, am pus acolo un pui. După experiment am urcat, şi puiul era mort."

Boron scutura din cap şi şoptea la urechea lui Baudolino: „Nu vă încredeţi în el, minte. Dacă puiul ar fi murit, ar însemna că vidul există. Dar cum nu există, puiu-i încă viu şi sănătos. Ori poate-i mort fiindcă s-a zbătut." Apoi îi spuse cu voce tare lui Ardzrouni: „Ai auzit vreodată spunându-se că animalele mor şi-n adâncul puţurilor goale, unde se sting lumânările? Unii trag de aici încheierea că prin urmare acolo jos nu-i aer, şi-aşa că-i vidul. Dar în schimb în adâncimea puţurilor lipseşte aerul uşor, dar rămâne cel gros şi răufăcător, şi-i cel care-i sufocă şi pe oameni şi flacăra lumânărilor. Poate că aşa se-ntâmplă şi-n camera ta. Tu aspiri aerul subţire, dar rămâne cel des, care nu se lasă supt, şi acela-i de-ajuns să facă să-ţi moară puiul."

„De ajuns", zise Frederic, „toate aceste viclenii sunt drăguţe, dar afară de oglinzile de sus, de-acolo, nici una n-ar putea fi folosită într-un asediu sau într-o bătălie. Şi atunci la ce servesc? Să mergem, mi-e foame. Ardzrouni, mi-ai făgăduit o cină bună. Mi se pare că-i ora potrivită."

Ardzrouni se înclină şi-l conduse pe Frederic şi pe ai săi în sala banchetului, care, la drept vorbind, a fost strălucit, cel puţin pentru nişte inşi care mâncaseră timp de săptămâni întregi puţinele merinde din tabără. Ardzrouni oferi ce avea mai bun bucătăria armenească şi

turcească, şi de asemenea nişte aluaturi foarte dulci care le dădură invitaţilor impresia că se înecau în miere. Aşa cum erau înţeleşi, Baudolino şi ai săi gustau fiecare fel înainte să-i fie oferit împăratului. Împotriva oricărei etichete de Curte (însă când se aflau la război eticheta suferea întotdeauna excepţii cu toptanul) şedeau cu toţii la aceeaşi masă, iar Frederic bea şi mânca bucuros ca un cirac de-al lor, ascultând plin de curiozitate o dispută care începuse între Boron şi Ardzrouni.

Zicea Boron: „Tu te-ncăpăţânezi să vorbeşti de vid, ca şi cum ar fi un spaţiu lipsit de orice alt corp, fie el şi aerian. Dar un spaţiu lipsit de corpuri nu poate să existe, pentru că spaţiul e o relaţie dintre corpuri. Pe lângă asta, vidul nu poate să existe, fiindcă natura are oroare de el, aşa cum ne învaţă toţi marii filosofi. Dacă aspiri aerul dintr-o ţeavă cufundată în apă, apa urcă, pentru că nu poate să lase un spaţiu gol de aer. Şi-apoi, ascultă, obiectele cad pe pământ, şi o statuie de fier cade mai repede decât o bucată de stofă, pentru că aerul susţine anevoie greutatea statuii, pe când stofa o susţine cu uşurinţă. Păsările zboară pentru că, mişcând aripile, agită mult aer, care le susţine în ciuda greutăţii lor. Sunt susţinute de aer, tot aşa cum şi peştii sunt susţinuţi de apă. Dacă n-ar fi aerul, păsările s-ar prăbuşi, dar bagă bine de seamă, cu aceeaşi iuţeală ca orice alt corp. De aceea, dacă în cer ar fi vidul, stelele ar avea o repeziciune infinită, pentru că n-ar fi ţinute în căderea lor sau în cercul lor, de către aer, care opune rezistenţă la greutatea lor uriaşă.”

Răspundea Ardzrouni: „Cine a spus că iuţeala unui corp e măsura greutăţii lui? Aşa cum spunea Ioanes Philoponou, depinde de mişcarea care le-a fost imprimată. Şi apoi spune-mi, dacă n-ar exista vidul, cum ar putea lucrurile să se mute? S-ar izbi de aer, care nu le-ar lăsa să treacă!”

„Ba nu! Când un corp mişcă aerul, care se afla acolo unde se duce el, aerul se duce şi ocupă locul pe care corpul l-a lăsat! Ca şi cu două persoane care merg în direcţii opuse pe o cărare strâmtă. Îşi trag burta îndărăt, se lipesc fiecare de zid şi, pe măsură ce unul se strecoară într-o direcţie, celălalt se strecoară în direcţia opusă, şi până la urmă unul a luat locul celuilalt.”

„Da, pentru că fiecare dintre cei doi, datorită propriei voinţe, imprimă o mişcare propriului său trup. Dar nu e tot aşa şi cu aerul, care n-are voinţă. El se mişcă datorită avântului pe care i-l imprimă corpul care se izbeşte de el. Dar avântul dă naştere unei mişcări în timp. În momentul în care obiectul se mişcă şi imprimă un avânt aerului care-i stă în faţă, aerul încă nu s-a mişcat, şi deci încă nu e în locul pe care obiectul abia l-a lăsat, ca să-l împingă. Şi ce anume este în locul acela, fie şi doar pentru o clipită? Golul!”

Frederic până în clipa aceea se distrase să urmărească disputa, dar

acum se săturase de ea: „Încetaţi”, spusese el. „Mâine, la o adică, încercaţi să puneţi un alt pui în camera de sus. Acum, dintre pui, lăsaţi-mă să-l mănânc pe acesta şi sper că i-au sucit gâtul aşa cum vrea Domnul.”

25

Baudolino îl vede pe Frederic murind de două ori

Cina se prelungise până târziu, iar împăratul întrebă dacă putea să se retragă. Baudolino şi ai săi îl urmară până la odaia lui, pe care o controlară încă o dată cu atenţie la lumina a două torţe care ardeau înfipte în pereţi. Poetul vru să controleze şi bolta căminului, dar aceasta se micşora aproape imediat, aşa că nu lăsa loc pentru trecerea vreunei fiinţe omeneşti. „Aici e loc doar atât cât să treacă fumul", zise el. Priviră şi în ascunzişul pentru treburile private, dar nimeni n-ar fi putut urca din fundul puţului de scurgere.

Lângă pat, împreună cu o feştilă deja aprinsă, se afla o cofă cu apă, şi Baudolino vru să o guste. Poetul observă că s-ar fi putut pune vreo substanţă otrăvitoare pe perniţa unde Frederic avea să-şi sprijine gura dormind. Ar fi fost bine, constată el, ca împăratul să fi avut totdeauna o contraotravă la îndemână, căci nu se ştie niciodată…

Frederic spuse că să nu se exagereze cu temerile acelea, dar Rabbi Solomon ceru cu umilinţă cuvântul. „Stăpâne", zise Solomon, „ştii că m-am dăruit cu credinţă, deşi sunt iudeu, faptei ce va încununa gloria ta. Viaţa ta îmi e scumpă ca şi însăşi viaţa mea. Ascultă. Am cumpărat la Gallipoli un antidot minunat. Ia-l", adăugă el extrăgând sticluţa din mantia lui, „eu ţi-l dăruiesc, pentru că în biata mea viaţă voi avea puţine ocazii să fiu vânat de duşmani prea puternici. Dacă, din întâmplare, în una din nopţile astea te-ai simţi rău, înghite-l pe dată. Dacă ţi-o fost turnat pe ascuns ceva dăunător, te va salva imediat."

„Îţi mulţumesc, Rabbi Solomon", zise Frederic mişcat, „şi bine am făcut noi teutonii că i-am ocrotit pe cei din neamul tău, şi aşa o să facem şi-n veacurile viitoare, ţi-o jur în numele poporului meu. Accept lichidul tău salvator, şi iată ce fac." Scoase din sacul de călătorie sipetul cu Gradalul, pe care acum îl purta permanent şi cu mare grijă cu sine. „Uite, vezi", îi zise, „eu torn lichidul, pe care tu, un iudeu, mi l-ai dăruit, în cupa care a conţinut sângele Domnului."

Solomon se înclină, dar îi şopti aiurit lui Baudolino: „Poţiunea unui iudeu care devine sânge al falsului Mesia… Dumnezeu Sfântul, pururea fie binecuvântat, să mă ierte. Dar în fond povestea asta cu Mesia aţi inventat-o voi, neamurile, nu Yeoshoua din Nazareth, care era un om drept, iar rabinii noştri povestesc că studia Talmudul cu Rabbi Yeoshoua ben Pera'hia. Şi împăratul tău îmi place. Cred că trebuie ascultate bătăile inimii."

Frederic luase Gradalul şi tocmai se pregătea să-l pună la loc în chivotul lui, când Kyot îl întrerupse. În seara aceea toţi se simţeau în

drept să-i adreseze cuvântul împăratului, fără să fi fost întrebaţi: se crease o atmosferă de familiaritate între acei puţini credincioşi şi stăpânul lor, fiindcă se aflau strânşi într-un loc despre care nu ştiau încă dacă-i ospitalier sau duşmănos. Zise deci Kyot: „Stăpâne, să nu crezi că eu mă îndoiesc de Rabbi Solomon, dar se poate să fi fost şi el înşelat. Îngăduie-mi să gust din lichidul acesta."

„Stăpâne, te rog, lasă-l pe Kyot s-o facă", zise Rabbi Solomon.

Frederic se supuse. Kyot înălţă cupa, cu un gest solemn, apoi şi-o apropie foarte puţin de buze, de parcă s-ar fi împărtăşit. În clipa aceea şi lui Baudolino i se păru că în odaie se răspândea o lumină intensă, dar poate că era una dintre făclii care-ncepuse să ardă mai bine, acolo unde se grămădise la un loc mai multă răşină. Kyot rămase pentru câteva clipe aplecat peste cupă, mişcându-şi buzele ca pentru a absorbi mai bine puţinul lichid pe care-l luase. Apoi se întoarse, cu cupa strânsă la piept, şi o puse în chivot cu gingăşie. Pe urmă închise chivotul acela, încet, ca să nu facă nici cel mai mic zgomot.

„Simt mireasma", tocmai şoptea Boron.

„Vedeţi lumina aceasta?" zicea Abdul.

„Toţi îngerii din cer coboară asupra noastră", zise convins Zosima, făcându-şi cruce invers.

„Pui de femeie fără ruşine", îi şopti Poetul la ureche lui Baudolino, „cu scuza asta şi-a luat împărtăşania din Gradal, şi când o să se-ntoarcă acasă o să se laude din Champagne până-n Bretagne." Baudolino îi bolborosi drept răspuns să nu fie răutăcios, pentru că Kyot se mişca acum de parcă fusese răpit cu adevărat în cerul cerurilor.

„Nimeni nu ne va mai putea doborî", zise atunci Frederic, cuprins de o duioşie vie şi mistică. „Ierusalimul va fi eliberat curând. Şi apoi, toţi ne vom duce să-i restituim această preasfântă relicvă Preotului Ioan. Baudolino, îţi mulţumesc pentru ceea ce mi-ai dat. Sunt cu adevărat rege şi sacerdot…"

Surâdea, şi totuşi tremura. Ceremonia aceea scurtă părea să-l fi tulburat. „Sunt obosit", spuse. „Baudolino, acum mă închid în odaia asta cu zăvorul acela. Păziţi bine şi vă mulţumesc pentru credinţa voastră. Nu mă deşteptaţi până ce soarele n-o să fie sus, pe cer. Apoi voi merge să mă scald." şi mai adăugă: „Sunt grozav de obosit, aş vrea să nu mă mai deştept timp de veacuri."

„O să-ţi ajungă o noapte lungă şi liniştită, tată", zise cu drag Baudolino. „Nu trebuie să porneşti în zori. Când soarele va fi sus, apa o să fie mai puţin rece. Dormi liniştit."

Ieşiră. Frederic apropie canaturile uşii şi auziră zgomotul zăvorului. Se întinseră şi ei pe laviţele din jur.

„N-avem o privată împărătească şi pentru noi", zise Baudolino. „Haidem iute să ne facem nevoile în curte. Câte unul, ca să nu lăsăm

nepăzită camera asta. Acest Ardzrouni poate fi un om de treabă, dar trebuie să ne încredem numai în noi înşine." După câteva minute, cu toţii intraseră la loc. Baudolino stinse candela, le pofti noapte bună tuturor şi încercă să aţipească.

„Mă simţeam neliniştit, domnule Nicetas, fără să am motive serioase. Dormeam frământat şi mă trezeam după vise scurte, încâlcite, de parcă întrerupeam un coşmar, între somn şi veghe o vedeam pe sărmana mea Colandrina cum bea dintr-un gradal de piatră neagră şi se prăvălea moartă la pământ. După vreo oră am auzit un zgomot. Sala de arme avea şi ea o fereastră prin care se cernea o lumină de noapte foarte slabă; cred că era un pătrar de lună pe cer. Am înţeles că era Poetul cel care ieşea. Poate că nu se uşurase bine. Mai târziu – nu ştiu când, pentru că aţipeam şi mă deşteptam, şi de fiecare dată mi se părea că trecuse puţin timp, dar poate nu era adevărat – ieşi Boron. Apoi îl auzii întorcându-se, şi-l auzii pe Kyot că-i şoptea că şi el era nervos şi dorea să ia aer. Dar, în fond, datoria mea era să controlez cine anume încerca să intre, nu cine ieşea, şi înţelegeam că eram cu toţii încordaţi. Apoi nu-mi amintesc, nu mi-am dat seama când a intrat la loc Poetul, dar, cu mult înainte de zori, toţi dormeau adânc, şi aşa i-am văzut şi la primele sclipiri ale soarelui, când m-am deşteptat definitiv."

Sala de arme era acum luminată de dimineaţa triumfătoare. Câţiva servitori aduseră vin şi pâine, şi câteva fructe din partea locului. Cu toate că Baudolino îi poftise să nu facă gălăgie, ca să nu-l tulbure pe împărat, toţi sporovăiau bucuroşi. După vreun ceas i se păru lui Baudolino că, deşi Frederic ceruse să nu fie deşteptat, era destul de târziu. Bătu în uşă, fără să primească răspuns. Mai bătu o dată.

„Doarme buştean", râse Poetul.

„N-aş vrea să nu se fi simţit prea bine", îndrăzni Baudolino.

Mai bătură o dată, tot mai tare. Frederic nu răspundea.

„Ieri părea cu adevărat stors de puteri", zise Baudolino. „Poate să i se fi făcut rău din vreo pricină. Să deschidem uşa."

„Să stăm liniştiţi", zise Poetul, „a forţa uşa care ocroteşte somnul împăratului e aproape un sacrilegiu!"

„Să facem sacrilegiul", zise Baudolino. „Povestea asta nu prea-mi place."

Se repeziră grămadă în uşă, care era solidă şi tot solid era pesemne şi zăvorul care o închidea.

„Hai din nou, toţi odată, când vă spun eu, împingeţi cu umărul", zise Poetul, conştient acum că, dacă împăratul nu se deşteaptă în timp ce-i dărâmi uşa, e lămurit că doarme un somn suspect. Uşa încă mai rezista. Poetul se duse să-l elibereze pe Zosima, care dormea în lanţ, şi-i puse pe toţi pe două rânduri, aşa ca împreună să se repeadă să-

mpingă cu avânt în amândouă canaturile. La a patra încercare uşa se deschise.

Atunci, întins în mijlocul camerei, îl văzură pe Frederic aproape gol, aşa cum se băgase în pat. Alături de el Gradalul, răsturnat pe jos, şi gol. Căminul arăta doar nişte resturi arse, ca şi cum focul ar fi fost aprins şi până la urmă s-ar fi stins. Fereastra era închisă. În odaie stăpânea un miros de lemn şi de cărbune ars. Boron, tuşind, se duse şi deschise geamurile ca să intre aer.

Crezând că intrase cineva şi că încă mai era în încăpere, Poetul şi Boron se repeziră cu spadele întinse şi scotociră toate ungherele, în timp ce Baudolino, îngenuncheat lângă trupul lui Frederic, îi ridicase capul şi-l pălmuia cu delicateţe. Boidi îşi aminti de licoarea pe care o cumpărase la Gallipoli, deschise lăcaşul pietrei de la inelul său, desfăcu cu forţa buzele împăratului şi-i turnă lichidul în gură. Frederic rămânea fără suflare. Faţa îi era ca pământul. Rabbi Solomon se plecă asupra lui, încercă să-i deschidă ochii, îi pipăi fruntea, gâtul, pulsul, apoi zise tremurând: „Omul acesta e mort, Dumnezeu Sfântul, binecuvântat fie-i pururea numele, să aibă milă de sufletul lui!”

„Isuse, preasfinte, nu se poate!” urlă Baudolino. Dar, cu toate că era atât de puţin expert în ale medicinei, îşi dădu seama că Frederic, sacrul şi romanul împărat, păstrătorul preasfântului Gradal, nădejdea creştinătăţii, ultim şi legitim coborâtor din Cezar Augustus şi din Carol cel Mare şi Sfânt, nu mai era. Plânse de îndată, acoperi cu sărutări chipul acela palid, îşi spuse că era fiul lui preaiubit, sperând că va fi auzit, apoi îşi dădu seama că totul era zadarnic.

Se ridică, le strigă prietenilor să se mai uite o dată peste tot, până şi sub pat, căutară treceri secrete, sondară fiecare perete, dar era evident că nimeni nu se ascundea şi nici nu fusese vreodată ascuns în acel loc. Frederic Barbarossa murise într-o cameră închisă ermetic dinăuntru şi ocrotită pe dinafară de fiii săi cei mai credincioşi.

„Chemaţi-l pe Ardzrouni, e expert în arta medicală”, strigă Baudolino.

„Eu sunt expert în arta medicală”, se văieta Rabbi Solomon, „crede-mă, tatăl tău e mort.”

„Doamne, Doamne”, strigă zadarnic Baudolino, „Tatăl meu e mort! Vestiţi gărzile, chemaţi-l pe fiul său. Să-i căutăm pe asasinii lui!”

„O clipă”, zise Poetul. „De ce să vorbim de asasinat? Era într-o încăpere închisă, şi a murit. Vezi la picioarele lui Gradalul, care conţine antidotul. Poate că s-a simţit rău, s-a temut să nu fie intoxicat, a băut. Pe de altă parte, era un foc aprins. Cine a putut să-l aprindă dacă nu el? Am aflat de oameni care au simţit o durere puternică-n piept s-au acoperit de sudoare rece, au încercat să se-ncălzească, clănţănind din dinţi, şi-au murit la puţin timp după asta. Poate că fumul din cămin i-a înrăutăţit starea.”

„Dar ce anume era în Gradal?” urlă atunci Zosima rotindu-şi ochii şi zgâlţâindu-l pe Rabbi Solomon.

„Încetează, sceleratule”, îi spuse Baudolino. „Ai văzut şi tu cum Kyot a gustat lichidul.”

„Prea puţin, prea puţin”, repeta Zosima, scuturându-l pe Solomon. „Ca să te îmbeţi n-ajunge o înghiţitură! Proşti ce sunteţi voi, să vă-ncredeţi într-un iudeu!”

„Proşti suntem, dar fiindcă ne-ncredem într-un grecotei blestemat ca tine”, strigă Poetul, dându-i un brânci lui Zosima şi dezlipindu-l de bietul Rabbi căruia-i clănţăneau dinţii de frică.

Kyot în timpul acesta luase Gradalul şi-l pusese cu religiozitate în chivot.

„În sfârşit”, îl întrebă Baudolino pe Poet, „vrei să spui că nu a fost ucis, şi că a murit din voia Domnului?”

„E lesne să credem astfel mai degrabă, decât să ne gândim la o fiinţă făcută din aer care a trecut de uşa păzită de noi atât de bine.”

„Atunci să-l chemăm pe fiu, şi gărzile”, zise Kyot.

„Nu”, zise Poetul. „Prieteni, noi acum ne jucăm capul. Frederic e mort, şi noi ştim că nimeni n-ar fi putut să intre în odaia asta închisă. Dar fiul lui şi ceilalţi baroni nu ştiu asta. După ei, noi am fi fost aceia.”

„Ce gând mişel!” zise Baudolino, încă plângând.

Zise Poetul: „Baudolino, ascultă: fiul lui nu te iubeşte, nu ne iubeşte şi întotdeauna s-a îndoit de noi. Noi eram de gardă, împăratul a murit, deci noi suntem răspunzători, înainte să putem spune ceva, fiul are să ne spânzure de vreun copac, şi dacă-n valea asta blestemată nu există copac, ne va atârna de ziduri. O ştii, Baudolino, fiul său a văzut întotdeauna povestea asta a Gradalului ca pe-un complot pentru a-i târî părintele acolo unde n-ar fi vrut niciodată să meargă. Ne omoară, şi dintr-o singură lovitură se eliberează şi de noi toţi. Iar baronii săi? Zvonul că împăratul a fost ucis le-ar da pinteni să se învinuiască unul pe altul, ar fi un masacru. Noi suntem ţapul ispăşitor ce trebuie sacrificat pentru binele tuturor. Cine va crede în mărturia unui mic bastard ca tine, iartă-mă, a trei novici rătăcitori, a unui beţivan ca mine, a unui iudeu, a unui schismatic şi a lui Boidi, care, ca alexandrin, avea şi prea avea toate motivele de ranchiună pe Frederic? Noi suntem ca şi morţi, Baudolino, ca şi tatăl tău adoptiv.”

„Şi-atunci?” întrebă Baudolino.

„Şi-atunci”, zise Poetul, „singura soluţie este să facem să se creadă că Frederic a murit afară de aici, unde noi nu eram obligaţi să-l protejăm.”

„Dar cum?”

„N-a spus el că voia să se ducă la râu? Îl îmbrăcăm cum se cade şi-i punem în spate şi mantia lui. Coborâm în curtea cea mică, unde nu-i nimeni, dar ne aşteaptă încă de aseară caii. Îl legăm în şa, mergem la

râu, şi acolo apele îl vor târî la vale. Moarte slăvită, pentru acest împărat care, deşi este bătrân, înfruntă forţele naturii. Fiul va hotărî dacă va merge-nainte spre Ierusalim sau se va întoarce acasă. Iar noi vom putea spune că ne urmăm drumul spre Indii, ca să ascultăm de ultimul jurământ al lui Frederic. Fiul lui nu prea pare să creadă în Gradal. Îl luăm noi, noi mergem să facem ceea ce ar fi voit împăratul să facă."

„Dar va trebui să-i facem o moarte prefăcută", zise Baudolino, cu privirea pierdută.

„Mort este? Este. Ne doare pe toţi, dar a murit. Doar nu ne ducem să spunem că-i mort în timp ce-i încă viu! A murit, Dumnezeu să-l primească printre sfinţii săi. Pur şi simplu spunem c-a murit înecat în râu, în loc deschis, şi nu în camera asta pe care noi ar fi trebuit s-o apărăm. Minţim? Doar puţin. Dacă-i mort, ce mai contează c-a murit aici înăuntru sau colo, afară? L-am omorât noi? Toţi ştim că nu a fost aşa. Îl facem să moară acolo unde cei ce nu ne văd cu ochi buni nu vor putea să ne calomnieze. Baudolino, e singura cale, nu există o alta, fie că ţii la pielea ta, fie că vrei s-ajungi la Preotul Ioan ca să sărbătoreşti în prezenţa lui cea mai mare slavă a lui Frederic."

Poetul, cu toate că Baudolino îi blestema răceala, avea dreptate, şi toţi fură de acord cu el. Îl îmbrăcară la loc pe Frederic, îl duseră în curtea cea mică, îl legară de şa, punându-i o scândură la spate, aşa cum făcuse Poetul într-o zi cu cei trei Crai, ca să pară că stă drept pe calul său.

„La râu îl vor duce numai Baudolino şi Abdul", zise Poetul, „pentru că o escortă numeroasă ar atrage atenţia santinelelor, şi poate s-ar gândi să se alăture şi ei grupului. Noi ceilalţi rămânem de pază la camera în care Ardzrouni sau alţii să nu se gândească să intre, şi punem toate la locul lor. Ba, mai mult, eu mă voi duce pe ziduri să stau de vorbă cu cei de pază şi aşa le abat atenţia în timp ce voi ieşiţi."

Părea că Poetul rămăsese ultimul în stare să ia hotărâri cu judecată. Toţi se supuseră. Baudolino şi Abdul ieşiră din curte pe caii lor, încet, ţinându-l la mijloc pe cel al lui Frederic. Parcurseseră poteca lăturalnică până ce ajunseră la cea principală, coborâră treptele, apoi se puseră în trap mic prin câmpie, către râu. Oamenii de arme de pe gradene îl salutară pe împărat. Acea călătorie scurtă păru să dureze o veşnicie, dar în sfârşit ajunseră pe mal.

Se ascunseră în dosul unui pâlc de copaci. „De aici nu ne vede nimeni", zise Baudolino. „E un curent iute, şi trupul va fi imediat tras la vale."

„Noi vom intra cu caii în apă ca să-i dăm ajutor, dar fundul are gropi, şi nu ne va îngădui să-l ajungem. Atunci vom urmări trupul de pe ţărm, cerând ajutor… Curentul se duce către tabere."

Dezlegară cadavrul lui Frederic, îl dezbrăcară, lăsându-i puţinul acela pe care un împărat ce înoată l-ar fi dorit ca să-şi apere pudoarea. Abia ce-l împinseră în mijlocul râului, curentul îl lua în stăpânire, şi trupul fu sorbit la vale. Intrară în râu, traseră de zăbale ca să pară că şi caii se aflau la ananghie, urcară din nou pe ţărm şi urmăriră la galop acea biată rămăşiţă, bătută de ape şi pietre, făcând gesturi de alarmă şi strigând la cei din tabără să-l salveze pe împărat. Acolo unii îşi dădură seama de semnele lor, dar nu înţelegeau ce anume se întâmpla. Trupul lui Frederic era luat de bulboane, mergea înainte învârtindu-se pe loc, dispărea sub apă şi mai ieşea din când în când la suprafaţă. De departe era greu să se înţeleagă că era vorba de un om care se îneca. Până la urmă, unii înţeleseră, trei călăreţi intrară în apă, dar trupul, atunci când ajunse până la ei, se izbi de copitele cailor înnebuniţi şi fu târât mai departe. Mai încolo, câţiva soldaţi intrară în apă cu lănci şi în cele din urmă reuşiră să agaţe cadavrul, trăgându-l la mal.

Când Baudolino şi Abdul sosiră, Frederic părea urâţit de izbiturile pietrelor, şi nimeni nu mai putea acum presupune că mai trăieşte. Se înălţară vaiete în gura mare, fu vestit fiul, care sosi, palid şi cu febra crescută, jelindu-se că tatăl său voise să se mai lupte o dată cu apele fluviului. Se mânie pe Baudolino şi pe Abdul, dar aceştia îi amintiră că ei nu ştiau să înoate, ca aproape toţi oamenii de uscat, şi că el ştia bine cât de mult îi plăcea împăratului să se scufunde, nimeni nu-l putea ţine pe loc.

Cadavrul lui Frederic le părea tuturor umflat de apă, şi totuşi, dacă era mort de mai multe ceasuri, apă nu înghiţise, cu siguranţă. Dar aşa stau lucrurile, dacă scoţi un trup mort din râu, crezi că s-a înecat, şi înecat ţi se pare.

În timp ce Frederic de Suabia şi ceilalţi baroni aşezau cuviincios rămăşiţele împăratului şi se întrebau nelinişтiţi ce să facă, şi pe când Ardzrouni cobora în vale, anunţat de nenorocirea petrecută, Baudolino şi Abdul se întoarseră la castel, ca să se asigure că acum totul era cum trebuie.

„Închipuie-ţi ce se petrece între timp, domnule Nicetas”, zise Baudolino.

„Nu-i nevoie să fiu ghicitor”, zâmbi Nicetas. „Cupa cea sfântă, Gradalul, dispăruse.”

„Aşa este. Nimeni nu mai putea spune dacă dispăruse pe când ne aflam în curtea interioară ca să-l legăm pe Frederic de cal sau după aceea, când fiecare încercase să pună în ordine camera. Toţi erau cuprinşi de emoţie, roiau ca albinele; Poetul se dusese să stea de vorbă cu gărzile şi nu mai era acolo ca să dirijeze cu bunul său simţ faptele tuturor. La un moment dat, când tocmai se pregăteau să părăsească

încăperea, unde acum nu părea să se fi întâmplat nimic dramatic, Kyot aruncase o privire în chivot, şi-şi dădu seama că Gradalul nu mai era acolo. Când am ajuns eu cu Abdul, acum fiecare îl învinuia pe celălalt, fie de furt, fie de lipsă de grijă, spunând că, poate, pe când îl aşezam pe Frederic pe cal, în odaie intrase Ardzrouni. Dar nu, zicea Kyot, eu am ajutat să-l ducem jos pe împărat, apoi am urcat imediat, tocmai ca să controlez să nu vină nimeni, în timpul acela scurt, Ardzrouni n-ar fi izbutit să urce. Atunci l-ai luat tu, scrâşnea Boron, apucându-l de gât. Nu, la o adică, tu ai fost acela, i-o întorcea Kyot împingându-l, pe când eu aruncam pe fereastră cenuşa strânsă pe lângă cămin. Uşor, uşor, striga Poetul, mai degrabă unde era Zosima pe când stăteam noi în curte? Eram cu voi, şi tot cu voi am urcat la loc, se jura Zosima, confirma şi Rabbi Solomon. Un lucru era sigur, cineva luase Gradalul, iar de acolo până să te gândeşti că cine-l sustrăsese era unul şi acelaşi cu cel care într-un fel sau altul îl omorâse pe Frederic, pasul era scurt. Degeaba mai spunea Poetul că Frederic poate că murise de unul singur şi pe urmă unul dintre noi profitase de asta ca să ia Gradalul, nimeni nu mai credea aşa ceva. Prieteni, ne potolea Rabbi Solomon, nebunia omenească a născocit crime de neînchipuit, de la Cain înainte, dar nici o minte omenească n-a fost vreodată atât de întortocheată să născocească o crimă într-o cameră închisă. Prieteni, zicea Boron, când am intrat, Gradalul era aici, şi acum nu mai este. Deci îl are unul dintre noi. Fireşte că fiecare ceru ca propriii săi desagi să fie scotociţi, dar Poetul începu să râdă. Dacă cineva luase Gradalul, îl pusese într-un loc ascuns în acel castel, ca să vină să-l ia după aceea. Soluţie? Dacă Frederic de Suabia n-avea să pună piedici, aveam să plecăm toţi împreună spre împărăţia Preotului Ioan, şi nimeni n-ar fi rămas în urmă ca să vină să-şi ia înapoi Gradalul. Eu am zis că era un lucru groaznic, aveam de întreprins o călătorie plină de primejdii, fiecare trebuind să conteze pe sprijinul celuilalt, şi fiecare (afară de unul) avea să-i bănuiască pe toţi ceilalţi că este asasinul lui Frederic. Poetul spuse că ori aşa, ori altminteri, şi avea dreptate, la naiba. Aveam să plecăm pentru una dintre cele mai mari aventuri pe care le înfruntaseră bunii creştini vreodată, şi toţi aveam să-i bănuim pe toţi."

„Şi aţi plecat?" întrebă Nicetas.

„Nu de pe o zi pe alta, căci ar fi părut o fugă. Întreaga Curte se aduna permanent ca să hotărască sorţii expediţiei. Armata se destrăma, mulţi voiau să se întoarcă acasă pe mare, alţii să se îmbarce pentru Antiohia, iar alţii pentru Tripoli. Tânărul Frederic alesese să meargă înainte pe uscat. Apoi începuse discuţia despre ce aveam să facem cu trupul lui Frederic, unii propuneau să i se extragă de îndată viscerele, care se strică mai uşor, şi să fie înmormântate cât mai repede, alţii să aşteptăm sosirea la Tars, patria apostolului Pavel. Însă restul trupului nu se putea păstra îndelung, şi mai curând sau mai

târziu ar fi trebuit fiert într-un amestec de apă şi vin, până ce cărnurile aveau să se separe complet de oase, şi-ar fi putut fi înhumate pe loc, în timp ce restul ar fi trebuit depus într-un mormânt la Ierusalim, după ce-l vom fi recucerit. Însă ştiam că, înainte de a pune la fiert trupul, ar fi trebuit să fie dezmembrat. Nu voiam să asist la nenorocirea aceea."

„Am auzit spunându-se că nimeni nu ştie ce s-a întâmplat cu oasele acelea."

„Aşa am auzit şi eu, sărmanul meu tată. Abia ajuns în Palestina, a murit şi tânărul Frederic, istovit de durere şi de asprimile călătoriei. De altfel, nici Richard Inimă de Leu şi nici Filip August n-au ajuns niciodată la Ierusalim. A fost cu adevărat o aventură nenorocoasă pentru toţi. Dar toate aceste lucruri eu le-am aflat numai anul ăsta, de când m-am întors la Constantinopole. În zilele acelea, în Cilicia, am reuşit să-l conving pe Frederic de Suabia că, pentru a asculta de voinţa tatălui său, noi trebuia să plecăm spre Indii. Fiul mi s-a părut uşurat de propunerea aceea a mea. Voia să ştie doar câţi cai îmi trebuiau şi câte provizii. Du-te cu Dumnezeu, Baudolino, mi-a zis, cred că nu ne vom mai revedea. Poate credea că mă voi pierde-n ţinuturi depărtate şi s-a pierdut el, sărman nefericit. Nu era rău, chiar dacă era ros de umilinţă şi de invidie."

Îndoindu-se unii de alţii, prietenii noştri trebuiră să hotărască cine avea să ia parte la călătorie. Dacă voiau să fie trataţi cu respect în timpul drumului către ţara Preotului Ioan, ar fi fost de luat în seamă ca lumea să-i creadă cei doisprezece Crai de la Răsărit, aflaţi pe drumul întoarcerii. Însă cum nu era sigur dacă Magii erau cu adevărat doisprezece sau trei, nimeni dintre ei n-avea să afirme că ei erau Magii; dimpotrivă, dacă cineva avea să-i întrebe asta, aveau să răspundă că nu, ca unii care nu puteau să dezvăluie o taină mare. Astfel, negând în faţa tuturor, oricine ar fi voit s-o creadă, ar fi crezut-o. Credinţa altora avea să facă să devină adevărată reţinerea lor.

Erau aşadar Baudolino, Poetul, Boron, Kyot, Abdul, Solomon şi Boidi. Zosima era indispensabil. Pentru că jura în continuare că ştia pe dinafară Harta lui Cosmas, chiar dacă le făcea silă tuturor că hoţomanul acela trebuia să treacă drept unul dintre Crai, dar nu puteau să facă nazuri. Mai lipseau patru persoane. Baudolino în situaţia aceea se încredea numai în alexandrini şi-i pusese la curent cu proiectul pe Cuttica din Quargnento, pe Colandrino Guasco, fratele Colandrinei, pe Porcelli şi pe Aleramo Scaccabarozzi, care, era el poreclit Ciula, dar era un om robust, de încredere şi nu punea multe întrebări. Acceptaseră, pentru că, acum şi lor li se părea că la Ierusalim n-avea să mai ajungă nimeni. Tânărul Frederic dădu doisprezece cai şi şapte catâri, cu hrană pe o săptămână. După aceea, zise el, pronia cerească avea să se-ngrijească de ei.

Pe când se pregăteau de expediţie, se apropie de ei Ardzrouni,

care li se adresa cu aceeaşi curtenie supusă pe care o păstrase la început pentru împărat.

„Scumpii mei prieteni”, le spuse el, „ştiu că porniţi spre o ţară îndepărtată…”

„Cum de ştii asta, domnule Ardzrouni?” întrebă neîncrezător Poetul.

„Zvonurile umblă… Am auzit vorbindu-se şi de o cupă…”

„Pe care n-ai văzut-o niciodată, e-adevărat?” îi zisese Baudolino, ducându-se atât de aproape de el, încât îl obligase să se retragă.

„Niciodată. Dar am auzit vorbindu-se.”

„Fiindcă ştii atâtea lucruri”, întrebă atunci Poetul, „nu ştii cumva dacă a intrat cineva în odaie în timp ce împăratul murea la râu?”

„A murit cu adevărat la râu?” întrebă Ardzrouni. „Asta-i ceea ce crede fiul său deocamdată.”

„Prieteni”, zise Poetul, „e clar că omul acesta ne ameninţă. Cu tulburarea care-i în zilele astea între tabără şi castel, puţin ne-ar trebui ca să-i dăm o lovitură de pumnal în spate şi să-l azvârlim undeva. Dar întâi aş dori să ştiu ce vrea de la noi. La o adică, îi tai gâtul după aceea.”

„Stăpâne şi prietene al meu”, zise Ardzrouni, „nu vreau pieirea voastră, vreau s-o ocolesc pe a mea. Împăratul a murit pe pământul meu, pe când mânca bucatele mele şi bea vinul meu. Din partea oamenilor împărăteşti, nu mă mai pot aştepta la nici o favoare sau ocrotire. Va trebui să le mulţumesc dacă mă vor lăsa nevătămat. Aici însă sunt în primejdie. De când l-am găzduit pe Frederic, prinţul Leon a înţeles că voiam să-l atrag de partea mea împotriva lui. Până ce Frederic mai era în viaţă, Leon n-ar fi putut să-mi facă nimic – şi asta-i semn pentru cât de mare nenorocire mi-a adus mie moartea omului aceluia. Acum Leon va spune că din vina mea el, principe al armenilor, n-a putut garanta viaţa celui mai ilustru dintre aliaţii săi. Un foarte bun prilej ca să mă trimită la moarte. Eu nu mai am scăpare. Trebuie să dispar pentru mult timp şi să mă-ntorc cu ceva care să-mi dea iarăşi prestigiu şi autoritate. Voi plecaţi acum să găsiţi ţara Preotului Ioan, şi dacă veţi izbuti, va fi o faptă glorioasă. Vreau să merg cu voi. Făcând astfel, mai presus de toate, vă dovedesc că n-am luat cupa despre care vorbiţi, pentru că, dacă ar fi aşa, aş rămâne aici şi aş negocia-o cu careva. Cunosc bine ţinuturile dinspre răsărit şi aş putea să vă fiu de folos. Ştiu că ducele nu v-a dat bani, şi aş lua cu mine puţinul aur de care dispun. În sfârşit, şi Baudolino ştie asta, am şapte relicve, şapte capete ale Sfântului Ioan Botezătorul, iar de-a lungul călătoriei am putea vinde unul ici, unul colo…”

„Şi dacă am refuza”, zise Baudolino, „tu te-ai duce să-i sufli la ureche lui Frederic de Suabia că noi suntem răspunzători de moartea tatălui său.”

„N-am spus asta.”

„Ascultă, Ardzrouni, nu eşti persoana pe care aş lua-o cu mine în nici o parte, dar de acum în blestemata asta de aventură a noastră, oricine riscă să devină duşmanul celuilalt. Un duşman în plus nu face mare deosebire.”

„În realitate omul ăsta ne-ar fi o povară”, zisese Poetul, „Suntem acum doisprezece, iar un al treisprezecelea aduce ghinion.”

În timp ce discutau, Baudolino se gândea la capetele Botezătorului. Nu era convins că acele capete puteau fi cu adevărat luate în serios, dar, dacă puteau, fără îndoială că aveau să facă o avere. Coborâse în camera în care le descoperise şi luase unul ca să-l observe mai cu de-amănuntul. Erau făcute bine, faţa sculptată a sfântului, cu ochii mari deschişi şi fără pupile, inspira gânduri sfinte. Sigur, când le vedeai pe toate şapte la rând, îşi dădeau pe faţă falsitatea, clar, arătându-le unul câte unul, puteau fi convingătoare. Pusese capul la loc pe lada lui şi se întorsese sus.

Trei dintre ei erau de acord să-l ia pe Ardzrouni, ceilalţi şovăiau. Boron zicea că Ardzrouni avea totuşi înfăţişarea unui om de rang, iar Zosima, asta şi din motive de respect pentru cele douăsprezece venerabile persoane, ar fi putut trece drept rândaş la cai. Poetul obiecta că Magii ori aveau câte zece servitori de fiecare, ori călătoreau în mare taină singuri, un singur rândaş ar fi făcut o impresie rea. Cât despre capete, ar fi putut să le ia şi aşa, fără să-l ia pe Ardzrouni. Ardzrouni în situaţia asta plângea şi zicea că-i doreau cu adevărat moartea. În sfârşit, amânară orice hotărâre pentru a doua zi.

Tocmai a doua zi, când soarele se înălţase pe cer şi când aproape terminaseră cu pregătirile, cineva îşi dădu seama deodată că în toată dimineaţa aceea nimeni nu-l mai văzuse pe Zosima. În frământarea ultimelor două zile, nimeni nu-l mai supraveghease, ajuta şi el la înşeuatul cailor şi la punerea poverilor pe catâri, şi nu mai fusese pus în lanţ. Kyot băgă de seamă că lipsea unul dintre catâri, iar Baudolino avu un fel de iluminare. „Capetele”, strigă el, „capetele! Zosima era singurul, afară de mine şi de Ardzrouni, care ştia unde sunt!” Îi târî pe toţi în cămăruţa cu capetele şi-şi dădură seama că acele capete erau acum numai şase.

Ardzrouni scotoci sub ladă ca să vadă dacă nu căzuse pe jos vreun cap şi descoperi trei lucruri: un craniu omenesc, mic şi înnegrit, un sigiliu cu un „Z” şi nişte rămăşiţe de ceară arsă. Lucrul era acum clar, din păcate. Zosima, în tulburarea din dimineaţa fatală, luase Gradalul din chivotul în care Kyot îl repusese, într-o clipă coborâse acolo, deschisese un cap, îi luase craniul, ascunsese acolo Gradalul, cu sigiliul său din Gallipoli închisese capacul la loc, pusese iarăşi capul acolo unde stătuse mai înainte, urcase la loc nevinovat, şi aşteptase momentul potrivit. Când îşi dăduse seama că cei care plecau aveau să-

şi împartă capetele, înţelesese că nu va putea aştepta mai mult.

„Ar fi de spus, domnule Nicetas, că, în pofida mâniei că fusesem tras pe sfoară, eu simţeam o anumită uşurare şi cred că toţi gândeau ca mine. Îl găsisem pe vinovat, un hoţoman de o neruşinare foarte uşor de crezut, şi nu mai eram înclinaţi să ne bănuim între noi. Pungăşia lui Zosima ne învineţea de mânie, dar ne dădea înapoi încrederea unul în altul. Nu existau probe că Zosima, furând Gradalul, avusese şi ceva de-a face cu moartea lui Frederic, pentru că-n noaptea aceea fusese permanent legat de patul său, dar asta ne făcea să ne-ntoarcem la ipoteza Poetului: Frederic nu fusese ucis.

Se adunară la sfat. Mai întâi de toate, Zosima – dacă fugise când se lăsase noaptea – avea acum douăsprezece ceasuri înaintea lor. Porcelli aminti că ei erau călare, iar el pe un catâr, dar Baudolino le atrase atenţia că peste tot în jur erau munţi, cine ştie până unde, iar pe cărări de munte caii merg mai încet decât catârii. Cu neputinţă în goana mare. O jumătate de zi avans şi-o luase, şi o jumătate mai rămăsese. Singurul lucru era să-nţeleagă încotro se îndreptase şi să apuce aceeaşi direcţie.

Zise Poetul: „Nu se poate s-o fi pornit la drum spre Constantinopole, mai ales că acolo, cu Isaac Anghelos la tron, pentru el aerul nu-i bun; de altfel, ar fi trebuit să străbată ţinuturile selgiucizilor, pe care abia le-am lăsat în urmă după atâtea piedici, şi ştie foarte bine că mai curând sau mai târziu i-ar fi luat pielea. Presupunerea cea mai cu judecată, pentru că-i el cel ce cunoaşte harta aia, e că vrea să facă ceea ce voiam să facem noi: soseşte în împărăţia Preotului, spune că este trimis de Frederic sau cine ştie de cine, dă înapoi Gradalul şi-i acoperit cu onoruri. Deci ca să-l găsim pe Zosima trebuie să călătorim către Ţara Preotului şi să-l împiedicăm pe drum. Noi plecăm, întrebăm în mers, căutăm urmele unui monah grecotei care se vede de la o milă depărtare că-i din naţia aceea, îmi lăsaţi pân' la urmă mie mulţumirea de a-i suci gâtul şi ne luăm înapoi Gradalul.”

„Prea bine”, zise Boron, „dar în ce direcţie ne mişcăm, dat fiind că harta o cunoaşte numai el?”

„Prieteni”, spusese Baudolino, „aici ne este iar de folos Ardzrouni. Cunoaşte locurile şi pe urmă, am rămas în unsprezece şi ne trebuie cu orice preţ cel de-al doisprezecelea Crai.”

Şi iată că Ardzrouni intră în chip solemn să facă parte din grupul oamenilor acelora cutezători, spre marea lui uşurare. Despre drumul de urmat spuse lucruri cu judecată: dacă împărăţia Preotului se afla la răsărit pe lângă Paradisul Pământesc, ar fi trebuit s-o pornească spre locul de unde răsare soarele. Dar mergând aşa, în linie dreaptă, riscau să străbată pământuri de necredincioşi, pe când el cunoştea chipul de a călători, măcar pentru o bucată de drum, prin teritorii locuite de

lume creştină – asta şi pentru că trebuiau să-şi amintească de capetele Botezătorului, pe care nu le poţi vinde turcilor. El dădea asigurări că şi Zosima ar fi judecat în acelaşi fel, şi pomenea ţări şi oraşe de care prietenii noştri nu mai auziseră niciodată vorbindu-se. Cu priceperea lui în artele mecanice, construise un soi de păpuşă care în cele din urmă semăna destul de bine cu Zosima, cu părul şi cu barba lungi şi sârmoase, făcute din mătură înnegrită, şi cu două pietre negre în locul ochilor. Portretul părea bântuit de diavol ca şi cel pe care-l întruchipa: „Va trebui să trecem prin locuri în care se vorbesc limbi necunoscute", zicea Ardzrouni, „şi ca să întrebăm dacă l-au văzut trecând pe Zosima nu ne mai rămâne decât să arătăm efigia asta." Baudolino asigura că pentru limbile necunoscute nu erau probleme, pentru că el, după puţin timp după ce ar fi vorbit cu barbarii, ar învăţa să vorbească la fel ca şi ei, dar portretul avea să fie tot atât de folositor, căci în anumite locuri n-ar fi fost timp să se oprească şi să înveţe limba.

Înainte de a porni, coborâră cu toţii ca să ia fiecare câte un cap al Botezătorului. Ei erau doisprezece şi capetele erau acum şase. Baudolino hotărî ca Ardzrouni să-şi vadă de treabă. Solomon desigur n-ar fi vrut să plece la drum cu o relicvă creştină, Cuttica, Ciula, Porcelli şi Colandrino erau ultimii veniţi, aşa că aveau să ia capetele el, Poetul, Abdul, Kyot, Boron şi Boidi. Poetul se pregătea să-l ia pe primul, şi Baudolino îl rugă râzând să bage de seamă că erau toate la fel, dat fiind că pe singurul bun şi-l asigurase Zosima. Poetul se înroşi şi-l lăsă pe Abdul să aleagă, cu un gest al mâinii larg şi curtenitor. Baudolino se mulţumi cu ultimul şi fiecare şi-l ascunse pe al său în desagă.

„Asta-i tot", zise Baudolino către Nicetas. „Către sfârşitul lunii iunie din anul 1190 de la Hristos noi plecam, doisprezece precum Craii, chiar dacă mai puţin virtuoşi decât ei, ca să ajungem în sfârşit în pământul Preotului Ioan."

26

Baudolino şi călătoria Magilor

Din momentul acela, povestirea lui Baudolino către Nicetas urmă aproape continuu, nu numai în timpul opririlor de noapte, dar şi ziua, pe când femeile se plângeau de căldură, copiii trebuiau să se oprească să-şi facă nevoile, catârii când şi când nu mai voiau să mai meargă înainte. A fost deci o povestire ruptă, ca şi drumul lor, în care Nicetas ghicea nişte goluri, nişte frânturi, spaţii fără sfârşit şi timpi foarte lungi. Şi era de înţeles, pentru că, după cum povestea acum Baudolino, călătoria celor doisprezece durase aproape patru ani, printre momente de rătăcire, popasuri plicticoase şi peripeţii dureroase.

Pesemne, călătorind ei aşa pe sub sori arzători, cu ochii izbiţi uneori de vârtejuri de nisip, ascultând basme foarte noi, călătorii petrecuseră momente în care trăiau ca arşi de febră, iar altele de aşteptare somnolentă. Nenumărate zile fuseseră dedicate supravieţuirii, urmărind animale obişnuite cu fuga, tocmindu-se cu oameni sălbatici pentru câte o turtă sau o bucată de miel, săpând după câte un izvor anemic în ţări unde ploua doar o dată pe an. Şi apoi, îşi spunea Nicetas, călătorind sub un soare care te bătea în creştet, prin pustiuri, povestesc călătorii că eşti cuprins de miraje, auzi glasuri care-şi răspund noaptea printre dune, iar când dai de câte un arbust, rişti să guşti bobiţe care-n loc să-ţi nutrească stomacul, îţi dau vedenii.

Ca să nu mai spunem că, aşa cum Nicetas ştia destul de bine, Baudolino nu era sincer din fire şi, dacă-i greu să-l crezi pe un mincinos când îţi spune, să zicem, că a fost la Iconium, cum oare şi cât să crezi când îţi spune că a văzut făpturi pe care închipuirea cea mai aprinsă cu greu le acceptă şi nici el singur nu-i convins că le-a văzut?

Într-un singur lucru Nicetas hotărâse să creadă, pentru că patima cu care Baudolino vorbea despre el era mărturie de adevăr: că de-a lungul acelei călătorii cei doisprezece Crai ai noştri erau pururea traşi înainte de dorinţa de a-şi ajunge ţinta. Aceasta devenea treptat, pentru fiecare, alta. Boron şi Kyot doreau numai să regăsească Gradalul, chiar dacă acesta n-ajunsese în tărâmul Preotului; Baudolino regatul acela îl voia într-un chip din ce în ce mai de neostoit, şi odată cu el şi Rabbi Solomon, pentru că acolo avea să-şi găsească triburile lui pierdute; Poetul, cu Gradal sau fără Gradal, căuta o împărăţie oarecare; Ardzrouni era interesat doar să fugă de locul de unde venea, iar Abdul, se ştie, se gândea că, dacă se depărta mai mult, cu atât se apropia de obiectul poftelor lui prea caste.

Grupul alexandrinilor era singurul care părea să meargă înainte

cu picioarele pe pământ, ei făcuseră un pact cu Baudolino şi-l urmau din solidaritate, sau poate din încăpăţâ-nare, pentru că, dacă trebuie căutat un Preot Ioan, trebuie să-l găseşti, altfel, cum zicea Aleramo Scaccabarozzi, zis Ciula, adică Făcăleţ, lumea nu te mai ia în serios. Dar poate că mergeau înainte şi pentru că Boidi îşi vârâse-n cap că, odată ajunşi la ţintă, aveau să facă rost de moaşte religioase (şi nu de unele false cum era capul Botezătorului), aveau să le ducă în Alexandria natală, prefăcând oraşul acela încă fără istorie în sanctuarul cel mai respectat al creştinătăţii.

Ardzrouni, ca să-i evite pe turcii din Iconium, îi purtase repede prin nişte trecători pe unde caii riscau să-şi rupă vreun picior, apoi îi călăuzise timp de şase zile de-a lungul unei pietrării semănate cu cadavre de şopârle lungi de o palmă, moarte din cauza soarelui prea iute. Bine că avem merinde la noi şi nu trebuie să mâncăm jigăniile alea scârboase, zisese Boidi foarte uşurat, dar greşea, pentru că, la un an după aceea, aveau să prindă nişte guşteri şi mai scârboşi şi aveau să-i frigă înfigându-i în câte-o crenguţă, curgându-le balele pe bărbie în aşteptarea ca aceia să se pârpălească aşa cum trebuie.

Trecuseră apoi prin câteva sate, şi în fiecare arătaseră păpuşoiul lui Zosima. Da, zicea câte unul, un călugăr exact la fel a trecut prin părţile astea, s-a oprit pentru vreo lună şi-apoi a fugit căci a lăsat-o grea pe fiică-mea. Dar cum să se fi oprit pentru o lună, dacă noi suntem pe drum abia de două săptămâni? Când a fost asta? Eh, or fi vreo şapte Paşti de-atunci, vedeţi, rodul păcatului e copilul ăla cu scrofulă de colo. Sau: da, aşa ni se pare, chiar cu o barbă ca asta, or fi vreo trei zile, era un cocoşat simpatic… Dar dacă era ghebos, nu era el, Baudolino, n-o fi că tu nu cunoşti limba şi traduci ce-ţi vine-n minte? Sau altfel: da, sigur că l-am văzut, el era – şi-l arătau cu degetul pe Rabbi Solomon, poate din cauza bărbii negre. În fine, oare chiar îi întrebau pe cei mai îndobitociţi?

Mai încolo întâlniseră oameni care locuiau în corturi rotunde, şi care-i salutaseră cu un *„La ellec olla Sila, Machimet rores alia.”* Răspunseseră cu aceeaşi bunăvoinţă în alamană, căci toate limbile sunt tot una, apoi arătaseră paiaţa lui Zosima. Aceia începuseră să râdă, vorbeau toţi laolaltă, dar din gesturile lor se-nţelegea că pe Zosima şi-l aminteau: trecuse pe-acolo, oferise capul unui sfânt creştin, şi aceia-l ameninţaseră că-i vără ceva undeva. De unde prietenii noştri înţeleseră că nimeriseră într-o congregaţie de turci care trăgeau în ţeapă, şi plecară cu mari gesturi de salut şi cu surâsuri ce le descopereau toţi dinţii, în timp ce Poetul îl trăgea pe Ardzrouni de păr, dându-i capul pe spate şi zicându-i: aşa, bravo, sigur că tu ştii drumul, ne duceai de-a dreptul în gura anticriştilor. Iar Ardzrouni bombănea că nu era el cel care greşise drumul, ci aceia, căci erau nomazi, iar nomazii nu ştii niciodată unde se duc.

„Dar mai încolo”, asigura el, „o să găsim numai creştini, chiar dacă-s nestorieni”.

„Bine”, zicea Baudolino, „dacă-s nestorieni, sunt ca şi din neamul Preotului, dar de acum încolo, înainte de a vorbi, să fim cu băgare de seamă, când intrăm într-un sat, să vedem dacă sunt cruci şi clopotniţe.”

Nici vorbă de clopotniţe. Ceea ce întâlneau erau aglomerări de căsuţe de tuf şi, chiar dacă era printre ele vreo biserică, n-o recunoşteai, erau oameni ce se mulţumeau cu puţin ca să aducă laudă lui Dumnezeu.

„Dar eşti sigur că Zosima a trecut prin părţile astea?” întreba Baudolino. Iar Ardzrouni îi spunea să stea liniştit. Într-o seară, Baudolino îl văzu pe când tocmai privea soarele cum apune şi părea că face măsurători pe cer cu braţele întinse şi cu degetele de la cele două mâini încrucişate, ca pentru a forma nişte ferestruici triunghiulare prin care se uita la nori. Baudolino îl întrebă de ce, iar el zise că încerca să-şi dea seama unde era muntele cel mare sub care soarele dispărea în fiece seară, sub arcada cea mare a tabernaculului.

„Fecioară preasfântă”, strigă Baudolino, „dar oare şi tu crezi în povestea tabernaculului, ca Zosima şi Cosmas Indicopleustul?”

„Şi de ce nu?” zise Ardzrouni ca şi cum îl întrebau dacă el crede că apa-i bună de scăldat. „Altfel cum de-aş fi aşa de sigur că noi urmăm acelaşi drum pe care l-a apucat Zosima?”

„Dar atunci tu cunoşti harta lui Cosmas, pe care Zosima continua să ne-o făgăduiască?”

„Nu ştiu ce anume vă făgăduia Zosima, dar eu am harta lui Cosmas.” Scoase un pergament din desaga lui şi-l arătă prietenilor.

„Uite, vedeţi? Asta e brâna Oceanului. Dincolo de ea sunt pământurile unde trăia Noe înainte de potop. Către răsăritul din marginea acestor pământuri, despărţite de Ocean prin regiuni locuite de făpturi monstruoase – care sunt şi cele peste care tot va trebui să trecem –, se află Paradisul Pământesc. E uşor de văzut cum, pornind din ţara aceea ferice, Eufratul, Tigrul şi Gangele trec pe sub Ocean ca să străbată ţinuturile către care mergem, şi se aruncă-n Golful Persic, în timp ce Nilul are un curs mai întortocheat prin pământurile antediluviene, intră în Ocean, îşi reia drumul prin ţinuturile nordice de jos, şi mai precis în ţara Egiptului, şi se aruncă-n Golful Romaic, care ar fi cel pe care latinii îl numesc întâi Mediteran şi apoi Hellespont. Iată, noi va trebui să urmărim drumul către răsărit ca să întâlnim întâi Eufratul, apoi Tigrul şi apoi Gangele şi să cotim spre regiunile răsăritene de jos.”

„Însă”, intră în vorbă Poetul, „dacă împărăţia Preotului Ioan e foarte aproape de Raiul Pământesc, ca să ajungem acolo va trebui să

străbatem Oceanul?”

„E aproape de Paradisul Pământesc, dar dincoace de Ocean”, zise Ardzrouni. „Mai degrabă o să fie de străbătut Sambatyonul…”

„Sambatyonul, râul de piatră”, zise Solomon împreunându-şi mâinile. „Deci Eldad nu a minţit, şi ăsta-i drumul ca să găsim triburile rătăcite!”

„Sambatyonul l-am citat şi noi în scrisoarea Preotului”, tăie scurt Baudolino, „şi prin urmare e evident că trebuiesă existe undeva. Ei bine, Domnul ne-a venit în ajutor, ne-a făcut să-l pierdem pe Zosima, dar ne-a ajutat să-l găsim pe Ardzrouni, care, după cât se pare, ştie mai multe decât el.”

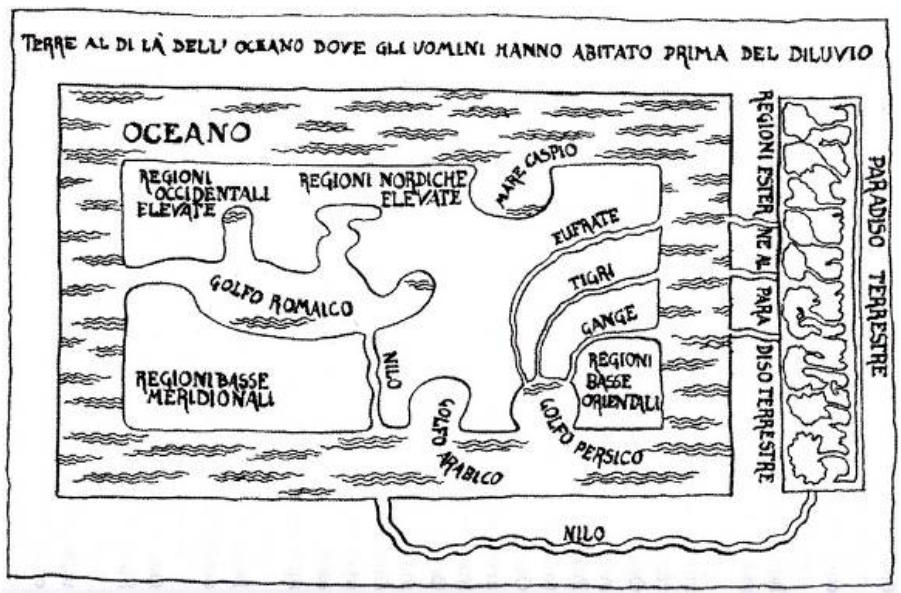

Într-o zi, zăriră de departe un templu fastuos, cu coloanele şi cu timpanul împodobit cu figuri, dar, apropiindu-se, văzură că templul era numai faţadă, pentru că restul era stâncă şi, într-adevăr, intrarea aceea se găsea sus, săpată în munte, şi trebuia să urci, Dumnezeu ştie cum, până unde zboară păsările, ca să ajungi acolo. Privind mai bine se vedea că, de-a lungul cercului de munţi înconjurători, alte faţade se conturau sus pe pereţi de lavă abrupţi, şi uneori trebuia să-ţi ascuţi vederea ca să deosebeşti piatra lucrată de aceea săpată de natură; şi se mai zăreau capiteluri sculptate, bolţi şi arcuri, şi şiruri de coloane mândre. Locuitorii, în vale, vorbeau o limbă foarte asemănătoare cu greaca şi spuneau că oraşul lor se cheamă Bacanor, iar cele pe care le vedeau ei erau biserici de acum o mie de ani, când pe locul acela stăpânea Aleksandros, un mare rege al grecilor care cinstea un profet mort pe cruce. Acum uitaseră cum se urca la templu şi nu ştiau ce se mai afla înăuntru şi prefereau să-i cinstească pe zei (ziseseră chiar zei,

şi nu Domnul Dumnezeu) într-o împrejmuire deschisă a lor, în mijlocul căreia trona capul aurit al unui bivol urcat pe un stâlp de lemn.

Chiar în ziua aceea întregul oraş sărbătorea funeraliile unui tânăr pe care toţi îl iubiseră. Pe platoul de la poalele muntelui se pregătise un praznic, iar în mijlocul cercului meselor gata puse se afla un altar având pe el trupul dispărutului. Pe sus zburau, în roate largi şi din ce în ce mai jos, acvile, milani, corbi şi alte zburătoare de pradă, de parcă fuseseră chemate la ospăţul acela. Totul era îmbrăcat în alb, tatăl se apropiase de cadavru, îi tăiase capul cu o secure şi-l pusese pe un talger de aur. Apoi nişte majordomi, tot in alb îmbrăcaţi, tăiaseră trupul în bucăţi mici, şi invitaţii veneau fiecare să ia câte una din ciosvârtele acelea ca s-o arunce la câte o pasăre, care o apuca din zbor şi apoi dispărea în depărtare. Cineva îi explică lui Baudolino că păsările duceau mortul în Paradis şi că era mult mai bun ritualul lor decât al altor popoare care lăsau trupurile morţilor să putrezească în pământ. Apoi toţi se strânseră pe lângă mese şi fiecare gustă din carnea capului până ce, rămasă fiind doar o hârcă, curată şi lucioasă de parcă era de metal, făcură din ea o cupă din care toţi băură cu plăcere, lăudându-l pe defunct.

Altă dată străbătură, şi încă timp de o săptămână, un ocean de nisip, pe unde crestele se-nălţau ca talazurile de mare, şi părea că totul se mişca sub picioare şi sub copitele cailor. Solomon, care mai suferise odată răul de mare după îmbarcarea de la Gallipoli, îşi petrecu zilele acelea între continui apucături de vomitat, dar prea puţin avu ce să vomite, pentru că tovărăşia avusese prea puţin de înghiţit, şi noroc că-şi făcuseră provizii de apă înainte să treacă prin acel val al sorţii. Abdul începu atunci să fie scuturat de fiori de febră, care-l însoţiră tot mai abraş pe tot restul călătoriei, aşa încât nu mai izbuti să-şi cânte cântecele lui, cum îl pofteau prietenii să facă atunci când poposeau la lumina lunii.

Uneori mergeau întins pe jos, pe şesuri cu iarbă şi, neavând de luptat cu elemente potrivnice, Boron şi Ardzrouni începeau diatribe interminabile despre subiectul care-i bântuia, şi anume vidul.

Boron îşi folosea argumentele lui obişnuite, că, dacă ar fi existat vidul în univers, nimic nu s-ar fi opus, ca după lumea noastră, în vid, să existe şi alte lumi, şi tot lucruri de felul ăsta. Însă Ardzrouni îl poftea să ia seama că el confunda golul universal, despre care s-ar mai putea discuta, cu golul care se creează în interstiţiile dintre corpuscul şi corpuscul. Şi, întrebându-l Boron ce anume erau corpusculii ăştia, potrivnicul său îi amintea că, după unii filosofi antici greci, cum şi după alţi înţelepţi şi teologi arabi, discipolii Kalamului, sau, cum li se

spunea acolo, motokallimuni, nu trebuia crezut că corpurile ar fi substanţe dense. Tot universul, şi orice lucru ce se găseşte în el, şi chiar şi noi înşine, suntem compuşi din corpuşoare indivizibile, care se cheamă atomi, şi care mişcându-se neîncetat dau naştere vieţii. Mişcarea acestor corpusculi este condiţia însăşi a oricărei naşteri şi coruperi. Şi între atom şi atom, tocmai pentru ca ei să se poată mişca liber, există vidul. Fără vid între corpusculii care alcătuiesc orice corp nimic n-ar putea să fie tăiat, sfărâmat sau frânt, nici să absoarbă apa, nici să fie cuprins de frig sau de cald. Cum poate hrana să se răspândească în trupul nostru, dacă nu călătorind prin spaţiile goale dintre corpusculii care ne compun? Vârâ un ac, zicea Ardzrouni, într-o băşică umflată, înainte ca ea să înceapă să se dezumfle numai pentru că acul mişcându-se, lărgeşte gaura pe care a făcut-o. Cum se-ntâmplă că timp de o clipă acul stă în băşica de-i încă plină cu aer? Pentru că se strecoară în golul interstiţial dintre corpusculii aerului.

„Corpusculii tăi sunt o erezie şi nimeni nu i-a văzut vreodată în afară de arabii tăi kallomotemuni sau cum le mai zici", răspundea Boron. „În timp ce acul intră, deja iese un pic de aer, lăsând spaţiu pentru ac."

„Atunci ia o sticlă goală, scufund-o în apă cu gâtul în jos. Apa nu intră, pentru că-i aer în ea. Suge aerul din sticlă, închide-o cu un deget ca să nu intre altul, scufund-o în apă, ia degetul, şi apa va intra acolo unde tu ai creat golul."

„Apa urcă pentru că natura face-ntr-aşa fel ca să nu se creeze golul. Golul e contra naturii şi, fiind contra naturii, nu poate exista în natură."

„Dar, în timp ce apa urcă, şi nu o face dintr-odată, ce anume este-n partea de sticlă ce nu s-a umplut încă, dat fiind că tu ai scos aerul?"

„Atunci când sugi aerul, elimini numai aerul rece care se mişcă încet, dar laşi o parte de aer cald, care se mişcă iute. Apa intră şi pune iute pe fugă aerul cald."

„Acum ia din nou sticloanţa aceea plină cu aer, dar încălzeşte-o, aşa ca înăuntru să fie numai aer cald. Apoi scufund-o cu gâtul în jos. Cu toate că-i numai aer cald, apa tot nu intră. Aşa că n-are a face căldura aerului."

„Aşa, va să zică? Ia din nou sticloanţa şi fă-i la fund, în partea burtoasă, o gaură. Scufund-o în apă cu partea găurită. Apa nu intră, pentru că are aer. Apoi pune buzele pe gâtul ei, care a rămas afară din apă, şi suge afară tot aerul. Pe măsură ce sugi aerul, apa urcă prin gaura de jos. Atunci trage afară sticloanţa din apă, ţinând închisă gura de sus, ca aerul să nu se-mpingă să intre. Şi tu vezi că apa stă-năuntrul sticlei şi nu iese prin gaura dedesubt, din pricina dezgustului pe care natura l-ar simţi dacă ar lăsa un gol."

„Apa nu urcă în cazul al doilea, pentru că a urcat prima oară, iar

un corp nu poate face o mişcare opusă celei dintâi, dacă nu primeşte o nouă solicitare. Dar acum ascult-o pe asta. Vâră un ac într-o băşică umflată, lasă să iasă tot aerul, fâsss, apoi astupă repede gaura făcută de ac. Pe urmă prinde cu degetele de amândouă părţile băşica, aşa cum ţi-ai întinde pielea de pe dosul palmei tale. Şi-o să vezi că băşica se deschide. Ce se află în băşica aceea căreia i-ai lărgit pereţii? Golul."

„Cine a spus că pereţii băşicii se dezlipesc?"

„Încearcă!"

„Eu nu, eu nu-s mecanic, sunt un filosof şi-mi trag concluziile pornind de la gândire. Şi apoi, dacă băşica se lărgeşte, asta-i pentru că ea are pori, şi după ce s-a dezumflat, niţel aer tot a intrat prin porii ei."

„Ah, aşa? întâi de toate, ce anume sunt porii, dacă nu nişte spaţii goale? şi cum face aerul să intre singur dacă nu i-ai imprimat o mişcare? şi de ce, după ce-ai luat aerul din băşică, ea nu se umflă la loc de la sine? Iar dacă sunt pori, de ce atunci când băşica-i umflată şi bine închisă, iar tu o apeşi imprimând aerului o mişcare, băşica nu se dezumflă? Pentru că porii, sigur că sunt spaţii goale, dar mai mici decât corpusculii de aer."

„Continuă s-o apeşi tot mai tare şi-o să vezi. Şi apoi lasă timp de câteva ceasuri băşica umflată la soare şi-o să vezi că puţin câte puţin se dezumflă singură, pentru că soarele transformă aerul rece în aer cald, care iese mai repede."

„Atunci, ia o sticloanţă…"

„Cu gaură pe fund sau fără gaură?"

„Fără. Scufund-o toată, înclinată, în apă. Vezi că pe măsură ce ea intră în apă, aerul iese şi face clop, clop, arătându-şi astfel prezenţa. Acum scoate sticla afară, goleşte-o, suge-i tot aerul din ea, închide-i gura cu policarul, pune-o înclinată în apă, ia degetul. Apa intră, dar nu se mai aude şi nu se mai vede nici un clop-clop. Pentru că înăuntru era golul."

În clipa aceea îi întrerupea Poetul, amintindu-le că Ardzrouni nu trebuia să-şi abată atenţia, căci cu tot clop-clop-ul acela şi cu toate sticloanţele, li se făcea la toţi sete, băşicile lor erau acum goale, şi-ar fi fost cuminte s-o ia către un râu sau vreun alt loc mai umed decât acela în care se aflau.

Din când în când mai auzeau despre Zosima. Câte cineva îl văzuse, altcineva auzise vorbindu-se despre un bărbat cu barba neagră care întreba de împărăţia Preotului Ioan. La asta, prietenii noştri întrebau nerăbdători: „Şi ce i-aţi spus?" Iar aceia răspundeau aproape întotdeauna că-i spuseseră că-n ţinuturile lor ştiau toţi că Preotul Ioan se afla la răsărit, dar ca să ajungi acolo îţi trebuiau ani de zile.

Poetul zicea, spumegând de mânie, că-n manuscrisele din

biblioteca de la Saint-Victor puteai citi că cine călătorea prin locurile acelea nu făcea altceva decât să tot dea peste oraşe strălucite, cu temple cu acoperişul bătut cu smaralde, cu palate cu tavanele de aur, cu stâlpi cu capiteluri de abanos, cu statui care păreau vii, altare de aur cu şaizeci de trepte, cu pereţi de safir curat, cu pietre aşa de luminoase încât luminau ca făcliile, cu munţi de cristal, cu fluvii de diamante, grădini cu pomi din care picură balsamuri parfumate ce le îngăduie locuitorilor să trăiască doar aspirându-le mireasma, izvoare luminate a căror apă scânteiază ca lumina fulgerului, în care, dacă pui un peşte uscat, păstrat în sare, îl vezi cum revine la viaţă şi saltă, semn că acela-i izvorul veşnicei tinereţi – dar că până atunci nu văzuseră decât deşerturi, mărăcinişuri, masive muntoase unde nu te puteai nici cel puţin odihni pe pietre pentru că-ţi frigeau bucile. Singurele oraşe pe care le întâlniseră erau făcute din căscioare prizărite, şi locuite de oameni care-ţi făceau silă, ca la Colandiofont, unde-i văzuseră pe artabanţi, oameni care umblau aplecaţi ca oile, la Iambut, unde nădăjduiau să se odihnească după ce străbătuseră câmpii arse, iar femeile, deşi nu erau frumoase, nu erau nici prea urâte, dar descoperiseră că, foarte credincioase soţilor lor, ţineau şerpi veninoşi în vagin ca să-şi apere castitatea – şi măcar s-o fi spus dinainte, dar nu, una se prefăcuse că-i cedează Poetului, care doar cu puţin de nu trebuise să facă legământ de castitate pe viaţă, şi norocul lui că auzise şuierul şi făcuse un salt înapoi. Pe lângă mlaştinile de la Catadersa întâlniseră oameni cu testiculele lungi până la genunchi, iar la Necuveran, oameni goi ca fiarele sălbatice, care se împerecheau pe drum precum câinii, tatăl se împreuna cu fiica, iar fiul cu mama. La Tana dăduseră peste antropofagi, care din fericire nu mâncau străini, căci le era scârbă, ci numai pe copiii lor. Pe lângă râul Arlon nimeriseră într-un sat unde locuitorii dansau în jurul unui idol şi cu nişte cuţite ascuţite îşi făceau răni pe toate membrele, apoi idolul fusese pus pe un car şi purtat pe străzi, iar mulţi dintre ei se aruncau cu bucurie sub roţile carului frângându-şi mădularele sau chiar şi murind. La Salibut străbătuseră o pădure plină de purici mari cât broaştele, la Cariamaria întâlniseră nişte oameni păroşi care lătrau şi nici măcar Baudolino nu le putea înţelege limba, şi femei cu colţi de mistreţ, cu părul până la tălpi şi cu coada de vacă.

Acestea şi alte respingătoare lucruri văzuseră, dar minunăţiile Orientului nicidecum, de parcă toţi cei care scriseseră despre ele fuseseră nişte bezmetici.

Ardzrouni îi sfătuia să aibă răbdare, pentru că aşa şi spusese, că înainte de Paradisul Terestru se afla un pământ foarte sălbatic, locuit de fiare crude, pe care din fericire încă nu le văzuseră, şi deci abia urmau la rând, iar, dacă cele pe care le văzuseră erau ţinuturi domesticite, ţi-nchipui cum era restul. Abdul, tot mai chinuit de febră,

zicea că era cu neputinţă ca prinţesa lui să trăiască-n locuri aşa de blestemate de Dumnezeu şi că poate apucaseră drumul greşit: „Dar sigur că nu mai am puterea să mă-ntorc, prieteni”, zicea el cu o voce plângăreaţă, „şi cred că am să mor pe drumul meu către fericire.”

„Ia taci din gură, nici măcar nu ştii ce spui”, îi striga Poetul. „Ne-ai făcut să pierdem nopţi întregi să te-auzim cântând frumuseţea iubirii tale imposibile, şi acum că vezi că mai imposibil de-atât nici că se poate, ai vrea să fii mulţumit şi să atingi cerul cu degetul!” Baudolino îl trăgea de mânecă şi-i şoptea că acum Abdul aiura şi nu era cazul să-l facă să sufere şi mai mult.

Ajunseră, după un timp ce nu se mai sfârşea, la Salopatana, un oraş destul de sărăcăcios, unde fură primiţi cu uimire, şi cei de-acolo îşi mişcau degetele ca pentru a-i număra. A fost clar că erau izbiţi de faptul că erau doisprezece, şi toţi îngenunchează, în timp ce unul alerga să ducă vestea celorlalţi cetăţeni. Le veni în întâmpinare un fel de arhimandrit care psalmodia în greceşte, ridicând o cruce de lemn (nici urmă de cruci de argint bătute cu rubine, bombănea Poetul) şi-i spuse lui Baudolino că de mult timp în locul acela se aştepta întoarcerea preasfinţilor Crai, care timp de mii de ani trecuseră prin mii de aventuri, după ce-l adoraseră pe pruncul din Betleem. Şi acest arhimandrit se întreba acum dacă ei se întorceau în ţara Preotului Ioan, din care desigur proveneau, ca să-l uşureze de lunga-i povară şi să reia puterea pe care o avuseseră odinioară pe pământurile acelea binecuvântate.

Baudolino exulta. Puseră multe întrebări despre ce-i aştepta acolo, dar nici locuitorii aceia nu ştiau unde este stăpânirea Preotului, atât doar că erau ferm convinşi că este undeva, către răsărit.

„Domnilor preasfinţiţi”, zise bunul arhimandrit, „voi nu sunteţi cu siguranţă ca monahul acela bizantin care a trecut pe-aici cu câtva timp în urmă şi căuta împărăţia ca să-i restituie Preotului nu ştiu ce relicvă care-i fusese furată. Omul acela avea o înfăţişare nelegiuită şi era fără îndoială un eretic ca toţi grecii din pământurile de dincolo de mare, pentru că o invoca permanent pe Preasfânta Fecioară, maica lui Dumnezeu, iar Nestor, părintele nostru şi lumină adevărată, ne-a învăţat că Maria a fost numai maica lui Hristos-omul. Oare te poţi gândi vreodată la un Dumnezeu în faşă, la un Dumnezeu de două luni, la un Dumnezeu pe cruce? Numai păgânii dau câte o maică zeilor lor!”

„E necredincios monahul acela, cu adevărat”, îl întrerupse Poetul, „şi să ştiţi că relicva aceea a furat-o de la noi.”

„Dumnezeu să-l pedepsească. L-am lăsat să plece mai departe fără să-i spunem de primejdiile pe care avea să le-ntâlnească, şi prin urmare nu ştie nimic de Abhazia, Dumnezeu să-l pedepsească afundându-l în bezna aceea. Şi-o să dea fără îndoială piept cu animalul

numit manticor şi cu pietrele negre ale Bubuctorului.”

„Prieteni”, comenta în şoaptă Poetul, „ăştia ne-ar putea spune multe lucruri preţioase, dar ni le-ar spune numai pentru că suntem Craii; însă, tocmai pentru că suntem Craii, ei nu cred că-i nevoie să ni le spună. Dacă-mi daţi ascultare, să plecăm deîndată, pentru că, dacă mai stăm puţin cu ei de vorbă, se-ntâmplă să spunem cine ştie ce neghiobie, şi ei înţeleg că nu ştim ceea ce Craii ar fi trebuit să ştie. Nu putem nici să le propunem un cap de-al Botezătorului, pentru că nişte Crai care fac negoţ cu cele sfinte nu reuşesc deloc să-mi închipui. S-o ştergem degrabă, pentru că or fi ei buni creştini, dar nu ne spune nimeni că se poartă cu mănuşi cu cine-i ia peste picior!”

Drept care îşi luară rămas-bun, primind în dar multe provizii şi întrebându-se ce-o fi fiind acea Abhazie în care te înfundai aşa de uşor.

Învăţară repede ce anume erau pietrele negre ale Bubuctorului. Mergeau mile întregi pe prundul râului aceluia, şi unii nomazi pe care-i întâlniseră puţin mai înainte le explicaseră că cine le atingea devenea negru ca ele. Ardzrouni spusese însă că trebuiau să fie pietre foarte preţioase, pe care nomazii le vindeau la cine ştie ce piaţă îndepărtată şi spuneau povestea aceea ca să-i împiedice pe alţii să le culeagă. Se repezise să pună gheara pe ele şi le arăta prietenilor cât de lucioase erau şi perfect şlefuite de apă. Dar, în timp ce vorbea, faţa lui, gâtul, mâinile, deveniră rapid negre ca abanosul; el îşi deschisese haina la piept, şi foarte negru era acum şi pieptul, îşi descoperise picioarele, şi erau şi acelea precum cărbunele.

Ardzrouni se aruncase gol în râu, se rostogolise în apă, îşi râcâia pielea cu pietrişul de la fund… Nu era nimic de făcut, Ardzrouni devenise negru ca noaptea şi i se vedeau numai ochii albi şi buzele roşii sub barbă, devenită şi ea neagră.

La început ceilalţi se stricară de râs, în timp ce Ardzrouni îi înjura de mamele lor, apoi încercară să-l mângâie: „Vrem să trecem drept Craii?” zise Baudolino. „Ei, bine, cel puţin unul dintre ei era negru, jur că-i negru unul dintre cei trei care se odihnesc astăzi la Colonia. Şi iată că ceata noastră devine şi mai de crezut.” Solomon, mai grijuliu, amintea că auzise de pietre care schimbau culoarea pielii, dar că se găseau leacuri, şi Ardzrouni avea să se facă din nou mai alb ca înainte. „Da, la săptămâna cu trei vineri”, hohotea Ciula, iar pe nefericitul armean trebuiră să-l ţină pentru că voia să-i dezlipească urechea dintr-o mişcare.

Într-o bună zi intrară într-un codru des cu copaci foarte frunzoşi, cu fructe de toate felurile, prin care curgea un râu cu apa albă ca laptele. Iar în codru se deschideau poieni pline de verdeaţă, cu palmieri şi viţă-de-vie încărcată de ciorchini frumoşi cu boabele mari

cât chitra. Într-una din rariştile acestea era un sat de colibe simple şi solide, de paie curate, din care ieşiră oameni complet goi din cap până-n picioare, şi la unii bărbaţi doar din întâmplare uneori barba foarte lungă şi curgătoare le acoperea părţile ruşinoase. Femeile nu se ruşinau să-şi arate sânii şi pântecele, dar lăsau impresia că o făceau în mod foarte cast: îi priveau pe noii veniţi cu îndrăzneală în ochi, dar fără să işte gânduri necuviincioase.

Aceia vorbeau greceşte şi, primindu-i cuviincios pe oaspeţi, ziseră că erau gimnosofişti, adică făpturi care, în nevinovata goliciune, cultivau înţelepciunea şi practicau bunăvoinţa. Călătorii noştri fură poftiţi să se-nvârtă liberi prin satul lor păduratic, iar seara fură invitaţi la o cină făcută numai din bucate dăruite firesc de pământ. Baudolino puse unele întrebări celui mai bătrân dintre ei, pe care toţi îl tratau cu un deosebit respect. Îi întrebă ce anume posedau, iar acela răspunse: „Posedăm pământul, copacii, soarele, luna şi astrele. Când ne este foame, mâncăm fructele arborilor, care, luându-se după soare şi lună, le produc singuri. Când ne este sete, ne ducem la râu şi bem apă. Avem câte o femeie de fiecare şi, urmând ciclul lunar, fiecare îşi fecundează soaţa, până ce naşte doi fii, şi-l dăm pe unul tatălui şi pe celălalt mamei."

Baudolino se miră că nu văzuse nici un templu şi nici un cimitir, iar bătrânul zise: „Acest loc în care stăm este şi mormântul nostru, şi aici murim întinzându-ne în somnul morţii. Pământul ne naşte, pământul ne nutreşte, sub pământ dormim somnul veşnic. Cât despre templu, ştim că se ridică-n alte locuri, ca să-l cinstească pe acela pe care ei îl numesc Creatorul tuturor lucrurilor. Dar noi credem că lucrurile s-au născut prin *charis,* din pronia lor înşile, aşa cum tot printre ele însele se menţin, iar fluturele dă polen florii care, crescând, îl va hrăni."

„Însă, pe cât înţeleg, voi practicaţi iubirea şi respectul unii faţă de alţii, nu ucideţi animale, şi nici, cu atât mai mult, pe semenii voştri. În virtutea cărei porunci o faceţi?"

„O facem tocmai ca să compensăm lipsa oricărei porunci. Numai practicând şi învăţând binele putem să-i mângâiem pe semenii noştri de lipsa unui Tată."

„Nu te poţi lipsi de un Tată", murmura Poetul către Baudolino. „Uite cum a ajuns biata noastră armată de la moartea lui Frederic. Ăştia stau aici cu păsăricile goale, dar nu ştiu deloc cum este viaţa…"

Boron, în schimb, fusese impresionat de înţelepciunea aceea şi prinsese să-i pună un şir de întrebări bătrânului.

„Care-s mai mulţi, viii sau morţii?"

„Morţii sunt mai mulţi, dar nu se mai pot număra. De aceea, cei ce se văd sunt mai mulţi decât cei ce nu se mai pot vedea."

„Ce e mai tare, moartea sau viaţa?"

„Viaţa, pentru că soarele când răsare are raze luminoase şi strălucitoare şi când apune pare mai slab.”

„Ce-i mai mult, pământul sau marea?”

„Pământul, pentru că şi marea stă pe fundul pământului.”

„Ce a venit întâi, noaptea sau ziua?”

„Noaptea. Tot ce se naşte se formează-n întunericul pântecelui şi numai după aceea este dat la lumină.”

„Care-i partea cea mai bună, dreapta sau stânga?”

„Dreapta. Într-adevăr, şi soarele răsare de la dreapta şi străbate orbita lui în cer către stânga, iar femeia alăptează întâi de la ţâţa dreaptă.”

„Care-i cel mai feroce dintre animale?” întrebă atunci Poetul.

„Omul.”

„De ce?”

„Întreabă-te pe tine însuţi. Şi tu eşti o fiară care are cu sine alte fiare, şi asta din râvna de a voi să lipsească de viaţă toate celelalte fiare.”

Atunci Poetul zise: „Dar, dacă toţi ar fi ca voi, marea n-ar mai fi navigată, pământul n-ar mai fi cultivat, nu s-ar naşte mari împărăţii care aduc ordine şi măreţie în mărunta dezordine a lucrurilor pământeşti.”

Răspunse bătrânul: „Fiecare dintre aceste lucruri este cu siguranţă o fericire, dar e clădit pe nefericirea altuia, şi asta noi nu vrem.”

Abdul întrebă dacă ştiu unde trăia cea mai frumoasă şi cea mai depărtată dintre toate prinţesele. „O cauţi?” întrebă bătrânul, şi Abdul răspunse că da. „Ai văzut-o vreodată?”, şi Abdul răspunse că nu. „O vrei?”, şi Abdul răspunse că nu ştia. Atunci bătrânul intră în coliba lui şi ieşi cu un talger de metal aşa de lustruit şi de lucios încât toate lucrurile din jur se oglindeau ca pe o suprafaţă de apă limpede. Spuse: „Am primit odată în dar această oglindă, şi nu puteam s-o refuzăm din cuviinţă faţă de dăruitor. Dar nici unul dintre noi n-ar voi să se privească-n ea, pentru că asta ar putea să ne ducă la deşertăciunea trupului nostru sau la scârba pentru vreun defect de-al nostru, şi aşa am trăi cu teama că alţii ne-ar dispreţui. În oglinda asta, poate, vei vedea într-o zi ceea ce căutai!”

Pe când erau gata s-adoarmă, Boidi zise, cu ochii umezi: „Să ne oprim aici.”

„Frumos ţi-ar mai sta, gol ca un vierme”, i-o întoarse Poetul.

„Poate că vrem prea mult”, zise Rabbi Solomon, „dar acum nu mai putem evita să vrem.”

Porniră din nou în dimineaţa următoare.

27

Baudolino în beznele Abhaziei

După ce-i lăsară pe gimnosofişti, umblară îndelung, tot întrebându-se care era chipul de a ajunge la Sambatyon fără să treacă prin locurile înspăimântătoare pe care oamenii aceia le pomeniseră. Dar zadarnic. Străbătură câmpii, treceau torente prin vaduri, se căţărau pe povârnişuri prăpăstioase, cu Ardzrouni care-şi făcea din când în când socotelile lui pe harta lui Cosmas şi-i vestea că ori Tigrul, ori Eufratul, ori Gangele nu trebuiau să fie departe. Poetul îi spunea să tacă din gură, om tuciuriu şi urât ce era; Solomon îi repeta că mai curând sau mai târziu avea să se facă din nou alb, şi zilele şi lunile treceau tot mereu aceleaşi.

Odată poposiră pe lângă un iaz. Apa nu era prea limpede, dar putea fi de ajuns şi cel mai mult se bucurară caii. Tocmai se pregăteau să se culce, când răsări luna şi la lumina primelor ei raze văzură în umbră o foşgăială sinistră. Era un număr nesfârşit de scorpioni, toţi cu vârfurile cozilor ridicate, în căutare de apă, şi-i urma o turmă de şerpi de o mare varietate de culori: unii aveau solzi roşii, alţii negri şi albi, alţii sclipitori ca aurul. Toată zona aceea era tot un şuier de-al lor şi o mare spaimă puse stăpânire pe ei. Se puseră în cerc cu spadele îndreptate spre în afară căutând să omoare jigăniile acelea otrăvitoare înainte să se apropie de bariera lor. Dar şerpii şi scorpionii păreau mai atraşi de apă decât de ei şi, după ce băură, se retraseră încet-încet, adăpostindu-se prin crăpăturile pământului.

La miezul nopţii, pe când credeau că putea să-i fure somnul, sosiră şerpii cu creastă, fiecare cu câte două şi trei capete. Cu solzii lor măturau pământul şi ţineau fălcile căscate, printre care le vibrau câte trei limbi. Li se simţea de la o milă putoarea şi ai fi zis că ochii lor, care scânteiau la lumina lunii, împrăştiau venin, cum se-ntâmplă de altfel cu vasiliscul… Se luptară un ceas, pentru că animalele acelea erau mai agresive decât celelalte şi poate căutau carne. Uciseră câteva, iar semenele lor se repeziră la cadavre, făcând din ele un ospăţ şi uitând de oameni. Se convinseseră acum că au trecut de primejdie, când, după şerpi, sosiră raci, mai mult de o sută, acoperiţi cu solzi de crocodil şi cu carapacele lor respingeau loviturile de sabie. Până ce Colandrino avu o idee dată de disperare: se apropia de unul dintre ei, îi dădea un picior zdravăn chiar sub burtă şi acela se răsturna pe spate dând ca un bezmetic din picioare. Aşa putură să-i înconjoare, presărându-i cu vreascuri şi dându-le foc. Îşi dădură apoi seama că, odată lipsiţi de carapacea lor, erau buni şi de mâncat, şi aşa, timp de

două zile, avură o provizie de carne dulce şi uscată, dar la urma urmei destul de bună şi hrănitoare.

Altă dată întâlniră cu adevărat vasiliscul, şi era întocmai aşa cum îl zugrăviseră atâtea poveşti, fără îndoială adevărate. Ieşise dintr-o stâncă despicând piatra, aşa cum spusese şi Pliniu. Avea capul şi membrele de cocoş, iar în lungul crestei o carne crescută, roşie, în formă de coroană, ochii galbeni şi bulbucaţi ca de broască şi trupul de şarpe. Era de un verde de smarald, cu sclipiri argintii, iar la prima vedere părea aproape frumos, dar se ştia că suflarea lui poate să învenineze un animal sau o fiinţă omenească, şi că de la depărtare se simţea putoarea lui înspăimântătoare.

„Nu vă apropiaţi", strigă Solomon, „şi mai ales nu-l priviţi în ochi, pentru că se ştie că din ei emană o putere primejdioasă!" Vasiliscul se târa către ei, putoarea se făcea tot mai nesuferită, până ce nu-i trecu prin minte lui Baudolino că exista un chip să-l omoare. „Oglinda, oglinda!" strigă el la Abdul. Acesta îi întinse oglinda de metal pe care o primise de la gimnosofişti. Baudolino o luă, şi cu mâna dreaptă o ţinea dinaintea sa, ca pe un scut întors chiar către monstru, în timp ce cu stânga îşi acoperea ochii aşa încât să se ferească de privirea aceea, şi-şi măsura paşii în funcţie de ceea ce vedea pe pământ. Se proţăpi dinaintea fiarei şi mai întinse o dată oglinda. Atras de lucirile ei, vasiliscul înălţă capul şi-şi fixă ochii săi bulbucaţi chiar pe suprafaţa lucitoare, trimiţându-şi suflarea-i îngrozitoare. Dar deîndată tremură tot, bătu din pleoapele-i vinete, scoase un ţipăt groaznic şi se lungi mort la pământ. Atunci toţi îşi amintiră că oglinda trimite înapoi vasiliscului atât puterea privirii lui, cât şi suflarea otrăvită pe care o scoate, şi acestor două puteri nemaivăzute le rămâne victimă el însuşi.

„Suntem de pe acum într-o ţară de monştri", zise foarte mulţumit Poetul. „Împărăţia e tot mai aproape." Baudolino nu-nţelegea dacă zicând „împărăţia" el se gândea la aceea a Preotului sau la împărăţia viitoare care-l aştepta.

Aşa că, întâlnind azi hipopotami antropofagi, mâine lilieci mai mari decât porumbeii, ajunseră la un sat dintre munţi, la poalele cărora se întindea o câmpie cu copaci rari, care de departe părea cufundată într-o ceaţă uşoară, dar pe urmă ceaţa se făcea tot mai deasă, ca să devină treptat un nor întunecat şi de nepătruns, prefăcându-se la orizont într-o singură fâşie neagră de tot care contrasta puternic cu zdrenţele roşii ale asfinţitului.

Locuitorii erau prietenoşi, dar, ca să înveţe limba lor, făcută toată din sunete guturale, îi trebuiră lui Baudolino câteva zile, în cursul cărora fură găzduiţi şi ospătaţi cu carnea unor iepuri de munte, care se găseau din belşug printre stâncile acelea. Când fu cu putinţă să-i

înţeleagă, ei spuseră că la poalele muntelui începea marele ţinut al Abhaziei, care avea caracteristica următoare: era o pădure uriaşă în care domnea întunericul cel mai adânc, dar nu ca şi cum ar fi noapte, când cel puţin există lumină de la cerul înstelat, ci chiar beznă deasă, ca şi cum te-ai fi aflat pe fundul unei prăpăstii cu ochii închişi. Provincia aceea fără lumină era locuită de abhazi, care trăiau foarte bine acolo, aşa cum se-ntâmplă cu orbii prin locurile unde au trăit încă din copilărie. Pare că se orientau cu ajutorul auzului şi cu mirosul, dar cum anume erau nu ştia nimeni, pentru că nimeni nu îndrăznise să se aventureze până acolo.

Întrebară dacă erau alte chipuri de înaintat către răsărit şi aceia spuseră că da, ajungea să ocoleşti Abhazia cu pădurea ei, dar asta, aşa cum transmiteau legendele vechi, ar fi luat mai mult de zece ani de călătorie, pentru că pădurea întunecată se întindea peste vreo sută şi zece mii de *salamoci,* şi fu cu neputinţă să priceapă cât de lung era un *salamoc* pentru ei, dar cu siguranţă mai mult decât o milă, decât un stadiu, decât o parasangă persană.

Se pregăteau să se oprească, pe când Porcelli, care din ceata lor fusese totdeauna cel mai tăcut, îi aminti lui Baudolino că ei, cei din Frascheta, erau obişnuiţi să meargă prin neguri mari de le tăiai cu cuţitul, lucru care era mai greu şi decât prin bezna deasă, pentru că-n cenuşiul acela se vedeau, datorită înşelării ochilor obosiţi, răsărind forme care nu existau pe lume, şi deci chiar şi acolo unde ai fi putut să umbli trebuia să te opreşti, iar, dacă te lăsai mirajului, schimbai drumul şi cădeai în vreo iezătură. „Şi ce te faci în ceaţa de la noi de-acasă", zicea el, „decât să mergi la nimereală, din instinct, cum o fi, cum fac liliecii care sunt orbi cu totul, şi nu poţi măcar să te iei după miros, pentru că îţi intră ceaţa în nări, şi singurul miros pe care-l simţi e al tău? Aşa că", încheie el, „dacă te-ai obişnuit cu ceaţa, întunericul beznă e ca şi cum ai merge ziua."

Ceilalţi alexandrini spuseră şi ei la fel, şi de aceea Baudolino şi cei cinci tovarăşi ai săi conduseră grupul, pe când ceilalţi se legaseră fiecare de câte unul dintre caii lor şi-i urmau nădăjduind în ceva mai bun.

La început se mergea aproape cu plăcere, pentru că părea că se aflau chiar în ceaţa de la ei de acasă, dar după câteva ceasuri se făcu de-adevărat întuneric beznă. Călăuzii îşi ascuţeau urechile ca să audă vreun zgomot de vreascuri, iar când nu-l mai auzeau, credeau c-au intrat în vreo răritură. Locuitorii satului spuseseră că pe pământurile acelea sufla permanent un vânt foarte puternic de la miazăzi la miazănoapte şi deci de fiecare dată Baudolino îşi umezea un deget, îl înălţa în aer, simţea dincotro venea vântul şi întorcea către răsărit.

Îşi dădeau seama când se făcea noapte pentru că aerul se răcea şi deci se opreau să se odihnească – hotărâre inutilă, zisese Poetul,

pentru că-ntr-un loc ca ăla te puteai odihni foarte bine şi ziua. Dar Ardzrouni le atrase luarea aminte că, atunci când era frig, nu se mai simţeau zgomote de animale, iar dacă se simţeau iarăşi, şi mai ales cântece de păsări, era când venea primul aer călduţ. Semn că vieţuitoarele, în Abhazia, măsurau ziua după cum urmau între ele frigul şi căldura, ca şi cum ar fi fost apariţia soarelui sau a lunii.

Timp de multe zile nu simţiră prezenţe omeneşti. Terminând proviziile, întindeau mâna până ce atingeau ramurile arborilor şi pipăiau ramură cu ramură, uneori ceasuri în şir, până ce găseau un fruct – pe care-l mâncau având încredere că nu era otrăvitor. Adesea era parfumul înţepător al vreunei minuni vegetale cel care-i oferea lui Baudolino (care avea mirosul cel mai fin dintre toţi) indiciul de a merge mai departe sau de a coti la dreapta sau la stânga. Odată cu trecerea zilelor, se făcură din ce în ce mai simţitori. Aleramo Scaccabarozzi, zis Ciula, avea un arc şi-l întindea imediat ce simţea dinaintea lui bătăile de aripi ale vreunei păsări mai puţin iuţi sau poate mai puţin zburătoare, cum sunt la noi găinile. Slobozea săgeata şi, de cele mai multe ori, ei, călăuziţi de un ţipăt sau de o bătaie frenetică de aripi muribunde, înşfăcau prada, o jumuleau de pene şi o frigeau la un foc de vreascuri. Lucrul cel mai uimitor era că, frecând pietrele, puteau să aprindă lemnele: flacăra se înălţa, roşie aşa cum trebuie, dar nu lumina nimic, nici măcar pe ei, care stăteau alături, şi apoi se întrerupea în punctul unde, pus în ţepuşa unei crengi, puneai vietatea la fript.

Nu era greu să găsească apă, pentru că destul de des se auzea gâlgâitul vreunui izvor sau râuşor. Înaintau cu multă încetineală, iar odată-şi dăduseră seama că, după două zile de călătorie, se întorseseră în locul de unde porniseră, pentru că pe lângă un mic fir de apă, pipăind împrejur, găsiseră urmele popasului lor de mai înainte.

În sfârşit simţiră şi prezenţa abhazilor. Auziră mai întâi nişte voci, ca nişte susure, de jur-împrejurul lor, şi erau voci aţâţate, deşi destul de slabe, de parcă locuitorii pădurii îşi arătau cu degetele unul altuia acei vizitatori neaşteptaţi şi nemaivăzuţi vreodată sau nemaiauziţi. Poetul scosese un strigăt foarte puternic, şi vocile se stinseseră, pe când o agitaţie de ierburi şi de frunze le spunea că abhazii fugeau înfricoşaţi. Dar pe urmă se întorseseră, şi începuseră din nou să susure, din ce în ce mai uimiţi de invazia aceea.

La un moment dat, Poetul se simţise atins de o mână sau mai bine zis de o labă păroasă, înşfăcase dintr-odată ceva şi se auzise un urlet de spaimă. Poetul dăduse drumul, iar vocile băştinaşilor se depărtaseră puţin, de parcă ei lărgiseră cercul ca să se ţină la distanţa cuvenită.

Nu se întâmplă nimic timp de câteva zile. Călătoria continua, şi abhazii îi însoţeau, şi poate că nu erau aceiaşi de prima oară, ci alţii

care fuseseră avertizaţi de trecerea lor. Într-adevăr, într-o noapte (oare era noapte?), auziseră departe ca un fel de răpăit de tobe sau ca şi cum cineva bătea într-un trunchi de copac scorburos. Era un zgomot uşor, dar se împrăştia prin tot spaţiul din jurul lor, poate pe mile întregi, şi înţeleseseră că prin sistemul acela abhazii îşi trimiteau veşti, la distanţă, despre ceea ce se-ntâmpla în pădurea lor.

Până la urmă se obişnuiseră cu tovărăşia acea invizibilă. Şi se obişnuiau din ce în ce mai mult cu întunericul, aşa încât Abdul, care suferise în chip deosebit de razele soarelui, zicea că se simte mai bine, aproape nu mai avea febră, şi se întorsese la cântecele lui. Într-o seară (oare era seară?), pe când se încălzeau în jurul focului, îşi luase din şa instrumentul şi începuse din nou să cânte:

Trist şi ferice-acum, la cap de drum
nădăjduiesc să-mi văd iubirea de departe.
De voi vedea-o, nu ştiu, oriunde merg acum
de ea am să rămân tot mai departe.
Mi-e pasul greu şi aspru-i drumul meu,
nicicum n-oi mai putea să-mi ştiu destinul.
Deci facă-se voia lui Dumnezeu.
Dar mare bucurie, aşa cum cer
la Domnul, o să-mi fie şi popasul.
Dac-o vrea ea, găsi-voi, aşa sper,
Odihnă lângă dânsa, unde mă duce pasul.
Şi cântecu-mi va fi frumos şi lin
Când voi putea doar ei să i-l închin
de-aproape, din al inimii preaplin.

Îşi dădură seama că abhazii, care până atunci şopotiseră prin jur fără încetare, tăcuseră cu totul. Ascultaseră în tăcere cântarea lui Abdul, apoi încercaseră să răspundă: se auzeau sute de buze (oare buze erau?) care fluierau, suflau cu graţie ca mierlele dezmierdate, repetând melodia cântată de Abdul. Găsiră astfel o înţelegere fără cuvinte cu gazdele lor, şi-n nopţile următoare se întreţinură pe rând, unii cântând, iar ceilalţi părând a cânta şi ei din flaute. Odată Poetul intonă grosolan unul dintre cântecele de taverna care la Paris făcea să roşească până şi slujnicele, iar Baudolino îi ţinu isonul. Abhazii nu răspunseră, dar, după o lungă tăcere, unul sau doi dintre ei reîncepură se fredoneze melodiile lui Abdul, ca pentru a spune că acelea erau bune şi le plăceau, nu celelalte. Prin asta arătau, aşa cum observa Abdul, blândeţe în sentimente şi capacitatea de a deosebi muzica bună de cea proastă.

Abdul, singurul autorizat să le „vorbească" abhazilor, se simţea ca renăscut. Ne aflăm în împărăţia tandreţii, zicea el, şi deci foarte aproape de ţinta mea. Haideţi acum, să mergem. Nu, răspundea Boidi, fermecat, de ce să nu rămânem aici? Este oare vreun loc mai frumos pe lume decât ăsta, unde, chiar dacă-i ceva urât, nu-l vezi?

Baudolino credea şi el că, după ce văzuse atâtea lucruri în lumea largă, zilele acelea lungi petrecute pe întuneric îl reîmpăcaseră cu el

însuşi. Pe întuneric se întorcea la amintirile lui, se gândea la copilăria lui, la tatăl, la mama lui, la Colandrina cea dulce şi nefericită. Într-o seară (era oare seară? Da, pentru că abhazii tăceau şi dormeau), neputând adormi, se mişca atingând cu mâinile frunzele copacilor, ca şi cum căuta ceva. Găsi la un moment dat un fruct, moale la pipăit şi foarte parfumat. Îl luă şi-l încercă în dinţi, şi se simţi copleşit deodată de dor, că nu ştia dacă visa sau era treaz.

Dintr-odată, văzu sau mai bine spus o simţi alături, ca şi cum o vedea, pe Colandrina. „Baudolino, Baudolino", îl chema ea cu o voce de adolescentă, „nu te opri, chiar dacă acolo pare totul aşa de frumos. Trebuie să ajungi la împărăţia Preotului aceluia despre care-mi spuneai şi să-i dai cupa aceea, căci, dacă nu, cine-l va face duce pe Baudolinetto al nostru, pe Colandrinuccio? Fă-mi pe plac, căci nici aici nu-i rău, dar tare mi-e dor de tine."

„Colandrina, Colandrina", striga Baudolino sau credea că strigă, „taci, tu eşti o stafie, o înşelăciune, rodul acelui fruct! Morţii nu se-ntorc!"

„De obicei nu", răspundea Colandrina, „dar am stăruit mult. Am spus şi eu, în sfârşit, mi-aţi dat doar un anotimp cu bărbatul meu, doar un piculeţ. Faceţi-mi plăcerea asta sfântă, dacă aveţi şi voi o inimă. Aici e bine, şi-o văd pe Sfânta Fecioară şi pe toţi sfinţii, dar îmi lipsesc mângâierile lui Baudolino al meu care-mi dădeau sfredeluşuri la inimă. Mi-au dat timp puţin, doar atât cât să-ţi dau un pupic. Baudolino, nu te opri în timpul drumului cu femeile de prin locurile acelea, căci poate au boli urâte pe care nu le ştiu nici eu. Ia-ţi picioarele la spinare şi du-te către soare."

Dispăru, în timp ce Baudolino simţea o atingere moale pe obraz. Se smulse din starea aceea – nici somn, nici veghe – şi adormi apoi liniştit. În ziua următoare le spuse prietenilor lui că trebuiau să-şi continue drumul.

După multe alte zile zăriră un licăr, o albeaţă lăptoasă. Din nou întunericul se prefăcea în cenuşiul unei ceţi dese şi continue. Îşi dădură seama că abhazii care-i întovărăşeau se opriseră şi-i salutau fluierând. Îi simţiră opriţi pe buza unei rarişti, la marginile luminii aceleia de care ei desigur că se temeau, ca şi cum îşi fluturau acum mâinile, şi din moliciunea glasurilor lor îşi dădură seama că surâdeau.

Trecură prin ceaţă, apoi văzură din nou lumina soarelui. Rămaseră ca orbiţi, iar Abdul începu din nou să fie cuprins de tremurăturile febrei. Se gândeau că după încercarea din Abhazia aveau să intre în ţinuturile râvnite, dar trebuiră să-şi schimbe părerea.

Deîndată începură să zboare pe deasupra capetelor lor păsări cu chip omenesc care strigau: „Pe ce pământ călcaţi? Întoarceţi-vă înapoi! Nu se poate să intraţi în pământul Fericiţilor! Întoarceţi-vă şi călcaţi pământul care v-a fost dat!" Poetul zise că era vorba de o

vrăjitorie, poate unul din modurile în care era ocrotit pământul Preotului, şi-i convinse să meargă înainte.

După unele zile de mers printr-un pietriş lipsit de orice fir de iarbă, văzură venindu-le în întâmpinare trei fiare. Una era cu siguranţă o pisică, cu spinarea arcuită, cu perii zburliţi şi cu ochii ca doi tăciuni aprinşi. Cealaltă avea cap de leu, care răgea, trupul de capră şi spinarea de balaur, dar pe spatele de capră se înălţa un al doilea cap, cu coarne şi behăitor. Coada era un şarpe, care, şuierând, se ridica drept înainte să-i ameninţe pe cei care veneau. Cea de-a treia avea trup de leu, coadă de scorpion şi cap aproape omenesc, cu ochii albaştri, cu un nas bine conturat şi cu o gură căscată în care se zăreau, dedesubt şi deasupra, trei şiruri de dinţi, ascuţiţi ca săbiile.

Fiara care-i îngrijora cel mai tare a fost imediat pisica, cea care-i cunoscută ca trimis al Satanei şi slujitoare doar a necromanţilor, asta şi pentru că de orice monstru te poţi feri, dar nu şi de ea, care, înainte ca tu să tragi spada, îţi sare pe faţă şi-ţi gherăie ochii. Solomon murmura că nu era nimic bun de aşteptat de la un animal care-n Cartea Cărţilor nu fusese niciodată numit, Boron zise că cel de-al doilea animal era cu siguranţă o himeră, singura care, dacă vidul exista, putea zbura zumzăind prin el, şi ar putea suge gândurile fiinţelor omeneşti. Pentru al treilea animal nu era nici o îndoială, şi Baudolino îl recunoscu ca fiind o manticoră, deloc diferită de fiara leucocrocă despre care cu mult timp în urmă (oare cât trecuse?) îi scrisese Beatricei.

Cei trei monştri înaintau către ei: pisica în paşi vioi de pluş, celelalte două tot atât de hotărâte, dar ceva mai încete, datorită greutăţii pe care o are un animal cu trei forme de a se potrivi mişcării unor încrucişări atât de diferite.

Luă primul iniţiativa Aleramo Scaccabarozzi, zis Ciula, care acum nu se mai despărţea de arcul său. Slobozi o săgeată drept în capul pisicii, pe care o prăvăli fără suflare. La vederea acestui lucru, himera făcu un salt înainte. Plin de curaj, Cuttica din Quargnento, strigând că la el acasă ar fi ştiut să potolească prin sfaturi blânde tauri în călduri, îi ieşi în cale ca s-o străpungă, dar pe neaşteptate monstrul ţâşni în salt, îl dădu la pământ şi tocmai îl amuşina cu fălcile sale de leu, când alergară Poetul, Baudolino şi Colandrino să hăcuiască fiara cu tăişurile, până ce-i dădu drumul şi se lungi la pământ.

În timpul acesta atacase şi manticora. O înfruntară Boron, Kyot, Boidi şi Porcelli; pe când Solomon zvârlea în ea cu pietre bolborosind blesteme în limba lui sfântă, Ardzrouni se trăgea îndărăt, negru şi cu groază, iar Abdul stătea ghemuit pe jos, apucat de tremure şi mai grozave. Bestia păru să privească situaţia cu isteţime omenească şi războinică în acelaşi timp. Cu neaşteptată agilitate îi ocoli pe cei care-i

barau calea şi, înainte ca aceia să o poată lovi, se şi aruncase asupra lui Abdul, care nu era în stare să se apere. Cu cele trei şiruri de dinţi îl muşcă de un umăr şi nu-i dădu drumul nici când ceilalţi săriră să-şi elibereze prietenul. Urla sub loviturile spadelor lor, dar ţinea straşnic trupul lui Abdul ce şiroia sânge dintr-o rană ce se lărgea tot mai mult. În cele din urmă, monstrul nu mai putu supravieţui loviturilor pe care i le dădeau patru adversari cuprinşi de furie şi, cu un răget îngrozitor, se stinse. Dar se ceru multă trudă să-i deschidă fălcile şi să-l elibereze pe Abdul din strânsoarea ei.

La sfârşitul bătăliei aceleia, Cuttica avea un braţ rănit, dar Solomon îl şi îngrijea acum cu o unsoare a lui, anumită, zicând că avea să scape ieftin. Abdul însă scotea vaiete slabe pierzând mult sânge. „Legaţi-i rana", zise Baudolino, „aşa slab cum era, nu trebuie să sângereze şi mai mult!" încercară toţi să oprească şuvoiul acela folosindu-şi veşmintele ca să-i şteargă rana, dar manticora muşcase în adâncul măruntaielor, poate chiar atingându-i inima.

Abdul aiura. Murmura că prinţesa lui era pesemne foarte aproape şi că nu putea să moară tocmai în clipa aceea. Cerea să fie pus la loc în picioare şi trebuiră să-l ţină, deoarece era limpede că monstrul îi strecurase cine ştie ce otravă în carne.

Crezând în propria-i înşelătorie, Ardzrouni scosese din desaga lui Abdul capul Botezătorului, rupsese sigiliul, luase craniul conţinut în relicvariu şi i-l pusese în mâini. „Roagă-te", zicea, „Roagă-te pentru salvarea ta."

„Imbecilule", îi zicea cu dispreţ Poetul, „întâi că nu te aude, şi al doilea, aia-i căpăţâna cine ştie cui, pe care tu ai cules-o din vreun cimitir nesfinţit."

„Orice relicvă poate reînvia duhul unui muribund", zicea Ardzrouni.

După-amiaza târziu, Abdul nu mai vedea nimic şi întreba dacă se aflau iarăşi în pădurea Abhaziei. Înţelegând că venea momentul suprem, Baudolino se hotărî – şi ca de obicei, cu inimă bună – puse la bătaie o altă minciună.

„Abdul", îi spuse, „tu eşti acum la capătul dorinţelor tale. Ai ajuns în locul după care suspinai, trebuia doar să treci de încercarea manticorei. Iată, vezi, doamna ta îţi stă în faţă. Cum a aflat de iubirea ta plină de nenoroc, de la cele din urmă margini ale pământului slăvit în care trăieşte, ea a alergat, răpită şi înduioşată de devotamentul tău."'

„Nu", gemu Abdul, „nu e cu putinţă. Vine ea la mine, şi nu eu la ea? Cum voi putea supravieţui la atâta bunătate? Spuneţi-i să aştepte; ridicaţi-mă, vă rog, ca să pot să mă închin ei…"

„Stai liniştit, prietene, căci, dacă ea a hotărât aşa, trebuie să te supui voinţei ei. Iată, deschide ochii, ea se apleacă asupră-ţi." Şi-n

timp ce Abdul ridica pleoapele, Baudolino întinse privirii aceleia, acum înceţoşate, oglinda gimnosofiştilor, în care muribundul zări, poate, umbra unei asemuiri care nu-i era necunoscută.

„Te văd, o, doamnă", zise cu un fir de glas, „pentru prima şi ultima oară. Nu credeam că merit această bucurie. Dar eu mă tem ca tu să mă iubeşti, căci asta ar putea să-mi sature patima… Oh, nu, prinţesă, acum eşti prea darnică, de ce te înclini să mă săruţi?" Şi-şi apropia buzele tremurătoare de oglindă. „Ce simt acum? Durere pentru sfârşitul căutărilor mele sau plăcere pentru nemeritata cucerire?"

„Te iubesc, Abdul, şi asta-i de-ajuns", mai avu putere să şoptească Baudolino la urechea prietenului care-şi dădea sufletul, şi el surâse. „Da, tu mă iubeşti, şi asta ajunge. Nu-i oare ceea ce am vrut mereu, chiar dacă-mi alungam gândul de teamă să nu se adeverească? Sau ceea ce nu voiam, de teamă că n-ar fi aşa cum am nădăjduit? Dar acum n-aş putea dori nimic mai mult. Cât eşti de frumoasă, principesa mea, şi cât de roşii îţi sunt buzele…" Lăsase să se rostogolească pe jos falsul craniu al Botezătorului, apucase cu mîini tremurânde oglinda, şi cu buzele se-nălţa, fără să reuşească, să-i atingă suprafaţa, aburită de suflarea lui. „Azi serbăm o moarte veselă, aceea a durerii mele. Oh, dulce doamnă, tu ai fost soarele meu şi lumina mea, pe unde treceai era primăvară, iar în mai erai luna care-mi vrăjea nopţile." Îşi reveni pentru o clipă şi zise, tremurând: „Dar poate-i un vis?"

„Abdul", îi susură Baudolino amintindu-şi nişte versuri pe care el le cântase-ntr-o zi, „ce-i viaţa de nu-i umbra unui vis ce fuge?"

„Îţi mulţumesc, iubirea mea", zise Abdul. Făcu ultima sforţare, pe când Baudolino îi sprijinea capul, şi sărută de trei ori oglinda. Apoi îşi plecă faţa, acum fără pic de sânge, galbenă precum ceara şi luminată ca lumina soarelui care asfinţea pe pământul acela pietros.

Alexandrinii săpară o groapă. Baudolino, poetul, Boron şi Kyot, ce plângeau un prieten cu care împărţiseră orice încă din anii tinereţii, coborâră sărmanul trup în pământ, îi puseră pe piept instrumentul acela care n-avea să mai cânte de-aici înainte laudele prinţesei îndepărtate şi-i acoperiră chipul cu oglinda gimnosofiştilor.

Baudolino culese craniul şi teaca-i aurită, apoi se duse şi luă desaga prietenului în care găsi un sul de pergament cu cântecele lui. Tocmai voia să pună la loc şi craniul Botezătorului, pe care-l pusese iarăşi în relicvariu, apoi îşi spuse: „Dacă se va duce în Paradis, aşa cum sper, n-o să aibă nevoie de el, pentru că-l va întâlni pe Botezător, pe cel adevărat, cu cap cu tot. Şi, în orice caz, e mai bine ca pe-acolo să nu fie găsit având asupra lui o relicvă cum nu se poate mai mincinoasă. Pe asta o iau eu, iar dacă-ntr-o zi o voi vinde, voi folosi banii ca să pun să-i facă, dacă nu un mormânt, cel puţin o lapidă frumoasă într-o biserică creştină." închise relicvariul, puse la loc cât

mai bine sigiliul, alături de al său, în desagii proprii. Timp de o clipă avu bănuiala că jefuise un mort, dar hotărî că de fapt lua cu împrumut ceva ce avea să restituie în altă formă. Oricum, nu le spuse nimic celorlalţi. Adună celelalte lucruri în desaga lui Abdul şi se duse să le depună în mormânt.

Astupară groapa şi înfipseră în ea, în semn de cruce, sabia prietenului lor. Baudolino, Poetul, Boron şi Kyot îngenun-cheară şi se rugară, în timp ce, puţin mai la o parte, Solomon murmura nişte litanii ce se obişnuiesc la evrei. Ceilalţi rămaseră ceva mai în urmă, Boidi dădu să spună ceva, apoi se mulţumi să zică: „De!…”

„Azi suntem şi mâine nu mai suntem”, zise Aleramo Scaccabarozzi, zis Ciula.

„De ce l-o fi luat tocmai pe el”, zise Cuttica.

„Asta-i soarta”, încheie Colandrino care, cu toate că era încă tânăr, era foarte înţelept.

28

Baudolino trece Sambatyonul

„Aleluia!” exclamă după trei zile de mers Nicetas. „Iată colo Selimbria, împodobită cu trofee.” Şi cu trofee era cu adevărat împodobit oraşul acela mic cu case joase şi cu străzi pustii, pentru că – aşa cum aflară după aceea – a doua zi se ţinea sărbătoarea câtorva sfinţi sau arhangheli. Locuitorii împodobiseră cu ghirlande şi un stâlp înalt şi alb care se înălţa pe un teren de la marginea locuinţelor, iar Nicetas îi explica lui Baudolino că în vârful stâlpului aceluia, cu veacuri şi veacuri în urmă, trăise un pustnic, care nu mai coborâse de pe el decât la moarte şi, de acolo de sus, făcuse nenumărate minuni. Dar acum oameni ca aceia nu mai existau şi poate că şi ăsta era unul dintre motivele nenorocirilor imperiului.

Se îndreptară îndată spre casa prietenului în care Nicetas se încredea, şi Teofilact acesta, om în vârstă, primitor de oaspeţi şi bucuros, îi întâmpină cu dragoste frăţească adevărată. Se informă despre necazurile lor, plânse împreună cu ei distrugerea Constantinopolelui, le arătă casa cu multe odăi libere pentru toată ceata musafirilor, îi întremă iute cu vin nou şi cu o salată îmbelşugată cu măsline şi brânză. Nu erau delicatesele cu care Nicetas era obişnuit, dar prânzul acela ca la ţară fu de ajuns ca să-i facă să uite neplăcerile călătoriei şi casa rămasă departe.

„Staţi în casă câteva zile fără să vă duceţi nicăieri”, le recomandă Teofilact. „Aici au sosit acum mulţi refugiaţi din Constantinopole, iar lumea noastră de pe-aici nu i-a înghiţit niciodată pe cei din capitală. Acum sunteţi aici ca să cereţi pomană, voi care vă dădeaţi atâtea aere, zic ei. Şi pentru o bucată de pâine cer atâta aur cât cântăreşte ea. De-ar fi numai asta. Au ajuns aici de un timp şi nişte pelerini. Făceau ei pe stăpânii şi înainte, închipuiţi-vă ce fac acum când au aflat că sunt stăpâni peste Constantinopole, şi că unul dintre capii lor devine basileu. Umblă pe-aici îmbrăcaţi în veşminte de sărbătoare pe care le-au furat de pe la vreunul din funcţionarii noştri, pun mitrele luate de prin biserici pe capetele cailor şi cântă imnurile noastre într-o limbă pe care şi-au inventat-o ei, amestecând cine ştie ce vorbe de ruşine din limba lor, îşi fierb mâncarea în vasele noastre sfinte şi-şi poartă cu ei în preumblare femeile lor stricate îmbrăcate ca nişte înalte doamne. Mai curând sau mai târziu va trece şi asta, dar deocamdată veţi sta liniştiţi aici la mine.”

Baudolino şi Nicetas nici nu cereau altceva. În zilele care urmară, Baudolino continuă să povestească sub măslini. Aveau vin proaspăt şi măsline, şi iar măsline de gustat ca să le vină din nou pofta de băut.

Nicetas era doritor să afle dacă în cele din urmă ajunseseră în împărăţia Preotului Ioan.

Da şi nu, îi spuse Baudolino. În orice caz, înainte de a spune unde ajunseseră, trebuia să treacă peste Sambatyon. Şi despre aventura aceea se apucă el imediat să povestească. Pe cât fusese de duios şi de pios pe când povestise despre moartea lui Abdul, tot pe atât de epic şi de maiestuos fu el când se referi la vadul acela greu. E semn, se gândea încă o dată Nicetas, că Baudolino era ca animalul acela ciudat, despre care el – Nicetas – auzise doar spunându-se, dar pe care poate că Baudolino îl şi văzuse, numit şi cameleon, ce semăna cu o capră foarte măruntă, care-şi schimbă culoarea după locul în care se găseşte, şi poate să se schimbe aşa de la negru până la verde-deschis, şi numai albul, culoarea nevinovăţiei, nu-l poate îmbrăca.

Mâhniţi de dispariţia prietenului lor, călătorii porniseră din nou la drum şi se pomeniseră iarăşi la începutul unei regiuni muntoase. Pe când mergeau ei aşa, auziseră mai întâi un zgomot îndepărtat, apoi un pârâit, un huruit ce se făcea tot mai lămurit şi mai clar, ca şi cum cineva ar fi aruncat un mare număr de pietre şi de sfărâmături de pe culmi, iar avalanşa ar fi târât cu ea pământ şi pietriş rostogolit la vale. Apoi zăriseră un nor de pulbere, ca o ceaţă sau o negură, dar, în loc de un nor mare de umezeală care ar fi întunecat razele soarelui, ăsta trimitea o mulţime de sclipiri, ca şi cum razele soarelui băteau într-o roială de atomi minerali.

La un moment dat, Rabbi Solomon, primul, înţelesese: „E Sambatyonul", strigase el, „suntem aproape de ţintă!"

Era cu adevărat fluviul de piatră, şi-şi dădură seama când ajunseră aproape de malurile sale, asurziţi de marea hurducăială care aproape că-l împiedica pe fiecare să asculte cuvintele celuilalt. Era o curgere maiestuoasă de pietre şi de pământ, care trecea fără oprire, şi se puteau vedea, în scurgerea aceea de stânci mari şi informe lespezi neregulate, tăioase ca săbiile, mari cât pietrele de mormânt, iar între una şi alta, pietriş, fosile, vârfuri, colţi şi aşchii.

Mergând cu o iuţeală de parcă erau împinse de un vânt impetuos, frânturi de tuf calcaros se rostogoleau unele peste altele, mari felii de lespede le lunecau pe deasupra, pentru ca apoi să-şi potolească avântul când săltau peste torente de pietricele, în timp ce bolovani acum rotunjiţi, lustruiţi ca de apă de lunecarea aceea a lor printre un pietroi şi altul, săreau în sus, cădeau înapoi cu bubuit sec şi erau luate chiar de vârtejurile pe care ei înşişi le făceau izbindu-se unii de alţii. În mijlocul şi deasupra acelei încălecări de stăvilare minerale se formau rafale de nisip, pale de ghipsuri, nouri de pietricele, spume de piatră ponce, şiroaie de tencuială măcinată.

Ici-colo ţâşnituri de ipsos, ploaie de pietricele de cărbuni cădeau

înapoi pe ţărm, iar călătorii trebuiau uneori să-şi acopere feţele ca să nu le zdrelească.

„Ce zi e astăzi?” strigă Baudolino către tovarăşii săi. Iar Solomon, care ţinea socoteala tuturor sabaturilor, amintea că săptămâna abia începuse, şi pentru ca fluviul să-şi înceteze cursul, trebuiau să aştepte cel puţin şase zile. „Iar atunci când se opreşte nu poţi să-l treci, căci nu se poate încălca porunca de sabat”, striga el răvăşit. „Dar de ce oare Sfântul, binecuvântat fie-i numele pururea, în înţelepciunea lui, n-a voit ca fluviul ăsta să se oprească duminica, fiindcă şi aşa, voi, neamurile, sunteţi necredincioşi şi odihna de sabat v-o puneţi în încălţări?”

„Tu nu te gândi la sabat”, urla Baudolino, „căci, dacă fluviul s-ar opri, aş şti eu prea bine cum să te fac să treci fără ca tu să comiţi păcatul. Va fi de ajuns să te azvârl pe-un catâr în timp ce dormi. Problema-i că tu însuţi ne-ai spus că, atunci când fluviul se opreşte, apare de-a lungul malurilor un stăvilar de flăcări, şi n-am făcut nimic… Aşa că-i în zadar să aşteptăm aici şase zile. Hai să mergem către izvor, şi poate c-o fi vreo trecere înainte ca fluviul să se nască.”

„Cum, cum?” strigau în gura mare ceilalţi care nu izbuteau să-nţeleagă nimic, însă, văzându-l cum pleacă, îl urmau ghicind că poate avusese vreo idee bună. Însă fu una foarte rea, căci călăriră timp de şase zile, văzând bine că albia se strâmta, iar fluviul devenea, încet-încet, un torent şi apoi un râuşor, dar fără să ajungă la izvor decât în cea de-a cincea zi, când încă din cea de-a treia se văzuse răsărind la orizont un lanţ trufaş de munţi foarte înalţi, care până la urmă păreau să cadă asupra călătorilor, aproape împiedicându-i să vadă cerul, închişi cum erau pe un drumuşor tot mai strâmt şi fără nici o ieşire, de pe care sus, sus de tot, se zărea acum doar o grămadă de nouri abia străbătuţi de lumină, care lingeau vârfurile culmilor acelora.

Aici, dintr-o crăpătură, aproape cât o rană, dintre doi munţi, se vedea ţâşnind Sambatyonul: o clocotire de nisipărie, o hurducăială de tuf, o picurare de mâl, un clinchetit de ţăndări, o bolboteală de pământ ce se face bulgări, o revărsare de bolovani, o ploaie de argile se prefăceau treptat într-un şuvoi mai închegat care-şi începea călătoria către vreun ocean nesfârşit de nisip.

Prietenii noştri pierdură o zi încercând să ocolească munţii şi să descopere o trecătoare mai sus de izvor, dar în zadar. Fură chiar ameninţaţi de neaşteptate morene care veneau şi se sfărâmau la copitele cailor lor, trebuiră să apuce un drum mai întortocheat, fură prinşi de noapte într-un loc unde din când în când se rostogoleau de pe culme blocuri de pucioasă vie, mai încolo căldura se făcu de nesuferit şi înţeleseră că, mergând, s-ar fi terminat apa din ploştile lor, în natura aceea moartă n-aveau să găsească nici o urmă de umezeală şi se hotărâră să se-ntoarcă. Numai că descoperiră că se rătăciseră

printre cotiturile acelea şi mai pierdură o zi până să găsească iarăşi izvorul.

Ajunseră acolo când, după socotelile lui Solomon, sâmbăta trecuse deja şi, chiar dacă fluviul se oprise, îşi reluase drumul, şi trebuiau să mai aştepte încă şase zile. Scoţând exclamaţii care desigur nu le asigurau bunăvoinţa cerului, hotărâră atunci să urmeze fluviul, în nădejdea că acesta, deschizându-se până la urmă în vreo gură de vărsare sau deltă, sau estuar, s-ar fi prefăcut într-un deşert mai odihnit.

Călătoriră astfel câteva zori şi câteva asfinţituri, dezlipindu-se de ţărmuri ca să găsească locuri mai primitoare, iar cerul pesemne că uitase de ocările lor pentru că găsiră o mică oază cu câteva pete verzi şi un ochi de apă destul de zgârcit, dar de ajuns ca să se simtă uşuraţi şi să facă provizii pentru alte câteva zile. Apoi îşi continuară drumul, însoţiţi permanent de mugetul fluviului, sub ceruri arzătoare, dungate din când în când de nori negri, subţiri şi şterşi ca pietrele Bubuctorului.

Până ce, aproape după cinci zile de călătorie şi de nopţi zăpuşite ca şi zilele, băgară de seamă că bubuitul mareei aceleia începea să se schimbe. Fluviul luase o iuţeală şi mai mare, se conturau pe cursul lui ca un fel de curenţi, de repezişuri care târau grohotişuri de bazalt ca pe nişte paie, se auzea ca un tunet îndepărtat… Apoi, tot mai impetuos, Sambatyonul începea să se despartă într-o miriadă de râuleţe care se strecurau printre povârnişuri de munte ca degetele de la mână într-un ghemotoc de noroi; uneori, câte un val se vărsa într-o peşteră, apoi, printr-un fel de trecătoare stâncoasă care părea bună de mers, ieşea cu un muget şi se arunca furios la vale. Şi deodată, după un ocol larg pe care fură obligaţi să-l facă, pentru că malurile însele deveniseră primejdioase, bătute de vârtejuri de pietroaie, ajungând în vârful unui podiş, văzură cum Sambatyonul – dedesubtul lor – dispărea ca-ntr-un fel de gură a Iadului.

Erau nişte cataracte care se repezeau, din zeci de streşini de peşteri dispuse în amfiteatru, într-un nemăsurat vârtej final, o revărsare neîncetată de granit, o înghiţire de asfalturi, o singură mină de alaun, o fierbere de şisturi, şi-o izbitură continuă de pietre de pucioasă în maluri. Iar peste materia pe care văgăuna o eructa către cer, dar mai jos decât ochii celor care priveau ca dintr-un turn razele soarelui formau pe stropii aceia silicoşi un curcubeu uriaş care, deoarece orice corp răsfrângea razele cu strălucire diferită potrivit naturii lui, avea mult mai multe culori decât cele care se formau de obicei în cer după o ploaie repede şi, spre deosebire de ele, părea menit să sclipească în veşnicie fără să se destrame vreodată.

Era o înroşire de hematituri şi de cinabruri, o fulgerare de sineală de parc-ar fi fost oţel, un zbor înalt de fărâmături de orpimenturi de la

galben la portocaliu ţipător, un azuriu de armeniu, o albeaţă de cochilii calcinate, o unduire verde de malahituri, o destrămare de litargir în şofraniuri din ce în ce mai palide, o ţâşnire de realgar, un râgâit de pământiu înverzit care pălea în pulbere de crisocol şi apoi se schimba în nuanţe de indigo şi violet, un triumf de aurărie mozaicată, o împurpurare de ceruză arsă, o vâlvătaie de sandrac, o moarare de cretă argintoasă, o unică transparenţă de alabastruri.

Nici un glas omenesc nu se putea face auzit în trâmbiţarea aceea, şi nici călătorii nu simţeau nevoia să vorbească. Asistau la agonia Sambatyonului care se-ncleşta furios că trebuia să dispară-n măruntaiele pământului, şi-ncerca să care cu sine tot ce-i stătea împrejur, scrâşnindu-şi pietrele ca să-şi exprime toată neputinţa.

Nici Baudolino, nici ai săi nu luaseră seama cât timp admiraseră mâniile prăpădului în care fluviul se-nmormânta fără voie, dar pesemne că au întârziat îndelung, şi-i prinsese amurgul zilei de vineri, şi deci începutul sabatului, pentru că, deodată, ca la comandă, fluviul se înţepenise într-o duritate cadaverică, iar vârtejul din fundul prăpastiei se transformase într-o vale solzoasă şi inertă peste care domnea, neaşteptată şi înspăimântătoare, o tăcere uriaşă.

Aşteptaseră atunci ca, potrivit legendei pe care o auziseră, să se înalţe de-a lungul fluviului o barieră de flăcări. Dar nu se petrecuse nimic. Fluviul tăcea, învârtejirea de particule care plutea pe deasupra lui se depusese încet în albia lui, cerul nocturn se înseninase, arătând o puzderie de stele până atunci ascunse.

„De unde se vede că nu-i nevoie totdeauna să dăm ascultare la tot ce ni se spune”, trăsese Baudolino concluzia. „Trăim într-o lume în care lumea-şi născoceşte poveştile cele mai de necrezut. Solomon, pe-asta aţi răspândit-o voi, iudeii, ca să-i împiedicaţi pe creştini să vină prin locurile astea.”

Solomon nu răspunsese, pentru că era un om cu inteligenţă ascuţită şi în clipa aceea înţelesese că Baudolino se gândea să-l facă să treacă fluviul. „Eu n-o să adorm”, zisese el repede.

„Nu te gândi la asta”, răspunsese Baudolino, „odihneşte-te în timp ce noi căutăm un vad.”

Solomon ar fi vrut să fugă, dar de sabat nu putea nici să călărească şi nici, cu atât mai mult, să călătorească prin stâncării de munte. Aşa că rămăsese şezând toată noaptea, dându-şi pumni în cap şi blestemând odată cu soarta sa şi pe blestematele neamuri de creştini.

În dimineaţa următoare, când ceilalţi nimeriseră un loc pe unde se putea trece fără risc, Baudolino se întorsese la Solomon, îi zâmbise cu afectuoasă înţelegere şi-l lovise cu un ciocănel de lemn drept după ureche.

Şi aşa se întâmplă că Rabbi Solomon, singurul dintre toţi fiii lui

Israel, trecu dormind Sambatyonul în ziua de sabat.

29

Baudolino ajunge la Pndapetzim

Să treci Sambatyonul nu voia să-nsemne că ai ajuns în împărăţia Preotului Ioan. Însemna pur şi simplu că fuseseră lăsate-n urmă pământurile cunoscute unde ajunseseră cei mai cutezători dintre călători. Şi într-adevăr prietenii noştri trebuiră să mai meargă multe zile şi prin ţinuturi accidentate cel puţin tot la fel ca şi malurile fluviului aceluia de piatră. Apoi ajunseseră într-o câmpie care nu se mai termina. Departe, la orizont, se zărea un relief muntos destul de scund, dar zdrenţuit de piscuri, subţiri ca degetele, care lui Baudolino îi aminteau forma Alpilor Pirineici pe când, copil, îi traversase pe versantul de răsărit, ca să urce din Italia în Germania – dar aceia erau cu mult mai înalţi şi impunători.

Relieful era însă la marginea orizontului, iar pe şesul acela caii înaintau cu greu întrucât creştea peste tot o vegetaţie aspră, ca un interminabil lan de grâu copt, atâta că era vorba de un soi de ferigi verzi şi galbene, mai înalte decât un stat de om, iar stepa aceea foarte roditoare se întindea cât vezi cu ochii ca o mare frământată de o briză continuă.

Străbătând o răritură, aproape ca o insulă-n marea aceea, văzură că de departe şi într-un singur punct suprafaţa nu se mai mişca în chip uniform şi unduitor, ci se agita neregulat, de parcă un animal, un iepure uriaş, apleca ierburile, dar, dacă era iepure, se mişca în curbe cotite, şi nu în linie dreaptă, cu o iuţeală mai mare decât aceea a oricărui iepure. Cum aventurierii noştri mai întâlniseră animale, şi nu unele care să inspire încredere, traseră de hăţuri şi se aranjară ca pentru o nouă bătălie. Şerpuirea aceea venea către ei şi se auzea un foşnet de ferigi îndoite. La marginea răriturii, în sfârşit, ierburile se dădură la o parte şi apăru o creatură care le răsfira cu mâinile ca pe nişte pânze.

Palme şi braţe erau cu siguranţă cele ale făpturii care le venea în întâmpinare. Iar în rest avea un picior, dar numai unul singur. Nu că era şchiop, pentru că, dimpotrivă, piciorul acela se lipea firesc de trup ca şi cum n-ar fi existat niciodată loc pentru vreun altul şi cu singura talpă a acelui picior unic făptura alerga cu multă uşurinţă, ca şi cum de la naştere era obişnuită să se mişte astfel. Mai mult, pe când venea foarte iute către ei, nu izbutiră să priceapă dacă înainta prin salturi sau reuşea, astfel alcătuită, să facă paşi, şi nici dacă acel picior unic mergea înainte şi înapoi, cum facem noi cu două picioare, sau la orice pas îl ducea înainte. Repeziciunea cu care se mişca era atât de mare încât nu izbuteai să deosebeşti o mişcare de alta, cum se-ntâmplă cu

caii, încât nimeni n-a putut spune vreodată dacă există vreun moment în care toate patru copitele se ridică de la pământ sau se sprijină pe cel puţin două.

Când făptura se opri în faţa lor, văzură că singurul ei picior era mai mare de două ori decât un picior omenesc, dar bine format, cu unghii pătrate şi cu cinci degete care păreau toate ca degetul mare, teşite şi robuste.

În rest, acesta era înalt cât un copil de zece sau doisprezece ani, adică ajungea până la mijlocul unuia dintre ei, avea un cap bine făcut, cu un păr scurt şi gălbui zburlit pe cap, cu doi ochi rotunzi de bou afectuos, un nas mic şi rotunjor, o gură largă care ajungea aproape până la urechi şi care descoperea, în ceea ce fără îndoială că era un surâs, o dantură frumoasă şi puternică. Baudolino şi prietenii săi îl recunoscură imediat, pentru că citiseră şi auziseră despre el de atâtea ori: era un monopod – iar, pe de altă parte, puseseră monopozi şi în scrisoarea Preotului.

Monopodul mai surâse o dată, îşi ridică mâinile amândouă unindu-le deasupra capului în semn de salut şi, drept ca o statuie pe unicu-i picior, zise mai mult sau mai puţin aşa: *„Aleichem sabi, Iani kala bensor.”*

„Asta-i o limbă pe care n-am mai auzit-o”, zise Baudolino. Apoi, adresându-i-se în greacă: „Ce fel de limbă vorbeşti?”

Monopodul răspunse într-o greacă stâlcită de-a lui: „Eu nu ştie ce limbă vorbea. Eu credea voi străini şi vorbea limbă inventată ca aceea de străini. Voi însă vorbeşte limba lui Preot Ioan şi al său Diacon. Eu salută pe voi, eu este Gavagai, în slujba voastră.”

Văzând că Gavagai nu era periculos, ba chiar era binevoitor, Baudolino şi ai săi coborâră de pe cai şi se aşezară pe pământ, invitându-l să facă şi el la fel şi oferindu-i puţina hrană pe care o mai aveau. „Nu”, zise el, „eu aduce mulţumire, dar eu a mâncat foarte mult în dimineaţa asta.” Apoi făcu ceea ce, potrivit oricărei bune tradiţii, trebuia să te aştepţi de la un monopod: se lungi mai întâi cu totul pe pământ, apoi ridică piciorul în aşa fel încât să-şi facă umbră cu talpa, puse mâinile sub cap şi zâmbi din nou fericit, de parcă s-ar fi întins sub o umbrelă. „Puţin răcoare face bine astăzi, după atât alergat. Dar voi cine este? Păcat, dacă voi era doisprezece, voi era prea-sfinţii Crai care întoarce, cu unul negru persan. Păcat că este numai unsprezece.”

„Da, păcat”, zise Baudolino. „Dar suntem unsprezece. Pe tine unsprezece Crai nu te interesează, nu-i aşa?”

„Unsprezece Crai nu interesează pe nimeni. În toate dimineţile în biserică noi roagă pentru întoarcere de doisprezece. Dacă întoarce unsprezece, noi a rugat rău.”

„Pe-aici se-aşteaptă cu adevărat Magii”, murmură Poetul către

Baudolino. „Va trebui să găsim un chip ca să lăsăm să se creadă că al doisprezecelea este şi el pe undeva.”

„Dar fără să pomenim de Crai”, recomandă Baudolino. „Noi suntem doisprezece, iar restul vor crede ei de capul lor. Altfel se-ntâmplă că Preotul Ioan descoperă pe urmă cine suntem şi ne dă de mâncare leilor lui albi sau mai ştiu eu ce.”

Apoi i se adresă din nou lui Gavagai: „Ai spus că eşti un serv al Presbyterului. Am ajuns, prin urmare, în împărăţia Preotului Ioan?”

„Tu aşteaptă. Tu nu poate spune: iată-mă aici în împărăţia lui Presbyter Johannes, după ce ai făcut puţin drum. Dacă nu, toţi vine. Voi este în mare provincie a lui Diaconul Johannes, fiul lui Presbyter, şi guvernează tot acest pământ care voi, dacă vreţi împărăţia Presbyterului, poate trece numa pe aici. Toţi vizitatori care vine trebuie întâi aşteaptă în Pndapetzim, mare capitala de la Diaconul.”

„Câţi vizitatori au mai sosit până aici?”

„Nici unul. Voi este primii.”

„Cu adevărat n-a sosit înaintea noastră un om cu o barbă neagră?” întrebă Baudolino.

„Eu nu am văzut deloc”, zise Gavagai. „Voi este primii.”

„Deci trebuie să aşteptăm în această provincie ca să vină Zosima”, bombăni Poetul, „şi cine ştie dacă va veni. Poate-i încă în Abhazia şi stă şi bâjbâie prin întuneric.”

„Ar fi fost mai rău dacă ar fi ajuns şi ar fi predat Gradalul oamenilor ăstora”, observă Kyot. „Dar fără Gradal, cu ce ne vom prezenta noi?”

„Fii liniştit, chiar şi graba cere timp”, zise cu înţelepciune Boidi. „Acum să vedem ce găsim pe-aici, apoi vom născoci noi ceva.”

Baudolino îi spuse lui Gavagai că bucuroşi s-ar fi oprit ei la Pndapetzim, în aşteptarea celui de-al doisprezecelea tovarăş al lor, care se pierduse în timpul unei furtuni de nisip într-un deşert la multe zile de mers din locul unde se aflau acum. Îl întrebă unde se afla Diaconul.

„Acolo, în palatul său. Eu duce voi. Însă, eu întâi spune prietenii mei că voi soseşte, şi când soseşte voi, este sărbătoriţi. Oaspeţi este dar de la Dumnezeu.”

„Mai sunt şi alţi monopozi pe-aici prin jur, prin iarbă?”

„Eu nu crede, dar am văzut puţin mai înainte un blem care eu îl cunosc, numai din întâmplare, pentru că monopozi nu este prea prieteni cu blemii.” Îşi duse degetele la gură şi scoase un fluierat lung şi foarte bine modulat. După câteva clipe, ferigile se desfăcură şi apăru o altă făptură. Era foarte diferit de monopod, iar pe de altă parte, prietenii noştri, când au auzit pomenindu-se de un blem, se aşteptau să vadă ceea ce vedeau. Făptura, cu umerii foarte largi şi deci foarte îndesată, dar cu mijloc subţire, avea două picioare scurte şi păroase şi

nu avea cap, cum de altfel nici gât nu avea. Pe piept, unde oamenii au sfârcurile, se deschideau doi ochi migdalaţi, foarte vioi şi, sub o uşoară umflătură cu două nări, avea un soi de deschizătură rotundă, dar foarte flexibilă, aşa încât, când prinse să vorbească, o făcea să ia diferite forme, potrivit cu sunetele pe care le scotea. Gavagai se duse să stea de vorbă cu el; pe când îi arăta pe vizitatori, acela aproba în chip vizibil şi aproba îndoindu-şi umerii ca şi cum se înclina.

Se apropie de vizitatori şi zise mai mult sau mai puţin aşa: *„Ouiii, ouioioioi, aueua!”* în semn de prietenie, călătorii îi oferiră o cănuţă cu apă. Blemul luă dintr-un sac pe care-l purta cu el un soi de ţeavă, o vârî în deschizătura pe care o avea sub nas şi începu să sugă apa. Apoi Baudolino îi oferi o bucată bună de caş. Blemul îl duse la gură, şi aceasta deveni deodată mare cât caşul, care dispăru în gaura aceea. Blemul zise: *„Euaoi oea!”* Apoi puse o mână pe piept, de fapt pe frunte, ca unul care făgăduieşte ceva, îi salută pe prietenii noştri cu ambele braţe şi se depărtă prin iarbă.

„El soseşte înainte de noi”, zise Gavagai. Blemii nu aleargă ca monopozii, dar tot mai bine ca animalele foarte încete, ca voi, merge pe sus. Ce este aceştia?”

„Cai”, zise Baudolino, amintindu-şi că-n împărăţia Preotului nu creşteau cai.

„Cum este caii?” întrebă monopodul curios.

„Ca aceştia”, răspunse Poetul, „aşa cum îi vezi.”

„Eu mulţumeşte. Voi oamenii, puternici, care merge cu animale precum caii.”

„Dar ascultă puţin. Te-am auzit spunând mai înainte că monopozii nu sunt prieteni cu blemii. Ei nu ţin de împărăţie sau de provincie?”

„O, nu, ei, ca şi noi, este servi ai Presbyter, şi ca şi ei sunt poncii, pigmeii, giganţii, panoţii, cei fără limbă, nubienii, eunucii şi satirii-care-nu-se-vede-niciodată. Toţi buni creştini şi servi credincioşi ai Diaconului şi ai Presbyterului.”

„Nu sunteţi prieteni pentru că sunteţi deosebiţi?” întrebă Poetul.

„Cum adică zici tu deosebiţi?”

„Păi, în sensul că tu eşti altfel decât noi şi…”

„De ce eu diferit de voi?”

„Păi, Sfinte Dumnezeule”, zise Poetul, „ca să-ncepem cu ceva, ai un singur picior! Noi şi blemul avem câte două!”

„Dar şi voi, şi blemul, dacă ridicaţi un picior, tot unul are.”

„Dar tu n-ai încă unul dacă vrei să-l pui jos!”

„De ce trebuie eu las în jos picior care nu am? Trebuie tu laşi în jos al treilea picior care nu are?”

Interveni împăciuitor Boidi: „Ascultă, Gavagai, admite şi tu că blemul n-are cap.”

„Cum nu are cap? Are ochi, nas, gură, vorbeşte, mănâncă. Cum

face tu asta dacă nu are cap?”

„Dar tu n-ai observat niciodată că n-are gât, iar după gât, lucrul acela rotund pe care îl ai şi tu pe gât, iar el nu?”

„Ce vrei spune observat?”

„Văzut, băgat de seamă, ştii şi tu!”

„Poate tu zice că el nu cu totul egal mie, că mama mea nu poate confundă mine cu el. Dar nici tu egal cu prieten acesta al tău pentru că el are semn pe obraz, iar tu nu are. Şi prieten al tău e deosebit de acela negru ca unul dintre Magi, iar el deosebit de acela cu barba neagră de rabin.”

„De unde ştii că am barbă de rabin?” întrebă plin de speranţe Solomon, care cu siguranţă că se gândea la triburile dispărute şi vedea în cuvintele acelea un semn evident că au trecut pe-acolo sau că se aflau în împărăţia aceea. „Ai mai văzut şi alţi rabini?”

„Eu nu, dar toţi zice barbă de rabin acolo la Pndapetzim.”

Boron zise: „Hai s-o scurtăm. Monopodul ăsta nu ştie să vadă o deosebire între el şi blem, tot aşa cum noi nu ştim s-o vedem între Porcelli şi Baudolino. Dacă vă gândiţi bine, asta se-ntâmplă când întâlneşti străini. Între doi mauri, voi puteţi să vedeţi bine deosebirea?”

„Da”, zise Baudolino, dar un blem şi un monopod nu sunt ca noi şi ca maurii pe care-i vedem numai când mergem pe la ei. Ei trăiesc cu toţii în aceeaşi provincie, iar el deosebeşte între blem şi blem, dacă spune că ăla pe care l-am văzut adineauri e prietenul lui, în timp ce alţii nu. Ascultă-mă bine, Gavagai: ai spus că-n provincie locuiesc şi panoţi. Eu ştiu ce anume sunt panoţii, sunt oameni aproape ca şi noi, numai că au două urechi atât de uriaşe că le coboară până la genunchi şi când e frig şi le înfăşoară în jurul trupului ca pe o mantie. Aşa sunt panoţii?”

„Da, ca şi noi. Şi eu are urechi.”

„Dar nu până la genunchi, ce Dumnezeu!”

„Şi tu are urechi mult mai mari decât cele ale prietenului de lângă tine.”

„Dar nu ca panoţii, asta-i bună!”

„Fiecare are urechi aşa cum a făcut mama lui.”

„Dar atunci de ce spui că nu prea se au bine blemii şi monopozii?”

„Ei gândeşte rău.”

„Cum rău?”

„Ei creştini care face greşeală. Ei *phantasiastoi.* Ei zice drept şi ca noi că Fiul nu e de aceeaşi natură cu Tatăl, pentru că Tată există dinainte ca să înceapă timpul, pe când Fiul e creat de Tată, nu din nevoie, ci din voinţă. Aşa că Fiul e fiu adoptiv al lui Dumnezeu, nu-i aşa? Blemii zice: da, Fiul nu are aceeaşi natură ca Tatăl, dar acest Verb, chiar dacă doar fiu adoptiv, nu poate face pe sine carne. Deci

Isus niciodată nu devenea carne, ceea ce apostoli a văzut era doar… cum să spun… *phantasma…”*

„Pură aparenţă.”

„Aşa. Ei zice că numai fantasma de la Fiu a murit pe cruce, nu se naşte la Betleem, nu se naşte din Maria, într-o zi pe râul Iordan în faţa lui Ioan Botezătorul apare şi toţi zic O! Dar, dacă Fiu nu e carne, cum zice pâinea asta e carnea mea? De fapt ei nu face comuniune cu pâine şi *burq.”*

„Poate pentru că ar trebui să sugă vinul sau cum îl numeşti tu, cu ţeava aceea”, zise Poetul.

„Iar panoţii?” întrebă Baudolino.

„Oh, pe ei nu interesează ce face Fiul când coboară pe pământ. Ei gândeşte numai la Duhul Sfânt. Ascultă: ei zice că creştini la apus crede că Sfântul Spirit purcede din Tatăl şi din Fiu. Ei protestează şi zice că acest «din Fiu» este pus după aceea, şi în crezul de la Constantinopole nu spune aşa. Spirit Sfânt pentru ei purcede numai din Tatăl. Ei crede contrar decât pigmeii. Pigmeii zice că Sfântul Spirit purcede numai din Fiu, şi nu din Tatăl. Panoţii urăşte întâi de toate pigmeii.”

„Prieteni”, zise Baudolino adresându-se tovarăşilor săi. „Mi se pare evident că diferitele rase existente în provincia asta nu dau nici o importanţă deosebirilor trupului, culorii, formei, cum facem noi, care şi atunci când vedem un pitic, îl credem o greşeală a naturii. Şi, în schimb, ca de altfel şi mulţi dintre învăţaţii noştri, dau mare importanţă deosebirilor de idei asupra naturii lui Crist sau asupra Trinităţii, despre care am auzit atâta vorbindu-se la Paris. Este modul lor de a gândi. Să încercăm s-o înţelegem, altfel ne-am pierde permanent în discuţii fără sfârşit. Ei bine, o să ne prefacem că blemii sunt ca şi monopozii, iar ceea ce gândesc despre natura Domnului nostru Isus Hristos nu ne priveşte, în fond.”

„Din câte înţeleg, monopozii fac parte din groaznica erezie a lui Arie”, zise Boron, care, ca întotdeauna, era cel care dintre ei citise mai multe cărţi.

„Şi atunci?” zise Poetul. „Mi se pare un lucru demn de grecotei. Noi la nord eram mai preocupaţi să ştim cine-i papa cel adevărat, şi cine-i antipapa, şi când te gândeşti că totul depindea de un capriciu al defunctului meu stăpân Rheinald. Fiecare are defectele lui. Are dreptate Baudolino, să ne prefacem că nu-i nimic şi să-i cerem ăstuia să ne conducă la Diaconul lui, care n-o fi el cine ştie ce, dar măcar se cheamă Ioan.”

Îi cerură deci lui Gavagai să-i ducă la Pndapetzim, şi el o porni în salturi moderate, ca să poată caii să se ţină după el. După două ore, sosiră la capătul mării de ferigi şi intrară într-o zonă cultivată cu livezi de măslini şi de pomi fructiferi: sub pomi şedeau, privindu-i plini de

curiozitate, nişte fiinţe cu purtări aproape omeneşti, care salutau cu mâinile, dar scoţând doar nişte urlete. Erau, le explică Gavagai, fiinţe fără limbă, care trăiau afară din oraş pentru că erau mesalieni, credeau că se poate merge în cer numai datorită unei rugăciuni tăcute şi continue, fără să te apropii de sfintele taine, fără să faci fapte de milostenie şi fără alte forme de mortificare, fără alte acte de cult. De aceea nu mergeau niciodată în bisericile din Pndapetzim. Erau rău văzuţi de toată lumea, pentru că îşi considerau munca o faptă bună, şi deci nefolositoare. Trăiau foarte sărăcăcios, hrănindu-se cu fructe din pomii aceia, care totuşi aparţineau întregii comunităţi, şi de care ei se foloseau fără nici o reţinere.

„Iar în rest, sunt ca şi voi, nu-i aşa?" îl tachina Poetul.

„Este ca noi când noi tace din gură."

Munţii ajungeau să fie tot mai aproape, şi cu cât se apropiau, cu atât îşi dădeau seama mai bine de felul lor. La capătul zonei pietroase, se ridicau treptat nişte munţişori pufoşi şi gălbui, ca şi cum ar fi fost vorba, sugera Colandrino, de frişcă sau nu, de grămezi de vată de zahăr, dar nici asta, de movile de nisip puse una lângă alta, ca şi cum ar fi fost o pădure. În spate se înălţa ceva care de departe păreau degete, dar erau colţi stâncoşi, care aveau în vârfuri ca un fel de căciuli de stâncă mai închisă la culoare, uneori în formă de tichie, alteori de calotă aproape turtită, care ieşea în afară dinainte şi dinapoi. Mergând mai încolo, reliefurile erau mai puţin ascuţite, dar fiecare apărea ciuruit de găuri ca un fagure, până ce se-nţelegea că acelea erau locuinţe sau mai degrabă adăposturi de piatră în care fuseseră săpate nişte grote, şi la fiecare dintre ele se ajungea pe câte o scăriţă de lemn, scăriţele legându-se una de alta de la un cat la altul şi toate împreună formând, pentru fiecare dintre pintenii aceia de piatră, o ţesătură aeriană pe care locuitorii, care de departe încă semănau cu nişte furnici, le parcurgeau cu repeziciune în sus şi în jos.

În mijlocul oraşului se vedeau locuinţe adevărate sau mici palate, dar şi ele îngropate în stâncă, din care ieşeau în afară doar de câteva braţe din faţadă, şi toate se aflau sus. Mai încolo se profila un masiv mai impunător, de formă neregulată, fiind şi el un singur fagure de grote, dar mai geometrizat, cu nişte ferestre sau uşi, şi în anumite cazuri ieşeau, din furnicarele acelea, terase, balconaşe şi arcade. Unele dintre intrările acelea erau acoperite cu pânzeturi colorate, altele cu rogojini de paie împletite. În fine, se aflau în mijlocul unei îngrădituri de munţi destul de sălbatici, şi în acelaşi timp în mijlocul unui oraş populat şi activ, chiar dacă nu era măreţ aşa cum se aşteptau.

Că oraşul era activ şi populat se vedea după mulţimea care însufleţea nu străzile şi pieţele acelea, o să spunem, ci spaţiile dintre un vârf şi un pinten, dintre masive şi turnuri naturale. Era o mulţime

viu colorată, printre care se amestecau câini, asini şi multe cămile, pe care călătorii noştri le văzuseră deja de la începutul drumului lor, dar niciodată aşa de multe şi de diferite ca în locul acela, unele cu o cocoaşă, altele cu două şi unele dintre ele chiar şi cu trei. Văzură şi un înghiţitor de flăcări care se arăta în faţa unui cerc de locuitori şi ţinea în zgardă o panteră. Animalele care-i uimiră cel mai mult erau nişte patrupede foarte iuţi, folosite la trasul unor cărucioare: aveau trupul de mânz, picioare destul de înalte cu o copită ca de bou, erau de un galben cu mari pete cafenii, şi mai ales aveau un gât foarte lung pe care se înălţa un cap de cămilă cu două corniţe în vârful capului. Gavagai zise că erau camelopardali, greu de capturat pentru că fugeau foarte iute, şi numai monopozii le puteau urmări şi prinde cu laţul.

În realitate, chiar şi fără drumuri şi pieţe, oraşul acela era în întregime un târg de mărfuri uriaş, şi-n orice spaţiu liber fusese pus un cort, ridicat un baldachin, întins un covor pe jos, pusă o tarabă orizontal pe două pietre. Şi se vedeau expuse fructe, carne tăiată (preferată, se pare, era cea de camelopardal), covoare ţesute în toate culorile curcubeului, haine, cuţite din obisidiană neagră, cupe de argilă, lanţuri de oscioare şi de pietricele roşii şi galbene, pălării cu formele cele mai ciudate, şaluri, cuverturi, cutii din lemn intarsiat, şi apoi amfore pline cu lichide albastre, chihlimbarii, roz şi galbene ca lămâia, şi scăfiţe pline cu piper.

Singurele care nu se vedeau în târgul acela erau obiectele de metal şi, într-adevăr, Gavagai, întrebat să spună de ce nu înţelegea ce anume însemnau cuvinte ca fier, metal, bronz sau aramă, în orice limbă încerca Baudolino să le numească.

Circulau în mulţimea aceea monopozi foarte activi, care, săltând încoace şi-ncolo purtau, pe cap coşuri pline ochi, apoi blemi, aproape întotdeauna în câte-o colibioară izolată sau în spatele unor tarabe unde se vindeau nuci de cocos, panoţi cu urechile lor în vânt, în afară de femeile care şi le-nfăşurau pudic pe sâni, strângându-le la piept cu o mână, ca pe nişte şaluri, şi alţi oameni care păreau ieşiţi din vreo carte din acelea cu minunăţii, din miniaturile în faţa cărora Baudolino se extaziase atunci când căuta inspiraţie pentru scrisorile lui către Beatrice.

Îi zăriră şi pe cei care cu siguranţă trebuie să fi fost pigmei, cu pielea foarte închisă la culoare, cu o centură de paie la brâu şi cu arcul acela pe umăr cu care, aşa cum era firea lor, erau în permanent război cu cocorii – un război care pesemne le îngăduia nu puţine victorii, dacă mulţi dintre ei veneau să ofere trecătorilor prăzile lor, atârnate de picioare de câte un băţ lung, pe care trebuiau să-l ducă patru dintre ei, câte doi la fiecare capăt. Fiind pigmeii mai scunzi decât cocorii, animalele atârnate se târau pe jos, şi de aceea le legaseră de gât, aşa încât ghearele să fie cele ce lăsau o dâră lungă prin pulbere.

Iată-i pe ponci şi, chiar dacă citiseră despre ei, prietenii noştri nu încetau să examineze cu ochi curioşi făpturile acelea cu picioarele drepte şi fără încheietură la genunchi, care mergeau în chip ţeapăn sprijinind pe pământ copite de cai. Dar ceea ce-i făcea remarcaţi era, la bărbaţi, phalusul care le atârna pe piept, iar pentru femei, în aceeaşi poziţie, vaginul, care însă nu se vedea, pentru că-l acopereau cu un şal înnodat pe spinare. Tradiţia cerea ca ei să ducă la păscut capre cu şase coarne, şi-ntr-adevăr, chiar pe unele dintre animalele astea le şi vindeau acum la târg.

„Exact cum stătea scris în cărţi", continua să murmure uluit Boron. Apoi, cu glas tare ca să se facă auzit de Ardzrouni: „Iar în cărţi mai scria şi că vidul nu există. Aşadar, dacă există poncii, nu există vidul." Ardzrouni scutura din umeri şi avea grijă să vadă dacă în vreo sticlă nu se vindea vreun lichid pentru a înnălbi pielea.

Pentru a mai potoli gălăgia tuturor oamenilor acelora, treceau când şi când nişte inşi foarte negri, de statură înaltă, goi până la brâu, cu şalvari ca maurii şi cu turbane albe, înarmaţi doar cu nişte măciuci noduroase care ar fi putut doborî un bou dintr-o singură lovitură. Dar cum locuitorii din Pndapetzim se grămădeau acum la fiece pas la trecerea străinilor, îşi arătau cu degetul mai ales caii, pe care evident că nu-i mai văzuseră, oamenii cei negri interveneau să disciplineze mulţimea şi n-aveau altceva de făcut decât să-şi rotească măciucile ca să facă imediat un gol împrejur.

Nu-i scăpase lui Baudolino că, atunci când îmbulzeala era mai mare, tocmai Gavagai era acela care făcea un semn de alarmă către oamenii negri. Din gesturile multora dintre cei de faţă se înţelegea că voiau să le fie călăuze oaspeţilor acelora iluştri, dar Gavagai hotărâse să-i ţină pentru sine şi chiar se împăuna de parcă ar fi spus: „Aceştia sunt proprietatea mea şi nu mi-i atingeţi."

Cât despre oamenii negri, erau, zise Gavagai, gărzile nubiene ale Diaconului, ai căror strămoşi veniseră din fundul Africii, dar străini nu mai erau, pentru că de nenumărate generaţii se năşteau în împrejurimile Pndapetzimului, iar Diaconului îi erau credincioşi până la moarte.

În fine, îi văzură, cu mult mai înalţi decât nubienii înşişi, răsărind cu mai multe şchioape pe deasupra capetelor celorlalţi, pe uriaşi, care, pe lângă faptul că erau uriaşi, mai erau şi cu un singur ochi. Erau zburliţi, rău îmbrăcaţi şi, zise Gavagai, se ocupau cu construitul locuinţelor pe stâncile acelea sau păşteau oi şi vite, iar în asta erau nemaipomeniţi, pentru că puteau să-ngenunche un bou apucându-l de coarne, iar dacă un berbec se depărta de turmă, n-aveau nevoie de câine, întindeau o mână, îl apucau de blană şi-l puneau la loc de unde venise.

„Şi cu ăştia sunteţi duşmani?" întrebă Baudolino.

„Aici nimeni nu-i duşmanul nimănui”, răspunse Gavagai. „Tu vede pe ei toţi la un loc vinde şi cumpără ca buni creştini. După aceea, toţi întoarce fiecare casa lui, nu stă împreună să mănânce sau să doarmă. Fiecare gândeşte cum vrea, chiar dacă gândeşte rău.”

„Iar uriaşii gândesc rău…”

„Uh! Mai rău decât rău! Ei şi cu artotiriţii cred că Isus în Cina cea de Taină sfinţeşte pâine şi brânză, pentru că spun că aceea e hrană normală a vechilor patriarhi. Aşa că face împăr-tăşanie cu pâine şi caş, blasfemiind, şi consideră eretici toţi cei care fac cu *burq.* Dar aici lume care gândeşte rău este aproape toţi, mai puţin monopozii.”

„Mi-ai spus că în oraşul acesta există şi eunucii? şi ei gândesc rău?”

„Eu mai bine nu vorbeşte de eunuci, prea puternici. Ei nu se amestecă cu lume obişnuită. Însă gândeşte altfel decât mine.”

„Şi, în afară de gândire, sunt egali cu tine, îmi închipui…”

„Dar ce am eu altfel decât ei?”

„Pe dracu’ ghem”, se crucea poetul, „tu te duci cu femeile?”

„Cu femeile monopode da, pentru că ele nu gândeşte rău.”

„Şi femeilor monopode le vâri chestia aia, la naiba, dar tu unde o ai?”

„Aici, în spate la picior, ca toţi ceilalţi.”

„În afară de faptul că eu n-o am în spatele piciorului, şi adineauri am văzut inşi care o au deasupra buricului, cel puţin ştii că eunucii chestia aia n-o au deloc şi cu femeile nu umblă?”

„Poate pentru că la eunuci nu place femei. Poate pentru că eu la Pndapetzim nu văzut niciodată femei eunuce. Sărăcuţi, poate că lor le place, dar nu găseşte femeie eunucă şi doar nu se pot duce cu femei de blemi sau de panoţi, care gândeşte rău?”

„Dar ai observat că uriaşii au numai un ochi?”

„Şi eu. Vezi, eu închide ochiu’ acesta şi rămâne numai celălalt.”

„Ţineţi-mă, că-l omor”, zicea Poetul roşu la faţă.

„În fine”, zise Baudolino, „blemii gândesc rău, uriaşii gândesc rău, toţi gândesc rău, în afară de monopozi. Dar ce anume gândeşte Diaconul vostru?”

„Diacon nu gândeşte. El comandă.”

În timp ce vorbeau, unul dintre nubieni se repezise înaintea calului lui Colandrino, îngenunchease şi, întinzând braţele şi plecându-şi capul, pronunţase câteva cuvinte într-o limbă necunoscută, dar din ton se înţelegea că era vorba de o rugăminte îndurerată.

„Ce vrea anume?” întrebase Colandrino. Gavagai răspunsese că nubianul cerea în numele lui Dumnezeu să-i taie capul cu sabia aceea frumoasă pe care Colandrino o purta la şold.

„Vrea să-l ucid? De ce?”

Gavagai părea încurcat. „Nubieni este oameni foarte ciudaţi. Tu ştie, ei sunt circumcelioni. Buni războinici numai pentru că doreşte martiriu. Nu este război şi ei vrea martiriu imediat. Nubian este precum copiii, vrea numaidecât lucru care place lui." Îi spuse ceva nubianului, iar acela se depărtă cu capul în jos. Întrebat să explice ceva în plus despre circumcelionii aceia, Gavagai zise că circumcelionii erau nubieni.

Apoi observă că se apropia asfinţitul, că piaţa se închidea şi că trebuiau să meargă la turn.

Într-adevăr, mulţimea se rărea, vânzătorii îşi strângeau lucrurile în nişte panere mari; din diferitele ferestruici ce se deschideau pe pereţii de stâncă coborau nişte funii şi câte cineva din diferite locuinţe trăgea sus mărfurile. Era un întreg coborâş şi urcuş harnic, şi în curând tot oraşul deveni pustiu. Părea acum un mare cimitir cu nenumărate lăcaşuri, dar una după alta, acele uşi sau ferestre din stâncă începeau să se lumineze, semn că locuitorii din Pndapetzim îşi aprindeau vetrele şi candelele ca să se pregătească de seară. În virtutea cine ştie căror găuri nevăzute, fumurile acelor focuri ieşeau toate din vârfurile colţilor şi ale pintenilor de stâncă, iar cerul, acum palid, era dungat cu panaşe negricioase care mergeau să se destrame printre nori.

Străbătură mica distanţă care mai rămânea din Pndapetzim, şi ajunseră la un loc gol în spatele căruia munţii nu mai lăsau nici o trecere vizibilă. Pe jumătate îngropat în munte se vedea unicul edificiu artificial din tot oraşul. Era un turn sau mai degrabă partea din faţă a unui turn cu mai multe brâne, larg la bază, şi tot mai îngust pe măsură ce urca, dar nu ca un teanc de plăcinte, una mai mică decât cealaltă, care ar fi fost puse una peste alta ca să formeze straturi, deoarece un drum în formă de spirală continua neîntrerupt de la o brână la alta şi se ghicea că pătrunde chiar şi înăuntrul stâncii, înfăşurând construcţia de la bază până la vârf. Turnul era ţesut în întregime din mari porţi în formă de arc, una lângă cealaltă, fără nici un spaţiu liber între ele care să nu fie stâlpul ce despărţea o uşă de cealaltă, şi părea un monstru cu mii de ochi. Solomon zise că aşa trebuia să fie turnul înălţat la Babel de către crudul Nemrod, ca să-l sfideze pe Sfântul, fie el pururi binecuvântat.

„Iar acesta", zise Gavagai pe un ton orgolios, „acesta e palatul Diaconului Johannes. Acum voi staţi pe loc şi aşteptaţi, pentru că ei ştie că voi soseşte şi a pregătit solemnă bună-venire. Eu acum pleacă."

„Unde te duci?"

„Eu nu poate să intre în turn. După ce voi era primiţi şi văzut Diacon, atunci eu întoarce la voi. Eu călăuzul vostru în Pndapetzim, eu nu lasă voi niciodată. Atenţi cu eunucii, el e om tânăr…" şi-l arăta pe Colandrino, „iar lor place tineri. *Ave, evcharisto, salam."* Salută

stând drept pe piciorul său, într-un mod vag marţial, se întoarse şi o clipă după aceea era departe.

30

Baudolino îl întâlneşte pe Diaconul Ioan

Când ajunseră la cincizeci de paşi de turn, văzură ieşind din el un cortegiu. Mai întâi un steag de nubieni, dar mai fastuos îmbrăcaţi decât cei care se aflau la piaţă: de la mijloc în jos erau înfăşuraţi în feşe albe strânse în jurul picioarelor, acoperite de o fustiţă care ajungea până la jumătatea coapsei; erau cu bustul gol, dar purtau câte o capă roşie, iar la gât dădeau la vedere câte un şnur de piele pe care erau fixate pietre colorate, nu giuvaieruri, ci pietricele din albia râului, însă aranjate ca un mozaic viu. Pe capete aveau câte o bonetă albă cu multe fundiţe. La braţe, la încheietura mâinii şi pe degete purtau brăţări şi inele de şnur împletit. Cei din primul rând cântau din fluiere şi din tobe, cei din al doilea îşi ţineau uriaşele măciuci sprijinite pe umeri, cei din al treilea aveau numai câte un arc pe umăr.

Urma apoi un şir din cei care erau cu siguranţă eunucii, învăluiţi în veşminte largi şi moi, machiaţi ca femeile şi cu turbane care păreau nişte catedrale. Cel din mijloc purta o tavă având pe ea plăcinte. În fine, escortat pe laturi de doi nubieni care-i agitau deasupra capului flabele din pene de păun, înainta cel care era, de bună seamă, cel mai mare demnitar din şirul acela: capul îi era acoperit cu un turban înalt cât două catedrale, o împletitură de funde de mătase de diferite culori, la urechi purta pandantive de piatră colorată, la braţe nişte legături de pene în toate culorile. Avea şi el o haină lungă până la tălpi, dar strânsă la mijloc cu o eşarfă lată de o palmă, de mătase albastră, iar pe piept îi atârna o cruce de lemn pictat. Era un om înaintat în vârstă, iar vopseaua de pe buze şi negreala de la ochi contrastau cu pielea lui acum flască şi gălbuie, făcând să-i iasă şi mai mult în relief o guşă care-i tremura la orice pas. Avea mâini bondoace, unghii foarte lungi şi ascuţite ca nişte tăişuri, lăcuite în roz.

Cortegiul se opri dinaintea vizitatorilor, nubienii se aşezară pe două rânduri, în timp ce eunucii de rang mai mic îngenuncheau, şi cel care purta tava se înclina oferind mâncarea. Baudolino şi ai săi, mai întâi nehotărâţi ce să facă, se dădură jos de pe cai şi acceptară bucăţi de plăcintă pe care le mestecară aşa cum se cuvine, făcând câte o plecăciune. La salutul lor ieşi în sfârşit înainte eunucul cel mare care se prosternă cu faţa la pământ, apoi se ridică la loc şi li se adresă în greacă.

„De la naşterea Domnului nostru Isus Hristos aşteptam întoarcerea voastră, dacă voi sunteţi desigur cei la care ne gândim, şi mă doare să aflu că al doisprezecelea dintre voi, dar ca şi voi primul dintre toţi creştinii, a fost abătut din drumul său de natura neîndurătoare. În

timp ce voi da ordine gărzilor noastre să scruteze neobosit zările în aşteptarea sa, vă doresc o bună şedere la Pndapetzim", zise el cu o voce albă. „Vă spun acestea, în numele Diaconului Ioan, eu, Praxeas, şeful suprem al eunucilor de Curte, protonotarul provinciei, unic legat ai Diaconului pe lângă Preot, mare custode şi logothet al drumului de taină." O spuse ca şi cum până şi Craii ar fi trebuit să fie impresionaţi de atâta demnitate.

„Of, ajunge", murmură Aleramo Scaccabarozzi, zis Ciula, „i-auzi şi la ăsta!"

Baudolino se gândise de multe ori cum avea să se prezinte Preotului, dar niciodată cum avea să se prezinte unui şef eunuc aflat în serviciul diaconului unui preot. Hotărî să urmeze linia pe care şi-o pregătiseră dinainte: „Domnule", zise el, „îţi exprim bucuria noastră de a fi ajuns în acest nobil, bogat şi minunat oraş Pndapetzim, căci altele mai frumoase şi mai înfloritoare nici că am văzut în călătoria noastră. Noi venim de departe, aducând pentru Preotul Ioan cea mai mare relicvă a creştinătăţii, cupa din care Isus a băut în timpul ultimei Cine. Din păcate, demonul, invidios, a dezlănţuit împotriva noastră forţele naturii făcându-l să se rătăcească pe drum pe unul dintre confraţii noştri, şi tocmai pe cel care purta darul, şi împreună cu el şi alte mărturii ale respectului nostru pentru Preotul Ioan…"

„Cum s-ar zice", adăugă Poetul, „o sută de lingouri de aur masiv, două sute de maimuţe mari, o coroană de o mie de livre de aur cu smaralde, zece şiruri de perle nepreţuite, optzeci de casete de fildeş, cinci elefanţi, trei leoparzi domesticiţi, treizeci de câini antropofagi şi treizeci de turnuri de luptă, trei sute de colţi de elefant, mii de piei de panteră şi trei mii de vergi de abanos."

„Auziserăm vorbindu-se de aceste bogăţii şi substanţe necunoscute nouă de care pământul abundă acolo unde apune soarele", zise Praxeas cu ochii strălucind, „şi fie cerul lăudat ca înainte ca eu să părăsesc această vale a lacrimilor să le pot vedea!"

„Dar nu poţi să-ţi ţii închisă gura aia de căcat?" şuiera Boidi la spatele Poetului, dându-i pumni în spinare, „şi dacă pe urmă Zosima soseşte, şi-or să vadă că-i mai jerpelit ca noi?"

„Taci din gură", rânjea Poetul cu gura strâmbată, „am spus deja că-i la mijloc demonul, şi demonul le-o fi mâncat pe toate. Afară de Gradal."

„Dar cel puţin un dar acum, ne-ar trebui un dar ca să arătăm că nu suntem nişte cerşetori", continua să murmure Boidi.

„Poate capul Botezătorului", suflă cu glas scăzut Baudolino.

„Ne-au mai rămas numai cinci", zise Poetul, tot fără să-şi mişte buzele, „dar nu contează, atâta timp cât rămânem în împărăţie, celelalte patru nu se pot bineînţeles scoate la iveală."

Baudolino era singurul care ştia că, împreună cu cel pe care el i-l

luase lui Abdul, capete mai erau încă şase. Scoase afară unul din desagi şi i-l întinse lui Praxeas, spunându-i că deocamdată – în aşteptarea abanosului, a leoparzilor şi a tuturor celorlalte lucruri frumoase – voiau să-i înmâneze Diaconului unica amintire rămasă pe acest pământ din cel care-l botezase pe Domnul nostru Isus Hristos.

Praxeas acceptă emoţionat acel dar, de nepreţuit în ochii săi datorită învelişului scânteietor, pe care el îl crezu că este cu siguranţă din acea preţioasă substanţă galbenă despre care auzise povestindu-se atâta.

Nerăbdător să venereze acea rămăşiţă sacră, şi cu aerul cuiva care considera al său orice dar făcut Diaconului, îl deschise fără sforţare (era deci capul lui Abdul, cu sigiliul deja rupt, îşi zise Baudolino), luă în palme craniul înnegrit şi uscat, opera talentului lui Ardzrouni, exclamând cu o voce frântă că niciodată în viaţa lui nu contemplase o relicvă mai preţioasă.

Apoi eunucul întrebă cu ce nume trebuia să se adreseze venerabililor lui oaspeţi, pentru că tradiţia le dăduse lor atât de multe şi nimeni nu mai ştia care erau cele adevărate. Cu multă băgare de seamă, Baudolino răspunse că, cel puţin până nu vor fi în prezenţa Preotului, doreau să fie numiţi cu numele cu care erau cunoscuţi în îndepărtatul Occident, şi spuse numele adevărate ale fiecăruia dintre ei. Praxeas aprecia sunetul evocator al unor nume ca Ardzrouni sau Boidi, le găsi pline de rezonanţă pe cele de Baudolino, Colandrino şi Scaccabarozzi şi visă la ţări exotice auzindu-i numiţi pe Porcelli şi pe Cuttica. Zise că le respecta dorinţa lor de a fi rezervaţi şi încheie: „Acum intraţi. Ora-i târzie, şi Diaconul va putea să vă primească doar mâine. În seara aceasta veţi fi oaspeţii mei şi vă asigur că nici un banchet nu va fi mai bogat şi mai somptuos, şi veţi gusta delicatese atât de mari, încât vă veţi gândi cu dispreţ la cele care v-au fost oferite în pământurile unde apune soarele."

„Dar cum, dacă-s îmbrăcaţi în petice, pentru care una dintre femeile noastre şi-ar pune bărbatul pe cruce ca să aibă ceva mai de soi", bombănea Poetul. „Noi am plecat şi-am suferit tot ce-am suferit ca să vedem cascade de smaralde; când scriam scrisoarea Preotului, tu, Baudolino, te-ngreţoşaseşi de topaze, şi uite-i colea cu zece pietricele şi patru funduliţe, şi cred că-s cei mai bogaţi din lume!"

„Taci din gură şi hai să vedem", îi şoptea Baudolino.

Praxeas le-o luă înainte în interiorul turnului, şi-i făcu să intre într-un salon fără ferestre, luminat cu tripoduri aprinse, cu un covor în mijloc plin de cupe şi blide de argilă, şi cu un şir de perini pe margini, pe care invitaţii se aşezară cu picioarele încrucişate. Serveau la masă nişte tinerei, desigur eunuci şi ei, aproape goi şi unşi cu uleiuri mirositoare. Ei le întindeau oaspeţilor vase cu amestecuri aromate, în care eunucii îşi înmuiau degetele, ca să-şi atingă apoi lobii urechilor şi

nările. După ce se stropiră, eunucii îi mângâiau încetişor pe tinerei şi-i invitau să ofere parfumurile oaspeţilor, care se supuseră obiceiurilor oamenilor acelora, în timp ce Poetul scrâşnea că, dacă unul din ăia de-acolo avea să-l atingă, el avea să-i zboare toţi dinţii cu un singur deget.

Cina fu astfel: tăvi mari cu pâine sau mai degrabă cu turtiţele acelea ale lor; o cantitate uriaşă de verdeţuri fierte, între care abunda varza, care nu mirosea prea tare pentru că era presărată cu diverse mirodenii, şi cupe cu un suc negricios foarte fierbinte, *sorq,* în care se îmbibau turtiţele, iar Porcelli, care fu primul ce încercă, începu să tuşească de parcă scotea flăcări pe nas, aşa încât prietenii săi se mărginiră să guste cu moderaţie (şi pe urmă-şi petrecură noaptea arşi de o sete de nestins); un peşte de râu, uscat şi subţire, pe care-l numeau *thinsireta* (ia te uită, ia te uită, şopteau prietenii noştri), dat printr-o pastă de griş şi literalmente ars într-un ulei încins care pesemne că era acelaşi de la pregătirea mai multor mese, o fiertură de seminţe de in pe care o chemau *marac* şi care, după spusa Poetului, avea gust de rahat, şi în care pluteau hălci de zburătoare, dar aşa de rău fierte, că păreau talpă. Şi Praxeas zise cu orgoliu că era vorba de metagallinari (ca să vezi, îşi dădeau din nou coate prietenii noştri); o dulceaţă pe care o numeau *cenfelec,* făcută din fructe zaharisite, dar în care era mai mult piper decât fructe. La orice fel nou eunucii se serveau cu lăcomie şi mestecând plescăiau din buze ca să-şi exprime plăcerea şi făceau semne de înţelegere oaspeţilor, ca şi cum ar fi zis: „Vă place? Nu-i un dar al cerului?" Mâncau apucând mâncarea cu mâinile, chiar şi supa, sorbind-o din palma adusă în formă de scoică, şi amestecând într-o singură mână lucruri diferite, şi-ndesându-şi totul în gură dintr-o singură dată. Însă numai cu mâna dreaptă, pentru că stânga o ţineau pe umărul băiatului care avea grijă să le-aducă mereu bucate noi. Şi-o luau numai ca să bea, şi ulcelele ridicându-le până deasupra capului, turnându-şi apoi băutura direct în gură ca dintr-un izvor.

Numai la sfârşitul acelui prânz de nababi Praxeas făcu un semn şi sosiră nişte nubieni care turnară un lichid alb în nişte cupe foarte mici. Poetul o dădu peste cap dintr-odată pe a lui şi pe dată se făcu roşu, scoase un fel de răget şi căzu ca mort, până ce nişte tinerei nu-l stropiră cu apă pe faţă. Praxeas lămuri că la ei nu creştea arborele vinului şi că singura băutură alcoolică pe care ştiau s-o producă provenea din fermentarea *burq*-ului, nişte bobiţe foarte obişnuite prin locurile acelea. Numai că puterea băuturii aceleia era atât de mare, că trebuia s-o guşti doar cu înghiţituri mici, ba chiar muindu-ţi doar limba în cupă. Un adevărat nenoroc să n-aibă vinul acela despre care se citea prin Evanghelii, pentru că preoţii din Pndapetzim, de fiecare dată când rosteau slujba, cădeau în beţia cea mai deşănţată şi se

trudeau din greu să ajungă la fraza de încheiere.

„Pe de altă parte, la ce altceva ne-am putea aştepta de la monştrii ăştia?" zise cu un oftat Praxeas, retrăgându-se într-un colţ cu Baudolino, pe când ceilalţi eunuci examinau cu ţipete de curiozitate armele de fier ale călătorilor.

„Monştri?" întrebă Baudolino cu prefăcută nevinovăţie. „Avusesem impresia că nimeni aici nu-şi dă seama de ciudatele diformităţi ale celorlalţi."

„I-oi fi auzit pe unul din ăia", zise Praxeas cu un zâmbet de dispreţ. „Trăiesc aici împreună de secole, s-au obişnuit unii cu alţii şi refuzând să vadă monstruozitatea vecinilor lor o ignoră pe a lor înşile. Monştri, da, mai asemănători vitelor decât oamenilor şi în stare să se reproducă mai repede decât iepurii. Asta-i poporul pe care trebuie să-l guvernăm, şi cu mână de fier, ca să evităm să nu se nimicească unii pe alţii, fiecare orbit de propria-i erezie. De aceea, cu veacuri în urmă, Preotul i-a pus să trăiască aici, la marginile împărăţiei, ca să nu turbure cu vederea lor respingătoare pe supuşii săi, care sunt – te asigur de asta, domnule Baudolino – bărbaţi foarte frumoşi. Dar e firesc ca natura să nască şi monştri şi-i mai degrabă inexplicabil de ce n-a devenit până acum monstruos întregul neam omenesc, mai ales că a comis crima cea mai îngrozitoare dintre toate, crucificându-L pe Dumnezeu-Tatăl."

Baudolino îşi dădea seama acum că şi eunucii gândeau rău şi puse câteva întrebări gazdei sale. „Unii dintre monştrii aceştia", zise Praxeas, „cred că Fiul a fost numai adoptat de Tatăl, alţii se istovesc să discute cine din cine purcede, şi fiecare-i târât, fiindcă-i un monstru, în monstruoasa lui greşeală, înmulţind ipostazele divinităţii, crezând că Supremul Bine înseamnă trei substanţe diferite sau chiar patru. Păgâni. Există o unică substanţă divină care se manifestă în cursul faptelor omeneşti în diferite chipuri sau persoane. Unica substanţă divină, întrucât generează, este Tatăl, iar, întrucât e generat, e Fiu, pentru că sfinţeşte, e Spirit, dar e vorba de aceeaşi natură divină: restu-i ca o mască în spatele căreia Dumnezeu se ascunde. O substanţă şi o singură întreită persoană şi nu aşa cum afirmă unii eretici, trei persoane într-o substanţă. Dar, dacă-i aşa şi dacă Dumnezeu, în întregul său – şi, bagă bine de seamă, nu delegând vreun vlăstar de-al său adoptiv –, s-a făcut carne, atunci Tatăl însuşi e cel care a pătimit pe cruce. Să-l crucifici pe Tatăl! Înţelegi tu oare? Numai un neam blestemat putea să ajungă la insulta asta, şi sarcina credinciosului este răzbunarea Tatălui. Nici o milă pentru viţa blestemată a lui Adam."

De când începuse povestirea călătoriei, Nicetas ascultase în tăcere, fără să-l mai întrerupă pe Baudolino. Dar acum o făcu, pentru că-şi dădu seama că interlocutorul său era nesigur asupra interpretării pe

care trebuia s-o dea celor despre care vorbea. „Crezi”, întrebă el, „că eunucii urau neamul omenesc pentru că-l făcuse să sufere pe Tatăl sau îmbrăţişaseră erezia aceea pentru că urau neamul omenesc?”

„Asta m-am întrebat şi eu, în seara aceea şi mai apoi, fără să pot răspunde.”

„Ştiu cum gândesc eunucii. Am cunoscut mulţi la palatul imperial. Încearcă să acumuleze putere ca să-şi descarce pizma faţă de toţi aceia cărora le e dat să genereze. Dar adesea, în lunga mea experienţă, am intuit că şi mulţi dintre cei care nu sunt eunuci folosesc puterea ca să exprime ceea ce altfel n-ar putea face. Şi poate că-i patimă mai răscolitoare să porunceşti decât să faci dragoste.”

„Erau şi alte lucruri care mă lăsaseră uluit. Ascultă: eunucii din Pndapetzim alcătuiau o castă care se reproducea prin elecţiune, dat fiind că natura lor nu permitea alte căi. Zicea Praxeas că de generaţii şi generaţii întregi bătrânii alegeau tineri plăcuţi şi-i aduceau la condiţia lor, făcându-i mai întâi servii lor şi apoi moştenitorii lor. De unde luau tinerii aceia, graţioşi şi bine făcuţi, dacă toată provincia Pndapetzimului era locuită numai de ciudăţenii ale naturii?”

„Cu siguranţă că eunucii veneau dintr-o ţară străină. Se-ntâmplă în multe armate şi-n administraţii publice ca acela care are puterea să nu trebuiască să aparţină de comunitatea pe care o guvernează, ca să nu încerce sentimente de duioşie sau de complicitate cu supuşii săi. Poate că aşa voise Preotul, ca să poată să ţină în supunere lumea aceea diformă şi certăreaţă.”

„Ca să-i poată trimite la moarte fără remuşcări. Pentru că din cuvintele lui Praxeas am mai înţeles încă două lucruri. Pndapetzim era ultimul avanpost înainte să înceapă împărăţia Preotului. După el, mai era doar o trecătoare între munţi care ducea în alt teritoriu, iar pe stâncile de deasupra trecătorii stăteau veşnic gărzile nubiene, gata să prăvălească grămezi de bolovani peste oricine s-ar fi aventurat în strâmtoarea aceea. La ieşirea din gura aceea începea o mlaştină fără capăt, dar o mlaştină atât de vicleană, încât cine încerca s-o străbată era supt de terenuri nămoloase sau nisipoase aflate în perpetuă mişcare şi, îndată ce începea să se scufunde până la jumătatea piciorului, nu se mai putea trage afară, până ce dispărea cu totul ca înecat în mare. În mlaştină exista un singur parcurs sigur, care-ţi îngăduia s-o străbaţi, dar era cunoscut numai eunucilor care fuseseră instruiţi să-l recunoască după anumite semne. Aşa că Pndapetzim era poarta, apărarea, zăvorul care trebuia violat dacă voiai să ajungi în împărăţie.”

„Dat fiind că voi eraţi primii vizitatori de cine ştie câte veacuri, apărarea aceea nu alcătuia un lucru prea serios.”

„Dimpotrivă. Praxeas a fost foarte vag în privinţa asta, ca şi cum numele celor care-i ameninţau era acoperit de interdicţie, dar pe

urmă, cu jumătate de gură, se mulţumi să-mi spună că întreaga provincie trăia cu frica unui popor războinic, cel al hunilor albi, care de la un moment la altul ar fi putut încerca o invazie. Dacă aceia ar fi sosit la porţile Pndapetzimului, eunucii ar fi trimis monopozi, blemi şi pe toţi ceilalţi monştri să se lase masacraţi ca să oprească puţin timp cucerirea, apoi ar fi trebuit să-l conducă pe Diacon la trecătoare, să prăvălească atâtea pietroaie la vale încât să astupe orice gaură şi să se retragă în împărăţie. Dacă n-ar fi izbutit şi ar fi fost capturaţi, cum hunii albi ar fi putut să-l constrângă pe vreunul dintre ei, sub tortură, să dezvăluie singurul drum adevărat către ţara preotului, fuseseră cu toţii îndoctrinaţi în aşa fel încât, înainte de a cădea prizonieri, s-ar fi sinucis cu o otravă pe care fiecare o avea într-un săculeţ atârnat de gât, sub haine. Lucrul îngrozitor este că Praxeas era sigur că s-ar fi salvat în orice caz, pentru că-n ultimul moment i-ar fi avut ca scut pe nubieni. E un noroc, zicea Praxeas, să avem ca gardă de corp nişte circumcelioni."

„Eu am auzit vorbindu-se de ei, dar s-a întâmplat cu multe veacuri în urmă pe coastele Africii. Existau aşadar pe-acolo nişte eretici numiţi donatişti, care considerau că biserica trebuia să fie societatea sfinţilor, dar că din păcate atunci toţi conducătorii ei erau corupţi. Aşa că, după ei, nici un preot nu putea administra sfintele taine, şi erau în război permanent cu toţi ceilalţi creştini. Cei mai hotărâţi dintre donatişti erau tocmai circumcelionii, oameni barbari de neam maur, care umblau pe câmpuri şi prin văi în căutarea martiriului, se aruncau de pe stânci asupra drumeţilor strigând *Deo laudes* şi-i ameninţau cu măciucile lor, impunându-le să-i ucidă, ca să poată să simtă slava sacrificiului. Şi pentru că oamenii, înspăimântaţi, refuzau să o facă, circumcelionii mai întâi îi prădau de orice avut, apoi le zdrobeau capetele. Dar credeam că exaltaţii aceştia s-au stins."

„Evident că nubienii din Pndapetzim erau urmaşii acelora. Ar fi fost, îmi spunea Praxeas, cu obişnuitul său dispreţ pentru supuşii săi, preţioşi în război, pentru că bucuroşi s-ar fi lăsat ucişi de duşman, şi în timpul care ar fi trebuit să-i doboare pe toţi, eunucii ar fi putut să astupe trecătoarea. Dar de prea multe veacuri circumcelionii aşteptau isprava asta, nimeni nu sosea ca să invadeze provincia, ei muşcau zăbala neputând să trăiască în pace; nu-i puteau ataca şi prăda pe monştrii pe care aveau ordine să-i ocrotească şi se răcoreau vânând şi înfruntând cu mâinile goale animale sălbatice; se avântau uneori şi dincolo de Sambatyon, prin stâncăriile unde îşi aveau sălaşul himere şi manticore, şi câte unii avuseseră bucuria să sfârşească precum Abdul. Dar nu le ajungea. Câteodată, cei mai convinşi dintre ei înnebuneau. Praxeas aflase deja că unul dintre ei în după-amiaza aceea ne implorase să-l decapităm; alţii, în vreme ce stăteau de pază la trecătoare, se aruncau de pe piscuri, şi la urma urmei era greu să-i ţii

în frâu. Nu le rămânea eunucilor decât să-i păstreze în stare de veghe, punându-le în faţă în fiecare zi primejdia iminentă, făcându-i să creadă că hunii albi erau cu adevărat la porţi, şi astfel nubienii rătăceau adesea pe câmpuri ascuţindu-şi privirea, tresăltând de bucurie la orice norişor de praf care se zărea de departe, aşteptând venirea invadatorilor, într-o speranţă care-i măcina de veacuri, generaţie după generaţie. Şi în vremea asta, cum nu toţi erau cu adevărat gata de sacrificiu, dar vesteau cu voce tare dorinţa lor de martiriu ca să fie bine hrăniţi şi îmbrăcaţi, trebuia să fie cuminţiţi dându-li-se lor multe bunătăţi şi mult *burq*. Am înţeles că pizma eunucilor creştea din zi în zi, obligaţi să guverneze monştri pe care-i urau şi dorind să-şi încredinţeze viaţa unor mâncăi exaltaţi şi în permanenţă beţi."

Ora era târzie şi Praxeas pusese să fie însoţiţi de garda nubiană în încăperile lor, din faţa turnului, într-un fagure de piatră de dimensiuni reduse, care înăuntru lăsa spaţiu pentru ei toţi. Urcară pe scăriţele acelea aeriene şi, istoviţi de ziua aceea ieşită din comun, dormiră până dimineaţa.

Fură deşteptaţi de Gavagai, gata să-i slujească. Fusese informat de nubieni că Diaconul era gata să-şi primească oaspeţii.

Se întorseseră la Turn, şi Praxeas în persoană îi conduse să urce brânele exterioare, până la ultimul cat. Acolo intrară pe o uşă şi se găsiră într-un coridor circular în care se deschideau multe alte uşi, una lângă alta ca un ţarc de dinţi.

„Am înţeles numai după aceea cum fusese conceput planul acela, domnule Nicetas. Mi-e greu să ţi-l descriu, dar voi încerca. Închipuie-ţi că acel coridor circular este periferia unui cerc, în mijlocul căruia stă un salon central, tot de formă rotundă. Fiecare uşă care se deschide în coridor duce într-un tunel, şi fiecare tunel trebuie să fie una dintre razele cercului, care duce la golul central. Dar, dacă ar fi drepte coridoarele, fiecine din coridorul circular periferic ar putea să vadă ce se petrece în salonul central şi oricine s-ar găsi în salonul central ar putea vedea dacă vine cineva luând-o printr-un tunel, însă fiecare tunel începea în linie dreaptă, dar la capăt cotea făcând o curbă, şi după ea se intra în salonul central. Aşa că nimeni din coridorul periferic nu putea să vadă salonul, fapt ce asigura retragerea celui ce-l locuia…"

„Dar nici locuitorul salonului nu putea să vadă cine soseşte, decât în ultimul moment."

„Într-adevăr, iar amănuntul acesta m-a izbit imediat, înţelegi, Diaconul, stăpânul provinciei, stătea la adăpost de privirile indiscrete, dar în acelaşi timp putea să fie surprins fără să fie avertizat, de o vizită a eunucilor săi. Era un prizonier care nu putea fi spionat de

paznicii săi, dar care nici nu putea să-i spioneze.”

„Eunucii aceia ai tăi erau mai vicleni decât ai noştri. Dar spune-mi acum despre Diacon.”

Intrară. Marele salon circular era gol, afară de câteva dulăpioare de pe lângă tron. Tronul se afla în centru, era de lemn întunecat, acoperit de un baldachin. Pe tron stătea o figură omenească învăluită într-un veşmânt întunecat, cu capul acoperit de un turban şi un văl care-i cobora pe faţă. Picioarele îi erau încălţate cu papuci închişi la culoare, şi tot închise îi erau şi mănuşile care-i acopereau mâinile, astfel că nu se putea vedea nimic din înfăţişarea celui aşezat.

Pe cele două laturi ale tronului, ghemuite în cele două laturi ale Diaconului, alte două figuri învăluite. Una dintre ele îi întindea când şi când Diaconului o cupă în care ardeau parfumuri, ca să le aspire aburii. Diaconul încerca să refuze, dar Praxeas îi făcea un semn cu care, implorând, îi poruncea să accepte, şi deci pesemne era vorba de vreun leac.

„Opriţi-vă la cinci paşi de tron, închinaţi-vă şi, înainte de a aduce salutul vostru, aşteptaţi ca El să vă invite”, şopti Praxeas.

„De ce e învăluit?” întrebă Baudolino.

„Nu se întreabă, e aşa pentru că aşa-i place.”

Făcură aşa cum li se spusese. Diaconul înălţă o mână şi spuse, în greceşte: „Încă de copil m-am pregătit pentru ziua venirii voastre. Logothetul meu mi-a spus totul şi voi fi încântat să vă stau în ajutor şi să vă ospătez în aşteptarea augustului vostru tovarăş. Am primit şi incomparabilul vostru dar. Este nemeritat, şi cu atât mai mult cu cât un dar aşa de sfânt îmi vine de la dăruitori tot atât de demni de veneraţie.”

Vocea lui era nesigură, ca de om suferind, dar timbrul era tineresc. Baudolino se pierdu în saluturi aşa de respectuoase, că nimeni n-ar fi putut să-l învinuiască după aceea că s-ar fi făcut cu demnitatea care-i fusese atribuită. Dar Diaconul observă că atâta umilinţă era semnul sfinţeniei lor, şi nu era nimic de făcut.

Apoi îi invită să se aşeze pe o cunună de unsprezece perne pe care poruncise să li se pună la cinci paşi de tron, puse să li se ofere *burq* cu nişte covrigei dulci cu gust cam rânced şi spuse că era nerăbdător să cunoască de la ei, care vizitaseră fabulosul Apus, dacă existau cu adevărat pe acolo toate minunăţiile despre care citise în atâtea cărţi ce-i trecuseră prin mâini. Întrebă dacă exista cu adevărat o ţară numită Enotria, unde creşte arborele din care picură băutura pe care Isus a transformat-o în propriul lui sânge. Dacă de-adevărat pe-acolo pâinea nu era turtită şi subţire de o jumătate de deget, ci se umfla miraculos în fiecare dimineaţă la cântatul cocoşului, în formă de fruct

pufos şi moale sub o crustă aurie. Dacă era adevărat că pe-acolo se vedeau biserici construite în afara stâncii, dacă palatul marelui Preot de la Roma avea tavane şi grinzi de lemn parfumat din insula legendară a Ciprului. Dacă acest palat avea uşi de piatră albastră amestecate cu corn de viperă, care împiedică pe cei ce intră prin ele să introducă venin înăuntru, şi ferestrele dintr-o astfel de piatră, că lasă lumina să treacă prin ele. Dacă în acelaşi oraş exista o mare construcţie rotundă în care acum creştinii îi mâncau pe lei şi dacă pe bolta ei apăreau două perfecte imitaţii ale soarelui şi ale lunii, mari atâta cât sunt ele de-adevărat şi care-şi străbăteau arcul lor ceresc printre păsări făcute de mână omenească, ce cântau melodii foarte plăcute. Dacă sub podeaua, şi ea din piatră transparentă, înotau peşti ce se mişcau singuri, făcuţi dintr-un fel de gresie. Dacă era adevărat că la construcţie se ajungea pe o scară unde, la baza unei anumite trepte se găsea o gaură prin care se vedeau trecând toate lucrurile din univers, toţi monştrii din adâncul mării, zorile şi seara, mulţimile ce locuiesc în Ultima Thule, un păienjeniş de şiruri de culoarea lunii în mijlocul unei piramide negre, fulgii unei substanţe albe şi reci care cad din cer peste Africa Perustă în luna lui august, toate pustiurile acestui univers, orişice literă din orice foaie a oricărei cărţi, amurguri de culoare roză deasupra Sambatyonului, tabernaculul lumii pus între două lespezi lucioase care-l reproduc la infinit, întinderi de apă ca lacurile fără ţărmuri, tauri, furtuni, toate furnicile care există pe pământ, o sferă care reproduce mişcarea stelelor, tainica palpitare a propriei tale inimi şi a propriilor viscere, şi chipul fiecăruia dintre noi când suntem transfiguraţi de moarte…

„Dar cine-i cel care povesteşte atâtea gogoşi oamenilor ăstora?” se întreba scandalizat Poetul, pe când Baudolino încerca să răspundă cu prudenţă, spunând că minunile îndepărtatului Apus erau cu siguranţă multe, chiar dacă de multe ori zvonului, care merge-n zbor făcând uriaşe văile şi munţii, îi place să mărească lucrurile şi, desigur, el putea să mărturisească faptul că nu văzuse niciodată, pe-acolo pe unde apune soarele, creştini care să mănânce lei. Poetul hohotea pe furiş: „Cel puţin nu în zilele de post…”

Îşi dădură seama că singura lor prezenţă înflăcărase fantezia acelui tânăr prinţ închis permanent în temniţa lui rotundă şi că, dacă trăieşti acolo unde se-nalţă soarele, nu poţi decât să visezi minunile apusului – mai ales, continua să murmure Poetul, din fericire în teutonică, dacă trăieşti într-un loc de căcat ca Pndapetzimul.

Apoi Diaconul înţelese că şi oaspeţii săi voiau să ştie ceva şi comentă că poate, după atâţia ani de absenţă, nu-şi mai aminteau cum să se întoarcă în împărăţia din care, potrivit tradiţiei, proveneau, asta şi pentru că în decursul veacurilor un şir de cutremure, şi alte prefaceri ale pământului aceluia al lor, modificaseră profund munţii şi

câmpiile. Lămuri cât de greu era să treci strâmtoarea şi să treci de mlaştină, atrase atenţia că sta să-nceapă sezonul ploilor şi că nu era potrivit să plece în călătorie imediat. „De altfel, eunucii mei”, zise, „vor trebui să trimită mesageri la tatăl meu, ca să-i vorbească de vizita voastră, şi aceştia vor trebui să se-napoieze cu consimţământul său la călătoria voastră. Drumul e lung, şi toate astea vor lua un an şi poate şi mai mult. În timpul acesta voi va trebui să aşteptaţi sosirea fratelui vostru. Aflaţi că aici veţi fi găzduiţi după rangul vostru.” O spunea cu o voce aproape mecanică, de parcă recita o lecţie abia învăţată.

Oaspeţii îl întrebară care era funcţia şi menirea unui Diacon Ioan, iar el explică: poate că-n timpurile lor lucrurile nu mergeau încă astfel, dar legile stăpânirii fuseseră modificate chiar după plecarea Magilor. Nu trebuia să se creadă că Preotul era o singură persoană care continuase să domnească peste milenii, era mai degrabă o demnitate. La moartea fiecărui Preot, urca la tron propriul său Diacon. Imediat, atunci, demnitari din împărăţie mergeau şi vizitau toate familiile şi ghiceau, după anumite semne miraculoase, un copil care nu avea mai mult de trei luni şi care devenea viitor moştenitor şi fiu presupus al Preotului. Copilul era cedat cu bucurie de către familie şi era trimis imediat la Pndapetzim unde-şi petrecea copilăria şi tinereţea, fiind pregătit să-i urmeze tatălui adoptiv, să-l teamă, să-l cinstească şi să-l iubească. Tânărul vorbea cu voce tristă pentru că, zicea, e destinul unui Diacon să nu-şi fi cunoscut propriul tată, nici pe cel carnal, nici pe cel aparent, pe care nu-l vedea nici măcar pe catafalc, pentru că din momentul morţii lui şi până-n cel în care moştenitorul ajungea în capitala împărăţiei trecea, aşa cum spusese, cel puţin un an.

„O să văd”, zicea, „şi mă rog să se-ntâmple cât mai târziu cu putinţă, doar efigia imprimată pe linţoliul lui funebru, în care va fi învăluit înainte de funeralii, cu trupul acoperit de uleiuri şi de alte esenţe miraculoase care-şi imprimă formele în in.” Apoi spuse: „Va trebui să staţi aici mult timp şi vă cer să veniţi să mă vizitaţi din când în când. Îmi place nespus să aud povestiri despre miile de bătălii şi asedii de pe-acolo, care, se zice, fac viaţa de a fi demnă de trăit. Văd la şoldurile voastre arme cu mult mai frumoase şi mai puternice decât cele care se folosesc aici şi-mi închipui că voi înşivă aţi călăuzit oşti în bătălie, aşa cum se cuvine unor regi, în timp ce la noi, aici, ne pregătim de multă vreme de război, dar n-am avut niciodată plăcerea să comand o oaste în câmp deschis.” Nu invita, ci implora, aproape, şi pe un ton de tinerel care-şi înflăcărase mintea din cărţi de aventuri nemaiauzite.

„Numai să nu te oboseşti prea mult, stăpâne”, zise cu mare respect Praxeas. „Acum e târziu şi eşti obosit; ar fi mai bine să-ţi iei rămas-bun de la vizitatori.” Diaconul aprobă, dar, din gestul de resemnare cu

care-şi însoţi salutul, Baudolino şi ai săi înţeleseră cine poruncea cu adevărat în locul acela.

31

Baudolino aşteaptă să plece către împărăţia Preotului Ioan

Baudolino povestise prea îndelung, şi Nicetas era flămând. Teofilact îl puse să stea la cină oferindu-i icre negre de diferiţi peşti, urmate de o supă cu ceapă şi ulei de măsline, servită pe un vas plin cu bucăţele de pâine, apoi un sos de moluşte tocate, asezonat cu vin, ulei, usturoi, scorţişoară, măghiran şi muştar. Nu era mult, după gusturile sale. Dar Nicetas onoră cina. În timp ce femeile, care cinaseră separat, se pregăteau de culcare, Nicetas începuse din nou să-l întrebe pe Baudolino, nerăbdător să afle dacă până la urmă ajunsese în domnia Preotului.

„Tu ai vrea să alerg, domnule Nicetas, dar noi, la Pndapetzim, am rămas timp de doi ani buni, iar vremea la început curgea parcă mereu aceeaşi. Despre Zosima, nici o ştire, şi Praxeas ne spunea să luăm aminte că, dacă nu sosea cel de-al doisprezecelea din grupul nostru, fără anunţatul dar pentru Preot, era inutil să pornim în călătorie. De altfel, în fiece săptămână ne dădea noi şi neplăcute veşti: anotimpul ploilor durase mai mult ca de obicei şi mlaştina devenise şi mai cu neputinţă de trecut, nu se primeau ştiri de la ambasadorii trimişi la Preot, poate că nu erau în stare să descopere singura potecă bună de mers… Apoi venea anotimpul bun şi se zvonea că tocmai vor veni hunii albi, un nubian îi zărise către nord, şi nu se puteau sacrifica oameni ca să ne însoţească într-o călătorie aşa de grea, şi aşa mai departe. Neştiind ce să facem, învăţam, puţin câte puţin, să ne exprimăm în feluritele limbi ale acelei ţări, acum ştiam că, dacă un pigmeu exclama *Hekinah degul,* voia să spună că e mulţumit şi că salutul ce trebuia schimbat cu el era *Lumus kelmin pesso desmar lon emposo,* adică ne angajam să nu facem război cu el şi cu poporul lui; că, dacă un uriaş răspundea *Bodh-koom* la o întrebare, însemna că nu ştie, că nubienii numeau *nek* calul, poate prin imitarea lui *nekbrafpfar,* care era cămila, în timp ce blemii indicau calul cu *houzhmhnm,* şi era singura dată când îi auzirăm pronunţând sunete care nu erau vocale, semn că inventau un termen nemaifolosit vreodată pentru un animal nemaivăzut; monopozii se rugau zicând *Hai coba,* care pentru ei însemna *pater noster,* şi numeau *deba* focul, *deta* curcubeul şi *zita* câinele. Eunucii, în timpul slujbei lor, îl lăudau pe Dumnezeu cântând: *Khondinbas Ospamerostas, kamedumas karpanemphas, kapsimunas Kamerostas perisimbas prostam-prostamas.* Eram pe cale să devenim locuitori ai Pndapetzimului, aşa că blemii sau panoţii nu ni se mai păreau aşa de diferiţi de noi. Ne transformaserăm într-un pâlc de lasă-

mă să te las, Boron şi Ardzrouni îşi petreceau zilele discutând despre vid, ba chiar Ardzrouni îl convinsese pe Gavagai să-i facă legătura cu un tâmplar al poncilor, şi se chiţibuşărea cu el dacă era cu putinţă să construiască numai cu lemn, fără nici un metal, una dintre pompele lui miraculoase. Când Ardzrouni se dedica isprăvii lui nebuneşti, Boron se retrăgea cu Kyot, făceau călărie în câmpie şi fabulau despre Gradal, pe când ţineau ochii bine deschişi să vadă dacă la orizont apărea sau nu fantoma lui Zosima. Poate că, sugera Boidi, apucase alt drum, se întâlnise cu hunii albi, cine ştie ce le povestise acestora, care pesemne erau nişte idolatri, şi acum îi convingea să atace regatul…

Porcelli, Cuttica şi Aleramo Scaccabarozzi, zis Ciula, care participaseră la întemeierea Alexandriei dobândind câteva cunoştinţe despre clădire, îşi vârâseră în cap să-i convingă pe locuitorii din provincia aceea că patru ziduri bine construite erau mai bune decât columbăriile lor, şi găsiseră nişte uriaşi care din meşteşug găureau locaşurile acelea în stâncă, dispuşi să înveţe cum se face mortarul şi cum se modelează cărămizile din argilă, punându-le apoi să se usuce la soare. La marginile oraşului răsăriseră vreo cinci-şase cocioabe, dar într-o bună dimineaţă şi le văzuseră ocupate de oamenii fără limbă, vagabonzi prin vocaţie şi mâncători de pâine pe veresie. Încercară să-i scoată de acolo cu pietre, dar aceia nimic. Boidi se uita în fiecare seară spre trecătoare, ca să vadă dacă se-ntorcea timpul frumos. În fine, fiecare îşi născocise ceva ca să treacă timpul, ne obişnuiserăm cu mâncarea aceea dezgustătoare, şi mai ales nu mai izbuteam să ne lipsim de *burq*. Ne consola faptul că împărăţia tot era la doi paşi, adică la un an de mers, dacă toate mergeau bine, dar nu mai aveam datoria să descoperim nimic, nici să găsim vreun drum, trebuia doar să aşteptăm ca eunucii să ne conducă pe drumul bun. Eram, cum s-ar spune, bine istoviţi şi ferice plictisiţi. Fiecare dintre noi, afară de Colandrino, avea destui ani; eu trecusem de cincizeci, la vârsta aceea, oamenii mor, dacă n-au şi murit de mult; îi mulţumeam lui Dumnezeu, şi se vede că aerul acela ne făcea bine, fiindcă păream toţi reîntineriţi, se pare că eu arătam cu zece ani mai puţin decât atunci când sosisem. Eram viguroşi la trup şi lâncezi la spirit, dacă pot spune aşa. Acum ne identificam în aşa măsură cu oamenii din Pndapetzim, că începuserăm până şi să ne pasionăm după dezbaterile lor teologice.”

„De partea cui eraţi?”

„În realitate, totul se ivise fiindcă Poetului îi fierbea sângele şi nu izbutea să mai stea fără o femeie. Şi să zici că reuşea până şi bietul Colandrino, dar el era un înger pe pământ, ca şi biata soră-sa. Dovada că şi ochii noştri se obişnuiseră cu locul acela am avut-o atunci când Poetul a început să fabuleze în jurul unei femei panote. Fusese atras de urechile ei curgătoare, îl stârnea albeaţa pielii ei, o găsea

mlădioasă şi cu buzele bine conturate. Văzuse doi panoţi împreunându-se pe un câmp şi ghicea că experienţa trebuie să fie delicioasă: amândoi se învăluiau unul pe altul cu urechile şi copulau de parcă şedeau înlăuntrul unei cochilii sau de parc-ar fi fost carnea aceea înfăşată în foi de viţă pe care o gustasem în Armenia. Trebuie să fie splendid, zicea el. Apoi, întâmpinând reacţii îndărătnice din partea panotei de care încercase să se apropie, îi căşunase pe o femeie a blemilor. Găsea că, lăsând la o parte lipsa capului, avea un mijloc subţire şi un vagin primitor şi că ar fi fost frumos să poată să sărute pe gură o femeie ca şi cum i-ar fi sărutat pântecele. Şi aşa că încercase să-i frecventeze pe blemii aceia. Într-o seară, ne dusese la o reuniune de-a lor. Blemii, ca şi toţi monştrii din provincie, nu ar fi admis pe nimeni dintre celelalte fiinţe la disputele lor despre lucrurile sfinte, dar noi eram altceva, nu se credea că şi noi am gândi rău, mai mult, fiecare neam credea că gândim ca ei. Singurul care ar fi voit să-şi arate neplăcerea pentru familiaritatea aceea a noastră cu blemii era, evident, Gavagai, însă acum credinciosul monopod ne adora, şi ceea ce făceam noi nu putea fi decât bun. Niţel din nevinovăţie, niţel din dragoste, se convinsese că ne duceam la ritualurile blemilor ca să-i învăţăm că Isus era fiu adoptiv al lui Dumnezeu."

Biserica blemilor se găsea la nivelul pământului, o singură faţadă cu două coloane şi un timpan, iar restul în adâncul stâncii. Preotul lor, chema pe credincioşi la adunare bătând c-un ciocănaş într-o lespede de piatră înfăşurată cu frânghie, care scotea un sunet de clopot spart. Înăuntru, se vedea numai altarul luminat de candele care, după miros, ardeau nu ulei, ci unt, poate că din lapte de capră. Nu se aflau crucifixuri în jur, nici alte imagini, pentru că, aşa cum explica blemul care o făcea pe călăuzul, socotind ei (singurii care gândeau bine) că Verbul nu se făcuse carne, nu puteau să adore imaginea unei imagini. Şi nici nu puteau, din aceleaşi motive, să ia în serios împărtăşania, aşa că slujba lor era una fără sfinţirea ipostazelor. Nu puteau nici să citească Evanghelia, pentru că era povestirea unei înşelătorii.

Baudolino întrebă atunci ce fel de slujbă puteau să ţină, iar călăuzul zise că se uneau în rugăciune, apoi discutau împreună despre marea taină a falsei incarnări, în privinţa căreia nu izbutiseră încă să facă lumină deplină. Şi într-adevăr, după ce blemii îngenuncheaseră şi-şi închinaseră vreo jumătate de oră ciudatelor lor vocalize, preotul dăduse început celei pe care ei o numeau sfânta convorbire.

Unul dintre credincioşi se ridicase şi amintise că poate Isus cel al patimilor nu era o fantasmă propriu-zisă, cu care şi-ar fi bătut joc de apostoli, ci era o putere superioară emanată de la Tatăl, un Eon, care intrase în trupul deja existent al unui tâmplar oarecare din Galileea. Un altul atrăsese luarea aminte că poate, aşa cum unii sugeraseră, Maria o fi născut o fiinţă omenească, însă Fiul, care nu putea să se

facă trup, trecuse prin ea cum trece apa printr-o ţeavă sau poate că-i intrase printr-o ureche. Atunci se făcu un cor de proteste, şi mulţi strigau „Paulicianule! Bogomilule!”, ca să spună că vorbitorul enunţase o doctrină eretică – şi într-adevăr fu alungat din templu. Un al treilea îndrăznea să spună că acela care a pătimit pe cruce era Cireneul, care-l înlocuise pe Isus în ultimul moment, dar ceilalţi îi făcuseră observaţia că pentru a înlocui pe cineva acel cineva trebuia să şi existe. Nu, răspunsese credinciosul, acel cineva înlocuit era chiar Isus ca fantasmă, care, fiind fantasmă, n-ar fi putut pătimi, iar fără Pătimire n-ar fi existat mântuire. Alt cor de proteste, pentru că, zicând astfel, se afirma că omenirea fusese mântuită de acel biet om din Cirene. Un al patrulea amintea că Verbul coborâse în trupul lui Isus în formă de porumbel în momentul botezului în Iordan, dar de bună seamă că în felul acela se confunda Verbul cu Sfântul Duh, şi trupul acela invadat nu era o fantasmă – şi atunci de ce blemii ar fi fost, ei, şi pe bună dreptate, nişte fantaziaşti?

Prins de dezbatere, Poetul întrebase: „Păi dacă Fiul neîntrupat era doar o fantasmă, atunci de ce în grădina Măslinilor rosteşte cuvinte de disperare, iar pe cruce se văietă? Ce-i pasă unei fantasme dumnezeieşti dacă-i bat cuie într-un trup care-i pură aparenţă? Juca doar un rol, ca un histrion?” Spusese acestea gândindu-se s-o seducă, dând dovadă de ascuţime de minte şi de dorinţă de cunoaştere, pe femeia blemă pe care o ochise, dar obţinu efectul opus. Întreaga adunare începu să strige: „Anatema! Anatema!”, şi prietenii noştri pricepură că sosise momentul să părăsească sinedriul acela. Şi aşa se-ntâmplă că Poetul, prin exces de subtilitate teologică, nu reuşi să-şi satisfacă straşnica-i patimă carnală.

Pe când Baudolino şi ceilalţi creştini se dedicau acestor experienţe, Solomon îi întreba unul câte unul pe toţi locuitorii din Pndapetzim ca să afle ceva despre triburile dispărute. Menţiunea făcută de Gavagai despre rabini, din prima zi, îi spunea că se afla pe drumul cel bun. Însă, fie că monştrii de diferite rase nu ştiau cu adevărat nimic, fie că argumentul era tabu, Solomon nu reuşea să scoată absolut nimic. Până la urmă unul dintre eunuci îi spuse că da, tradiţia voia ca prin stăpânirea Preotului Ioan să fi trecut nişte comunităţi de iudei, şi asta cu multe veacuri în urmă, dar că, după aceea, ei hotărâseră să pornească din nou în călătorie, poate de teamă că ameninţarea cu invazia hunilor albi i-ar fi obligat să-nfrunte o nouă diasporă, şi numai Dumnezeu ştia unde anume se duseseră. Solomon hotărî că eunucul minţea şi continua să aştepte momentul în care s-ar fi dus în împărăţie, unde cu siguranţă şi-ar fi găsit coreligionarii.

Uneori, Gavagai încerca să-i convertească la gândirea cea dreaptă. Tatăl e atâta de perfect şi de îndepărtat de noi cum nu se mai poate în

univers, nu-i aşa? Şi deci cum putea să fi dat naştere unui Fiu? Oamenii dau naştere fiilor ca să se poată prelungi în urmaşi şi să trăiască în ei şi în timpul pe care nu-l vor vedea, deoarece vor fi luaţi de moarte. Însă un Dumnezeu care are nevoie să dea naştere unui Fiu înseamnă că n-ar mai fi perfect încă de la începutul veacurilor. Iar dacă Fiul ar fi existat dintotdeauna dimpreună cu Tatăl, fiind de aceeaşi divină esenţă sau natură, cum vrem să spunem (aici Gavagai se încurca reluând termeni greceşti ca *ousia, hypostasis, physis* şi *hyposopon,* pe care nici Baudolino nu izbutea să-i descifreze), am avea cazul incredibil că un Dumnezeu, prin definiţie nenăscut, este de la începutul veacurilor generat. Deci Cuvântul, Verbul pe care Tatăl îl generează ca să se ocupe de mântuirea neamului omenesc, nu e din substanţa tatălui: este generat după aceea, desigur, înainte de lume şi superior oricărei creaturi, dar tot aşa, cu siguranţă, inferior Tatălui. Crist nu e putere a lui Dumnezeu, insista Gavagai, sigur că nu-i o putere oarecare cum e lăcusta, ba chiar e mare putere, dar de prim-născut şi nu de înnăscut.

„Aşadar, pentru voi, Fiul", îl întreba Baudolino, „a fost doar adoptat de Tatăl, şi deci nu e Dumnezeu."

„Nu, dar tot e foarte sfânt, aşa cum foarte sfânt e Diacon care stă drept fiu adoptiv Preotului. Dacă aşa este cu Preot, de ce să nu fie şi cu Dumnezeu? Eu ştie că Poet întrebat pe blemi pentru ce, dacă Isus fantasmă, el se teme în Grădină cu Măslini şi plânge pe cruce. Blemi, care gândeşte rău, nu ştie să răspundă. Isus nu fantasmă, ci Fiu adoptiv, iar Fiu adoptiv nu ştie totul ca Tatăl său. Înţelege tu? Fiu nu e *omoousios,* din aceeaşi substanţă, a Tatălui, ci *omoiusios,* e din asemănătoare, dar nu egală, substanţă. Noi nu este eretici ca anomei: ei consideră Verb nici măcar asemănător Tatălui, ci cu totul diferit. Dar din fericire la Pndapetzim nu stă anomei. Ei gândeşte mai rău ca toţi."

Dar cum Baudolino, când citase această poveste, mai spusese şi că ei continuau să întrebe ce deosebire era între *omoousios* şi *omoiusios* şi dacă Domnul-Dumnezeu putea fi redus la aste două cuvinţele, Nicetas zâmbise: „Este, este deosebire. Poate că la voi, în Apus, aceste diatribe au fost uitate, dar în imperiul nostru, al romanilor, au continuat îndelung şi au existat oameni care au fost excomunicaţi, alungaţi sau chiar ucişi, pentru nişte nuanţe de soiul acesta. Ceea ce mă miră este că aceste dispute, care la noi au fost încheiate de mult timp, supravieţuiesc şi acum pe pământul acela de care-mi vorbeşti."

Şi pe urmă gândea: eu mă-ndoiesc permanent că Baudolino acesta îmi spune gogoşi, dar un barbar pe jumătate ca el, trăit între alamani şi milanezi, care abia fac deosebire între Sfânta Treime şi Sfântul Carol cel Mare, n-ar putea şti lucrurile astea de nu le-ar fi auzit pe-acolo.

Sau poate le-o fi auzit altundeva?

Din când în când, prietenii noştri erau invitaţi la dezgustătoarele cine ale lui Praxeas. Încurajaţi de *burq,* trebuie că spuseseră, mai pe la sfârşitul vreunuia din banchetele acelea, lucruri destul de neconvenabile pentru nişte Magi, iar pe de altă parte, acum Praxeas căpătase încredere în ei. Aşa că într-o noapte, când era beat şi el, ca şi ei, spusese: „Domnilor şi preaplăcuţi oaspeţi, am reflectat îndelung la orice cuvânt pe care l-aţi rostit de când aţi sosit aici şi mi-am dat seama că nu aţi afirmat niciodată că sunteţi Craii pe care-i aşteptam. Eu continui să cred că sunteţi, dar dacă din întâmplare, zic aşa, din întâmplare, nu aţi fi, n-ar fi vina voastră că toţi cred asta. În orice caz, îngăduiţi-mi să vă vorbesc ca un frate. Aţi văzut ce cloacă de erezii este Pndapetzimul şi cât este de greu să ţii în frâu această adunătură monstruoasă, pe de o parte cu spaima de hunii albi, iar pe de alta făcându-ne interpreţii voinţei şi ai cuvân-tului acelui Preot Ioan pe care ei nu l-au văzut niciodată. La ce poate servi tânărul nostru Diacon vă veţi fi dat şi voi seama. Dacă noi, eunucii, putem să contăm pe sprijinul şi pe autoritatea Magilor, puterea noastră sporeşte. Sporeşte şi se întăreşte aici, dar s-ar putea întinde şi… în altă parte."

„În stăpânirea Preotului?" întrebă Poetul.

„Dacă voi aţi ajunge acolo, ar trebui să fiţi recunoscuţi ca Stăpânii legitimi. Voi, ca să ajungeţi acolo, aveţi nevoie de noi, iar noi avem nevoie de voi aici. Noi suntem un neam ciudat, nu ca monştrii de pe-aici care se reproduc după mizerabilele legi ale cărnii. Devenim eunuci pentru că ceilalţi eunuci ne-au ales şi ne-au făcut astfel. În ceea ce mulţi consideră că-i o nenorocire noi ne simţim cu toţii uniţi într-o singură familie, spun noi împreună cu toţi ceilalţi eunuci care guvernează în altă parte, şi ştim că există unii foarte puternici şi în îndepărtatul Occident, ca să nu mai spun de atâtea alte regate din India şi din Africa. Ar fi de ajuns ca, dintr-un centru foarte puternic, noi să-i putem lega împreună cu noi într-o alianţă secretă pe toţi confraţii noştri din toate ţările, şi vom fi alcătuit cel mai mare dintre toate imperiile. Un imperiu pe care nimeni nu-l poate cuceri sau distruge, pentru că nu ar fi făcut din armate şi teritorii, ci dintr-un păienjeniş de înţelegeri reciproce. Voi aţi fi simbolul şi garanţia puterii noastre."

În ziua următoare, Praxeas îl văzu pe Baudolino şi-i mărturisi că avea impresia că spusese, cu o seară înainte, lucruri rele şi absurde, pe care nu le gândise niciodată. Cerea iertare, implora să se uite cuvintele lui. Îl părăsise în timp ce-i tot repeta: „Te rog, aminteşte-ţi că trebuie să le uiţi."

„Preot sau nepreot", comentase chiar în aceeaşi zi Poetul, „Praxeas ne oferă o împărăţie."

„Tu eşti nebun”, îi zisese Baudolino, „noi avem o misiune, şi i-am jurat lui Frederic.”

„Frederic e mort”, răspunsese sec Poetul.

Cu îngăduinţa eunucilor, Baudolino se ducea adesea să-l viziteze pe Diacon. Deveniseră prieteni, Baudolino îi povestea despre distrugerea Milanului, despre întemeierea Alexandriei, despre cum se escaladează zidurile sau despre ce trebuie făcut ca să se incendieze balistele sau berbecii asediatorilor. La aceste povestiri Baudolino ar fi zis că tânărului Diacon îi străluceau ochii, chiar dacă faţa lui continua să rămână acoperită de văl.

Apoi Baudolino îl întreba pe Diacon despre controversele teologice care se aprind în provincia sa şi i se părea că, răspunzându-i, Diaconul surâdea cu melancolie. „Regatul Preotului”, zicea el, „e foarte vechi, şi în el şi-au găsit refugiu toate sectele care în decursul veacurilor fuseseră excluse din lumea creştinilor de la Apus”, şi era clar că pentru el şi Bizanţul, despre care ştia prea puţin, era Extremul Occident. „Preotul n-a vrut să-i ia nici unuia dintre aceşti exilaţi propria credinţă, iar predania multora dintre ei a sedus feluritele neamuri care locuiesc regatul. Dar, pe urmă, ce contează să ştim cum este cu adevărat Preasfânta Treime? E de ajuns ca oamenii ăştia să urmeze preceptele din Evanghelie, şi nu se vor duce în Iad numai pentru că gândesc că Sfântul Duh purcede numai de la Tatăl. Sunt oameni buni, îţi vei fi dat seama, şi-mi moare inima să ştiu că într-o zi vor trebui poate să piară toţi, ca să ţină piept împotriva hunilor albi. Vezi, atâta timp cât tatăl meu va fi viu, voi domni peste un regat de muritori. Dar poate că voi muri eu întâi.”

„Ce spui, stăpâne? După voce şi prin însăşi demnitatea ta de preot ereditar, ştiu că nu eşti bătrân.” Diaconul scutura din cap. Baudolino, atunci, ca să-l destindă, încerca să-l facă să râdă, povestindu-i isprăvile lui şi ale altora, ca studenţi la Paris, dar îşi dădea seama că-n felul acesta agita în inima omului aceluia dorinţe aprige şi mânia de a nu putea să şi le împlinească niciodată. Făcând astfel, Baudolino se arăta drept cel care era şi cel care fusese, uitând că era unul dintre Magi. Dar şi Diaconul acum nu mai făcea caz de asta şi lăsa să se înţeleagă că în acei unsprezece Magi el nu crezuse niciodată şi doar spusese lecţia sugerată lui de către eunuci.

Într-o zi, Baudolino, în faţa nemulţumirii lui evidente de a se simţi exclus de la bucuriile pe care tinereţea le îngăduie tuturor, încercă să-i spună că poţi avea inima plină de iubire chiar şi pentru o iubită de neajuns, şi-i povesti despre pasiunea lui pentru o doamnă foarte nobilă şi despre scrisorile pe care i le scria. Diaconul punea întrebări cu voce aţâţată, apoi exploda într-un vaiet de animal rănit: „Totul îmi este interzis, Baudolino, chiar şi o iubire doar visată. De-ai şti cum aş dori

să călăresc în fruntea unei oşti, simţind mireasma vântului şi pe aceea a sângelui. De o mie de ori e mai bine să mori în bătălie şoptind numele iubitei decât să rămâi în peştera asta să aştepţi… ce? Poate nimic…"

„Dar tu, o, stăpâne", îi zicea Baudolino, „tu eşti menit să devii capul unui mare imperiu, tu – Dumnezeu să-l ţină mult timp pe tatăl tău – vei ieşi într-o zi din grota asta, iar Pndapetzim va fi numai ultima şi cea mai depărtată dintre provinciile tale."

„Într-o zi voi face, într-o zi voi fi…" murmură Diaconul „Cine mă asigură? Vezi, Baudolino, chinul meu adânc, Dumnezeu să-mi ierte îndoiala asta care mă roade, este că împărăţia nu există. Cine mi-a vorbit despre ea? Eunucii, încă de pe când eram copil. De la cine se întorc mesagerii pe care ei, după cum zic, îi trimit tatălui meu? De la ei, de la eunuci. Aceşti mesageri au plecat ei cu adevărat? S-au întors cu adevărat? Au existat cu adevărat? Eu ştiu totul doar de la eunuci. Şi dacă totul, provincia asta, poate întregul univers, o fi rodul unui complot al eunucilor, care-şi bat joc de mine ca de ultimul nubian sau monopod? Şi dacă n-or exista nici măcar hunii albi? Tuturor oamenilor le este cerută o credinţă de nestrămutat ca să creadă în creatorul cerurilor şi al pământului şi în tainele cele mai de nepătruns ale sfintei noastre religii, chiar şi când ele repugnă intelectului nostru. Dar cerinţa de a crede în acest Dumnezeu de neînţeles este infinit mai puţin severă decât aceea ce mi se adresează mie, să cred numai în eunuci."

„Nu, stăpâne, nu, prietene al meu", îl consola Baudolino, „domnia tatălui tău există, pentru că eu am auzit vorbindu-se de ea nu de la eunuci, ci de la persoane care credeau în ea. Credinţa e cea care face lucrurile să devină adevărate; concetăţenii mei au crezut într-un oraş nou, unul care să-i facă spaimă unui mare împărat, şi oraşul a răsărit pentru că ei voiau să creadă în el. Domnia Preotului e adevărată, pentru că eu şi tovarăşii mei am consacrat două treimi din viaţa noastră ca s-o căutăm."

„Cine ştie", zicea Diaconul, „dar, chiar dacă există, eu nu o voi vedea."

„Ei, bine, ajunge", îi spusese într-o zi Baudolino. „Te temi că împărăţia nu există şi, aşteptând să o vezi, te istoveşti într-un chin fără sfârşit, care te va ucide. În fond nu datorezi nimic nici eunucilor, nici Preotului. Ei te-au ales pe tine, tu erai un sugar şi nu puteai să-i alegi pe ei. Vrei o viaţă de aventură şi de glorie? Pleacă, urcă-te pe unul dintre caii noştri, du-te în pământurile din Palestina unde creştini viteji se bat împotriva maurilor. Devino eroul care ai vrea să fii, castelele din Pământul Sfânt sunt pline de principese care şi-ar da viaţa pentru un surâs de-al tău."

„Ai văzut vreodată surâsul meu?" întrebă atunci Diaconul. Cu un

singur gest îşi smulse vălul de pe faţă, şi lui Baudolino îi apăru o mască spectrală, cu buzele roşii care descopereau gingii putrede şi dinţi cariaţi. Pielea feţei i se zbârcise, şi pe alocuri i se retrăsese de tot, arătând carnea, de un roz respingător. Ochii îi luceau sub pleoape urduroase şi mâncate. Fruntea îi era o singură plagă. Avea păr lung, şi o barbă rară şi bifurcată acoperea ceea ce-i mai rămăsese din bărbie. Diaconul îşi scoase mănuşile şi apărură nişte mâini slăbite, acoperite de noduli întunecaţi.

„Asta-i lepra, Baudolino, lepra care nu-i iartă nici pe regi, nici pe alţi puternici ai pământului. De la vârsta de douăzeci de ani port cu mine acest secret, pe care poporul meu nu-l ştie. Le-am cerut eunucilor să trimită mesaje tatălui meu, ca să ştie că nu voi ajunge să-i urmez, şi deci să se grăbească să crească un alt moştenitor – să spună şi că sunt mort, m-aş duce să mă ascund în vreo colonie cu cei asemenea mie şi nimeni n-ar mai şti nimic de mine. Dar eunucii spun că tatăl meu vrea ca eu să rămân. Iar eu nu cred. Eunucilor le convine un Diacon slab, poate că eu voi muri, iar ei vor continua să ţină trupul meu îmbălsămat în caverna asta, guvernând în numele cadavrului meu. Poate că la moartea Preotului unul dintre ei va lua locul meu şi nimeni nu va putea spune că nu sunt eu, pentru că aici nimeni nu m-a văzut la faţă, iar în regat m-au văzut când încă mă mai alăpta mama mea. Iată, Baudolino, de ce accept moartea prin post îndelungat, eu care de moarte sunt pătruns până la oase. Nu voi fi niciodată călăreţ, nu voi fi niciodată amant. Chiar şi tu acum, nici măcar nu ţi-ai dat seama, ai făcut trei paşi înapoi. Şi dacă ai observat, cel puţin la cinci paşi stă Praxeas când îmi vorbeşte. Vezi, singurii care îndrăznesc să-mi stea alături sunt aceşti doi eunuci cu văl, tineri ca şi mine, loviţi de acelaşi rău ca şi mine şi care pot atinge obiectele pe care le-am atins eu, fără să aibă nimic de pierdut. Lasă-mă să mă acopăr din nou, poate iarăşi n-ai să mă mai crezi nedemn de compătimirea ta, dacă nu de prietenia ta.”

„Căutam cuvinte de mângâiere, domnule Nicetas, dar nu izbuteam să găsesc. Tăceam. Apoi i-am spus că poate, dintre toţi cavalerii care mergeau la asaltul unui oraş, el era adevăratul erou, care-şi consuma soarta în tăcere şi demnitate. Mi-a mulţumit, şi pentru ziua aceea mi-a cerut să plec. Dar acum mă apropiasem sufleteşte de nenorocitul acela, începusem să-l frecventez în fiecare zi, îi povesteam despre lecturile mele de altădată, despre certurile auzite la Curte, îi descriam locurile pe care le văzusem, de la Ratisbona la Paris, de la Veneţia la Bizanţ, şi apoi Iconiumul şi Armenia, şi popoarele pe care le întâlnirăm în călătoria noastră. Era menit să moară fără să fi văzut vreodată altceva decât criptele din Pndapetzim, şi eu încercam să-l fac să trăiască cu ajutorul povestirilor mele. Şi poate am mai şi inventat, i-am vorbit de oraşe pe care nu le vizitasem niciodată, de bătălii în care

nu luptasem, de prinţese pe care nu le posedasem. Îi povesteam minunăţiile pământului de unde apune soarele. L-am făcut să se bucure de asfinţiturile de pe Propontida, de lucirile de smarald din laguna veneţiană, de o vale din Hibernia, în care şapte biserici albe se aştern pe ţărmurile unui lac tăcut, printre turme de oi tot atât de albe, i-am povestit cum Alpii Pirineici sunt mereu acoperiţi de o substanţă pufoasă şi albă care vara se topeşte în cascade maiestuoase şi se împrăştie prin fluvii şi prin râuşoare de-a lungul povârnişurilor abrupte cu castani, i-am spus despre deşerturile de sare care se-ntind pe coastele Apuliei, l-am făcut să tremure evocându-i mări pe care nu navigasem niciodată, din care saltă peşti mari cât un viţel, atât de blânzi, încât oamenii pot să-i călărească, i-am spus de călătoriile Sfântului Brandan la Insulele Fericite şi cum într-o zi, crezând că acostează pe un uscat din mijlocul mării, coborâse pe spatele unei balene, care-i un peşte mare cât un munte, în stare să înghită o corabie întreagă, dar a trebuit să-i explic ce sunt corăbiile, peşti de lemn care brăzdează apele mişcând aripi albe, i-am înşirat fiarele nemaivăzute din ţara mea, cerbul, care are două mari coarne în formă de cruce, barza, care zboară din uscat în uscat şi are grijă de propriii ei părinţi îmbătrâniţi ducându-i pe spinare prin ceruri; buburuza, care-i asemănătoare unei mici ciuper-cuţe, roşie şi picurată cu pete de culoarea laptelui; şopârla, care-i ca un crocodil, dar atât de mică încât trece pe sub uşi; cucul care-şi depune ouăle în cuibul altor păsări; bufniţa, cu ochii rotunzi care-n noapte par două lumânări, şi trăieşte mâncând uleiul din candelele din biserici; ariciul, animal cu spinarea plină de ace, care suge laptele vacilor; stridia, sipet viu, care produce uneori o frumuseţe moartă, dar de o valoare nepreţuită; privighetoarea, care veghează noaptea cântând şi trăieşte în adorarea trandafirului; langusta, monstru cu platoşă, de un roşu învăpăiat, care fuge îndărăt ca să se ferească de cei care poftesc la carnea ei; anghila, şarpe înspăimântător acvatic, de un gust bun şi gras; pescăruşul, care zboară deasupra apelor de parcă ar fi un înger al Domnului, dar scoate nişte ţipete stridente ca un demon; mierla, pasăre neagră cu ciocul galben care vorbeşte ca noi, sicofant care spune ceea ce i-a încredinţat stăpânul; lebăda care brăzdează maiestuoasă apele unui lac şi cântă în clipa morţii o melodie foarte dulce; nevăstuica, unduioasă ca o copilă; şoimul, care zboară drept în jos asupra prăzii lui şi o aduce călăreţului care l-a crescut. Mi-am închipuit strălucirea pietrelor preţioase pe care nu le-a văzut niciodată – şi nici eu –, petele purpurii şi lăptoase ale murrinei, venele vineţii şi albe ale unor pietre egiptene, candoarea oricalcului, transparenţa cristalului, scânteierea diamantului şi apoi i-am slăvit splendoarea aurului, metal moale ce se poate întinde în foiţe fine, sfârâitul tăişurilor încinse atunci când sunt cufundate în apă pentru a fi călite, câte relicvarii de neînchipuit se văd prin tezaurele

marilor abaţii, cât de înalte şi de ascuţite sunt turnurile bisericilor noastre, cât de înalte şi drepte sunt coloanele Hipodromului din Constantinopole, ce fel de cărţi leagă iudeii, presărate cu semne care par gângănii, şi ce sunete pronunţă când le citesc, cum un mare rege creştin primise de la un calif un cocoş de fier care cânta singur la orice răsărit al soarelui, ce anume este sfera care se-nvârte scuipând abur, cum ard oglinzile lui Arhimede, cât de înspăimântător este să vezi noaptea o moară de vânt, şi apoi i-am povestit despre Gradal, despre cavalerii care şi acum îl mai caută în Bretagne, despre noi care aveam să-l predăm înapoi tatălui său imediat ce-l vom fi găsit pe infamul de Zosima. Văzând că aceste splendori îl fermecau, dar inaccesibilitatea lor îl întrista, m-am gândit că era bine, pentru a-l convinge că nu chinul său era cel mai rău, să-i povestesc despre supliciul lui Andronic cu amănunte care să întreacă de departe ceea ce i se făcuse, despre masacrele din Crema, ale prizonierilor cu mâinile, urechile şi nasul tăiate, am făcut să-i fluture prin faţa ochilor boli de negrăit faţă de care lepra era răul cel mai mic, i-am descris ca îngrozitor de cumplite scrofula, erizipelul, strechea, herpesul, muşcătura tarantulei, scabia care te face să-ţi scarpini pielea solz cu solz, acţiunea ca de ciumă a aspidei, supliciul Sfintei Agata căreia i-au smuls sânii, cel al Sfintei Lucia căreia i-au scos ochii, cel al Sfântului Sebastian străpuns de săgeţi, cel al Sfântului Ştefan cu craniul zdrobit de pietre, cel al sfântului Laurenţiu fript pe un grătar la foc mic, şi am mai inventat şi alţi sfinţi şi alte grozăvenii, cum ar fi sfântul Ursiciniu, care a fost tras în ţeapă de la anus până la gură, Sfântul Sarapion jupuit, Sfântul Mopsuestiu legat cu cele patru membre de patru cai înfuriaţi şi apoi sfârtecat, Sfântul Draconţiu obligat să înghită păcură încinsă… Mi se părea că aceste orori îi aduceau uşurare, apoi mă temeam că am exagerat şi treceam să-i descriu alte frumuseţi ale lumii, al căror gând era cel mai des refacerea prizonierului, graţia adolescentelor pariziene, leneşa venustate a prostituatelor veneţiene, incomparabila carnaţie a unei împărătese, râsul copilăresc al Colandrinei, ochii unei prinţese îndepărtate. Se aprindea, cerea să-i mai povestesc, întreba cum era părul Melisendei, contesă din Tripoli, buzele acelor frumuseţi fugare care-i fermecaseră pe cavalerii din Bruce-landia mai mult decât Sfântul Gradal, iar se aprindea; Dumnezeu să mă ierte, dar cred că o dată sau de două ori a avut o erecţie şi că a simţit plăcerea de a-şi împrăştia propria-i sămânţă. Şi iarăşi, căutam să-l fac să înţeleagă cât de bogat e universul în mirodenii cu parfumuri care alină nervii, şi, fiindcă nu le-aveam cu mine, încercam să-mi aduc aminte şi numele celor pe care le cunoscusem, şi numele celor pe care le cunoşteam numai după nume, crezând că numele acelea or să-l îmbete ca nişte miresme, şi-i numeam, malabatru, răşină parfumată, tămâie, nard, cedru, sandrac, scorţişoară, santal, şofran, ghimbir, cardamă,

siminichie, zedoarie, dafin, maghe-ran, coriandru, mărar, tarhon, cuişoară, susan, mac, nucşoa-ră, lămâiţă, chimion. Diaconul asculta pe pragul leşinului, îşi atingea faţa ca şi cum bietul său nas nu putea suporta toate acele arome, întreba plângând ce anume-i dăduseră să mănânce până atunci blestemaţii aceia de eunuci, sub pretextul că era bolnav, lapte de capră şi pâine muiată-n *burq,* care ziceau că-i bună pentru lepră, şi el îşi petrecea zilele idioţit, aproape întotdeauna dormind şi cu acelaşi gust în gură, zi după zi."

„Îi grăbeai moartea, aducându-l la marginile freneziei şi al consumării tuturor simţurilor sale. Şi-ţi satisfăceai gustul tău pentru povestit, erai mândru de născocirile tale."

„Poate, dar pentru puţinul pe care l-a mai trăit l-am făcut fericit. Şi apoi, eu îţi povestesc despre colocviile acestea ale noastre ca şi cum s-ar fi petrecut toate într-o singură zi, dar între timp şi-n mine se aprinsese o flacără nouă şi trăiam într-o stare de exaltare continuă, pe care încercam să i-o transmit, dându-i sub haine minţite o parte din bunul meu. O întâlnisem pe Ypatia."

32

Baudolino vede o doamnă cu un unicorn

„Mai întâi a fost povestea cu oastea monştrilor, domnule Nicetas. Groaza de hunii albi sporise, mai copleşitoare ca oricând, pentru că un monopod, care îndrăznise să ajungă până la hotarele ultime ale provinciei (făpturilor acelora le plăcea uneori să alerge la nesfârşit, de parcă voinţa lor era dominată de piciorul acela al lor neobosit), se întorsese spunând că-i văzuse: erau galbeni la faţă, cu mustăţi foarte lungi şi de statură mică. Urcaţi pe cai mici ca şi ei, însă foarte iuţi, păreau că formează cu ei un singur trup. Călătoreau prin deşerturi şi prin stepe ducând cu ei, în afară de arme, doar câte o ploscă de piele şi o mică oală de pământ ars ca să-şi fiarbă mâncarea pe drum, dar puteau călări zile şi zile întregi fără să mănânce şi să bea. Atacaseră caravana unui calif, cu sclavi, odalisce, cămile, care-şi pusese tabăra în corturi somptuoase. Războinicii califului se repeziseră către huni, şi erau frumoşi şi groaznici la vedere, oameni foarte mari care săreau pe cămilele lor, înarmaţi cu straşnice săbii încovoiate. Sub asaltul acela, hunii se prefăcuseră că se retrag, trăgându-se în spatele urmăritorilor, apoi se aşezaseră în cerc, se roteau în jurul duşmanilor şi, scoţând urlete sălbatice, îi nimiciseră. Invadaseră apoi tabăra şi tăiaseră gâtul tuturor supravieţuitorilor – femeilor, slugilor, tuturor, chiar şi copiilor – lăsând viu un singur martor al măcelului.

Incendiaseră corturile şi-şi reluaseră cavalcada fără ca măcar să se dedea jafului, semn că distrugeau numai ca să se răspândească-n lume zvonul că pe unde treceau ei nu mai creştea iarba, iar la următoarea ciocnire victimele lor să fie deja paralizate de groază. Poate că monopodul vorbea după ce se întremase cu *burq,* dar cine putea controla dacă raporta lucruri văzute sau pălăvrăgea? Frica şerpuia prin Pndapetzim, se simţea în aer, în glasurile scăzute cu care lumea făcea să circule veştile din gură-n gură, de parcă năvălitorii ar fi putut să le audă. În situaţia asta, Poetul hotărâse să ia în serios ofertele, fie ele şi travestite în aiureli de beţiv, ale lui Praxeas. Îi spusese că hunii albi puteau sosi dintr-un moment în altul şi ce anume aveau să le opună? Nubienii, sigur, luptători gata de sacrificiu, dar pe urmă? În afară de pigmei, care ştiau să mânuiască arcul contra cocorilor, monopozii ar fi luptat cu mâinile goale, poneii aveau să meargă la asalt cu membrul în formă de lance, cei fără limbă ar fi fost trimişi în recunoaştere ca să spună apoi cele ce au văzut? Şi totuşi, din adunătura aceea de monştri, profitând de posibilităţile fiecăruia, se putea scoate o armată de temut. Iar dacă exista cineva care putea s-o facă, era el, Poetul.

„Se poate aspira la coroana imperială după ce ai fost un condotier victorios. Cel puţin aşa s-a întâmplat de diferite ori la noi la Bizanţ.”

„Sigur că asta era propunerea prietenului meu. Eunucii au fost de acord imediat. După mine, cât timp ar fi fost pe pace, Poetul cu armata lui nu constituia o primejdie, iar dacă ar fi fost război, putea cel puţin să întârzie intrarea acelor smintiţi în oraş, lăsându-le lor mai mult timp ca să treacă munţii. Şi apoi alcătuirea unei armate îi ţinea supuşii în stare de veghe supusă, iar faptul că asta ar fi vrut ei dintotdeauna era sigur.”

Baudolino, care nu iubea războiul, ceru să rămână pe dinafară. Nu şi ceilalţi. Poetul considera că cei cinci alexan-drini erau buni căpitani, pentru că supravieţuiseră asediului oraşului lor, şi de partea cealaltă, adică aceea a învinşilor. Se încredea şi în Ardzrouni, care poate i-ar fi învăţat pe monştri să construiască niscaiva maşini de război. Nu-l dispreţuia nici pe Solomon: o armată, zicea, trebuie să aibă cu sine un expert în medicină, fiindcă nu faci omletă fără să spargi ouăle. Până la urmă, hotărâse că şi Boron şi Kyot, pe care-i considera nişte visători, ar fi putut avea un rol în planul său, deoarece ca oameni de litere puteau ţine registrele armatei, puteau da ajutor la bagaje şi puteau avea grijă de întremarea luptătorilor.

Se uitase cu atenţie la natura şi la virtuţile feluritelor rase. Despre nubieni şi despre pigmei nimic de zis, era vorba doar să stabilească în ce poziţie să-i pună într-o eventuală bătălie. Monopozii, iuţi cum erau, puteau fi folosiţi ca escadroane de asalt, ca să poată să se apropie de inamic lunecând grabnic printre ferigi şi ierburişuri, sărind pe neaşteptate fără ca mutrele alea galbene cu mustăţi mari să fi avut timp să bage de seamă. Era de ajuns să-i înveţe la mânuitul sarbacanei sau al ţevii, cum sugerase Ardzrouni, uşor de construit, mai ales că zona abunda în trestie. Poate că Solomon, printre toate ierburile acelea de la piaţă, ar fi putut găsi vreo otravă în care să îmbibe săgeţile şi să n-o facă atâta pe păpuşica, pentru că războiu-i război. Solomon răspundea că poporul lui, pe timpurile romanilor, le dăduse de furcă acestora, pentru că iudeii nu erau oameni care primeau palme fără să zică nimic, cum credeau creştinii.

Uriaşii puteau fi foarte bine folosiţi, nu de departe, pentru ochiul acela unic pe care-l aveau, ci pentru o înfruntare de aproape, de pildă ţâşnind din ierburi imediat după atacul monopozilor. Înalţi cum erau, ar fi putut să lase în urmă cu mult caii mititei ai hunilor albi şi să le pună stavilă cu câte un pumn în bot, să-i apuce cu mâinile goale de coamă, să-i scuture atâta cât trebuia ca să facă să cadă călăreţul din şa şi să-i termine cu o lovitură de picior, care, ca mărime, acest picior era de două ori cât cel al unui monopod.

De o folosinţă mai nesigură rămâneau blemii, poncii şi panoţii. Ardzrouni sugerase că aceştia din urmă, cu urechile de care

dispuneau, ar fi putut fi folosiţi ca să planeze din înălţime. Dacă păsările se ţin în aer bătând din aripi, de ce n-ar fi putut s-o facă şi panoţii cu urechile, era de acord Boron, şi slavă domnului că nu le bat în vid. Deci panoţii erau de ţinut la păstrare pentru momentul nefericit în care hunii albi, după ce ar fi trecut de primele linii de apărare, ar fi intrat în oraş. Panoţii aveau să-i aştepte din înălţimea adăposturilor lor rupestre, să le sară în cap, şi-ar fi putut să le taie gâtul dac-ar fi fost bine învăţaţi să mânuiască un cuţit, fie el şi de obsidiană. Blemii nu erau de folosit ca observatori, deoarece, ca să vadă, ar fi trebuit să iasă la iveală cu bustul întreg, iar asta, în termeni de război, ar fi însemnat sinucidere. Însă, dispuşi unde trebuie, ca trupă de asalt nu erau răi, pentru că hunul alb a fost (se presupune) obişnuit să ochească la cap, iar când te afli în faţa unui duşman fără cap, ai cel puţin o clipită de uluire. Iar clipita asta ar fi trebuit s-o exploateze blemii apropiindu-se de cai cu securi de piatră.

Poncii erau punctul slab al meşteşugului militar al Poetului, deoarece cum poţi să trimiţi la înaintare oameni cu penisul pe pântece, care la primul impact o şi iau la boaşe şi rămân laţi la pământ strigându-şi mamele? Se puteau folosi totuşi ca trupe de recunoaştere, căci se descoperise că penisul acela al lor era pentru ei ca antena anumitor insecte, care, la cea mai mică variaţie a vântului sau a temperaturii, se ridica şi începea să vibreze. Şi deci puteau avea rolul de informatori, trimişi în avangardă, iar dacă i-ar fi omorât cumva pe toţi de prima dată, zicea Poetul, războiu-i război şi nu-ţi lasă loc de creştineasca milă.

Pe cei fără limbă la început se gândiseră să-i lase să fiarbă-n zeama lor, pentru că, nedisciplinaţi cum erau, unui condotier îi puteau da mai multă bătaie de cap decât inamicul. Apoi se hotărâse că, bătuţi cum trebuie cu vâna de bou, puteau să lucreze în spatele liniilor de luptă, ajutându-i pe cei mai tineri dintre eunuci care, împreună cu Solomon, s-ar fi ocupat de răniţi, şi-ar fi potolit femeile şi copiii de orice rasă, fiind atenţi ca aceştia să nu scoată capul de prin găuri.

Gavagai, la prima lor întâlnire, îi numise şi pe satirii-ce-nu-se-văd-niciodată, iar Poetul presupunea că pot lovi cu coarnele, şi pot sări precum caprele pe copitele lor bifurcate, dar orice întrebare despre poporul ăsta obţinuse doar răspunsuri evazive. Ei trăiau pe munte, dincolo de lac (care lac?) şi tocmai că nimeni nu-i văzuse vreodată. Formal supuşi Preotului, trăiau de capul lor, fără să aibă nici o legătură cu ceilalţi, şi deci erau ca şi cum n-ar fi fost. Răbdare, zicea Poetul, dincolo de asta poate c-aveau coarnele arcuite, cu vârful adus înăuntru ori în afară. Şi pentru a lovi trebuiau să se pună cu burta-n sus sau în patru labe, să fim serioşi, nu se face războiul cu capre.

„Ba se face războiul şi cu capre”, zisese Ardzrouni. Povesti de un mare condotier care legase nişte făclii de coarnele unor capre pe care

le trimisese noaptea cu miile prin câmpia din care veneau duşmanii, făcându-i să creadă că apărătorii dispuneau de o armată uriaşă. Având la îndemâna lor capre cu şase coarne, efectul ar fi fost impunător. „Asta dacă duşmanii sosesc noaptea", comentase sceptic Poetul. Oricum, însă, dacă Ardzrouni pregătea atâtea capre şi atâtea făclii, nu se ştie niciodată.

Pe baza acestor principii, necunoscute lui Vegetius şi lui Frontinus, luaseră avânt antrenamentele. Câmpul era populat de monopozi care se învăţau să sufle în ţevile lor foarte noi, cu Porcelli care înjura de fiecare dată când greşeau ţinta, şi slavă cerului că se mulţumea să zică doar nişte cristoşi, iar pentru ereticiiăia a lua în deşert numele unuia care era doar fiu adoptiv nu era păcat. Colandrino se îngrijea să-i înveţe pe panoţi să zboare, lucru pe care nu-l mai făcuseră, dar părea că Domnul Dumnezeu îi crease numai pentru treaba asta. Era greu să circuli pe străzile din Pndapetzim, pentru că, atunci când te aşteptai mai puţin, îţi pica un panot în cap, dar toţi acceptaseră ideea că se pregăteau acum pentru un război şi nimeni nu se plângea. Mai fericiţi decât toţi erau panoţii, atât de-nmărmuriţi de descoperirea virtuţilor lor nemaiauzite, încât acum şi femeile, şi copiii voiau să ia parte la ispravă, iar Poetul aprobase bucuros.

Scaccabarozzi îi antrena pe uriaşi în capturarea calului, dar singurii cai din partea locului erau cei ai Magilor, iar după două sau trei repetiţii riscau să-şi dea sufletul către bunul Dumnezeu, de aceea se reprofilaseră pe asini. Era chiar mai bine, pentru că asinii zvârleau din copite şi răgeau, era mai greu să-i prinzi de grumaz decât pe-un cal în galop, iar uriaşii deveniseră acum maeştri în arta asta. Însă trebuiau să-nveţe să şi fugă cu spinarea îndoită printre ferigi, ca să nu fie văzuţi imediat de duşmani, şi mulţi dintre ei se plângeau pentru că, după fiecare repetiţie, îi dureau şalele.

Boidi îi exersa pe pigmei, pentru că un hun alb nu-i o barză, şi trebuiau să ţintească drept între ochi. Poetul îi îndoctrina de-a dreptul pe nubieni care n-aşteptau altceva decât să moară în bătălie, Solomon căuta poţiuni otrăvitoare şi-ncerca de fiecare dată să întingă-n ele vârful vreunui aculeţ, dar o dată izbuti să facă un iepure să doarmă câteva minute, iar altă dată făcu o găină să zboare. Nu contează, zise Poetul, un hun alb care adoarme cât ai zice un Binecuvântă, Doamne, sau care-ncepe să-şi vânture braţele-n aer e un hun ca şi mort, e bine şi aşa.

Cuttica se istovea cu blemii, învăţându-i să se strecoare sub un cal şi să-l lovească la pântece cu o lovitură de secure, dar să-ncerci cu asinii era mare tevatură. Cât despre ponci, dat fiind că făceau parte din serviciul de aprovizionare, se ocupau de ei Boron şi Kyot.

Baudolino îl informase pe Diacon despre cele ce se-ntâmplau, iar

tânărul părea renăscut. Se lăsase condus, cu îngăduinţa eunucilor, pe brânele exterioare şi de sus observase pâlcurile care se antrenau. Spusese că voia să înveţe să încalece un cal, ca să-şi conducă supuşii, dar imediat după aceea îl apucase un leşin, poate din prea mare emoţie, iar eunucii îl duseseră la loc pe tron ca să se întristeze din nou.

Tocmai în zilele acelea, puţin din curiozitate şi oarecum din plictiseală, Baudolino se întrebă unde puteau să trăiască satirii-care-nu-se-văd-niciodată. Îi întreba pe toţi, şi-l întrebă până şi pe unul dintre ponci, cărora nu izbutise nicidecum să le descifreze limba. Acela răspunse: *„Prug frest frinss sorgdmand strochtd drhds pag brlelang gravot chavygny rusth pkalhdreg”,* şi asta-i tot. Până şi Gavagai fu foarte vag. Colo, zise el, şi arătă cu degetul un şir de coline albăstrii către apus, în spatele cărora se crestau îndepărtaţi munţii, dar până acolo n-a fost nimeni, pentru că satirilor nu le plac intruşii. „Ce anume gândesc satirii?” întrebase Baudolino, iar Gavagai răspunsese că gândeau mai rău decât toţi, pentru că ei consi-derau că n-a existat niciodată păcatul originar. Oamenii nu deveniseră muritori ca urmare a păcatului aceluia, ci tot aşa ar fi chiar dacă Adam n-ar fi mâncat mărul. Aşa că nu-i nevoie de mântuire şi fiecare se poate salva cu propria lui bunăvoinţă. Toată povestea cu Isus a slujit doar ca să ne propună o pildă bună de viaţă virtuoasă, şi nimic altceva. „Aproape ca ereticii lui Mahumeth, care zic că Isus e numai profet.”

La întrebarea de ce nimeni nu se ducea niciodată la satiri, Gavagai răspunsese că la poalele colinelor satirilor se afla o pădure cu un lac şi că tuturor le era interzis să meargă acolo, pentru că acolo locuia un soi de femei rele şi foarte păgâne. Eunucii spuneau că un bun creştin nu se duce acolo, pentru că ar putea cădea într-o vrajă, şi nimeni nu se ducea. Însă Gavagai, prefăcut, descria aşa de bine drumul de mers, încât credeai că el sau vreun alt monopod, în alergăturile lor peste tot, îşi vârâse nasul şi pe-acolo.

Asta era de ajuns ca să-i aţâţe curiozitatea lui Baudolino. Aşteptă ca nimeni să nu mai ia seama la el, încălecă, în mai puţin de două ceasuri străbătu o câmpie stearpă cu mărăcini şi ajunse la marginile pădurii. Legă calul de un copac şi pătrunse în frunzişul acela, proaspăt şi înmiresmat. Împiedicându-se de rădăcinile care răsăreau la fiece pas, trecând pe lângă ciuperci uriaşe şi de toate culorile, ajunse în cele din urmă pe malul unui lac, dincolo de care urcau povârnişurile dealurilor cu satiri. Era pe la ceasul asfinţitului, iar apele lacului, foarte limpezi, se închideau la culoare, reflectând umbrele lungi ale multor chiparoşi care-l înconjurau. Domnea peste tot o adâncă tăcere, neîntreruptă nici măcar de cântul păsărilor.

Pe când Baudolino medita pe malurile acelei oglinzi de apă, văzu ieşind din pădure un animal pe care nu-l mai întâlnise în viaţa lui, dar

îl recunoştea bine. Părea un cal de vârstă fragedă, era cu totul alb şi mişcările-i erau delicate şi unduioase. Pe botul bine făcut, chiar deasupra frunţii, avea un corn, alb şi el, arcuit în spirală, care se termina cu un vârf ascuţit. Era licornul sau, cum îi zicea Baudolino când era mic, lioncornul, sau altfel spus, unicornul, monocherosul fanteziilor lui de copil. Îl admira ţinându-şi respiraţia, când din spatele lui ieşi dintre arbori o figură femeiască.

Înarmată cu lance, cu o rochie lungă care-i contura cu graţie nişte sâni mici şi tari, făptura mergea cu pas de camilopardal lenevos, iar veşmântul ei atingea iarba ce înfrumuseţa malurile lacului de parcă se mişca plutind pe deasupra pământului. Avea păr blond, lung şi moale, care-i ajungea până pe şolduri, şi un profil foarte pur, de parcă fusese modelat pe un pandantiv de fildeş. Carnaţia îi era uşor rumenă şi chiar chipul acela îngeresc era întors către lac în aşteptare de rugăciune mută. Unicornul îi tropotea blând în juru-i, uneori ridicându-şi botul, cu nările-i mici şi fremătânde ca să primească o mângâiere.

Baudolino privea fermecat.

„Tu o să crezi, domnule Nicetas, că încă de la începutul călătoriei eu nu mai văzusem o femeie demnă de numele ăsta. Să nu mă înţelegi greşit: nu era dorinţă ceea ce mă apucase, cât mai degrabă un simţământ de senină adorare, nu numai în faţa ei, dar şi a animalului, a lacului liniştit, a munţilor, a luminii acelei zile care apunea. Mă simţeam ca într-un templu."

Baudolino căuta, prin cuvinte, să-şi descrie vedenia – lucru care, desigur, e cu neputinţă.

„Vezi, există momente în care perfecţiunea însăşi apare într-o mână sau într-un chip, în vreo nuanţă pe şoldurile unui deal sau pe mare, momente în care îţi stă inima-n loc în faţa miracolului frumuseţii… Creatura aceea mi se părea în acel moment o negrăită pasăre de apă, când un vultur, când o lebădă. Am spus că părul ei era blond, dar nu, când îşi mişca uşor capul, lua uneori răsfrângeri albăstrii, iar uneori părea străbătut de un foc străveziu. Îi zăream din profil sânul, moale şi delicat ca pieptul unei porumbiţe. Devenisem privire şi atât. Vedeam ceva străvechi, pentru că ştiam că văd nu un lucru frumos, ci frumuseţea însăşi, ca un gând sacru al lui Dumnezeu. Descopeream că perfecţiunea, când o zăreşti doar o dată, o singură dată, era ceva uşor şi vaporos. Priveam figura aceea de departe, dar simţeam că asupra acelei imagini n-aveam putere, îmi scăpa, cum se-ntâmplă când eşti înaintat în ani şi ţi se pare că vezi semne clare pe un pergament, dar ştii că imediat ce te vei apropia ele se vor încurca şi că nu vei putea niciodată să citeşti secretul pe care foaia aceea ţi-l făgăduia – sau ca-n vise, când îţi apare ceva ce ai dori, întinzi mâna,

mişti degetele-n gol, şi nu prinzi nimic.”

„Te invidiez pentru fermecarea aceea.”

„Ca să n-o rup, mă prefăcusem într-o statuie.”

33

Baudolino o întâlneşte pe Ypatia

Vraja însă se terminase. Ca o făptură a pădurii, fata simţise prezenţa lui Baudolino şi se-ntorsese către el. N-avusese nici o clipă de spaimă, ci doar o privire uimită.

Spusese în greceşte: „Dar cine eşti?" Pentru că el nu răspundea, se apropiase cu îndrăzneală de el, privindu-l atent, fără să se ruşineze şi fără răutate, şi ochii îi erau ca şi părul, de o culoare schimbătoare. Unicornul i se aşezase alături, cu capul plecat, ca şi cum şi-ar fi întins frumoasa lui armă în apărarea stăpânei lui.

„Tu nu eşti din Pndapetzim", mai zise ea, „tu nu eşti nici eunuc, nici monstru, tu eşti… un om!" Lăsa să se vadă că recunoaşte un om aşa cum el recunoscuse unicornul, pentru că auzise vorbindu-se despre el de-atâtea ori, fără să-l fi văzut vreodată. „Eşti frumos, omul e frumos, pot să te-ating?" întinsese mâna, şi cu degetele ei subţiri îi mângâiase barba şi-i atinsese cicatricea de pe faţă, cum făcuse în ziua aceea Beatrice. „Asta a fost o rană, tu eşti dintre cei care fac război? Aceea ce este?"

„O sabie", răspunse Baudolino, „dar o folosesc ca să mă apăr de fiare, nu sunt un bărbat care face război. Mă numesc Baudolino şi vin din ţările unde apune soarele, de-acolo", şi făcu un semn vag. Îşi dădu seama că-i tremura mâna. „Cine eşti tu?"

„Sunt o ypatie", zise ea, cu tonul cuiva care se amuză auzind o întrebare atât de nevinovată, şi râse, devenind şi mai frumoasă. Apoi, amintindu-şi că cel care-i vorbea era un străin: „În pădurea asta, dincolo de copacii aceia, trăim numai noi, ypatiile. Nu te temi de mine, precum cei din Pndapetzim?" De data aceasta Baudolino fu cel care surâse: ea era cea care se temea ca lui să nu-i fie frică de ea. „Vii aici la lac deseori?" întrebă. „Nu întotdeauna", răspunse Ypatia, „Maica nu doreşte să ieşim singure din pădure. Însă lacul e atât de frumos, şi Acacios mă păzeşte", şi-l arătă pe unicorn. Apoi adăugă încet, cu o privire îngrijorată: „E târziu. Nu trebuie să stau departe aşa de mult timp. N-ar trebui să întâlnesc nici măcar lume din Pndapetzim, dacă ar îndrăzni să vină până aici. Dar tu nu eşti unul dintre ei, tu eşti un om, şi nimeni nu mi-a spus să stau departe de oameni."

„Mă voi întoarce mâine", cuteză Baudolino, „dar când soarele e sus pe cer. Vei fi aici?"

„Nu ştiu", zise Ypatia tulburată, „poate." Şi dispăru uşoară printre arbori.

În noaptea aceea Baudolino nu dormi, pentru că – îşi zicea el – de visat, visase, şi prea destul ca să-şi amintească visul acela toată viaţa. Însă în ziua următoare, în plină amiază, luă calul şi se-ntoarse lângă lac.

Aşteptă până seara, fără să vadă pe nimeni. Nemângâiat, se întoarse acasă, şi la marginile oraşului dădu peste o ceată de monopozi care făceau exerciţii cu sarbacana. Îl văzu pe Gavagai care-i zise: „Tu priveşte!" îndreptă ţeava spre cer, slobozi săgeata şi străpunse o pasăre care căzu nu prea departe. „Eu mare războinic", zise Gavagai, „dacă soseşte hun alb, eu trece prin el!" Baudolino îi zise bravo, bravo, şi se duse imediat să se culce. În noaptea aceea visă întâlnirea din ziua cealaltă şi dimineaţa îşi spuse că un vis n-ajungea pentru toată viaţa.

Se întoarse din nou la lac. Se aşeză lângă apă să asculte cântecul păsărelelor care slăveau dimineaţa, apoi greierii, la ora la care bântuie demonul de amiază. Dar nu era cald, arborii răspândeau o răcoare minunată şi nu i se păru greu să aştepte câteva ore. Apoi ea apăru iar. I se aşeză alături şi-i spuse că se întorsese pentru că voia să ştie mai multe despre oameni. Baudolino nu ştia de unde să-nceapă şi începu să-i descrie locul unde se născuse, isprăvile de la Curtea lui Frederic, ce anume erau imperiile şi regatele, cum se mergea la vânătoare cu şoimi, ce era şi cum se clădea un oraş, aceleaşi lucruri pe care i le povestise Diaconului, dar evitând să-i vorbească de întâmplări crude sau uşuratice şi dându-şi seama, în timp ce vorbea, că oamenilor li se putea face chiar un portret plin de afecţiune. Ea îl asculta, şi ochii i se colorau de luciri diferite potrivit simţămintelor ei.

„Ce frumos povesteşti tu. Toţi oamenii spun poveşti aşa ele frumoase ca ale tale?" Nu, admise Baudolino, poate că el spunea mai multe şi mai bine decât semenii lui, dar mai erau printre aceia şi poeţii, care ştiau să povestească şi mai bine. Şi se apucă să cânte unul dintre cântecele lui Abdul. Ea nu înţelegea cuvintele provensale, dar, ca şi abhazii, fu vrăjită de melodie. Acum ochii îi erau învăluiţi ca de rouă.

„Spune-mi", întrebă, înroşindu-se puţin, „dar cu oamenii se află şi femeile lor?" O spuse ca şi cum ar fi simţit că ceea ce Baudolino cânta era adresat unei femei. Sigur că da, îi răspunse Baudolino, aşa cum monopozii se unesc cu monopodele, la fel şi oamenii se unesc cu femeile, altfel nu pot să nască fii, şi aşa este, adăugă el, în tot universul.

„Nu-i adevărat", zise Ypatia râzând, „Ypatiile sunt numai ypatii şi nu există, cum să le spun… ypaţi!" Şi râse iarăşi, amuzată de ideea aceea. Baudolino se întreba ce trebuia să mai facă s-o audă râzând din nou, fiindcă râsul ei era sunetul cel mai suav pe care-l auzise vreodată.

Fu ispitit s-o întrebe cum se năşteau ypatiile dacă nu existau ypaţi, dar se temu să nu-i jignească nevinovăţia. Totuşi, în clipa aceea se simţi încurajat să întrebe cine erau ypatiile.

„Oh," zise ea, „e o poveste lungă, eu nu ştiu să povestesc aşa de frumos ca tine. Trebuie să ştii că, în urmă cu mii şi mii de ani, într-un oraş puternic şi îndepărtat, trăia o femeie virtuoasă şi înţeleaptă numită Hypathia. Ea ţinea o şcoală de filosofie, care-i iubirea de înţelepciune. Dar în oraşul acela trăiau şi nişte oameni răi, care se numeau creştini, nu se temeau de zei, urau filosofia şi mai cu seamă nu suportau că adevărul era o femeie. Aceştia într-o zi au luat-o pe Hypathia şi au omorât-o în chinuri groaznice. Aşa că unele dintre cele mai tinere discipole ale ei au fost cruţate, poate pentru că le-au crezut copile neştiutoare care stăteau în preajma ei numai ca s-o servească. Au fugit, dar creştinii erau peste tot, şi ele au trebuit să călătorească multă vreme înainte să ajungă în acest loc de pace. Aici au încercat să ţină în viaţă ceea ce învăţaseră de la maestra lor, dar o auziseră vorbind când erau încă foarte tinere, nu erau atât de ştiutoare ca ea şi nu-şi mai aminteau bine toate învăţămintele ei. Şi-au spus deci că vor trăi între ele, despărţite de lume, ca să descopere ce anume le spusese cu adevărat Hypathia. Asta şi pentru că Zeul a lăsat umbre de adevăr în adâncul inimii fiecăruia dintre noi, şi se cere doar să le faci să iasă la suprafaţă şi să înflorească din nou la lumina înţelepciunii, aşa cum se eliberează carnea unui fruct de coaja ei."

Zeul, zeii, care dacă nu erau Dumnezeul creştinilor erau bineînţeles falşi şi mincinoşi… Dar ce povestea Ypatia aceasta? se întreba Baudolino. Însă puţin îi păsa, îi ajungea s-o audă vorbind şi era gata să şi moară pentru adevărul ei.

„Spune-mi cel puţin un lucru", întrerupse el. „Voi sunteţi Ypatiile, în numele acelei Hypathia, şi eu înţeleg. Dar cum te numeşti tu?"

„Ypatia."

„Nu, vreau să spun tu, ca tu însăţi, ca deosebită de o altă ypatie… Vreau să spun, cum te numesc tovarăşele tale?"

„Ypatia."

„Dar tu astă seară o să intri din nou în locul unde staţi şi vei întâlni o ypatie înaintea celorlalte. Cum o vei saluta?"

„Îi voi dori o seară fericită. Aşa se face."

„Da, însă eu, dacă mă-ntorc la Pndapetzim şi văd, să zicem, un eunuc, el îmi va spune: o seară bună, Baudolino. Tu o să spui: seară bună, … cum?"

„Dacă vrei, o să spun aşa: seară bună, Ypatia."

„Voi vă numiţi deci toate Ypatia."

„E firesc, toate ypatiile se numesc Ypatia, nici una nu-i diferită de celelalte, altfel n-ar mai fi o ypatie."

„Dar dacă o ypatie oarecare te caută, chiar acum când nu eşti

acolo, şi o întreabă pe o altă ypatie dacă a văzut-o pe ypatia aceea care se duce la plimbare cu un unicorn care se cheamă Acacios, cum zice?”

„Cum ai spus tu, o caută pe ypatia care umblă cu unicornul ce se cheamă Acacios.”

Dacă ar fi răspuns Gavagai aşa, Baudolino ar fi fost ispitit să-l ia la palme. Cu Ypatia nu, Baudolino se şi gândea acum cât de minunat era un loc unde toate ypatiile se cheamă Ypatia.

„Mi-au trebuit câteva zile, domnule Nicetas, ca să înţeleg cine erau cu adevărat ypatiile…”

„Pentru că v-aţi mai văzut, aşa îmi închipui.”

„În fiecare zi sau aproape. Că eu nu mă mai puteam lipsi să n-o văd şi să n-o ascult, n-ar trebui să te mire, dar mă uimea, şi-mi dădea un orgoliu nesfârşit faptul că înţelegeam că şi ea era fericită să mă vadă şi să mă asculte. Eram… devenisem ca un copil care caută sânul mamei, şi când mama nu e acolo, plânge pentru că-i e teamă că nu se mai întoarce.”

„Li se-ntâmplă şi câinilor cu stăpânii lor. Dar povestea asta cu ypatiile mă face curios. Pentru că tu poate ştii, sau nu ştii, că Hypathia a trăit cu adevărat, chiar dacă nu cu mii şi mii de ani în urmă, ci cu aproape opt secole în urmă, şi a trăit la Alexandria din Egipt, pe când imperiul era condus de Teodosie, şi apoi de Arcadie. Era cu adevărat, se povesteşte, o femeie de o mare înţelepciune, versată în filosofie, în matematică şi în astronomie şi bărbaţii înşişi se uitau în gura ei. Pe când de-acum sfânta noastră religie triumfase în toate teritoriile imperiului, acolo mai erau unii îndărătnici care încercau să ţină vie gândirea filosofilor păgâni, printre care şi pe divinul Platon, şi nu neg c-au făcut bine, transmiţându-ne şi nouă, creştinilor, acea ştiinţă a lui care altfel s-ar fi pierdut. Atâta că unul dintre cei mai mari creştini din timpul ei, care apoi a devenit un sfânt al bisericii, Chiril, om de mare credinţă, dar şi de o mare intransigenţă, vedea învăţătura Hypathiei ca fiind contrarie Evangheliilor şi a dezlănţuit împotriva ei o mul-ţime de creştini ignoranţi şi înfuriaţi, nici măcar nu ştia ce anume predica ea, dar o considera acum, luându-se după Chiril şi după alţii, drept mincinoasă şi uşuratică. Poate că a fost calomniată, chiar dacă-i adevărat că femeile nu trebuiau să se amestece-n lucruri divine. În sfârşit, au târât-o într-un templu, au despuiat-o în pielea goală, au ucis-o şi i-au măcelărit trupul cu cioburi tăioase din vase sparte, apoi i-au pus pe rug cadavrul… Au înflorit atâtea legende despre ea. Spun că era foarte frumoasă, dar se juruise virginităţii. Odată, un tânăr discipol al ei s-a îndrăgostit nebuneşte de ea, iar ea i-a arătat o cârpă cu sânge din menstra ei, spunându-i că doar acela era obiectul dorinţei lui, şi nu frumuseţea ca atare… În realitate, ce anume predica ea

nimeni n-a ştiut niciodată precis. De la ea s-au pierdut toate scrierile, cei care primiseră învăţătura din gura ei au fost ucişi sau încercaseră să uite ceea ce auziseră. Tot ce ştim despre ea ne-au transmis sfinţii părinţi care au condamnat-o şi, în chip cinstit, ca scriitor de cronici şi de Istorii, înclin să nu acord prea mare încredere cuvintelor pe care un duşman le pune în gura duşmanului său."

Avură şi alte întâlniri şi multe convorbiri. Ypatia vorbea, iar Baudolino ar fi dorit ca doctrina ei să fie foarte întinsă şi nesfârşită, ca să nu înceteze să i-o soarbă de pe buze. Răspundea la toate întrebările lui Baudolino, cu îndrăzneaţă candoare, fără să roşească niciodată: nimic nu era pentru ea subiect de interdicţie ruşinoasă, totul era transparent. Baudolino se hazardase până la urmă să o întrebe cum anume se perpetuau ypatiile de secole. Ea răspunsese că în fiecare anotimp maica le alegea pe unele dintre ele care ar fi trebuit să procreeze şi le însoţea la fecundatori. Ypatia fusese vagă în privinţa asta, fireşte că nu-i văzuse niciodată, dar nici ypatiile legate prin ritualul acesta nu-i văzuseră niciodată. Erau conduse într-un loc, noaptea, beau o poţiune care le îmbăta şi le zăpăcea, erau fecundate, apoi se întorceau la comunitatea lor, iar cele care rămâneau grele erau îngrijite de tovarăşele lor până la naştere: dacă rodul măruntaielor lor era bărbat, era restituit fecundatorilor care aveau să-l educe să fie unul dintre ei, iar dacă era fată, rămânea în comunitate şi creştea ca o ypatie.

„Să te uneşti carnal", zicea „Ypatia, aşa cum fac animalele, care n-au un suflet, e doar un mod de a înmulţi greşeala creaţiei. Ypatiile trimise la fecundatori acceptă umilinţa aceasta numai pentru că noi trebuie să continuăm să existăm, ca să mântuim lumea de greşeala aceea. Cine dintre noi a suferit fecundarea nu-şi mai aminteşte nimic din fapta aceea care, de n-ar fi fost făcută din spirit de sacrificiu, ar fi stricat apatia noastră…"

„Ce este apatia?"

„E aceea în care orice ypatie trăieşte şi-i fericită că trăieşte."

„De ce eroarea creaţiei?"

„Dar, Baudolino", zicea ea râzând cu o candidă uimire, „ţi se pare că lumea-i perfectă? Uită-te la floarea asta, priveşte-i delicateţea codiţei, priveşte-i ochiul acela poros care triumfă-n mijlocul ei, iată cât de egale îi sunt petalele şi puţin arcuite ca să culeagă dimineaţa rouă ca într-o scoică, uite cu ce bucurie se dăruieşte acestui gândac care-i suge sucul… Nu-i frumoasă?"

„E frumoasă, aşa e. Dar, tocmai, nu-i frumos că e frumoasă? Nu-i ăsta un miracol divin?"

„Baudolino, mâine dimineaţă floarea asta o să fie moartă, peste două zile o să fie doar ceva putred. Vino cu mine." Îl duse pe sub

poala pădurii şi-i arătă o ciupercă cu pălăria roşie, dungată cu flăcărui galbene.

„E frumoasă?” zicea ea.

„E frumoasă.”

„E otrăvitoare. Cine o mănâncă moare. Ţi se pare perfectă o creaţie în care stă la pândă moartea? Ştii că şi eu am să mor într-o zi şi am să fiu şi eu ceva putred, dacă n-aş fi juruită mântuirii Zeului?”

„Mântuirea Zeului? Lasă-mă să pricep…”

„Doar n-oi fi şi tu tot un creştin, Baudolino, ca monştrii din Pndapetzim? Creştinii care au ucis-o pe Hypathia credeau într-o divinitate crudă care ar fi creat lumea, şi împreună cu ea – şi moartea, suferinţa şi, mai rău decât suferinţa fizică, răul sufletului. Fiinţele create sunt în stare să urască, să ucidă, să-i facă să sufere pe semenii lor. N-o să crezi că un Zeu drept ar fi putut să-şi menească fiii acestei nenorociri…”

„Păi lucrurile astea le fac oamenii nedrepţi, iar Dumnezeu îi pedepseşte, salvându-i pe cei buni.”

„Dar atunci de ce ne-ar fi creat Zeul acesta, pentru ca apoi să ne expună riscului osândei?”

„Păi pentru că binele suprem este libertatea de a face binele sau răul şi, pentru a da fiilor lui acest bine, Dumnezeu trebuie să consimtă ca unii dintre ei să se folosească rău de el.”

„De ce spui că libertatea e un bine?”

„Pentru că, dacă cineva ţi-l ia, dacă te pune în lanţuri, dacă nu te lasă să faci ceea ce doreşti, suferi, şi deci lipsa de libertate e un rău.”

„Tu poţi să-ntorci capul aşa încât să-ţi vezi propriul spate, dar întoarce-l de-adevărat, aşa încât să-ţi vezi spinarea? Poţi să intri în lacul acela şi să rămâi acolo până seara, zic să stai dedesubt, fără să scoţi capul?” spunea ea şi râdea.

„Nu, pentru că, dacă aş încerca să-ntorc capul de tot, mi-aş rupe gâtul, dacă aş rămâne sub apă, apa m-ar împiedica să respir. Dumnezeu m-a creat cu aceste oprelişti ca să mă împiedice să-mi fac rău.”

„Şi atunci zici că ţi-a luat unele libertăţi cu un scop bun, e-adevărat?”

„Mi le-a luat ca să nu sufăr.”

„Şi-atunci de ce ţi-a dat libertatea să alegi între bine şi rău, ca tu să rişti apoi să suferi pedepse veşnice?”

„Dumnezeu ne-a dat libertatea crezând că noi o vom folosi bine. Dar a existat răzvrătirea îngerilor, care a introdus răul în lume, şi a existat şarpele care a ispitit-o pe Eva, aşa că acum suferim toţi de păcatul originar. Nu-i vina lui Dumnezeu.”

„Şi cine i-a creat pe îngerii rebeli şi pe şarpe?”

„Dumnezeu, desigur, dar, înainte să se răzvrătească, erau buni,

aşa cum i-a făcut el.”

„Atunci răul nu l-au creat ei?”

„Nu, ei l-au comis, dar exista mai înainte, ca putinţă de a se răzvrăti împotriva lui Dumnezeu.”

„Aşadar, răul l-a creat Dumnezeu?”

„Ypatia, eşti isteaţă, simţitoare, vioaie, ştii să porţi o *disputatio* mult mai bine decât mine care totuşi am studiat la Paris, dar nu-mi spune lucrurile astea despre bunul Dumnezeu. El nu poate voi răul!”

„Sigur că nu, un Zeu care vrea răul ar fi opusul Zeului.”

„Şi atunci?”

„Şi atunci Zeul a găsit răul lângă sine, fără să-l vrea, ca pe o parte obscură a lui însuşi.”

„Păi Dumnezeu e fiinţa cea mai perfectă!”

„Sigur, Baudolino, Zeul e cel mai perfect din câte pot fi, dar dacă ai şti ce trudă este să fii perfect! Acum, Baudolino, îţi spun cine e Zeul sau mai bine zis ce anume nu e.”

Cu adevărat nu se temea de nimic. Zise: „Zeul e Unul, şi-i atât de perfect, că nu-i asemănător nici unuia dintre lucrurile care sunt şi nici unuia dintre lucrurile care nu sunt; nu-l poţi descrie folosindu-ţi inteligenţa ta omenească, ca şi cum ar fi cineva care se mânie dacă tu eşti rău sau are grijă de tine din bunătate sau ca pe cineva care are gură, urechi, chip, aripi sau care să fie spirit, tată sau fiu, nici măcar al lui însuşi. Despre Unul nu poţi spune dacă există sau nu există, el îmbrăţişează totul, dar nu e nimic; îl poţi numi doar cu ajutorul neasemănării, pentru că-i zadarnic să-l numeşti Bunătate, Frumuseţe, Înţelepciune, Bunăvoinţă, Putere, Dreptate, ar fi ca şi cum i-ai spune Urs, Panteră, Şarpe, Dragon sau Grifon, pentru că orişice lucru ai spune despre el nu l-ar exprima niciodată. Zeul nu-i trup, nu-i figură, nu-i formă, nu are cantitate, calitate, greutate sau uşurime, nu vede, nu simte, nu cunoaşte dezordine şi tulburare, nu-i suflet, inteligenţă, închipuire, opinie, gândire, cuvânt, număr, ordine, mărime, nu-i egalitate şi nu e lipsă de egalitate, nu e timp şi nu e veşnicie, e o voinţă fără scop; încearcă să înţelegi, Baudolino, Zeul e o lumânare fără flacără, o flacără fără foc, un foc fără căldură, o lumină întunecată, un bubuit tăcut, un fulger orb, o întunecime nespus de luminoasă, o rază a propriei bezne, un cerc ce se întinde strângându-se-n propriu-i centru, o mulţime solitară, este… este…” Şovăi să aleagă un exemplu care să-i convingă pe amândoi, pe ea, maestra şi pe el, elevul. „E un spaţiu care nu există, în care tu şi eu suntem acelaşi lucru, aşa, ca astăzi, în timpul acesta ce nu curge.”

O văpaie uşoară îi tremură pe obraz. Tăcu, înspăimântată de exemplul acela incongruent, dar cum să judeci ca incongruentă orice adăugire la o listă de incongruităţi? Baudolino simţi aceeaşi văpaie cum îi străbătea pieptul, dar se temu ca ea să nu se simtă încurcată,

încremeni fără să îngăduie nici unui muşchi al feţei să-i trădeze mişcările inimii sau glasul să-i tremure şi întrebă, cu teologică tărie: „Dar atunci, creaţia? Răul?”

Chipul Ypatiei îşi reluă culoarea lui rozalie: „Păi atunci Unul, din pricina perfecţiunii sale, din generozitate de el însuşi, tinde să se răspândească, să se lărgească-n sfere tot mai mari din propria-i plinătate, e ca o lumânare victimă a luminii pe care o împrăştie, cu cât luminează, cu atât se topeşte mai mult. Iată, Zeul se lichefiază în umbrele din el însuşi, devine o mulţime de divinităţi mesagere, Eoni care au mult din puterea lui, dar acum într-o formă mai slabă. Sunt atâţia zei, demoni, Arhonţi, Tirani, Forţe, Scântei, Astre, şi chiar şi aceia pe care creştinii îi numesc îngeri sau arhangheli… Dar nu sunt creaţi de Unul, sunt o emanaţie a lui.”

„Emanaţie?”

„Vezi pasărea aceea? Mai curând sau mai târziu va da naştere unei alte păsări cu ajutorul unui ou, aşa cum o ypatie poate da naştere unui fiu din pântecele ei. Dar, odată generată, făptura, fie ea ypatie sau păsăruică, trăieşte pe cont propriu, supravieţuieşte chiar dacă mama moare. Acum gândeşte-te şi la foc. Focul nu generează căldură, o emană. Căldura e acelaşi lucru ca şi focul, dacă tu ai stinge focul, ar înceta şi căldura. Căldura focului e foarte puternică acolo unde focul se naşte şi se face tot mai slabă pe măsură ce flacăra devine fum. Aşa se întâmplă şi cu zeul. Pe măsură ce se împrăştie departe de propriu-i centru obscur, într-un fel oarecare îşi pierde tăria, şi pierde tot mai mult până ce devine materie vâscoasă şi surdă, precum ceara fără formă în care se mistuie lumânarea. Unul nu ar voi să se emane aşa de departe de sine, dar nu poate rezista acestei mistuiri până la multiplicitate şi dezordine.”

„Şi Zeul ăsta al tău nu izbuteşte să nimicească răul care… care i se formează-n jur?”

„O, da, el ar putea. Unul încearcă întruna să reabsoarbă acest soi de suflare care poate deveni otravă, şi timp de şaptezeci de ori şapte de mii de ani a izbutit continuu să facă să reintre-n nimic rămăşiţele sale. Viaţa Zeului era o respiraţie ordonată, el sufla fără sforţare. Aşa, iată, ascultă.” Trăgea aer vibrându-şi delicatele ei nări, apoi scotea suflarea pe gură. „Într-o zi, însă, n-a izbutit să-şi mai controleze una dintre puterile sale intermediare, pe care noi o numim Demiurg şi care poate-i Sabaoth sau Ildabaoth, falsul Zeu al creştinilor. Această imitaţie de Zeu, din greşeală, din orgoliu, din nepăsare, a creat timpul, acolo unde prima oară nu era decât veşnicie. Timpul e o veşnicie care bâlbâie, înţelegi? Şi odată cu timpul, a creat focul, care dă căldură, dar şi riscă să ardă totul, apa, care astâmpără setea, dar şi îneacă, pământul, care hrăneşte ierburile, dar poate deveni avalanşă şi le sufocă, aerul care ne face să respirăm, dar poate deveni uragan… A

greşit totul, bietul Demiurg. A făcut soarele, care dă lumină, dar poate pârjoli poienile, Luna, care nu reuşeşte să domnească noaptea mai mult de câteva zile, apoi se subţie şi moare, celelalte corpuri cereşti, care-s strălucitoare, dar pot emite influenţe nefaste, şi apoi fiinţele înzestrate cu inteligenţă, dar neînstare să-nţeleagă marile taine, animalele, care uneori ne sunt credincioase şi alteori ne ameninţă, vegetalele, care ne hrănesc, dar au viaţă foarte scurtă, mineralele, fără viaţă, fără suflet, fără inteligenţă, condamnate să nu-nţeleagă niciodată nimic. Demiurgul era ca un copil care frământa nămolul ca să imite frumuseţea unui unicorn şi-i iese ceva care seamănă cu un şoarece!"

„Deci lumea-i o boală a Zeului?"

„Dacă eşti perfect, nu poţi să nu te emani, iar, dacă te emani, te îmbolnăveşti. Şi apoi încearcă să-nţelegi că Zeul, în plinătatea lui, este şi locul sau ne-locul în care cele opuse se contopesc, nu-i aşa?"

„Opusele?"

„Da, noi simţim caldul şi frigul, lumina şi întunecimea şi toate acele lucruri care sunt una contrariul celeilalte. Uneori, frigul nu ne place şi ni se pare rău faţă de căldură, dar alteori e prea multă căldură şi dorim răcoarea. Noi suntem aceia care, dinaintea contrariilor, credem, potrivit capriciului nostru, al pasiunii noastre, că unul dintre acestea e binele şi celălalt e răul. Însă, în Zeu opusele se combină şi găsesc armonie reciprocă. Însă, când Zeul începe să se emane pe sine, nu mai izbuteşte să controleze armonia opuselor, şi acestea se sfarmă şi luptă unul împotriva celuilalt. Demiurgul a pierdut controlul opuselor şi a creat o lume unde tăcerea şi zgomotul, da-ul şi nu-ul, un bine în pofida altui bine se luptă între ele. Aceasta este ceea ce simţim noi ca rău."

Aprinzându-se, îşi mişca mâinile ca o fetiţă care, vorbind despre un şoricel, îi imită forma, iar numind o ploaie repede, desenează vârtejurile aerului.

„Tu vorbeşti de eroarea creaţiei, Ypatia, şi despre rău, dar ca şi cum nu te-ar privi, şi trăieşti în pădurea asta ca şi cum totul ar fi frumos ca tine."

„Dar, chiar dacă răul ne vine de la Zeu, poate că o fi ceva bun chiar şi în rău. Ascultă-mă, te rog, pentru că tu eşti un om, iar oamenii nu sunt obişnuiţi să gândească drept tot ceea ce este."

„Ştiam, şi eu gândesc rău."

„Nu, ci gândeşti doar… Iar a gândi n-ajunge, nu-i ăsta chipul cel drept. Acum, încearcă să-ţi închipui un izvor care n-are nici un început şi care se răspândeşte-n mii de râuri, fără să sece vreodată. Obârşia rămâne totdeauna calmă, proaspătă şi limpede, pe când râurile se duc către locuri diferite, se tulbură de nisip, se strecoară în bulboane printre stânci şi tuşesc zdrumicate, iar uneori seacă. Râurile

suferă mult, ştii? Şi totuşi, şi acela dintre râuri sau dintre torente care-i cel mai noroios este apă, şi vine din aceeaşi obârşie ca şi lacul ăsta. Acest lac suferă mai puţin ca un fluviu, pentru că-n străvezimea lui aminteşte mereu sursa din care se naşte, un iaz plin de gângănii suferă mai mult decât un lac şi un pârâu. Dar toate într-un fel suferă pentru că ar voi să se-ntoarcă de unde vin, şi au uitat cum se face asta."

Ypatia îl luă pe Baudolino de braţ, şi-l întoarse către pădure. Făcând asta, capul i se alătură de al lui, şi el simţi aroma vegetală a pletelor acelora. „Uită-te la copacul ăsta. Cea care curge prin el, de la rădăcini până la ultima frunză, este viaţa însăşi. Dar rădăcinile se întăresc în pământ, trunchiul se face puternic şi supravieţuieşte tuturor anotimpurilor, pe când ramurile tind să se usuce şi să se frângă, frunzele durează câteva luni şi apoi cad, mugurii trăiesc câteva săptămâni. Este mai mult rău în frunze decât în trunchi. Arborele e unul, dar suferă răspândindu-se fiindcă devine mulţi, şi înmulţindu-se, se slăbeşte."

„Dar frunzele sunt frumoase, tu însăţi te bucuri de umbra lor…"

„Vezi că şi tu poţi deveni înţelept, Baudolino? Dacă n-ar fi aceste frunze noi, n-am putea sta aşezaţi să vorbim de Zeu, dacă n-ar fi pădurea, nu ne-am fi întâlnit niciodată, şi poate că ăsta ar fi fost cel mai mare rău dintre rele."

O spunea ca şi cum ar fi fost adevărul pur şi simplu, dar Baudolino îşi simţea încă o dată pieptul străpuns, fără să poată sau să vrea să-şi arate freamătul.

„Dar atunci explică-mi, cum pot cei mulţi să fie buni, cel puţin într-o oarecare măsură, dacă sunt o boală a Unului?"

„Vezi că şi tu poţi să fii înţelept, Baudolino? Ai spus într-o anume măsură. În ciuda erorii, o parte a Unului a rămas în fiecare dintre noi, făpturi gânditoare, şi în fiecare dintre celelalte creaturi, de la animale la corpurile moarte. Tot ceea ce ne înconjoară e locuit de zei, plantele, seminţele, florile, rădăcinile, izvoarele, fiecare dintre ele, chiar şi suferind că-i o imitaţie rea a gândului Zeului, n-ar vrea altceva decât să se unească iarăşi cu el. Noi trebuie să regăsim armonia dintre contrarii, trebuie să-i ajutăm pe zei, trebuie să reînviem aceste scântei, aceste amintiri ale Unicului care zac încă înmormântate-n sufletul nostru şi-n lucrurile însele."

De vreo două ori Ypatia lăsase să-i scape că era frumos să stea împreună cu el. Asta-l încurajă pe Baudolino să se mai întoarcă.

Într-o zi, Ypatia îl lămuri cum făceau ele ca să reînvie scânteia zeiască în toate lucrurile, pentru că acestea, prin simpatie, trimit la ceva mai perfect decât ele, nu direct la Zeu, ci la emanaţiile lui mai puţin secătuite. Îl duse într-un loc către un lac, unde creştea nişte floarea-soarelui, iar pe lac se întindeau flori de lotus.

„Vezi ce face heliotropul? Se mişcă ţinându-se după soare, îl caută, îl roagă, şi păcat că tu nu ştii încă să asculţi foşnetul pe care-l scoate-n aer în timp ce-şi împlineşte mişcarea lui circulară în arcul unei zile. Ţi-ai da seama că-i cântă soarelui inima lui. Priveşte acum lotusul: se deschide la răsăritul soarelui, se oferă tot la zenit şi se închide când soarele s-a dus. Laudă soarele deschizându-şi şi închizându-şi petalele, aşa cum noi deschidem şi închidem buzele când vorbim. Aceste flori trăiesc în simpatie cu astrul, şi deci păstrează o parte din puterea lui. Dacă faci ceva florii, vei face şi soarelui, vei putea influenţa acţiunea lui, şi de la soare vei putea să te uneşti cu ceva care trăieşte în simpatie cu soarele, şi-i mai perfect decât soarele. Dar asta nu se-ntâmplă numai florilor, se-ntâmplă şi cu pietrele, şi cu animalele. Fiecare dintre ele e locuit de un zeu mai mic care caută să se reunească prin ajutorul celor mai puternice, cu originea comună. Noi învăţăm încă din copilărie să practicăm o artă care să ne-ngăduie să acţionăm asupra celor mai mari şi să restabilim legătura pierdută."

„Asta ce-nseamnă?"

„E uşor. Învăţăm să îmbinăm la un loc pietre, ierburi, arome perfecte şi forme zeieşti, ca să formăm… cum pot să-ţi spun?, nişte vase de simpatie care să strângă la un loc forţa multor elemente. Ştii, o floare, o piatră, până şi un unicorn au toate caracter divin, dar singure nu reuşesc să evoce zeii pe mai mari. Amestecurile noastre reproduc datorită artei esenţa pe care vrem s-o invocăm, înmulţind puterea fiecărui element."

„Şi pe urmă, după ce i-aţi invocat pe aceşti zei mai mari?"

„În momentul acela e doar începutul. Învăţăm să devenim mesagere între ceea ce stă sus şi ceea ce stă jos, încercăm ca acel curent în care Zeul se emană să poată fi urcat îndărăt, puţin, dar arătăm naturii că acest lucru e cu putinţă. Sarcina supremă nu-i însă să reunim o floarea-soarelui cu soarele, este să ne unim pe noi înşine cu originea. Aici începe asceza. Mai întâi învăţăm să ne purtăm în chip virtuos, nu omorâm creaturile vii, căutăm să răspândim armonie asupra fiinţelor care ne stau în jur şi, făcând aşa, putem să redeşteptăm oriunde scântei ascunse. Vezi firele astea de iarbă? Acum s-au îngălbenit şi se pleacă spre pământ. Eu le pot atinge şi le pot face să mai vibreze, le pot face să mai simtă ceea ce au uitat. Uită-te, puţin câte puţin îşi recapătă prospeţimea, ca şi cum ar răsări acum din pământ. Dar încă nu-i de ajuns. Ca să reînvii firul acesta de iarbă, e suficient să practici virtuţile naturale, să ajungi la perfecţiunea vederii şi a auzului, la vigoarea trupului, la memoria şi uşurinţa de a învăţa, fineţea gesturilor, prin frecvente abluţiuniuni, ceremonii lustrale, imnuri, rugăciuni. Se face un pas înainte cultivând înţelepciunea, puterea, temperanţa şi dreptatea şi, în fine, se ajunge să dobândeşti

virtuţile purificatoare: încercăm să separăm sufletul de trup, învăţăm să evocăm zeii – nu să vorbim despre zei, cum făceau ceilalţi filosofi, ci să acţionăm asupra lor, făcând să cadă ploile folosind o sferă magică, punând amulete împotriva cutremurelor, experimentând puterile divinatorii ale trepiedelor, însufleţind statuile ca să obţinem oracole, convocându-l pe Asklepios ca să-i vindece pe cei bolnavi. Dar fii atent, făcând acestea trebuie să evităm permanent să fim posedate de un zeu, pentru că-n acest caz ne desfigurăm şi ne agităm şi deci ne depărtăm de Zeu. Se cere să-nvăţăm să facem asta în pacea cea mai perfectă."

Ypatia luă mâna lui Baudolino, pe care acesta şi-o ţinea nemişcată ca să nu înceteze senzaţia aceea de căldură. „Baudolino, poate că te fac să crezi că sunt acum înaintată în asceză ca surorile mele mai mari… De-ai şti însă cât sunt de imperfectă. Încă mă-ncurc când pun un trandafir în contact cu puterea superioară care-i e prietenă… şi apoi, vezi, încă vorbesc mult, iar ăsta-i semn că nu sunt cuminte, pentru că virtutea se capătă în tăcere. Dar vorbesc pentru că eşti tu aici, care trebuie să fii instruit, iar dacă instruiesc o floarea-soarelui, de ce nu te-aş instrui pe tine? Vom atinge un stadiu mai perfect când vom izbuti să stăm împreună fără să vorbim, va fi de ajuns să ne atingem, şi tu vei înţelege." Apoi, tăcând, începu să mângâie mâna lui Baudolino, şi zise doar la sfârşit: „Simţi?"

În ziua următoare, îi vorbi de tăcerea cultivată de ypatii, pentru ca, spunea ea, s-o poată învăţa şi el. „Trebuie creat un calm absolut în jur. Ne aşezăm atunci în singurătate adâncă în faţa a ceea ce gândim, ne închipuim sau simţim; ne găsim pacea şi liniştea. Atunci nu vom mai simţi nici mânie, nici dorinţă, nici durere, nici fericire. Vom fi ieşit din noi însene, răpite în absolută singurătate şi adâncă tihnă. Nu vom mai privi la lucrurile frumoase şi bune, vom fi dincolo de frumosul însuşi, dincolo de corul virtuţilor, cum cineva care, intrat în sanctuarul intim al templului, ar lăsa în spatele său statuile zeilor, şi viziunea sa nu mai este una a imaginilor, ci a Zeului însuşi. Nu va mai trebui să evocăm puteri intermediare, depăşindu-le le vom fi învins defectul, în ascunzişul acela, în locul acela inaccesibil şi sfânt, vom fi ajuns dincolo de stirpea zeilor şi a ierarhiilor Eonilor, toate aceste lucruri vor fi acum în noi ca amintire a ceva ce am vindecat de propriul rău de a fi. Acela va fi sfârşitul drumului, eliberarea, dezlegarea de orice legătură, fuga celui care-i acum singur dinaintea Singurului. În această întoarcere la simplul absolut nu vom mai vedea nimic, decât slava întunecimii. Golite de suflet şi de intelect vom fi ajuns dincolo de domnia minţii, în veneraţie ne vom odihni acolo sus, cum am fi un soare ce răsare, cu pupile închise vom aţinti soarele luminii, vom deveni foc, foc întunecos în întunecimea aceea, şi pe căi de foc ne vom împlini traiectul. Şi se va face în clipa aceea că, urcând

din nou cursul fluviului, şi arătând nu numai nouă însene, dar şi zeilor şi Zeului că acel curs poate fi urcat la loc, vom fi vindecat lumea, vom fi ucis răul, vom fi făcut să moară moartea, vom fi dezlegat nodul în care se-ncâlciseră degetele Demiurgului. Noi, Baudolino, suntem menite să-l vindecăm pe Zeu, nouă ne-a fost încredinţată mântuirea lui: vom face să se-ntoarcă, prin extaza noastră, creaţia întreagă în însăşi inima Celui Unic. Noi vom da Celui Unic forţa de a face acea mare respiraţie care să-i îngăduie să reabsoarbă în sine răul pe care l-a expirat."

„Voi faceţi asta, a făcut-o vreuna dintre voi?"

„Aşteptăm să reuşim, ne pregătim toate, de veacuri, pentru ca una dintre noi să reuşească. Ceea ce am învăţat încă de copile este că nu-i nevoie ca noi toate să ajungem la acest miracol: ajunge ca într-o zi, poate chiar peste alte mii de ani, una singură dintre noi, cea aleasă, să atingă momentul perfecţiunii supreme, în care să se simtă unul şi acelaşi lucru cu propria-i origine îndepărtată, şi minunea va fi înfăptuită. Atunci, arătând că de la multiplicitatea lumii care suferă se poate reveni la Cel Unic, vom fi redat Zeului pacea şi încrederea, puterea de a se realcătui în propriu-i centru, energia ca să-şi reia ritmul propriei lui suflări."

Ochii îi scânteiau, pielea îi era aproape încălzită, mâinile aproape îi tremurau, vocea i se făcuse îndurerată şi părea că-l imploră pe Baudolino să creadă şi el în revelaţia aceea. Baudolino se gândi că poate Demiurgul a făcut atâtea erori, dar existenţa creaturii aceleia făcea lumea un loc îmbătător şi strălucind de toate perfecţiunile.

Nu rezistă, cuteză să-i ia mâna şi s-o atingă cu un sărut. Ea avu ca o tresărire, aproape că încercase o experienţă necunoscută. Mai întâi spuse: „Şi tu eşti locuit de un zeu." Apoi îşi acoperi faţa cu mâinile, şi Baudolino o auzi şoptind uluită: „Mi-am pierdut… Mi-am pierdut apatia…"

Se întoarse şi fugi către pădure fără să mai spună nimic şi fără să se mai uite înapoi.

„Domnule Nicetas, în momentul acela mi-am dat seama că iubesc cum nu mai iubisem, dar că iubesc încă o dată singura femeie care nu putea fi a mea. Una îmi fusese răpită de sublimul rangului ei, cealaltă de nenorocirea morţii, acum a treia nu putea să-mi aparţină pentru că era juruită salvării Zeului. M-am depărtat, m-am dus în oraş crezând că poate n-ar mai fi trebuit să mă întorc. M-am simţit aproape uşurat, a doua zi, când Praxeas mi-a spus că, în ochii locuitorilor din Pndapetzim, eu eram cu siguranţă cel mai cu autoritate dintre Crai, eu mă bucuram de încrederea Diaconului şi eu eram acela pe care Diaconul îl voia la comanda armatei aceleia pe care Poetul, de altfel, tocmai o instruia aşa de bine. Nu mă puteam sustrage invitaţiei

aceleia, o ruptură în ceata Magilor ar fi făcut situaţia noastră greu de susţinut în ochii tuturor, şi toţi se dedicau acum cu patimă pregătirii războiului, încât am acceptat – asta şi ca să nu-i dezamăgesc pe monopozi, pe panoţi, pe blemi şi pe toţi oamenii aceia de treabă de care până la urmă mă legasem sufleteşte în mod sincer. Mai ales m-am gândit că, dedicându-mă acelei noi isprăvi, aveam să uit ce lăsasem în pădure. Am fost ocupat vreo două zile cu o mie de treburi. Totuşi, mă chinuiam cu gându-n altă parte, eram terorizat de ideea că Ypatia se întorsese la lac şi, negă-sindu-mă acolo, credea că fuga ei mă jignise şi că aş fi hotărât să nu o mai văd. Eram tulburat la ideea că ea fusese răvăşită şi că nu voia să mă mai vadă. Dacă era aşa, i-aş fi luat urma, aş fi ajuns călare în locul unde trăiau ypatiile, ce-aş fi făcut, aş fi răpit-o, aş fi distrus pacea comunităţii aceleia, i-aş fi tulburat nevinovăţia făcând-o să înţeleagă ceea ce nu trebuia să-nţeleagă, sau poate că nu, aş fi văzut-o pătrunsă de misiunea ei liberă acum de un moment, infinitezimal, de patimă pământească? Dar oare existase momentul acela? Retrăiam fiecare cuvânt al ei, fiecare mişcare. De două ori, ca să spună cum era Zeul, folosise ca exemplu întâlnirea noastră, dar poate că era doar un mod al ei copilăresc, cu totul nevinovat, de a-mi face înţeles ceea ce spunea. De două ori mă atinsese, dar aşa cum ar fi făcut o floarea-soarelui. Gura mea pe mâna ei o făcuse să freamăte, ştiam asta, dar era firesc: nici o gură omenească n-o mai atinsese, fusese pentru ea ca şi cum s-ar fi împiedicat într-o rădăcină şi şi-ar fi pierdut pentru o clipă sobrietatea cu care o învăţaseră; momentul trecuse, ea nu se mai gândea la el… Discutam cu ai mei despre chestiuni războinice, trebuia să hotărăsc unde să-i aşez pe nubieni şi nu-nţelegeam nici măcar unde mă aflam. Trebuia să ies din neliniştea aceea, trebuia să aflu. Ca s-o fac, trebuia să-mi pun viaţa, şi pe a ei, în mâinile cuiva care să ne ţină în contact. Avusesem până acum multe dovezi de devoţiune din partea lui Gavagai. I-am vorbit în taină, punându-l să facă multe jurăminte, i-am spus cât mai puţin posibil, dar atât cât să se ducă la lac şi să aştepte. Bunul monopod era cu adevărat generos, ascuţit la minte şi discret. Mă întrebă puţin, cred că a înţeles mult, timp de două zile s-a întors în asfinţit spunând că n-a văzut pe nimeni şi era mâhnit văzându-mă cum mă fac palid. În cea de a treia zi, sosi cu unul dintre surâsurile acelea ale lui care păreau o seceră de lună şi-mi spuse că, în timp ce el aştepta întins foarte fericit sub umbrela piciorului său, creatura aceea apăruse. Se apropiase de el încrezătoare şi grăbită ca şi cum se aştepta să vadă pe cineva. Primise cu emoţie mesajul meu („Ea pare că mult vrea să vadă pe tine”, zicea Gavagai, cu oarecare viclenie în glas) şi-mi dădea de ştire că avea să se-ntoarcă lângă lac în toate zilele („Ea zis de două ori”). Poate, comentase Gavagai, făcând pe neştiutorul, şi ea îi aştepta pe Magi de mult timp. A trebuit să mai rămân la Pndapetzim şi-n ziua următoare,

dar mă îngrijeam de atribuţiile mele de condotier cu un entuziasm care-l uimi pe Poet, el care mă ştia prea puţin înclinat către arme, şi îmi entuziasmă şi armata. Mi se părea că sunt stăpânul lumii, aş fi putut înfrunta o sută de huni albi fără frică. La două zile după aceea, m-am întors tremurând de teamă în locul acela fatal.”

34

Baudolino descoperă adevărata iubire

„În zilele acelea de aşteptare, domnule Nicetas, încercasem simţăminte opuse. Ardeam de dorinţa de a o vedea, mă temeam că n-o s-o mai văd, mi-o imaginam pradă a mii de primejdii, încercam, în sfârşit, toate sentimentele proprii iubirii, dar nu simţeam gelozie."

„Nu te gândeai că Maica ar fi putut s-o trimită la fecundatori chiar atunci?"

„E un dubiu care nu mi-a trecut prin cap. Poate că, ştiind cât de mult eram acum al ei, credeam că ea era a mea în aşa măsură, încât ar fi refuzat să se lase atinsă de alţii. Am reflectat îndelung, după aceea, şi m-am convins că iubirea perfectă nu lasă spaţiu geloziei. Gelozia e bănuială, teamă şi calomnie între iubit şi iubită, iar Sfântul Ioan a spus că iubirea perfectă alungă orice teamă. Nu simţeam gelozie, ci căutam în orice minut să-i evoc chipul şi nu reuşeam. Îmi aminteam ce simţeam privind-o, dar nu puteam să mi-o imaginez. Şi totuşi, în timpul întâlnirilor noastre, nu făceam decât să-i aţintesc chipul, nu făceam altceva…"

„Am citit că se-ntâmplă cuiva care iubeşte intens…", zise Nicetas, cu jena cuiva care nu simţise niciodată o iubire atât de răscolitoare. „Nu ţi se-ntâmplase şi cu Beatrice şi Colandrina?"

„Nu, nu aşa ca să mă facă să sufăr în halul acela. Cred că la Beatrice cultivam ideea însăşi a iubirii, care nu avea nevoie de un chip, şi apoi mi se părea sacrilegiu să mă străduiesc să-mi imaginez înfăţişări carnale. Cât despre Colandrina, îmi dădeam seama – după ce o cunoscusem pe Ypatia cu ea nu fusese pasiune, ci mai degrabă bucurie, tandreţe, afecţiune foarte intensă, cum aş fi putut simţi, Dumnezeu să mă ierte, pentru o fiică sau o soră mai mică. Cred că li se-ntâmplă tuturor acelora care se îndrăgostesc, dar în zilele acelea eram convins că Ypatia era prima femeie pe care o iubisem cu adevărat şi desigur e adevărat, chiar şi acum, şi pentru totdeauna. Am înţeles apoi că adevărata iubire îşi caută sălaş în tricliniul inimii, şi acolo găseşte tihnă, atentă la propriile-i taine cele mai nobile şi rar se-ntoarce-n cămările imaginaţiei. De aceea nu izbuteşte să reproducă forma trupească a iubitei absente. Numai iubirea din pură plăcere, care nu intră în ascunzişurile secrete ale inimii şi se hrăneşte doar din fantezii voluptuoase, reuşeşte să producă astfel de imagini." Nicetas tăcu, stăpânindu-şi cu greu invidia.

Regăsirea lor a fost timidă şi emoţionantă. Ochii ei luceau de fericire, dar de îndată îşi pleca pudic privirea. Se aşezară printre

ierburi. Acacios păştea la mică distanţă. Florile din jur înmiresmau locul mai tare ca de obicei, iar Baudolino se simţea de parcă abia îşi atinsese buzele de *burq*. Nu îndrăznea să vorbească, dar hotărî să o facă, pentru că intensitatea acelei tăceri l-ar fi împins la cine ştie ce gest necugetat.

Înţelegea doar atunci de ce auzise povestindu-se că adevăraţii iubiţi, la prima lor convorbire de iubire, se fac palizi, tremură şi amuţesc. Este pentru că, deoarece iubirea domină amândouă împărăţiile, a naturii şi a sufletului, atrage la ea toate puterile lor, oricum s-ar mişca. Astfel, când adevăraţii iubiţi ajung să vorbească între ei, iubirea tulbură şi aproape pietrifică toate funcţiile trupului, fie fizice, fie spirituale; de aceea limba refuză să vorbească, ochii să vadă, urechile să audă şi fiecare părticică se sustrage de la datoria ei. Aşa se face că, atunci când iubirea întârzie prea mult în adâncul inimii, trupul, lipsit de putere, se istoveşte. Dar, la un moment dat, inima, din nerăbdarea ardorii ce-o simte, aproape îşi aruncă afară din sine patima ei, permiţând trupului să-şi reia propriile funcţii. Şi atunci îndrăgostitul vorbeşte.

„Aşa, deci", zise Baudolino, fără să explice ce anume simţea şi ce anume înţelegea, „toate lucrurile acelea frumoase şi grozave pe care mi le-ai povestit sunt ceea ce Hypathia v-a transmis vouă…"

„O, nu", zise ea, „ţi-am spus că strămoaşele noastre au fugit uitând tot ce le învăţase Hypathia, în afară de datoria cunoaşterii. Prin meditaţie noi am descoperit tot mai mult adevărul. În timpul tuturor acestor mii şi mii de ani fiecare dintre noi a reflectat asupra lumii ce ne-nconjoară şi asupra a ceea ce simţea în propriu-i suflet, şi conştiinţa noastră s-a îmbogăţit zi după zi, iar opera nu-i încă terminată. Poate că-n cele ce ţi-am spus erau lucruri pe care tovarăşele mele încă nu le-au înţeles şi pe care eu le-am înţeles încercând să ţi le explic. Astfel, fiecare dintre noi devine înţeleaptă, instruindu-şi tovarăşele asupra a ceea ce simte şi, făcându-se învăţătoarea lor, învaţă. Poate că, dacă tu nu erai aici cu mine, eu nu mi-aş fi clarificat mie însămi anumite lucruri. Ai fost daimonul meu, arhontele meu binefăcător, Baudolino."

„Dar toate suratele tale sunt aşa de clare şi bine vorbitoare ca tine, dulcea mea Ypatia?"

„O, nu, eu sunt ultima dintre ele. Câteodată-şi bat joc de mine pentru că nu ştiu să exprim ceea ce simt. Trebuie încă să mai cresc, ştii? Totuşi, în zilele astea din urmă, mă simţeam mândră, ca şi cum aş fi posedat un secret pe care ele nu-l cunosc, şi – nu ştiu de ce – am preferat să rămână secret. Nu înţeleg bine ce mi se-ntâmplă, e ca şi cum… ca şi cum aş prefera să-ţi spun ţie toate lucrurile, şi nu lor. Crezi că-i rău, şi că eu nu le sunt credincioasă?"

„Îmi eşti mie credincioasă."

„Cu tine-i uşor. Cred că ţie ţi-aş spune tot ce-mi trece prin inimă. Chiar dacă n-aş fi sigură că-i drept. Ştii ce mi se întâmpla, Baudolino, zilele astea? Te visam. Când mă deşteptam dimineaţa, gândeam că era o zi frumoasă pentru că tu erai undeva. Apoi mă gândeam că ziua-i urâtă, pentru că nu te vedeam. E ciudat, noi râdem când suntem mulţumite, plângem când suferim, iar mie mi se-ntâmplă că râd şi plâng în acelaşi moment. Poate oi fi bolnavă? Şi totuşi, e-o boală foarte frumoasă. E drept să-ţi iubeşti propria boală?"

„Tu eşti maestra, scumpa mea prietenă", surâdea Baudo-lino, „nu trebuie să mă-ntrebi pe mine, asta şi pentru că eu cred că am aceeaşi boală ca şi tine."

Ypatia întinsese o mână şi-i atingea cu ea tot cicatricea: „Tu pesemne că eşti un lucru bun, Baudolino, pentru că-mi place să te-ating, aşa cum mi se-ntâmplă cu Acacios. Atinge-mă şi tu, poate vei putea să deştepţi vreo scânteie care-i încă în mine şi pe care eu n-o ştiu."

„Nu, iubirea mea dragă, mi-e teamă să nu-ţi fac rău."

„Atinge-mă aici, în spatele urechii. Da, aşa, încă o dată… Poate că prin tine se poate invoca un zeu. Ar trebui să ai pe undeva semnul care te leagă cu altceva…"

Îi puse mâinile pe sub haine, şi-şi luneca degetele printre perii de pe pieptul lui. Se apropie să-l miroasă. „Eşti plin de iarbă, de-o iarbă bună", zise. Apoi mai spunea: „Ce frumos eşti pe-acolo, pe dedesubt, eşti moale ca un animal tânăr. Eşti tânăr tu? Eu nu-nţeleg vârsta unui om. Tu eşti tânăr?"

„Sunt tânăr, iubirea mea, acum încep să mă nasc."

El îi mângâia acum aproape cu violenţă părul, ea îi pusese mâinile pe ceafă, apoi începuse să-l pipăie fugar cu limba pe faţă, îl lingea ca şi cum ar fi fost un ied mic, apoi râdea privindu-l de aproape în ochi şi zicea că are gust de sare. Baudolino nu fusese niciodată un sfânt, o strânse la piept şi-i căută gura cu buzele. Ea scoase un geamăt de spaimă şi de surpriză, încercă să se retragă, apoi se lăsă. Gura ei mirosea a piersică, a caisă, iar cu limba i-o atingea uşor pe-a lui, pe care o gusta pentru prima oară.

Baudolino o împinse înapoi, nu din virtute, ci ca să se elibereze de cele ce-l acopereau, ea îi văzu membrul, îl atinse cu degetele, simţi că era viu şi spuse că-l voia: era clar că nu ştia cum şi de ce îl voia, dar vreo putere a pădurilor sau a izvoarelor îi sugera ce să facă. Baudolino reîncepu s-o acopere cu sărutări, coborî de pe buze pe gât, apoi pe umeri, în timp ce-i desfăcea încet haina, îi descoperi sânii, îşi îngropa faţa între ei, şi cu mâinile continua să-i facă să lunece veşmântul de-a lungul şoldurilor, îi simţea micul pântece neted, îi pipăia ombilicul, simţi mai înainte decât se aştepta ceea ce trebuia să fie părul ce-i ascundea bunul ei suprem. Ea se bâlbâia, chemându-l: Eonul meu,

Tiranul meu, Abisul meu, Ogdoada mea, Pleroma mea…

Baudolino întinse mâinile sub haina ce încă o acoperea şi simţi că blăniţa aceea care părea să anunţe pubisul se îndesea, îi acoperea începutul picioarelor, partea interioară a coapsei, se prelungea şi spre şezut…

„Domnule Nicetas, i-am smuls rochia şi am văzut. De la pântece-n jos Ypatia avea forme de capră, iar picioarele ei se terminau în două copite de culoarea fildeşului. Dintr-o dată am înţeles de ce, îmbrăcată de rochie până la pământ, nu părea să meargă ca o fiinţă ce păşeşte cu picioarele, ci trecea uşoară de parcă n-atingea pământul. Şi am înţeles cine erau fecundatorii, erau satirii-care-nu-se-văd-niciodată, cu capul omenesc şi cornut şi cu trupul de berbec, satirii care de secole trăiau în serviciul ypatiilor, dăruindu-le lor fetele şi crescându-şi propriii băieţi, aceştia având chipul respingător ca şi ei, iar fetele încă păstrând venustatea egipteană a frumoasei Hypathia, cea străveche, şi a primelor ei eleve.”

„Ce groaznic!” zise Nicetas.

„Groaznic? Nu, nu asta am simţit în momentul acela. Surpriză, da, dar numai pentru o singură clipă. Apoi m-am hotărât, trupul meu a hotărât pentru sufletul meu sau sufletul meu pentru trupul meu, că ceea ce atingeam era foarte frumos, pentru că aceea era Ypatia şi chiar firea ei de fiară făcea parte din graţiile ei, părul acela inelat şi moale era mai de dorit decât orice-mi dorisem vreodată, mirosea a muşchi, labele acelea ale ei erau desenate de mână de artist şi iubeam, voiam făptura aceea mirositoare ca pădurea, şi-aş fi iubit-o pe Ypatia chiar de-ar fi avut înfăţişare de himeră, de icneumon, de viperă cerastă.”

Aşa se făcu că Ypatia şi Baudolino se uniră, până la asfinţit, şi când erau de-acum istoviţi, stătură de vorbă întinşi unul lângă altul, alintându-se şi chemându-se cu apelative foarte gingaşe, uitând de tot ce-i înconjura.

Ypatia zicea: „Sufletul mi-a zburat ca o suflare de foc… Mi se pare că fac parte din bolta înstelată…” Nu înceta să exploreze trupul iubitului: „Cât eşti de frumos, Baudolino. Însă şi voi, oamenii, sunteţi monştri”, glumea ea. „Ai picioarele lungi şi albe fără blăniţă şi tălpi mari cât pentru doi monopozi! Dar eşti tot frumos şi aşa, ba chiar mai mult…” El îi săruta ochii în tăcere.

„Au picioarele la fel ca tine şi femeile oamenilor?” întreba ea mâhnită. „Ai… simţit extazul alături de făpturi cu picioarele ca ale tale?”

„Pentru că nu ştiam că exişti tu, iubita mea.”

„Nu vreau ca tu să mai priveşti niciodată picioarele femeilor oamenilor.” El îi săruta în tăcere copitele.

Începea să se lase întunericul şi trebuiră să se despartă. „Cred”, susură Ypatia apropiindu-şi buzele de ale lui, „că nu voi povesti nimic

suratelor mele. Poate n-ar înţelege, ele nu ştiu că există şi acest chip de a urca mai sus. Pe mâine, iubirea mea. Auzi? Te numesc cum m-ai numit şi tu. Te aştept."

„Au trecut aşa câteva luni, cele mai dulci şi cele mai pure din viaţa mea. Mă duceam la ea în fiecare zi şi, când nu puteam, credinciosul Gavagai ne servea de crainic. Speram că hunii nu vor veni niciodată şi că aşteptarea aceea la Pndapetzim va dura până la moartea mea şi după ea. Dar mă simţeam de parcă aş fi învins moartea."

Până când, într-o zi, după ce trecuseră multe luni, după ce se dăruise cu ardoarea dintotdeauna, când se mai potoliseră, Ypatia îi spuse lui Baudolino: „Mi se-ntâmplă ceva. Ştiu ce este, pentru că am auzit mărturisirile suratelor mele când se-ntorceau după noaptea cu fecundatorii. Cred că am un copil în pântece."

În clipa aceea Baudolino fu cuprins doar de o bucurie negrăită şi-i săruta pântecele acela binecuvântat de Zeu sau de Arhonţi, nu prea mai conta de cine. Apoi se îngrijoră: Ypatia n-avea să poată să ascundă starea ei comunităţii, ce-avea să facă?

„Voi mărturisi adevărul Maicii", zise ea. „Ea va înţelege. Cineva sau ceva a voit ca ceea ce altele făceau cu fecundatorii eu să fac cu tine. A fost ceva drept, după partea bună a naturii. Nu va putea să-mi reproşeze."

„Dar vei fi ţinută timp de nouă luni de către comunitate şi după aceea n-o să pot să văd niciodată fiinţa care se va naşte!"

„Voi mai veni aici mult timp. E nevoie de mult timp pentru ca burta să fie foarte mare şi toţi să-şi dea seama. Nu ne vom vedea doar în ultimele luni, atunci când îi voi spune totul Maicii. Iar cât despre prunc, dacă-i băiat, o să-ţi fie dat, dacă va fi fată, nu te priveşte. Aşa vrea natura."

„Aşa vrea şarlatanu' ăla de Demiurg al tău şi caprele-alea cu care stai!" urlă Baudolino ieşindu-şi din fire. „Creatura aceea e şi a mea, fată sau băiat, ce-o fi!"

„Cât de frumos eşti, Baudolino, când te-nfurii, chiar dacă n-ar trebui s-o faci niciodată", zise ea, sărutându-l pe nas.

„Dar îţi dai seama că după ce vei naşte n-or să te mai lase niciodată să vii la mine, aşa cum suratele tale nu l-au mai văzut niciodată pe fecundatorul lor? Nu-i aşa? După voi, aşa vrea natura, nu?"

Îşi dăduse seama abia în momentul acela şi se porni pe plâns, cu mici gemete ca atunci când făcea dragoste, cu capul lăsat pe pieptul bărbatului ei, în timp ce-i strângea braţele, iar el îi simţea sânul pe trupul lui tresăltând. Baudolino o mângâie, îi spuse cuvinte foarte duioase la ureche şi apoi făcu singura propunere pe care o credea cu

judecată: Ypatia avea să fugă cu el. La privirea ei înspăimântată, îi spuse că, făcând astfel, nu şi-ar fi trădat comunitatea. Pur şi simplu ea fusese distinsă cu un privilegiu diferit, şi diferită devenea şi datoria ei. El avea s-o ducă într-un regat îndepărtat şi acolo ea avea să creeze o nouă colonie de ypatii, avea să facă pur şi simplu mai rodnică sămânţa maicii lor îndepărtate, avea să-i ducă în alte părţi mesajul, atâta doar că el avea să trăiască alături de ea şi avea să găsească o colonie de fecundatori, cu chip de om, aşa cum avea să fie probabil şi rodul măruntaielor lor. Fugind, nu faci rău, îi spunea, ba chiar răspândeşti binele…"

„Atunci am să cer îngăduinţa Maicii."

„Aşteaptă, încă nu ştiu ce fel de fiinţă-i Maica asta. Lasă-mă să mă gândesc, vom merge împreună la ea, voi şti s-o conving, dă-mi câteva zile ca să născocesc chipul just."

„Iubirea mea, nu vreau să nu te mai văd", hohotea acum Ypatia. „Fac tot ce vrei, voi trece drept o femeie a oamenilor, voi veni cu tine în oraşul acela nou de care mi-ai vorbit, mă voi purta ca şi creştinii, voi spune că Zeul a avut un fiu mort pe cruce, dacă tu nu mai eşti aici, nu mai vreau să fiu o ypatie!"

„Fii cuminte, iubito. Vei vedea că am să găsesc o soluţie. L-am făcut eu pe Carol cel Mare să devină sfânt, i-am regăsit pe Magi, voi şti să-mi păstrez soţia!"

„Soţie ce înseamnă?"

„O să te-nvăţ. Acum du-te, că e târziu. Ne revedem mâine."

„N-a mai fost nici un mâine, domnule Nicetas. Întors la Pndapetzim, toţi îmi ieşeau în întâmpinare şi mă căutaseră ore întregi. Nu mai erau îndoieli: hunii albi erau pe cale să sosească, se putea vedea la orizontul îndepărtat norul de pulbere pe care-l ridicau caii lor. Aveau s-ajungă la marginile câmpiei de ferigi la primele luciri ale zorilor. Rămâneau deci puţine ceasuri de pregătit apărarea. M-am dus repede la Diacon, ca să-l vestesc că luam comanda supuşilor săi. Prea târziu. Lunile acelea de aşteptare spasmodică a bătăliei, efortul pe care-l făcuse ca să stea în picioare şi să participe la pregătiri, poate şi noua sevă pe care i-o turnasem în vine cu povestirile mele îi grăbiseră sfârşitul. Nu mi-a fost teamă să stau lângă el pe când îşi dădea ultima suflare, ba chiar i-am strâns mâna pe când mă saluta şi-mi ura victorie. Mi-a spus că, dacă aveam să înving, aveam să pot pesemne s-ajung în regatul tatălui său şi deci mă implora să-i fac un ultim serviciu. După ce-şi va fi dat sufletul, cei doi acoliţi învăluiţi ai săi aveau să-i prepare cadavrul ca şi cum ar fi fost cel al unui Preot, ungându-i-l cu uleiurile acelea ce ar fi imprimat imaginea lui pe inul cu care ar fi fost învăluit. Să-i duc Preotului portretul acela al lui şi, oricât de palid ar fi fost, avea să se arate tatălui său adoptiv mai puţin

descompus decât era acum. Şi-a dat sufletul la puţin timp, şi cei doi acoliţi au făcut ce trebuia făcut. Spuneau că linţoliul ar fi avut nevoie de câteva ore ca să se impregneze cu trăsăturile lui, şi că apoi aveau să-l facă sul şi să-l pună într-o casetă, îmi sugerau timid să-i informez pe eunuci de moartea Diaconului. Am hotărât să n-o fac. Diaconul mă investise cu comanda şi numai cu preţul acela eunucii n-ar fi îndrăznit să nu mi se supună. Aveam nevoie ca şi ei să colaboreze în vreun fel la război, pregătind în oraş primirea răniţilor. Dacă ar fi ştiut imediat de dispariţia Diaconului, măcar ar fi tulburat starea luptătorilor răspândind funesta veste şi distrăgându-i cu ritualurile funebre. Cel mult, necredincioşi cum erau, poate că ar fi luat imediat puterea supremă şi tot ar fi dat peste cap toate planurile de apărare ale Poetului. Hai la război, mi-am spus. Chiar dacă fusesem totdeauna un om de pace, acum era vorba să apăr făptura care avea să se nască.”

35

Baudolino împotriva hunilor albi

Planul îl studiaseră de luni de zile, în cele mai mici amănunte. Dacă Poetul se arătase, în antrenarea trupelor lui, un bun căpitan, Baudolino dăduse la iveală daruri de strateg. Imediat după marginile oraşului se ridica cel mai înalt dintre dealurile acelea ce semănau cu nişte grămezi de frişcă, pe care le văzuseră la sosire. De acolo de sus putea fi dominată toată câmpia, până la munţi într-o parte, şi dincolo de întinderea de ferigi. De acolo Baudolino şi Poetul aveau să conducă mişcările războinicilor lor. Alături de ei, un steag ales de monopozi, instruit de Gavagai, ar fi permis comunicări foarte rapide cu diferitele trupe.

Poncii s-ar fi împrăştiat în diferite locuri ale câmpiei, gata să prindă, cu foarte sensibilul lor apendice ventral, mişcările adversarului şi să facă, aşa cum se convenise, semnale cu fum. Înaintea tuturor, aproape la limita cea mai depărtată a câmpului cu ferigi trebuiau să aştepte monopozii, la comanda lui Porcelli, gata să iasă pe neaşteptate înaintea năvălitorilor, cu sarbacanele lor şi cu săgeţi înveninate. După ce şirurile duşmanilor ar fi fost răscolite de acel prim impact, în spatele monopozilor ar fi ţâşnit uriaşii, asmuţiţi de Aleramo Scaccabarrozzi, zis Ciula, dând măcel cailor lor. Dar, cerea stăruitor Poetul, până ce n-aveau să primească ordine să intre în acţiune, trebuiau să se mişte pituliş.

Dacă o parte dintre duşmani ar fi depăşit bariera uriaşilor, iată că din laturile opuse ale câmpiei trebuiau să intre în acţiune, dintr-o latură pigmeii conduşi de Boidi şi din cealaltă blemii conduşi de Cuttica. Împinşi spre latura opusă de către norul de săgeţi lansat de pigmei, hunii s-ar fi mişcat către blemi şi, înainte de a-i fi zărit prin ierburi, aceştia ar fi putut să le lunece pe sub cai.

Fiecare, însă, nu trebuia să rişte prea mult. Trebuiau să-i cauzeze pierderi severe duşmanului, dar limitându-le la maximum pe ale lor. De fapt adevărata vigoare a strategiei erau nubienii, care trebuiau să aştepte în mijlocul câmpiei. Hunii aveau să depăşească, sigur, primele ciocniri, dar aveau să sosească dinaintea nubienilor deja reduşi ca număr, acoperiţi de răni, şi caii lor n-aveau să se poată mişca prea grabnic printre ierburile acelea înalte. În momentul acela belicoşii circumcelioni ar fi stat gata, cu buzduganele lor aducătoare de moarte şi cu legendarul lor dispreţ faţă de primejdie.

„De acord, loveşti şi fugi”, zicea Boidi, „adevărata barieră de nedepăşit vor fi bravii circumcelioni.”

„Iar voi”, recomanda Poetul, „după ce hunii au trecut, va trebui

grabnic să-i adunaţi la loc pe-ai voştri şi să-i aşezaţi într-un semicerc lung de cel puţin o jumătate de milă. Aşa că, dacă duşmanii vor recurge la mijlocul acela al lor pueril de a se preface că fug ca să-i încercuiască apoi pe urmăritori, iată că veţi fi voi aceia care-i veţi strânge-n cleştele voastre, în timp ce vă aleargă direct în braţe. Mai presus de toate să nu rămână viu nici unul. Un duşman înfrânt, dacă supravieţuieşte, urzeşte mai curând sau mai târziu o răzbunare. Căci, dacă după aceea vreun supravieţuitor ar izbuti să scape de voi şi de nubieni şi s-o ia către oraş, iată că-s gata panoţii să le zboare-n cap, iar la o surpriză ca asta nici un inamic n-ar putea să reziste."

Strategia fiind planificată aşa ca nimic să nu rămâie la întâmplare, iată că noaptea cohortele se îmbulzeau în mijlocul oraşului şi purcedeau la lumina primelor stele către câmpie, fiecare precedat de preoţii săi şi cântând în propria-i limbă Tatăl Nostru, cu un maiestuos efect sonor care nu se mai auzise nici la Roma, în timpul celor mai solemne procesiuni:

Mael nio, kui vai o Ies zeal, aepseno lezai tio mita. Veze lezai tio tsaeleda.

O fat obas, kel binol in sus, paisalidumoz nemola. Komomod monargan ola.

Pat isel, ka bi ni sieloes. Nom al zi bi santed. Klol alzi komi.

O baderus noderus, ki du esso in seluma, fakdade sankadus hanominanda duus, adfenade ha rennanda duus.

Amy Pornio dan chin Orhnio viey, gnayjorhe sai lory, eyfodere sai bagalin, johre dai domion.

Hai coba ggia rild dad, ha babi io sgymta, ha salta io velca…

Trecură ultimii în marş blemii, pe când Baudolino şi Poetul se-ntrebau de ce întârziaseră. Când sosiră, fiecare purta pe umeri, legat pe la subţiori, un fel de schelet din trestii, în vârful căruia era pus un cap de pasăre. Cu orgoliu, Ardzrouni zise că fusese ultima lui invenţie. Hunii ar fi văzut un cap, în el aveau să ţintească, iar blemii le-ar fi sărit în spate, nevătămaţi, în câteva clipe. Baudolino zise că ideea era bună, dar că să se grăbească, pentru că aveau puţine ceasuri până s-ajungă la locul ce le fusese hotărât. Blemii nu păreau încurcaţi că-şi dobândiseră un cap, dimpotrivă, se împăunau de parcă ar fi avut coifuri cu pene.

Baudolino şi Poetul împreună cu Ardzrouni urcară pe ridicătura de pe care trebuiau să conducă bătălia şi aşteptară să se albească de ziuă. Îl trimiseseră pe Gavagai în prima linie, gata să le aducă veşti despre ce se petrecea. Viteazul monopod alergă la locul său de luptă, cu strigătul de: „Trăiască preasfinţii Crai, trăiască Pndapetzim!"

Munţii dinspre răsărit se luminau acum de primele raze de soare, când un fir de fum hrănit de veghetorii ponci vesti că hunii trebuiau să apară la orizont.

Şi într-adevăr apărură, într-o lungă linie frontală, aşa încât de departe părea că nu înaintează deloc, ci că unduiau sau tresăltau, pentru un timp ce li se păru tuturora foarte lung. Îţi dădeai seama că înaintează pentru că încet-încet nu se mai zăreau copitele cailor lor, acum acoperite de ferigi pentru cei care priveau de departe, până în momentul când fură la mică distanţă de şirurile ascunse ale primilor monopozi şi te aşteptai ca, în scurt timp, să-i vezi pe vitejii aceia ieşind la iveală. Dar timpul trecea, hunii se înfundau în ierburi şi se simţea că acolo se petrecea ceva ciudat.

Pe când hunii se vedeau acum foarte bine, iar monopozii încă nu dădeau nici un semn de viaţă, păru că se zăresc uriaşii care, înainte de semnul prevăzut, se ridicau, ieşind enormi din vegetaţie, dar, în loc să-i înfrunte pe duşmani, se azvârleau printre ierburi, prinşi într-o luptă cu cei care erau pesemne monopozii. Baudolino şi Poetul, de departe, nu puteau să înţeleagă bine ce se întâmpla, dar le fu cu putinţă să reconstituie fazele bătăliei pas cu pas, datorită curajosului Gavagai care o făcea fulgerător pe curierul de la un capăt la altul al câmpiei. Dintr-un instinct atavic, cum se înalţă soarele, monopodul e înclinat să se lungească şi să-şi pună piciorul apărătoare deasupra capului. Aşa făcuseră războinicii trupei lor de asalt. Uriaşii, care chiar dacă nu-s prea uşurei de cap, simţiseră că ceva nu mergea cum trebuie, începuseră să-i şi stârnească, dar, după obiceiul lor eretic, îi strigau omoousiaşti de căcat, excrementele lui Arie.

„Monopod este bun şi credincios", deznădăjduia Gavagai când dădea veştile acelea, „stă curajos şi nu-i laş, dar nu poate suporte insult de la eretic cioban, tu încearcă să-nţelege!" Pe scurt, izbucnise de la început o păruială teologică în cuvinte, apoi un schimb de lovituri cu mâinile goale, iar uriaşii avuseseră destul de repede câştig de cauză. Aleramo Scaccabarozzi, zis Ciula, încercase să-şi scoată ciclopii din încăierarea aceea nesărată, dar aceia îşi pierduseră bruma de minte şi-l înlăturau dând cu mâinile într-aşa fel încât îl făceau să zboare zece metri mai încolo. Aşa că nu-şi dăduseră seama că hunii erau acum asupra lor şi urmase un măcel. Cădeau monopozii şi cădeau şi uriaşii, chiar dacă unii dintre aceştia din urmă încercau să se apere înşfăcând câte un monopod de picior şi folosindu-l, dar în zadar, ca pe-o măciucă. Porcelli şi Scaccabarozzi se aruncaseră în învălmăşeală, ca să-şi însufleţească fiecare trupa lui, dar fuseseră înconjuraţi de huni. Se apăraseră cu vitejie învârtindu-şi spadele, dar în curând fuseseră străpunşi de sute de săgeţi.

Se vedeau acum hunii tăindu-şi drum, culcând ierburile, printre victimele masacrului lor. Boidi şi Cuttica, de pe cele două laturi ale

câmpiei, nu reuşeau să-nţeleagă ce se petrece, şi-a fost nevoie să li-l trimită pe Gavagai ca să-şi anticipeze intervenţia laterală a blemilor şi a pigmeilor. Hunii se pomeniră asaltaţi de bande opuse, dar avură o idee năstruşnică: avangarda lor înaintă dincoace de şirurile monopozilor şi ale uriaşilor căzuţi, ariergarda se retrase şi iată că pigmeii de o parte şi blemii de alta se pomeniră alergând unii către alţii. Pigmeii, văzând capetele acelea de zburătoare care ieşeau dintre ierburi, neştiutori de stratagema lui Ardzrouni, începuseră să strige: „Cocorii, cocorii!" şi, crezând că trebuie să-şi înfrunte duşmanul milenar, uitaseră de huni şi acoperiseră cu săgeţi trupa blemilor. Blemii acum se apărau de pigmei şi, crezând că-i o trădare, urlau „Moarte ereticului!" Pigmeii crezură că-i o trădare a blemilor şi, auzindu-se taxaţi de eretici, considerându-se singurii păzitori ai credinţei adevărate, urlau la rândul lor: „Omoară-l pe fantaziast!" Hunii căzură peste vălmăşagul acela şi îi loveau de moarte unul câte unul pe duşmanii lor, în timp ce aceştia se loveau între ei. Gavagai raporta acum că-l văzuse pe Cuttica încercând să-i oprească pe duşmani de unul singur. Apoi, copleşit de ei, căzuse răsturnat de caii lor.

Boidi, la vederea prietenului său care murea, consideră pierdute amândouă trupele, sări în şa şi încercă să se-ndrepte spre bariera nubiană ca s-o alerteze, dar ferigile îi împiedicau goana, cum de altfel îngreuiau şi înaintarea duşmanilor. Boidi ajunse cu greu la nubieni, se postă la spatele lor şi-i îndemnă să se mişte în grup compact către huni. Însă, de îndată ce se pomeniră cu ei în faţă, însetaţi de sânge, blestemaţii de circumcelioni îşi urmară înclinarea lor firească spre martiriu. Crezură că momentul sublim al sacrificiului a sosit şi era mai bine să-l anticipeze. Se aşezară unul după altul în genunchi, invocând: „Ucide-mă, ucide-mă!" Hunilor nu li se părea de crezut, îşi scoaseră săbiile din teacă şi începură să trunchieze capetele circumcelionilor care se grămădeau în jurul lor întinzându-şi gâturile şi invocând botezul purificator.

Boidi, ridicându-şi pumnii la cer, o rupse la fugă alergând către colină şi ajunse acolo chiar înainte ca şesul să ia foc.

De fapt Boron şi Kyot, din oraş, anunţaţi de pericol, se gândiseră să dea o folosinţă caprelor pe care Ardzrouni le pregătise pentru stratagema aceea a sa, zadarnică pe lumina zilei. Puseseră să fie împinse de cei fără limbă sute de animale cu coarnele în flăcări în câmpie. Anotimpul era de plină vară, ierburile destul de uscate, şi luară foc într-o clipă. Marea de iarbă se transforma acum într-o mare de flăcări. Poate că Boron şi Kyot crezuseră că flăcările aveau să se mulţumească să tragă o barieră sau că ar fi împins îndărăt cavaleria inamică, dar nu ţinuseră seama de direcţia vântului. Focul căpăta tot mai mare tărie, d ar se revărsa către oraş. Aceasta desigur că-i favoriza

pe huni, care aveau de aşteptat doar ca ierburile să ardă, cenuşile să se răcească, şi-ar fi avut cale liberă pentru galopul final. Dar într-un fel tot le oprea, pentru vreo oră, înaintarea. Hunii însă ştiau că au timp. Se mulţumiră să se aşeze la marginile incendiului şi, ridicându-şi arcurile spre cer, zvârleau atâtea săgeţi încât întunecau cerul ca să le facă să cadă dincolo de barieră, neştiind încă dacă-i mai aşteptau şi alţi duşmani.

O săgeată căzu şuierând clin înalt şi se înfipse în gâtul lui Ardzrouni, care se prăvăli la pământ cu un suspin gâtuit, pierzând sânge pe gură. Încercând să-şi ducă mâinile la gât ca să-şi smulgă săgeata, văzu că se acopereau din nou de pete albicioase. Baudolino şi Poetul se aplecară asupra lui şi-i şoptiră că acelaşi lucru i se întâmpla şi cu faţa. „Vezi că Solomon avea dreptate", îi spunea Poetul, „exista un leac. Poate că săgeţile hunilor sunt îmbibate în vreun toxic care pentru tine-i un leac sigur şi destramă efectul pietrelor acelora negre."

„Ce-mi pasă dacă mor alb sau negru", horcăi Ardzrouni şi muri, cu o culoare încă incertă. Dar alte săgeţi cădeau acum îndesite şi se cerea să părăsească dealul. Fugiră către oraş, cu Poetul încremenit care zicea: „S-a sfârşit, mi-am jucat la zar un regat. Nu trebuie să aşteptăm prea multe de la rezistenţa panoţilor. Mai putem nădăjdui doar în timpul pe care ni-l mai dau flăcările. Să ne strângem lucrurile şi să fugim… La apus calea-i încă liberă."

Baudolino în clipa aceea avu un singur gând. Hunii aveau să intre în Pndapetzim, aveau să-l distrugă, dar cursa lor smintită n-avea să se oprească acolo, aveau să ajungă şi la lac, aveau să invadeze pădurea ypatiilor. Trebuia să ajungă înaintea lor. Dar nu putea să-şi părăsească prietenii, trebuia să-i reîntâlnească, să strângă lucrurile lor, nişte provizii, să se pregătească de o fugă lungă. „Gavagai, Gavagai!" strigă el, şi de îndată. Îşi văzu credinciosul lângă sine. „Aleargă la lac, găseşte-o pe Ypatia, nu ştiu cum ai să faci, dar găseşte-o, spune-i să fie gata, vin s-o salvez!"

„Eu nu ştiu cum face, dar găseşte pe ea", zise monopodul şi porni ca o săgeată.

Baudolino şi Poetul intrară în oraş. Ştirea înfrângerii sosise de mult, femeile de toate rasele, cu copiii lor în braţe, alergau fără ţintă pe străzi. Panoţii înspăimântaţi, crezând că acum ştiau să zboare, se azvârleau în gol. Dar fuseseră educaţi să planeze în jos nu să se-arunce în cer şi se pomeneau imediat la pământ. Cei care încercau cu disperare să bată din urechi ca să se mişte-n aer se prăbuşeau istoviţi şi se zdrobeau de stânci. Îl găsiră pe Colandrino, disperat de insuccesul instrucţiei lui, pe Solomon, Boron şi Kyot care întrebară de ceilalţi. „Au murit, pace sufletului lor", zise furios Poetul. „Repede, la locuinţe", strigă Baudolino, „şi pe urmă spre apus!"

Sosiţi la sălaşurile lor, adunară tot ce puteau. Coborând în mare

grabă, în faţa turnului văzură un du-te-vino de eunuci, care-şi încărcau bunurile pe catâri mici. Praxeas îi întâmpină livid: „Diaconul a murit, şi tu ştiai”, îi spuse lui Baudolino.

„Mort sau viu, tot ai fi fugit.”

„Noi plecăm. Ajunşi la trecătoare, vom face să se prăvălească avalanşa, iar calea către regatul Preotului va fi închisă pentru totdeauna. Vreţi să veniţi? Trebuie însă să respectaţi înţelegerea cu noi.”

Baudolino nu-i întrebă nici măcar care era înţelegerea. „Dar ce-mi pasă mie de blestematul tău de Preot Ioan”, urlă el, „La cu totul altceva mă gândesc eu! Haideţi, prieteni!”

Ceilalţi rămăseseră cu gura căscată. Apoi Boron şi Kyot admiseră că adevăratul lor scop era dintotdeauna să-l regăsească pe Zosima cu Gradalul, iar Zosima cu siguranţă că n-ajunsese încă în împărăţie şi n-avea să mai ajungă niciodată; Colandrino şi Boidi ziseră că ei veniseră cu Baudo-lino şi tot cu el aveau să plece; Solomon observă că cele zece triburi ale sale puteau să fie atât dincoace, cât şi dincolo de munţii aceia şi deci pentru el orice direcţie era bună. Poetul nu vorbea, părea că-şi pierduse orice voinţă, şi rămase ca unul dintre ei să apuce frâul calului său şi să-l tragă la drum.

Pe când erau gata de fugă, Baudolino îl văzu venind către el pe unul dintre acoliţii învăluiţi ai Diaconului. Aducea o casetă: „Este linţoliul cu chipul lui”, zise el. „Voia să-l iei tu. Foloseşte-l cum trebuie.” „Fugiţi şi voi?”

Zise cel cu vălul: „Ori aici, ori acolo, dacă mai există vreun loc pentru noi, va fi totuna. Ne aşteaptă soarta stăpânului nostru. Vom rămâne aici şi-i vom îmbolnăvi pe huni.”

Abia ieşiţi din oraş, Baudolino văzu o privelişte îngrozitoare. Către colinele albastre înroşeau flăcările. În vreun fel oarecare, o parte dintre huni începuse să ocolească încă din dimineaţa aceea, făcând câteva ore, locul bătăliei şi ajunseseră deja la lac.

„Repede”, striga Baudolino disperat, „toţi într-acolo, la galop!” Ceilalţi nu înţelegeau. „De ce într-acolo, dacă ăia au şi ajuns?” întreba Boidi. „Mai degrabă pe aici, poate că ultima trecere rămasă e la sud.”

„Faceţi ce vreţi, eu mă duc”, urlă Baudolino ieşit din minţi. „A înnebunit, să-l urmăm ca să nu-şi facă rău”, implora Colandrino.

Dar Baudolino se depărtase acum de ei mult şi chemând numele Ypatiei se ducea la moarte sigură.

Se opri la vreo jumătate de oră de galop furibund, zărind o umbră iute ce-i venea în întâmpinare. Era Gavagai.

„Tu stă liniştit”, îi spuse. „Eu a văzut pe ea. Acum ea e în siguranţă.” Această veste bună avea să se transforme peste puţin în motiv de disperare, pentru că iată ce spunea Gavagai: ypatiile fuseseră

anunţate la timp de sosirea hunilor şi chiar de către satiri, care coborâseră de pe colinele lor, le adunaseră, iar când Gavagai sosise, le duceau deja cu ei, acolo, sus, dincolo de munţi, unde numai ei ştiau cum să umble şi unde hunii n-ar fi izbutit niciodată să ajungă. Ypatia aşteptase ultima, cu suratele târând-o de braţe, ca sa aibă ştiri de la Baudolino şi nu voia să plece înainte să afle ceva de soarta lui. Auzind mesajul lui Gavagai, se liniştise, surâzând printre lacrimi, îi spusese să-l salute, tremurând îl însărcinase să-i spună că fugea, pentru că viaţa ei era în primejdie, hohotind de plâns îi lăsase ultimul ei mesaj: îl iubea şi n-aveau să se mai revadă niciodată.

Baudolino îl întreba dacă a înnebunit, nu putea s-o lase pe Ypatia să meargă în munţi, voia s-o ia cu el. Dar Gavagai îi spuse că acum era târziu, că, înainte să sosească el acolo, unde de altfel acum hoinăreau ca nişte stăpâni hunii, ypatiile or fi ajuns cine ştie unde. Apoi, trecând peste respectul pentru unul dintre Magi şi punându-i o mână pe braţ, îi repetă ultimul mesaj al Ypatiei: ea l-ar fi şi aşteptat, dar prima ei datorie era să le ocrotească pruncul: „Ea a spus: eu pentru totdeauna are cu mine o făptură care aminteşte mie pe Baudolino.” Apoi, privindu-l de jos în sus: „Tu ai făcut făptură cu femeia aceea?”

„Nu-i treaba ta”, îi zisese, nerecunoscător, Baudolino. Gavagai tăcuse mâlc.

Baudolino încă mai şovăia, când tovarăşii săi îl ajunseră din urmă. Îşi dădu seama că lor nu le putea explica nimic, nimic care să poată fi înţeles. Apoi încercă să se convingă. Era totul aşa de uşor de înţeles: pădurea era acum pământ cucerit, ypatiile ajunseseră din fericire pe culmile unde se afla salvarea lor, Ypatia îşi sacrificase pe drept iubirea ei pentru Baudolino iubirii pentru fiinţa aceea care avea să se nască şi pe care el i-o dăruise. Era totul aşa de ciudat de just alcătuit şi nu era altă alegere cu putinţă.

„Şi doar fusesem avertizat, domnule Nicetas, că Demiurgul făcuse lucrurile doar pe jumătate.”

36

Baudolino şi păsările roq

„Sărmanul, nefericitul de tine, Baudolino”, zisese Nicetas, înduioşat în aşa măsură, încât uitase să mai guste din capul de porc, fiert cu sare, cepe, usturoi, pe care Teofilact îl păstrase toată iarna într-o mică butie cu apă de mare. „Încă o dată, deci, de fiecare dată când ţi se-ntâmpla să te pasionezi după un lucru adevărat, soarta te pedepsea.”

„Din seara aceea am călărit timp de trei zile şi trei nopţi, fără să ne oprim, nici să mâncăm sau să bem. Am aflat după aceea că prietenii mei au făcut minuni de viclenie ca să-i evite pe huni, pe care-i puteai întâlni peste tot, la multe mile împrejur. Eu mă lăsam dus, îi urmam şi mă gândeam la Ypatia. E drept, îmi spuneam eu, ca lucrurile să fi ieşit aşa. Aş fi putut cu adevărat s-o iau cu mine? S-ar fi obişnuit cu o lume necunoscută, luată din nevinovăţia pădurii, din căldura familiară a riturilor ei şi a societăţii surorilor ei? Ar fi renunţat ea să fie o aleasă, chemată să mântuie divinitatea? Aş fi prefăcut-o într-o sclavă, într-o nefericită. Şi apoi, n-o întreba-sem niciodată câţi ani avea, dar poate c-ar fi putut să fie de două ori fiica mea. Când am părăsit Pndapetzimul aveam, cred, cincizeci şi cinci de ani. Îi apărusem tânăr şi viguros, pentru că eram primul bărbat pe care-l vedea, dar în realitate mă îndreptam către bătrâneţe. Aş fi putut să-i dau foarte puţin, luându-i totul. Căutam să mă conving că lucrurile ieşiseră aşa cum trebuiau să iasă. Trebuiau să iasă aşa încât să mă facă nefericit pentru totdeauna. Dacă acceptam asta, poate că mi-aş fi găsit pacea.”

„Nu eşti ispitit să te-ntorci acolo?”

„În fiece clipă, după acele prime trei zile fără memorie. Dar pierduserăm calea. Drumul pe care apucaserăm nu era cel pe care veniserăm, făcuserăm nesfârşite ocoluri şi trecuserăm de trei ori acelaşi munte sau poate că erau trei munţi diferiţi, dar nu mai eram în stare să-i deosebim. N-ajungea soarele ca să găsim o orientare şi nu-l aveam cu noi nici pe Ardzrouni, nici harta lui. Poate că făcuserăm ocolul muntelui aceluia mare care ocupă jumătatea tabernaculului şi eram de cealaltă parte a pământului. Apoi am rămas fără cai. Bietele animale erau cu noi încă de la începutul călătoriei şi îmbătrâniseră împreună cu noi. Nu ne dăduserăm seama, pentru că la Pndapetzim nu erau alţi cai cu care să-i comparăm. Acele ultime trei zile de fugă în graba mare îi istoviseră. Muriră încetul cu încetul, şi asta fu pentru noi aproape un dar, pentru că au avut aproape toţi nesocotinţa să ne lase, unul câte unul, în locuri unde nu se găsea hrană şi mâncam

cărnurile lor, puţinul acela care le mai rămăsese pe oase. Continuam drumul pe jos şi cu picioarele pline de plăgi, singurul care nu se plângea era Gavagai, care n-avusese niciodată nevoie de cai, iar pe talpa piciorului lui avea o bătătură groasă de două degete. Mâncam cu adevărat lăcuste şi fără miere, spre deosebire de sfinţii părinţi. Apoi l-am pierdut pe Colandrino."

„Tocmai pe cel mai tânăr…"

„Cel mai lipsit de experienţă dintre noi. Căuta de mâncare printre stânci, a băgat mâna într-un ungher de stâncă şi a fost muşcat de un şarpe. Abia a mai avut suflare să mă salute şi să-mi şoptească să mă păstrez credincios iubitei lui surori şi preaiubitei mele soţii, în aşa fel încât măcar s-o fac să trăiască în amintirea mea. Eu o uitasem pe Colandrina, şi-atunci încă o dată m-am simţit adulter şi trădător al Colandrinei şi al lui Colandrino."

„Şi pe urmă?"

„Apoi totul devine întunecat. Domnule Nicetas, am plecat de la Pndapetzim când, după socotelile mele, eram în vara anului de la Hristos 1197. Am ajuns aici la Constantinopole în ianuarie trecut. La mijloc au fost prin urmare şase ani şi jumătate de gol, gol al spiritului meu şi poate gol al lumii."

„Şase ani de rătăcit prin pustiuri?"

„Un an, poate doi, cine mai ţinea socoteala timpului? După moartea lui Colandrino, poate după luni de zile, ne-am pomenit la poalele unor munţi pe care nu ştiam cum să-i urcăm. Din doisprezece câţi plecaserăm, rămăseserăm şase, şase oameni şi un monopod. Cu hainele ferfeniţă, slabi, arşi de soare, ne mai rămâneau numai armele noastre şi desagii. Ne-am spus că ajunseserăm poate la capătul călătoriei noastre şi că aveam să murim acolo. Pe neaşteptate am văzut venind către noi o ceată de oameni călare. Erau îmbrăcaţi somptuos, aveau arme lucitoare, trup omenesc şi capete de câini."

„Erau cinocefali. Prin urmare, există."

„Cum adevărat e bunul Dumnezeu. Ne-au întrebat scoţând lătrături, noi nu înţelegeam, cel care părea a fi şeful a surâs – poate că era un zâmbet sau un rânjet, care-i descoperea dinţii ascuţiţi a dat un ordin alor săi, şi aceia ne-au legat, în şir indian. Ne-au pus să străbatem muntele pe o cărare pe care ei o cunoşteau; apoi, după câteva ore de mers, am coborât într-o vale care înconjura din toate părţile un alt munte foarte înalt, cu o fortăreaţă foarte tare deasupra căreia dădeau roată păsări răpitoare care chiar şi de departe păreau uriaşe. Mi-am amintit de vechea descriere a lui Abdul şi am recunoscut fortăreaţa lui Aloadin."

Aşa era. Cinocefalii i-au făcut să urce pe nişte trepte foarte întortocheate, săpate în piatră, până la refugiul acela de neatins şi i-au introdus în castelul, mare aproape cât un oraş, unde între turnuri şi

donjoane se întrezăreau grădini suspendate şi drumuri de intrare închise cu gratii tari şi groase. Au fost luaţi în primire de alţi cinocefali înarmaţi cu cravaşe. Trecând printr-un coridor, Baudolino a văzut cu coada ochiului printr-o fereastră un fel de curte între ziduri foarte înalte, în care zăceau în lanţuri mulţi tineri, şi şi-a amintit cum anume îşi educa Aloadin ucigaşii la crime, vrăjindu-i cu miere verde. Introduşi într-o sală somptuoasă, văzură şezând pe nişte perini brodate un bătrân care părea să aibă o sută de ani, cu barba albă, cu sprâncenele negre şi cu privirea întunecată. Fiind tânăr şi puternic atunci când îl prinsese pe Abdul, aproape cu o jumătate de secol în urmă, Aloadin era tot acolo şi-şi guverna sclavii.

Îi privi cu dispreţ, evident că-şi dădea seama că prăpădiţii aceia nu erau buni de înrolat printre tinerii săi asasini. Nici măcar nu le vorbi. Făcu un gest plictisit către unul dintre servitorii săi, cum ar fi zis: faceţi cu ei ce vă place. Deveni curios numai când îl zări, la spatele lor, pe monopod. Îl puse să se mişte, îl invită prin gesturi să-şi ridice piciorul deasupra capului, râse. Cei şase oameni fură duşi afară, iar Gavagai rămase pe lângă el.

Aşa începu lungul prizonierat al lui Baudolino, Boron, Kyot, Rabbi Solomon, Boidi şi Poetul, legaţi tot timpul cu un lanţ la picioare ce se termina cu o bilă de piatră, folosiţi la munci de slugăreală, uneori să spele lespezile podelelor şi pereţii, alteori să învârtă pietrele teascurilor, alteori însărcinaţi să ducă hălci de berbec pentru păsările roq.

„Erau”, îi explica Baudolino lui Nicetas, „animale zburătoare, mari cât zece acvile puse la un loc, cu ciocuri încovoiate şi tăioase, cu care puteau în câteva clipe să cureţe de carne un bou. Picioarele lor aveau gheare ce păreau rostrul unei corăbii de război. Se roteau neliniştite într-o colivie uriaşă pusă pe un bastion gros, gata să atace pe oricine, afară de un eunuc care părea să le vorbească pe limba lor şi le păzea mişcându-se printre ele de parcă erau găinile din poiata lui. Era şi singurul care putea să le trimită ca mesageri ai lui Aloadin: îi punea uneia dintre ele, la gât şi pe spinare, nişte curele zdravene pe care i le trecea pe sub aripi, iar de ele lega un paner sau o altă greutate, apoi deschidea un oblon, dădea o poruncă, şi pasărea astfel înhămată, şi numai aceea, zbura afară din turn şi dispărea în cer. Am mai văzut unele şi întorcându-se, eunucul le dădea drumul să intre şi lua din tarniţa lor un sac sau vreun tub de metal care desigur conţinea un mesaj pentru stăpânul locului.”

Alteori, prizonierii petreceau zile întregi în trândăvie, pentru că nu era nimic de făcut; uneori, erau puşi să-l slujească pe eunucul care ducea miere verde tinerilor încătuşaţi şi se îngrozeau văzând chipurile

lor devastate de visul care-i istovea. Dar pe prizonierii noştri, dacă nu visul era acela care-i consuma, era o lene subtilă, iar ei îşi minţeau timpul povestindu-şi continuu aventurile trecute, îşi aminteau Parisul, Alexandria, vesela piaţă din Gallipoli, şederea senină de la gimnosofişti. Vorbeau despre scrisoarea Preotului, iar Poetul, pe zi ce trecea mai morocănos, părea că repetă cuvintele Diaconului aşa cum le auzise: „Îndoiala care mă roade este că împărăţia nu există. Cine ne-a vorbit despre ea la Pndapetzim? Eunucii. De la cine se-ntorceau mesagerii pe care ei îi trimiteau Preotului? De la ei, de la eunuci. Dar mesagerii aceia plecaseră cu adevărat? S-au întors cu adevă-rat? Diaconul nu-l văzuse niciodată pe tatăl său. Tot ce am aflat am aflat de la eunuci. Poate că totul era un complot al eunucilor, care-şi băteau joc de Diacon, de noi şi de ultimul nubian sau monopod. Uneori, mă întreb dacă au existat până şi hunii albi…" Baudolino îi spunea să-şi amintească de tovarăşii lor morţi în bătălie, dar Poetul scutura din cap. În loc să-şi repete lui însuşi că fusese înfrânt, prefera să creadă că a fost victima unei vrăji.

Apoi se întorceau la ziua morţii lui Frederic şi de fiecare dată inventau o nouă explicaţie ca să-şi dea seama de moartea aceea inexplicabilă. Zosima fusese, era clar. Nu, Zosima furase Gradalul, dar numai după aceea; cineva, sperând să pună mâna pe Gradal, făcuse ceva mai înainte. Ardzrouni? Cine putea şti? Unul dintre tovarăşii lor dispăruţi? Ce gând îngrozi-tor. Unul dintre supravieţuitori? Păi în nenorocirea asta, zicea Baudolino, mai trebuie să pătimim şi chinurile bănuielii reciproce?

„Atâta timp cât călătoriserăm avântaţi pentru descoperirea împărăţiei Preotului, nu eram prinşi de astfel de îndoieli; fiecare îl ajuta pe celălalt în spirit de prietenie. Captivitatea era aceea care ne făcea să bombănim, nu puteam să ne privim în ochi unul pe celălalt şi ani de zile ne-am urât unii pe alţii. Eu trăiam retras în mine însumi. Mă gândeam la Ypatia, dar nu reuşeam să-mi amintesc chipul ei, îmi aminteam doar bucuria pe care mi-o dădea; noaptea mi se-ntâmpla să-mi mişc mâinile neliniştite pe părul de pe pubisul meu şi visam că-i ating lâniţa care mirosea a muşchi. Mă puteam excita pentru că, dacă spiritul cobora şovăitor, trupurile noastre se refăceau în mod treptat în urma efectelor peregrinării noastre. Acolo sus nu ne hrăneau rău, aveam mâncare din belşug de două ori pe zi. Poate că era modul în care Aloadin, care nu ne admitea la misterele mierii lui verzi, ne ţinea liniştiţi, într-adevăr, ne recăpătaserăm vigoarea, dar, cu toate muncile grele la care trebuia să ne supunem, ne îngrăşam. Îmi priveam pântecele proeminent şi-mi spuneam: eşti frumos, Baudolino, toţi oamenii sunt frumoşi ca tine? Pe urmă râdeam ca un bezmetic."

Singurele momente de consolare erau cele în care îi vizita

Gavagai. Prietenul lor cel mai bun devenise măscăriciul lui Aloadin, îl distra cu mişcările lui neaşteptate, îi făcea mici servicii zburând pe săli şi pe coridoare ca să ducă poruncile lui, învăţase limba sarazină, se bucura de multă libertate. Le ducea prietenilor lui câte ceva bun din bucătăriile stăpânului, îi ţinea la curent despre cele ce se petreceau în fortăreaţă, despre luptele surde dintre eunuci ca să-şi asigure favorurile stăpânului, despre misiunile de ucidere la care erau trimişi tinerii halucinaţi.

Într-o zi, îi dăduse lui Baudolino miere verde, dar puţină, zicea el, altfel s-ar fi prăpădit ca vitele acelea asasine. Baudolino o luase şi trăise o noapte de dragoste cu Ypatia. Dar către sfârşitul visului, tânăra îşi schimbase chipul, avea picioare iuţi, albe şi graţioase ca femeile oamenilor şi cap de capră.

Gavagai îi anunţa că armele şi desagii lor fuseseră aruncate într-o cămăruţă şi că el ar fi ştiut să le regăsească atunci când ar fi încercat să fugă. „Gavagai, dar tu crezi cu adevărat că-ntr-o zi am putea fugi?" îl întreba Baudolino. „Eu crede că da. Eu cred că multe chipuri bune de a fugi. Eu singur trebuie găsit cel mai bun. Dar tu devine gras ca un eunuc şi, dacă tu gras, tu fuge încet. Tu trebuie face mişcări de trup, ca mine, tu pune picior al tău peste cap al tău şi devine foarte iute."

Cu piciorul pus peste cap nu, dar Baudolino înţelesese că speranţa unei fugi, fie ea şi zadarnică, l-ar fi ajutat să suporte prizonieratul fără să înnebunească, aşa că se pregătea pentru faptă, îndoindu-şi braţele, lăsându-se pe vine de zeci şi zeci de ori până ce cădea epuizat pe pântecele lui rotund. Recomandase asta şi prietenilor şi cu Poetul schiţa mişcări de luptă; petreceau câteodată câte o după-amiază întreagă încercând să se trântească unul pe altul la pământ. Cu lanţul de picioare nu era uşor, şi-şi pierduseră uşurinţa de altădată. Nu numai din cauză că erau închişi. Era vârsta. Dar le făcea bine.

Singurul care-şi uitase cu totul de trup era Rabbi Solomon. Mânca foarte puţin, era prea slab pentru diferitele munci, iar prietenii făceau şi partea lui. N-avea nici un sul de citit, nici un instrument de scris. Îşi petrecea ceasurile rostind numele Domnului şi de fiecare dată cu un sunet diferit. Îşi pierduse dinţii care-i mai rămăseseră, acum avea numai gingii, atât pe dreapta, cât şi pe stânga. Mânca molfăind şi vorbea şuierând. Se convinsese că cele zece triburi împrăştiate nu puteau să fi rămas într-un regat ce era pe jumătate de nestorieni, care erau încă suportabili, pentru că şi pentru iudei femeia aceea de treabă, Maria, nu putuse să fi născut nici un dumnezeu, dar cealaltă jumătate erau idolatri care sporeau sau micşorau la întâmplare numărul divinităţilor. Nu, zicea el nemângâiat, poate că cele zece triburi au trecut prin împărăţie, dar pe urmă au continuat să rătăcească; noi, iudeii, căutăm permanent un pământ al făgăduinţei, doar să fie altundeva, şi acum cine ştie unde sunt, poate la câţiva paşi de locul

ăsta unde tocmai îmi sfârşesc zilele, dar am părăsit orice nădejde să le mai găsesc. Suportăm încercările pe care Sfântul, binecuvântat fie-i numele pururea, ni le trimite. Iov a avut parte de şi mai rău.

„Mintea i-o luase razna, se vedea cu ochii. Şi tot cu mintea anapoda mi se păreau Kyot şi Boron, boscorodind tot timpul despre Gradalul ăla pe care aveau să-l regăsească, ba chiar credeau acum că el avea să se lase regăsit de ei, şi cu cât vorbeau mai mult, virtuţile lui şi aşa miraculoase deveneau din cale afară de miraculoase şi doreau tot mai mult să-l posede. Poetul repeta: ajutaţi-mi să pun mâna pe Zosima şi voi deveni stăpânul lumii. Uitaţi-l pe Zosima, ziceam eu: n-a ajuns nici la Pndapetzim, poate s-a rătăcit pe drum şi scheletul lui poate se preface-n pulbere prin vreun loc prăfos, Gradalul lui l-or fi luat nişte nomazi necredincioşi care poate că-l folosesc să se pişe-n el. Taci, taci, îmi zicea Boron înălbindu-se."

„Cum aţi izbutit să vă eliberaţi din infernul acela?" întrebă Nicetas.

„Într-o zi, Gavagai a venit să ne spună că găsise calea pentru fugă. Bietul Gavagai, îmbătrânise şi el între timp, n-am ştiut niciodată cât trăieşte un monopod, dar nu i-o mai lua piciorul înainte, aşa fulgerător. Sosea ca tunetul, ceva mai pe urmă, iar la sfârşitul cursei gâfâia."

Planul era următorul: trebuia să-l luăm prin surprindere înarmaţi pe eunucul de pază la păsările roq, să-l obligăm să le înhame ca de obicei, dar în aşa fel încât hamurile de care li se lega bagajul să fie legate de centurile fugarilor. Apoi el trebuia să le dea păsărilor ordin să zboare până la Constantinopole. Gavagai vorbise cu eunucul şi deci aflase că trimitea adesea păsările roq în oraşul acela, la un agent al lor care locuia pe o colină de lângă Pera. Atât Baudolino, cât şi Gavagai înţelegeau limba sarazină şi puteau să controleze ca eunucul să dea ordinul potrivit. Odată ajunşi la ţintă, păsările ar fi coborât ele singure. „Cum a făcut eu de nu am gândit mai dinainte asta?" se întreba Gavagai, dându-şi comic cu pumnii în cap.

„Da", zicea Baudolino, „dar cum putem zbura cu lanţul la picioare?"

„Eu găseşte pila", zicea Gavagai.

În timpul nopţii, Gavagai le regăsise armele şi desagii şi le adusese în dormitorul lor. Spadele şi pumnalele ruginiseră, dar îşi petrecuseră nopţile curăţându-le şi ascuţindu-le, frecându-le de pietrele de pe pereţi. Avură şi pilă. Nu era cine ştie ce, şi pierdură săptămâni întregi ca să taie inelul care le strângea gleznele.

Reuşiră. Pe sub inelul despicat trecură o frânghie legată de lanţ şi părea că se învârteau prin castel împiedicaţi ca de obicei. Dacă te uitai

bine, se vedea păcăleala, dar erau acolo de atâţia ani, încât nimeni nu mai făcea caz de ei, iar cinocefalii îi considerau acum animale domestice.

Într-o seară, aflară că în ziua următoare ar fi trebuit să ia de la cuhnii nişte saci cu carne care se stricase, ca să-i ducă la păsări. Gavagai îi avertiză că aceea era ocazia pe care o aşteptau.

De dimineaţă se duseră să ia sacii, cu aerul cuiva care nu face lucrul ăsta de bunăvoie, trecură prin dormitorul lor şi strecurară armele printre cărnuri. Ajunseră la cuşti când Gavagai era deja acolo şi tocmai îl distra pe eunucul-paznic, dându-se peste cap. Restul fu uşor, deschiseră sacii, îşi scoaseră pumnalele, şase le puseră la gâtul paznicului (Solomon îi privea ca şi cum nu-l interesa nimic din ce se întâmpla), şi Baudolino îi explică eunucului ce trebuia să facă. Părea că nu existau hamuri suficiente, dar Poetul făcu semn că-i taie urechile, şi eunucul, care mai suferise destule tăieturi, se declară dispus să colaboreze. Şapte păsări fură pregătite să susţină greutatea a şapte oameni, sau a şase oameni şi un monopod. „Eu o vreau pe cea mai puternică", zise Poetul, „pentru că tu", şi i se adresa eunucului, „din păcate, nu poţi rămâne aici, căci ai da alarma sau ai striga la păsările tale să se întoarcă. De centura mea va mai fi prins un laţ, şi de ăla o să atârni tu. Deci pasărea mea trebuie să suporte greutatea a două persoane."

Baudolino traduse, eunucul zise că-i fericit să-i însoţească pe capturatorii săi până la capătul lumii, dar întrebă ce-o să se petreacă mai apoi cu el. Îl liniştiră: odată ajunşi la Constantinopole, ar fi putut pleca unde voia. „Şi hai mai repede", porunci Poetul, „pentru că mirosul cuştii ăsteia e de nesuportat."

Însă fu nevoie de aproape o oră pentru a aranja totul după regulile artei. Fiecare se atârnă cum putu mai bine de propriu-i răpitor, şi Poetul legă bine de propriu-i brâu frânghia care avea să-l susţină pe eunuc. Singurul care mai era dezlegat era Gavagai care spiona din colţul unui coridor să nu vină cineva să le strice toate socotelile.

Venea cineva. Nişte gardieni se miraseră că prizonierii, trimişi să hrănească animalele, nu se întorseseră după atâta timp. Sosise din capătul coridorului o ceată de cinocefali, lătrând preocupaţi. „Vine capete de câine!" strigă Gavagai. „Voi pleacă repede!"

„Noi pleacă un rahat", strigă Baudolino. „Vino, căci avem timp să punem şi hamurile tale!"

Nu era adevărat, şi Gavagai înţelese. Dacă el fugea, cinocefalii ar fi ajuns la cuşcă înainte ca eunucul să fi putut să deschidă oblonul şi să îndemne păsările să-şi ia zborul. Le strigă celorlalţi să deschidă cuşca şi să plece. Strecurase în sacii cu carne şi sarbacana lui. O luă, cu cele trei săgeţi care-i rămăseseră. „Monopod moare, dar rămâne

credincios sfinţilor Magi", zise el. Se întinse pe jos, îşi ridică piciorul deasupra capului, cu capul în jos duse sarbacana la gură, suflă, şi primul cinocefal căzu mort. Pe când ceilalţi se retrăgeau, Gavagai mai avu timp să mai culce alţi doi, apoi rămase fără săgeţi. Ca să-i reţină pe atacatori, ţinu sarbacana ca şi cum se pregătea să sufle din nou în ea, dar înşelătoria fu scurtă. Monştrii aceia fură imediat asupra lui şi-l străpunseră cu spadele lor.

Între timp, Poetul făcuse să pătrundă puţin pumnalul său pe sub bărbia eunucului care, pierzând puţin sânge, înţelesese ce i se cerea şi, chiar aşa încurcat de legăturile lui, reuşise să deschidă oblonul. Când îl văzu pe Gavagai dându-şi duhul, Poetul strigă: „S-a sfârşit, dă-le drumul!" Eunucul dădu un ordin păsărilor roq, care se aruncară afară şi-şi luară zborul. Cinocefalii tocmai intrau în cuşcă, dar avântul le fu oprit de păsările rămase care, înfuriate de vânzoleala aceea, prinseră să-i lovească cu ciocurile.

Se pomeniră toţi şase în înaltul cerului. „A dat porunca potrivită pentru Constantinopole?" îl întrebă în gura mare Poetul pe Baudolino, iar Baudolino făcu semn că da. „Atunci nu ne mai trebuie", zise Poetul. Cu o singură lovitură de pumnal tăie frânghia care-l ţinea legat de eunuc, şi acela se prăvăli în gol. „O să zburăm mai bine", zise Poetul. „Gavagai e răzbunat."

„Am zburat, domnule Nicetas, sus deasupra unor câmpii pustiite, însemnate doar de rănile râurilor secate cine ştie de când, peste câmpuri cultivate, lacuri, păduri, ţinându-ne strâns de labele păsărilor, pentru că ne temeam că tarniţele nu ne ţin. Am zburat o vreme pe care nu ştiu s-o socotesc şi aveam palmele mâinilor pline de răni. Vedeam fugind pe sub noi întinderi nisipoase, pământuri foarte roditoare, pajişti şi pinteni de munte. Zburam sub soare, însă la umbra aripilor acelora lungi care băteau aerul deasupra capetelor noastre. Nu ştiu cât timp am zburat, asta şi noaptea, şi la o înălţime cu siguranţă mare şi pentru îngeri. La un moment dat, am văzut sub noi, pe un podiş pustiu, zece grupuri – aşa ni s-a părut – de persoane (sau erau furnici?) care porneau aproape în paralel cine ştie unde. Rabbi Solomon a început să strige că erau cele zece triburi dispărute şi că voia să le ajungă din urmă. Încerca să-şi facă pasărea să coboare trăgând-o de gheare, să-i dirijeze zborul aşa cum se face cu frânghia unei vele sau cu bara unei timone, dar ea se înfuria, se eliberase din strânsoarea lui şi încerca să-i zgârie capul. „Solomon, nu face pe prostul", îi striga Boidi, „ăia nu sunt ai tăi, sunt nişte nomazi oarecare ce se duc fără să ştie unde!" Dar degeaba, în prada unei nebunii mistice, Solomon se agita în aşa hal, încât s-a dezlegat din panerul său şi s-a prăbuşit, ba nu, zbura cu braţele larg deschise, străbătând cerurile ca un înger al Preaînaltului, pururea fie El, Sfântul, lăudat,

dar era un înger atras de un pământ făgăduit. L-am văzut micşorându-se, până ce imaginea lui s-a făcut una cu furnicile acelea de jos."

După alt timp, păsările roq, foarte credincioase ordinului primit, ajunseră în priveliştea Constantinopolelui şi a cupolelor lui ce scânteiau în soare. Coborâră acolo unde trebuiau să coboare, iar ai noştri se eliberară din legături. O persoană, poate chiar sicofantul lui Aloadin, le ieşi în întâmpinare, uimit de coborârea aceea a prea mulţi mesageri. Poetul îi zâmbi, luă spada şi-l lovi drept în moalele capului. „Te binecuvântez în numele lui Aloadin!", îi zise el serafic, pe latineşte, în timp ce acela cădea ca un sac. „Uşşş, uşşş!" făcu apoi către păsări. Ele părură să înţeleagă tonul vocii, se înălţară în zbor şi dispărură la orizont.

„Suntem acasă", zise fericit Boidi, care totuşi era la o mie de mile de casa lui.

„Să sperăm că mai sunt pe undeva prietenii noştri genovezi", zise Baudolino. „Să-i căutăm!"

„O să vedeţi c-or să fie iarăşi bune capetele Botezătorului ale noastre", zise Poetul, care părea dintr-odată întinerit. „Ne-am întors printre creştini. Am pierdut Pndapetzimul, dar putem cuceri Constantinopolele."

„Nu ştia", comentă Nicetas cu un zâmbet trist, „că alţi creştini tocmai îl cucereau."

37

Baudolino sporeşte comorile Bizanţului

„Abia am încercat să trecem de Cornul de Aur şi să intrăm în oraş, că am şi înţeles că ne aflăm în cea mai ciudată situaţie pe care o văzusem vreodată. Nu era un oraş asediat, pentru că duşmanii, deşi corăbiile lor se aflau în radă, erau încartiruiţi la Pera, şi mulţi dintre ei se-nvârteau prin oraş. Nu era un oraş cucerit, pentru că alături de invadatorii cu cruce pe piept umblau şi oamenii de arme ai împăratului. În sfârşit, cei însemnaţi cu cruce erau la Constantinopole, dar Constantinopole nu era a lor. Iar când ajunserăm la prietenii mei genovezi, care erau chiar cei la care ai locuit şi tu, nici ei nu ştiau sa explice bine nici ce se întâmplase, nici ce mai urma să se-ntâmple."

„Era greu de înţeles şi pentru noi", zise Nicetas cu un oftat de resemnare. „Şi totuşi, eu într-o bună zi va trebui să scriu istoria acestei perioade. După slabul rezultat al expediţiei pentru cucerirea Ierusalimului, încercată de Frederic al tău şi de regii Franţei şi Engliterei, după mai bine de zece ani, latinii ar fi vrut să încerce din nou, sub conducerea unor mari principi ca Balduin al Flandrelor sau Bonifaciu din Monferrato. Dar aveau nevoie de o flotă şi au pus să le-o construiască veneţienii. Te-am auzit vorbind cu dispreţ despre lăcomia genovezilor, dar, în comparaţie cu veneţienii, cei din Genova sunt generozitatea întruchipată. Latinii aveau să-şi aibă corăbiile lor, dar n-aveau bani ca să le plătească, iar dogele veneţian Dandolo (destinul voia ca şi el să fie orb, dar, dintre atâţia orbi din istoria asta, el era singurul care vedea departe) a cerut ca, drept plată a datoriei lor, înainte de a merge în Pământul Sfânt, să-l ajute să supună Zara. Pelerinii au acceptat şi a fost primul păcat, pentru că nu iei crucea pentru ca apoi să te duci să cucereşti un oraş pentru veneţieni. Deocamdată, Alexie, fratele acelui Isaac Anghelos care-l detronase pe Andronic ca să-i ia puterea, îl orbise, exilându-l pe marginea mării şi se proclamase basileu."

„Acestea mi le-au povestit imediat genovezii. Era o întâmplare tulbure, pentru că fratele lui Isaac devenise Alexie al III-lea, dar mai era un Alexie, fiu al lui Isaac, care a izbutit să fugă, s-a dus la Zara, aflată acum sub mâini veneţiene, şi a cerut pelerinilor latini să-l ajute să se întoarcă pe tronul tatălui său, făgăduind, în schimb, ajutoare pentru cucerirea Pământului Sfânt."

„E uşor să făgăduieşti ce nu ai încă. Alexie al III-lea, pe de altă parte, ar fi trebuit să-nţeleagă că imperiul său era în primejdie. Dar, chiar dacă ochii încă îi avea, era orbit de nepăsare şi de corupţia care-l înconjura. Închipuie-ţi, la un moment dat, voia să pună să se

construiască alte corăbii de război, dar paznicii pădurilor imperiale nu îngăduiseră să se taie copacii. Pe de altă parte, Mihail Striphinos, general al armatei, îşi vânduse acum pânze şi odgoane, cârme şi alte piese de la corăbiile existente, ca să-şi umple casetele lui. În acest timp, la Zara, tânărul Alexie era salutat ca împărat de populaţiile de acolo, şi-n iunie, anul trecut, latinii au sosit aici, chiar lângă oraş. O sută şi zece galere şi şaptezeci de corăbii transportau o mie de oameni de arme şi treizeci de mii de soldaţi, cu scuturile pe laturi şi cu stindardele în vânt şi steagurile de război pe turnuri, au trecut în şir cu pompă pe Braţul Sfântul Gheorghe, făcând să sune trâmbiţele şi să bată tobele, iar ai noştri erau pe ziduri să se uite la spectacol. Numai unii zvârleau cu pietre, dar mai mult ca să facă zarvă decât ca să le vatăme. Numai când latinii au acostat chiar în faţa Perei, smintitul acela de Alexie al III-lea a scos armata imperială. Dar era tot o paradă şi aceea, la Constantinopole se trăia ca-ntr-o dormitare. Poate ştii că intrarea la Cornul de Aur era apărată de un lanţ mare care unea un ţărm cu celălalt, dar ai noştri au apărat-o rău: latinii au sfărmat lanţul, au intrat în port şi au debarcat oastea chiar în faţa palatului imperial de la Blakerne. Oastea noastră a ieşit în afara zidurilor, condusă de împărat, doamnele de pe gradene priveau specta-colul şi ziceau că ai noştri păreau îngeri, cu frumoasele lor armuri care scânteiau în soare. Au înţeles că ceva nu era cum trebuie numai când împăratul, în loc să dea asalt, a intrat înapoi în oraş. Şi au înţeles şi mai bine cu câteva zile după aceea, când veneţienii au atacat zidurile de pe mare, unii dintre latini au reuşit să se urce pe ele şi au dat foc caselor mai apropiate. Concetăţenii mei au început să înţeleagă după acest prim pojar. Ce a făcut atunci Alexie al III-lea? A încărcat în timpul nopţii zece mii de monede de aur pe o corabie şi a părăsit oraşul.”

„Şi s-a întors pe tron Isaac.”

„Da, dar acum era bătrân şi orb pe deasupra, iar latinii i-au amintit că trebuia să-şi împartă tronul cu fiul, devenit Alexie al IV-lea. Cu acest băieţandru latinii făcuseră înţelegeri pe care noi nu le ştiam: imperiul de la Bizanţ se întorcea la ascultare catolică şi romană, basileul dădea pelerinilor două sute de mii de mărci de argint, provizii pentru un an, zece mii de călăreţi ca să mărşăluiască spre Ierusalim şi o garnizoană de cinci sute de cavaleri în Pământul Sfânt. Isaac şi-a dat seama că nu erau destui bani în vistieria imperială şi nu putea merge să spună clerului şi poporului că aşa, deodată, se supunea papei de la Roma… A început astfel o farsă care a durat luni de zile. Pe de o parte, Isaac şi fiul său, ca să adune bani de ajuns, despuiau bisericile, tăiau icoanele lui Isus Hristos cu securile şi, după ce le jefuiau de podoabe, le aruncau pe foc, topeau tot ce găseau de aur şi de argint. De partea cealaltă latinii, retraşi la Pera, prădau şi de astălaltă parte a Cornului, şedeau la masă cu Isaac, se purtau stăpânii peste tot şi

făceau orice ca să-şi întârzie plecarea. Ei ziceau că aşteptau să fie plătiţi până la capăt şi cine presa mai tare decât toţi era dogele Dandolo cu veneţienii săi, dar, în realitate, cred că aici găsiseră Paradisul şi trăiau fără păsare pe cheltuiala noastră. Nemulţumindu-se să ceară preţ de la creştini şi poate ca să justifice faptul că întârziau în loc să se măsoare cu sarazinii la Ierusalim, unii dintre ei s-au dus să jefuiască şi casele sarazinilor din Constantinopole, care aici trăiau liniştiţi şi în ciocnirea asta au pus al doilea foc, în care mi-am pierdut şi cea mai frumoasă dintre casele mele."

„Iar cei doi basilei nu protestau contra aliaţilor lor?"

„Erau acum doi ostatici în mâinile latinilor, care făcuseră din Alexie al IV-lea bătaia lor de joc: odată, pe când el se afla în tabăra lor, ca să se distreze ca un om de arme oarecare, i-au luat de pe cap acoperământul aurit şi şi l-au pus lor pe cap. Păi un basileu al Bizanţului să fie umilit în halul ăsta! Cât despre Isaac, se prostea printre monahii îmbuibaţi, aiura că avea să devină împăratul lumii şi avea să-şi recapete vederea… Până ce poporul s-a sculat şi l-a ales basileu pe Nicolae Cannabos. Bun om, dar acum un om tare devenise Alexie Ducas Murţufles, sprijinit de capii oştirii. Aşa că i-a fost uşor să pună mâna pe putere. Isaac a murit de inimă rea, Murţufles a pus să-l decapiteze pe Cannabos şi să-l sugrume pe Alexie al IV-lea şi a devenit Alexie al V-lea."

„Iată, noi am sosit în zilele acelea, când nimeni nu mai ştia cine porunceşte, Isaac, Alexie, Cannabos, Murţufles sau pelerinii, şi nu-nţelegeam dacă cine vorbea de Alexie îl numea pe al treilea, al patrulea sau al cincilea. I-am găsit pe genovezii care locuiau tot acolo unde i-ai găsit şi tu, pe când casele veneţienilor şi ale pisanilor fuseseră arse în al doilea incendiu, iar aceştia se retrăseseră la Pera. În oraşul acesta nefericit, Poetul hotărî că trebuia să ne refacem averea."

Când domneşte anarhia, zicea Poetul, oricine se poate face rege. Până una alta, trebuia să găsim bani. Cei cinci supravieţuitori ai noştri erau zdrenţăroşi, murdari, lipsiţi de orice resurse. Genovezii îi primiseră cu toată inima, dar spuneau că musafirul e ca peştele şi că după trei zile pute. Poetul se spălă cu grijă, îşi tăie părul şi barba, ceru cu împrumut un veşmânt cuviincios de la gazdele noastre şi într-o bună dimineaţă se duse să culeagă veşti de prin oraş.

Se întoarse seara şi zise: „De azi încolo, Murţufles este basileul, i-a eliminat pe toţi ceilalţi. Parcă, pentru a se face plăcut supuşilor, vrea să-i provoace pe latini, iar aceştia-l consideră un uzurpator, pentru că pactele le aveau cu bietul Alexie al IV-lea, pace sufletului lui, era aşa de tânăr, dar se vede că era menit rău. Latinii aşteaptă ca Murţufles să facă un pas greşit; deocamdată continuă să se-mbete prin taverne, dar ştiu bine că mai curând sau mai târziu îl vor muştrului şi vor jefui

oraşul. Ştiu de pe acum ce aur se găseşte şi în care biserici, ştiu şi că oraşul e plin de relicve ascunse, dar ştiu foarte bine că nu se glumeşte cu relicvele, iar capii lor vor dori să şi le ia ei ca să le ducă în oraşele lor. Dar cum însă grecoteii aceştia nu-s mai buni decât ei, pelerinii se apucă şi-i fac curte unuia şi altuia, ca să-şi asigure de pe acum şi pentru bani puţini relicvele cele mai importante. Morala, cine vrea să facă bani în oraşul ăsta vinde relicve, cine vrea să-i facă la întoarcerea acasă le cumpără."

„Atunci a venit timpul să scoatem capetele Botezătorului!" zise Boidi plin de speranţă.

„Tu, Boidi, vorbeşti doar pentru că ai gură", zise Poetul, întâi de toate, într-un singur oraş, din capete cel mult vinzi unul, pentru că, după aceea, zvonul se-ntinde. În al doilea rând, am auzit spunându-se că aici la Constantinopole un cap al Botezătorului există de pe acum, şi poate şi două. Să spunem că le-au vândut deja pe amândouă şi noi venim cu al treilea, or să ne taie gâtul. Aşa că nici vorbă de capete ale Botezătorului. Însă, căutând relicve, pierzi timpul. Problema nu e să găseşti, e să faci unele la fel cu cele care deja există, dar nimeni nu le-a dibuit încă. Mergând prin oraş, am auzit vorbindu-se de mantia de purpură a lui Isus, de trestia şi de stâlpul biciuirii, de buretele îmbibat în fiere şi oţet care i-a fost întins Domnului Nostru când murea, atâta că acum e uscat, de cununa de spini, de o cutioară unde se păstrase o bucată din pâinea sfinţită la Cina cea de pe urmă, nişte peri din barba Crucificatului, cămaşa fără cusătură a lui Isus, pe care soldaţii şi-o trăseseră la sorţi, despre veşmântul Maicii Domnului…"

„Trebuie văzut care-s cel mai uşor de făcut", zise Baudolino gânditor.

„Întocmai", zise Poetul. „Un băţ de trestie găseşti oriunde, un stâlp, mai bine să nu ne gândim, fiindcă nu-l poţi vinde pe ascuns."

„Dar de ce să riscăm cu nişte lucruri măsluite a doua oară, căci pe urmă cineva găseşte şi relicva adevărată, şi cei cărora le-am vândut-o pe cea falsă pe urmă îşi vor banii înapoi?" zise cu bun-simţ Boron. „Gândiţi-vă câte relicve pot exista. Gândiţi-vă, de pildă, la cele douăsprezece coşuri de la înmul-ţirea pâinilor şi a peştilor, nişte coşuri se găsesc peste tot, e de ajuns să le murdăreşti niţel, ca să pară vechi. Gândiţi-vă la barda cu care Noe şi-a clădit arca, o fi fiind pe-aici vreuna pe care genovezii noştri au aruncat-o pentru că-i ştirbită."

„Nu-i o idee rea", zise Boidi, „te duci prin cimitire şi găseşti falca Sfântului Pavel, găseşti nu capul, ci braţul stâng al sfân-tului Ioan Botezătorul, şi tot aşa, rămăşiţele Sfintei Agata, ale Sfântului Lazăr, pe cele ale Profetului Daniil, Samuel sau Isaia, ţeasta Sfintei Elena, o bucată din capul Sfântului Filip apostolul."

„Dacă-i pe-aşa", zise Pevere, atras de frumoasa perspectivă, e de ajuns să scotocesc pe jos, şi vă găsesc cât ai clipi o bucată din ieslea de

la Betleem, mică, mică, încât nici nu se-nţelege de unde vine."

„Vom face relicve ce nu s-au mai văzut", zise Poetul, „dar le vom face a doua oară şi pe cele care sunt de pe acum, pentru că despre acelea se vorbeşte-n jur, iar preţul creşte de pe o zi pe alta."

Casa genovezilor s-a prefăcut timp de o săptămână într-un atelier harnic. Boidi, poticnindu-se printre talaşuri, găsea un cui de la Sfânta Cruce, Boiamondo, după o noapte de dureri îngrozitoare îşi legase o aţă de o măsea cariată, şi-o scosese ca pe nimic, şi iată un dinte al Sfintei Ana, Grillo punea pâine să se usuce la soare şi punea fărâmituri din ea în nişte cutiuţe din lemn vechi pe care Taraburlo abia le meşterise. Pevere îi convinsese să renunţe la coşurile de pâini şi peşti, pentru că, zicea el, după un miracol ca ăla mulţimea cu siguranţă că şi le împărţise şi nici măcar Constantin n-ar mai fi putut să le facă la loc. Să vinzi unul singur din ele nu făceai cine ştie ce impresie şi era, în orice caz, anevoie să le faci să treacă pe ascuns din mână-n mână, pentru că Isus săturase o mulţime de oameni şi nu putea fi vorba de vreun paneraş pe care-l ascunzi sub manta. Bine, să lăsăm coşurile, zisese Poetul, dar barda lui Noe mi-o găseşti. Cum nu, răspunsese Pevere, şi iacătă una cu tăişul care părea de ferăstrău şi cu mânerul plin de arsuri.

După toate astea, prietenii noştri se îmbrăcaseră ca nişte neguţători armeni (genovezii erau şi ei acum gata să finanţeze afacerea) şi începură să se-nvârtă prefăcut prin taverne şi prin taberele creştine, lăsând să le scape câte un cuvinţel, vorbind în şoaptă despre greutatea afacerii, trăgând de preţ pentru că-şi riscau viaţa şi lucruri de soiul ăsta.

Boidi se-ntoarse într-o seară zicând că găsise un cavaler din Monferrato care ar fi luat barda lui Noe, dar voia să se asigure că-i cu adevărat aceea. „Ei, da", zicea Baudolino, „să ne ducem la Noe să-i cerem un jurământ cu sigiliu."

„Şi apoi Noe ştia să scrie?" întreba Boron.

„Noe ştia doar să-i tragă pe gât de-ăla ca lumea", zicea Boidi, „pesemne că era beat turtă când şi-a-ncărcat animalele în arcă, a exagerat cu ţânţarii, dar a uitat unicornii, şi iată de ce nu se mai văd."

„Se mai văd, se mai văd şi acum…" şopti Baudolino, căruia deodată îi pierise cheful.

Pevere zise că-n călătoriile lui învăţase puţin scrisul iudeilor, şi cu cuţitul putea să scobească pe mânerul bardei una sau două trăsnăi de-alea de litere de-ale lor. „Noe era iudeu, nu-i aşa?" Iudeu, iudeu, aprobau prietenii: bietul Solomon, bine că nu mai este, altfel ce-ar mai fi suferit. Dar în felul ăla, Boidi izbuti să plaseze barda.

În unele zile era anevoie să găseşti cumpărători, pentru că oraşul

intra în zarvă, şi pelerinii erau de îndată chemaţi înapoi în tabără, în stare de alertă. De pildă, se zvonea că Murţufles atacase Filea, acolo pe coastă, pelerinii interveniseră în şiruri compacte, fusese o bătălie sau poate doar un harţ, dar Murţufles avusese pagube bunicele şi-i cuceriseră drapelul de război cu Fecioara, pe care oastea lui îl purta ca însemn. Murţufles se întorsese la Constantinopole, dar spusese alor săi să nu mărturisească nimănui ruşinea asta. Latinii ajunseseră să afle de tăinuire, şi iată că-ntr-o dimineaţă puseseră să treacă exact prin faţa zidurilor o galeră de-a lor, cu drapelul desfăşurat la vedere, făcând către romei gesturi porcoase, cum ar fi să-şi bată părţile ruşinoase sau să-şi taie cu stânga braţul drept. Murţufles se făcuse de mare ruşine, şi romeii cântau despre el anumite cântecele pe străzi.

Pe scurt, între vremea ce le trebuia ca să facă o relicvă bună şi cea de care era nevoie ca să-i găsească locşorul potrivit, prietenii noştri o duseseră aşa din ianuarie până-n mai, dar între bărbia Sfântului Eoban astăzi şi tibia Sfintei Cunegonda mâine adunaseră la un loc o sumă frumuşică, restituindu-le banii genovezilor şi înţolindu-se mai ca lumea.

„Iar asta-ţi explică, domnule Nicetas, de ce în zilele trecute au ieşit la iveală în oraşul tău atâtea relicve duble, despre care numai Dumnezeu sfântul mai ştie care-i cea adevărată. Dar, pe de altă parte, pune-te-n locul nostru, trebuia să supravieţuim şi noi, printre latinii gata de jaf şi grecoteii tăi, adică, iartă-mă, romanii tăi, gata să-i înşele. În fond, i-am înşelat pe înşelători."

„Bine, bine", zise resemnat Nicetas, „Poate că multe dintre aceste relicve vor inspira gânduri sfinte latinilor deveniţi nişte barbari atunci când le vor regăsi în bisericile lor atât de barbare. Cu cât e mai sfânt gândul, cu atât mai sfântă-i relicva. Căile Domnului sunt nebănuite."

Acum puteau să se liniştească şi s-o pornească spre pământurile lor. Kyot şi Boron n-aveau idei, acum renunţaseră să mai regăsească Gradalul, şi pe Zosima odată cu el; Boidi spunea că avea să-şi cumpere nişte vii cu banii aceia la Alexandria şi-avea să-şi sfârşească zilele trăind ca un stăpân; Baudolino avea mai puţine idei decât toţi: odată încheiată căutarea Preotului Ioan, după ce-o pierduse pe Ypatia, prea puţin îi mai păsa dacă să mai trăiască sau să moară. Însă Poetul nu, el fusese apucat de fumuri de mărire, acum împărţea lucrurile Domnului prin lumea întreagă, ar fi putut să-nceapă să le ofere ceva nu unor pelerini de rang mic, ci celor puternici care-i călăuzeau, cumpărându-le favorurile.

Într-o zi, veni să spună că la Constantinopole se afla Mandylionul, Chipul de la Edessa, o relicvă de mare preţ.

„Şi ce anume-i mandylionul ăsta?" întrebase Boiamondo.

„E o pânză mică pentru şters faţa", explicase Poetul, „şi poartă

întipărit chipul Domnului. Nu pictat, întipărit, pe cale naturală: e o asemuire *acheiropoieton,* nefăcută de mână omenească. Abgar al V-lea din Edessa era lepros şi-l trimisese pe arhivarul său, Hannan, să-l invite pe Isus ca să meargă să-l vindece. Isus nu putea merge, şi atunci a luat această pânză, şi-a şters faţa cu ea şi şi-a lăsat pe ea întipărite trăsăturile sale. Fireşte că, primind pânza, regele s-a vindecat şi s-a convertit la credinţă. Cu veacuri în urmă, pe când persanii asediau Edessa, Mandylionul a fost atârnat pe zidurile cetăţii şi a salvat-o. Apoi, împăratul Constantin a cumpărat cârpa şi a adus-o aici şi a fost întâi în biserica de la Blacherne, apoi la Sfânta Sofia, apoi în capela Pharosului. Şi acesta este adevăratul Mandylion, chiar dacă se spune că mai există şi altele: la Camulia, în Capadochia, la Memfis în Egipt şi la Anablatha în împrejurimile Ierusalimului. Ceea ce nu-i cu neputinţă, pentru că Isus, în viaţă, ar fi putut să se şteargă pe faţă de mai multe ori. Dar acesta e de bună seamă cel mai minunat dintre toate, pentru că în ziua de Paşti chipul se schimbă după orele zilei, iar în zori capătă trăsăturile lui Isus prunc nou-născut, la ceasul al treilea pe cele ale lui Isus copil şi aşa mai departe, până ce la ora a noua apare ca Isus adult, în momentul Patimilor."

„Unde ai învăţat lucrurile astea?" întrebă Boidi.

„Mi le-a povestit un monah. Aşa că asta-i o relicvă adevărată, şi cu un obiect de felul ăsta te poţi întoarce pe pământurile noastre primind onoruri şi venituri, e de-ajuns să găseşti episcopul care trebuie, aşa cum a făcut Baudolino cu Rheinald pentru cei trei Crai ai lui. Până acum am vândut relicve, acum e momentul să cumpărăm una, dar una care o să fie norocul nostru."

„Şi de la cine cumperi Mandylionul?" întrebă alene Baudolino, de-acum îngreţoşat de tot traficul acela cu lucruri sfinte.

„A şi fost cumpărat de un sirian cu care mi-am petrecut o seară la băut şi care lucrează pentru ducele Atenei. Însă mi-a spus că acest duce ar da Mandylionul şi cine ştie mai ce pe deasupra numai să aibă ceea ce se numeşte Sydoine."

„Acum spune-ne ce-i aceea Sydoine", făcu Boidi.

„Se spune c-ar fi existat la Sfânta Maria de la Blacherne Sfântul Giulgiu, acela pe care apare imaginea trupului întreg al lui Isus. Se vorbeşte de el în oraş şi se zice că a fost văzut aici de Amalric, regele Ierusalimului, când l-a vizitat pe Manuel Comnenul. Alţii însă mi-au spus că fusese dat în păstrarea bisericii Adormirii Fecioarei la Bucoleone. Nimeni însă nu l-a văzut vreodată şi, chiar dacă era, a dispărut cine ştie de când."

„Nu înţeleg unde vrei s-ajungi", zise Baudolino. „Cineva are Mandylionul, foarte bine, şi l-ar da în schimbul Sydoinei, dar tu nu ai acea Sydoine, şi m-ar mira să pregătim aici la noi un chip al Domnului nostru. Şi atunci?"

„Eu Giulgiul acela nu-l am”, zise Poetul, „dar îl ai tu.”

„Eu?”

„Îţi aminteşti când te-am întrebat ce anume era în caseta aceea pe care ţi-au predat-o acoliţii Diaconului înainte să fugim din Pndapetzim? Mi-ai spus că era figura nenorocitului aceluia, întipărită pe linţoliul lui, după ce abia murise. Arată-mi-o.”

„Eşti nebun, e un sacru legat testamentar, mi-a încredinţat-o Diaconul ca s-o predau Preotului Ioan!”

„Baudolino, ai şaizeci şi ceva de ani, şi încă mai crezi în Preotul Ioan? Am văzut cu ochii noştri că nu există. Arată-mi lucrul ăla.”

Baudolino scoase cam cu neplăcere din desaga lui caseta, desfăşură un sul şi desfăşurându-l dădu la iveală o pânză de mari dimensiuni, făcându-le semn celorlalţi să mute mese şi jilţuri, pentru că se cerea mult spaţiu ca s-o întindă în întregime pe jos.

Era un linţoliu adevărat, foarte mare, care purta întipărită o dublă figură omenească, de parcă trupul înfăşurat şi-ar fi lăsat urma acolo de două ori, pe partea pieptului şi pe partea spatelui. Se putea vedea foarte bine un chip, părul care cădea pe spate, mustăţile şi barba, ochii închişi. Atins de iertarea morţii, nefericitul Diacon lăsase pe pânză imaginea unor trăsături senine şi a unui trup puternic, pe care doar cu greu se puteau zări semne nesigure de răni, vânătăi sau plăgi, urmele leprei care-l distrusese.

Baudolino rămase mişcat şi recunoscu că pe inul acela defunctul îşi redobândise stigmatele dureroasei lui maiestăţi. Apoi murmură: nu putem să vindem imaginea unui lepros, şi nestorian pe deasupra, drept aceea a Domnului nostru Isus Hristos.”

„Întâi de toate, ducele Atenei nu ştie asta”, răspunse Poetul, „şi lui trebuie să-i strecurăm marfa asta, nu ţie. Al doilea, n-o vindem, ci facem un schimb, şi deci nu-i vânzare de lucruri sfinte. Eu mă duc la sirian.”

„Sirianul te va întreba de ce faci schimbul, dat fiind că o Sydoine e incomparabil mai de preţ decât un Mandylion”, zise Baudolino.

„Pentru că-i mai greu de transportat pe ascuns afară din Constantinopole. Pentru că valorează mult prea mult, şi numai un rege îşi poate permite s-o cumpere, pe când pentru Chip putem găsi cumpărători de mai mică importanţă, dar care plătesc pe loc. Pentru că, dacă am oferi Giulgiul unui prinţ creştin, ar zice că l-am furat de-aici şi ne-ar spânzura, pe când Chipul din Edessa ar putea fi acela de la Camulia sau din Memfis, sau din Anablatha. Sirianul va înţelege argumentele mele, pentru că suntem din aceeaşi speţă.”

„Bine”, zise Baudolino, „tu-i dai cearşaful ăsta ducelui Atenei şi nu-mi pasă deloc dacă el îşi duce acasă un chip care nu e cel al lui Hristos. Dar tu ştii că imaginea asta e pentru mine cu mult mai de preţ decât aceea a lui Crist, tu ştii ce-mi aminteşte şi nu poţi să te tocmeşti

necinstit pe un lucru aşa de venerabil…”

„Baudolino”, zise Poetul, „nu ştim ce-o să mai găsim pe-acolo când o să ne-ntoarcem acasă. Cu Chipul din Edessa ne atragem un episcop de partea noastră, iar norocul nostru e din nou făcut. Şi apoi, Baudolino, dacă n-aduceai sudariul ăsta tocmai de la Pndapetzim, la ora asta hunii se ştergeau cu el la cur. Omul ăsta ţi-a fost drag, îmi spuneai povestea lui pe când ne aflam prin pustietăţi şi când eram prizonieri, şi-i plângeai moartea, nefolositoare şi uitată. Ei bine, ultimul său portret va fi venerat undeva ca acela al lui Crist. Ce mormânt mai sublim puteai dori pentru un dispărut pe care l-ai iubit? Noi nu umilim amintirea trupului lui, mai degrabă… cum aş putea zice, Boron?”

„O transfigurăm.”

„Chiar aşa.”

„O fi fost pentru că-n marasmul zilelor acelora îmi pierdu-sem simţul a ceea ce-i drept şi ceea ce-i greşit; sau poate pentru că eram obosit, domnule Nicetas. Am consimţit. Poetul s-a dus să schimbe acel lucru, Sydoine, al nostru, adică al meu, mai bine spus, al Diaconului, cu Mandylionul.”

Baudolino se puse pe râs, iar Nicetas nu pricepea de ce.

„Paguba şi râsul le-am aflat abia seara. Poetul s-a dus la taverna pe care o cunoştea, a făcut târgul lui infam, ca să-l îmbete pe sirian s-a îmbătat şi el, a ieşit, a fost urmărit de cineva care era la curent cu ce se ocupa el, poate sirianul însuşi – care, aşa cum spusese Poetul, era de acelaşi soi ca şi el – a fost atacat într-o străduţă, căptuşit cu lovituri şi s-a întors acasă mai beat decât Noe, sângerând, cotonogit, fără Giulgiu şi fără Mandylion. Voiam să-l calc în picioare, dar era un om terminat. Pentru a doua oară pierdea un regat. În zilele care au urmat trebuia să-l hrănim cu forţa. Ziceam că-s fericit că n-am avut niciodată prea multe ambiţii, dacă înfrângerea unei ambiţii putea aduce un om în halul acela. Apoi recunoşteam că şi eu eram victima multor ambiţii frustrate, îl pierdusem pe mult iubitul meu tată, nu-i găsisem împărăţia pe care o visa el, mă pierdusem pentru totdeauna de femeia pe care o iubeam… Pur şi simplu eu învăţasem că Demiurgul făcuse lucrurile pe jumătate, pe când Poetul încă mai credea că pe lumea asta e cu putinţă vreo victorie.”

La începutul lui aprilie, prietenii noştri îşi dădură seama că oraşul avea zilele numărate. Fusese o înfruntare foarte dramatică între dogele Dandolo, stând drept la prova unei galere, şi Murţufles care-l apostrofa de pe uscat, impunându-le latinilor să părăsească ţara sa. Era clar că Murţufles înnebunise şi că latinii, dacă voiau, îl înghiţeau dintr-o îmbucătură. Se vedeau dincolo de Cornul de Aur pregătirile din tabăra pelerinilor, iar pe puntea corăbiilor ancorate era tot un du-te-vino de marinari şi de oameni de arme care se pregăteau de atac.

Boidi şi Baudolino ziseră că, deoarece aveau ceva bani, era clipa să plece din Constantinopole, pentru că ei, oraşe luate cu armele văzuseră şi aşa destule. Boron şi Kyot erau de acord, dar Poetul mai ceru câteva zile. Îşi revenise după tăbăceală şi evident că voia să profite de ultimele ore ca să dea lovitura lui finală, dar care era aceea nici el nu ştia. Acum începea să aibă privirea unui nebun, dar tocmai de aceea cu nebunii nu te poţi pune. Îi făcură pe plac, spunându-şi că era de ajuns să ţină corăbiile sub supraveghere ca să înţeleagă când ar fi fost momentul să ia calea uscatului.

Poetul fu plecat vreo două zile, şi era chiar prea mult. Într-adevăr, în dimineaţa zilei de vineri, înainte de Florii, el încă nu se întorsese, şi pelerinii începuseră să atace de pe mare, între Blacherne şi mănăstirea de la Evergetes, mai mult sau mai puţin în zona zisă Petria, la nord de zidurile lui Constantin.

Era prea târziu ca să mai iasă dintre ziduri, acum întărite cu garnizoane din toate părţile. Blestemându-l pe vagabondul acela de prieten al lor, Baudolino şi ceilalţi hotărâră că era mai bine să stea adăpostiţi la genovezi, pentru că zona aceea nu părea ameninţată. Aşteptară şi ceas de ceas aflau ştiri care soseau de la Petria.

Corăbiile pelerinilor erau pline de maşinării de asediu. Murţufles stătea pe o colină mică în spatele zidurilor cu toţi capii şi curtenii săi, şi cu stindarde, cu trâmbiţaşi. Cu toată pompa aceea, imperialii se băteau acum bine; latinii încer-caseră diferite asalturi, dar fuseseră mereu respinşi, cu grecoteii care exultau pe ziduri şi-şi arătau dosurile goale celor înfrânţi, în timp ce Murţufles se împăuna de parcă făcuse el totul şi poruncea să sufle în trâmbiţele victoriei.

Păru astfel că Dandolo şi ceilalţi capi renunţaseră să mai asalteze oraşul, iar sâmbătă şi duminică trecură în linişte, chiar dacă toţi rămâneau încordaţi. Baudolino profită de asta ca să străbată Constantinopole în lung şi-n lat, ca să-l găsească pe Poet, dar în zadar.

Era acum noaptea de duminică, când tovarăşul lor se întoarse. Avea privirea mai halucinată decât înainte, nu spuse nimic şi se apucă de băut în tăcere până în dimineaţa următoare.

Abia la primele lumini ale zorilor de luni pelerinii reluară asaltul, care dură toată ziua: scările corăbiilor veneţiene reuşiseră să fie agăţate de câteva turnuri ale zidurilor, cruciaţii intraseră, ba nu, fusese unul singur, gigantic şi cu un coif prevăzut cu turnuri, care-i speriase şi-i pusese pe fugă pe apărători. Sau, poate, câţiva debarcaseră, găsiseră vreo portiţă zidită, o distruseseră cu lovituri de târnăcop făcând o gaură în zid, da, dar fuseseră respinşi, totuşi unele turnuri deja fuseseră cucerite…

Poetul mergea încolo şi încoace prin odaie ca un animal în cuşcă, părea nerăbdător ca bătălia să se rezolve într-un fel oarecare, îl privea pe Baudolino ca şi cum ar fi vrut să-i spună ceva, apoi renunţa şi

scruta cu ochii întunecaţi mişcările celorlalţi trei tovarăşi ai săi. La un moment dat sosi ştirea că Murţufles apucase fuga părăsindu-şi armata, apărătorii pierduseră puţinul curaj care le mai rămăsese, pelerinii desfundaseră zidurile şi trecuseră de ele; nu cutezau să intre în oraş pentru că se lăsa întunericul, incendiaseră primele case ca să-i scoată de-acolo pe eventualii apărători ascunşi. „Al treilea incendiu, în doar câteva luni", se văitau genovezii, „păi ăsta nu mai e un oraş, a devenit o grămadă de gunoi de ars când a ajuns prea mult!"

„Lovi-te-ar boala", striga Boidi către Poet, „dacă nu erai tu, acum am fi fost afară din gunoiştea asta! Şi acum?"

În timpul nopţii se vedeau primele văpăi ale incendiului. În zori, Baudolino, care părea că doarme, dar avea de pe acum ochii deschişi, îl văzu pe Poet apropiindu-se mai întâi de Boidi, apoi de Boron şi, în sfârşit, de Kyot ca să le şoptească ceva la ureche. Apoi dispăru. Puţin mai târziu, Baudolino îi văzu pe Kyot şi pe Boron care se sfătuiau, îşi luau ceva în desagi şi părăseau casa căutând să nu-l deştepte.

Puţin după aceea, veni la el Boidi, care-l zgâlţâi de un braţ. Era buimăcit: „Baudolino", zise, „eu nu ştiu ce se petrece, dar aici toată lumea înnebuneşte. A venit Poetul la mine şi mi-a spus exact cuvintele astea: l-am găsit pe Zosima, şi acum ştiu unde-i Gradalul, nu-ncerca s-o faci pe vicleanul, ia-ţi capul tău de Botezător şi să vii la Katabates, în locul unde Zosima îl primise pe basileu de data aceea, cam după amiază, ştii drumul. Dar ce-i cu acest Katabates? Despre ce basileu vorbea? Ţie nu ţi-a spus nimic?"

„Nu", zise Baudolino, „ba chiar cred că vrea să mă ţină în neştiinţă cu toate. Şi era aşa de tulburat, că nici măcar nu şi-a amintit că Boron şi Kyot nu erau atunci cu noi, cu ani în urmă, când am fost să-l capturăm pe Zosima la Katabates, dar tu nu erai. Acum vreau să-nţeleg mai bine."

Îl căută pe Boiamondo. „Ascultă", îi spuse, „ţi-aminteşti de seara aceea, de acum nu ştiu câţi ani, când ne-ai dus în cripta aceea care se află sub vechea mănăstire din Katabates? Acum trebuie să mă întorc acolo."

„Bine de tine. Trebuie să ajungi în pavilionul acela alăturat de biserica Sfinţilor Apostoli. Şi poate să ajungi şi fără să dai peste pelerini, care trebuie că n-au ajuns încă acolo. Dacă te mai şi întorci, înseamnă că am avut dreptate."

„Da, însă ar trebui să ajung acolo fără să ajung. Adică, nu-ţi pot explica, însă trebuie să urmez pe cineva care va face drumul acela sau să i-o iau înainte şi nu vreau să fiu văzut, îmi amintesc că acolo dedesubt se deschideau atâtea galerii. Se mai ajunge acolo şi pe altă parte?"

Boiamondo începu să râdă: „Dacă nu ţi-e frică de morţi… Se poate intra dintr-un alt pavilion de lângă Hipodrom şi cred că şi pe acolo

încă se mai poate trece. Apoi mergi înainte pe sub pământ o bucată bună şi dai în cimitirul monahilor de la Katabates, pe care nimeni nu-l mai ştie că există, dar este acolo. Galeriile cimitirului ajung până la criptă, dar tu, dacă vrei, te poţi opri înainte."

„Şi tu mă vei duce acolo?"

„Baudolino, prietenia-i sacră, dar pielea şi mai şi. Eu îţi explic totul bine, tu eşti un băiat deştept, şi-ţi vei găsi drumul singur. Ce zici?"

Boiamondo îi descrise drumul de mers, îi dădu şi două bucăţi de lemn bine unse cu răşină. Baudolino se întoarse la Boidi şi-l întrebă dacă-i era frică de morţi. Asta-i bună, zise el, eu mă tem doar de cei vii. „Să facem aşa", îi spuse Baudolino, „tu îţi iei capul Botezătorului ăla al tău, iar eu te însoţesc acolo. Tu te vei duce la întâlnirea ta, iar eu mă voi ascunde puţin mai înainte ca să descopăr ce are în minte nebunul ăla."

„Păi, hai", zise Boidi.

În clipa când să iasă, Baudolino se gândi puţin şi se-ntoarse să-şi ia şi propriul lui cap al Botezătorului, pe care-l înfăşură într-o cârpă şi-l puse sub braţ. Apoi iar se mai gândi, şi-şi vârî la brâu cele două pumnale arabe pe care le cumpărase la Gallipoli.

38

Baudolino la încheierea socotelilor

Baudolino şi Boidi ajunseseră prin părţile Hipodromului, pe când flăcările incendiului deja înaintau, tăindu-şi drum printr-o mulţime de romei înspăimântaţi, care nu ştiau pe ce parte să fugă, pentru că unii strigau că pelerinii soseau din partea aceea, alţii dintr-alta. Găsiră pavilionul, forţară o uşă zăvorâtă cu un lanţ slăbit, intrară în tunelul subpământean aprinzând făcliile pe care le primiseră de la Boiamondo.

Merseră mult timp, pentru că, de bună seamă, tunelul ducea de la Hipodrom până la zidurile lui Constantin. Apoi urcară nişte trepte îmbibate de umezeală şi începură să simtă un damf de mortăciune. Nu era miros de carne moartă de curând: era, cum să spunem, izul unui iz, o adiere de carne care putrezise şi apoi aproape se uscase.

Intrară într-un coridor (şi alte coridoare se vedeau deschizându-se la dreapta şi la stânga de-a lungul celui principal), pe pereţii căruia se deschideau des nişte firide, locuite de o populaţie subpământeană de morţi aproape vii. Moarte erau, cu siguranţă, şi făpturile acelea complet înveş-mântate care stăteau drepte în picioare în nişele lor, sprijinite probabil pe ţepuşe de fier care le ţineau spatele; dar timpul nu părea să-şi fi săvârşit lucrarea de distrugere, pentru că feţele acelea uscate şi de culoarea pielii tăbăcite, pe care se deschideau orbite goale, adesea însemnate cu câte un rânjet ştirb, dădeau impresia vieţii. Nu erau schelete, ci trupuri parcă supte de o putere care pe dinlăuntru le uscase şi le fărâmiţase viscerele, lăsând neatinsă nu numai osatura, dar şi pielea, poate şi parte din muşchi.

„Domnule Nicetas, ajunseserăm într-o reţea de catacombe în care vreme de secole monahii de la Katabates îşi depuseseră cadavrele confraţilor lor, fără să-i înmormânteze, pentru că vreo îmbinare miraculoasă dintre sol, aer şi vreo substanţă care picura din pereţii de tuf ai subteranei aceleia îi păstra aproape întregi."

„Credeam că nu se mai obişnuieşte şi nu ştiam nimic despre cimitirul de la Katabates, semn că oraşul ăsta păstrează încă taine pe care nimeni dintre noi nu le cunoaşte. Dar am auzit vorbindu-se de felul cum unii monahi de altădată, ca să ajute opera naturii, lăsau să se macereze cadavrele confraţilor lor între umezelile tufului timp de opt luni, apoi le scoteau, le spălau cu oţet, le puneau afară la aer timp de câteva zile, le îmbrăcau la loc şi apoi le puneau iarăşi în firidele lor, pentru ca aerul, într-un fel îmbălsămător, din locul acela, să-i predea unei nemuriri uscate."

Înaintând de-a lungul şirului aceluia de monahi răposaţi, fiecare fiind îmbrăcat în veşminte de cult, de parcă şi acum trebuiau să slujească sărutând cu buzele acelea vinete icoane strălucitoare, zăreau chipuri cu surâsul strivit şi ascetic, altele cărora pietatea supravieţuitorilor lor le lipise la loc bărbi şi mustăţi aşa încât să apară hieratici ca odinioară, închizându-le pleoapele ca să pară că dorm, alţii iarăşi cu capetele rămase doar nişte ţeste, dar cu petice scorţoase de piele lipite încă de pomeţi. Unii se deformaseră de-a lungul veacurilor şi apăreau ca nişte minuni ale naturii, feţi nenăscuţi ca lumea din pântecele matern, fiinţe neomeneşti pe ale căror figuri zbârcite tresăltau nefiresc patrafire de arabescuri şi de culori acum şterse, haine lungi şi albe bisericeşti şi ai fi zis că-s brodate, dar erau roase de trecerea timpului şi de vreun vierme al catacombelor. Alţii, iarăşi, aveau veşmintele căzute de pe ei, ca şi fărâmiţate de secole, iar sub fâşiile îmbrăcăminţii lor apăreau nişte trupuşoare slăbănogite, cu toate coastele acoperite de un fel de pieliţă întinsă ca de tobă.

„Dacă pietatea fusese cea care născocise acea sacră imagine", îi spunea Baudolino lui Nicetas, „lipsiţi de pietate fuseseră supravieţuitorii, care impuseseră amintirea acelor dispăruţi ca pe o ameninţare continuă şi constrângătoare, întru nimic concepută să-i împace pe cei vii cu moartea. Cum poţi să te rogi pentru sufletul cuiva care te aţinteşte de pe pereţii aceia spunându-ţi sunt aici, şi de-aici nu te vei clinti niciodată, cum poţi să nădăjduieşti în reînvierea cărnii şi în prefacerea trupurilor noastre pământeşti după Judecată, dacă aceste trupuri sunt tot acolo, în fiecare zi, într-o stare mai rea decât alta? Eu, din păcate, văzusem destule cadavre în viaţa mea, dar cel puţin puteam să sper că, destrămate în pământ, într-o zi puteau să sclipească frumoase şi rumene ca trandafirul. Dacă acolo, sus, după sfârşitul veacurilor, ar trebui să umble oameni ca aceştia, îmi spuneam, mai bine Infernul care, mai arde ici şi mai destramă colo, ar trebui să semene cel puţin cu ceea ce se petrece şi aici la noi. Boidi, mai puţin simţitor decât mine în materie de moarte, judecată, rai şi iad, încerca să ridice veşmintele acelea ca să vadă în ce stare se aflau părţile ruşinoase, dar, dacă cineva îţi pune la vedere lucruri ca acelea, cum să te mai plângi când altcuiva îi vin în minte gânduri ca ale lui Boidi?"

Înainte ca reţeaua coridoarelor să se termine, se pomeniră într-o zonă circulară, unde bolta era perforată de un puţ ce arăta, sus, cerul de după-amiază. Evident, la nivelul solului, un puţ era săpat ca să dea aer locului aceluia. Stinseră făcliile. Nemaifiind luminate de o flacără, ci de lumina aceea vineţie care se răspândea printre acele nişe, trupurile călugărilor apăreau şi mai neliniştitoare. Aveai simţământul că, atinşi de lumina zilei, erau gata să reînvie. Boidi îşi făcu semnul

crucii.

În sfârşit coridorul pe care o luaseră se termină în galerie, în spatele coloanelor ce încercuiau acea criptă în care-l văzuseră prima dată pe Zosima. Se apropiaseră în vârful picioarelor, pentru că se zăreau acum nişte lumini. Cripta era la fel ca-n noaptea aceea, luminată de două tripoduri aprinse. Lipsea doar ligheanul rotund folosit de Zosima pentru necromanţia lui. În faţa iconostasului stăteau şi aşteptau deja Boron şi Kyot, nervoşi. Baudolino îi şopti lui Boidi să sosească şi el ieşind dintre cele două coloane din latura iconostasului, ca şi cum ar fi făcut acelaşi drum, pe când el urma să rămână ascuns.

Boidi aşa şi făcu, iar ceilalţi doi îl primiră fără surprindere. „Prin urmare Poetul ţi-a explicat şi ţie cum să vii aici", zise Boron. „Credem că nu i-a spus lui Baudolino, altfel la ce bun atâtea precauţii? Tu ai idee pentru ce ne-a chemat aici?"

„A vorbit de Zosima, de Gradal, m-a ameninţat ciudat", zise Boidi.

„Şi pe noi", ziseră Kyot şi Boron.

Auziră o voce, şi părea că iese din gura Pantocratorului de pe iconostas. Baudolino luă seama că ochii lui Crist erau două migdale negre, semn că în spatele icoanei cineva stătea şi privea ceea ce se petrecea în criptă. Deşi deformată, vocea era uşor de recunoscut, şi era a Poetului. „Bine aţi venit", zise vocea. „Voi nu mă vedeţi, dar eu vă văd pe voi. Am un arc, aş putea să vă străpung cum vreau, înainte să puteţi fugi."

„Dar de ce, Poetule, ce ţi-am făcut?" întrebă Boron îngrozit.

„Ce-aţi făcut ştiţi voi mai bine decât mine. Dar s-ajungem la lucrul care trebuie. Intră, mizerabilule." Se auzi un geamăt înăbuşit, şi din spatele iconostasului apăru o umbră clătinându-se.

Deşi trecuse atâta timp, deşi omul abia se târa, sucit şi adus de spate, deşi părul şi barba îi erau acum albe, îl recunoscură pe Zosima.

„Da, e Zosima", zise vocea Poetului. „L-am întâlnit ieri, din pură întâmplare, pe când cerşea la un colţ. E orb, are picioarele sucite, dar e el. Zosima, povesteşte-le prietenilor noştri ce ţi s-a întâmplat când ai fugit din castelul lui Ardzrouni."

Zosima, cu o voce plângătoare, începu să povestească. Furase capul în care ascunsese Gradalul şi apucase fuga, dar nu spun că n-a avut niciodată, dar nici nu văzuse vreo hartă a lui Cosmas şi nu ştia unde să se ducă. Rătăcise până ce-i murise catârul, se târâse prin ţările cele mai puţin ospitaliere din lume, cu ochii arşi de soarele care-l făcea acum să confunde orientul cu occidentul, şi septentrionul cu miazăzi. Nimerise într-un oraş locuit de creştini, care-l ajutaseră. Spusese că-i ultimul dintre Crai, fiindcă ceilalţi ajunseseră acum în pacea Domnului şi zăceau într-o biserică din îndepăr-tatul Apus. Mai spusese, pe un ton hieratic, că în relicvarul său ducea sfântul Gradal ca să-l predea Preotului Ioan. Gazdele sale auziseră în vreun fel

povestindu-se despre amândouă, se prosternaseră în faţa lui, îl făcuseră să intre cu alai solemn în templul lor, în care el începuse să şadă pe un jilţ episcopal, pronunţând în fiecare zi oracole, dând sfaturi despre cum trebuiau să meargă lucrurile, mâncând şi bând după cum îi era voia, în respectul tuturor.

Pe scurt, ca ultimul dintre preasfinţii Regi şi păstrător al sfântului Gradal, devenise cea mai mare autoritate spirituală a comunităţii aceleia. În fiecare dimineaţă, rostea slujba, iar în momentul înălţării, pe lângă odoarele sfinte, arăta şi relicvarul său, iar credincioşii îngenuncheau zicând că simţeau miresme cereşti.

Credincioşii îi aduceau şi femei pierdute, ca să le întoarcă pe calea cea dreaptă. El le spunea acestora că mila lui Dumnezeu este nesfârşită şi le chema la biserică atunci când avea să se lase seara, ca să petreacă împreună cu ele, spunea el, noaptea în neîntreruptă rugăciune. Se răspândise zvonul că el le prefăcuse pe aceste nefericite în tot atâtea Magdalene, care i se dedicau şi-l serveau. În timpul zilei, îi pregăteau bucatele cele mai alese, îi aduceau vinurile cele mai bune, îl ungeau cu uleiuri parfumate; noaptea vegheau cu el dinaintea altarului, zicea Zosima, aşa încât în dimineaţa următoare el apărea cu ochii încercănaţi de penitenţa aceea. Zosima îşi găsise în sfârşit raiul şi hotărâse că n-avea să mai părăsească niciodată locul acela binecuvântat.

Zosima scoase un lung oftat, apoi îşi trecu mâinile peste ochi, ca şi cum în întunericul acela mai vedea şi acum o privelişte chinuitoare. „Prieteni”, zise, „la orice gând care vă vine, întrebaţi-vă totdeauna: eşti de-al nostru sau vii de la duşman? Eu am uitat să urmez această sfântă maximă şi am promis întregului oraş că de Sfintele Paşti aveam să deschid relicvarul şi aveam să arăt în sfârşit sfântul Gradal. În Vinerea Patimilor, singur fiind, am deschis cutia şi am găsit înăuntru unul dintre capetele acelea scârboase de mort pe care le pusese Ardzrouni. Jur că ascunsesem Gradalul în primul relicvar de la stânga şi pe acela îl luasem înainte să fug. Dar cineva, bineînţeles careva dintre voi, schimbase locul relicvarelor şi cel pe care l-am luat eu nu conţinea Gradalul. Cel care bate o bucată de fier mai întâi se gândeşte ce vrea să facă din ea, o seceră, o sabie sau o secure. Eu m-am hotărât să tac. Părintele Agaton a trăit trei ani cu o piatră-n gură, până ce a izbutit să practice tăcerea. Am spus deci tuturora că am fost vizitat de un înger al Domnului, care mi-a spus că în oraş încă se aflau prea mulţi păcătoşi şi de aceea nimeni nu era demn să vadă lucrul acela sfânt. Seara din Sâmbăta Paştelui am petrecut-o aşa cum trebuie să facă un călugăr cinstit în mortificări foarte aspre, cred eu, pentru că-n dimineaţa următoare mă simţeam istovit, de parcă mi-aş fi petrecut noaptea, Dumnezeu să-mi ierte fie şi gândul, în beţii şi desfrânări. Am ţinut slujba clătinându-mă şi, în momentul solemn în care trebuia să

arăt relicvarul credincioşilor, m-am împiedicat de treapta cea mai înaltă a altarului, prăvălindu-mă pe jos. Relicvarul mi-a scăpat din mână, izbindu-se de pământ, s-a deschis şi toţi au văzut că nu conţinea nici un Gradal, ci o hârcă uscată. Nimic nu-i mai nedrept decât osândirea celui drept care a păcătuit, prieteni, pentru că şi celui mai rău dintre păcătoşi i se iartă ultimul dintre păcate, dar dreptului nici măcar primul. Oamenii aceia credincioşi s-au crezut păcăliţi de mine care, până cu trei zile înainte, Dumnezeu mi-a fost martor, mă purtasem de bună credinţă. Au sărit asupra mea, mi-au smuls veşmintele, m-au lovit cu beţe care mi-au dezarticulat pentru totdeauna picioarele, braţele şi spinarea, apoi m-au târât la tribunalul lor, unde s-a hotărât să mi se scoată ochii. M-au alungat afară pe porţile oraşului, ca pe un câine râios. Nu ştiţi ce mult am suferit. Am umblat ca cerşetor, orb şi stâlcit şi, stâlcit şi orb, după lungi ani de rătăcire, am fost cules de o caravană de neguţători sarazini care veneau la Constantinopole. Singura milă am primit-o de la necredincioşi, Dumnezeu să le răsplătească, în loc să-i osândească după cum ar merita. M-am întors acum câţiva ani în acest oraş al meu, unde am trăit cerând de pomană, şi noroc că un suflet bun într-o zi m-a dus de mână până la ruinele acestei mănăstiri, unde pe pipăite am recunoscut locurile şi am putut de atunci încoace să-mi petrec nopţile fără să mai rabd frigul, căldura şi ploaia."

„Asta-i povestea lui Zosima", zise vocea Poetului. Starea lui mărturiseşte, măcar de data asta, sinceritatea lui. Aşa că un altul dintre noi, văzând unde a ascuns Zosima Gradalul, a schimbat locul capetelor, ca să-i îngăduie lui Zosima să alerge la propria-i ruină şi să facă să se-ntoarcă bănuiala. Dar acela, cel care a luat capul cel bun, e şi cel care l-a ucis pe Frederic. Iar eu ştiu cine este."

„Poetule", exclamă Kyot, „de ce spui asta? De ce ne-ai chemat numai pe noi trei şi nu şi pe Baudolino? De ce nu ne-ai spus nimic acolo, la genovezi?"

„V-am chemat aici pentru că nu puteam să mă ţin după o rămăşiţă de om printr-un oraş năpădit de duşmani. Pentru că nu puteam vorbi dinaintea genovezilor, şi mai ales nu dinaintea lui Baudolino. Baudolino nu mai are nici o legătură cu povestea noastră. Unul dintre voi îmi va da Gradalul, şi restul o să fie treaba mea."

„De ce nu crezi că Gradalul l-o fi având Baudolino?"

„Baudolino nu poate să-l fi ucis pe Frederic. Îl iubea. Baudolino n-avea interes să fure Gradalul, era singurul dintre noi care voia să-l ducă de-adevărat Preotului în numele împăratului. În sfârşit, încercaţi să vă amintiţi ce s-a întâmplat cu cele şase capete care au rămas după fuga lui Zosima. Am luat câte unul fiecare, eu, Boron, Kyot, Boidi, Abdul şi Baudolino. Eu ieri, după ce l-am întâlnit pe Zosima, l-am deschis pe al meu. Înăuntru era un craniu afumat. Cât despre cel al lui

Abdul, v-aţi fi amintind, Ardzrouni îl deschisese ca să-i pună craniul între palme ca amuletă sau ce-o fi fost, în momentul în care murea, iar acum e cu el în mormânt. Baudolino l-a dat pe al său lui Praxeas, el l-a deschis în faţa noastră, şi înăuntru era un craniu. Deci mai rămân trei relicvare, şi sunt ale voastre. Voi trei. Eu acum ştiu care dintre voi are Gradalul, iar el ştie că eu ştiu. Ştiu şi că-l are nu din întâmplare, ci pentru că aranjase totul încă din momentul în care l-a ucis pe Frederic. Dar vreau să aibă curajul să mărturisească, s-o facă faţă de noi toţi, că ne-a înşelat timp de ani şi ani. După ce va fi mărturisit, îl voi omorî. Aşa că hotărâţi-vă. Cine trebuie să vorbească s-o facă. Am ajuns la capătul călătoriei noastre."

„Aici s-a petrecut ceva nemaipomenit, domnule Nicetas. Eu, din ascunzătoarea mea, încercam să mă pun în locul celor trei prieteni ai mei. Să zicem că unul dintre ei, şi să-l numim Ego, ştia că are Gradalul şi că-i vinovat de ceva. Şi-ar fi zis că, în clipa aceea, era bine să joace totul pe o carte, să pună mâna pe spadă sau pe pumnal, să se-arunce în direcţia din care venise, să fugă până ajungea la cisternă şi apoi la lumina soarelui. La asta cred că se aştepta şi Poetul. Poate că încă nu ştia care dintre cei trei aveau Gradalul, dar fuga aceea avea să i-l descopere. Să ne-nchipuim însă că Ego nu era sigur că are Gradalul, pentru că nu se uitase niciodată în relicvarul său şi cu toate astea avea ceva pe cuget în ceea ce privea moartea lui Frederic. Ego ar fi trebuit să aştepte aşadar ca să vadă dacă cineva înainte de el, care ştia că are Gradalul, să facă vreun pas ca să fugă. Prin urmare, Ego aştepta şi nu se mişca. Şi totuşi vedea că nici ceilalţi doi nu se mişcau. Aşadar, gândea el, nici unul dintre ei nu are Gradalul, şi nici unul dintre ei nu se simte câtuşi de puţin demn de bănuială. De aceea, trebuia să deducă el de aici, cel la care Poetul se gândeşte sunt eu, iar eu trebuie să fug. Buimac, şi-a dus mâna la spadă sau la pumnal, şi-a dat să facă un prim pas. Dar a văzut că fiecare dintre ceilalţi doi făcea acelaşi lucru. Atunci s-a oprit din nou, bănuind că ceilalţi doi se simţeau mai vinovaţi decât el. Aşa s-a petrecut în cripta aceea. Fiecare dintre cei trei, gândind fiecare la fel ca acela pe care eu l-am numit Ego, mai întâi a rămas pe loc, apoi a făcut un pas şi apoi s-a oprit din nou. Şi ăsta era semn lămurit că nici unul nu era sigur că are Gradalul, dar că fiecare avea ceva să-şi reproşeze. Poetul a înţeles foarte bine şi le-a explicat ceea ce eu înţelesesem şi-ţi explic ţie acum."

Zise atunci vocea Poetului: „Toţi trei sunteţi nişte nenorociţi. Fiecare dintre voi ştie că este vinovat. Eu ştiu – totdeauna am ştiut – că toţi trei aţi încercat să-l ucideţi pe Frederic şi poate că toţi trei l-aţi omorât, aşa că omul acela a murit de trei ori. Eu, în noaptea aceea, am ieşit foarte devreme din camera de pază şi am intrat înapoi ultimul. Nu izbuteam să dorm, poate băusem prea mult, am urinat de trei ori în curte, mai stăteam pe-afară ca să nu vă deranjez pe voi toţi.

În timp ce eram afară, l-am auzit ieşind pe Boron. O lua pe scara către etajul de mai jos, şi l-am urmărit. S-a dus în sala maşinăriilor, s-a apropiat de tubul acela mare care produce vidul şi a dat cu mâna la manivelă iarăşi şi iarăşi, de mai multe ori. Nu reuşeam să-nţeleg ce voia, dar am înţeles asta a doua zi. Ori că Ardzrouni îi încredinţase ceva, ori că înţelesese singur, dar de bună seamă că odaia în care tubul acela crea vidul, cea în care fusese sacrificat puiul de găină, era chiar cea în care dormea Frederic, şi pe care Ardzrouni o folosea ca să se scape de duşmanii pe care ipocrit îi găzduia. Tu, Boron, ai mişcat pârghia aceea până ce în odaia împăratului s-a creat golul sau cel puţin, fiindcă tu nu credeai în vid, aerul greu şi des în care tu ştiai că se sting lumânările şi se sufocă animalele. Frederic a simţit că-i lipseşte aerul; mai întâi s-a gândit la o otravă şi a luat Gradalul ca să bea contraotrava pe care o conţinea. Dar a căzut la pământ fără suflare. A doua zi dimineaţa tu erai gata să sustragi Gradalul profitând de învălmăşeală, dar Zosima ţi-a luat-o înainte. Tu l-ai văzut şi ai băgat de seamă unde-l ascundea. Ţi-a fost uşor să schimbi locul capetelor şi, în momentul plecării, l-ai luat pe cel bun."

Boron era acoperit de sudoare. „Poetule", zise, „tu ai văzut bine, am fost în camera cu pompa. Dezbaterea cu Ardzrouni mă făcuse curios. Am încercat să-i dau drumul, fără să ştiu, îţi jur, care era odaia în care dădea, dar pe de altă parte eram convins că pompa nu putea să funcţioneze. M-am jucat, e adevărat, dar numai atât, fără intenţii de crimă. Şi apoi, dacă eu aş fi făcut aşa cum ai zis tu, cum îţi explici că-n camera lui Frederic lemnul din cămin era ars de tot? Dacă vidul într-adevăr s-ar putea face vidul, ca să omori pe cineva, în vid n-ar arde nici o flacără…"

„Nu te-ngriji tu de cămin", zise severă vocea Poetului, „pentru asta e o altă explicaţie. Deschide-ţi mai degrabă relicvarul tău, dacă eşti aşa de sigur că nu conţine Gradalul."

Boron murmurând că să-l trăsnească Dumnezeu dacă se gândise vreodată să ia Gradalul, cu pumnalul său despică sigiliul furios, şi din lăcaşul acela se rostogoli pe jos un craniu, mai mic decât cele pe care le văzuserăm până atunci, pentru că poate Ardzrouni nu şovăise să profaneze până şi morminte de copii.

„Nu ai Gradalul, bine", zise vocea Poetului, „dar asta nu te absolvă de ceea ce ai făcut. Ajungem acum la tine, Kyot. Ai ieşit cu puţin după aceea, cu înfăţişarea cuiva care are nevoie de aer. Dar aveai nevoie de mult aer, te-ai dus până pe bastioane, acolo unde erau oglinzile lui Arhimede. Te-am urmărit şi te-am văzut. Le-ai atins, ai mişcat-o pe cea care acţiona la distanţă mică, aşa cum ne explicase Ardzrouni, ai înclinat-o într-un mod care nu era întâmplător, pentru că erai foarte atent. Ai pregătit oglinda în aşa fel ca la primele raze ale soarelui să-şi concentreze razele asupra ferestrei de la odaia lui

Frederic. Aşa s-a şi întâmplat, şi razele acelea au aprins lemnul din cămin. Acum vidul făcut de Boron cedase locul altui aer, după atâta timp, şi flacăra a putut să se alimenteze. Tu ştiai ce avea să facă Frederic, deşteptându-se pe jumătate sufocat de fumul din cămin. S-ar fi crezut otrăvit şi-ar fi băut din Gradal. Ştiu, băuseşi şi tu, în seara aceea, dar nu te-am observat prea bine în timp ce-l puneai în chivot. Într-un fel anume tu cumpăraseşi otravă de la târgul din Gallipoli şi ai lăsat să cadă câteva picături din ea în cupă. Planul era perfect. Numai că nu ştiai ce făcuse Boron. Frederic băuse din cupa ta otrăvită, dar nu când s-a aprins focul, ci cu mult mai înainte, atunci când Boron îi lua aerul."

„Tu eşti nebun, Poetule", strigă Kyot, palid ca un mort, „eu nu ştiu nimic despre Gradal, uită-te, acum deschid capul meu… Iată, vezi, e un craniu!"

„Nu ai Gradalul, bine", zise vocea Poetului, „dar nu negi că ai mişcat oglinzile."

„Nu mă simţeam bine, ai spus şi tu, voiam să respir aerul nopţii. M-am jucat cu oglinzile, dar Dumnezeu să mă trăsneas-că exact în clipa asta dacă ştiam că ele aveau s-aprindă focul în odaia aceea! Să nu crezi că în toţi anii aceştia nu m-am gândit la imprudenţa aceea a mea, întrebându-mă dacă nu cumva din vina mea se aprinsese focul şi dacă asta n-o fi având cumva de-a face cu moartea împăratului. Ani de îndoieli îngrozitoare. Într-un fel, tu acum mă uşurezi, pentru că-mi spui că-n orice caz în clipa aceea Frederic era deja mort! Dar cât despre otravă, cum poţi să spui un lucru atât de infam? Eu în seara aia am băut de bună credinţă, mă simţeam ca o victimă de sacrificiu…"

„Sunteţi cu toţii nişte oiţe nevinovate, nu-i aşa? Oiţe nevinovate care timp de aproape cincisprezece ani au trăit cu bănuiala că l-au ucis pe Frederic, nu-i adevărat şi pentru tine, Boron? Dar să ajungem şi la Boidi al nostru. Acum tu eşti singurul care poate să mai aibă Gradalul. Tu în seara aceea n-ai ieşit. L-ai găsit ca toţi ceilalţi pe Frederic răsturnat în odaie a doua zi dimineaţă. Nu te aşteptai, dar te-ai folosit de prilej. Îl cultivai de mult timp. Pe de altă parte, erai singurul care avea motive să-l urască pe Frederic, căci sub zidurile Alexandriei făcuse să moară atâţia dintre tovarăşii tăi. La Gallipoli spuseseşi că ai cumpărat inelul acela cu băutură întăritoare în montură. Dar nimeni nu te-a văzut pe când te tocmeai cu negustorul. Cine spune că era umplut cu adevărat cu întăritor? Tu erai pregătit de mult cu otrava ta şi ai înţeles că acela era momentul potrivit. Poate că Frederic, credeai, doar şi-a pierdut cunoştinţa. I-ai turnat otravă în gură zicând că voiai să-l faci să-şi revină şi numai după aceea, băgaţi de seamă, numai după aceea, Solomon şi-a dat seama că era mort."

„Poetule", zise Boidi căzând pe brânci, „dacă ai şti de câte ori în anii aceştia nu m-am întrebat dacă întăritorul acela al meu nu era

cumva otrăvitor. Dar tu spui acum că Frederic era deja mort, ucis de unul dintre aceştia doi sau de amândoi, mulţumită lui Dumnezeu."

„Nu contează", zise vocea Poetului, „contează intenţia. Dar în ceea ce mă priveşte, despre intenţiile tale îi vei da seamă lui Dumnezeu. Eu vreau numai Gradalul. Deschide teaca!"

Boidi încercă să deschidă tremurând relicvarul şi de trei ori ceara sigiliului rezistă. Boron şi Kyot se depărtaseră de el, aplecat peste receptaculul acela fatal, ca şi cum ar fi fost acum victima hotărâtă de soartă. La a patra încercare teaca se deschise şi apăru şi de astă dată un craniu.

„Pe toţi sfinţii blestemaţi", urlă Poetul, ieşind din spatele iconostasului.

„Era portretul leit al mâniei şi al demenţei, domnule Nicetas, iar eu nu-mi mai recunoşteam prietenul de altădată. Dar în clipa aceea mi-am adus aminte de ziua când mă dusesem să mă uit la relicvarii, după ce Ardzrouni ne propusese să le luăm cu noi şi după ce Zosima ascunsese deja, fără ştirea noastră, Gradalul în unul dintre ele. Luasem în mână un cap, dacă mi-amintesc bine, pe primul din stânga, şi mă uitasem la el cu luare-aminte. Apoi îl pusesem jos. Acum retrăiam clipa aceea de aproape acum cincisprezece ani şi mă vedeam în timp ce puneam capul la dreapta, ultimul dintre cele şapte. Când Zosima ieşise ca să fugă cu Gradalul, amintindu-şi că-l pusese în primul cap din stânga, îl luase pe acela, care însă era acum al doilea. Când noi ne-am împărţit capetele la plecare, eu mi-l luasem pe-al meu ultimul. Era, evident, cel al lui Zosima. Îţi aminteşti poate că luasem cu mine, fără să spun nimănui, şi capul lui Abdul, după moartea lui. Când pe urmă am dăruit unul dintre capete lui Praxeas, evident că i l-am dat pe cel al lui Abdul, şi pricepusem asta de atunci, pentru că se deschisese cu uşurinţă, dat fiind că sigiliul fusese deja rupt de Ardzrouni. Aşa că eu, timp de cincisprezece ani, purtasem Gradalul cu mine fără s-o ştiu. Acum eram aşa de sigur de asta, că nici măcar n-aveam nevoie să deschid capul meu. Dar l-am deschis, căutând să nu fac zgomot. Chiar dacă-n spatele coloanei era întuneric, am reuşit să văd că Gradalul era acolo, introdus în teacă cu gura în jos şi cu fundul care se rotunjea în sus ca un craniu."

Poetul îi apuca acum de haine pe fiecare dintre cei trei, acoperindu-i cu insulte, urlând să nu-şi bată joc de el, de parcă un demon pusese stăpânire pe el. Baudolino îşi lăsă atunci relicvarul în spatele unei coloane şi ieşi din ascunzătoarea lui: „Eu sunt acela care are Gradalul", zise el.

Poetul fusese luat prin surprindere. Se roşi violent şi zise: „Ne-ai minţit, în tot timpul ăsta. Şi eu care te credeam cel mai pur dintre noi!"

„Nu am minţit. Nu ştiam, până-n seara asta. Tu eşti cel care a

greşit socoteala capetelor.”

Poetul întinse mâinile către prietenul lui şi zise lăsându-i gura apă: „Dă-mi-l!”

„De ce ţie?” întrebă Baudolino.

„Călătoria se termină aici”, repetă Poetul. „A fost o călătorie nefericită şi asta-i ultima mea şansă. Dă-mi-l sau te ucid.”

Baudolino făcu un pas înapoi, strângând în palme mânerele celor două pumnale arăbeşti ale lui. „Ai fi în stare, dacă pentru obiectul ăsta l-ai ucis pe Frederic.”

„Prostii”, zise Poetul. „Chiar acum i-ai auzit pe ăştia trei cum au mărturisit.”

„Trei mărturisiri sunt prea multe pentru o singură ucidere”, zise Baudolino. „Aş putea spune că şi dacă fiecare dintre ei a făcut ce-a făcut tu i-ai lăsat s-o facă. Ar fi fost de ajuns, atunci când l-ai văzut pe Boron umblând la pârghia de vid, ca tu să-l fi împiedicat. Ar fi fost de ajuns, când Kyot a mişcat oglinzile, ca tu să-l fi vestit pe Frederic înainte să răsară soarele. N-ai făcut-o. Voiai să-l ucidă cineva pe Frederic ca să profiţi de asta. Dar eu nu cred că vreunul dintre aceşti sărmani prieteni a pricinuit moartea împăratului. Auzindu-te cum vorbeai în spatele iconostasului, mi-am amintit de capul Meduzei care făcea să se audă în odaia împăratului ceea ce se şoptea în pâlnia din camera de jos. Acum îţi spun ce s-a întâmplat, încă dinainte de plecarea în expediţie către Ierusalim tu muşcai zăbala şi voiai să pleci către împărăţia Preotului, cu Gradalul, de unul singur. Aşteptai doar un bun prilej ca să te scapi de împărat. Apoi, sigur, noi am fi venit cu tine, dar evident că nu constituiam pentru tine vreo preocupare. Ori poate te gândeai să faci tu ceea ce Zosima, luându-ţi-o înainte, a făcut. Asta nu ştiu. Dar trebuia să-mi dau seama de la un timp că tu visai de unul singur, atâta doar că prietenia îmi întuneca puterea de a ghici.”

„Continuă”, rânji Poetul.

„Continui. Atunci când Solomon la Gallipoli a cumpărat contraotrava, îmi aduc foarte bine aminte că negustorul ne oferise şi o altă sticluţă, la fel, care însă conţinea otravă. Ieşiţi din bazarul acela, pentru câtva timp te-am pierdut din vedere. Apoi ai reapărut, dar erai fără bani şi ai spus că ţi i-au furat, însă, în timp ce noi ne învârteam prin târg, tu te întorseseşi acolo şi cumpăraseşi otrava. Nu ţi-o fi fost greu să înlocuieşti sticluţa lui Solomon cu a ta, în timpul lungii călătorii prin ţara sultanului din Iconium. Cu o seară înainte de moartea lui Frederic, tu ai fost acela care l-a sfătuit, cu glas tare, să-şi facă rost de un antidot. Aşa că i-ai dat ideea cea bună lui Solomon, care l-a oferit pe-al lui – adică otrava ta. Trebuie să fi avut un moment de groază când Kyot s-a oferit să-l guste, dar poate ştiai deja că lichidul acela, luat în cantitate mică, nu făcea nimic şi că trebuia să-l bei tot ca să mori. Cred că în timpul nopţii Kyot avea atâta nevoie de

aer deoarece chiar şi înghiţitura aceea mică îl deranjase, dar de asta nu sunt sigur."

„Dar de ce anume eşti sigur?" întrebă Poetul, tot rânjind.

„Sunt sigur că, înainte ca tu să-i vezi pe Boron şi Kyot punând mâna pe arme, aveai deja în minte un plan. Te-ai dus în sala unde era pâlnia, în a cărei deschizătură centrală se vorbea ca să te faci auzit în odaia lui Frederic. Între altele, că-ţi place jocul acesta ai dovedit-o şi astă-seară şi de când te-am auzit vorbind acolo în spate am început să-nţeleg. Te-ai apropiat de urechea lui Dionisie şi l-ai chemat pe Frederic. Cred că te-a luat drept mine, încrezându-se-n faptul că vocea trecând de la un etaj la altul ajunge alterată. L-ai anunţat pe Frederic că descoperiserăm că cineva a pus otravă în mâncarea lui, i-oi mai fi spus, la o adică, şi că unul dintre noi începea să sufere de dureri îngrozitoare şi că Ardzrouni şi-a dezlănţuit ucigaşii, i-ai spus să deschidă chivotul şi să bea imediat antidotul lui Solomon. Bietul meu tată te-a crezut, a băut şi-a murit."

„Frumoasă poveste", zise Poetul. „Dar căminul?"

„Poate c-a fost aprins cu adevărat de razele oglinzii, dar după ce Frederic era deja cadavru. Căminul nu conta, n-avea nici o legătură cu planul tău, dar oricine l-o fi aprins te-a ajutat ca să ne-ncurce ideile. Tu l-ai ucis pe Frederic şi numai astăzi m-ai ajutat să-nţeleg asta. Să fii blestemat: cum ai putut să faci crima asta, paricidul ăsta faţă de omul care ţi-a făcut binele, numai din sete de glorie? Nu-ţi dădeai seama că îţi însuşeai încă o dată gloria altcuiva, cum ai făcut cu poeziile mele?"

„Asta-i nemaipomenit", zise râzând Boidi, care acum îşi venise-n fire de pe urma fricii. „Marele poet punea pe alţii să-i scrie poemele!"

Umilirea asta, după multele frustrări din zilele acelea, unită cu disperata dorinţă de a avea Gradalul îl împinseră pe Poet la ultimul exces. Scoase sabia din teacă şi se aruncă asupra lui Baudolino strigând: „Te ucid, te ucid!"

„Ţi-am spus mereu că eram un om paşnic, domnule Nicetas. Eram indulgent cu mine însumi. În realitate, am descoperit asta ieri, sunt un laş, avea dreptate Frederic în ziua aceea. Eu în momentul acela îl uram pe Poet din tot sufletul meu, îl voiam mort şi totuşi nu mă gândeam să-l ucid, voiam numai ca el să nu mă ucidă pe mine. Am făcut un salt înapoi către şirul de coloane, apoi am luat-o spre coridorul din care venisem. Fugeam la întuneric şi-i auzeam ameninţările în timp ce mă urmărea. Coridorul n-avea lumină, a merge pe bâjbâite însemna să atingi cadavrele din pereţi; cum am găsit o gaură la stânga m-am aruncat în direcţia aceea. El se lua după zgomotul paşilor mei. În sfârşit am văzut o geană de lumină şi m-am pomenit în fundul puţului deschis sus, către exterior, prin care trecusem când am sosit. Acum era seară şi aproape ca prin minune

vedeam luna deasupra capului meu, cum lumina locul în care stăteam şi arunca reflexe argintii peste feţele morţilor. Poate c-au fost ei cei care mi-au spus că nu-ţi poţi păcăli propria moarte, atunci când îţi suflă-n ceafă. M-am oprit. L-am văzut venind pe Poet, şi-a acoperit ochii cu mâna stângă, ca să nu-i vadă pe oaspeţii aceia neaşteptaţi. Eu am înşfăcat unul dintre veşmintele acelea destrămate şi am tras cu putere. Un cadavru a căzut chiar între mine şi Poet scoţând un nor de praf şi nişte fărâmiţe foarte mici din veşmântul ce se topea atingând pământul. Capul leşului aceluia se desprinsese de trunchi şi se rostogolise la picioarele urmăritorului meu, chiar sub raza aceea lunară, arătându-i cumplitul lui surâs. Poetul s-a oprit pentru o clipă, înspăimântat, apoi i-a tras un picior hârcii. Eu am apucat de pe partea opusă alte două mumii, împingându-i-le direct în faţă. Ia-mi moartea asta din jurul meu, striga Poetul, în timp ce fâşii de piele uscată îi zburau pe lângă cap. Nu puteam să continui jocul acela la nesfârşit, aş fi nimerit dincolo de cercul luminos şi aş fi căzut iar pe întuneric. Mi-am strâns în pumn pumnalele arabe şi am ţinut tăişurile drepte dinaintea mea, ca pe un rostru. Poetul mi s-a avântat împotrivă cu spada înălţată, ţinând-o cu amândouă mâinile, ca să-mi despice capul în două, dar s-a împiedicat de cel de-al doilea schelet pe care l-a făcut să se rostogolească exact dinaintea lui, s-a repezit la mine, eu am căzut pe jos, sprijinindu-mă în coate, el a căzut peste mine, în timp ce spada îi scăpa din mână… I-am văzut faţa deasupra feţei mele, cu ochii lui injectaţi de sânge înfipţi în ochii mei, simţeam mirosul furiei lui, putoarea unei fiare în timp ce-şi adulmecă prada, i-am simţit mâinile în timp ce-mi strângeau gâtul, i-am auzit scrâşnetul dinţilor… Am răspuns din instinct, mi-am ridicat coatele şi i-am repezit două lovituri de pumnal, dintr-o parte şi din cealaltă, drept în vintre. Am auzit zgomotul unei cârpe ce se rupe, am avut impresia că în mijlocul viscerelor lui cele două tăişuri ale mele se întâlneau. Apoi l-am văzut înălbindu-se şi un şuvoi de sânge i-a ieşit pe gură. Fruntea lui a atins-o pe a mea, sângele lui a curs pe gura mea. Nu-mi amintesc cum m-am sustras din îmbrăţişarea aceea, i-am lăsat pumnalele în vintre şi am scuturat de pe mine greutatea aceea. El mi-a lunecat alături, cu ochii mari deschişi care aţinteau luna, sus, şi a murit.”

„Primul om pe care l-ai ucis în viaţa ta.”

„Şi să vrea Dumnezeu să fie ultimul. A fost prietenul tinereţii mele, tovarăşul din o mie de aventuri, timp de peste patruzeci de ani. Voiam să plâng, apoi îmi aminteam ce făcuse şi aş fi vrut să-l mai ucid o dată. M-am ridicat în picioare, cu greu, pentru că am început să ucid când de-acum nu mai am iuţeala anilor mei cei mai buni. M-am clătinat până la capătul coridorului, gâfâind, am intrat înapoi în criptă, i-am văzut pe ceilalţi trei, albi şi tremurând, m-am simţit întărit de demnitatea mea de ministerial şi de fiu adoptiv al lui Frederic. Nu

trebuia să arăt nici o slăbiciune. Drept, întorcând spatele iconostasului, de parcă eram un arhanghel între arhangheli, am spus: dreptatea s-a făcut, i-am dat moartea asasinului sacrului şi romanului împărat."

Baudolino se duse să-şi ia relicvarul său, scoase din el Gradalul, îl arătă celorlalţi, aşa cum se face cu ostia sfinţită. Zise numai atât: „Vreunul dintre voi are pretenţii?"

„Baudolino", zise Boron, fără să izbutească să-şi ţină mâinile nemişcate, „În seara asta am trăit mai mult decât în toţi anii pe care i-am petrecut împreună. Nu e, desigur, vina ta, dar ceva s-a rupt între noi, între mine şi tine, între mine şi Kyot, între mine şi Boidi. Puţin mai înainte, chiar şi pentru câteva clipe, fiecare dintre noi a dorit fierbinte ca vinovatul să fie celălalt, ca să pună capăt unui coşmar. Asta nu mai e prietenie. După căderea Pndapetzimului, am rămas uniţi numai din întâmplare. Ceea ce ne unea era căutarea obiec-tului aceluia pe care-l ai în mână. Căutarea, zic, nu obiectul. Acum ştiu că obiectul rămăsese permanent cu noi, iar asta nu ne-a împiedicat să alergăm de mai multe ori la pieirea noastră. Am înţeles astă-seară că eu nu trebuie să am Gradalul, nici să-l dau cuiva, ci numai să păstrez vie flacăra căutării lui. Şi aşa că ţine-ţi strâchinuţa aceea, care are puterea să tragă după ea oamenii numai când nu-i de găsit. Eu plec. Dacă o să pot să ies din oraş, am s-o fac cât mai curând şi voi începe să scriu despre Gradal, iar în povestirea mea va sta puterea mea. Voi scrie despre cavaleri mai buni decât noi şi cine mă va citi va visa la puritate, şi nu la mizeriile noastre. Nu de puţine ori a fost frumos să visez împreună cu voi." Dispăru pe drumul pe care venise.

„Baudolino", zise Kyot. Cred că Boron a făcut alegerea cea mai bună. Eu nu sunt învăţat ca el, nu ştiu dacă aş putea scrie povestea Gradalului, dar sigur că voi găsi pe cineva căruia să i-o povestesc, ca el să o scrie. Are dreptate Boron, voi rămâne credincios căutării mele de atâţia ani dacă voi şti să-i îmboldesc pe alţii să dorească Gradalul. Nici măcar nu voi vorbi despre cupa aceea pe care o ţii în mână. Poate o să spun, cum ziceam odată, că-i o piatră căzută din cer. Piatră, cupă sau lance, ce mai contează. Ceea ce contează este ca nimeni să nu-l găsească, altfel ceilalţi ar înceta să-l mai caute. Dacă vrei să-mi dai ascultare, ascunde lucrul acela ca nimeni să nu-şi ucidă propriul lui vis punând mâna pe el. Iar în ce priveşte restul, nici eu nu m-aş mai simţi în largul meu să mă mai mişc printre voi, aş fi apucat de prea multe amintiri dureroase. Tu, Baudolino, ai devenit un înger răzbunător. Poate că trebuia să faci ceea ce ai făcut. Dar eu nu vreau să te mai văd. Adio!" şi ieşi din criptă şi el.

Vorbi pe urmă Boidi şi după atâţia ani începu din nou să vorbească graiul de la Frascheta. „Baudolino" zise el, „eu nu-s cu

capul în nori, ca ăia, iar poveşti nu ştiu să spun. Că oamenii se duc să caute un lucru care nu există pe mine mă face să râd. Lucrurile care contează sunt cele care există, atâta că nu trebuie să le-arăţi la toată lumea pentru că invidia-i o fiară rea. Gradalul ăla-i un lucru sfânt, crede-mă pe mine, pentru că-i simplu ca toate lucrurile sfinte. Eu nu ştiu unde ai să te duci să-l pui, dar orişice loc, afară de ăla pe care am să ţi-l spun acum, ar fi ăl greşit. Ascultă un pic ce mi-a venit în minte. După ce a murit bietul tău tătic Galiaudo, Dumnezeu să-l ierte! ţi-aduci poate aminte că toţi din Alexandria se-apucaseră să spună că ălui care salvează un oraş i se face o statuie. Pe urmă, ştii cum devin lucrurile astea: vorbeşti, vorbeşti, şi nu făptui nimic. Eu totuşi găsisem, ducându-mă încoa' şi-ncolo să vând grâu, într-o bisericuţă care sta să se dărâme de pe lângă Villa del Foro, o statuie foarte frumoasă, care cine ştie de pe unde venea. Închipuie-ţi un bătrânel încovoiat, care ţine cu mâinile deasupra capului un fel de piatră de râşniţă sau o piatră de construcţie, poate o roată mare de caş, ştiu şi eu, şi parcă se face-n două pentru că nu izbuteşte s-o ţină-n sus. Mi-am spus că o figură ca aia poate voia să spună ceva, chiar dacă nu prea ştiu ce voia să spună, dar ştii cum e, tu faci o figură şi pe urmă ce vrea ea să spună o născocesc alţii, aşa că iese mereu bine. Ia te uită ce nimereală, mi-am zis eu atunci, asta ar putea să fie statuia lui Gagliaudo, îi faci loc deasupra uşii sau pe laturile catedralei, ca o coloană mică la care piatra aceea de pe cap ţine loc de capitel, şi-i leit el care duce greutatea întregului asediu. Am dus-o acasă şi-am pus-o în fânărie la mine. Când le vorbeam altora de ea, toţi ziceau că-i chiar o idee frumoasă. Pe urmă a fost treaba aia că, dacă erai bun creştin, plecai la Ierusalim şi m-am băgat şi eu, că părea nu ştiu ce lucru mare. Dar s-a dus totul pe copcă. Acum mă-ntorc acasă şi-o să vezi după atâta timp ce primire de pomină au să-mi facă ăi dintr-ai noştri care mai sunt încă pe lumea asta, iar pentru ăi mai tineri o să fiu ăl care l-a urmat pe împărat la Ierusalim şi care, de povestit seara în jurul focului, o să aibă mai multe decât vrăjeşte Virgiliu, şi-nainte să mor poa' să mă facă şi consul. Eu mă-ntorc acasă şi fără să spun nimic la nimeni mă duc în fânar, găsesc statuia şi fac eu cumva o gaură în piatra aia pe care o ţine pe cap şi bag Gradalul acolo. Pe urmă o acopăr cu mortar, pun pe deasupra bucăţelele de piatră, aşa ca sa nu se vadă nici o crăpăturică şi duc statuia în catedrală. O punem acolo zidind-o cum trebuie şi stă aşa *per omnia saecula saeculorum,* de n-o mai dă nimeni jos şi nici nu poate nimeni să se suie să vadă ce poartă taică-tu pe cap. Noi suntem un oraş tânăr şi n-avem aşa mulţi gărgăuni la cap, dar binecuvântarea cerului nu face rău nimănui. Eu o să mor, or să moară şi fiii mei, iar Gradalul o să fie tot acolo, să ocrotească oraşul, fără să ştie nimeni, ajunge să ştie numai Domnul Dumnezeu. Ce zici de asta?"

„Domnule Nicetas, aia era soarta potrivită pentru căuş, asta şi pentru că eu, chiar dacă ani de zile mă prefăcusem că uitasem, eram singurul care ştiam de unde venea cu adevărat. După cele ce făcusem eu acum, nu mai ştiam nici eu de ce m-am născut pe lume, dat fiind că nu făcusem niciodată ceva ca lumea. Cu Gradalul ăla în mână aş fi făcut alte nebunii. Avea dreptate bunul Boidi. Mi-ar fi plăcut să mă-ntorc împreună cu el, dar ce era să fac eu la Alexandria, cu atâtea amintiri despre Colandrina, s-o visez pe Ypatia în fiecare noapte? I-am mulţumit lui Boidi pentru ideea aceea bună, am învelit la loc Gradalul în cârpa în care-l purtasem, dar fără racla lui. Atunci când eşti nevoit să călătoreşti şi poate să-ntâlneşti şi tâlhari, i-am spus, o răcliţă care pare de aur ţi-o şterpelesc numaidecât, pe când de un căuş oarecare nici măcar nu se-ating. Du-te cu Dumnezeu, Boidi, să te-ajute el în fapta ta. Lasă-mă aici, căci am nevoie să stau singur. Aşa că a plecat şi el. Eu m-am uitat în juru-mi şi mi-am amintit de Zosima. Nu mai era acolo. Când o fi fugit, nu ştiu, o fi auzit că cineva voia să omoare pe altcineva şi de-acum viaţa l-o fi învăţat cum să se ferească de încurcături. Pe pipăite, el care cunoştea pe de rost locurile acelea, îşi luase tălpăşiţa, în timp ce noi aveam alte griji pe cap. Ne făcuse tot felul de rele, dar fusese pedepsit. Să continue s-o facă pe milogul pe străzi şi Domnul să aibă milă de el. Aşa că, domnule Nicetas, am străbătut din nou coridorul meu cu morţi, trecând peste cadavrul Poetului, şi am urcat înapoi la lumina incendiului de la Hipodrom. Ce mi s-a întâmplat îndată după aceea tu ştii, şi chiar atunci, imediat, te-am întâlnit pe tine.”

39
Baudolino schimnic

Nicetas tăcea. Şi tăcea şi Baudolino, stând cu mâinile desfăcute în poală, de parcă ar fi zis: „Asta-i tot.”

„E ceva în povestea ta”, zise mai pe urmă Nicetas, „care nu mă convinge. Poetul formulase nişte învinuiri ciudate în privinţa tovarăşilor tăi, ca şi cum fiecare dintre ei l-ar fi ucis pe Frederic, şi asta nu era adevărat. Tu ai crezut că refaci cele ce se întâmplaseră în noaptea aceea, dar, dacă mi-ai povestit totul, Poetul n-a spus niciodată că lucrurile se petrecuseră chiar aşa.”

„A încercat să mă ucidă!”

„Înnebunise, asta e clar; voia Gradalul cu orice preţ şi, ca să-l aibă, se convinsese că cel care-l avea era vinovat. Despre tine n-a putut crede altceva decât că, avându-l, i-l ţinuseşi ascuns, şi asta-i era de ajuns ca să treacă peste cadavrul tău, numai să-ţi ia cupa aceea. Dar n-a zis niciodată că asasinul lui Frederic era el.”

„Şi atunci cine a fost?”

„Aţi dus-o aşa timp de cincisprezece ani crezând că Frederic murise dintr-o pură întâmplare…”

„Ne încăpăţânam să credem asta ca să nu trebuiască să ne bănuim unii pe alţii. Şi-apoi mai era fantasma lui Zosima, deci un vinovat aveam.”

„Fie. Dar crede-mă pe mine, care în palatele imperiale am asistat la multe crime. Chiar dacă împăraţii noştri s-au desfătat întotdeauna să le arate vizitatorilor străini mecanisme şi automate miraculoase, n-am văzut niciodată vreunul folosind aceste maşinării ca să ucidă. Ascultă, îţi vei fi amintind că, atunci când mi-ai pomenit pentru prima dată de Ardzrouni, ţi-am spus că l-am cunoscut la Constantinopole şi că unul dintre prietenii mei de la Selimbria fusese o dată sau de mai multe ori în castelul lui. Există un bărbat, anume Pafnutie, care ştie multe despre drăcoveniile lui Ardzrouni, pentru că şi el însuşi a construit unele asemănătoare pentru palatele imperiale. Iar drăcoveniilor acestora le cunoaşte bine limitele, pentru că o dată, pe timpul lui Andronic, făgăduise împăratului un automat care se învârtea în jurul lui însuşi şi flutura un stindard atunci când împăratul bătea din palme. L-a făcut, Andronic l-a arătat unor soli străini în timpul unui prânz de gală, a bătut din palme, automatul nu s-a mişcat, iar lui Pafnutie i-au fost scoşi ochii. O să întreb dacă vrea să vină aici să ne facă o vizită. În fond, aici în exil la Selimbria, ne plictisim.”

Pafnutie veni însoţit de un băiat. Cu tot nenorocul lui şi în ciuda

vârstei, era un om treaz la minte şi ascuţit. Stătu de vorbă cu Nicetas pe care nu-l mai întâlnise de mult, apoi întrebă cu ce putea să-i fie de folos lui Baudolino.

Baudolino îi spuse povestea, în linii mari la început, apoi mai cu de-amănuntul, de la târgul din Gallipoli până la moartea lui Frederic. Nu putea să nu pomenească de Ardzrouni, dar ţinu ascunsă identitatea părintelui său adoptiv, spunând că era un conte flamand, foarte drag lui. Nu pomeni nici măcar de Gradal, dar vorbi numai de o cupă bătută cu pietre preţioase, la care ucisul ţinea foarte mult şi care putea stârni lăcomia multora. Pe când Baudolino povestea, Pafnutie îl întrerupea din când în când. „Eşti frânc, nu-i aşa?", îl întreba şi lămurea că felul acela de a pronunţa cuvintele greceşti era tipic celor care locuiau în Provenţa. Sau „De ce-ţi atingi tot timpul cicatricea de pe obraz când vorbeşti?" Iar lui Baudolino, care credea acum că nu-i orb decât cu numele, îi explica faptul că pe alocuri vocea lui îşi pierdea din tărie, ca şi cum îşi trecea mâna prin dreptul gurii. Dacă şi-ar fi atins, aşa cum li se-ntâmplă multora, barba, nu şi-ar fi acoperit gura. Prin urmare, îşi atingea obrazul, iar dacă cineva îşi pipăie obrazul e pentru că-l dor dinţii ori are un neg sau o cicatrice. Iar fiindcă Baudolino era om de arme, i se păruse că presupunerea unei cicatrici era cea mai cu socoteală.

Baudolino sfârşi de povestit totul, iar Pafnutie zise: „Tu ai vrea să ştii acum ce s-a petrecut cu adevărat în odaia aceea închisă cu împăratul Frederic."

„De unde ştii că vorbeam de Frederic?"

„Hei, lasă, toţi ştiu că împăratul s-a înecat în Kalikadnos, la câţiva paşi de castelul lui Ardzrouni, mai ales că acesta după întâmplare a dispărut, pentru că principele său, Leon, voia să-i taie capul, considerându-l răspunzător că nu-l păzise cum trebuie pe oaspetele acela ilustru. M-a uimit întotdeauna că împăratul acela al tău, aşa de obişnuit să înoate în râuri, cum îi mersese vestea, s-a lăsat târât de curentul unui râuşor cum este Kalikadnos, iar acum tu îmi lămureşti multe lucruri. Iată, prin urmare, să căutăm să vedem limpede." Şi o spunea fără ironie, de parcă tocmai sta şi privea o scenă ce se desfăşura sub ochii săi stinşi.

„Întâi de toate, să dăm la o parte bănuiala că Frederic a murit din cauza maşinii care face vid. Cunosc maşinăria aceea, mai întâi de toate că ea lucra asupra unei odăiţe fără ferestre de la catul de mai sus, şi sigur că nu asupra camerei împăratului, unde era un coş al căminului şi cine ştie câte alte deschizături prin care aerul putea să intre cum voia. În al doilea rând, maşinăria însăşi nu putea să meargă. Eu am încercat-o. Tubul dinăuntru nu umplea cum trebuie tubul de pe dinafară şi pe-acolo aerul intra de peste tot. Mecanici mai îndemânatici decât Ardzrouni au încercat, cu veacuri şi veacuri mai

înainte, experimente de soiul ăsta, fără folos. Un lucru era să construieşti cutare sferă care se-nvârtea sau uşa care se deschidea datorită căldurii, sunt lucruri pe care le cunoaştem din vremurile lui Ctesibiu sau ale lui Heron. Dar vidul, dragă prietene, nicidecum nu se poate. Ardzrouni era încrezut, îi plăcea să-şi uluiască oaspeţii, şi-atâta tot. Să vedem acum oglinzile. Că marele Arhimede a dat foc cu adevărat corăbiilor romane, aşa spune legenda, dar nu ştim dacă-i adevărat. Am atins şi eu oglinzile lui Ardzrouni: erau prea mici şi şlefuite destul de grosolan. Chiar admiţând c-ar fi fost perfecte, o oglindă trimite razele soarelui de o tărie anume la mijlocul zilei, nu dimineaţa, când razele soarelui sunt slabe. Mai adaugă că razele trebuiau să treacă printr-o fereastră cu geamuri colorate şi vezi că prietenul acela al tău, chiar dacă ar fi aţintit una dintre oglinzi către camera împăratului, n-ar fi obţinut nimic. Eşti convins?"

„Să vedem şi restul."

„Otrăvuri şi contraotrăvuri… Voi, latinii, sunteţi cu adevărat nişte copii. Dar cum puteţi să vă-nchipuiţi că la târgul din Gallipoli s-ar vinde esenţe aşa de tari de care până şi un basileu abia poate să facă rost numai de la alchimişti de încredere şi plătindu-le cu aur? Tot ce se vinde pe-acolo e prefăcut, serveşte doar pentru barbari care sosesc de la Iconium ori din pădurea bulgară. În cele două sticluţe pe care vi le-au arătat era apă chioară şi că Frederic ar fi băut lichidul care provenea din sticluţa iudeului aceluia al tău sau din a prietenului tău pe care-l numeşti Poetul ar fi fost totuna. Şi la fel putem crede şi despre elixirul acela întăritor. Dacă un întăritor de felul ăsta ar exista, ar pune gheara pe el orice strateg, ca să-şi însufleţească şi să-i trimită din nou la bătălie pe oştenii săi răniţi. Pe de altă parte, mi-ai povestit la ce preţ v-au vândut minunăţiile astea: era aşa de ridicol, că abia plătea osteneala de a lua apă de la izvor şi-a o turna în sticluţe. Acum lasă-mă să-ţi spun ceva şi despre urechea lui Dionisie. Cea a lui Ardzrouni n-am auzit niciodată să fi funcţionat. Jocuri de felul ăsta pot să reuşească atunci când depărtarea dintre crăpătura în care se vorbeşte şi cea prin care se ascultă este foarte mică, la fel ca atunci când duci mâinile pâlnie la gură, ca să te faci auzit ceva mai departe. Dar în castel tunelul care ducea de la un cat la altul era complicat şi întortocheat şi trecea prin ziduri groase… Ardzrouni v-a şi pus să încercaţi născocirea aceea?"

„Nu"

„Vezi? O arăta oaspeţilor, se împăuna cu ea şi atât. Chiar dacă Poetul tău ar fi încercat să-i vorbească lui Frederic, iar Frederic ar fi fost treaz, ar fi auzit cel mult un murmur nelămurit ieşind din gura aceea de Meduză. Poate de câteva ori Ardzrouni o fi folosit născocirea aceea ca să sperie pe cineva care a vrut să doarmă în încăperea ca să-l facă să creadă că erau fantome în ea, şi nimic mai mult. Prietenul tău,

Poetul, nu putea să-i fi trimis nici un mesaj lui Frederic.”

„Dar cupa goală de pe jos, focul din cămin…”

„Tu mi-ai spus că Frederic în seara aceea nu se simţea bine. Călărise toată ziua, sub soarele din ţinuturile acelea, care arde şi face rău celui ce nu e obişnuit; venea după zile şi zile întregi de peregrinări neîncetate şi de bătălii… Era cu siguranţă obosit, slăbit şi poate a fost cuprins de febră. Ce faci când simţi că tremuri şi ai fierbinţeală noaptea? Cauţi să te-nveleşti, însă, dacă ai fierbinţeală, te ia cu tremur şi sub învelitori. Împăratul tău a aprins focul în cămin. Apoi s-a simţit şi mai rău decât înainte, a fost cuprins de teama de a fi fost otrăvit şi a sorbit nefolositorul antidot.”

„Dar de ce s-a simţit şi mai rău?”

„Aici nu-s aşa de sigur, dar, dacă judecăm bine, vedem numaidecât că încheierea nu poate fi decât una singură. Descrie-mi din nou vatra aceea, ca să o pot vedea bine.”

„Erau lemne puse peste un strat de vreascuri uscate, erau crengi cu bobiţe parfumate şi pe urmă bucăţi dintr-o materie închisă la culoare, cred că era cărbune, dar acoperit cu o substanţă uleioasă…”

„Era *naphta* sau *bitumen,* care de pildă se găseşte-n cantitate mare în Palestina, în marea cea numită Moartă, unde ceea ce crezi că-i apă e atât de groasă, că, dacă intri în marea aceea, nu te duci la fund, ci pluteşti ca o barcă. Pliniu scrie că substanţa asta are o înrudire aşa de mare cu focul, că, de cum o apropii de el, îl face să scoată văpăi. Cât despre cărbune, ştim cu toţii ce anume este dacă, aşa cum spune Pliniu, se scoate din stejari, arzând nişte ramuri verzi clădite grămadă în forma unui con, îmbrăcat în argilă umezită pe care s-au făcut nişte găuri ca să lase să iasă, în timpul arderii, toată umezeala. Dar uneori se face şi cu alt lemn, căruia nu i se cunosc bine virtuţile. Acum mulţi medici au observat ce i se-ntâmplă cuiva care a tras în el aburii unui cărbune rău, devenit şi mai primejdios din îmbinarea sa cu anumite soiuri de *bitumen.* Se dă drumul unor efluvii otrăvitoare, mult mai ascunse şi mai nevăzute decât fumul pe care-l scoate în chip firesc un foc aprins, căci în cazul ăsta-l faci să iasă deschizând fereastra. Aceste emanaţii nu le vezi, se împrăştie şi, dacă locul e închis, se opresc pe loc. Ţi-ai putea da seama de ele pentru că, atunci când aceste exhalaţii ajung în atingere cu flacăra unei candele, o colorează în albastru. Dar de obicei, când cineva îşi dă seama de asta, e prea târziu, suflarea aceea rea a şi înghiţit aerul curat pe care-l avea în preajmă. Nefericitul care soarbe aerul acela stricăcios simte o mare greutate în cap, un clopoţit în urechi, respiră cu greutate şi i se-ntunecă vederea… Prea bune motive ca să se creadă otrăvit şi să bea un antidot, şi aşa a făcut şi împăratul tău. Dar, dacă după ce ai simţit aceste stări rele nu ieşi numaidecât din locul acela corupt sau dacă cineva nu te târăşte afară, se-ntâmplă şi mai rău. Te simţi cotropit de un somn adânc, cazi şi, în

ochii celui care te va găsi după aceea o să pari mort, fără suflare, fără căldură, fără bătăi la inimă, cu membrele înţepenite şi cu chipul de o paloare foarte mare… Chiar şi medicul cel mai priceput va crede că vede un cadavru. Se ştie că unii oameni au fost înmormântaţi în starea aceea, pe când dimpotrivă, ar fi trebuit să fie îngrijiţi, cu prişniţe reci la cap şi cu băi la picioare şi cu frecarea întregului trup cu uleiuri ce pun umorile în mişcare."

„Tu", zise atunci Baudolino, palid ca faţa lui Frederic în dimineaţa aceea, „tu vrei să-mi spui oare că noi l-am crezut mort pe împărat, iar el era viu?"

„Aproape sigur că da, sărmane prietene. A murit când a fost aruncat în râu. Apa îngheţată a început într-un fel să-l învie, şi asta ar fi fost până şi ea o îngrijire bună, dar, încă lipsit de simţire, a început să respire, a înghiţit apă şi s-a înecat. Când l-aţi tras la mal ar fi trebuit să vă uitaţi dacă avea înfăţişarea unui înecat…"

„Era umflat. Eu ştiam că nu putea să fie astfel şi am crezut că aşa mi se pare, în faţa resturilor acelora sărmane, zgâriate de pietrele din râu…"

„Un mort nu se umflă stând sub apă. Se-ntâmplă numai unui om viu care moare sub apă."

„Atunci Frederic a căzut victimă doar unui rău neobişnuit şi necunoscut, şi nu a fost ucis?"

„I-a fost luată viaţa, cu siguranţă, dar de către cel care l-a aruncat în apă."

„Păi acela am fost eu!"

„E un adevărat păcat. Te simt frământat. Linişteşte-te. Tu ai făcut-o crezând că faci bine, şi nu, desigur, ca să obţii moartea lui."

„Dar l-am făcut să moară!"

„Asta eu n-o numesc ucidere."

„Ba eu o numesc!", strigă Baudolino. „Eu l-am făcut pe tatăl meu prea iubit să se-nece, în timp ce el era viu! Eu…" se făcu şi mai palid, şopti nişte cuvinte fără legătură şi leşină.

Se deşteptă pe când Nicetas îi punea nişte cârpe ude şi reci la cap. Pafnutie plecase, poate simţindu-se vinovat că-i destăinuise lui Baudolino, ca să arate cât de bine vedea el, un adevăr groaznic.

„Acum caută să stai liniştit", îi spunea Nicetas, „înţeleg că eşti tulburat, dar a fost o fatalitate; l-ai auzit pe Pafnutie, oricine l-ar fi crezut mort pe omul acela. Şi eu am auzit povestindu-se cazuri de moarte aparentă care au înşelat pe orice medic."

„Eu mi-am ucis tatăl", continua să repete Baudolino, zguduit acum de un tremur febril, „eu fără s-o ştiu, îl uram, pentru că-i dorisem soaţa, pe mama mea adoptivă. Eu am fost mai întâi adulter, apoi ucigaş de părinte şi purtându-mi cu mine lepra asta am mânjit apoi cu sămânţa mea incestuoasă pe cea mai curată dintre fecioare

făcând-o să creadă că aceea era extaza ce-i fusese făgăduită. Eu sunt un asasin, pentru că l-am ucis pe Poet şi era nevinovat…”

„Nu era nevinovat, era cuprins de o poftă nebunească; el încerca să te ucidă pe tine, te-ai apărat.”

„L-am învinuit pe nedrept de omorul pe care-l săvârşisem eu, l-am ucis pe el ca să nu recunosc că trebuie să mă pedepsesc pe mine însumi, am trăit toată viaţa în minciună, vreau să mor, să mă cufund în Infern şi să pătimesc o veşnicie întreagă…”

Era în zadar să-ncerce să-l liniştească şi nu se mai putea face nimic pentru a-l vindeca. Nicetas îl puse pe Teofilact să prepare o fiertură de ierburi adormitoare şi i-o dădu să o bea. Peste vreo câteva minute Baudolino dormea un somn cum nu se poate mai neliniştit.

Când se deşteptă iarăşi, a doua zi, respinse o cană de fiertură pe care i-o întindeau, ieşi, se aşeză sub un copac şi rămase acolo în tăcere, cu capul în mâini, toată ziua, iar în dimineaţa următoare era tot acolo. Nicetas hotărî că în asemenea cazuri leacul cel mai bun este vinul şi-l convinse să bea pe săturate ca şi cum ar fi fost un leac. Baudolino rămase într-o stare de continuă ameţeală sub copac timp de trei zile şi trei nopţi.

În zorii celei de-a patra dimineţi, Nicetas se duse să-l caute şi nu-l mai găsi. Scotoci prin toată grădina şi prin toată casa, dar Baudolino dispăruse. Temându-se să nu se fi hotărât să săvârşească vreun fapt disperat, Nicetas îl trimise pe Teofilact şi pe fiii săi să-l caute prin toată Selimbria şi pe câmpurile din jur. Se întoarseră după vreo două ceasuri strigându-l pe Nicetas să vină să se uite. Îl duseră pe maidanul acela, aproape în afara oraşului, pe unde intrând văzuseră stâlpul eremiţilor de altădată.

O ceată de curioşi se grămădiseră la picioarele stâlpului şi arăta în sus. Coloana era de piatră albă, înaltă aproape cât o casă cu două caturi. În vârf se lărgea într-un fel de balcon pătrat, înconjurat de un parapet făcut din stâlpişori rari şi o balustradă, şi ele tot din piatră. În mijloc se ridica un mic pavilion. Tot ceea ce se înălţa din coloană era foarte puţin, căci, dacă stăteai aşezat pe balconaş, trebuia să-ţi laşi picioarele să spânzure-n jos, iar în micul pavilion abia putea încăpea un om ghemuit şi cu genunchii la gură. Cu picioarele afară, acolo sus şedea Baudolino şi se vedea că-i gol ca un vierme.

Nicetas îl chemă, îi strigă să coboare, încercă să deschidă uşiţa care, la rădăcina coloanei, ca la toate construcţiile de felul ăsta, dădea înăuntru pe o scară spiralată ce urca până la balconaş. Însă uşa, cu toate că acum nu se mai închidea bine, fusese zăvorâtă pe dinăuntru.

„Coboară, Baudolino, ce vrei să faci acolo, sus?” Baudolino răspunse ceva, dar Nicetas nu auzea bine. Ceru să meargă cineva să-i aducă o scară destul de lungă. O căpătă, se urcă cu greu şi se pomeni

cu capul lângă picioarele lui Baudolino. „Ce vrei să faci?” îl întrebă el iar.

„Să rămân aici. Acum începe ispăşirea mea. Voi căuta să ating singurătatea de odinioară faţă de orice părere şi închipuire, să nu mai simt nici mânie, nici dorinţă şi nici măcar judecată şi gândire, să mă dezleg de orice legătură, să mă-ntorc la simplitatea absolută ca să nu mai văd nimic, decât slava întunericului. Mă voi goli de suflet şi de intelect, voi ajunge dincolo de domnia minţii, în beznă îmi voi urma drumul pe căi de foc…”

Nicetas îşi dădu seama că repeta acum lucruri auzite de la Ypatia. Aşa de mult doreşte acest nefericit să fugă de orice patimă, gândi el, încât stă izolat aicea sus şi caută să devină aidoma aceleia pe care încă o mai iubeşte. Dar nu-i spuse asta. Îl întrebă numai cum dorea să supravieţuiască.

„Mi-ai povestit că eremiţii coborau un coşuleţ cu o frânghioară”, zise Baudolino, „iar credincioşii lăsau de pomană hrana care le rămânea sau chiar mai bine dacă le rămânea de la vitele lor. Şi puţină apă, chiar dacă poţi suferi setea şi aştepta să cadă când şi când ploaia.”

Nicetas suspină, coborî, puse să se caute un coş cu frânghie, îl umplu cu pâine, verdeţuri fierte, măsline şi câteva bucăţi de carne; unul dintre fiii lui Teofilact aruncă frânghia în sus, Baudolino o prinse şi trase în sus coşul. Luă numai pâinea şi măslinele şi dădu înapoi restul. „Acum lasă-mă, te rog”, îi strigă lui Nicetas. „Ceea ce voiam să-nţeleg spunându-ţi povestea mea am înţeles. Nu mai avem nimic să ne spunem. Îţi mulţumesc că m-ai ajutat să ajung aici unde sunt acum.”

Nicetas se ducea să-l vadă în fiecare zi, Baudolino îl saluta cu un gest şi tăcea. Odată cu trecerea timpului, Nicetas îşi dădu seama că nu mai era nevoie să-i ducă de mâncare, pentru că la Selimbria se răspândise zvonul că, după secole, un alt om sfânt se izolase în vârful unui stâlp, şi fiecare se ducea şi-şi făcea cruce dedesubt, punând în coş ceva de mâncat şi de băut. Baudolino trăgea sus frânghia, ţinea pentru sine puţinul ce i-ar fi ajuns pentru ziua aceea şi fărâmiţa restul pentru nenumăratele păsări care se-nvăţaseră să se adune pe balustradă. Numai de ele se mai îngrijea.

Baudolino stătu acolo sus vara toată fără să rostească un cuvânt, ars de soare, chiar dacă se retrăgea adeseori înăuntrul pavilionului, ameţit de căldură. Defeca şi urina bineînţeles noaptea, în afara balustradei şi i se vedeau nevoile la rădăcina stâlpului, mici, ca de capră. Îi creştea barba şi părul şi era atât de murdar, că se vedea, ba chiar începea să se simtă, până şi de jos.

Nicetas trebui să lipsească de două ori din Selimbria. La Constantinopole, Balduin de Flandra fusese numit basileu, şi latinii

începeau treptat-treptat să invadeze imperiul, dar Nicetas trebuia să aibă grijă de proprietăţile lui. Deocamdată, la Niceea, se alcătuia acum ultimul bastion al imperiului bizantin, iar Nicetas credea că ar fi trebuit să se mute acolo, unde ar fi fost nevoie de un sfetnic cu experienţa lui. De aceea se cerea să caute legături şi să pregătească acea nouă şi foarte primejdioasă călătorie.

De fiecare dată când se întorcea, vedea o mulţime tot mai mare la rădăcina stâlpului. Careva se gândise că un stâlpnic, aşa de curăţit prin permanenta-i jertfă, nu putea să nu aibă o adâncă înţelepciune şi se urca pe scară ca să-i ceară sfat şi alinare. Îi povestea despre necazurile lui, iar Baudolino răspundea, de pildă: „Dacă eşti mândru, eşti diavolul. Dacă eşti trist, eşti fiul său. Iar dacă-ţi faci griji pentru o mie de lucruri, eşti servitorul lui fără răgaz."

Un altul îi cerea părerea ca să răspice o neînţelegere cu un vecin al lui de lângă casă. Iar Baudolino zicea: „Fii ca o cămilă: poartă-ţi povara păcatelor şi ia-te după paşii celui ce cunoaşte căile Domnului."

Un altul, iarăşi, îi spunea că noră-sa nu putea să aibă un copil. Şi Baudolino: „Tot ce poate gândi un om despre cele ce sunt sub cer şi dincolo de cer e zadarnic. Numai cel ce nu conteneşte în pomenirea lui Hristos se află în adevăr."

„Cât e de înţelept", ziceau aceia şi-i lăsau câte o monedă, plecând plini de mângâiere.

Veni şi iarna, iar Baudolino stătea aproape totdeauna zgribulit în pavilion. Ca să nu fie nevoit să asculte lungi istorii de la cei care veneau pe la el, începu să le-o ia înainte. „Tu iubeşti pe cineva cu toată inima ta, dar eşti uneori apucat de îndoiala că fiinţa asta nu te iubeşte cu aceeaşi căldură", zicea el. Iar acela: „Cât este de adevărat! Tu ai citit în inima mea ca-ntr-o carte deschisă! Ce trebuie să fac?" Iar Baudolino: „Taci, şi nu te mai măsura pe tine însuţi."

Unui om gras, care venea la urmă urcând cu multă greutate, îi spuse: „Te trezeşti în fiecare dimineaţă că te doare gâtul şi cu greu îţi pui încălţările." „Aşa este", zicea acela, minunându-se. Iar Baudolino: „Nu mânca timp de trei zile. Dar nu te trufi pentru ajunarea ta. În loc să te împăunezi, mai bine mănâncă nişte carne. E mai bine să mănânci carne decât să te lauzi. Şi primeşte-ţi durerile ca tribut pentru păcatele tale."

Veni un tată şi spuse că fiul său era acoperit de plăgi dureroase. Îi răspunse: „Spală-l de trei ori pe zi cu apă şi sare şi de fiecare dată rosteşte cuvintele: Fecioară Ypatia, ai grijă de fiul tău." Acela se duse şi după o săptămână se întoarse spunând că plăgile începuseră să se vindece, îi dădu nişte monede, un porumbel şi o damigeană cu vin. Toţi strigară că-i o minune şi cine era bolnav se ducea la biserică şi se ruga: „Fecioară Ypatia, ai grijă de fiul tău."

Urcă pe scară un om sărăcăcios îmbrăcat şi întunecat la faţă. Baudolino îi spuse: „Eu ştiu ce ai tu. Porţi în inimă ranchiună împotriva cuiva.”

„Tu ştii totul”, îi zise acela.

Baudolino îi spuse: „Dacă cineva vrea să facă rău pentru rău, poate să rănească un frate şi printr-un semn. Ţine-ţi totdeauna mâinile la spate.”

Veni un altul cu ochii trişti şi îi spuse: „Nu ştiu de ce rău sufăr.”

„Ştiu eu”, zise Baudolino. „Eşti un apatic.”

„Cum pot să mă vindec?”

„Apatia se manifestă prima oară când iei seama la marea încetineală cu care se mişcă soarele.”

„Şi atunci?”

„Nu te uita niciodată la soare.”

„Nu i se poate ascunde nimic”, ziceau oamenii din Selimbria.

„Cum poţi să fii atât de înţelept?” îl întrebă unul. Iar Baudolino: „Pentru că mă ascund.”

„Cum te poţi ascunde?”

Baudolino întinse o mână şi-i arătă palma. „Ce vezi în faţa ta?” întrebă el. „O palmă”, răspunse acela.

„Vezi cât de bine ştiu să mă ascund?”, zise Baudolino.

Veni din nou primăvara. Baudolino era tot mai murdar şi mai păros. Era acoperit de păsări care năvăleau în stoluri şi culegeau viermii care începuseră să locuiască pe trupul său. Fiindcă trebuia să hrănească toate făpturile acelea, lumea îi umplea iarăşi şi iarăşi, de mai multe ori pe zi, coşul.

Într-o dimineaţă, sosi un om călare, gâfâind şi plin de pulbere, îi spuse că, în timpul unei partide de vânătoare, un nobil senior îşi slobozise greşit săgeata şi-l lovise pe fiul surorii lui. Săgeata îi intrase printr-un ochi şi-i ieşise prin ceafă. Băiatul încă mai respira şi acel stăpân al său îi cerea lui Baudolino să facă tot ce putea face un om al lui Dumnezeu.

Baudolino zise: „Datoria stâlpnicului este să-şi vadă venind încă de departe propriile-i gânduri. Ştiam că ai să vii, dar ai pierdut mult timp şi tot atâta vei face şi la întoarcere. Lucrurile din lumea asta merg aşa cum trebuie să meargă. Află că băiatul moare chiar în clipa asta, uite, acum a şi murit, Dumnezeu să aibă milă de el!”

Călăreţul se întoarse, iar băiatul murise. Când se află vestea, mulţi din Selimbria strigau că Baudolino avea darul clarviziunii şi că văzuse ce se-ntâmpla la multe mile depărtare. Se afla însă nu prea departe de stâlp biserica Sfântul Mardonie, al cărei preot îl ura pe Baudolino, care-i susţinăgea de luni de zile ofertele vechilor săi credincioşi. Acesta începu să spună că acela al lui Baudolino fusese o mândreţe de

miracol şi că miracole din acelea ştia să facă orişicine. Se duse sub stâlp şi-i strigă lui Baudolino că, dacă un stâlpnic nu era în stare nici măcar să scoată o săgeată dintr-un ochi, era ca şi cum băiatul acela l-ar fi omorât el.

Baudolino răspunse: „Grija de a-i mulţumi pe oameni ne face să pierdem orice înflorire spirituală."

Preotul aruncă în el cu o piatră şi numaidecât câţiva zănatici i se alăturară potopind cu pietre şi cu bolovani balconul. Aruncară cu pietre toată ziua, pe când Baudolino stătea pe vine în pavilion cu capul în mâini. Plecară numai când se lăsă noaptea.

În dimineaţa următoare, Nicetas se duse să vadă ce i se întâmplase prietenului său şi nu-l mai văzu acolo. Stâlpul nu mai era locuit. Se întoarse acasă neliniştit, şi-l descoperi pe Baudolino în grajdul lui Teofilact. Umpluse o putină cu apă şi cu un cuţit îşi răzuia de pe el toată murdăria pe care o adunase. Îşi tăiase frumos barba şi părul. Era arămit de soare şi de vânt, nu părea prea slăbit, numai că nu prea putea sta drept şi-şi mişca braţele şi picioarele ca să-şi descleşteze muşchii spinării.

„Ai văzut. Singura dată din viaţa mea când am spus adevărul şi numai adevărul, m-au lapidat."

„Li s-a-ntâmplat asta şi apostolilor. Deveniseşi un om sfânt şi te descurajezi pentru atâta lucru?"

„Poate că aşteptam un semn din cer. În lunile astea am strâns bani, nu puţini. L-am trimis pe unul dintre fiii lui Teofilact să-mi cumpere haine, un cal şi un catâr. Pe-aici, pe undeva, prin casă trebuie să mai fie şi armele mele."

„Aşadar, pleci?" întrebă Nicetas.

„Da", zise, „stând pe stâlpul acela am înţeles multe lucruri. Am înţeles că am păcătuit, dar niciodată ca să-mi scot putere şi bogăţii. Am înţeles că, dacă vreau să fiu iertat, trebuie să plătesc trei datorii. Prima datorie: îmi făgăduisem din nou să-i pun o lapidă lui Abdul şi pentru asta ţinusem racla lui cu capul Botezătorului. Banii au sosit din altă parte, şi-i mai bine aşa, pentru că nu vin din simonie, ci din daruri de la buni creştini. Voi găsi iarăşi locul unde l-am înmormântat pe Abdul şi acolo voi ridica o capelă."

„Dar nu-ţi mai aduci aminte nici măcar unde a fost ucis!"

„Domnul mă va călăuzi şi ţin minte pe dinafară harta lui Cosmas. A doua datorie: dădusem o făgăduinţă sacră bunului meu tată Frederic, ca să nu mai spun că şi episcopului Oto şi până acum nu mi-am îndeplinit-o. Trebuie să ajung în împărăţia Preotului Ioan. Altfel înseamnă că mi-am cheltuit viaţa în zadar."

„Dar aţi văzut cu ochii că nu există!"

„Am văzut cu ochii că n-am ajuns acolo. E altceva."

„Dar vă dăduseră seama că eunucii minţeau.”

„Că poate minţeau. Dar nu putea să mintă episcopul Oto şi spusa tradiţiei, care crede că Preotul e pe undeva!”

„Dar nu mai eşti tânăr ca atunci când ai încercat prima oară!”

„Dar sunt mai înţelept. A treia datorie: am un fiu sau o fiică, pe-acolo. Şi tot acolo-i Ypatia. Vreau să-i regăsesc şi să-i ocrotesc cum mi-e datoria.”

„Dar au trecut mai mult de şapte ani!”

„Mica făptură o fi având mai mult de şase. Ce, oare un fiu de şase ani nu mai e fiul tău?”

„Dar ar putea fi un băiat şi prin urmare un satir-ce-nu-se-vede-niciodată!”

„Şi ar putea fi şi o mică ypatie. Voi iubi creatura aceea în orice caz.”

„Dar nu ştii unde sunt munţii în care s-au refugiat!”

„O să-i caut.”

„Dar Ypatia poate şi-a uitat de tine; poate n-o să vrea să-l vadă pe cel cu care şi-a pierdut apatia!”

„N-o cunoşti pe Ypatia. Ea mă aşteaptă.”

„Dar erai bătrân de pe când te-a iubit, acum o să-i pari un moşneag!”

„N-a văzut niciodată bărbaţi mai tineri.”

„Dar îţi vor trebui ani şi ani ca să te-ntorci în locurile acelea şi să te duci şi mai departe!”

„Noi cei din Frascheta avem capul mai tare decât păsăroiul.”

„Dar cine-ţi spune că vei trăi până la capătul călătoriei tale?”

„Când călătoreşti, întinereşti.”

N-a mai fost chip. În ziua următoare Baudolino îl îmbrăţişă pe Nicetas, familia acestuia întreagă şi pe gazdele sale. Încălecă pe cal cu oarecare greutate, trăgându-şi după el catârul cu multe provizii şi cu spada atârnată de şa.

Nicetas îl văzu dispărând în depărtare şi fluturându-şi încă mâna, dar fără să se-ntoarcă, luând-o drept către împărăţia Preotului Ioan.

40

Baudolino nu mai este

Nicetas se duse să-l viziteze pe Pafnutie. Îi povesti totul de-a fir a păr, din clipa în care-l întâlnise pe Baudolino la Sfânta Sofia şi toate câte Baudolino i le povestise lui.

„Ce trebuie să fac?" îl întrebă.

„Pentru el? Nimic, se duce să-şi întâmpine destinul."

„Nu pentru el, pentru mine. Sunt un scriitor de Istorii, mai curând sau mai târziu va trebui să mă apuc să scriu condica ultimelor zile ale Bizanţului. Unde am să găsesc loc istoriei pe care mi-a povestit-o Baudolino?"

„În nici o parte. E o istorie numai a lui. Şi-apoi, eşti sigur că-i adevărată?"

„Nu, ci tot ce ştiu eu despre ea, am aflat de la el, cum tot de la el am aflat şi că era un mincinos."

„Vezi, aşadar", zise înţeleptul Pafnutie, „că un scriitor de Istorii nu poate să dea crezare unei mărturii aşa de nesigure. Şterge-l pe Baudolino din povestirea ta."

„Dar măcar în ultimele zile am avut o întâmplare în comun, în casa genovezilor."

„Şterge-i şi pe genovezi, altfel ar trebui să spui şi de moaş-tele pe care le fabricau şi toţi cititorii tăi îşi vor pierde credinţa în lucrurile cele mai sfinte. O să ai nevoie să modifici prea puţin faptele, o să spui că ai fost ajutat de veneţieni. Da, ştiu, nu-i ăsta adevărul, dar într-o mare Istorie se pot schimba adevărurile mici, ca să iasă mai bine în faţă adevărul cel mare. Tu trebuie să povesteşti istoria adevărată a imperiului roma-nilor, nu un fapt mărunt care a luat fiinţă într-o mlaştină depărtată, în ţări barbare şi printre oameni barbari. Şi-apoi, ai vrea să vâri în capetele cititorilor tăi viitori că există un Gradal pe-acolo, printre zăpezi şi ger şi domnia Preotului Ioan în ţări sălbatice? Cine ştie câţi zănatici n-or să se-apuce să hoină-rească fără oprire, timp de veacuri întregi."

„E o poveste frumoasă. Păcat că nimeni n-o va afla."

„Nu te crede singurul autor de poveşti din lumea asta. Mai curând sau mai târziu, unul mai mincinos şi decât Baudolino are s-o povestească."

Notes

[←1]

Actualmente localitatea Regensburg din Germania.

[←2]

Cum se va vedea, Frascheta e zona în care trăieşte Baudolino.

[←3]

Tortona, Derthona sau Terdona – acelaşi oraş.

[←4]

Râul Bormida.

[←5]

Pavia.

[←6]

Toronezi, de la Torotona sau Derthona.

[←7]

Mulţumiţi.

[←8]

Cei din Milano.

[←9]

Licornul, Licorna sau Inorogul (animal fantastic cu corn în frunte).

[←10]

Aragon.

[←11]

Copile, rogu-te (germ.).

[←12] În germană.

[←13]

Urâţi.

[←14]

Cruciat.

[←15]

Aşişderea, şi (un corespondent al lui „i pak” = «şi iarăşi» din textele vechi româneşti).

[←16]

Marengo.

[←17]

Altă denumire a Inorogului sau Licornului.

[←18]

Ah, minunat (germ.).

[←19]

Copile (germ.)

[←20]

Împăratul (germ.).

[←21]

Regele prea-sfânt (lat.).

[←22]

Dumnezeu cu noi (germ.).

[←23]

Termenul îi desemnează, în secolul al XII-lea, pe cruciaţi.

[←24]

Astăzi Köln.

[←25]

Astăzi, Aachen.

[←26]

Actualmente Basel.

[←27]

Speyer, oraş germanic pe Rin.